C. B. Beek-de Jong

Gebedenboek

סדר

אמרי לב

תפלה עם העתקה

Gebedenboek

MET

Nederlandsche Vertaling

DOOR

L. WAGENAAR,

OPPERRABBIJN VAN GELDERLAND.

AMSTERDAM,
VAN CREVELD & Co.,
5662—1901.

REGISTER

van den inhoud en aanwijzing der bladzijden.

	BLZ.
Intrede in het bedehuis, מה טבו	1
MORGENGEBED, תפלת שחרית.	
אני קראתיך	1
Opzien tot God en wijding van den nieuwen levens-dag in Zijnen dienst. אדון עולם, נטילת ידים, אשר יצר	2
Morgenlofzeggingen, ברכות השחר	3
Belijdenis van Israëls Godsgeloof in het rustige morgenuur, לעולם יהא, רבון, שמע, אתה הוא	7
Dagelijksche lezing van stukken uit *Thora, Mischna* en *Talmoed* met den offerdienst in verband staande, פרשת הקרבנות, איזהו מקומן, רבי ישמעאל	10
De ציצת en het aantrekken van het טלית.	19
Het aanleggen der תפלין	20
Psalmen en verzen van lofgezang, פסוקי דזמרא	21
Bijzondere Psalmen voor den Sabbath, מזמורים של שבת	27
Voortzetting der dagelijksche פסוקי דזמרא	38
קדיש וברכו	50
De שמע-lofzeggingen, ברכות ק״ש	51
De שמע-lezing, קריאת שמע	54
Voortzetting der שמע-lofzeggingen	57
Het hoofdgebed, שמנה עשרה	60
Bijzondere smeekingen voor Maandag en Donderdag, het gebed והוא רחום	71
Smeekgebed voor alle werkdagen, תחנון of נפילת אפים.	77
Gebed voor Maandag en Donderdag ה׳ אלהי ישראל.	78

BLZ

Gebed voor algemeene vastendagen en tijden van algemeenen nood, שומר ישראל 80
Voortzetting van תחנון 81
Thora-lezing, קריאת התורה, op werkdagen . . . 82
De slotgebeden אשרי׳ למנצח׳ ובא לציון׳ עלינו . . 87
De dagelijksche tempelzangen, מזמורים של יום . 95
שיר מזמור לאסף׳ מכתם לדוד 100
קדיש דרבנן 102
Gebeden voor de zielerust van overledenen, אנא׳ יזכר 103
Verzen en beden bij het verlaten van het bedehuis, יהי ה׳ 104
Abrahams offerande, פרשת עקדה 106
Het nederdalen van het Manna, פרשת המן . . 109
De tien geboden, עשרת הדברים 114
De dertien geloofspunten, אני מאמין 115
MIDDAGGEBED, תפלת מנחה 117
AVONDGEBED, תפלת ערבית 128
SABBATH-BEGROETING, קבלת שבת.
לכו נרננה 143
לכה דודי׳ מזמור שיר׳ ה׳ מלך 148
AVONDGEBED VOOR DEN SABBATH, תפלת ערבית לשבת 152
Het gedicht יגדל 169
MORGENGEBED VOOR DEN SABBATH, תפלת שחרית לשבת 170
DE VOORLEZING UIT DE *THORA*, קריאת התורה . 192
De ברכות ההפטרה 196
Gebed voor de leeraren en de school- en kerkhoofden, יקום פרקן 197
Gebed voor de gemeente, יקום פרקן 198
Gebed voor de Joodsche gemeenten in het algemeen, מי שברך 199
Gebed voor den regeerenden vorst of vorstin, הנותן תשועה 200
Aankondiging van het Nieuwemaansfeest . . 201

BLZ.
אשרי 202
Gebed voor de geloofsmartelaren, אב הרחמים . 203
יהללו, הודו, מזמור לדוד, ובנחה 204
MOESAF-GEBED VOOR DEN SABBATH,
תפלת מוסף לשבת. 206
אתה יצרת 208
אלהיכם-gebeden voor bijzondere Sabbathdagen . 214
Slotzang, אין כאלהינו 215
עלינו 218
שיר היחוד ליום השבת 219
אנעים זמירות 223
MIDDAGGEBED VOOR DEN SABBATH.
תפלה מנחה לשבת 226
ברכי נפשי ושיר המעלות 233
Hoofdstukken van tractaat Aboth, פרקי אבות . 241
AVONDGEBED VOOR ZATERDAGAVOND,
תפלת ערבית למוצאי שבת 289
ORDE VAN DEN DIENST OP HET NIEUWEMAANSFEEST, סדר תפלת ראש חדש 306
ISRAELS ZEGELIED, הלל 306
MOESAF-GEBED VOOR HET NIEUWEMAANSFEEST,
תפלת מוסף לראש חדש 312
ORDE VAN HET GEBED VOOR DE VREUGDEFEESTEN, סדר התפלה לרגלים 317
HET HOOFDGEBED VOOR DE VREUGDEFEESTEN, תפלת שבע לשלש רגלים 319
De lofzeggingen over den »*Loelof*", ברכות נטילת הלולב 325
MOESAF-GEBED VOOR DE VREUGDEFEESTEN,
תפלת מוסף לשלש רגלים 325
DE ZEGENING DOOR DE *KOHANIEM*, ברכת כהנים 335
PSALMEN VOOR DE OMERWEKEN, מזמורים ללילי ספירת העמר 338
ORDE VAN DEN DIENST OP DE PLECHTIGE HOOGTIJDEN, סדר התפלה לימים הנוראים 341

BLZ.

GEBED VOOR HET NIEUWJAARSFEEST, תפלת שבע לראש השנה 342
HET GEBED אבינו מלכנו 348
MOESAF-GEBED VOOR HET NIEUWJAARSFEEST, תפלת מוסף לראש השנה 351
ORDE VAN DEN DIENST OP DEN MIDDAG VOOR DEN VERZOENDAG, ס׳ התפלה לערב יום הכפורים למנחה 366
HET GEBED VOOR DEN VERZOENDAG, תפלת שבע ליום הכפורים 366
SLOTGEBED VOOR DEN VERZOENDAG, תפלת נעילה ליום הכפורים 379
ORDE VAN HET GEBED VOOR HET INWIJDINGSFEEST, סדר התפלה לחנוכה 384
ORDE VAN HET GEBED VOOR HET *POERIM*-FEEST, סדר התפלה לפורים. 385
LOFZEGGINGEN BIJ HET LEZEN DER מגלה . . . 386
קרובות לפורים 389
ORDE VAN HET GEBED VOOR 9 AB, סדר התפלה לתשעה באב. 396

THORA-LEZING OP SABBATH-MIDDAG, WERKDAGEN, NIEUWEMAANSDAGEN, GEDENKDAGEN, MIDDENDAGEN EN VASTENDAGEN, סדר הפרשות.

קריאת התורה voor Sabbath-middag, Maandag en Donderdag. 397
Lezing voor de Nieuwemaansdagen, סדר הקריאה לראש חדש בחול 440
Lezing van het Inwijdingsfeest, סדר הקריאה לחנוכה . 440
Lezing van het Poerimfeest, סדר הקריאה לפורים . . 445
Lezing voor de Middendagen van *Pésach*, סדר הקריאה לחול המועד של פסח 446
Lezing voor de Middendagen van *Sukkoth*, סדר הקריאה לחול המועד של סכות 451

BLZ.

Lezing voor 9 Ab, סדר הקריאה לתשעה באב 452

הפטרה לתשעה באב 454

Lezing voor de algemeene vastendagen, ויחל . . . 456

הפטרה לתענית צבור, דרשו 457

ERRATA.

BLZ.	REGEL	STAAT:	LEES:
3	6 van o.	והַעֲרֶב־	וְהַעֲרֶב־
12	5 van b.	מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה	מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה
29	16 en 17 » »	hun kroost	hunne gedachtenis
39	6 » o.	Uwe	Uwer
48	1 » b.	gij	Gij
50	14 » b.	לְעֵלָּא	לְעֵלָּא (in de 10 bekeeringsdagen: וּלְעֵלָּא)
55	eenige malen:	hen	ze
56	»	»	»
57	»	»	»
59	17 van o.	wie is U	wie is U gelijk onder de machten, o Eeuwige! wie is U
66	22 » o.	onzen God	onze God
78	10 » b.	מִכַּעֲם	מִכַּעַם
105 tekst	6 » o.	אַף	אַךְ
133 vert.	4 » o.	onze voet	onzen voet

8

Intrede in het Bedehuis.

Nog staande voor den ingang van het bedehuis zegge men:

Ik, door Uwe rijke genade mag ik Uw huis binnengaan, mij aanbiddend nederwerpen naar Uwen heiligen tempel in de vreeze voor U!

וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ :

Bij het binnentreden zegge men:

In het huis Gods gaan wij in talrijke menigte.

בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ :

Binnengetreden zijnde, zegge men, terwijl men zich naar zijne plaats begeeft:

Hoe schoon zijn Uwe tenten, Jakob! Uwe woningen, Israël! Eeuwige, ik bemin het verblijf Uws huizes en de plaats van de woning Uwer heerlijkheid. Ik wil mij aanbiddend nederwerpen en knielen, de knie buigen voor den Eeuwige, mijnen Schepper. Ik echter — mijn gebed kome tot U, Eeuwige, in eenen tijd van welbehagen; O God, in den overvloed Uwer genade, verhoor mij met Uwe ware hulp!

מַה־טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל : יְיָ אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ : וַאֲנִי אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה אֶבְרְכָה לִפְנֵי־יְיָ עֹשִׂי : וַאֲנִי תְפִלָּתִי־לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ :

Morgengebed. תפלת שחרית

Psalmverzen vóór het morgengebed uit te spreken:

אֲנִי קְרָאתִיךָ כִּי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי : אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ : וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְיָ אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה :

שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ בְּנָשְׂאִי יָדַי אֶל־דְּבִיר קָדְשֶׁךָ׃ יְיָ אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי
אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי׃ אֵלֶיךָ יְיָ אֶקְרָא וְאֶל־אֲדֹנָי אֶתְחַנָּן׃ הָאִירָה פָנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ
הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ׃ כִּי־לְךָ יְיָ הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי׃ שִׁמְעָה תְפִלָּתִי
יְיָ וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ׃ שְׁמַע־יְיָ וְחָנֵּנִי יְיָ הֱיֵה עֹזֵר לִי׃
שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נֵלֵךְ׃ שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ
כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃ הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל׃
יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ וַאֲצַפֶּה׃ אֲנִי קְרָאתִיךָ כִּי־תַעֲנֵנִי אֵל
הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי׃ רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר בְּמַקְהֵלִים אֲבָרֵךְ יְיָ׃

Opzien tot God en wijding van den nieuwen levensdag in Zijnen dienst.

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ בְּטֶרֶם
כָּל־יְצִיר נִבְרָא׃ לְעֵת נַעֲשָׂה
בְחֶפְצוֹ כֹּל אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא׃
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ
נוֹרָא׃ וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה
וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה׃ וְהוּא
אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי לְהַמְשִׁיל לוֹ
לְהַחְבִּירָה׃ בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי
תַכְלִית וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה׃
וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי וְצוּר חֶבְלִי
בְּעֵת צָרָה׃ וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס
לִי מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא׃
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי בְּעֵת אִישַׁן
וְאָעִירָה׃ וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי יְיָ לִי
וְלֹא אִירָא׃

De Heer der wereld, die regeerde voordat eenig schepsel geschapen was — ten tijde dat door Zijnen wil alles gemaakt werd, toen werd Zijn naam Koning genoemd. En ook nadat dit alles vergaan zal zijn, zal Hij alleen ontzagwekkend regeeren. Hij was, Hij is en Hij zal steeds in luister zijn. Hij is eenig en geen tweede is er, om bij Hem te vergelijken of aan Hem te verbinden. Zonder begin, zonder einde; Hem behoort de macht en de heerschappij. En deze is mijn God en mijn levende Verlosser, mijn Rots in smarte ten tijde van nood. Deze is mijn Banier en mijn Toevlucht, het aandeel mijns heilkelks, ten dage dat ik roep. In Zijne hand vertrouw ik mijnen geest, ten tijde dat ik slaap en ontwaak en met mijnen geest ook mijn lichaam; de Eeuwige is met mij; ik vrees niet.

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het wasschen der handen.

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die den mensch met wijsheid gevormd en in hem allerlei openingen en holten geschapen heeft. Het is openbaar en bekend voor den troon Uwer heerlijkheid, dat het, indien eene daarvan geheel open of gesloten ware, niet mogelijk zoude zijn, behouden te blijven en voor U te blijven bestaan. Geloofd Gij, Eeuwige! die alle vleesch geneest en wonderbaar handelt.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם :
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם
בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים
חֲלוּלִים חֲלוּלִים · גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי
כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד
מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי
אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ :
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָל־בָּשָׂר
וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת :

Morgenlofzeggingen.

ברכות השחר

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en voorgeschreven heeft, ons met de woorden der Leer bezig te te houden.

Laat toch, Eeuwige, onze God! de woorden Uwer Leer aangenaam zijn in onzen mond en in den mond van Uw volk, het huis Israëls. Dat wij en onze spruiten en de spruiten van Uw volk, het huis Israëls, allen bekend worden met Uwen naam en Uwe Leer beoefenen (om harentwille). Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël de

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לַעֲשׂוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה :
וְהַעֲרֶב־נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־דִּבְרֵי
תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִי עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ
וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ
יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ
(לִשְׁמָהּ) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְלַמֵּד

Leer onderricht. — Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons uit alle volken verkoren en ons Zijne Leer gegeven heeft. Geloofd Gij, Eeuwige! Gever der Leer.

תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ
אֶת־תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן
הַתּוֹרָה:

De Eeuwige zegene U en behoede U!
De Eeuwige lichte U Zijn aangezicht toe en verleene U Zijne gunst!
De Eeuwige wende U Zijn aangezicht toe en vestige U vrede!
De volgende plichten zijn in de Thora zonder bepaalde maat voorgeschreven: het achterlaten van den hoek des velds, de wijding der eerste vruchten, het verschijnen en offeren in den tempel, het oefenen van liefdewerken en het beoefenen der Leer.
De volgende brave handelingen zijn het, waarvan de mensch in dit leven de vruchten geniet, doch de wezenlijke belooning hem voor het toekomende leven behouden blijft; zij zijn: de eerbiediging van vader en moeder, het oefenen van liefdewerken, het tijdig verschijnen in de leerschool 's morgens en 's avonds, het oefenen van gastvrijheid, het bezoeken van zieken, de uithuwelijking van onvermogende bruiden, de begeleiding der lijken, de aandachtige verrichting van 't gebed, het stichten van vrede tusschen den eenen mensch en den anderen en het beoefenen der leer, dat tegen alle opweegt.

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ
וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ
שָׁלוֹם: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר ·
הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת
חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ דְבָרִים
שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה
וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא · וְאֵלּוּ הֵן ·
כִּבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְהַשְׁכָּמַת
בֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית וְעַרְבִית ·
וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים וּבִקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת
כַּלָּה וּלְוָיַת הַמֵּת וְעִיּוּן תְּפִלָּה וַהֲבָאַת
שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ · וְתַלְמוּד תּוֹרָה
כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

Mijn God, de ziel, die Gij rein in mij gelegd hebt, Gij hebt haar geschapen, Gij haar gevormd, Gij haar mij ingeblazen, Gij ook behoedt haar in mijn binnenste, zult haar eens mij ontnemen en in de toekomst weder in mij terug

אֱלֹהַי · נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה
(הִיא) אַתָּה בְרָאתָהּ אַתָּה
יְצַרְתָּהּ אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי וְאַתָּה
מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עָתִיד
לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד

brengen. Zoolang deze ziel dus in mijn binnenste is, breng ik mijne hulde voor U, Eeuwige, mijn God en God mijner voorouders! Meester aller gewrochten, Heer aller zielen! Geloofd Gij, Eeuwige! die de zielen in doode lichamen terugbrengt.

לָבֹא: כָּל־זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי
מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתַי רִבּוֹן כָּל־הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן
כָּל־הַנְּשָׁמוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die den haan besef geschonken heeft, om tusschen dag en nacht te onderscheiden.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין
בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die mij niet tot heiden gemaakt heeft.

בָּא״י אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא
עָשַׂנִי נָכְרִי:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die mij niet tot slaaf gemaakt heeft.

בָּא״י אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא
עָשַׂנִי עָבֶד:

Mannen zeggen:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die mij niet tot vrouw gemaakt heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה:

Vrouwen zeggen:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die mij naar Zijn welgevallen gemaakt heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die blinden de oogen opent.

בָּא״י אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ
עִוְרִים:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die naakten kleedt.

בָּא״י אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die geboeiden losmaakt.

בָּא״י אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר
אֲסוּרִים:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die gebogenen opricht.

בָּ"אַ"יְ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die de aarde over het water uitspant.

בָּ"אַ"יְ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die mij alle mijne behoeften verschaft heeft.

בָּ"אַ"יְ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי כָּל־צָרְכִּי׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die aan de schreden des mans vastheid geschonken heeft.

בָּ"אַ"יְ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר הֵכִין מִצְעֲדֵי־גָבֶר׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die Israël met sterkte omgordt.

בָּ"אַ"יְ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die Israël met luister kroont.

בָּ"אַ"יְ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die den vermoeide kracht verleent.

בָּ"אַ"יְ אֱ"מֶ"הָ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! die den slaap van mijne oogen verwijdert en de sluimering van mijne oogleden. — Moge er nu ook welgevallen zijn van U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat Gij ons aan Uwe Leer doet gewennen; laat ons gehecht blijven aan Uwe geboden en laat ons niet tot zonde komen, ook niet tot overtreding of misdaad, ook niet tot beproeving of smaad; laat de neiging tot het kwade ons niet beheerschen en houd ons verwijderd van iederen boozen mensch of boozen gezel; laat ons gehecht blijven aan de neiging tot het goede en aan goede daden en buig onze neiging, om aan U onderworpen te zijn.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינַי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי׃ וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן וְאַל תַּשְׁלֶט־בָּנוּ יֵצֶר הָרָע וְהַרְחִיקֵנוּ מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וְדַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכֹף אֶת־יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד־

Laat ons dezen en elken anderen dag tot gunst, tot welwillendheid en tot ontferming zijn in Uwe oogen en in de oogen van allen, die ons zien, en bewijs ons goede, welwillende daden. Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël goede, welwillende daden bewijst.

לְךָ וּתְנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם לְחֵן
וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי
כָּל־רוֹאֵינוּ וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹמֵל חֲסָדִים
טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

Moge er welgevallen zijn van U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat Gij ons dezen en elken anderen dag bevrijdt voor onbeschaamden en voor onbeschaamdheid, voor iederen boozen mensch, gezel of nabuur, voor ieder kwaad noodlot of verderfelijken hinderaar, voor ieder hard gericht of harden tegenstander, zij hij een zoon des verbonds of geen zoon des verbonds.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתַי שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל־
יוֹם מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים
מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וּמִשָּׁכֵן
רָע וּמִפֶּגַע רָע וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית
מִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה בֵּין
שֶׁהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן־
בְּרִית׃

Belijdenis van Israëls godsgeloof in het rustige morgenuur.

Te allen tijde zij de mensch in het geheime verkeer met zich zelven godvreezend, bekenne alsdan de waarheid en spreke steeds waarheid in zijn binnenste. 's Morgens vroeg sta hij op en zegge:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר
וּמוֹדֶה עַל־הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ
וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר׃

Meester aller Eeuwigheid! niet om onze deugden storten wij onze smeekingen voor U uit, maar om Uwe overvloedige barmhartigheid. Wat zijn wij? Wat is ons leven? Wat onze welwillendheid? Wat onze gerechtigheid? Wat de van ons komende hulp? Wat onze kracht? Wat onze sterkte?

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים לֹא עַל־
צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים
תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ
הָרַבִּים ׃ מָה אֲנַחְנוּ מֶה חַיֵּינוּ
מֶה חַסְדֵּנוּ מַה־צִּדְקֵנוּ מַה־
יְשׁוּעָתֵנוּ מַה־כֹּחֵנוּ מַה־גְּבוּרָתֵנוּ

מַה־נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · הֲלֹא כָּל־
הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם
כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע
וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רֹב
מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל
לְפָנֶיךָ · וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־
הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל ׃

Wat zullen wij voor U, Eeuwige, onzen God en God onzer voorouders, zeggen? Voor U immers zijn alle helden als niets en mannen van naam, als waren zij niet geweest, en wijzen als zonder kennis en verstandigen als zonder inzicht; want hunne menigvuldige daden zijn nietigheid, hunne levensdagen ijdelheid voor U; alle voorkeur van den mensch boven het dier is niets, daar alles ijdelheid is!

אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ ·
בְּנֵי אַבְרָהָם אֹהַבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ
לּוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה · זֶרַע יִצְחָק יְחִידוֹ
שֶׁנֶּעֱקַד עַל־גַּב הַמִּזְבֵּחַ · עֲדַת
יַעֲקֹב בִּנְךָ בְכוֹרֶךָ שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ
שֶׁאָהַבְתָּ אוֹתוֹ וּמִשִּׂמְחָתְךָ
שֶׁשָּׂמַחְתָּ־בּוֹ קָרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל וִישֻׁרוּן ׃

Wij zijn echter Uw volk, de kinderen Uws verbonds, kinderen van Abraham, die U beminde en wien Gij op den berg Morijja toegezworen hebt, het kroost van zijn eenigen zoon Izak, die op het altaar gebonden was, de gemeente van Jakob, Uwen eerstgeboren zoon, wiens naam Gij uit Uwe liefde, die Gij hem toedroegt, en uit Uwe vreugde, die Gij met hem hadt, Israël en Jesoeroen noemdet.

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ
וּלְשַׁבֵּחֲךָ וּלְפָאֶרְךָ וּלְבָרֵךְ
וּלְקַדֵּשׁ וְלָתֵת־שֶׁבַח וְהוֹדָיָה
לִשְׁמֶךָ ׃ אַשְׁרֵינוּ מַה־טּוֹב
חֶלְקֵנוּ וּמַה־נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה־
יָּפָה יְרֻשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ
מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עֶרֶב וָבֹקֶר
וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּכָל־יוֹם ׃

Hierom zijn wij verplicht, U te huldigen, te prijzen en te roemen en Uwen naam te loven, te heiligen en hem lof en hulde te brengen. — Heil ons, hoe goed is ons deel, hoe liefelijk ons lot en hoe schoon ons erfdeel! Heil ons, die 's morgens vroeg en 's avonds laat ons opmaken, en dus tweemaal iederen dag zeggen:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ
אֶחָד :
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא
הָעוֹלָם · אַתָּה הוּא
מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם · אַתָּה הוּא
בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם
הַבָּא׃ קַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ עַל־מַקְדִּישֵׁי
שְׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ ·
וּבִישׁוּעָתְךָ תָּרוּם וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ
בָּרַבִּים :

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ וּבִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם
הָעֶלְיוֹנִים · אֱמֶת אַתָּה הוּא
רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן
וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים · קַבֵּץ קוֶֹיךָ
מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ · יַכִּירוּ
וְיֵדְעוּ כָּל־בָּאֵי עוֹלָם כִּי אַתָּה־
הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת
הָאָרֶץ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־
אֲשֶׁר־בָּם וּמִי בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ
בָּעֶלְיוֹנִים אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר
לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה׃ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם
עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד בַּעֲבוּר שִׁמְךָ

Hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig.

Gij waart, toen de wereld nog niet geschapen was; Gij zijt nadat de wereld geschapen is; Gij zijt in deze en in de toekomstige wereld. Heilig Uwen naam over hen, die de heiligheid Uws naams belijden, en heilig Uwen naam in Uwe geheele wereld en door Uwe hulp verheffe zich en worde hoog onze hoorn. Geloofd Gij, Eeuwige! die Uwen naam in 't openbaar heiligt.

Gij zijt de Eeuwige onze God in den hemel en op de aarde en in de bovenste hemelen der hemelen. In waarheid: Gij zijt de eerste en de laatste en buiten U is er geen God. Verzamel hen, die op U hopen, van de vier hoeken der aarde; laat alle wereldbewoners erkennen en weten, dat Gij alleen God zijt over alle koninkrijken der aarde, dat Gij den hemel en de aarde, de zee en al wat er in is gemaakt hebt en wie is er onder alle gewrochten Uwer handen, onder de hoogere of onder de lagere, die tot U zeggen zoude: wat doet Gij? Onze Vader, die in den hemel is! doe met ons welwillendheid wegens Uwen grooten

הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ וְקַיֶּם־לָנוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַה־שֶּׁכָּתוּב · בָּעֵת הַהִיא
אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם
כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה
בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־
שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְיָ :

naam, die over ons genoemd is, en vervul aan ons, wat geschreven is: in dien tijd, wanneer Ik u bijeenbreng en ten tijde dat Ik u verzamel, wanneer Ik u tot naam en lof onder alle volken der aarde doe worden, als Ik uwe gevangenen voor uwe oogen terugbreng — zegt de Eeuwige.

Dagelijksche lezing van stukken uit Thora, Mischna en Talmoed, met den offerdienst in verband staande.

Bij den gezamenlijken dienst worden hier de ברכות התורה *(zie blz. 3) gezegd.*

וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ
אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם : וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו
מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם : בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ
אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהֹוָה : וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם
וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם : וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד
וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה
עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ : וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא
אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר :

וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר : צַו
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי
תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ :
וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר
תַּקְרִיבוּ לַיהֹוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד :

De Eeuwige sprak tot Mozes en zeide: Gebied de kinderen Israëls en gij zult tot hen zeggen: Mijn offer, Mijne spijze van Mijne vuuroffers, dat Mij tot aangenamen reuk strekken moet, zult gij inachtnemen, om het Mij op zijnen bestemden tijd te brengen. Voorts zult gij tot hen zeggen: dit is het vuuroffer, dat gij den Eeuwige brengen zult, éénjarige, aan geen gebrek lijdende schapen, twee iederen dag, een voortdurend brandoffer.

אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר
וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעַרְבָּיִם׃ וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה
סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית
רְבִיעִת הַהִין׃ עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה
בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה
לַיהוָה׃ וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין
לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ
שֵׁכָר לַיהוָה׃ וְאֵת הַכֶּבֶשׂ
הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם
כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה
אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ
צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃

Het eene schaap zult gij 's morgens en het andere tusschen de avondtijden bereiden. Daarbij een tiende van een *efa* meelbloem tot meeloffer, aangemengd met een vierde van een *hien* olie uit gestooten olijven. Dit zij een voortdurend brandoffer, zooals het bij den berg Sinai bereid is, tot aangenamen reuk, een vuuroffer voor den Eeuwige. Daarbij zijn plengoffer, een vierde van een *hien* voor het eene schaap, om in het heiligdom geplengd te worden, een plengoffer van sterken wijn voor den Eeuwige. Evenzoo zult gij het tweede schaap tusschen de avondtijden bereiden en daarbij gelijk het meeloffer van den morgen en zijn plengoffer doen, een vuuroffer tot aangenamen reuk voor den Eeuwige.

Men slachte het (brandoffer) aan de noordelijke zijde van het altaar voor den Eeuwige en de zonen van Aaron, de priesters, zullen zijn bloed rondom tegen het altaar spatten.

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית
הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם · כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל־יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף ׀ וּשְׁחֵלֶת
וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה׃ וְעָשִׂיתָ
אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ׃ וְשָׁחַקְתָּ
מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר
אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם׃ וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר

עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה : וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם :

תָּנוּ רַבָּנָן · פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה · מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה · הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר · וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה · וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה · בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין · יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא · וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק : מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקַּב) · מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל־שֶׁהוּא : רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהוּא · וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ · וְאִם חִסַּר אַחַת מִכָּל־סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה : רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר · הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף : בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן · כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה : יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה : וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד :

תַּנְיָא · רַבִּי נָתָן אוֹמֵר כְּשֶׁהוּא שׁוֹחֵק אוֹמֵר הָדֵק הֵיטֵב הֵיטֵב הָדֵק · מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יָפֶה לַבְּשָׂמִים · פִּטְּמָהּ לַחֲצָאִין כְּשֵׁרָה · לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ לֹא שָׁמָעְנוּ · אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל · אִם כְּמִדָּתָהּ · כְּשֵׁרָה לַחֲצָאִין · וְאִם חִסַּר אַחַת מִכָּל־סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה :

תָּנֵי בַּר קַפָּרָא · אַחַת לְשִׁשִּׁים אוֹ לְשִׁבְעִים שָׁנָה הָיְתָה בָאָה שֶׁל־שִׁירַיִם לַחֲצָאִין · וְעוֹד תָּנֵי בַּר קַפָּרָא · אִלּוּ הָיָה נוֹתֵן בָּהּ קוֹרְטוֹב שֶׁל־דְּבַשׁ אֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד מִפְּנֵי רֵיחָהּ · וְלָמָּה אֵין מְעָרְבִין בָּהּ דְּבַשׁ · מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה כִּי כָל־שְׂאֹר וְכָל־דְּבַשׁ לֹא־תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַייָ :

יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה : יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ : יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ : אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה : וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת :

אָנָּא · בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה :
קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא :
נָא גִבּוֹר · דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם :
בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵם · צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם :
חֲסִין קָדוֹשׁ · בְּרֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ :

יָחִיד גֵּאֶה · לְעַמְּךָ פְּנֵה · זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ ׃
שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ · יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת ׃
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ׃

Op Sabbath zegt men bovendien:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ ׃
עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת
הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ ׃

En op den Sabbath-dag twee éénjarige, aan geen gebrek lijdende schapen en twee tienden meelbloem tot meeloffer, met olie aangemengd, alsmede zijn plengoffer. Dit Sabbath-brandoffer op iederen Sabbath behalve het voortdurende brandoffer en diens plengoffer.

Op het Nieuwemaansfeest zegt men bovendien:

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה
לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם
וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
שִׁבְעָה תְּמִימִם ׃ וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַפָּר
הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד ׃
וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
בַשֶּׁמֶן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ
נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה ׃ וְנִסְכֵּיהֶם
חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת
הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ
יָיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ
לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה ׃ וּשְׂעִיר עִזִּים

En op uwe nieuwemaansdagen zult gij den Eeuwige als brandoffer brengen twee jonge stieren, één ram en zeven éénjarige schapen, aan geen gebrek lijdende. Daarbij drie tienden meelbloem tot meeloffer, met olie aangemengd, voor iederen stier, twee tienden meelbloem tot meeloffer, met olie aangemengd, voor iederen ram en één tiende meelbloem tot meeloffer, met olie aangemengd, voor ieder schaap; een brandoffer tot aangenamen reuk, om in het vuur op te gaan voor den Eeuwige. Hunne plengoffers zullen zijn: een halve *hien* wijn voor iederen stier, een derde *hien* voor iederen ram en een vierde *hien* voor ieder schaap. Dit zij het nieuwemaans-brandoffer op elken van de nieuwemaansdagen des jaars. Daarbij één geitebok

אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלַת
הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃
אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל־זְבָחִים קָדְשֵׁי
קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן פַּר
וְשָׂעִיר שֶׁל־יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן
בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת
בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־בֵּין
הַבַּדִּים וְעַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח
הַזָּהָב · מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת ·
שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל
יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל־מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן
אִם־לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב׃ פָּרִים
הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים
שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן
בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן
הַזָּיָה עַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח
הַזָּהָב · מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן
מְעַכֶּבֶת · שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ
עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל־מִזְבֵּחַ
הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב ·
אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן׃
חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן

als zondoffer voor den Eeuwige; behalve het voortdurende brandoffer en diens plengoffer zal het bereid worden.

Welke is de plaats der offers? De allerheiligste worden in 't noorden geslacht. De stier en de bok van den Verzoendag worden in 't noorden geslacht; het opvangen van hun bloed in het dienstvaatwerk geschiedt in 't noorden; hun bloed moet tusschen de draagstangen, tegen het voorhangsel en op het gouden altaar gespat worden; elk der voorgeschreven spattingen is daarbij voor de verzoening onontbeerlijk; de rest van het bloed goot men aan den westelijken bodem van het buitenste altaar uit; wanneer men dit echter niet gedaan had, dan stond dit aan de verzoening niet in den weg. — De stieren en bokken, die (buiten Jerusalem) verbrand worden, worden in 't noorden geslacht; het opvangen van hun bloed in het dienstvaatwerk geschiedt in 't noorden; hun bloed moet tegen het voorhangsel en op het gouden altaar gespat worden; elk der voorgeschreven spattingen is daarbij onontbeerlijk; de rest van het bloed goot men aan den westelijken bodem van het buitenste altaar uit; wanneer men dit echter niet gedaan had, dan stond dit aan de verzoening niet in den weg. Zoowel deze als gene worden op de aschplaats verbrand. — De zoenoffers voor de gemeente en voor enkele personen — deze zijn de

חַטֹּאת הַצִּבּוּר שְׂעִירֵי רָאשֵׁי
חֳדָשִׁים וְשֶׁל־מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן
בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת
בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת
עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת: כֵּיצַד
עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא־
לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית ·
מִזְרָחִית צְפוֹנִית · צְפוֹנִית
מַעֲרָבִית · מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית ·
שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד
דְּרוֹמִי · וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן־
הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־
מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת:
הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ
בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת
בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת
שֶׁהֵן אַרְבַּע וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט
וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים: זִבְחֵי
שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת · אֵלּוּ הֵן
אֲשָׁמוֹת · אֲשַׁם גְּזֵלוֹת אֲשַׁם
מְעִילוֹת אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה

zoenoffers voor de gemeente: de bokken der nieuwemaansdagen en feesten — worden in 't noorden geslacht; het opvangen van hun bloed in 't dienstvaatwerk geschiedt in 't noorden; met hun bloed moeten vier spattingen aan de vier hoeken van het altaar geschieden. Hoe geschiedde dit? Hij (de priester) besteeg de trap, wendde zich naar den omgang en kwam achtereenvolgens aan den zuidoostelijken, aan den noordoostelijken, aan den noordwestelijken en aan den zuidwestelijken hoek; de rest van het bloed goot hij aan den zuidelijken bodem uit; gegeten worden zij binnen de grenzen van den voorhof, door de mannelijke leden der priesterfamiliën, op welke wijze ook genoten, gedurende één dag en één nacht, tot middernacht. — Het brandoffer behoort tot de allerheiligste offers; het wordt in 't noorden geslacht; het opvangen van zijn bloed in het dienstvaatwerk geschiedt in 't noorden; met zijn bloed moeten twee spattingen geschieden, die (doordien zij aan de hoeken verricht worden) voor vier gelden; het moet afgestroopt worden, in zijne stukken gesneden en geheel aan het vuur overgegeven worden. — De vredeoffers voor de gemeente en de schuldoffers — dit zijn de schuldoffers: dat wegens roof, dat wegens ongewijd gebruik van het heilige, dat wegens onteering eener (aan eenen Hebreeuwschen knecht) verbonden slavin,

אֲשַׁם נָזִיר אֲשַׁם מְצוֹרָע אָשָׁם
תָּלוּי · שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל
דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן
טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע ·
וְנֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים
לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם
וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת : הַתּוֹדָה
וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן
בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן
שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע · וְנֶאֱכָלִין
בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־
מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת :
הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא
שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים
לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם :
שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן
בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן
שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע · וְנֶאֱכָלִין
בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־
מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד :

dat van den Gode afgezonderde, dat van den melaatsche en dat wegens twijfelachtige bezondiging — worden in 't noorden geslacht; het opvangen van hun bloed in het dienstvaatwerk geschiedt in 't noorden; met hun bloed moeten twee spattingen geschieden, die (doordien zij aan de hoeken verricht worden) voor vier gelden; gegeten worden zij binnen de grenzen van den voorhof, door de mannelijke leden der priesterfamiliën, op welke wijze ook genoten, gedurende één dag en één nacht, tot middernacht. — Het dankoffer en de ram van den Gode afgezonderde zijn heiligdommen van lichteren graad. Zij kunnen op elke plaats in den voorhof geslacht worden; met hun bloed moeten twee spattingen geschieden, die (doordien zij aan de hoeken verricht worden) voor vier gelden; gegeten worden zij in de geheele stad, door iedereen, op welke wijze ook genoten, gedurende één dag en één nacht, tot middernacht. Het van hen (voor de priesters) gehevene wordt evenals zij zelve behandeld, behoudens dat het gehevene alleen door de priesters, hunne vrouwen, kinderen en slaven mag gegeten worden. — De vredeoffers zijn heiligdommen van lichteren graad: zij kunnen op elke plaats in den voorhof geslacht worden; met hun bloed moeten twee spattingen geschieden, die (doordien zij aan de hoeken verricht worden) voor vier gelden; gegeten worden zij in de geheele stad, door iedereen, op welke wijze ook genoten, gedurende twee dagen en den daartusschen liggenden nacht.

הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא
שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים
לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם׃
הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח
קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־
מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה
אֶחָת · וּבִלְבָד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד׃
שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל
לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל־אָדָם
וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר בְּכָל־מַאֲכָל
לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד ·
הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה
וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד־חֲצוֹת
וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ
נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי׃

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת׃
מִקַּל וָחֹמֶר · וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה ·
מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב אֶחָד · וּמִבִּנְיַן
אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים · מִכְּלָל וּפְרָט ·

Het van hen (voor de priesters) gehevene wordt evenals zij zelve behandeld, behoudens dat het gehevene alleen door de priesters, hunne vrouwen, kinderen en slaven mag gegeten worden. — Het eerstgeworpene, het tiende en het *Pésach*-offer zijn heiligdommen van lichteren graad: zij kunnen op elke plaats in den voorhof geslacht worden; met hun bloed moet éene spatting geschieden, behoudens dat deze boven den altaarbodem plaats heeft. Er is echter verschil bij hun eten; het eerstgeworpene wordt door de priesters, het tiende door iedereen gegeten. Beide worden in de geheele stad gegeten, op welke wijze ook genoten, gedurende twee dagen en den daartusschenliggenden nacht. Het *Pésach*-offer wordt alleen in denzelfden nacht en slechts tot middernacht gegeten, alleen door de vooraf bestemde deelhebbenden en niet anders dan gebraden.

Rabbi Ismaël zegt; volgens dertien afleidingsregelen worden uit de Thora afleidingen gemaakt: door van het geringere tot het meer gewichtige te besluiten, — door gelijkstelling op grond van gelijkluidende uitdrukkingen, — door dat, wat bij enkele gevallen uitdrukkelijk vermeld staat, als stelregel te beschouwen voor alle gevallen, welke vermelding nu eens in slechts één, dan weder in twee verzen kan geschieden, — door algemeene begrippen, die onmiddellijk door bijvoeging van 't bijzondere beperkt worden, —

וּמִפְּרָט וּכְלָל · כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט · מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט · וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן־הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל־עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל־הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב

door bijzondere voorbeelden, die onmiddellijk daarop door bijvoeging van algemeene begrippen uitgebreid worden. — Wanneer eerst een algemeen begrip voorkomt, dan een bijzonder voorbeeld en dan weder een algemeen begrip, dan wordt het bijzondere slechts tot het hem gelijksoortige uitgebreid, — door algemeene begrippen, die door bijvoeging van bijzonderheden eenvoudig moeten opgehelderd worden, of evenzoo bijzonderheden door bijvoeging van meer algemeene uitdrukkingen. — Wanneer eene bijzondere zaak, die reeds in een algemeenen regel begrepen was, nog eens afzonderlijk vermeld wordt, om ons daaromtrent iets te leeren, dan geldt die leering niet alleen deze zaak zelve, maar alles, wat in den algemeenen regel begrepen is. — Wanneer eene bijzondere zaak, die reeds in een algemeenen regel begrepen was, nog eens afzonderlijk vermeld wordt, om daarbij eene voorwaarde te stellen, die met de algemeene soort overeenkomt, dan geschiedt die vermelding alleen ter verlichting, maar niet om te verzwaren. — Wanneer echter eene bijzondere zaak, die reeds in een algemeenen regel begrepen was, nog eens afzonderlijk vermeld wordt, om daarbij eene voorwaarde te stellen, die geheel van de algemeene soort afwijkt, dan geschiedt die vermelding zoowel om te verlichten als om te verzwaren. — Wanneer eene bijzondere zaak, die reeds in een algemeenen regel begrepen was, nog eens afzonderlijk vermeld wordt, om daaromtrent iets geheel nieuws te bepalen, dan kunt ge deze niet weder tot den algemeenen regel terugbrengen, tenzij dit door de Schrift

zelve uitdrukkelijk geschiede. — Eene nadere opheldering van eenig geval op grond van den samenhang of op grond van dat, wat aan het slot voorkomt, — evenzoo twee verzen, die met elkander in tegenspraak schijnen te verkeeren, totdat een derde vers aangehaald wordt, dat de tegenspraak opheft.

לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ · דָּבָר הַלָּמֵד
מֵעִנְיָנוֹ וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ · וְכֵן
שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת־
זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי
וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם׃

Moge het U welgevallig zijn Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat de heilige tempel spoedig in onze dagen herbouwd worde en schenk ons een werkelijk aandeel aan Uwe Leer. Daar mogen wij U dan weder in ontzag dienen, als in de dagen van voorheen en in vroegere jaren.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן
חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ
בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמוֹנִיּוֹת׃

In sommige gemeenten wordt hierna קדיש דרבנן *uitgesproken.*

Voordat men zich met het טלית *omhult, zegt men:*

הִנְנִי מִתְעַטֵּף בְּטַלִּית שֶׁל־צִיצִת · כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת בּוֹרְאִי ·
כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם
לְדֹרֹתָם · וּכְשֵׁם שֶׁאֲנִי מִתְכַּסֶּה בְטַלִּית בָּעוֹלָם הַזֶּה כֵּן תִּזְכֶּה
נִשְׁמָתִי לְהִתְלַבֵּשׁ בְּטַלִּית נָאָה לָעוֹלָם הַבָּא בְּגַן עֵדֶן · אָמֵן׃

Alsdan zegt men staande:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft, ons met de schouwdraden te omhullen.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהִתְעַטֵּף בַּצִּיצִת׃

Daarna slaat men het טלית *om en zegt:*

מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן׃ יִרְוְיֻן
מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם׃ כִּי־עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים

בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר׃ מְשֹׁךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־לֵב׃
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא חֲשׁוּבָה
מִצְוַת צִיצִית זוֹ כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל־פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ
וְכַוָּנוֹתֶיהָ וְתַרְיַ״ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ ׃ אָמֵן׃

Hierna legt men het טלית *op de gebruikelijke wijze over de schouders.*

Alvorens men de GEBEDSRIEMEN (תפלין) *aanlegt, zegt men het volgende:*

הִנְנִי מְכַוֵּן בְּהַנָּחַת תְּפִלִּין לְקַיֵּם מִצְוַת בּוֹרְאִי שֶׁצִּוָּנוּ
לְהָנִיחַ תְּפִלִּין כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ
וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ ׃ וְהֵם אַרְבַּע פָּרָשׁוֹת אֵלּוּ ׃ שְׁמַע ׃
וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ ׃ קַדֵּשׁ ׃ וְהָיָה כִּי־יְבִאֲךָ ׃ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִחוּדוֹ
וְאַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ ׃ וְשֶׁנִּזְכֹּר נִסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ
בְּהוֹצִיאוֹ אוֹתָנוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲשֶׁר לוֹ הַכֹּחַ וְהַמֶּמְשָׁלָה בָּעֶלְיוֹנִים
וּבַתַּחְתּוֹנִים לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כִּרְצוֹנוֹ ׃ וְצִוָּנוּ לְהָנִיחַ עַל־הַיָּד
לְזִכְרוֹן זְרוֹעוֹ הַנְּטוּיָה ׃ וְשֶׁהִיא נֶגֶד הַלֵּב לְשַׁעְבֵּד בָּזֶה תַּאֲוַת
וּמַחְשְׁבוֹת לִבֵּנוּ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ ׃ וְעַל־הָרֹאשׁ נֶגֶד
הַמֹּחַ שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁבְּמֹחִי עִם־חוּשַׁי וְכֹחוֹתַי כֻּלָּם יִהְיוּ
מְשֻׁעְבָּדִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ ׃ וּמִשֶּׁפַע מִצְוַת תְּפִלִּין
יִתְמַשֵּׁךְ עָלַי לִהְיוֹת לִי חַיִּים אֲרוּכִים וְשֶׁפַע קֹדֶשׁ וּמַחֲשָׁבוֹת
קְדוֹשׁוֹת בְּלִי הִרְהוּר חֵטְא וְעָוֹן כְּלָל ׃ וְשֶׁלֹּא יְפַתֵּנוּ וְלֹא יִתְגָּרֶה
בָּנוּ יֵצֶר הָרָע וְיַנִּיחֵנוּ לַעֲבוֹד אֶת־יְיָ כַּאֲשֶׁר עִם־לְבָבֵנוּ ׃ אָמֵן׃

Hierna legt men de תפלין של יד *aan den linker bovenarm en zegt alvorens men ze toehaalt:*

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהָנִיחַ תְּפִלִּין׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft, de *Tefillin* aan te leggen.

Men haalt ze toe en wikkelt ze zeven maal om den arm.

Dan legt men de תפלין של ראש *op het hoofd en alvorens ze vast aan te hechten, zegt men:*

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het gebod der *Tefillin.*

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִצְוַת תְּפִלִּין :

ONMIDDELLIJK *na het aanhechten zegt men:*

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

Hierop wikkelt men den riem van de תפלין של יד DRIE MAAL *om den middelsten vinger en spreekt daarbij de volgende verzen uit:*

וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם · וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים : וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת־יְיָ :

Nadat de Tefillin geheel zijn aangelegd, zegt men:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהִי חֲשׁוּבָה מִצְוַת הֲנָחַת תְּפִלִּין זוֹ כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל־פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וְכַוָּנוֹתֶיהָ וְתַרְיַ״ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ · אָמֵן :

Men behoort de שמונה עשרה *met de gemeente te bidden. Komt men dus laat ter synagoge, dan zegge men slechts een deel der* פסוקי דזמרא, *om, zoo mogelijk, van* יוצר אור *en verder met de gemeente te kunnen uitspreken. Al naar gelang er nog tijd is, zegge men in zulk een geval tusschen* ברוך שאמר *en* ישתבח *alleen* תהלה לדוד, *of ook de psalmen* הללו את ה׳ מן השמים *en* הללו אל בקדשו, *of alle* הללויה*-psalmen, of bovendien nog van* הודו לה׳ *tot* והוא רחום *en dan van* והוא רחום *in* יהי כבוד. *Zoo noodig beginne men, zonder* פסוקי דזמרא *te zeggen, onmiddellijk bij* יוצר אור. *De lofzegging* ישתבח, *die slechts aan het slot van de* פסוקי דזמרא *wordt uitgesproken, wordt in het laatste geval niet gezegd. — Na het einde der gebeden zegge men dan dat, wat men overgeslagen heeft, zonder* ברוך שאמר *en* ישתבח. *— Men spreekt* ברוך שאמר *tot* בתשבחות *staande uit en houdt daarbij de twee* ציצת, *die aan de bovenzijde van het* טלית *zijn, in de rechterhand.*

Geloofd die zeide, en de wereld was er; Geloofd zij Hij. Geloofd die de schepping

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם · בָּרוּךְ הוּא : בָּרוּךְ עוֹשֶׂה

בְרֵאשִׁית ׃ בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה ׃
בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם ׃ בָּרוּךְ
מְרַחֵם עַל־הָאָרֶץ ׃ בָּרוּךְ מְרַחֵם
עַל־הַבְּרִיּוֹת ׃ בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר
טוֹב לִירֵאָיו ׃ בָּרוּךְ חַי לָעַד
וְקַיָּם לָנֶצַח ׃ בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל ׃
בָּרוּךְ שְׁמוֹ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם ׃ הָאֵל הָאָב
הָרַחֲמָן ׃ הַמְהֻלָּל בְּפִי עַמּוֹ ׃
מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו
וַעֲבָדָיו ׃ וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ
נְהַלֶּלְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת
וּבִזְמִירוֹת נְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ
וּנְפָאֶרְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ וְנַמְלִיכְךָ
מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים ׃
מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד
שְׁמוֹ הַגָּדוֹל ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת ׃

gemaakt heeft; Geloofd die zegt en doet; Geloofd die besluit en volbrengt; Geloofd die zich over de aarde ontfermt; Geloofd die zich over de schepselen ontfermt; Geloofd die goede belooning verstrekt aan hen, die Hem vreezen; Geloofd die altijd leeft en eeuwig bestaan blijft; Geloofd die verlost en redt; Geloofd zij Zijn naam. Geloofd Gij Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, de God, de barmhartige Vader, die geloofd wordt door den mond Zijns volks, geprezen en geroemd door de tong Zijner vromen en dienaren. Zoo willen ook wij met de zangen van Uwen dienaar David U, Eeuwige, onzen God! loven, met lofliederen en gezangen willen wij U verheffen, prijzen en roemen, Uwen naam vermelden en U als Koning huldigen, onze Koning! onze God! de Eenige, die eeuwig leeft, de Koning, wiens groote naam in alle eeuwigheid geprezen en geroemd blijft; Geloofd Gij, Eeuwige, de Koning, die met lofliederen geloofd wordt.

Men kust de **ציצת** *en legt ze uit de hand.*

הוֹדוּ לַייָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ
בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו ׃ שִׁירוּ לוֹ
זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאוֹתָיו ׃
הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב

Huldigt den Eeuwige, roept Zijnen naam aan, maakt onder de volken Zijne daden bekend. Zingt Hem, heft Hem liederen aan, spreekt over al Zijne wonderbare daden. Roemt u met Zijnen heiligen naam; dat zich verheuge het hart van hen,

die den Eeuwige zoeken. Vorscht naar den Eeuwige en naar Zijne macht, zoekt steeds Zijn aangezicht. Gedenkt Zijne wonderbare daden, die Hij verricht heeft, Zijne wonderen en de rechtspraken Zijns monds, gij, kroost van Zijnen dienaar Israel! kinderen van Jacob, Zijne uitverkorenen! Hij is de Eeuwige, onze God, over de geheele aarde gaan Zijne rechtspraken. Gedenkt eeuwig Zijn verbond, het woord, dat Hij voor duizend geslachten geboden heeft. Hoe Hij met Abraham een verbond sloot en Zijne eed aan Izak. Hoe Hij het voor Jacob tot wet stelde, voor Israël als eeuwig verbond. Toen Hij zeide: U geef Ik het land Kenaän als het toegemeten gebied van uw erfdeel. Toen gij weinigen in aantal waart, iets gerings en als vreemdelingen daarin. Zij trokken van natie tot natie en van het eene koninkrijk tot het andere volk. Hij liet echter niemand toe, hen te verdrukken en bestrafte hunnentwege koningen: „Raakt niet aan Mijne gezalfden en doet Mijnen profeten geen kwaad!"

Zingt den Eeuwige, de geheele aarde, verkondigt van dag tot dag Zijne hulp. Verhaalt onder de natiën Zijne eer, onder de volken Zijne wonderbare daden. Want groot is de Eeuwige en zeer geloofd, ontzaggelijk is Hij boven alle goden. Alle goden der volken

מְבַקְשֵׁי יְיָ: דִּרְשׁוּ יְיָ וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ
פָנָיו תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר
עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ:
זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב
בְּחִירָיו: הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־
הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם
בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר:
אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם
וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ
לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־
כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתְכֶם
מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ:
וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה
ﭏ־עַם אַחֵר: לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ
לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: ﭏ־
תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי ﭏ־תָּרֵעוּ:
שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ
מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ:
סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־
הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: כִּי גָדוֹל יְיָ
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־
אֱלֹהִים: כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים

zijn immers nietige afgoden, de Eeuwige echter heeft den hemel gemaakt. Majesteit en pracht gaan voor Hem uit, macht en verblijding op Zijne plaats. Geeft den Eeuwige, geslachten der volken! geeft den Eeuwige eer en macht. Geeft den Eeuwige de eer Zijns naams, draagt offergaven aan en komt voor Hem, werpt u voor den Eeuwige neder in heilig siergewaad. Beeft voor Hem, alle aardbewoners, dan staat ook de wereld vast en wankelt niet. De hemel verheuge zich en de aarde juiche, dat men zegge onder de volken: de Eeuwige regeert! De zee bruise en wat haar vervult, het veld verblijde zich en al wat er op is. De boomen des wouds juichen dan voor den Eeuwige, daar Hij komt, om de aarde te richten. Huldigt den Eeuwige, want Hij is goed, want eeuwig is Zijne welwillendheid. Zegt ook: sta ons bij, God onzer hulpe! verzamel ons en redt ons van de volken, om Uwen heiligen naam te huldigen en ons te roemen met Uwen lof. Geloofd de Eeuwige, de God van Israël, van eeuwigheid tot eeuwigheid! Het geheele volk zeide hierop Amen! en loofde den Eeuwige.

Verheft den Eeuwige, onzen God, en werpt u neder aan Zijne voetbank; Hij is heilig. Verheft den Eeuwige, onzen God, en werpt u aan Zijnen heiligen berg neder,

אֱלִילִים וַיְיָ שָׁמַיִם עָשָׂה: הוֹד
וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ:
הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ
לַייָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַייָ כְּבוֹד
שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו
הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: חִילוּ
מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל
בַּל־תִּמּוֹט: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל
הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ:
יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה
וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי
הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ כִּי־בָא לִשְׁפּוֹט
אֶת־הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ
אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־
הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעֹלָם
וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַייָ:
רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ
לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ

כִּי־קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ: וְהוּא
רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית
וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא־יָעִיר
כָּל־חֲמָתוֹ: אַתָּה יְיָ לֹא־תִכְלָא
רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד
יִצְּרוּנִי: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ
כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: תְּנוּ עֹז
לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ
בַּשְּׁחָקִים: נוֹרָא אֱלֹהִים
מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן
עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים:
אֵל־נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ:
הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל
עַל־גֵּאִים: לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל־
עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת
עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם
בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ
בְיוֹם־קָרְאֵנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ
וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם
עַד־הָעוֹלָם: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַייָ
עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ
יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ

want heilig is de Eeuwige, onze God. Hij, de Barmhartige, verzoent de misdaad, en verderft niet, neemt Zijnen toorn dikwijls terug en wekt nimmer al Zijne gramschap. Gij Eeuwige! houdt Uwe barmhartigheid van mij niet terug, Uwe welwillendheid en trouw bewaken mij eeuwig. Gedenk, Eeuwige! Uwe barmhartigheid en Uwe gunsten, want van eeuwig zijn zij. Kent Gode macht toe, over Israël is Zijne hoogheid en Zijne macht in de wolken. Ontzaggelijk is God uit uwe heiligdommen, de God van Israël is Hij, die macht en sterkte aan het volk schenkt; geloofd de Eeuwige! God der wraak, Eeuwige! God der wraak, verschijn! verhef U, Rechter der aarde! laat vergelding komen over de trotschen. Den Eeuwige is de hulpe, over Uw volk komt Uw zegen, Sela! Met ons is de Eeuwige Tsebaoth, ons is tot hooge veste de God van Jacob, Sela! Eeuwige Tsebaoth, heil den mensch, die op U vertrouwt. Eeuwige, help! de Koning verhoore ons ten dage, dat wij roepen. Help Uw volk, zegen Uw erfdeel, weid hen en verhef hen tot in eeuwigheid. Onze ziel wacht op den Eeuwige, onze hulp en ons schild is Hij. In Hem immers zal zich ons hart verheugen, dat wij op Zijnen heiligen naam

בָּטָחְנוּ : יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ
כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ : הַרְאֵנוּ יְיָ
חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ : קוּמָה
עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ :
אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ :
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי
הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו : וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ
בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה
לַייָ כִּי גָמַל עָלָי :

vertrouwd hebben. Uwe welwillendheid, o Eeuwige! zij over ons, zooals wij op U hopen. Toon ons, Eeuwige! Uwe welwillendheid en verleen ons Uwe hulp. Sta op ons ter hulpe en verlos ons om Uwe welwillendheid. Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit Egypte opgevoerd heb, open wijd uwen mond, Ik zal hem vullen. Heil het volk, wien het aldus is; heil het volk, wiens God de Eeuwige is. En ik — op Uwe welwillendheid vertrouw ik, mijn hart zal eens juichen in Uwe hulp, zingen wil ik den Eeuwige, daar Hij mij welgedaan heeft.

De volgende Psalm wordt op Sabbath- en Feestdagen, op de dagen, die aan Pésach en aan den Verzoendag voorafgaan, alsmede op de middendagen van Pésach niet uitgesproken.

Psalm 100.

מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַייָ כָּל־
הָאָרֶץ : עִבְדוּ אֶת־יְיָ בְּשִׂמְחָה
בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה : דְּעוּ כִּי יְיָ
הוּא אֱלֹהִים הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ
עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ : בֹּאוּ שְׁעָרָיו
בְּתוֹדָה חֲצֵרֹתָיו בִּתְהִלָּה הוֹדוּ לוֹ
בָּרְכוּ שְׁמוֹ : כִּי־טוֹב יְיָ לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ :

Een Psalm der dankbare hulde. — Jubelt voor den Eeuwige, gij geheele aarde! Dient den Eeuwige in vreugde, komt voor Hem met gejuich. Erkent, dat de Eeuwige God is, dat Hij ons gemaakt heeft en wij Hem behooren. Zijn volk en het kleinvee Zijner weide. Komt in Zijne poorten met dankbare hulde, in Zijne voorhoven met lof, huldigt Hem, looft Zijnen naam. Want goed is deEeuwige, eeuwig Zijne welwillendheid en tot in alle geslachten Zijne trouw.

Op Sabbath- en feestdagen worden hier de volgende Psalmen gelezen:
(Op werkdagen vervolgt men hier יהי כבוד.*)*

Psalm 19.

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ הַשָּׁמַיִם
מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ יוֹם לְיוֹם
יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה־
דָּעַת׃ אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים
בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃ בְּכָל־הָאָרֶץ
יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם
לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם׃ וְהוּא
כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר
לָרוּץ אֹרַח׃ מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם
מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין
נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃
תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת
נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה
מַחְכִּימַת פֶּתִי׃ פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים
מְשַׂמְּחֵי־לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת
עֵינָיִם׃ יִרְאַת יְיָ טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת
לָעַד מִשְׁפְּטֵי־יְיָ אֱמֶת צָדְקוּ
יַחְדָּו׃ הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז
רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים׃
גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם
עֵקֶב רָב׃ שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין

Voor den zangmeester, een Psalm van David. De hemel verhaalt Gods eer en het werk Zijner handen verkondigt het uitspansel. Dag doet aan dag rede toestroomen en nacht predikt aan nacht kennis. Is er ook geene (werkelijke) rede en zijn er geene (hoorbare) woorden, wordt ook hunne stem niet vernomen; toch gaat over de geheele aarde hun snoer en aan het einde der wereld klinken hunne woorden, daar Hij der zon in hen eene tente gevestigd heeft. Deze immers, als een bruidegom is zij, die uit zijn bruidsvertrek gaat, verblijdt zich als een held, de baan te doorloopen. Van het einde des hemels is haar uitgang en haar omloop om zijne einden; niets kan zich bergen voor haren gloed.

De leer des Eeuwigen is volmaakt, verkwikkend de ziel; het getuigenis des Eeuwigen is getrouw, wijsheid schenkend den onnoozele. De verordeningen des Eeuwigen zijn billijk, verblijdend het hart; het gebod des Eeuwigen is helder, verlichtend de oogen. De vreeze des Eeuwigen is rein, eeuwig blijvend; de rechten des Eeuwigen zijn waarheid, gezamenlijk rechtvaardig. Begeerlijker zijn zij dan goud, ja, dan veel fijn goud; zoeter dan honig en honigzeem. Ook Uw dienaar laat zich door hen vermanen, in hunne inachtneming ligt groote belooning. Dwalingen, wie bemerkt ze?

מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי ׃ גַּם מִזֵּדִים
חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי
אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב ׃
יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי
לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי ׃

van verborgen (zonden) houd mij rein. Wil ook aan moedwilligen Uwen dienaar onttrekken, dat zij mij niet beheerschen; dan word ik volmaakt en blijf rein van vele misdrijven. Mogen tot welgevallen zijn de redenen mijns monds en de overdenking mijns harten voor U, Eeuwige! mijnen Rots en Verlosser.

Psalm 34.

לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי
אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ ׃
אֲבָרְכָה אֶת־יְיָ בְּכָל־עֵת תָּמִיד
תְּהִלָּתוֹ בְּפִי ׃ בַּיְיָ תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי
יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ ׃ גַּדְּלוּ
לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו ׃
דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְיָ וְעָנָנִי וּמִכָּל־
מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי ׃ הִבִּיטוּ אֵלָיו
וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ ׃ זֶה
עָנִי קָרָא וַייָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו
הוֹשִׁיעוֹ ׃ חֹנֶה מַלְאַךְ־יְיָ סָבִיב
לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם ׃ טַעֲמוּ וּרְאוּ
כִּי־טוֹב יְיָ אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ ׃
יְראוּ אֶת־יְיָ קְדֹשָׁיו כִּי אֵין
מַחְסוֹר לִירֵאָיו ׃ כְּפִירִים רָשׁוּ
וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְיָ לֹא־יַחְסְרוּ כָל־

Van David, toen hij zich voor Abiemelech als waanzinnig aangesteld had, waarop deze hem had verjaagd en hij heenging. Loven wil ik den Eeuwige te allen tijde, steeds zij Zijn lof in mijnen mond. In den Eeuwige roeme zich mijne ziel, hooren mogen het de gedrukten en zich verheugen. Erkent met mij de grootheid des Eeuwigen, laat ons te zamen Zijnen naam verheffen. Ik zocht den Eeuwige en Hij verhoorde mij, Hij redde mij uit al mijne angsten. Naar Hem zien zij uit en stralen (van verblijding), nimmer bloost hun aangezicht. Ook deze gedrukte riep en de Eeuwige hoorde, Hij hielp hem uit al zijne nooden. Zoo legert de engel des Eeuwigen rondom Zijne vereerders en verlost hen. Gevoelt het dus en ziet, dat de Eeuwige goed is; heil den man, die bij Hem zijn toevlucht zoekt. Vreest den Eeuwige, gij, Zijne heiligen! want voor hen, die Hem vreezen, is geen gebrek. Jonge leeuwen mogen gebrek en honger lijden, doch die den Eeuwige zoeken, ontberen niets

טוֹב׃ לְכוּ־בָנִים שִׁמְעוּ־לִי
יִרְאַת יְיָ אֲלַמֶּדְכֶם׃ מִי־הָאִישׁ
הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת
טוֹב׃ נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ
מִדַּבֵּר מִרְמָה׃ סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־
טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ׃ עֵינֵי
יְיָ אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־
שַׁוְעָתָם׃ פְּנֵי יְיָ בְּעֹשֵׂי רָע
לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ צָעֲקוּ
וַיְיָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם׃
קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־
דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃ רַבּוֹת רָעוֹת
צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְיָ׃ שֹׁמֵר
כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא
נִשְׁבָּרָה׃ תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה
וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃ פּוֹדֶה
יְיָ נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ
כָּל־הַחֹסִים בּוֹ׃

goeds. Komt kinderen! hoort naar mij, de vreeze des Eeuwigen wil ik u leeren. Wie is de man, die leven wenscht, dagen bemint, om geluk te aanschouwen? Hoed uwe tong voor kwaad, uwe lippen voor bedrog te spreken. Wijk van kwaad en doe goed, streef naar vrede en jaag dien na. De oogen des Eeuwigen zijn naar de braven gericht, Zijne ooren naar hun geschrei. Maar het vertoornde gelaat des Eeuwigen keert zich tegen de boosdoeners, om hun kroost van de aarde uit te roeien. Genen schreien en de Eeuwige hoort het, uit al hunne nooden redt Hij hen. Zoo is de Eeuwige nabij voor de gebrokenen van harte en helpt de verpletterden van geest. Vele zijn de rampen des braven, doch uit alle redt hem de Eeuwige. Hij behoedt al zijne beenderen, niet één daarvan wordt verbroken. Den goddelooze doodt het kwade, doch die den brave haten, moeten hunne schuld boeten. De Eeuwige bevrijdt de ziel Zijner dienaren; nimmer boeten het, die bij Hem toevlucht zoeken.

Psalm 90.

תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי
מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר
וָדֹר׃ בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל
אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם

Gebed van Mozes, den goddelijken man. — Eeuwige! een toevlucht waart Gij ons in alle geslachten. Reeds voordat bergen geschapen waren en Gij aarde en wereld hadt voortgebracht en van eeuwigheid tot eeuwigheid

אַתָּה אֵל׃ תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־
דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם׃
כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם
אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה
בַלָּיְלָה׃ זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ
בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף׃ בַּבֹּקֶר
יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃
כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃
שַׁתָּ עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ
לִמְאוֹר פָּנֶיךָ׃ כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ
בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה׃
יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה
וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה
וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ
וַנָּעֻפָה׃ מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ
וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ׃ לִמְנוֹת יָמֵינוּ
כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה׃
שׁוּבָה יי עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־
עֲבָדֶיךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ׃
שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת

zijt Gij God! Gij brengt den sterveling tot verguizing toe en spreekt dan: keert terug, kinderen der menschen! Want duizend jaren zijn in uwe oogen als de dag van gisteren, wanneer hij voorbij gaat, als eene enkele nachtwaak. Gij sleurt hen weg, slaap worden zij; 's morgens ontspruit alles weder als gras. 's Morgens bloeit het en ontspruit, 's avonds echter ligt het weder afgemaaid en verdort. Zoo kwijnen wij door Uwen toorn, vergaan door Uwe gramschap. Gij hebt onze vergrijpen voor U gesteld, onze geheime (zonden) voor het licht Uws aangezichts. Al onze dagen immers gaan heen in Uwe verbolgenheid, onze jaren verdwijnen als een vluchtige klank. De dagen onzer jaren zijn daardoor slechts zeventig, of — indien in machtigen getale — tachtig jaren; hun trots is moeite en onheil, want snel trekt het voorbij en wij zijn gevlogen. Wie kent de macht van Uwen toorn en Uwe verbolgenheid naar de maat der U verschuldigde vreeze? Leer ons dus onze dagen te tellen, dat wij een hart vol wijsheid verwerven. Keer terug, Eeuwige! — tot hoelang nog? — en ontferm U over Uwe dienaren. Verzadig ons in den morgen van Uwe welwillendheid, dat wij juichen en verheugd zijn in al onze dagen. Verheug ons naar de dagen, dat Gij ons vernederd hebt, naar de jaren,

dat wij onheil aanschouwden. Moge Uw werk zichtbaar worden voor Uwe dienaren en Uw glans over hunne kinderen. Zoo zij de liefelijkheid van den Heer, onzen God, over ons, wil het werk onzer handen op ons bevestigen en het werk onzer handen bevestig ook zelf!

רָאִינוּ רָעָה׃ יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ
פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם׃ וִיהִי
נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
כּוֹנְנֵהוּ׃

Psalm 91.

O gij, die in de schuilplaats des Allerhoogsten zit, in de schaduw des Almachtigen vertoeft! „Van den Eeuwige „zeg ik: mijn Toeverlaat en „Burcht, mijn God, op wien „ik vertrouw!" Hij immers redt u van den strik des vogelaars, van de verderfelijke pest. Met Zijne vlerk dekt Hij u en onder Zijne vleugelen vindt gij uw toevlucht, schild en pantser is Zijne trouw. Gij vreest niet voor de verschrikking des nachts, voor den pijl, die des daags daarheen gaat; voor de sterfte, die in de duisternis rondwaart, voor het verderf, dat wegrooft in den middag. Duizend vallen aan uwe zijde, tienduizend aan uwe rechterhand — tot u genaakt het niet. Slechts met uwe oogen aanschouwt ge het en ziet de vergelding der goddeloozen. Gij immers hebt den Eeuwige, mijn Toeverlaat, den Allerhoogste tot uw toevlucht gemaakt. U wedervaart geen onheil, geen plaag nadert in uwe tent. Want Zijne engelen ontbiedt Hij voor u, om u op al uwe wegen te hoeden.

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי
יִתְלוֹנָן׃ אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי
וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ׃ כִּי
הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר
הַוּוֹת׃ בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת־
כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ׃
לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ
יָעוּף יוֹמָם׃ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ
מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ יִפֹּל מִצִּדְּךָ
אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא
יִגָּשׁ׃ רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת
רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ כִּי־אַתָּה יְיָ
מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃ לֹא־
תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־
יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו
יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ׃

Deze dragen u op de handen, dat gij uwen voet niet stoot aan den steen. Op leeuw en adder treedt gij, vertrapt jongen leeuw en draak. — „Want „in Mij heeft hij behagen, „daarom wil Ik hem redden; „hem opheffen, omdat hij „Mijnen naam erkent. Hij „roept Mij aan en Ik verhoor „hem, met hem ben Ik in den „nood; Ik onttrek hem er aan „en breng hem tot eer. Met „lengte van dagen verzadig Ik hem en laat hem schouwen „in Mijne hulpe."

עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן
רַגְלֶךָ׃ עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ
תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין׃ כִּי בִי
חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע
שְׁמִי׃ יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי
בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃ אֹרֶךְ
יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ
בִּישׁוּעָתִי׃ ארך ימים וכו׳

Psalm 135.

Hallaloejah! Looft den naam des Eeuwigen, looft Hem, dienaren des Eeuwigen! Die staat in het huis des Eeuwigen, in de voorhoven van het huis onzes Gods! Looft God, want goed is de Eeuwige, heft liederen aan voor Zijnen naam, want het is liefelijk. Jacob immers heeft God zich uitverkoren, Israël tot Zijn eigendom. Ik mocht het erkennen, dat de Eeuwige groot is, onze Heer boven alle goden. Al wat de Eeuwige wil, doet Hij in den hemel en op de aarde, in de zeeën en alle afgronden. Wolken doet Hij opkomen van het einde der aarde, bereidt bliksemen voor den regen, brengt den wind uit Zijne schatkameren te voorschijn. Hij sloeg Egypte's eerstgeborenen, onder mensch en vee. Hij zond teekenen en wonderen in uw midden, Egypte!

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ הַלְלוּ
עַבְדֵי יְיָ׃ שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְיָ
בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃ הַלְלוּ־יָהּ
כִּי־טוֹב יְיָ זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים׃
כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל
לִסְגֻלָּתוֹ׃ כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־
גָדוֹל יְיָ וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים׃
כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְיָ עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃
מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ
בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא
רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו׃ שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי
מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה׃ שָׁלַח
אוֹתֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם

aan Pharö en al zijne dienaren. Hij sloeg groote natiën en doodde machtige koningen. Sichon, den koning van den Emoriet, Og, den koning van Basan, en alle koninkrijken van Kenaän. Hun land gaf Hij als erfdeel, als erfdeel aan Zijn volk Israël. Eeuwige, Uw naam blijft in eeuwigheid; Eeuwige! Uw aandenken in alle geslachten. Want eens verschaft de Eeuwige Zijn volk recht en ontfermt zich over Zijne dienaren. De afgodsbeelden der natiën zijn zilver en goud, het werk van der menschen handen. Eenen mond hebben zij, maar spreken niet; oogen hebben zij, maar zien niet. Ooren hebben zij, maar hooren niet; ook is er geen adem in hunnen mond. Hun gelijk worden hunne makers, ieder, die op hen vertrouwt. Huis Israëls, looft den Eeuwige! huis Aärons, looft den Eeuwige! Huis der Levieten, looft den Eeuwige! Godvreezenden, looft den Eeuwige! Geloofd de Eeuwige van Tsion uit, die in Jeruzalem zetelt; Hallaloejah!

בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו׃ שֶׁהִכָּה
גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים׃
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ
הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן׃
וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל
עַמּוֹ׃ יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְיָ זִכְרְךָ
לְדֹר־וָדֹר׃ כִּי־יָדִין יְיָ עַמּוֹ וְעַל־
עֲבָדָיו יִתְנֶחָם׃ עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם
כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃
פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם
וְלֹא יִרְאוּ׃ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא
יַאֲזִינוּ אַף אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם׃
כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־
בֹּטֵחַ בָּהֶם׃ בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ
אֶת־יְיָ בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־יְיָ׃
בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְיָ יִרְאֵי יְיָ
בָּרְכוּ אֶת־יְיָ׃ בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן
שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ׃

Psalm 136.

Huldigt den Eeuwige, want Hij is goed, want eeuwig duurt Zijne welwillendheid.

הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

Huldigt den God der goden, w. e. d. Z. w.

הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּ״לְ״חַ׃

Huldigt den Heer der heeren, w. e. d Z. w.

הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּ״לְ״חַ׃

Hem, die groote, wonderbare daden alleen verricht, w. e. d. Z. w.	לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כ״ל״ח׃
Hem, die den hemel met vernuft gemaakt heeft, w. e. d. Z. w.	לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כ״ל״ח׃
Hem, die de aarde over het water uitgespannen heeft, w. e. d. Z. w.	לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם כ״ל״ח׃
Hem, die groote lichten gemaakt heeft, w. e. d. Z. w.	לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כ״ל״ח׃
De zon tot heerschappij bij dag, w. e. d. Z. w.	אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כ״ל״ח׃
Maan en sterren tot heerschappij bij nacht, w. e. d. Z. w.	אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה כ״ל״ח׃
Hem, die Egypte sloeg in hunne eerstgeborenen, w. e. d. Z. w.	לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם כ״ל״ח׃
En Israël uit hun midden voerde, w. e. d. Z. w.	וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כ״ל״ח׃
Met sterke hand en uitgestrekten arm, w. e. d. Z. w.	בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כ״ל״ח׃
Hem, die de Schelfzee in stukken deelde, w. e. d. Z. w.	לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים כ״ל״ח׃
En Israël er door voerde, w. e. d. Z. w.	וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כ״ל״ח׃
En Pharö met diens heir in de Schelfzee stortte, w. e. d. Z. w.	וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כ״ל״ח׃
Hem, die Zijn volk door de woestijn voerde, w. e. d. Z. w.	לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כ״ל״ח׃
Hem, die groote koningen sloeg, w. e. d. Z. w.	לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כ״ל״ח׃
En machtige koningen ombracht, w. e. d. Z. w.	וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כ״ל״ח׃
Sichon, den koning der Emorieten, w. e. d. Z. w.	לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כ״ל״ח׃
En Og, den koning van Basan, w. e. d. Z. w.	וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כ״ל״ח׃
En hun land tot erfdeel gaf, w. e. d. Z. w.	וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה כ״ל״ח׃
Een erfdeel voor Israël, Zijnen dienaar, w. e. d. Z. w.	נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כ״ל״ח׃
Die in onze vernedering ons gedacht, w. e. d. Z. w.	שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ כ״ל״ח׃

En ons van onze verdrukkers verloste, w. e. d. Z. w.
Die spijs geeft aan alle vleesch, w. e. d. Z. w.
Huldigt den God des hemels, w. e. d. Z. w.

וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּ״לְ״חַ׃
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּ״לְ״חַ׃
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּ״לְ״חַ׃

Psalm 33.

Juicht, braven, in den Eeuwige, den oprechten betaamt lof. Huldigt den Eeuwige met de harp, bij tiensnarig psalter heft Hem liederen aan. Zingt Hem een nieuw lied, roert schoon de snaren met jubelgezang. Want oprecht is het woord des Eeuwigen en al Zijn werk in trouw. Hij bemint deugd en recht, des Eeuwigen welwillendheid vervult de aarde. Door het woord des Eeuwigen werd de hemel geschapen en door den adem Zijns monds al diens heir. Hij zamelt als eenen hoop de wateren der zee, legt diepe vloeden in schatkameren. Voor den Eeuwige vreest de geheele aarde, voor Hem treden alle wereldbewoners angstig terug. Want Hij zegt en het is, Hij gebiedt en het bestaat. De Eeuwige vernietigt den raad der natiën, verijdelt de ontwerpen der volken. Des Eeuwigen raad blijft voor immer bestaan, de ontwerpen Zijns harten door alle geslachten. Heil de natie, wier God de Eeuwige is, het volk, dat Hij Zich tot erfdeel heeft uitverkoren. Uit den hemel schouwt de Eeuwige neder, ziet alle kinderen der menschen. Van Zijnen vasten zetel

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה
תְהִלָּה׃ הוֹדוּ לַיְיָ בְּכִנּוֹר
בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ׃ שִׁירוּ לוֹ
שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה׃
כִּי־יָשָׁר דְּבַר־יְיָ וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ
בֶּאֱמוּנָה׃ אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט
חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ׃ בִּדְבַר
יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־
צְבָאָם׃ כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן
בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת׃ יִירְאוּ מֵיְיָ
כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי
תֵבֵל׃ כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא
צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ יְיָ הֵפִיר עֲצַת
גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃
עֲצַת יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת
לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃ אַשְׁרֵי הַגּוֹי
אֲשֶׁר־יְיָ אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה
לוֹ׃ מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְיָ רָאָה
אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם׃ מִמְּכוֹן־

שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ : הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין
אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם : אֵין הַמֶּלֶךְ
נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל
בְּרָב־כֹּחַ : שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה
וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט : הִנֵּה
עֵין ײ אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים
לְחַסְדּוֹ : לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם
וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב : נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה
לַײ עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא : כִּי־בוֹ
יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ
בָטָחְנוּ : יְהִי־חַסְדְּךָ ײ עָלֵינוּ
כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ :

slaat Hij alle aardbewoners gade. Hij, die aller harten vormt, die let op al hunne daden. Geene hulp vindt de koning door eene groote legermacht, de held geene redding door overmaat van sterkte. Bedrog is het paard voor overwinning en met zijne sterke macht doet het niet ontkomen. Zie, het oog des Eeuwigen is op Zijne vereerders gericht, op hen, die op Zijne welwillendheid hopen; om hunne ziel uit den dood te redden en hen bij hongersnood in 't leven te houden. Onze ziel wacht op den Eeuwige, onze hulp en ons schild is Hij. In Hem immers zal zich ons hart verheugen, dat wij op Zijnen heiligen naam vertrouwd hebben. Uwe welwillendheid, o Eeuwige! zij over ons, zooals wij op U hopen.

Psalm 92.

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת : טוֹב
לְהֹדוֹת לַײ וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ
עֶלְיוֹן : לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת : עֲלֵי־עָשׂוֹר
וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר :
כִּי שִׂמַּחְתַּנִי ײ בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי
יָדֶיךָ אֲרַנֵּן : מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ
ײ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ : אִישׁ

Een zangpsalm voor den Sabbath-dag. Goed is het, den Eeuwige te huldigen en voor Uwen naam, Allerhoogste! liederen aan te heffen; in den morgen Uwe welwillendheid te verkondigen en Uwe trouw in de nachten. Bij tiensnarig speeltuig en bij psalter, bij het gepeins op de harp. Want Gij verheugt mij, Eeuwige! met Uw werk, in de verrichtingen Uwer handen juich ik. Hoe groot zijn Uwe verrichtingen, Eeuwige! Zeer diep Uwe ontwerpen.

בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־
זֹאת׃ בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ־עֵשֶׂב
וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם
עֲדֵי־עַד׃ וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם
יְיָ׃ כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְיָ כִּי־הִנֵּה
אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי
אָוֶן׃ וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי
בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן׃ וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי
בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה
אָזְנָי׃ צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז
בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה׃ שְׁתוּלִים בְּבֵית
יְיָ בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ עוֹד
יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים
יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְיָ צוּרִי וְלֹא־
עַוְלָתָה בּוֹ׃

Een dom man beseft het niet en een dwaas ziet dit niet in; wanneer goddeloozen bloeien als kruid en alle boosdoeners welig opschieten, opdat zij voor immer verdelgd worden. Gij echter zijt hoog verheven in eeuwigheid, o Eeuwige! Want zie, Uwe vijanden, Eeuwige! want zie, Uwe vijanden gaan verloren, zij verstrooien zich, alle boosdoeners. Doch mijnen hoorn verheft Gij als eenen reëm, ik word overgoten met versche olie. Daar schouwt mijn oog op mijne beloerders, naar hen, die kwaadwillig tegen mij opstaan, luisteren mijne ooren. De brave bloeit als de palm, als een ceder op den Libanon groeit hij op. Geplant in het huis des Eeuwigen, bloeien zij in de voorhoven van onzen God. Nog spruiten zij in de grijsheid, blijven saprijk en groen. Om te verkondigen, dat de Eeuwige oprecht is, mijn Rots, bij wien geen onrecht bestaat.

Psalm 93.

יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז
הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־
תִּמּוֹט׃ נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם
אָתָּה׃ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְיָ נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃
מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים

De Eeuwige regeert! Hij heeft Zich met hoogheid omkleed; omkleed heeft Zich de de Eeuwige, met macht omgord; nu staat ook vast de wereld en wankelt niet. Vast is Uw troon van oudsher, van eeuwigheid zijt Gij. Daar verhieven stroomen, o Eeuwige! daar verhieven stroomen hunne stem, stroomen verheffen hun gebruis. Boven de stemmen van vele wateren, geweldige

מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ׃
עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ
נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְיָ לְאֹרֶךְ יָמִים׃

baren der zee, is geweldig in de hoogte de Eeuwige. Uwe getuigenissen zijn zeer getrouw, Uw huis betaamt heiligheid, Eeuwige! in lengte van dagen.

(Op werkdagen is hier het vervolg van blz. 26.)

יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ
בְּמַעֲשָׂיו׃ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ
עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ׃ רָם
עַל־כָּל־גּוֹיִם יְיָ עַל הַשָּׁמַיִם
כְּבוֹדוֹ׃ יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְיָ זִכְרְךָ
לְדֹר־וָדֹר׃ יְיָ בַּשָּׁמַיִם הֵכִין
כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה׃
יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ
וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ׃ יְיָ
מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד׃ יְיָ מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ
גוֹיִם מֵאַרְצוֹ׃ יְיָ הֵפִיר עֲצַת
גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃
רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ
וַעֲצַת יְיָ הִיא תָקוּם׃ עֲצַת
יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ
לְדֹר וָדֹר׃ כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי
הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ כִּי־בָחַר

De eer des Eeuwigen zij voor immer, de Eeuwige verheuge Zich met Zijne werken. De naam des Eeuwigen zij geloofd van nu tot eeuwig. Van der zonne opgang tot waar zij ondergaat is de naam des Eeuwigen geloofd. Verheven boven alle volken is de Eeuwige, boven den hemel Zijne eer. Eeuwige! Uw naam blijft in eeuwigheid; Eeuwige! Uw aandenken in alle geslachten. De Eeuwige, in den hemel heeft Hij Zijnen troon gevestigd en Zijne regeering heerscht over alles. De hemel verheuge zich en de aarde juiche; dat men zegge onder de volken: de Eeuwige regeert! De Eeuwige is Koning, de Eeuwige heeft geregeerd, de Eeuwige zal regeeren, immer en eeuwig. De Eeuwige is Koning immer en eeuwig, natiën gaan verloren van Zijne aarde. De Eeuwige vernietigt den raad der natiën, verijdelt de ontwerpen der volken. Vele ontwerpen zijn in het hart van den man, maar de raad des Eeuwigen, hij houdt stand. Des Eeuwigen raad blijft voor immer bestaan, de ontwerpen Zijns harten door alle geslachten. Want Hij zegt en het is, Hij gebiedt en het bestaat. Want de

יְיָ בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

Eeuwige heeft Tsion uitverkoren, heeft het begeerd als woonplaats voor Zich. Jacob immers heeft God Zich uitverkoren, Israël tot Zijn eigendom. Want de Eeuwige begeeft Zijn volk niet en verlaat niet Zijn erfdeel. Hij, de Barmhartige, verzoent de misdaad en verderft niet, neemt Zijnen toorn dikwijls terug en wekt nimmer al Zijne gramschap. Eeuwige, help! de Koning verhoore ons ten dage, dat wij roepen.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

Heil hun, die toeven in Uw huis; voortdurend loven zij U, Sela!

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

Heil het volk, wien het aldus is; heil het volk, wiens God de Eeuwige is.

Psalm 145.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ

Een lofzang van David. — Ik wil U verheffen mijnen God, den Koning, en wil Uwen naam loven, immer en eeuwig. Iederen dag loof ik U en wil Uwen naam verheerlijken, immer en eeuwig. Groot is de Eeuwige en zeer geloofd, Zijne grootheid is ondoorgrondelijk. — Geslacht aan geslacht prijst Uwe werken en Uwe machtige daden deelen zij mede. De pracht van de eer Uwe majesteit en het verhaal Uwer wonderbare daden wil ik uitspreken. De macht Uwer eerbiedwekkende daden vermelden zij; ook ik wil Uwe grootheid verhalen. — De herdenking van Uwe veelvuldige goedheid

יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ : חַנּוּן
וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־
חָסֶד : טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־
כָּל־מַעֲשָׂיו : יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־
מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה :
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ : לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם
גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ :
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים
וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר :
סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף
לְכָל־הַכְּפוּפִים : עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ
יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־
אָכְלָם בְּעִתּוֹ : פּוֹתֵחַ אֶת־
יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן :
צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו : קָרוֹב יְיָ לְכָל־
קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת : רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה
וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם :
שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת
כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד : תְּהִלַּת
יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם

verkondigen zij en juichen om Uwe weldadigheid. Genadig en barmhartig is de Eeuwige, lankmoedig en grcot in welwillendheid. Goed is de Eeuwige voor alles en Zijne barmhartigheid over al Zijne werken. — Zoo huldigen U, Eeuwige! al Uwe werken en Uwe vromen loven U. – De eer Uwer regeering vermelden zij en spreken van Uwe sterkte. Om den kinderen der menschen Zijne machtige daden bekend te maken en de eer van de pracht Zijner regeering. Uwe regeering is de regeering van alle eeuwigheid en Uwe heerschappij in alle geslachten. — De Eeuwige steunt alle vallenden en richt alle gebogenen weer op. Aller oogen zien in verwachting naar U en Gij geeft hun hunne spijze op haren tijd. Gij opent Uwe hand en verzadigt al het levende met welgevallen. — Rechtvaardig is de Eeuwige in al Zijne wegen en liefderijk in al Zijne handelingen. Nabij is de Eeuwige aan allen, die Hem aanroepen, aan allen, die Hem aanroepen in waarheid. Het verlangen Zijner vereerders volbrengt Hij, verhoort hun geschrei en helpt hen. De Eeuwige behoedt allen, die Hem beminnen, maar alle goddeloozen verdelgt Hij. — Den lof des Eeuwigen spreke mijn mond, dat eens alle vleesch Zijnen heiligen naam

קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ
נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם
הַלְלוּיָהּ:

love, immer en eeuwig. — Wij loven God van nu tot in eeuwigheid; Halaloejah!

Psalm 146.

הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ:
אֲהַלְלָה יְיָ בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה
לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל־תִּבְטְחוּ
בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין לוֹ
תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ
בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו:
אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ
עַל־יְיָ אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם
וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה
מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם
לָרְעֵבִים יְיָ מַתִּיר אֲסוּרִים: יְיָ
פֹּקֵחַ עִוְרִים יְיָ זֹקֵף כְּפוּפִים יְיָ
אֹהֵב צַדִּיקִים: יְיָ שֹׁמֵר אֶת־
גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד
וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְיָ
לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר
הַלְלוּיָהּ:

Halaloejah! loof, mijne ziel! den Eeuwige. Den Eeuwige wil ik loven, mijn leven lang, liederen aanheffen mijnen God, zoolang ik besta. Vertrouwt niet op vorsten, op eenen menschenzoon, bij wien geene hulp is. Gaat zijn geest uit, dan keert hij tot zijnen aardbodem weder; op dien dag zijn zijne plannen verloren. Heil hem, in wiens hulpe de God van Jacob is, wiens verwachting op den Eeuwige, zijnen God, gevestigd is. Die hemel en aarde, de zee en al wat er in is, gemaakt heeft, die eeuwig trouw bewaart. Die recht verschaft aan verongelijkten, die brood geeft aan hongerigen; de Eeuwige maakt geboeiden los. De Eeuwige opent blinden de oogen, de Eeuwige richt gebogenen op, de Eeuwige bemint de braven. De Eeuwige behoedt de vreemdelingen, wees en weduwe houdt Hij staande en den weg der goddeloozen kromt Hij. De Eeuwige regeert eeuwig, uw God, Tsion! in alle geslachten; Halaloejah!

Psalm 147.

הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ
כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה

Halaloejah! Want goed is het, voor onzen God liederen aan te heffen, want liefelijk is het, Hem behoort de lofzang.

יְרוּשָׁלַםִ יְיָ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס׃
הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ
לְעַצְּבוֹתָם׃ מוֹנֶה מִסְפָּר
לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא׃
גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ
אֵין מִסְפָּר׃ מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְיָ
מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ׃ עֱנוּ
לַייָ בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ
בְכִנּוֹר׃ הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם
בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר
הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר׃ נוֹתֵן
לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר
יִקְרָאוּ׃ לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ
לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה׃ רוֹצֶה
יְיָ אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים
לְחַסְדּוֹ׃ שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַםִ אֶת־יְיָ
הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן׃ כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי־
שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ הַשָּׂם־
גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים
יַשְׂבִּיעֵךְ׃ הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ
עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ׃
הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר
יְפַזֵּר׃ מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים
לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד׃ יִשְׁלַח

De Eeuwige herbouwt Jeruzalem, de verstootenen van Israël verzamelt Hij. Hij geneest de gebrokenen van harte en verbindt hunne wonden. Hij telt het aantal der sterren, aan alle roept Hij namen toe. Groot is onze Heer en rijk aan kracht, onberekenbaar is Zijn vernuft. De Eeuwige houdt de gedrukten staande, vernedert de goddeloozen tot aan de aarde. — Zingt den Eeuwige met dankbare hulde, heft onzen God liederen aan bij de harp. Die den hemel met wolken bedekt, voor de aarde regen bereidt, die de bergen gras doet voortbrengen. Die het vee zijne spijze geeft, den jongen raven, die roepen. Niet in de sterkte van het paard heeft Hij behagen, geen welgevallen aan de schenkels van den man. De Eeuwige heeft welgevallen aan Zijne vereerders, die hopen op Zijne welwillendheid. — Prijs, Jeruzalem! den Eeuwige, loof uwen God, Tsion! Want Hij versterkt de grendels uwer poorten, zegent uwe kinderen in uw midden. Hij maakt uw gebied tot vrede, verzadigt u met tarwemerg. Hij zendt Zijne rede ter aarde, snel loopt Zijn woord daarhenen. Die sneeuw als wol doet ontstaan, rijm als asch uitstrooit. Die Zijn ijs nederwerpt als stukken, wie kan voor Zijne koude stand houden? Hij zendt

Zijn woord en doet hen smelten, laat Zijnen wind waaien en wateren vloeien. Hij deelt Zijne woorden aan Jacob mede, Zijne wetten en rechten aan Israël. Zoo deed Hij niet aan elke natie, Zijne rechten kennen zij niet; Halaloejah!

דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־
מָיִם : מַגִּיד דְּבָרָו לְיַעֲקֹב
חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל : לֹא
עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים
בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ :

Psalm 148.

Halaloejah! Looft den Eeuwige van den hemel, looft Hem in de hoogten. Looft Hem, al Zijne engelen! looft Hem, al Zijne heirscharen! Looft Hem, zon en maan! looft Hem, alle lichtende sterren! Looft Hem, hemelen der hemelen! wateren, die boven den hemel zijt! Loven mogen zij den naam des Eeuwigen, want Hij gebood en zij werden geboren. Hij stelde hen vast voor immer en eeuwig, eene wet gaf Hij hun, die nimmer ophoudt. — Looft den Eeuwige van de aarde, zeegedrochten en alle afgronden! Vuur en hagel, sneeuw en damp, stormwind, die Zijn woord volbrengt! Bergen en alle heuvelen, vruchtgeboomte en alle cederen! Wild gedierte en alle vee, kruipend gedierte en gevleugeld gevogelte! Koningen der aarde en alle natiën, vorsten en alle rechteren der aarde! Jongelingen en ook maagden, grijsaards met knapen! Loven mogen zij den naam des Eeuwigen, want Zijn naam alleen is verheven,

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־יְיָ מִן־הַשָּׁמַיִם
הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים : הַלְלוּהוּ
כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו :
הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ
כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר : הַלְלוּהוּ שְׁמֵי
הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל
הַשָּׁמָיִם : יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ
כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ : וַיַּעֲמִידֵם
לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר :
הַלְלוּ אֶת־יְיָ מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים
וְכָל־תְּהֹמוֹת : אֵשׁ וּבָרָד
שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה
דְבָרוֹ : הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ
פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים : הַחַיָּה וְכָל־
בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף : מַלְכֵי־
אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־
שֹׁפְטֵי אָרֶץ : בַּחוּרִים וְגַם־
בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים :
יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ

Zijne majesteit over aarde en hemel. Hij verheft den horen Zijns volks, ten lof voor al Zijne vromen, voor Israëls kinderen, het volk Hem nabij; Halaloejah!

לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃
וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־
חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ
הַלְלוּיָהּ׃

Psalm 149.

Halaloejah! Zingt den Eeuwige een nieuw lied, Zijnen lof in de vergadering der vromen. Israël verheugt zich in zijnen Maker, Tsions kinderen juichen in hunnen Koning. Zij loven Zijnen naam met rijendans, bij pauk en harp heffen zij Hem liederen aan. Want de Eeuwige heeft behagen in Zijn volk, Hij siert de verdrukten met hulpe. — Vromen jubelen in eere, juichen op hunne legersteden. De verheffing Gods is in hunne keel en een tweesnijdend zwaard in hunne hand. Om wraak te oefenen aan de heidensche volken, bestraffingen aan de natiën. Om hunne koningen met ketenen te binden en hunne aanzienlijken met ijzeren boeien. Om aan hen het eens opgeschreven vonnis te volbrengen, het wordt een luister voor al Zijne vromen; Halaloejah!

הַלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ
תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים׃ יִשְׂמַח
יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי־צִיּוֹן יָגִילוּ
בְמַלְכָּם׃ יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל
בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ׃ כִּי־רוֹצֶה
יְיָ בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה׃
יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל־
מִשְׁכְּבוֹתָם׃ רוֹמְמוֹת אֵל
בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם׃
לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת
בַּלְאֻמִּים׃ לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם
בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל׃
לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר
הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ׃

Psalm 150.

Halaloejah! Looft God in Zijn heiligdom, looft Hem in Zijn machtig uitspansel! Looft Hem met Zijne machtige daden, looft Hem naar Zijne rijke grootheid! Looft Hem met bazuingeschal, looft Hem

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ
הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ׃ הַלְלוּהוּ
בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ׃
הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ

בְּנֵֽבֶל וְכִנּוֹר: הַֽלְלֽוּהוּ בְתֹף
וּמָחוֹל הַֽלְלֽוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב:
הַֽלְלֽוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַֽלְלֽוּהוּ
בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה
תְּהַלֵּל יָהּ הַֽלְלוּיָהּ: כ׳ הַ׳ תְ׳ יָ׳ הַ׳:
בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:
בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָֽיִם
הַֽלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ:
וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא
כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָֽרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:

met psalter en harp. Looft Hem met pauk en rijendans, looft Hem met snaren en veldfluit. Looft Hem met klinkende cymbalen, looft Hem met alarm-cymbalen. Alle ziel love God; Halaloejah!

Geloofd de Eeuwige in eeuwigheid, Amen en Amen! Geloofd de Eeuwige van Tsion uit, die in Jeruzalem zetelt; Halaloejah! Geloofd de Eeuwige God, de God van Israël, die alleen wonderbare daden verricht! En geloofd de naam Zijner heerlijkheid in eeuwigheid; de geheele aarde worde vervuld van Zijne heerlijkheid, Amen en Amen!

Men leest staande tot אתה הוא ה׳ האלהים.

וַיְבָֽרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְיָ לְעֵינֵי כָּל־
הַקָּהָל וַיֹּֽאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִֽינוּ מֵעוֹלָם
וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה
וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶֽרֶת וְהַנֵּֽצַח
וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַֽיִם וּבָאָֽרֶץ
לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל
לְרֹאשׁ: וְהָעֹֽשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶֽיךָ
וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּֽחַ
וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל:
וְעַתָּה אֱלֹהֵֽינוּ מוֹדִים אֲנַֽחְנוּ לָךְ
וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּֽךָ:

David loofde den Eeuwige voor de oogen der geheele vergadering en David zeide: geloofd Gij Eeuwige, God van onzen vader Israël! van eeuwigheid tot eeuwigheid. U, Eeuwige! is de grootheid, de sterkte, de luister, de zege en de majesteit; want al wat in den hemel en op de aarde is, het is Uw koninkrijk, o Eeuwige! Gij verheft U, hoog boven alles. Ook de rijkdom en de eer zijn van U, Gij heerscht over alles, in Uwe hand is kracht en sterkte en in Uwe hand is het, alles groot en sterk te maken. Zoo huldigen wij U thans, onze God! en loven Uwen luisterrijken naam.

אַתָּה־הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ אַתָּ
עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם
וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר
עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם
וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם וּצְבָא
הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים׃ אַתָּה
הוּא יְיָ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ
בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים
וְשַׂמְתָּ שְּׁמוֹ אַבְרָהָם׃ וּמָצָאתָ
אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ

Gij alleen zijt de Eeuwige; Gij maaktet den hemel, den hemel der hemelen en al hun heir, de aarde en al wat er op, de zeeën en al wat er in is; Gij houdt allen in het leven en het hemelheir werpt zich voor U aanbiddend neder. Gij zijt de eeuwige God, die Abram uitverkoren, uit Oer-Kasdiem gevoerd en hem den naam Abraham gegeven hebt. Dan vondt Gij zijn hart getrouw voor U

Op den dag eener besnijdenis worden de volgende verzen door den מוהל *en den* סנדק *beurtelings gelezen. Eén van beiden kan zich door den voorlezer laten vervangen.*

מוהל וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת
אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי סנדק הַחִתִּי
הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי
לָתֵת לְזַרְעוֹ מ׳ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ
כִּי צַדִּיק אָתָּה׃ ס׳ וַתֵּרֶא אֶת־
עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם
שָׁמַעְתָּ עַל־יַם־סוּף׃ מ׳ וַתִּתֵּן
אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־
עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ ס׳ כִּי
יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־
לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃ מ׳ וְהַיָּם
בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם
בַּיַּבָּשָׁה ס׳ וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם

en sloot met hem het verbond, om het land van den Kenaäniet, Chittiet, Emoriet, Perizziet, Jeboesiet en Girgasiet aan zijn kroost te geven; Gij volbracht Uw woord, daar Gij rechtvaardig zijt. Gij zaagt de ellende onzer voorouders in Egypte en hoordet hun geschrei bij de Schelfzee. Gij steldet teekenen en wonderen aan Pharö en al zijne dienaren en aan al het volk zijns lands, daar Gij wist, dat zij moedwil aan hen gepleegd hadden; zoo maaktet Gij U eenen naam als op dezen dag. Dan kliefdet Gij de zee voor hen, zoodat zij in het midden der zee over het drooge doortrokken; hunne vervolgers echter

wierpt Gij in de diepten als eenen steen in machtige wateren.

Op dien dag hielp de Eeuwige Israël uit de hand van Egypte en Israël zag Egypte dood aan het strand der zee. Toen nu Israël de groote macht zag, die de Eeuwige aan Egypte uitgeoefend had, vreesde het volk den Eeuwige; zij vertrouwden in den Eeuwige en Zijnen dienaar Mozes.

הִשְׁלַכְתָּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן
בְּמַיִם עַזִּים׃
מ׳ וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־
יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם ס׳ וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־
שְׂפַת הַיָּם׃ מ׳ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה
יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־
יְהוָה ס׳ וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה
עַבְדּוֹ׃

Men leest het volgende staande met נגינה.

Toen zongen Mozes en de kinderen Israëls dit lied voor den Eeuwige en zeiden aldus: ik wil den Eeuwige zingen, want hoog verheven is Hij, paard en zijnen berijder wierp Hij in de zee. Mijne macht en gezang is God, Hij was mij tot hulp; deze is mijn God, Hem wil ik verheerlijken, de God mijns vaders, Hem wil ik verheffen. — De Eeuwige, de held van den oorlog, Eeuwige is Zijn naam. De wagens van Pharö en diens heir slingerde Hij in de zee en de keur zijner oversten werden in de Schelfzee gedompeld. Diepe vloeden bedekken hen, zij daalden in diepten als steen. — Uwe rechterhand, o Eeuwige, die verheerlijkt zijt in kracht! Uwe rechterhand, o Eeuwige! verplettert den vijand. En in Uwe machtige hoogheid

מ׳ אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה
וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר ס׳ אָשִׁירָה לַיהוָה
כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה
בַיָּם׃ מ׳ עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה ס׳ זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי
אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ׃ מ׳ יְהוָה אִישׁ
מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ׃ ס׳ מַרְכְּבֹת
פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם מ׳ וּמִבְחַר
שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף׃ ס׳ תְּהֹמֹת
יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אָבֶן׃
מ׳ יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ
יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃ ס׳ וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ

תַּהֲרֹס קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ
יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃ מ׳ וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ
נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד נֹזְלִים
ס׳ קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם׃ מ׳ אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל
ס׳ תִּמְלָאֵמוֹ נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי
תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ מ׳ נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ
כִּסָּמוֹ יָם ס׳ צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים׃ מ׳ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם
יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ
ס׳ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא׃
מ׳ נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃
ס׳ נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ
מ׳ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃
ס׳ שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז
יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת׃ מ׳ אָז נִבְהֲלוּ
אַלּוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ
רָעַד ס׳ נָמֹגוּ כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃
מ׳ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד
בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן ס׳ עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־
זוּ קָנִיתָ׃ מ׳ תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ
בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ

werpt gij Uwe tegenstanders omver, Gij laat Uwen gloeienden toorn los, die hen als stoppelen verteert. En door den adem van Uwen neus hoopten de wateren zich op, stelden vloeistoffen zich als een muur overeind, stolden diepe vloeden in het hart der zee. Reeds zeide de vijand: ik vervolg, ik haal in, ik verdeel buit, mijne ziel zal van hen vervuld zijn, ik trek mijn zwaard, mijne hand neemt hen in bezit! Daar bliest Gij met Uwen adem, de zee bedekte hen; zij zonken als lood in machtige wateren. — Wie is U gelijk onder de machten, o Eeuwige! wie is U gelijk, verheerlijkt in heiligheid, ontzaggelijk in lofzangen, wonderen verrichtend! Gij strektet Uwe rechterhand uit, de aarde verslond hen. Gij leidt door Uwe welwillendheid dit volk, dat Gij verlostet; Gij voert het in Uwe macht naar Uwe heilige woning. Volken hooren het, zij sidderen; beving grijpt Pelaseths bewoners aan. Daar verschrikken Edoms vorsten; Moabs machtigen, rilling bevangt hen; alle bewoners van Kenaän smelten weg. Angst en vrees overvalt hen; wanneer Uw arm zich verheft, verstommen zij als steen; terwijl Uw volk doortrekt, o Eeuwige! terwijl doortrekt dit volk, dat Gij U verworven hebt. Gij brengt hen en plant hen op den berg Uws erfdeels, den zetel, dien Gij U ter woning

פָּעַלְתָּ יְהֹוָה ס׳ מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי
כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ: מ׳ יְהֹוָה ׀ יִמְלֹךְ
לְעֹלָם וָעֶד: ס׳ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד:

(כִּי בָא סוּס פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ
וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם וַיָּשֶׁב יְיָ עֲלֵהֶם
אֶת־מֵי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ
בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם:)
מ׳ כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמֹשֵׁל בַּגּוֹיִם:
ס׳ וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט
אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַייָ הַמְּלוּכָה:
מ׳ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ
אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

gewrocht hebt, o Eeuwige! het heiligdom, dat Uwe handen, o Eeuwige! gevestigd hebben. De Eeuwige zal regeeren immer en eeuwig. De Eeuwige zal regeeren, immer en eeuwig!

(Want Pharö's paarden waren met zijne wagens en ruiters in de zee gekomen en de Eeuwige had het water der zee over hen doen wederkeeren; de kinderen Israëls echter waren door het droge gegaan, in het midden der zee.)

Want den Eeuwige is de regeering; Hij heerscht over de natiën. Eens zullen helpers opkomen op den berg Tsion, om den berg van Ezau te richten en dan zal den Eeuwige de regeering behooren. De Eeuwige zal tot Koning worden over de geheele aarde; op dien dag zal de Eeuwige één en Zijn naam één zijn. Zoo is ook in Uwe leer geschreven: Hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל
הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה
הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח
גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת
קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה

Geprezen zij Uw naam in eeuwigheid, onze Koning! God en Koning, die groot en heilig zijt in den hemel en op de aarde! U immers, Eeuwige onze God en God onzer voorouders! behoort zang en prijs, lof en lied, macht en heerschappij, zege, grootheid en sterkte, lofzang en luister, heiligheid en regeering, lofzeggingen en huldigingen, van nu tot eeuwig. Geloofd Gij,

Eeuwige! God, Koning, groot in loftiederen, machtig in huldigingen, Heer der wonderbare daden, die in liederenzang behagen heeft, Koning, God, die eeuwig leeft!

יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים :

De voorlezer zegt חצי קדיש.

Voorlezer: Verheven en geheiligd worde Zijn groote naam in de wereld, door Hem geschapen, naar Zijnen wil; Hij doe Zijn koningschap regeeren bij uw leven en in uwe dagen en bij het leven van het geheele huis Israëls, spoedig en op een nabijzijnd tijdstip! Zegt nu: Amen!

Gemeente: Amen! Zijn groote naam zij geloofd, eeuwig en in eindelooze eeuwigheid.

Voorlezer: Geloofd en geprezen en geroemd en verhoogd en verheven en verheerlijkt en hoog gehouden en in loftiederen gevierd zij de naam van den Heilige, geloofd zij Hij! boven alle lofzeggingen en zangen, loftiederen en troostredenen, die in de wereld uitgesproken worden! Zegt nu: Amen!

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן ׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא ׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דִּי־אֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן :

Voordracht van שמע (קריאת שמע) met de daarbij behoorende lofzeggingen.

Terwijl de Voorlezer ברכו *voordraagt, zegt de gemeente zacht* יתברך *) *enz.*

Voorlezer.

Looft den Eeuwige, die geloofd is.

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ :

Gemeente en daarna de Voorlezer.

Geloofd de Eeuwige, die geloofd is, immer en eeuwig.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

Gemeente.

Geloofd en geprezen en geroemd en verhoogd en verheven worde de naam van den Koning aller koningen, den Heilige, geloofd zij Hij, die de eerste en de laatste is en buiten wien geen God bestaat. Baant

*) יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים ׃ סֹלּוּ

den weg voor Hem, die door de hemelvlakten vaart, God is Zijn naam, en juicht voor Hem. Zijn naam zij verheven boven allen lof en zang.

Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering, immer en eeuwig. De naam des Eeuwigen zij geloofd, van nu tot eeuwig.

לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו ׃
וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה ׃
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ׃
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם ׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die licht vormt en duisternis schept, die vrede sticht en alles doet geboren worden.

Die voor de aarde en hen, die er op wonen, met barmhartigheid licht doet schijnen en in Zijne goedheid voortdurend iederen dag het scheppingswerk vernieuwt. Hoe talrijk zijn Uwe werken, o Eeuwige! alle hebt Gij met wijsheid vervaardigd, vervuld is de aarde van Uwe gewrochten. O Koning, die van oudsher alleen verheven zijt, geprezen, geroemd en verhoogd van eeuwige dagen! God der wereld! in Uwe overvloedige barmhartigheid ontferm U over ons, Heer onzer macht, Rots onzer veste, Schild onzer hulpe, hooge Veste om ons henen! — God, die geloofd is, groot in kennis, Hij heeft de zonnestralen bereid en gewrocht. Het goede heeft Hij gevormd, Zijnen naam ter eere, hemellichten rondom Zijne Almacht geplaatst. De voornaamsten Zijner heirscharen, heiligen, die den Almachtige verheffen, steeds verhalen zij Gods eer en Zijne heiligheid. —

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ
עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל ׃
הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ
בְּרַחֲמִים ׳ וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ
בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית ׃
מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ ׳ כֻּלָּם
בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ ׳ מָלְאָה הָאָרֶץ
קִנְיָנֶךָ ׃ הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ
מֵאָז ׳ הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר
וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם ׃
אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
רַחֵם עָלֵינוּ ׳ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר
מִשְׂגַּבֵּנוּ ׳ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב
בַּעֲדֵנוּ ׃ אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה ׳
הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה ׳ טוֹב
יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ ׳ מְאוֹרוֹת
נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ ׃ פִּנּוֹת צְבָאָיו
קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי ׳ תָּמִיד
מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ ׃

תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל־שֶׁבַח
מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ · וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר
שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה׃

Geloofd moogt Gij, Eeuwige, onze God! worden boven den lof van het werk Uwer handen en hooger nog dan de hemellichten, die Gij gewrocht hebt, roeme men U, Sela!

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ
בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ
לָעַד מַלְכֵּנוּ · יוֹצֵר מְשָׁרְתִים
וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים
בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים
בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים
חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם׃ כֻּלָּם
אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם
גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה
וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם
פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה
וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה
וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים
וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים
אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל
הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃
וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל
מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה וְנוֹתְנִים
רְשׁוּת זֶה לָזֶה · לְהַקְדִּישׁ
לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה
בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם
כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה ·

Geloofd zijt Gij, onze Rots, Koning en Verlosser! Gij Schepper van heiligen, Uw naam zij steeds geprezen, onze Koning! Die dienaren vormt en wiens dienaren allen in het verhevene der wereld staan en gezamenlijk met luide stem de woorden van den levenden God en Koning der wereld verkondigen! Allen zijn zij bemind, allen uitgelezen, allen machtig; allen volbrengen zij in angst en vreeze den wil huns Scheppers, en allen openen hunnen mond in heiligheid en reinheid, met zang en lied, en loven, prijzen, roemen, verklaren ontzaggelijk, heiligen en huldigen den naam van den grooten, machtigen en ontzaggelijken God en Koning, heilig is Hij. Allen nemen zij op zich het juk der hemelsche regeering de een van den ander, en geven de een den ander verlof, om hunnen Vormer met kalmte van gemoed, in zuivere taal en gewijde liefelijkheid te heiligen; allen heffen zij als één aan en zeggen met vreeze:

Heilig, heilig, heilig de Eeuwige Tsebaoth, de geheele aarde vervult Zijne eer.

En de Ofanniem en heilige Chajjoth verheffen zich met groot gedruisch tegenover de Serafiem; tegenover hen prijzen zij en zeggen:

Geloofd de eer des Eeuwigen van Zijne plaats!

Aan God, die geloofd is, wijden zij liefelijke tonen, voor den Koning, den levenden en eeuwigdurenden God zeggen zij liederen en doen lofzangen weerklinken. Want Hij alleen is het, die machtige daden verricht, nieuwe schepselen wrocht, Heer van krijgsverrichtingen, die weldadigheid zaait, hulp doet ontspruiten, genezing schept, onzaggelijk in lof, Heer der wonderbare daden, die in Zijne goedheid voortdurend iederen dag het scheppingswerk vernieuwt; zooals gezegd is: Hem, die groote lichten gemaakt heeft, want eeuwig duurt Zijne welwillendheid. — Een nieuw licht moogt Gij over Tsion doen schijnen en wij allen spoedig zijn licht genieten! Geloofd Gij, Eeuwige, Vormer der hemellichten!

Met veelvuldige liefde hebt Gij ons, Eeuwige, onze God! bemind, met groote, overvloedige ontferming U over ons ontfermd. Onze Vader en Koning! om onze voorouders, die in U vertrouwden

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת
מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:
וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ
גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים ·
לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים ·
בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:
לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ ·
לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת
יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ · כִּי
הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה
חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ
צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא
רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן
הַנִּפְלָאוֹת · הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־
יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:
כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ
עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ
מְהֵרָה לְאוֹרוֹ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:
אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה
חָמַלְתָּ עָלֵינוּ · אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ
בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ

וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ · וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ:

Hier neemt men de ציצת *in de linkerhand.*

וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת · לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

en wien Gij levenswetten leerdet, wil ook ons gunst bewijzen en ons onderrichten! Onze Vader, barmhartige Vader, die U over alles ontfermt! Ontferm U over ons en leg ons in het hart, alle woorden van de beoefening Uwer leer met liefde te verstaan en te begrijpen, te vernemen, te leeren en te onderrichten, in acht te nemen en te doen en te volbrengen. Wil onze oogen verlichten in Uwe leer en ons hart hechten aan Uwe geboden; laat het den eenigen wensch onzes harten zijn, Uwen naam te beminnen en te vreezen, dat wij niet beschaamd worden, immer en eeuwig. Want op Uwen heiligen, grooten en eerbiedwaardigen naam vertrouwen wij, wij juichen en verheugen ons in Uwe hulp. Breng ons ten vrede van de vier hoeken der aarde en wil ons met opgerichten hoofde naar ons land voeren. Gij immers zijt God, die hulpe wrocht en ons hebt Gij van alle volk en natie uitverkoren en in liefde nabij gebracht tot Uwen naam, die groot is, Sela! om U te huldigen en U met liefde als Eenige te erkennen. Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël met liefde uitverkoren heeft.

Wanneer men niet met de gemeente bidt, zegge men: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד:

Hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig.

Gij zult den Eeuwige, uwen God, beminnen met geheel uw hart, geheel uwe ziel en geheel uw vermogen. Deze woorden, die Ik u heden gebied, zullen op uw hart zijn. Gij zult hen uwen kinderen inscherpen en er van spreken, wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult hen tot teeken aan uwe hand binden en zij zullen tot voorhoofdsband tusschen uwe oogen zijn. Gij zult hen schrijven aan de deurposten uws huizes en aan uwe poorten.

Nu zal het zijn, wanneer gij geheel luistert naar Mijne geboden, die Ik u heden gebied, om den Eeuwige, uwen God, te beminnen en Hem met geheel uw hart en geheel uwe ziel te dienen. En Ik zal den regen uws lands op zijnen tijd geven, vroegen en laten regen, zoodat gij uw koren, uwen most en uwe olie zult inzamelen. En Ik zal kruid op uw veld geven voor uw vee; gij zult eten en u verzadigen. — Neemt u dan in acht, dat uw hart niet verleid worde en gij afwijkt, andere goden dient en u voor hen aanbiddend nederwerpt. Want dan zoude de toorn des

Stil. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־
לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃
וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם
לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ׃ (*Nu betaste men de* תפלין של יד·)
וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ
וְהָיוּ (*Dan betaste men de* תפלין של ראש·)
לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם
עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־
מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם
וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־
אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ
וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם
פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־

Eeuwigen tegen u ontbranden; Hij zoude den hemel sluiten, zoodat er geen regen ware, de aardbodem zijne opbrengst niet schonk en gij spoedig te niet zoudt gaan van het goede land, dat de Eeuwige u geeft. — Daarom zult gij deze Mijne woorden op uw hart en uwe ziel vestigen, hen binden tot teeken op uwe hand en dat zij tot voorhoofdsband zijn tusschen uwe oogen. Gij zult hen uwen kinderen leeren, om er van te spreken, wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult hen schrijven aan de deurposten van uw huis en aan uwe poorten. Opdat talrijk worden uwe dagen en de dagen uwer kinderen op den aardbodem, dien de Eeuwige uwen vooronders toegezworen heeft hun te geven, als de dagen van den hemel boven de aarde.

יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם

(Ook hier betaste men de תפלין*)*

וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

Men neme de ציצת *in de rechterhand en kusse ze telkens, als men het woord* ציצת *uitspreekt.*

De Eeuwige zeide tot Mozes aldus: Spreek tot de kinderen Israëls en gij zult tot hen zeggen, dat zij zich schouwdraden maken aan de hoeken hunner kleederen voor hunne nageslachten, en dat zij aan de schouwdraden van iederen hoek een hemelsblauw snoer hechten. Deze zullen u tot schouwdraden zijn; gij zult hen zien,

וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם

אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

de geboden des Eeuwigen gedenken en hen volbrengen en niet verspieden naar de leiding van uw hart en van uwe oogen, die gij afgodisch aanhangt. Opdat gij al Mijne geboden gedenkt en volbrengt en heilig zijt voor uwen God. Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit het land Egypte gevoerd heb, om u tot God te zijn; Ik ben de Eeuwige, uw God.

De Voorlezer herhaalt: ה׳ אלהיכם אמת.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיָּמֶת׃ *Hier kusse men de* ציצת *en late ze daarna los.* וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל־כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ · עַל

Waarheid en vast en zeker en blijvend en oprecht en vertrouwbaar en bemind en dierbaar en begeerlijk en aangenaam en ontzaggelijk en machtig en welingericht en aannemelijk en goed en schoon is dit woord voor ons, immer en eeuwig. Waarheid is het, de God der wereld, onze Koning, Jakobs rots, het schild onzer hulpe, voor alle geslachten is Hij blijvend en Zijn naam blijvend en Zijn troon vast en Zijne regeering en trouw voor immer blijvend. — En Zijne woorden levend en eeuwigdurend, vertrouwbaar en begeerlijk voor immer en in alle eeuwigheid, voor onze voorouders en voor ons, voor onze kinderen en voor onze nageslachten en voor alle geslachten van Israëls kroost, Uwe dienaren; voor

הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר
טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד · אֱמֶת
וֶאֱמוּנָה חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר : אֱמֶת
שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ · מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ
גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ יוֹצְרֵנוּ
צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ
מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ · אֵין אֱלֹהִים
זוּלָתֶךָ :

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם
מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם
בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר : בְּרוּם עוֹלָם
מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד־
אַפְסֵי אָרֶץ : אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע
לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים
עַל־לִבּוֹ : אֱמֶת אַתָּה הוּא
אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב
רִיבָם : אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן
וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין
לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ :
מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ · כָּל־
בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ
וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ

de vroegeren en voor de lateren blijft het een goed en blijvend woord voor immer en eeuwig, waarheid en trouw, eene wet, die nimmer vervalt. — Waarheid is het, dat Gij onze God zijt en de God onzer voorouders, onze Koning, de Koning onzer voorouders, onze Verlosser, de Verlosser onzer voorouders, onze Vormer, de rots onzer hulpe, onze Bevrijder en Redder is van oudsher Uw naam; geen God is er buiten U.

De hulp onzer voorouders zijt Gij van oudsher, Schild en Helper voor hunne kinderen na hen in elk geslacht. In het verhevene der wereld is Uw zetel en Uwe rechtspraken en gerechtigheid tot de einden der aarde. — Heil den man, die naar Uwe geboden luistert en Uwe Leer en Uw woord in zijn hart vestigt. — Waarheid is het: Gij zijt Heer voor Uw volk en een machtig Koning, om hunnen twist te voeren. Waarheid is het: Gij zijt de eerste en Gij zijt de laatste en buiten U hebben wij geenen Koning, die verlost en helpt. — Uit Egypte hebt Gij ons verlost, Eeuwige, onze God! en uit het slavenhuis bevrijd, al hunne eerstgeborenen omgebracht en Uwen eerstgeborene verlost en de Schelfzee gekliefd en de moedwilligen er in gedompeld

וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר : עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם : רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו : תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ · מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם · מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא :

שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ · יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד :

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל · (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל :

en de geliefden er over gevoerd, zoodat wateren hunne verdrukkers bedekten, niet één hunner bleef over. Daarvoor prezen de beminden en verhieven God en wijdden de geliefden liederen, zangen en lofliederen, lofzeggingen en huldigingen aan den Koning, den levenden en eeuwigdurenden God, hoog en verheven, groot en ontzaggelijk, die de trotschen vernedert en de nederigen verhoogt, die geboeiden uitvoert en bedrukten bevrijdt en armen helpt en Zijn volk verhoort ten tijde, dat zij tot Hem smeeken. Lof zij den allerhoogsten God! geloofd worde Hij en geloofd is Hij! Mozes en de kinderen Israëls hieven voor U met veel vreugde eenen zang aan en zeiden allen: wie is U gelijk, verheerlijkt in heiligheid, ontzaggelijk in lofzangen, wonderen verrichtend!

Met een nieuw lied prezen de verlosten Uwen naam aan het strand der zee; te zamen beleden zij allen en huldigden en zeiden: de Eeuwige zal regeeren, immer en eeuwig!

Rots van Israël! sta op tot Israëls hulpe en bevrijd naar Uw gezegde Juda en Israël; (onze Verlosser, de Eeuwige Tsebaoth is Zijn naam, de Heilige van Israël.) Geloofd Gij, Eeuwige! die Israël verlost hebt.

Heer! wil mijne lippen openen, dat mijn mond Uwen lof verkondige!

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! God van Abraham, God van Izak en God van Jacob, groote, machtige en ontzaggelijke God, allerhoogste God, die goede, welwillende daden bewijst en Schepper is van alles; die de genegenheid der vaderen gedenkt en hunnen kindskinderen ter wille van Zijnen naam met liefde den verlosser brengt;

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃

In de tien bekeeringsdagen voege men hiertusschen:

Gedenk ons ten leven, Koning, die in het leven behagen hebt! en schrijf ons in het boek des levens, om Uwentwille, levende God!

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים ׃ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים ׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ׃

Koning, die Helper, Redder en Schild zijt! Geloofd Gij, Eeuwige! Schild van Abraham.

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

Gij zijt machtig voor immer, Eeuwige! Gij doet dooden herleven, machtig om te helpen,

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃

Van het Slotfeest (שמיני חג העצרת) *in* מוסף, *tot en met den eersten dag van Pésach in* שחרית, *zegge men hier:*

(die den wind laat waaien en den regen nederdalen);

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם ׃

die levenden met welwillendheid verzorgt, dooden in veelvuldige barmhartigheid doet herleven, vallenden steunt, zieken geneest, geboeiden los maakt en Zijne trouw vervult aan hen, die in het stof slapen. Wie is als Gij, Heer van machtige daden! en wie evenaart

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה

U? O Koning, die doodt en doet herleven en hulp doet ontspruiten!

לְךָ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ׃

In de bekeeringsdagen:

Wie is als Gij, Vader der barmhartigheid! die Zijne schepselen in barmhartigheid ten leven gedenkt!

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים ׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים ׃

Gij zijt getrouw, om de dooden te doen herleven. Geloofd Gij, Eeuwige! die de dooden doet herleven.

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים ׃

Bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wordt hier de קְדוּשָׁה *gezegd.*

Voorlezer.

Wij willen Uwen naam in de wereld heiligen, op de wijze, zooals men dien in de hooge hemelen heiligt; zooals door Uwen profeet geschreven is: de een riep den ander toe en zeide:

נְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם ׃ כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר ׃

Voorlezer en gemeente.

Heilig, heilig, heilig de Eeuwige Tsebaoth, de geheele aarde vervult Zijne eer.

Tegenover hen (de Serafiem) spreken zij (de Ofanniem en Chajjoth) het »geloofd'' uit:

Geloofd de eer des Eeuwigen van hare plaats!

En in Uwe heilige woorden is aldus geschreven:

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ ׃ *Voorl.* לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ ׃ *Voorl. en gem.* בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ ׃ *Voorl.* וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר ׃

Voorlezer en gem. יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ ׃

De Eeuwige regeert eeuwig, uw God Tsion! in alle geslachten; Halaloejah!

Gij zijt heilig en Uw naam is heilig en heiligen loven U elken dag, Sela! Geloofd Gij, Eeuwige! heilige God. (heilige Koning.)

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (*in de bekeeringsdagen:* הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ ׃

De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt in de plaats van אתה קדוש:

In alle geslachten willen wij Uwe grootheid verkondigen en in alle eeuwigheid Uwe heiligheid belijden; Uw lof, onze God! zal niet uit onzen mond wijken, immer en eeuwig; want een groote en heilige God en Koning zijt Gij. Geloofd Gij, Eeuwige! heilige God. (heilige Koning.)

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ ׃

Gij begunstigt den mensch met verstand en leert den sterveling begrip; begunstig ons Uwerzijds met verstand, begrip en oordeel. Geloofd Gij, Eeuwige! die met verstand begunstigt.

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה ׃ חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת ׃

Breng ons terug, onze Vader! tot Uwe leer en doe ons naderen, onze Koning! tot Uwen dienst en laat ons in volmaakte bekeering tot U terugkeeren; Geloofd Gij, Eeuwige! die behagen hebt in bekeering.

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה ׃

Vergeef ons, onze Vader! want wij hebben gezondigd; scheld ons kwijt, onze Koning! want wij hebben misdreven; Gij immers zijt het, die kwijtscheldt en vergeeft. Geloofd Gij, Eeuwige! Genadige! die veelvuldig kwijtscheldt.

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ

(*Op de algemeene vastendagen zegt men bij de herhaling van het gebed op deze plaats de* סליחות).

כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ ׃

Aanschouw toch onze vernedering, voer onzen twist en verlos ons spoedig ter wille van Uwen naam; Gij immers zijt een machtig Verlosser. Geloofd Gij, Eeuwige! die Israël verlost.

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל ׃ *)

*) *Op de algemeene vastendagen zegt de voorlezer bij de herhaling op deze plaats het gebed* עננו *(zie bij het middaggebed) met bijvoeging van het slot:* בָּ״אַ״יְ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה ׃

Genees ons, Eeuwige! dat wij genezen worden; help ons, dat wij geholpen worden; want onze lof zijt Gij. Breng volmaakte genezing voor al onze wonden;

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה ׃ וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ ׃

Dit gebed voor een zieke kan men hier inlasschen.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן־הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף לַחוֹלֶה (*Voor eene vrouw:* לַחוֹלָה)

Hier voegt men den Hebreeuwschen naam van den zieke in.

בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל ׃

want een God en Koning, die getrouw en barmhartig geneest, zijt Gij. Geloofd Gij, Eeuwige! die de zieken van Zijn volk Israël geneest.

כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל ׃

Zegen voor ons, Eeuwige, onze God! dit jaar en alle soorten van zijne opbrengst ten goede; schenk zegen

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה

Gedurende den winter, van den avond vóór den 60sten dag na de תקופת תשרי *tot het Pésachfeest zegge men in plaats van* ותן ברכה :

(schenk dauw en regen ten zegen) (וְתֵן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה)

over den aardbodem, verzadig ons van Uwe weldaad en zegen onze jaren als alle goede jaren. Geloofd Gij, Eeuwige! die de jaren zegent.

עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים ׃

Blaas op eene groote bazuin tot onze vrijlating en hef de banier op, om onze ballingen bijeen te brengen; breng ons te zamen van de vier hoeken der aarde. Geloofd Gij, Eeuwige! die de verstootenen van Zijn volk Israël bijeenbrengt.

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל ׃

Herstel onze rechters als in den beginne en onze raadslieden als voorheen en verwijder

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר

מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט :

van ons kommer en gezucht. Regeer Gij zelf, Eeuwige! over ons in liefde en barmhartigheid en rechtvaardig ons in het recht. Geloofd Gij, Eeuwige, Koning! die deugd en rechtvaardigheid bemint.

In de bekeeringsdagen :

הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט :

Koning van het recht!

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל־תְּהִי תִקְוָה וְכָל־עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכָל־אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים :

Den lasteraars blijve geen hoop en alle boosdoeners mogen als in een oogenblik omkomen; mogen al Uwe vijanden spoedig uitgeroeid worden en Gij de heerschappij van het geweld weldra verlammen, verbreken en doen nederstorten; verneder haar spoedig in onze dagen. Geloofd Gij, Eeuwige! die vijanden verbreekt en moedwilligen vernedert.

עַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־הַחֲסִידִים וְעַל־זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל־פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכֹל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם, וּלְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָּטָחְנוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים :

Om de braven en om de vromen en om de ouden van Uw volk, het huis Israëls, en om de rest hunner schriftgeleerden en om de oprechte bekeerlingen en om ons moge Uwe barmhartigheid bewogen worden, Eeuwige, onze God! Schenk goede belooning aan allen, die in waarheid op Uwen naam vertrouwen; vestig ons deel onder hen en laat ons nimmer beschaamd worden, dat wij op U vertrouwden. Geloofd Gij, Eeuwige! steun en toevlucht voor de braven.

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ,

En naar Jeruzalem, Uwe stad, wil in barmhartigheid terugkeeren en binnen haar zetelen, zooals Gij gesproken hebt.

Herbouw haar weldra in onze dagen tot eenen eeuwigen herbouw en den troon van David moogt Gij spoedig binnen haar vestigen. Geloofd Gij, Eeuwige! die Jeruzalem herbouwt.

וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם, וְכִסֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

De spruit van Uwen dienaar David moogt Gij weldra doen ontspruiten en zijn hoorn verheffe zich door Uwe hulp; want op Uwe hulp hopen wij den geheelen dag. Geloofd Gij, Eeuwige! die den hoorn van hulp doet ontspruiten.

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ. וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ, כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

Hoor onze stem, Eeuwige, onze God! spaar ons en ontferm U over ons en neem in barmhartigheid en welgevallen ons gebed aan, want een God, die gebeden en smeekingen verhoort, zijt Gij; en van voor U, onzen Koning! laat ons niet ledig terugkeeren; want Gij verhoort het gebed van Uw volk Israël in barmhartigheid. Geloofd Gij, Eeuwige! die het gebed verhoort.

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ, כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה. וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל־תְּשִׁיבֵנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה

Vind welbehagen, Eeuwige, onze God! in Uw volk Israël en zijn gebed. Breng den dienst weder naar het binnenste van Uw huis terug, en Israëls vuuroffers en gebed moogt Gij dan met liefde en welgevallen aannemen. En steeds zij tot welgevallen de dienst van Uw volk Israël.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

Op het Nieuwe-maansfeest (ראש חדש) *en de middendagen van het Pésach- en Loofhuttenfeest* (חול המועד) *wordt hier* יעלה ויבא *gezegd.*

Onze God en God onzer voorouders! dat opstijge, kome, bereike, gezien worde, welgevallig zij, vernomen, behartigd en herdacht worde onze herinnering en onze bedenking en de herinnering onzer voorouders en de herinnering van den gezalfde, den zoon van Uwen dienaar David, en de herinnering van Jeruzalem, Uwe heilige stad, en de herinnering van geheel Uw volk, het huis Israëls, voor U, tot behoud, geluk, gunst, liefde, barmhartigheid, leven en vrede op dezen dag van

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Nieuwe-maansfeest.

het Nieuwe-maansfeest. — רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ

Op het Pêsachfeest.

het Feest der ongezuurde brooden. — חַג הַמַּצּוֹת

Op het Loofhuttenfeest.

het Loofhuttenfeest. — חַג הַסֻּכּוֹת

Herinner U onzer, Eeuwige, onzen God! daarop ten goede, bedenk ons daarop ten zegen en help ons daarop ten leven! En naar het woord van hulp en ontferming spaar ons, bewijs ons gunst, ontferm U over ons en help ons; naar U immers zijn onze oogen gericht, want een genadig en barmhartig God en Koning zijt Gij.

הַזֶּה · זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה · וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה · וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים · וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים · חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ · כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה :

Mogen onze oogen het aanschouwen, wanneer Gij in barmhartigheid naar Tsion terugkeert! Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijnen zetel naar Tsion terugbrengt.

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן :

Wij huldigen U, dat Gij de Eeuwige, onze God en de God onzer voorouders zijt, immer en eeuwig; de Rots onzes levens, het Schild onzer hulpe zijt Gij voor elk geslacht. U danken wij en verhalen Uwen lof om

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד · צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר · נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־

חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־
נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ
שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר
וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ
רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ
חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ :

ons leven, dat in Uwe hand overgegeven en om onze zielen, die U toevertrouwd zijn, alsmede om de wonderen, die dagelijks met ons geschieden en om Uwe wonderbare verrichtingen en weldaden, die op elken tijd plaats vinden, 's avonds, 's morgens en 's middags. Algoede! want Uwe barmhartigheid eindigt niet, Albarmhartige! want Uwe liefdebewijzen houden niet op, van eeuwigheid hopen wij op U.

Terwijl de Voorlezer מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־
בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת
וְהוֹדָאוֹת · לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל
שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ
וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר
חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב
שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ
אֵל הַהוֹדָאוֹת :

Wij huldigen U, dat Gij de Eeuwige onze God en de God onzer voorouders zijt, de God van alle vleesch, onze Vormer, de Vormer van het scheppingswerk! Lofzeggingen en huldigingen aan Uwen grooten en heiligen naam, daar Gij ons het leven verleend en ons in stand gehouden hebt. Zoo moogt Gij ons het leven verleenen, ons in stand houden en onze ballingen verzamelen naar Uwe heilige voorhoven, om Uwe wetten in acht te nemen, Uwen wil uit te oefenen en U met een volmaakt hart te dienen, omdat wij U huldigen. Geloofd Gij, God der huldigingen!

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *en het Lotenfeest* (פורים) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת
וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ
לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה :

Om de wonderen, de bevrijding, de heldendaden, de hulpbewijzen en de krijgsverrichtingen, die Gij voor onze voorouders gedaan hebt, in die dagen, op dezen tijd.

Op het Inwijdingsfeest.

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל
חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן

In de dagen van Mattisjahoe, den zoon van den hoogepriester Jochanan, den Chasmoneër, en diens zonen; toen de snoode (Syrisch-)Grieksche regeering zich

הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם
תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ: וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת
צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם
נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִּבּוֹרִים בְּיַד
חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד
טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד
עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ
תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה:
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ
אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ
נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי
חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל:

tegen Uw volk Israël verhief, om hen Uwe leer te doen vergeten en van de wetten van Uwen wil te verwijderen. Gij echter in Uwe veelvuldige barmhartigheid stond hen bij in den tijd van hunnen nood: Gij voerdet hunnen twist, richttet hunne rechtzaak, oefendet hunne wraak, leverdet machtigen over in de hand van zwakken en velen in de hand van weinigen en onreinen in de hand van reinen en goddeloozen in de hand van braven en geweldenaars in de hand van hen, die zich met Uwe Leer bezig hielden. U zelven verwierft Gij eenen grooten en heiligen naam in Uwe wereld en Uw volk Israël verschaftet Gij eene groote hulp en bevrijding, als op dezen dag. Daarna kwamen Uwe zonen in het binnenste van Uw huis, ontruimden Uwen tempel, reinigden Uw heiligdom, ontstaken lichten in Uwe heilige voorhoven en stelden deze acht dagen van het Inwijdingsfeest in, om Uwen grooten naam te huldigen en te loven.

Op het Lotenfeest.

בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה
כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע בִּקֵּשׁ
לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־
הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים
בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־
עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז ·
וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הֵפַרְתָּ אֶת־
עֲצָתוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת־מַחֲשַׁבְתּוֹ וַהֲשֵׁבוֹתָ
גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו
עַל־הָעֵץ:

In de dagen van Mordechai en Esther in de hoofdstad Susan, toen de snoode Haman zich tegen hen verhief, die trachtte alle Joden van jong tot oud, kleine kinderen en vrouwen op éénen dag te verdelgen, om te brengen en te vernietigen, op den dertienden dag van de twaalfde maand, dit is de maand Adar, en hunne buit te plunderen. Gij echter in Uwe groote barmhartigheid verijdeldet zijnen raad, vernietigdet zijn onwerp en deed zijne vergelding op zijn hoofd nederkomen, doordien men hem en zijne zonen aan de galg hing.

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם
שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

Om dit alles nu zij Uw naam, onze Koning! steeds geloofd en verheven, immer en eeuwig.

In de bekeeringsdagen.

Schrijf in tot een gelukkig leven alle kinderen Uws verbonds.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ :

Alle levenden huldigen U, Sela! en loven Uwen naam in trouwe, den God, onze hulp en onzen bijstand, Sela! Geloofd Gij, Eeuwige! de Algoede is Uw naam en U betaamt het te huldigen.

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ
אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

(Het hier volgende gebed אלהינו *tot* וישם לך שלום *wordt ten huize van een* אבל *weggelaten.)*

Onze God en God onzer voorouders! Zegen ons met den zegen, die drievoudig luidt in de Leer, opgeteekend door Uwen dienaar Mozes en uitgesproken door den mond van Aron en zijne zonen, de priesters, Uwen heiligen stam, zooals gezegd is: De Eeuwige zegene en behoede U! De Eeuwige lichte U Zijn aangezicht toe en verleene U Zijne gunst! De Eeuwige wende U Zijn aangezicht toe en vestige U vrede!

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה
הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו
כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר · יְבָרֶכְךָ יְיָ
וְיִשְׁמְרֶךָ : יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ :
יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם :

Vestig vrede, geluk en zegen, gunst, liefde en barmhartigheid, voor ons en voor Uw geheel volk Israël. Zegen ons, onze Vader! allen met het licht Uws aangezichts, want door het licht Uws aangezichts schenkt Gij ons, Eeuwige, onze God! de Leer des levens, het streven naar menschenliefde, rechtvaardiging, zegen, barmhartigheid, leven en vrede. Ook is het goed in Uwe oogen, om Uw volk Israël op elken tijd en op elk uur met Uwen vrede te zegenen.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד
וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ
בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ
כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת
חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה
וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ
לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־
שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ :

In de bekeeringsdagen.

In het boek van leven, zegen, vrede en goed onderhoud mogen wij door U bedacht en ingeschreven worden, wij en Uw geheel volk, het huis Israëls, tot een gelukkig leven en tot vrede. Geloofd Gij, Eeuwige! Stichter van den vrede!

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה
נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël met vrede zegent.

אֱלֹהַי · נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי
מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם
וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה : פְּתַח לִבִּי
בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי · וְכֹל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם
וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם · עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה
לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ ·
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ
וַעֲנֵנִי : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי :

Mijn God! behoed mijne tong voor kwaad en mijne lippen voor bedrog te spreken; laat tegenover mijne verwenschers mijne ziel zwijgen en mijne ziel als stof voor allen zijn. Open mijn hart in Uwe leer en laat mijne ziel Uwe geboden najagen. En allen, die kwaad tegen mij beramen, verijdel spoedig hunnen raad en vernietig hun ontwerp.

Doe het om Uwen naam, doe het om Uwe rechterhand, doe het om Uwe heiligheid, doe het om Uwe leer, opdat Uwe geliefden gered worden, verschaf Uwer rechterhand de zege en verhoor mij. — Mogen tot welgevallen zijn de redenen mijns monds en de overdenking mijns harten voor U, Eeuwige, mijn Rots en Verlosser!

Men treedt 3 schreden achterwaarts, waarbij men het eerst den linkervoet verplaatst, wendt zich dan ter linkerzijde en zegt עשה שלום במרומיו, *vervolgens ter rechterzijde en zegt* הוא יעשה שלום עלינו *en buigt ten slotte vóór zich en zegt* ועל כל *enz. Dan richt men zich langzaam op en keert na eenige oogenblikken wachtens naar zijne plaats terug.*

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם
עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן :
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : וְשָׁם
נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמֹנִיּוֹת : וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה
וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת :

Hij, die vrede sticht in Zijne hemelhoogten, Hij stichte vrede voor ons en voor geheel Israël. Zegt nu: Amen!

Moge het U welgevallig zijn, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat de heilige tempel spoedig in onze dagen herbouwd worde en schenk ons een werkelijk aandeel aan Uwe Leer. Daar mogen wij U dan weder in ontzag dienen, als in de dagen van voorheen en in vroegere jaren. Dan zij den Eeuwige aangenaam het offer van Juda en Jeruzalem, als in de dagen van voorheen en in vroegere jaren!

BIJZONDERE SMEEKINGEN, OP MAANDAG EN DONDERDAG
(behalve op dagen, waarop ויאמר דוד *weggelaten wordt)*
stil en in staande houding uit te spreken.

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא
יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ
וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ : אַתָּה יְיָ
לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ חַסְדְּךָ
וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנוּ : הוֹשִׁיעֵנוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם
לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ
בִּתְהִלָּתֶךָ : אִם־עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר־
יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד : כִּי־עִמְּךָ
הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא : לֹא
כַחֲטָאֵינוּ תַּעֲשֶׂה־לָּנוּ וְלֹא
כַעֲוֹנֹתֵינוּ תִּגְמוֹל עָלֵינוּ : אִם־
עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ : זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ
כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה : יַעֲנֵנוּ יְיָ בְּיוֹם
צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב :
יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־
קָרְאֵנוּ : אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ
כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים · צְדָקָה
עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ : אֲדוֹנֵנוּ
אֱלֹהֵינוּ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ

Hij, de Barmhartige, verzoent de misdaad en verderft niet, neemt Zijnen toorn dikwijls terug en wekt nimmer al Zijne gramschap. Gij, Eeuwige! houdt Uwe barmhartigheid van ons niet terug, Uwe welwillendheid en trouw bewaken ons eeuwig. Sta ons bij, God onzer hulpe! en verzamel ons van de volken, om Uwen heiligen naam te huldigen en ons te roemen met Uwen lof. Wanneer Gij verkeerdheden wilt in herinnering houden, Heer! wie kan dan bestaan blijven? Maar bij U is de vergeving, waardoor Gij geëerbiedigd wordt. Niet naar onze zonden moogt Gij ons behandelen en niet naar onze verkeerdheden ons vergelden. Wanneer onze verkeerdheden tegen ons getuigen, Eeuwige! doe dan ter wille van Uwen naam. Gedenk Uwe barmhartigheid, Eeuwige! en Uwe gunsten, want van oudsher zijn zij. — De Eeuwige verhoore ons ten dage van nood, ons heffe op de naam van Jacobs God. Eeuwige, help! de Koning verhoore ons ten dage, dat wij roepen. — Onze Vader! onze Koning! wees ons genadig en verhoor ons, want bij ons zijn geene (vrome) daden; weldadigheid verricht met ons ter wille van Uwen naam. Onze Heer! onze God! hoor de stem onzer smeekingen,

וּזְכָר־לָנוּ אֶת־בְּרִית אֲבוֹתֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ ׃ וְעַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ אֶת־עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה חָטָאנוּ רָשָׁעְנוּ ׃ אֲדֹנָי כְּכָל־צִדְקֹתֶיךָ יָשָׁב־נָא אַפְּךָ וַחֲמָתְךָ מֵעִירְךָ יְרוּשָׁלַיִם הַר־קָדְשֶׁךָ כִּי בַחֲטָאֵינוּ וּבַעֲוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ יְרוּשָׁלַיִם וְעַמְּךָ לְחֶרְפָּה לְכָל־סְבִיבֹתֵינוּ ׃ וְעַתָּה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל־מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי ׃

gedenk ons het verbond onzer voorvaderen en help ons ter wille van Uwen naam. – En nu, Heer! onze God, die Uw volk met sterke hand uit het land Egypte gevoerd en U eenen naam gevestigd hebt, als op dezen dag! Wij hebben gezondigd, wij hebben goddeloos gehandeld. Heer! naar al Uwe weldaden, laat toch Uw toorn en gramschap van Uwe stad Jeruzalem, Uwen heiligen berg, zich afwenden; want door onze zonden en de verkeerdheden onzer voorouders zijn Jeruzalem en Uw volk tot smaad voor al onze omgeving. En nu hoor, Eeuwige! naar het gebed van Uwen dienaar en zijne smeekingen en laat Uw aangezicht weder over Uw verwilderd heiligdom lichten, ter wille van den Heer!

הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֹׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר־נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי לֹא עַל־צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל־רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים ׃ אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל־תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־עִירְךָ וְעַל־עַמֶּךָ ׃ אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַרְאֵנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְקַבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־הַגּוֹיִם כִּי אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ ׃ וְעַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה אֲנַחְנוּ הַחֹמֶר וְאַתָּה יֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה

Neig, mijn God! Uw oor en verneem, open Uwe oogen en zie onze verwildering en de stad, waarover Uw naam genoemd is; want niet om onze deugden storten wij onze smeekingen voor U uit, maar om Uwe veelvuldige barmhartigheid. Heer! verhoor, Heer! vergeef, Heer! luister en doe, vertraag het niet, om Uwentwille, mijn God! daar Uw naam over Uwe stad en Uw volk genoemd is. — Onze Vader, barmhartige Vader! laat ons een teeken ten goede schouwen en verzamel onze verspreiden van de vier hoeken der aarde; dat alle volken erkennen en weten, dat Gij de Eeuwige, onze God zijt. En nu, Eeuwige! onze Vader zijt Gij, wij zijn het leem en Gij onze Vormer; het werk

יָדְךָ כֻּלָּנוּ: הוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ: חוּסָה יְיָ עַל־עַמֶּךָ וְאַל־תִּתֵּן נַחֲלָתְךָ לְחֶרְפָּה לִמְשָׁל־בָּם גּוֹיִם לָמָּה יֹאמְרוּ בָעַמִּים אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם: יָדַעְנוּ כִּי חָטָאנוּ וְאֵין מִי יַעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ· שִׁמְךָ הַגָּדוֹל יַעֲמָד־לָנוּ בְּעֵת צָרָה: יָדַעְנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים· צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: כְּרַחֵם אָב עַל־בָּנִים תְּרַחֵם יְיָ עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: חֲמוֹל עַל־עַמֶּךָ רַחֵם עַל־נַחֲלָתֶךָ חוּסָה־נָּא כְּרֹב רַחֲמֶיךָ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי לְךָ יְיָ הַצְּדָקָה עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת בְּכָל־עֵת:

Uwer handen zijn wij allen. Help ons ter wille van Uwen naam, onze Rots, Koning en Verlosser! Spaar, Eeuwige! Uw volk en maak Uw erfdeel niet tot smaad, dat heidensche volken over hen heerschen; waarom zal men onder de volken zeggen: waar is hun God? — Wij weten, dat wij gezondigd hebben en er niemand is, die ons tot voorspraak kan zijn; Uw groote naam sta ons bij ten tijde van nood. Wij weten, dat bij ons geene (vrome) daden zijn, weldadigheid verricht met ons ter wille van Uwen naam. Zooals een vader zich over kinderen erbarmt, moogt Gij, Eeuwige! U over ons erbarmen en help ons ter wille van Uwen naam. Ontferm U over Uw volk, erbarm U over Uw erfdeel, spaar toch naar Uwe veelvuldige barmhartigheid, wees ons genadig en verhoor ons, want bij U, Eeuwige! is de gerechtigheid, die te allen tijde wonderbare daden verricht.

הַבֶּט־נָא רַחֶם־נָא עַל עַמְּךָ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם וְהוֹשִׁיעָה צֹאן מַרְעִיתֶךָ וְאַל־יִמְשָׁל־בָּנוּ קֶצֶף כִּי לְךָ עֵינֵינוּ תְלוּיוֹת הוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן בְּרִיתֶךָ הַבִּיטָה וַעֲנֵנוּ בְּעֵת צָרָה כִּי לְךָ יְיָ הַיְשׁוּעָה בְּךָ תוֹחַלְתֵּנוּ אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת אָנָּא סְלַח־נָא אֵל טוֹב וְסַלָּח כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

Aanschouw toch, erbarm U toch spoedig over Uw volk, ter wille van Uwen naam, in Uwe veelvuldige barmhartigheid. Eeuwige, onze God! spaar, erbarm U en help het kleinvee Uwer weide; laat geene gramschap ons overheerschen, want op U zijn onze oogen gevestigd, help ons ter wille van Uwen naam. Erbarm U over ons ter wille van Uw verbond, schouw en verhoor ons ten tijde van nood, want bij U, Eeuwige! is de hulp; op U, is onze verwachting, God der vergeving! Ach, vergeef toch, goede en vergevensgezinde God! want een genadig en barmhartig God en Koning zijt Gij!

אָנָּא מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם זְכוֹר וְהַבֵּט לִבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדַת יָחִיד לְמַעַן יִשְׂרָאֵל: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי שִׁמְךָ הַגָּדוֹל נִקְרָא עָלֵינוּ עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת בְּכָל־עֵת עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּחַסְדֶּךָ חַנּוּן וְרַחוּם הַבִּיטָה וַעֲנֵנוּ בְּעֵת צָרָה כִּי לְךָ יְיָ הַיְשׁוּעָה: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מַחֲסֵנוּ אַל־תַּעַשׂ עִמָּנוּ כְּרֹעַ מַעֲלָלֵינוּ זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ וּכְרֹב טוּבְךָ הוֹשִׁיעֵנוּ וַחֲמָל־נָא עָלֵינוּ כִּי אֵין לָנוּ אֱלוֹהַּ אַחֵר מִבַּלְעָדֶיךָ צוּרֵנוּ: אַל־תַּעַזְבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַל־תִּרְחַק מִמֶּנּוּ · כִּי נַפְשֵׁנוּ קְצָרָה מֵחֶרֶב וּמִשְּׁבִי וּמִדֶּבֶר וּמִמַּגֵּפָה · וּמִכָּל־צָרָה וְיָגוֹן הַצִּילֵנוּ כִּי לְךָ קִוִּינוּ וְאַל־תַּכְלִימֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ בָּנוּ וּזְכָר־לָנוּ אֶת־בְּרִית אֲבוֹתֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ · רְאֵה בְצָרוֹתֵינוּ וּשְׁמַע קוֹל תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל־פֶּה:

Ach, genadige en barmhartige Koning! gedenk en schouw naar het verbond tusschen de stukken en dat voor U verschijne de binding van den eenigen zoon (op het altaar), ter wille van Israël. Onze Vader! onze Koning! wees ons genadig en verhoor ons, want Uw groote naam is over ons genoemd, Gij, die wonderen verricht te allen tijde! Doe met ons naar Uwe welwillendheid; Genadige en Barmhartige! aanschouw en verhoor ons ten tijde van nood, want bij U, Eeuwige! is de hulp. Onze Vader! onze Koning! onze Toeverlaat! handel met ons niet naar de boosheid onzer handelingen; gedenk Uwe barmhartigheid, Eeuwige! en Uwe welwillendheid, naar Uwe veelvuldige goedheid help ons en ontferm U over ons, want wij hebben geen anderen God buiten U, onze Rots! Verlaat ons niet, Eeuwige, onze God! verwijder U niet van ons; want onze ziel is moedeloos door zwaard, gevangenschap, sterfte en plaag; wil ons uit allen nood en kommer redden; op U immers hopen wij, doe ons dus niet schaamrood worden, Eeuwige, onze God! en laat Uw aangezicht onder ons lichten; gedenk ons ook het verbond der voorvaderen en help ons ter wille van Uwen naam. Zie op onze nooden en hoor de stem van onze bede, want Gij verhoort het gebed van elken mond.

אֵל רַחוּם וְחַנּוּן רַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ כִּי אֵין כָּמוֹךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אָנָּא שָׂא נָא פְשָׁעֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ אֵל חַי וְקַיָּם הַחֲסִין בַּכֹּחַ חָסִיד וָטוֹב עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ כִּי אַתָּה הוּא

Barmhartige en genadige God! erbarm U over ons en over al Uwe werken, want niets is als Gij, Eeuwige, onze God! Ach, vergeef toch onze vergrijpen! Onze Vader, Koning, Rots en Verlosser! levende en eeuwigdurende God! die geweldig zijt in kracht, liefderijk en goed voor al Uwe werken, want Gij zijt

יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּמָלֵא רַחֲמִים עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ
שְׁמַע מַלְכֵּנוּ תְּפִלָּתֵנוּ וּמִיַּד
אוֹיְבֵינוּ הַצִּילֵנוּ שְׁמַע מַלְכֵּנוּ
תְּפִלָּתֵנוּ וּמִכָּל־צָרָה וְיָגוֹן הַצִּילֵנוּ׃
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אָתָּה וְשִׁמְךָ עָלֵינוּ
נִקְרָא אַל־תַּנִּחֵנוּ׃ אַל־תַּעַזְבֵנוּ
אָבִינוּ וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ בּוֹרְאֵנוּ וְאַל־
תִּשְׁכָּחֵנוּ יוֹצְרֵנוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ
חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

de Eeuwige, onze God! God, die lankmoedig en vol van barmhartigheid zijt! handel met ons naar Uwe veelvuldige barmhartigheid en help ons ter wille van Uwen naam; hoor, Eeuwige! ons gebed en uit allen nood en kommer red ons. Onze Vader en Koning zijt Gij en Uw naam is over ons genoemd, laat ons niet zwichten. Verlaat ons niet, onze Vader! begeef ons niet, onze Schepper! en vergeet ons niet, onze Vormer! want een genadig en barmhartig God en Koning zijt Gij!

אֵין כָּמוֹךָ חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֵין
כָּמוֹךָ אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת
הוֹשִׁיעֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מֵרַעַשׁ וּמֵרֹגֶז
הַצִּילֵנוּ׃ זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב אַל־תֵּפֶן אֶל־קָשְׁיֵנוּ וְאֶל־רִשְׁעֵנוּ
וְאֶל־חַטָּאתֵנוּ׃ שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם
עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ וְהָסֵר מִמֶּנּוּ מַכַּת
הַמָּוֶת כִּי רַחוּם אָתָּה כִּי כֵן דַּרְכֶּךָ
עֹשֶׂה חֶסֶד חִנָּם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר׃ חוּסָה
יְיָ עַל־עַמֶּךָ וְהַצִּילֵנוּ מִזַּעְמֶךָ וְהָסֵר מִמֶּנּוּ
מַכַּת הַמַּגֵּפָה וּגְזֵרָה קָשָׁה כִּי אַתָּה שׁוֹמֵר
יִשְׂרָאֵל׃ לְךָ יְיָ הַצְּדָקָה וְלָנוּ בֹּשֶׁת
הַפָּנִים׃ מַה־נִּתְאוֹנֵן מַה־נֹּאמַר מַה־
נְּדַבֵּר וּמַה־נִּצְטַדָּק׃ נַחְפְּשָׂה דְרָכֵינוּ

Niets is als Gij, Genadige en Barmhartige! Eeuwige, onze God! niets is als Gij, God, die lankmoedig zijt en rijk in welwillendheid en trouw! help ons in Uwe veelvuldige barmhartigheid, van siddering en verontrusting red ons. Gedenk Uwe dienaren, Abraham, Izak en Jacob, wend U niet naar onze onbuigzaamheid, boosheid en zonde. Keer terug van Uwen brandenden toorn en koester berouw over het leed, aan Uw volk toegedacht. Wend ook de doodelijke straf van ons af, want Gij zijt barmhartig; zoo immers is Uwe gewoonte, Gij. die onverdiende welwillendheid bewijst in elk geslacht! Spaar, Eeuwige! Uw volk, red ons van Uwe vergramdheid en wend de straf van de gevaarlijke plaag en het harde noodlot van ons af, want Gij zijt Israëls hoeder! — Bij U, Eeuwige! is de gerechtigheid en bij ons de schaamte des aangezichts. Hoe zullen wij ons beklagen? Wat spreken? En waarmede ons rechtvaardigen? Laten wij onze wegen onderzoeken

וְנַחְקֹרָה וְנָשׁוּבָה אֵלֶיךָ כִּי יְמִינְךָ פְשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים׃ אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא׃ אָנָּא יְיָ עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ׃ לְךָ יְיָ חִכִּינוּ לְךָ יְיָ קִוִּינוּ לְךָ יְיָ נְיַחֵל אַל־תֶּחֱשֶׁה וּתְעַנֵּנוּ כִּי נָאֲמוּ גוֹיִם אָבְדָה תִקְוָתָם כָּל־בֶּרֶךְ וְכָל־קוֹמָה לְךָ לְבַד תִּשְׁתַּחֲוֶה׃

en navorschen en tot U terugkeeren, want Uwe rechterhand is uitgestrekt, om bekeerlingen aan te nemen. Ach, Eeuwige! help toch! ach, Eeuwige! doe toch gelukken! ach, Eeuwige! verhoor ons ten dage, dat wij roepen! Op U, Eeuwige! wachten wij; op U, Eeuwige! hopen wij; U, Eeuwige verbeiden wij; zwijg niet en pijnig ons niet, want reeds zeggen natiën: verloren is hunne hoop! Elke knie en alles, wat rechtop staat, moet immers voor U alleen nederbuigen!

הַפּוֹתֵחַ יָד בִּתְשׁוּבָה לְקַבֵּל פּוֹשְׁעִים וְחַטָּאִים נִבְהֲלָה נַפְשֵׁנוּ מֵרֹב עִצְבוֹנֵנוּ אַל־תִּשְׁכָּחֵנוּ נֶצַח קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי חָסִינוּ בָךְ׃ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אִם אֵין בָּנוּ צְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים זְכָר־לָנוּ אֶת־בְּרִית אֲבוֹתֵינוּ וְעֵדוֹתֵינוּ בְּכָל־יוֹם יְיָ אֶחָד׃ הַבִּיטָה בְעָנְיֵנוּ כִּי רַבּוּ מַכְאוֹבֵינוּ וְצָרוֹת לְבָבֵנוּ׃ חוּסָה יְיָ עָלֵינוּ בְּאֶרֶץ שִׁבְיֵנוּ וְאַל־תִּשְׁפּוֹךְ חֲרוֹנְךָ עָלֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃ אֵל הַבִּיטָה דַּל כְּבוֹדֵנוּ בַּגּוֹיִם וְשִׁקְּצוּנוּ כְּטֻמְאַת הַנִּדָּה׃ עַד־מָתַי עֻזְּךָ לַשֶּׁבִי וְתִפְאַרְתְּךָ בְּיַד־צָר׃ עוֹרְרָה גְבוּרָתְךָ וְקִנְאָתְךָ

Die bij bekeering de hand opent, om misdadigers en zondaren aan te nemen! onze ziel is ontsteld van ons veelvuldig verdriet; wil ons niet eeuwig vergeten, sta op en help ons, want wij verlaten ons op U, Onze Vader! onze Koning! wanneer bij ons geene deugd en weldaden zijn, gedenk ons het verbond onzer voorvaderen en onze betuigingen op elken dag: de Eeuwige is eenig! Schouw op onze ellende, want veel zijn onze smarten en de nooden onzer harten. Spaar ons, Eeuwige! in het land onzer gevangenschap en stort Uwe gramschap niet over ons uit; wij zijn immers Uw volk, de kinderen Uws verbonds. God! aanschouw het: vernederd is onze eer onder de volken en men schuwt ons als de onreinheid eener afgezonderde. Tot hoelang blijft Uwe macht der gevangenschap prijs gegeven en Uw luister in de hand des verdrukkers? Doe Uwe kracht en Uwen ijver tegen Uwe

עַל־אוֹיְבֶיךָ הֵם יֵבוֹשׁוּ וְיֵחַתּוּ מִגְּבוּרָתָם וְאַל־יִמְעֲטוּ לְפָנֶיךָ תְּלָאוֹתֵינוּ: מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ בְּיוֹם צָרָתֵנוּ וְאִם־לֹא לְמַעֲנֵנוּ לְמַעַנְךָ פְּעַל וְאַל־תַּשְׁחִית זֵכֶר שְׁאֵרִיתֵנוּ: וְחֹן אֹם הַמְיַחֲדִים שִׁמְךָ פַּעֲמַיִם בְּכָל־יוֹם תָּמִיד בְּאַהֲבָה וְאוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

vijanden ontwaken; laat hen beschaamd en verslagen worden van hunne sterkte en niet gering voor U zijn onze moeielijkheden. Moge spoedig Uwe barmhartigheid ons tegemoet komen op den dag van onzen nood, en indien niet onzentwille, doe het Uwentwille en richt het aandenken onzer rest niet ten gronde. Wees het volk genadig, dat gedurig tweemaal elken dag Uwen naam met liefde als eenig belijdt en zegt: hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

SMEEKGEBED VOOR ALLE WERKDAGEN,

behalve (voor zoover den morgendienst betreft): A. *op de feestelijke gedenkdagen:* ראש חדש, חנוכה, פורים *en* פורים קטן; B. *op de bijzondere dagen:* ל״ג לעומר, חמשה עשר באב *en* חמשה עשר בשבט; C. *in de feestmaanden* Niesan *(geheel)*, Siewan *(van den* 1[sten] *tot en met den* 8[sten]*) en* Tischrie *(op* ערב ראש השנה *en van* ערב יום כפור *tot de maand* Cheschwan); D. *op* תשעה באב; E. *op den dag eener besnijdenis bij aanwezigheid van den* סנדק, מוהל *of* בעל ברית; F. *bij aanwezigheid van eenen bruidegom op zijnen huwelijksdag;* G. *bij rouwbedrijvenden gedurende de treurweek.*

וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד נִפְּלָה־נָּא בְיַד־יְיָ כִּי־רַבִּים רַחֲמָו וּבְיַד אָדָם אַל־אֶפֹּלָה:

David zeide tot Gad: het is mij zeer bang; laat ons toch in de hand des Eeuwigen vallen, want Zijne barmhartigheid is groot, doch in de hand van menschen laat mij niet vallen.

(Hier legt men zijn aangezicht in den rechterarm neder; zij, die geene תפלין *dragen, in den linkerarm.)*

רַחוּם וְחַנּוּן חָטָאתִי לְפָנֶיךָ יְיָ מָלֵא רַחֲמִים רַחֵם עָלַי וְקַבֵּל תַּחֲנוּנָי: יְיָ אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי

Barmhartige en Genadige! ik heb voor U gezondigd; Eeuwige! die vol van barmhartigheid zijt, erbarm U over mij, en neem mijne smeeking aan. — Eeuwige! niet in Uwen toorn bestraf mij, en

niet in Uwe gramschap tuchtig mij. Wees mij genadig, Eeuwige! want ik kwijn weg; genees mij, want ontsteld is mijn gebeente. Ook mijne ziel is zeer ontsteld, en Gij, Eeuwige! tot hoelang?... Keer terug, Eeuwige! ontruk mijne ziel, help mij ter wille Uwer genegenheid. Want niet in den dood is Uwe gedachtenis; in den afgrond, wie zal U daar huldigen? — Reeds ben ik vermoeid van mijn zuchten, doe iederen nacht mijne legerstede (in tranen) zwemmen, in mijn geween mijne sponde wegvloeien, Mijn oog is vergaan van kommer, verstijfd door al mijne verdrukkers. — Wijkt van mij, alle boosdoeners! want de Eeuwige heeft de stem van mijn geween gehoord. Gehoord heeft de Eeuwige mijne smeeking, de Eeuwige zal mijn gebed aannemen. Zij worden beschaamd en zeer ontsteld, al mijne vijanden; beschaamd keeren zij in een oogenblik terug!

וְאַל־בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: חָנֵּנִי
יְיָ כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְיָ כִּי
נִבְהֲלוּ עֲצָמָי: וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה
מְאֹד וְאַתָּה יְיָ עַד־מָתָי: שׁוּבָה
יְיָ חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן
חַסְדֶּךָ: כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ
בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ: יָגַעְתִּי
בְאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה
מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה:
עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה
בְּכָל־צוֹרְרָי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְיָ קוֹל
בִּכְיִי: שָׁמַע יְיָ תְּחִנָּתִי יְיָ תְּפִלָּתִי
יִקָּח: יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־
אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע:

GEBED VOOR MAANDAG EN DONDERDAG.

Gemeente en Voorlezer:

Eeuwige, God van Israël! keer terug van Uwen brandenden toorn en koester berouw over het onheil, Uw volk toegedacht.

יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ
וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ:

Gemeente:

Schouw van den hemel en zie, dat wij tot spot en hoon onder de volken geworden zijn; wij werden beschouwd als kleinvee, dat ter slachtbank gevoerd wordt, tot moord, vernietiging, mishandeling en smaad bestemd.

הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה כִּי הָיִינוּ לַעַג וָקֶלֶס
בַּגּוֹיִם· נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן לַטֶּבַח יוּבָל
לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד וּלְמַכָּה וּלְחֶרְפָּה:

Gemeente en Voorlezer:

וּבְכָל־זֹאת שִׁמְךָ לֹא שָׁכָחְנוּ נָא אַל־
תִּשְׁכָּחֵנוּ : יי

En met dit alles hebben wij Uwen naam niet vergeten; ach, vergeet ook ons niet!

Gemeente:

זָרִים אוֹמְרִים אֵין תּוֹחֶלֶת וְתִקְוָה ·
חֹן אֹם לְשִׁמְךָ מְקַוֶּה · טָהוֹר יְשׁוּעָתֵנוּ
קָרְבָה · יָגַעְנוּ וְלֹא הוּנַּח לָנוּ · רַחֲמֶיךָ
יִכְבְּשׁוּ אֶת־כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ :

Vreemden zeggen: er is geene verwachting of hoop! Wees Gij het volk genadig, dat op Uwen naam blijft hopen. O Reine! nader ons ter hulpe; wij hebben ons vermoeid en vonden geene rust, moge Uwe barmhartigheid Uwen toorn met kracht van ons verwijderen.

Gemeente en Voorlezer:

אָנָּא שׁוּב מֵחֲרוֹנְךָ וְרַחֵם סְגֻלָּה אֲשֶׁר
בָּחָרְתָּ : יי

Ach, keer terug van Uwen brandenden toorn en erbarm U over het eigendom, dat Gij verkoren hebt!

Gemeente:

חוּסָה יְיָ עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ וְאַל־תִּתְּנֵנוּ
בִּידֵי אַכְזָרִים · לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם
אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם · לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה
עִמָּנוּ חֶסֶד וְאַל־תְּאַחַר :

Spaar ons, Eeuwige! in Uwe barmhartigheid en geef ons niet in de hand van wreedaards; waarom zouden de volken zeggen: waar is hun God? Om Uwentwille bewijs ons genegenheid en vertraag het niet.

Gemeente en Voorlezer:

אָנָּא שׁוּב מֵחֲרוֹנְךָ וְרַחֵם סְגֻלָּה אֲשֶׁר
בָּחָרְתָּ : יי

Ach, keer terug van Uwen brandenden toorn en erbarm U over het eigendom, dat Gij verkoren hebt!

Gemeente:

קוֹלֵנוּ תִּשְׁמַע וְתָחֹן וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ בְּיַד
אוֹיְבֵינוּ לְמְחוֹת אֶת־שְׁמֵנוּ · זְכוֹר
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם · וְעַתָּה נִשְׁאַרְנוּ
מְעַט מֵהַרְבֵּה :

Mocht Gij onze stem hooren en genade bewijzen, en ons niet in de hand onzer vijanden overlaten, om onzen naam uit te wisschen. Gedenk, wat gij onzen voorouders toegezworen hebt: als de sterren des hemels zal Ik uw kroost vermeerderen! En nu zijn wij met weinigen van zoovelen overgebleven.

Gemeente en Voorlezer:

וּבְכָל־זֹאת שִׁמְךָ לֹא שָׁכָחְנוּ נָא אַל־
תִּשְׁכָּחֵנוּ : יי

En met dit alles hebben wij Uwen naam niet vergeten; ach, vergeet ook ons niet!

Gemeente:

Sta ons bij, God onzer hulpe! ter wille van de eer Uws naams! Red ons en verzoen onze zonden, ter wille van Uwen naam!

עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־
שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ
לְמַעַן שְׁמֶךָ׃

Gemeente en Voorlezer:

Eeuwige, God van Israël! keer terug van Uwen brandenden toorn en koester berouw over het onheil, Uw volk toegedacht.

יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ
וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ׃

GEBED VOOR ALGEMEENE VASTENDAGEN EN TIJDEN VAN ALGEMEENEN NOOD.

(In sommige gemeenten wordt dit iederen Maandag en Donderdag, in enkele zelfs dagelijks uitgesproken.)

Hoeder van Israël! hoed de rest van Israël en laat Israël niet verloren gaan, die zeggen: »hoor Israël!"

שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹר שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל
וְאַל־יֹאבַד יִשְׂרָאֵל הָאוֹמְרִים שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל׃

Hoeder van de eenige natie! hoed de rest van het eenige volk en laat de eenige natie niet verloren gaan, die de eenheid Uws naams aldus belijden: »de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!"

שׁוֹמֵר גּוֹי אֶחָד שְׁמוֹר שְׁאֵרִית עַם אֶחָד
וְאַל־יֹאבַד גּוֹי אֶחָד הַמְיַחֲדִים שִׁמְךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד׃

Hoeder der heilige natie! hoed de rest van het heilige volk en laat de heilige natie niet verloren gaan, die den Heilige een drievoudig »Heilig!" wijden.

שׁוֹמֵר גּוֹי קָדוֹשׁ שְׁמוֹר שְׁאֵרִית עַם
קָדוֹשׁ וְאַל־יֹאבַד גּוֹי קָדוֹשׁ הַמְשַׁלְּשִׁים
בְּשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה לְקָדוֹשׁ׃

O Gij, die U door gebeden laat verbidden en door smeekingen bevredigen! laat U verbidden en bevredigen door het armoedige geslacht, want er is geen helper.

מִתְרַצֶּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים
הִתְרַצֶּה וְהִתְפַּיֵּס לְדוֹר עָנִי כִּי אֵין
עוֹזֵר׃

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ
מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד
וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃

Onze Vader! onze Koning! wees ons genadig en verhoor ons; want bij ons zijn geene (vrome) daden, verricht met ons weldadigheid en liefde en help ons!

VOORTZETTING VAN תחנון BIJ ALLE BIDSTONDEN.

וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ : זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה : יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ : אַל־תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנֹת רִאשֹׁנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד : חָנֵּנוּ יְיָ חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז : בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר : כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי־עָפָר אֲנָחְנוּ : עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ :

Wij weten niet, wat wij doen zullen; maar op U zijn onze oogen gericht. Gedenk, Eeuwige! Uwe barmhartigheid en Uwe gunsten, want van eeuwig zijn zij. Uwe welwillendheid, Eeuwige! zij over ons, zooals wij op U hopen. Wil ons niet de zonden der vroegeren gedenken; spoedig kome ons Uwe barmhartigheid te gemoet, want wij zijn zeer vernederd. Wees ons genadig, Eeuwige! wees ons genadig, want overvloedig zijn wij van smaad verzadigd; in alle gramschap moogt Gij het erbarmen gedenken. Hij immers kent onze vorming, is gedachtig, dat wij stof zijn. Sta ons bij, God onzer hulpe! ter wille van de eer Uws naams, red en verzoen onze zonden, ter wille van Uwen naam!

De voorlezer zegt חצי קדיש.

Op Maandag en Donderdag (behalve op ראש חדש, חנוכה, *groot en klein* פורים, ערב פסח *en in vele gemeenten ook op* ערב יום טוב, אסרו חג *en den dag na* יום כפור*), alsmede op de algemeene vastendagen (behalve in enkele gemeenten op* תשעה באב*) zegt men hier:*

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ : חוּסָה יְיָ עַל־עַמֶּךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל־רָע : חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן סְלַח־נָא כְּרֹב רַחֲמֶיךָ אֵל :

Langmoedige God! machtig in genegenheid en trouw, wil ons niet in Uwen toorn bestraffen! Spaar, Eeuwige! Uw volk en help ons van alle onheil. Wij hebben tegen U gezondigd, Heer! vergeef ons naar Uwe veelvuldige barmhartigheid, o God!

Naar den Poolschen ritus zegt men ook:

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ : חוּסָה יְיָ עַל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְהַצִּילֵנוּ מִכָּל־רָע : חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן סְלַח־נָא כְּרֹב רַחֲמֶיךָ אֵל :

Thora-lezing, קריאת התורה,
OP MAANDAG EN DONDERDAG, NIEUWEMAANSDAGEN, MIDDENDAGEN, CHANOEKA, POERIM EN ALGEMEENE VASTENDAGEN.

Bij het openen der Heilige Arke (ארון הקדש) *zegt men:*

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר משֶׁה קוּמָה
יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ:
כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְיָ מִירוּשָׁלָםִ:

Het was als de arke optoog, dan zeide Mozes: Op, Eeuwige! dat Uwe vijanden zich verspreiden en Uwe haters voor U vluchten! — Want van Tsion gaat de leer uit en het woord des Eeuwigen van Jeruzalem.

Bij het uitnemen der H. Wetsrol uit de Arke zegt men:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

Geloofd Hij, die de leer aan Zijn volk Israël in Zijne heiligheid gegeven heeft.

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ ׃ יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל
לְעָלַם ׃ וּפֻרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב
נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין ׃ יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִיבוּתָא ׃
וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא ׃ לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיַת כָּל־דִּי לִי
וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל ׃ אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא ׃ אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט
עַל כֹּלָּא ׃ אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּי־לָךְ הִיא ׃ אֲנָא עַבְדָּא
דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִדְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל־עִדָּן וְעִדָּן ׃ לָא
עַל אֱנָשׁ רָחִצְנָא ׃ וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִכְנָא ׃ אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא ׃
דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט ׃ וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט ׃ וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט ׃ וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד
טַבְוָן וּקְשׁוֹט ׃ בֵּהּ אֲנָא רָחֵיץ ׃ וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תֻּשְׁבְּחָן ׃
יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלֵם מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי וְלִבָּא דְכָל־
עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל ׃ לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

De Voorlezer neemt de Wetsrol in zijn rechterarm, stelt zich vóór de Arke, met zijn aangezicht naar de gemeente gekeerd, en zegt:

גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ
יַחְדָּו:

Erkent met mij de grootheid des Eeuwigen, laat ons te zamen Zijnen naam verheffen.

De gemeente zegt daarop:

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת
וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ
לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ:

U, Eeuwige, is de grootheid, de sterkte, de luister, de zege en de majesteit; want al wat in den hemel en op de aarde is, het is Uw koninkrijk, o Eeuwige! Gij verheft U, hoog boven alles.

רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם
רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

— Verheft den Eeuwige, onzen God, en werpt U neder aan Zijne voetbank; Hij is heilig. Verheft den Eeuwige, onzen God, en werpt U aan Zijnen heiligen berg neder, want heilig is de Eeuwige, onze God.

Terwijl de Wetsrol naar de Biema geleid wordt, zegt men:

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים
וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ
מִן־הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע
מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת
עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה
טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

De Vader der barmhartigheid, Hij erbarme zich over het volk, in liefde getorscht; gedenke het verbond der machtige voorvaderen, redde onze zielen van ongelukkige stonden; verdrijve de kwade neiging van de door Hem gedragenen; begunstige ons tot eeuwig behoud en vervulle onze verlangens in welwillenden aard, hulpe en barmhartigheid!

Bij het voor de Thora roepen van den כהן *of die hem moet vervangen, zegt de Voorlezer:*

תִּגָּלֶה וְתֵרָאֶה מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ בִּזְמַן
קָרוֹב וְיָחוֹן פְּלֵיטָתֵנוּ וּפְלֵיטַת עַמּוֹ
בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים
וּלְרָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל
לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה: כֹּהֵן
קְרַב · יַעֲמֹד ר״פ ב״פ הַכֹּהֵן
(Bij afwezigheid van eenen כהן
zegt hij: אם אין כאן כהן ·· יעמד ··
במקום כהן) בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה
מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת
פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב
מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יְיָ עֹז
לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:
הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה
מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ:

Moge zich openbaren en zichtbaar worden Zijne regeering over ons in nabij zijnden tijd en Hij onze rest en de rest van Zijn volk, het huis Israëls, begunstigen tot genade, welwillendheid, erbarming en welbehagen; laat ons hierop zeggen: Amen! Gij allen, geeft grootheid aan onzen God en verleent eer aan de *Thora! Kohen* treed nader! Dat zich hier stelle..... de *Kohen!* (Nu geen *Kohen* aanwezig is, stelle zich..... hier in de plaats van den *Kohen!*) Geloofd Hij, die de Leer aan Zijn volk Israël in Zijne heiligheid gegeven heeft. De Leer des Eeuwigen is volmaakt, verkwikkend de ziel; het getuigenis des Eeuwigen is getrouw, wijsheid schenkend den onnoozele. De verordeningen des Eeuwigen zijn billijk, verblijdend het hart; het gebod des Eeuwigen is helder, verlichtend de oogen. De Eeuwige schenke Zijn volk macht, de Eeuwige zegene Zijn volk met den vrede. God, Zijn weg is volmaakt, het woord des Eeuwigen gelouterd; een schild is Hij voor allen, die zich op Hem verlaten.

Hierop zegt eerst de gemeente en daarna de Voorlezer:

Gij, die U aan den Eeuwige, Uwen God, hecht, zijt allen heden in het leven!

וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃

Die voor de Thora verschijnt, neemt de twee voorste ציצת, *wijst daarmede op de hem door den Voorlezer te toonen beginplaats der Thora-lezing, kust de* ציצת *en zegt daarna:*

Looft den Eeuwige, die geloofd is!

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ׃

De gemeente antwoordt:

Geloofd de Eeuwige, die geloofd is, immer en eeuwig.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

Hij herhaalt:

Geloofd de Eeuwige, die geloofd is, immer en eeuwig.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

en zegt voorts:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, die ons uit alle volken verkoren en ons Zijne Leer gegeven heeft. Geloofd Gij, Eeuwige! Gever der Leer.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן־לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃

Gedurende de voorlezing houdt de voor de Thora geroepene met de rechterhand de Wetsrol vast en leest zacht met den Voorlezer mede.

Na het lezen zegt hij:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, die ons de Leer der waarheid gegeven en het eeuwige leven in ons geplant heeft. Geloofd Gij, Eeuwige! Gever der Leer.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃

Hij blijft nog op de Biema, totdat het volgende gedeelte is voorgelezen.

De ברכת הגומל *na het herstel van eene ernstige ziekte of de ontkoming aan andere gevaren (zie verder bij de* ברכות*), wordt gewoonlijk, zoo mogelijk, na* קריאת התורה *uitgesproken. Zij luidt:*

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, die aan schuldigen weldaden bewijst en dus ook mij allerlei goeds bewezen heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלַנִי כָּל־טוֹב׃

Waarop de gemeente den wensch uitspreekt:

Die U alle goeds bewezen heeft, Hij bewijze U voortaan allerlei goeds. Sela!

מִי שֶׁגְּמָלְךָ כָּל־טוֹב הוּא יִגְמָלְךָ כָּל־טוֹב סֶלָה׃

Bij het opheffen en vertoonen van de Wetsrol (הגבהה) *worden door de gemeente de volgende verzen uitgesproken:*

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְיָ בְּיַד־מֹשֶׁה : עֵץ־
חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ
מְאֻשָּׁר : דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־
נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם : אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ
בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד : יְיָ חָפֵץ לְמַעַן
צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר :

En deze is de Leer, die Mozes den kinderen Israëls voorgelegd heeft, op bevel des Eeuwigen door Mozes. Een boom des levens is zij voor hen, die zich aan haar vasthouden, en die haar aanvatten, zijn met geluk bedeeld. Hare wegen zijn wegen van liefelijkheid en al hare paden vrede. Lengte van dagen is in hare rechterhand, in hare linkerhand rijkdom en eer. De Eeuwige wil het om Zijne gerechtigheid; daarom verheft Hij de Leer en verheerlijkt haar.

Op Maandag en Donderdag en de algemeene vastendagen (behalve de dagen, waarop geen התחנן *uitgesproken wordt,) zegt de Voorlezer:*

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם ·
לְכוֹנֵן אֶת־בֵּית חַיֵּינוּ וּלְהָשִׁיב אֶת־
שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹכֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְנֹאמַר
אָמֵן :

Er zij welgevallen van onzen God, die in den hemel is, om het huis onzes levens te grondvesten en Zijnen zetel in ons midden spoedig in onze dagen terug te brengen. Laat ons hierop zeggen: Amen!

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם ·
לְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל פְּלֵיטָתֵנוּ וְלִמְנֹעַ
מַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל־עַמּוֹ
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן :

Er zij welgevallen van onzen God, die in den hemel is, om Zich over ons en onze rest te erbarmen en verderf en plaag van ons en geheel Zijn volk, het huis Israëls, af te houden. Laat ons hierop zeggen: Amen!

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם ·
לְקַיֶּם־בָּנוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הֵם וּנְשֵׁיהֶם
וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְתַלְמִידֵיהֶם וְתַלְמִידֵי
תַלְמִידֵיהֶם · בְּכָל־מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם
וְנֹאמַר אָמֵן :

Er zij welgevallen van onzen Vader, die in den hemel is, om onder ons Israëls wijzen te behouden, hen zelf, hunne vrouwen, zonen en dochteren, hunne leerlingen, en de leerlingen hunner leerlingen, op alle plaatsen hunner inwoning. Laat ons hierop zeggen: Amen!

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם ·
שֶׁנִּשְׁמַע וְנִתְבַּשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת
יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת · וִיקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ מֵאַרְבַּע
כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְנֹאמַר אָמֵן :

Er zij welgevallen van onzen Vader, die in den hemel is, dat wij vernemen en ons bericht worden goede tijdingen, heil en vertroosting, en dat Hij onze verstootenen van de vier hoeken der aarde verzamele. Laat ons hierop zeggen: Amen!

אַחֵינוּ כָּל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל הַנְּתוּנִים בְּצָרָה

Onze broeders, het geheele huis Israëls, die in nood en balling-

וּבְשִׁבְיָה · הָעוֹמְדִים בֵּין בַּיָּם וּבֵין
בַּיַּבָּשָׁה · הַמָּקוֹם יְרַחֵם עֲלֵיהֶם
וְיוֹצִיאֵם מִצָּרָה לִרְוָחָה · וּמֵאֲפֵלָה
לְאוֹרָה · וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה · הַשְׁתָּא
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְנֹאמַר אָמֵן׃

schap geplaatst zijn, die zich op zee of op het droge bevinden, de Alomtegenwoordige erbarme Zich over hen en voere hen uit nood in ruimte, uit duisternis in licht en uit dienstbaarheid in verlossing, nu, spoedig en op een nabijzijnd tijdstip. Laat ons hierop zeggen: Amen!

Terwijl de Voorlezer de Wetsrol in den arm neemt, om haar naar de Arke terug te brengen, zegt hij:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ׃

Loven mogen zij den naam des Eeuwigen, want Zijn naam alleen is verheven!

waarop de gemeente voortgaat:

הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם · וַיָּרֶם קֶרֶן
לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ׃

Zijne majesteit is over aarde en hemel. Hij verheft den horen Zijns volks, ten lof voor al Zijne vromen, voor Israëls kinderen, het volk Hem nabij; Halaloejah!

Terwijl de Wetsrol naar de Arke geleid wordt, zegt de gemeente:

Psalm 24.

לְדָוִד מִזְמוֹר לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל
וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ
וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ׃ מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְיָ
וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נְקִי כַפַּיִם
וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי
וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא בְרָכָה
מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ זֶה
דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה׃
שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי
עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי זֶה מֶלֶךְ
הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃
שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם
וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ
הַכָּבוֹד יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה׃

Een Psalm van David. Den Eeuwige is de aarde en wat haar vervult, de wereld en die haar bewonen. Want Hij heeft haar aan zeeën gegrondvest, aan stroomen gevestigd. — Wie mag den berg des Eeuwigen bestijgen, en wie op Zijne heilige plaats staan? Die rein is van handen en zuiver van harte, die (dat wat hij) »mijn streven" (noemt), niet op ijdelheid richt en niet bedriegelijk zweert. — Hij zal zegen wegdragen van den Eeuwige en rechtvaardiging van den God Zijner hulpe. Dit is het geslacht van hen, die naar Hem vorschen, die Uw aangezicht zoeken: Jacob. Sela! — Heft op, gij poorten! uwe hoofden; wordt opgeheven, aloude deuren! dat binnenkome de Koning der eer! Wie is de Koning der eer? De Eeuwige machtig en sterk, de Eeuwige een held in den oorlog! Heft op, gij poorten! uwe hoofden en verheft u, aloude deuren! dat binnenkome de Koning der eer! Wie is de Koning der eer? De Eeuwige Tsebaoth, Hij is de Koning der eer, Sela!

Bij het plaatsen van de Wetsrol in de Arke zegt de gemeente:

En als (de Arke) weder rustte, dan zeide hij: keer terug, Eeuwige! tot de tienduizenden van Israëls geslachten. Op, o Eeuwige! naar Uwe ruste, Gij en de Arke Uwer almacht! Dat Uwe priesters zich met gerechtigheid kleeden en Uwe vromen juichen! Wegens Uwen dienaar David wijs niet af het aangezicht Uws gezalfden! Want heilzaam onderricht verleen Ik u, wilt Mijne Leer niet verlaten! Een boom des levens is zij voor hen, die zich aan haar vasthouden en die haar aanvatten, zijn met geluk bedeeld. Hare wegen zijn wegen van liefelijkheid en al hare paden vrede. Breng ons, Eeuwige! tot U weder, dat wij terugkeeren; hernieuw onze dagen als voorheen!

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְיָ רִבְבוֹת אַלְפֵי
יִשְׂרָאֵל׃ קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה
וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ׃ כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק
וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ׃ בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ
אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ כִּי לֶקַח טוֹב
נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ׃ עֵץ־
חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ
מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־
נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ
וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם׃

Heil hun, die toeven in Uw huis; voortdurend loven zij U, Sela!

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ
סֶּלָה׃

Heil het volk, wien het aldus is; heil het volk, wiens God de Eeuwige is.

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי
הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו׃

Psalm 145.

Een lofzang van David. — Ik wil U verheffen mijnen God, den Koning, en wil Uwen naam loven, immer en eeuwig. Iederen dag loof ik U en wil Uwen naam verheerlijken, immer en eeuwig. Groot is de Eeuwige en zeer geloofd, Zijne grootheid is ondoorgrondelijk. — Geslacht aan geslacht prijst Uwe werken en Uwe machtige daden deelen zij mede. De pracht van de eer Uwer majesteit en het verhaal Uwer wonderbare daden wil ik uitspreken.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי
הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד׃ בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל יְיָ
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין
חֵקֶר׃ דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ
וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד
הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃

וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ
אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב־טוּבְךָ
יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן
וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־
חָסֶד׃ טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־
כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־
מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם
גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים
וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃
סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף
לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ
יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־
אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־
יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃
צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב יְיָ לְכָל־
קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה
וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃
שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת
כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת

De macht Uwer eerbiedwekkende daden vermelden zij; ook ik wil Uwe grootheid verhalen. – De herdenking van Uwe veelvuldige goedheid verkondigen zij en juichen om Uwe weldadigheid. Genadig en barmhartig is de Eeuwige, lankmoedig en groot in welwillendheid. Goed is de Eeuwige voor alles en Zijne barmhartigheid over al Zijne werken. – Zoo huldigen U, Eeuwige! al Uwe werken en Uwe vromen loven U. – De eer Uwer regeering vermelden zij en spreken van Uwe sterkte. Om den kinderen der menschen Zijne machtige daden bekend te maken en de eer van de pracht Zijner regeering. Uwe regeering is de regeering van alle eeuwigheid en Uwe heerschappij in alle geslachten. – De Eeuwige steunt alle vallenden en richt alle gebogenen weer op. Aller oogen zien in verwachting naar U en Gij geeft hun hunne spijze op haren tijd. Gij opent Uwe hand en verzadigt al het levende met welgevallen. – Rechtvaardig is de Eeuwige in al Zijne wegen en liefderijk in al Zijne handelingen. Nabij is de Eeuwige aan allen, die Hem aanroepen, aan allen, die Hem aanroepen in waarheid. Het verlangen Zijner vereerders volbrengt Hij, verhoort hun geschrei en helpt hen. De Eeuwige behoedt allen, die Hem beminnen, maar alle goddeloozen verdelgt Hij. – Den lof

des Eeuwigen spreke mijn mond, dat eens alle vleesch Zijnen heiligen naam love immer en eeuwig. — Wij loven God van nu tot in eeuwigheid; Halaloejah!

יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם
קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד : וַאֲנַחְנוּ
נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם
הַלְלוּיָהּ :

De volgende Psalm wordt niet uitgesproken: A. *op de feestelijke gedenkdagen,* ראש חדש ,חנוכה ,פורים *en* פורים קטן *en de Middendagen,* חול המועד; B. *op de dagen vóór en na de* ימים טובים, *behalve* ראש השנה; C. *op* תשעה באב; D. *bij aanwezigheid van eenen bruidegom op zijnen huwelijksdag;* E. *bij rouwbedrijvenden gedurende de treurweek.* Psalm 20.

Voor den zangmeester, een Psalm van David. De Eeuwige verhoore U ten dage van nood, Hij heffe u op, de naam van Jacobs God, Sela! Hij zende uwe hulp van uit het heiligdom en van Tsion steune Hij u. Al uwe meeloffers gedenke Hij en uw brandoffer neme Hij als vet aan, Sela! Hij schenke u naar uw hart en vervulle al uw voornemen. — Zoo mogen wij juichen om Uwe hulpe en in den naam van onzen God de banier verheffen, wanneer de Eeuwige alle uwe verlangens vervult. „Nu „weet ik, dat de Eeuwige „Zijnen gezalfde helpt, hem „uit Zijnen heiligen hemel „verhoort, met de machtige hulp Zijner rechterhand!" — Dezen beroemen zich op den wagen en genen op de paarden, doch wij, op den naam van den Eeuwige, onzen God, beroemen wij ons. Zij bogen en vielen, wij echter stonden op en hielden ons staande. Eeuwige, help! de Koning verhoore ons ten dage, dat wij roepen.

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד : יַעַנְךָ יְיָ
בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב : יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ
וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ : יִזְכֹּר כָּל־
מִנְחֹתֶךָ וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה־סֶּלָה :
יִתֶּן־לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל־עֲצָתְךָ
יְמַלֵּא : נְרַנְּנָה בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם־
אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל יְמַלֵּא יְיָ כָּל־
מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ : עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי
הוֹשִׁיעַ יְיָ מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵהוּ מִשְּׁמֵי
קָדְשׁוֹ בִּגְבוּרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ :
אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ
בְּשֵׁם־יְיָ אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר : הֵמָּה
כָּרְעוּ וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ קַמְנוּ
וַנִּתְעוֹדָד : יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ
יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ :

(Op 9 Ab en bij rouwbedrijvenden gedurende de treurweek wordt het vers ואני זאת בריתי *niet gezegd.)*

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע
בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ׃ וַאֲנִי זֹאת
בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר
עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְּפִיךָ
לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ
וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם׃ וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב
תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ וְקָרָא זֶה אֶל־
זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ
צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃
וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן־דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ
בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית
שְׁכִינְתֵּהּ ׳ קַדִּישׁ עַל־אַרְעָא עוֹבַד
גְּבוּרְתֵּהּ ׳ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי
עָלְמַיָּא ׳ יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־
אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ׃ וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ
וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל
בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃ וּנְטָלַתְנִי
רוּחָא וְשִׁמְעֵת בַּתְרַי קָל זִיעַ
שַׂגִּיא דִּי מְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין ׳ בְּרִיךְ
יְקָרָא דַיְיָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ׃
יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ יְיָ מַלְכוּתֵהּ

Voor Tsion komt de Verlosser en voor de bekeerlingen van misdaad onder Jacob. En Ik, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Eeuwige: Mijn geest, die op u is, en Mijne woorden, die Ik in uwen mond gelegd heb, zullen niet wijken uit uwen mond en uit den mond van uw kroost en uit den mond van uwe nakomelingen, van nu tot eeuwig. —

Gij, Heilige! troont op de lofzangen van Israël! De een riep den ander toe en zeide: heilig, heilig, heilig de Eeuwige Tsebaoth, de geheele aarde vervult Zijne eer. (Zij aanvaarden het de een van den ander en zeggen: heilig is in den hoog verheven hemel, het verblijf Zijns goddelijken zetels, heilig is op de aarde, het werk Zijner almacht, heilig is eeuwig en in alle eeuwigheid de Eeuwige Tsebaoth, de geheele aarde vervult de glans Zijner heerlijkheid.) Een wind hief mij op en ik hoorde achter mij de stem van een groot gedruisch: geloofd de eer des Eeuwigen van Zijne plaats! (Een wind hief mij op en ik hoorde achter mij de stem van een groot gedruisch van hen, die prezen en zeiden: geloofd de heerlijkheid des Eeuwigen van de plaats Zijns goddelijken verblijfs). De Eeuwige zal regeeren, immer en eeuwig! (De Eeuwige, Zijne regeering

blijft bestaan, eeuwig en in alle eeuwigheid.) — Eeuwige, God van Abraham, Izak en Israël! bewaar dit voor eeuwig voor de neiging der gedachten van het hart Uws volks en richt hun hart tot U. Hij, de Barmhartige, verzoent de misdaad en verderft niet, neemt Zijnen toorn dikwijls terug en wekt nimmer al Zijne gramschap. Want Gij, Heer! zijt goed en vergevensgezind en rijk aan welwillendheid voor allen, die U aanroepen. Uwe rechtvaardigheid blijft eeuwig rechtvaardig en Uwe leer is waarheid. Gij verleent trouw aan Jacob en welwillendheid aan Abraham, die Gij onzen voorouders van vroegere dagen hebt toegezworen. Geloofd zij de Heer dag aan dag, Hij overlaadt ons met weldaden, de God, onze hulpe, Sela! De Eeuwige Tsebaoth is met ons, ons is tot hooge veste de God van Jacob, Sela. Eeuwige Tsebaoth! heil den mensch, die op U vertrouwt. Eeuwige, help! de Koning verhoore ons ten dage, dat wij roepen.

Geloofd is de Eeuwige, die ons te Zijner eere geschapen, van de dwalenden afgezonderd, ons de leer der waarheid gegeven en het eeuwige leven in ons geplant heeft. Hij opene ons hart in Zijne leer en vestige in ons hart de liefde en het ontzag voor Hem, om Zijnen wil te volbrengen en Hem met

(קאם) לעלם ולעלמי עלמיא׃ יי אלהי אברהם יצחק וישראל אבתינו שמרה־זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך והכן לבבם אליך׃ והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל־חמתו׃ כי־אתה אדני טוב וסלח ורב־חסד לכל־קראיך׃ צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת׃ תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר־נשבעת לאבתינו מימי קדם׃ ברוך אדני יום יום יעמס־לנו האל ישועתנו סלה׃ יי צבאות עמנו משגב־לנו אלהי יעקב סלה׃ יי צבאות אשרי אדם בטח בך׃ יי הושיעה המלך יעננו ביום־קראנו׃ ברוך אלהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן־התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו ולעשות רצונו ולעבדו בלבב

שָׁלֵם] לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם · יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַיְיָ עֲדֵי־עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

volmaakt hart te dienen, opdat wij ons niet vergeefs bemoeien en niet voortbrengen voor teleurstelling. Moge het U welgevallig zijn, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat wij in deze wereld Uwe wetten in acht nemen, dat wij waardig worden te beleven, te zien en heil en zegen te verwerven in de jaren van den tijd des gezalfden Verlossers en het leven der toekomstige wereld. Opdat men U in heerlijkheid bezinge en niet zwijge; Eeuwige, mijn God! immer wil ik U huldigen. Gezegend de man, die op den Eeuwige vertrouwt; de Eeuwige zal zijn toeverlaat zijn. Vertrouwt op den Eeuwige in alle eeuwigheid, want bij God, den Eeuwige, is een onvergankelijke burg. Op U vertrouwen, die Uwen naam kennen, want Gij verlaat niet, die U zoeken, Eeuwige! De Eeuwige wil het om Zijne gerechtigheid, dat Hij de Leer verhoogt en verheerlijkt.

De Voorlezer zegt קדיש תתקבל. *Wanneer men echter* מוסף *bidt, dan zegt de Voorlezer* חצי קדיש *en volgt hier* מוסף.

(Bij het voordragen van het קדיש*-gebed buigt de Voorlezer vijf malen, en wel: bij* יתגדל, יהא שמה, יתברך, בריך הוא *en het daarop volgende* אמן. *De voordracht van* עשה שלום *geschiedt op de wijze, boven op blz. 70 omschreven.)*

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־ בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל

Voorlezer: Verheven en geheiligd worde Zijn groote naam in de wereld, door Hem geschapen, naar Zijnen wil; Hij doe Zijn koningschap regeeren bij uw leven en in uwe dagen en bij het leven van het geheele huis Israëls,

בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן ׃ יְהֵא
שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי
עָלְמַיָּא ׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר
וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְעֵלָּא (*In de bekeeringsd.* וּלְעֵלָּא)
מִן־כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא
וְנֶחֱמָתָא דַּי־אֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃
(קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ ׃)
תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־יִשְׂרָאֵל
קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא ׃ וְאִמְרוּ אָמֵן ׃
(יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם ׃)
יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים
עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל ׃ וְאִמְרוּ אָמֵן ׃
(עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ ׃)
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם
עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל ׃ וְאִמְרוּ אָמֵן ׃

spoedig en op een nabijzijnd tijdstip! Zegt nu: Amen!

Gemeente: Amen! Zijn groote naam zij geloofd, eeuwig en in eindelooze eeuwigheid.

Voorlezer: Geloofd en geprezen en geroemd en verhoogd en verheven en verheerlijkt en hoog gehouden en in lofliederen gevierd zij de naam van den Heilige, geloofd zij Hij! boven alle lofzeggingen en zangen, lofliederen en troostredenen, die in de wereld uitgesproken worden! Zegt nu: Amen!

Gemeente. Neem in barmhartigheid en welgevallen ons gebed aan.

Voorlezer. Aangenomen worde het gebed en de smeeking van geheel Israel voor hunnen Vader, die in den hemel is! Zegt nu: Amen!

Gemeente. De naam des Eeuwigen zij geloofd van nu tot eeuwig.

Voorlezer. Er zij veel vrede van den hemel en leven, over ons en over geheel Israel. Zegt nu: Amen!

Gemeente. Mijne hulpe komt van den Eeuwige, den Maker van hemel en aarde.

Voorlezer. Hij, die vrede sticht in Zijne hemelhoogten, Hij stichte vrede voor ons en voor geheel Israel! Zegt nu: Amen!

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל ׃
לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית ׃
שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת ׃ וְלֹא
שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה ׃ שֶׁלֹּא
שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגֹרָלֵנוּ כְּכָל־
הֲמוֹנָם ׃ וַאֲנַחְנוּ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים

Het is onze plicht, den Heer van het heelal te prijzen en grootheid toe te kennen aan den Vormer van het scheppingswerk, die ons niet gemaakt heeft als de heidensche natiën der landen en ons niet als de geslachten der aarde heeft doen worden; die ons deel niet gesteld heeft als het hunne en ons lot als dat hunner menigte. Wij toch knielen en werpen ons aanbiddend neder en brengen onze hulde voor den Koning der koningen,

den Heilige, geloofd zij Hij! Hij immers spant den hemel uit en grondvest de aarde; de zetel Zijner heerlijkheid is boven in den hemel en de woning Zijner almacht in de hoogste verhevenheid. Hij is onze God en geen ander; waarachtig is onze Koning, niemand buiten Hem, zooals in Zijne leer geschreven is: gij zult heden erkennen en het u ter harte nemen, dat de Eeuwige de God is boven in den hemel en beneden op de aarde; niemand meer.

Daarom hopen wij op U, Eeuwige, onze God! om spoedig den luister Uwer almacht te aanschouwen, om de gruwelen van de aarde te verwijderen en dat de nietige afgoden geheel uitgeroeid worden; om de wereld te volmaken in de regeering des Almachtigen, dat alle kinderen des vleesches Uwen naam belijden; om alle goddeloozen der aarde tot U te wenden, dat alle wereldbewoners erkennen en weten, dat voor U elke knie buigt en elke tong zweert. Voor U, Eeuwige, onze God! mogen zij knielen en zich nederwerpen en aan de eer Uws naams heerlijkheid toekennen. Allen mogen zij het juk Uwer regeering aanvaarden en Gij over hen spoedig regeeren, voor immer en eeuwig. Want van U is de regeering

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא · שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד · אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת · אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ · וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא

וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד ׃ וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד ׃

en in alle eeuwigheid zult Gij in eer Koning zijn, zooals in Uwe leer geschreven is: „De Eeuwige zal regeeren „immer en eeuwig!" Ook is gezegd: „De Eeuwige zal dan „tot Koning worden over de „geheele aarde. Op dien dag „zal de Eeuwige eenig en Zijn naam eenig zijn."

קדיש *door rouwbedrijvenden.*

אַל־תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא ׃ עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל ׃ וְעַד־זִקְנָה אֲנִי הוּא וְעַד־שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל · אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט ׃

Vrees niet voor plotselinge verschrikking of voor den woedenden aanval der goddeloozen, wanneer deze intreedt. Vormt een raad, hij zal verijdeld worden; spreekt een woord, het zal niet tot stand komen, want met ons is God. En tot den ouderdom ben Ik het, en tot de grijsheid zal Ik torschen; Ik heb geschapen en Ik blijf dragen; Ik blijf torschen en doe aan het gevaar ontkomen.

DAGELIJKSCHE TEMPELZANGEN (מִזְמוֹרִים שֶׁל־יוֹם).

VOOR ZONDAG:

היום יום ראשון בשבת שבו הלוים היו אומרים במקדש

Psalm 24. לדוד מזמור וכו׳ (zie blz. 86).

VOOR MAANDAG:

היום יום שני בשבת שבו הלוים היו אומרים במקדש

Psalm 48.

שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח ׃ גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ ׃ יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב ׃ אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב ׃ כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו ׃

Een Psalmzang van Korachs zonen. — Groot is de Eeuwige en zeer geloofd, in de stad van onzen God, Zijnen heiligen berg. Schoon zich uitstrekkend, wellust der geheele aarde, is Tsions berg, de hoek van het noorden, veste des grooten Konings! God deed Zich in hare kasteelen kennen als hooge burg. Want zie, de koningen hadden zich vereenigd, te zamen waren zij er henen getrokken.

Doch zij zagen en stonden aanstonds verbaasd, verbijsterd ijlden zij weg. Rilling greep hen daar aan, beving als van eene barende. Zoo verbrijzelt Gij met eenen oostenwind de schepen van Tharsis! — Zooals wij vernomen hadden, zoo hebben wij het aanschouwd in de stad van den Eeuwige Tsebaoth, in de stad van onzen God, God bevestige haar tot eeuwig, Sela! Nu overdenken wij, o God! Uwe welwillendheid, binnen in Uwen tempel. Evenals Uw naam, zoo gaat ook Uw lof over de uiteinden der aarde. Tsions berg verblijdt zich, Juda's dochteren juichen om Uwe rechtspraken. — Omringt Tsion en gaat om haar henen, telt hare torens. Richt uw hart op haren muur, doorschouwt hare kasteelen, opdat gij het aan het nageslacht verhaalt, dat deze God is, onze God, immer en eeuwig; Hij zal ons leiden over den dood henen.

הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ
נֶחְפָּזוּ: רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם
חִיל כַּיּוֹלֵדָה: בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר
אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ
כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר יְיָ־צְבָאוֹת בְּעִיר
אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד־עוֹלָם
סֶלָה: דִּמִּינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ בְּקֶרֶב
הֵיכָלֶךָ: כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן
תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי־אֶרֶץ צֶדֶק
מָלְאָה יְמִינֶךָ: יִשְׂמַח הַר־צִיּוֹן
תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן
מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ
סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ לִבְּכֶם
לְחֵילָה פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן
תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: כִּי זֶה
אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא
יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת:

VOOR DINSDAG:

היום יום שלישי בשבת שבו הלוים היו אומרים במקדש

Psalm 82.

Een Psalm van Asaf. — God stelt Zich in de goddelijke vergadering, te midden der goddelijke rechters houdt Hij gerecht. „Tot hoelang „zult gij onrecht richten en „het aanzien der goddeloozen „erkennen? Sela! Verschaft recht den geringe en wees,

מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־
אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט:
עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים
תִּשְׂאוּ־סֶלָה: שִׁפְטוּ־דָל וְיָתוֹם

עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ : פַּלְּטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ : לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל־מוֹסְדֵי אָרֶץ : אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם : אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ : קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם :

„rechtvaardigt den bedrukte „en arme. Redt geringe en „behoeftige, uit de hand der „goddeloozen bevrijdt hen. — „Zij weten niet, zij beseffen „niet, in duisternis wandelen „zij daarhenen; intusschen „wankelen alle grondvesten „der aarde. — Ik had ge- „zegd: goddelijke machten „zijt gij en kinderen des Aller- „hoogsten gij allen. Doch als „menschen sterft en als elk der machthebbenden valt gij!" Op, o Eeuwige! richt Gij de aarde, want Gij vestigt Uw aandeel onder alle volken.

VOOR WOENSDAG:

היום יום רביעי בשבת שבו הלוים היו אומרים במקדש

Psalm 94.

אֵל־נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיַעַ : הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים : עַד־מָתַי רְשָׁעִים יְיָ עַד־מָתַי רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ : יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן : עַמְּךָ יְיָ יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ : אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ וִיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ : וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה־יָּהּ וְלֹא־יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב : בִּינוּ בֹּעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ : הֲנֹטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע

God der wraak, Eeuwige! God der wraak, verschijn. Verhef U, Rechter der aarde! laat vergelding komen over de trotschen. Tot hoelang zullen goddeloozen, o Eeuwige! tot hoelang zullen goddeloozen jubelen? — Zij storten uit, spreken vermetele taal, verheffen zich zelven, alle bedrijvers van onrecht. Uw volk, Eeuwige! vertreden, en Uw erfdeel verdrukken zij. Weduwe en vreemdeling dooden, en weezen vermoorden zij. En dan zeggen zij: God ziet het niet, Hij merkt het niet, de God van Jacob! — Beseft toch, onverstandigen onder het volk! en gij dwazen, wanneer zult gij verstandig worden? Die het oor plant, zoude Hij niet hooren?

die het oog vormt, niet schouwen? Die natiën tuchtigt, zoude Hij niet bestraffen, die den mensch kennis leert? — De Eeuwige kent de menschelijke ontwerpen, dat zij ijdelheid zijn. Heil den man, dien Gij, o God! tuchtigt en uit Uwe leer onderricht; om hem rust te verschaffen voor de dagen van onheil, totdat den goddelooze een kuil gegraven wordt. — Want de Eeuwige begeeft Zijn volk niet en verlaat niet Zijn erfdeel. Eenmaal toch keert de rechtspraak tot rechtvaardigheid weder en haar volgen alle oprechten van harte. Wie zoude voor mij opstaan tegen boosdoeners, wie zich voor mij opstellen tegen bedrijvers van onrecht? Ware niet de Eeuwige mij ter hulpe, bijna rustte in de doodstilte mijne ziel! Doch zeg ik: nu wankelt mijn voet, dan steunt mij Uwe welwillendheid, o Eeuwige! — Bij de menigte mijner overpeinzingen in mijn binnenste verlustigen Uwe vertroostingen mijne ziel. Zoude met U gemeenschap hebben de zetel des verderfs, die onheil vormt tot vaste wet?	אִם־יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט: הֲיֹסֵר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יְיָ יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי הֵמָּה הָבֶל: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָּהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע עַד יִכָּרֶה לָרָשָׁע שָׁחַת: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: כִּי־עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב: מִי־יָקוּם לִי עִם־מְרֵעִים מִי־יִתְיַצֵּב לִי עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן: לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי: אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ יְיָ יִסְעָדֵנִי: בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ נַפְשִׁי: הַיְחָבְרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת יֹצֵר עָמָל עֲלֵי־חֹק: יָגוֹדּוּ עַל־נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: וַיְהִי יְיָ לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי: וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת־אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

Zij dringen aan op het leven des braven en onschuldig bloed veroordeelen zij. Maar de Eeuwige wordt mij tot hooge veste, en mijn God tot burcht van mijn toeverlaat. Hij brengt hun onrecht op hen terug en in hunne boosheid verdelgt Hij hen; Hij verdelgt hen, de Eeuwige, onze God.

VOOR DONDERDAG:

היום יום חמישי בשבת שבו הלוים היו אומרים במקדש

Psalm 81.

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף׃
הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ
לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־
תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם־נָבֶל׃
תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֵּסֶה לְיוֹם
חַגֵּנוּ׃ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא
מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ עֵדוּת
בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ
מִצְרָיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃
הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד
תַּעֲבֹרְנָה׃ בַּצָּרָה קָרָאתָ
וָאֲחַלְּצֶךָּ אֶעֶנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם
אֶבְחָנְךָ עַל־מֵי מְרִיבָה סֶלָה׃
שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל
אִם־תִּשְׁמַע־לִי׃ לֹא־יִהְיֶה בְךָ
אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר׃
אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃
וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל
לֹא־אָבָה לִי׃ וָאֲשַׁלְּחֵהוּ
בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ

Voor den zangmeester op de Gittieth, van Asaf. — Juicht voor God, onze Macht, jubelt voor den God van Jacob. Heft liederen aan en laat de pauk slaan, liefelijke harp en psalter. Blaast op den nieuwemaansdag op de bazuin, bij bedekte maan, ten dage van ons feest. Want eene wet is het voor Israël, eene verordening van Jacobs God. — Reeds stelde Hij het als getuigenis onder Jozef, toen Hij over Egypteland henen toog, waar ik eene mij onbekende taal vernam. „Ik heb „zijne schouder aan den last „onttrokken, zijne handen „gaan weg van den draagkorf. „In den nood riept gij en Ik „trok u er uit; zoo verhoor „Ik u in het duister des onweders, beproef u bij de „wateren van Meriba, Sela! „Hoor, Mijn volk! Ik wil u „waarschuwen, Israël! wanneer gij naar Mij luistert. „Dat geen vreemde godheid „onder u zij en gij u niet voor „eenen uitheemschen god „nederwerpt! Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit „Egypteland opvoert, open „wijd uwen mond, Ik zal hem vullen." — Doch Mijn volk hoorde niet naar Mijne stem, Israël was Mij niet ter wille. Toen zond Ik het weg in de verstoktheid zijns harten, zij gaan

בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם : לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ
לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ : כִּמְעַט
אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל־צָרֵיהֶם
אָשִׁיב יָדִי : מְשַׂנְאֵי יְיָ יְכַחֲשׁוּ־
לוֹ וִיהִי עִתָּם לְעוֹלָם : וַיַּאֲכִילֵהוּ
מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ
אַשְׂבִּיעֶךָ :

in hunne eigen raadslagen. O, zoude Mijn volk naar Mij hooren, Israël in Mijne wegen wandelen! Aanstonds zoude Ik hunne vijanden vernederen en tegen hunne verdrukkers Mijne hand keeren. De haters des Eeuwigen zouden zich vleiend Hem onderwerpen, hun gelukstijd echter voor eeuwig blijven. Weder voedt Hij hem met tarwemerg en uit de rots wil Ik met honig u verzadigen.

VOOR VRIJDAG:

היום יום ששי בשבת שבו הלוים היו אומרים במקדש

Psalm 93. ה׳ מלך וכו׳ (zie blz. 37).

In vele gemeenten leest men dagelijks na den מזמור של יום *ook den volgenden Psalm.*

Op bijzondere dagen echter, wanneer geen תחנון *uitgesproken wordt (behalve op* חנוכה, פורים *en* תשעה באב למנחה*), alsmede bij rouwbedrijvenden in de treurweek wordt deze Psalm niet gelezen.*

Psalm 83.

שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף : אֱלֹהִים אַל־
דֳּמִי־לָךְ אַל־תֶּחֱרַשׁ וְאַל־תִּשְׁקֹט
אֵל : כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן
וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ : עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ :
אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־
יִזָּכֵר שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד : כִּי
נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית
יִכְרֹתוּ : אָהֳלֵי אֱדוֹם וְיִשְׁמְעֵאלִים
מוֹאָב וְהַגְרִים : גְּבָל וְעַמּוֹן
וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־יֹשְׁבֵי צוֹר :

Psalmzang van Asaf. — God, geen zwijgen zij bij U, wees niet stil en rust niet, o God! Want zie, Uwe vijanden woelen en Uwe haters steken het hoofd op. Tegen Uw volk smeden zij listigen raad en beraadslagen tegen Uwe beschermelingen. Zij zeggen: komt, wij willen hen vernietigen, dat zij geene natie blijven, dat Israëls naam niet meer gedacht worde! — Want uit één hart te zamen beraadslagen zij en sluiten een verbond tegen U; Edoms tenten en Ismaëlieten, Moab en Hagarieten; Gebal, Ammon en Amalek, Peléseth met Tyrus' bewoners.

Ook Assoer voegt zich bij hen,	גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ
worden Lots kinderen tot arm,	לִבְנֵי־לוֹט סֶלָה : עֲשֵׂה־לָהֶם
Sela! — Doe hun als aan	כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא כְיָבִין בְּנַחַל
Midjan, als aan Sisera, als	קִישׁוֹן : נִשְׁמְדוּ בְעֵין־דֹּאר הָיוּ
aan Jabin bij de beek Kison;	דֹּמֶן לָאֲדָמָה : שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵמוֹ
die te En-dor vernield en tot	כְּעֹרֵב וְכִזְאֵב וּכְזֶבַח וּכְצַלְמֻנָּע
mest voor den bodem werden!	כָּל־נְסִיכֵמוֹ : אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה
Maak hen, hunne edelen, als	לָּנוּ אֵת נְאוֹת אֱלֹהִים : אֱלֹהַי
Oreb en Zeëb, als Zébach en	שִׁיתֵמוֹ כַגַּלְגַּל כְּקַשׁ לִפְנֵי־רוּחַ :
Tsalmunna' al hunne vorsten;	כְּאֵשׁ תִּבְעַר־יָעַר וּכְלֶהָבָה תְּלַהֵט
hen, die daar zeggen:	הָרִים : כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרֶךְ
„Wij willen ons Gods woningen	וּבְסוּפָתְךְ תְבַהֲלֵם : מַלֵּא פְנֵיהֶם
„gen toeëigenen!" — Mijn	קָלוֹן וִיבַקְשׁוּ שִׁמְךְ יְיָ : יֵבֹשׁוּ
God! maak hen aan het stuifzand	וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ :
gelijk, als de stoppelen	וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה שִׁמְךְ יְיָ לְבַדֶּךְ
voor den wind. Als vuur, dat	עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ :
een woud verteert, en als een vlam, die bergen doet branden; zoo zult Gij hen vervolgen met Uwen storm en met Uwe windvlaag hen overweldigen. Vervul hun aangezicht met schande, dat zij Uwen naam zoeken, Eeuwige! Beschaamd en overweldigd mogen zij worden voor immer,	

schuw worden en te niet gaan! Dat zij weten, dat Gij, die alleen den naam van Eeuwige draagt, verheven zijt boven de geheele aarde.

Bij rouwbedrijvenden in de treurdagen leest men den volgenden Psalm.

Psalm 16.

Michtham-zang van David.—	מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי־
Behoed mij, o God! want op	חָסִיתִי בָךְ : אָמַרְתְּ לַיְיָ אֲדֹנָי
U verlaat ik mij. Tot den	אַתָּה טוֹבָתִי בַּל־עָלֶיךָ : לִקְדוֹשִׁים
Eeuwige zegt gij (mijne ziel!):	אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל־
mijn Heer zijt Gij, geen goeds	חֶפְצִי־בָם : יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר
is er voor mij boven U! En dan tot de heiligen, die op aarde zijn en de edelen, in wie al mijn verlangen is. —	

Vele zijn de smarten dergenen, die eene andere (godheid)

מָהָרוּ בַּל־אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם
וּבַל־אֶשָּׂא אֶת־שְׁמוֹתָם עַל־שְׂפָתָי׃
יי מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ
גּוֹרָלִי׃ חֲבָלִים נָפְלוּ־לִי בַּנְּעִמִים
אַף־נַחֲלָת שָׁפְרָה עָלָי׃ אֲבָרֵךְ
אֶת־יי אֲשֶׁר יְעָצָנִי אַף־לֵילוֹת
יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי׃ שִׁוִּיתִי יי לְנֶגְדִּי
תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל־אֶמּוֹט׃
לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף־
בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח׃ כִּי לֹא־
תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא־תִתֵּן
חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת׃ תּוֹדִיעֵנִי
אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ
נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח׃

zich verwierven; niet plengen wil ik hunne plengoffers van bloed, noch dragen hunne namen op mijne lippen — De Eeuwige is het geschenk van mijn erfdeel en mijn heilsbeker; Gij handhaaft mijn lot. Een toegemeten gebied is in liefelijke streken mij te beurt gevallen, ook een erfgoed schoon mij geworden. Ik loof den Eeuwige, die mij raad schonk, ook de nachten, waarin mijne nieren mij vermaanden. — Den Eeuwige stel ik steeds tegenover mij; want aan mijne rechterhand is Hij, dat ik niet wankel. Daarom verheugt zich mijn hart en juicht mijne eer, ook mijn lichaam zal in veiligheid rusten. Want Gij zult mijne ziel niet den afgrond prijsgeven, Uwen vromen niet toelaten het graf te aanschouwen. Gij leert mij het levenspad kennen, verzadiging van vreugde voor Uw aangezicht, liefelijkheid in Uwe rechterhand, eeuwig.

Aan het slot van leeroefeningen of voordrachten, waarop het קדיש דרבנן *moet volgen, zegge men:*

רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות · שנאמר, יי חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר׃

קדיש דרבנן Kaddisch-gebed na leeroefeningen.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב · וְאִמְרוּ אָמֵן · יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא · יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא (*In de bekeeringsd.* וּלְעֵלָּא) מִן־כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא · וְאִמְרוּ אָמֵן׃

Over Israël en over de geleerden, hunne leerlingen, de leerlingen hunner leerlingen en over allen, die zich met de Leer bezighouden, zoowel op deze als op alle andere plaatsen, — hun (en u) zij veel vrede, gunst, liefde en barmhartigheid, lang leven, ruim onderhoud en bevrijding van hunnen Vader in den hemel. Zegt nu: Amen!

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן
וְעַל כָּל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל־
מָן דִּי עָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא דִּי בְּאַתְרָא
הָדֵין וְדִי בְּכָל־אֲתַר וַאֲתַר יְהֵא לְהוֹן
(וּלְכוֹן) שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין
וְחַיִּין אֲרִיכִין וּמְזוֹנָא רְוִיחָא וּפֻרְקָנָא מִן־
קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא · וְאִמְרוּ אָמֵן:

(יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם)

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל · וְאִמְרוּ אָמֵן:

(עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:)

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא (בְּרַחֲמָיו) יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל · וְאִמְרוּ אָמֵן:

Gebed voor de zielerust eens overledenen, na eene voor hem gehouden leeroefening uit te spreken.

אָנָּא יְיָ מֶלֶךְ מָלֵא רַחֲמִים אֲשֶׁר בְּיָדְךָ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־
בְּשַׂר אִישׁ יְהִי נָא לְרָצוֹן לְפָנֶיךָ תּוֹרָתֵנוּ וּתְפִלָּתֵנוּ בַּעֲבוּר
נִשְׁמַת · · · הַנּוֹלָד (הַנּוֹלֶדֶת) מִן · · · וּגְמָל־נָא עִמָּהּ בְּחַסְדְּךָ
הַגָּדוֹל לִפְתּוֹחַ לָהּ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים וָחֶסֶד וְשַׁעֲרֵי גַן־עֵדֶן וּתְקַבֵּל
אוֹתָהּ בְּאַהֲבָה וּבְחִבָּה וּשְׁלַח לָהּ מַלְאָכֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים לְהוֹלִיכָהּ
וּלְהוֹשִׁיבָהּ תַּחַת עֵץ הַחַיִּים אֵצֶל נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים וְהַצַּדְקָנִיּוֹת
חֲסִידִים וַחֲסִידוֹת לֵהָנוֹת מִזִּיו שְׁכִינָתְךָ לְהַשְׂבִּיעָהּ מִטּוּבְךָ הַצָּפוּן
לַצַּדִּיקִים: וְהַגּוּף יָנוּחַ בַּקֶּבֶר בִּמְנוּחָה נְכוֹנָה בְּחֶדְוָה וּבְשִׂמְחָה
וְשָׁלוֹם כִּדְכְתִיב יָבוֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ
וּכְתִיב יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם וּכְתִיב אִם־
תִּשְׁכַּב לֹא תִפְחָד וְשָׁכַבְתָּ וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ ·

Voor een man.

וְתִשְׁמוֹר אוֹתוֹ מֵחִבּוּט הַקֶּבֶר וּמֵרִמָּה
וְתוֹלֵעָה וְתִסְלַח וְתִמְחַל־לוֹ עַל־כָּל־
פְּשָׁעָיו כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה־טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא וּזְכָר־לוֹ זְכֻיּוֹתָיו
וְצִדְקוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה וְתַשְׁפִּיעַ לוֹ

Voor eene vrouw.

וְתִשְׁמוֹר אוֹתָהּ מֵחִבּוּט הַקֶּבֶר וּמֵרִמָּה
וְתוֹלֵעָה וְתִסְלַח וְתִמְחַל־לָהּ עַל־כָּל־
פְּשָׁעֶיהָ כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה־טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא וּזְכָר־לָהּ זְכֻיּוֹתֶיהָ
וְצִדְקוֹתֶיהָ אֲשֶׁר עָשְׂתָה וְתַשְׁפִּיעַ לָהּ

מִנִּשְׁמָתוֹ לְדַשֵּׁן עַצְמוֹתָיו בַּקֶּבֶר מֵרַב
טוּב הַצָּפוּן לַצַּדִּיקִים דִּכְתִיב מָה רַב
טוּבְךָ אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וּכְתִיב שֹׁמֵר
כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה
וְיִשְׁכּוֹן בֶּטַח בָּדָד וְשַׁאֲנָן מִפַּחַד רָעָה
וְאַל־יִרְאֶה פְּנֵי גֵיהִנֹּם וְנִשְׁמָתוֹ תְהִי
צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים וּלְהַחֲיוֹתוֹ

מִנִּשְׁמָתָהּ לְדַשֵּׁן עַצְמוֹתֶיהָ בַּקֶּבֶר מֵרַב
טוּב הַצָּפוּן לַצַּדִּיקִים דִּכְתִיב מָה רַב
טוּבְךָ אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וּכְתִיב שֹׁמֵר
כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה
וְתִשְׁכּוֹן בֶּטַח בָּדָד וְשַׁאֲנָן מִפַּחַד רָעָה
וְאַל־תִּרְאֶה פְּנֵי גֵיהִנֹּם וְנִשְׁמָתָהּ תְּהִי
צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים וּלְהַחֲיוֹתָהּ

בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים עִם כָּל־מֵתֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אָמֵן׃

קדיש דרבנן *en* רבי חנניא *blz.* 102.

Op de dagen, waarop geen תחנון *gezegd wordt, alsmede op den verjaardag van het overlijden, zegge men in de plaats van* אנא *het volgende gebed:*

יִזְכֹּר אֱלֹהִים לְטוֹבָה נִשְׁמַת ··· הַנּוֹלָד (הַנּוֹלֶדֶת) מִן ··· שֶׁהָלְכָה
לְעוֹלָמָהּ · בַּעֲבוּר שֶׁלָּמַדְנוּ בַּעֲבוּרָהּ · בִּשְׂכַר זֶה תְּהִי
נִשְׁמָתוֹ (נִשְׁמָתָהּ) צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים · עִם־נִשְׁמוֹת אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְנִשְׁמוֹת שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם־שְׁאָר נִשְׁמוֹת
צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן · אָמֵן׃

Aan het slot van den dienst zegge men:

יְהִי יְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־
יִטְּשֵׁנוּ׃ לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר
מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ׃ וְיִהְיוּ דְבָרַי
אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קְרֹבִים אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה
לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ לְמַעַן
דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד׃ יְיָ נְחֵנִי
בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַיְשַׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ׃ וַאֲנִי בְּתֻמִּי אֵלֵךְ
פְּדֵנִי וְחָנֵּנִי כִּי־יָחִיד וְעָנִי אָנִי׃ רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר בְּמַקְהֵלִים
אֲבָרֵךְ יְיָ׃ יְיָ שֹׁמְרִי יְיָ צִלִּי עַל־יַד יְמִינִי׃ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ יְיָ יִשְׁמָר־צֵאתִי וּבוֹאִי לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם׃ הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ

אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָּנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: אֵל הַכָּבוֹד אֶתֵּן לְךָ שִׁיר
וְהַלֵּל · וְאֶעֱבָד־לְךָ יוֹם וָלֵיל: בָּרוּךְ יָחִיד וּמְיֻחָד · הָיָה
הֹוֶה וְיִהְיֶה: יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא · הוּא אֱלֹהִים חַיִּים מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם לָעַד וּלְעוֹלְמֵי
עוֹלָמִים: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: לִישׁוּעָתְךָ
קִוִּיתִי יְיָ:

Door hen, die dien dag wenschen handel te drijven, wordt nog het volgende gezegd:

עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשְׁלֵךְ עַל־יְיָ יְהָבְךָ וְהוּא
יְכַלְכְּלֶךָ: שְׁמָר־תָּם וּרְאֵה יָשָׁר כִּי־אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם:
בְּטַח בַּיְיָ וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכָן־אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה: הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי
אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד · כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְיָ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה:
רִבּוֹנוֹ שֶׁל־עוֹלָם · בְּדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר הַבּוֹטֵחַ בַּיְיָ
חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ · וְכָתוּב וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם · יְיָ אֱלֹהִים אֱמֶת ·
תֵּן בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדַי · כִּי בָטַחְתִּי בְךָ שֶׁעַל
יְדֵי מַשָּׂא וּמַתָּן וַעֲסָקִים שֶׁלִּי תִּשְׁלַח לִי בְּרָכָה כְּדֵי שֶׁאוּכַל
לְפַרְנֵס אֶת־עַצְמִי וּבְנֵי בֵיתִי בְּנַחַת וְלֹא בְצַעַר בְּהֶתֵּר וְלֹא
בְאִסּוּר לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם וִיקֻיַּם בִּי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב הַשְׁלֵךְ עַל־
יְיָ יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ · אָמֵן:

Vóór het verlaten der Synagoge zette men zich neder en zegge:

אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת־פָּנֶיךָ:

Dan sta men op en zegge, terwijl men in de richting der Heilige Arke buigt:

כִּי כָל־הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם־יְיָ
אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

Hierop schrijde men achterwaarts, steeds naar de Arke buigende, naar den uitgang en zegge, aldaar gekomen:

יְיָ נְחֵנִי בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַיְשַׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ׃

Bij het verlaten der Synagoge eindelijk zegge men:

גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ וְהוּא יָגֻד עָקֵב׃ וַיְהִי דָוִד לְכָל־דְּרָכָו מַשְׂכִּיל
וַיְיָ עִמּוֹ׃ וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְיָ׃

Velen lezen dagelijks bij het Morgengebed de drie volgende afdeelingen uit de Thora.

ABRAHAMS OFFERANDE. (פרשת עקדה)

En het was na deze gebeurtenissen, toen beproefde God Abraham en zeide tot hem: Abraham! en hij zeide: hier ben ik. Hierop zeide Hij: neem toch uwen zoon, uwen eenigen, dien gij bemint, Izak, begeef u naar het land Moria en breng hem daar tot brandoffer op één der bergen, dien Ik u zeggen zal. En Abraham maakte zich des morgens vroeg op, zadelde zijnen ezel, nam zijne twee knechten bij zich en zijnen zoon Izak, kliefde hout voor een brandoffer en maakte zich op en ging naar de plaats, die God hem gezegd had. Op den derden dag hief Abraham zijne oogen op en zag de plaats van verre. Toen zeide Abraham tot zijne knechten: blijft gij hier met den ezel, en ik en de knaap, wij zullen gaan tot ginds, ons nederbuigen en dan tot u terugkee-

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃
וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־
יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ אֶת־יִצְחָק
וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ
שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר
אֹמַר אֵלֶיךָ׃ וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם
בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח
אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק
בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ
הָאֱלֹהִים׃ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא
אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־
הַמָּקוֹם מֵרָחֹק׃ וַיֹּאמֶר
אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־לָכֶם
פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר
נֵלְכָה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה

אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־
עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ
וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־
הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃
וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם
אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי
בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים
וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה׃ וַיֹּאמֶר
אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה
לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃
וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־
לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם
אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים
וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ
עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים׃
וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח
אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ׃
וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהֹוָה מִן־
הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם ׀ אַבְרָהָם
וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר אַל־תִּשְׁלַח
יָדְךָ אֶל־הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ
מְאוּמָה כִּי ׀ עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־
יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ
אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי׃
וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא
וְהִנֵּה־אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ

ren. Hierop nam Abraham het brandofferhout, legde het op zijnen zoon Izak en nam in zijne hand het vuur en het mes. Zoo gingen zij beiden te zamen. Toen sprak Izak tot zijnen vader Abraham en zeide: vader! waarop deze zeide: hier ben ik, mijn zoon! En hij zeide: ziedaar het vuur en de houten, maar waar is het lam tot brandoffer? Hierop zeide Abraham: God zal zich voorzien van het lam tot brandoffer, mijn zoon! Zoo gingen zij beiden te zamen. Toen zij nu aan de plaats kwamen, die God hem gezegd had, bouwde Abraham daar het altaar, rangschikte de houten, bond zijnen zoon Izak en legde hem op het altaar boven de houten. Alsdan strekte Abraham zijne hand uit en nam het mes, om zijnen zoon te slachten. Doch toen riep hem een engel des Eeuwigen van uit den hemel en zeide: Abraham! Abraham! en hij zeide: hier ben ik! Toen zeide deze: strek uwe hand niet uit naar den jongeling en doe hem niets; want nu weet Ik, dat gij godvreezend zijt, dewijl gij uwen zoon, uwen eenigen, Mij niet onthouden hebt. Abraham hief nu zijne oogen op, zag, dat daar een ram was, die daarna met zijne hoorns

בִּקְרָנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־
הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ׃
וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם
הַהוּא יְהוָה ׀ יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר
הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה׃ וַיִּקְרָא
מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית
מִן־הַשָּׁמָיִם׃ וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי
נְאֻם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־
בִּנְךָ אֶת־יְחִידֶךָ׃ כִּי־בָרֵךְ
אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ
כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר
עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת
שַׁעַר אֹיְבָיו׃ וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ
כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ
בְּקֹלִי׃ וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו
וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע
וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע׃

in het struikgewas verward raakte; toen ging Abraham, nam den ram en bracht hem tot brandoffer in plaats van zijnen zoon. En Abraham noemde de naam dier plaats: de Eeuwige voorziet; waarvan heden gezegd wordt: op den berg des Eeuwigen wordt het gezien. Hierop riep de engel des Eeuwigen Abraham ten tweeden male van uit den hemel toe en zeide: bij Mij zweer Ik, is het gezegde des Eeuwigen, dat — omdat gij deze zaak gedaan en uwen zoon, uwen eenigen, niet onthouden hebt — Ik u zegenen zal en vermeerderen uw kroost als de sterren des hemels en als het zand, dat aan het strand der zee is; met uw kroost zullen zich zegenen alle volkeren der aarde, ter belooning daarvoor, dat gij naar Mijne stem geluisterd hebt. Nu keerde Abraham naar zijne knechten terug, zij maakten zich op en gingen te zamen naar Beér-Shéba'; Abraham bleef nu te Beér-Shéba' gevestigd.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת
יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם וּזְכָר־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־הַחֶסֶד וְאֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם
אָבִינוּ בְּהַר הַמֹּרִיָּה וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדָה שֶׁעָקַד אַבְרָהָם אָבִינוּ
אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּב הַמִּזְבֵּחַ וְכָבַשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ
בְּלֵבָב שָׁלֵם כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת־כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל־

יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׃ וְיִגֹּלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶיךָ ׃ וְתִתְנַהֵג עִמָּנוּ
בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ מֵעַמְּךָ
וּמֵעִירְךָ וּמִנַּחֲלָתֶךָ ׃ וְקַיֶּם־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַה־שֶּׁהִבְטַחְתָּנוּ עַל יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק
וְאַף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר ׃ וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר ׃ וְעָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ לְהַכְנִיעַ אֶת־עָרְפֵּנוּ וְלָכֹף אֶת־יִצְרֵנוּ
הָרַע לְהִשְׁתַּעְבֶּד־לָךְ וְלַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־רְצוֹנְךָ בְּאַהֲבָה וּבְיִרְאָה
וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כָּל־יָמֵינוּ לְעוֹלָם ׃ אָמֵן ׃

HET NEDERDALEN VAN HET MANNA (פרשת המן).

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנְנִי
מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן־הַשָּׁמָיִם
וְיָצָא הָעָם וְלָקְטוּ דְּבַר־יוֹם
בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי
אִם־לֹא ׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי
וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר־יָבִיאוּ וְהָיָה
מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר־יִלְקְטוּ יוֹם ׀
יוֹם ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֶרֶב וִידַעְתֶּם
כִּי יְהוָה הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם ׃ וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם אֶת־כְּבוֹד
יְהוָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת־תְּלֻנֹּתֵיכֶם עַל־
יְהוָה וְנַחְנוּ מָה כִּי תַלִּינוּ עָלֵינוּ ׃
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתֵת יְהוָה לָכֶם
בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בַּבֹּקֶר

Hierop zeide de Eeuwige tot Mozes: zie, Ik zal voor u regenen laten brood uit den hemel; dan zal het volk heengaan en inzamelen, iederen dag het op dien dag benoodigde, opdat Ik het op de proef stelle, of het in Mijne leer gaan zal, of niet. En het zal geschieden op den zesden dag, wanneer zij zullen bereiden, wat zij gebracht zullen hebben, dan zal het dubbele er zijn van wat zij iederen dag zullen inzamelen. Toen zeiden Mozes en Aron tot al de kinderen Israëls: des avonds dan zult gij weten, dat de Eeuwige u uit het land Egypte gevoerd heeft. En des ochtends, dan zult gij zien de heerlijkheid des Eeuwigen, daar Hij uwe morringen hoort tegen den Eeuwige; maar wat zijn wij, dat gij tegen ons mort? Voorts zeide Mozes: wanneer de Eeuwige u des avonds vleesch geven zal, om te eten en des ochtends brood,

לִשְׂבֹּעַ בִּשְׁמֹעַ יְהוָֹה אֶת־
תְּלֻנֹּתֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם מַלִּינִם
עָלָיו וְנַחְנוּ מָה לֹא־עָלֵינוּ
תְלֻנֹּתֵיכֶם כִּי עַל־יְהוָֹה׃
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן אֱמֹר
אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִרְבוּ
לִפְנֵי יְהוָֹה כִּי שָׁמַע אֵת
תְּלֻנֹּתֵיכֶם׃ וַיְהִי כְּדַבֵּר אַהֲרֹן
אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּפְנוּ
אֶל־הַמִּדְבָּר וְהִנֵּה כְּבוֹד יְהוָֹה
נִרְאָה בֶּעָנָן׃ וַיְדַבֵּר יְהוָֹה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ שָׁמַעְתִּי אֶת־
תְּלוּנֹּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דַּבֵּר
אֲלֵהֶם לֵאמֹר בֵּין הָעַרְבַּיִם
תֹּאכְלוּ בָשָׂר וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ־
לָחֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָֹה
אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיְהִי בָעֶרֶב וַתַּעַל
הַשְּׂלָו וַתְּכַס אֶת־הַמַּחֲנֶה וּבַבֹּקֶר
הָיְתָה שִׁכְבַת הַטַּל סָבִיב
לַמַּחֲנֶה׃ וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטָּל
וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הַמִּדְבָּר דַּק מְחֻסְפָּס
דַּק כַּכְּפֹר עַל־הָאָרֶץ׃ וַיִּרְאוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו
מָן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מַה־הוּא
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם הוּא הַלֶּחֶם

om u te verzadigen, daar de Eeuwige uwe morringen hoort, hoe gij tegen Hem mort; maar wat zijn wij? niet tegen ons zijn uwe morringen, maar tegen den Eeuwige. En Mozes zeide tot Aron: zeg tot de geheele gemeente der kinderen Israëls: nadert voor den Eeuwige, want Hij heeft gehoord uwe morringen. Nu geschiedde het, toen Aron sprak tot de geheele gemeente der kinderen Israëls, en zij zich wendden naar de woestijn, ziet, toen verscheen de heerlijkheid des Eeuwigen in de wolk. Hierop sprak de Eeuwige tot Mozes als volgt: Ik heb gehoord de morringen der kinderen Israëls; spreek tot hen als volgt: tusschen de beide avonden zult gij vleesch eten en des ochtends zult gij u aan brood verzadigen; zoo zult gij weten, dat Ik, de Eeuwige, uw God ben. En het geschiedde des avonds: toen kwamen kwartels op en bedekten het leger; en des ochtends was er een laag dauw rondom het leger. En als de dauwlaag optrok, ziet, dan was er op den bodem der woestijn iets fijns, iets afgeschilds, fijn als de rijp op de aarde. Toen de kinderen Israëls dit zagen, zeide de een tot den ander: wat is het? want zij wisten niet, wat het was; doch Mozes zeide tot hen: dit is het brood,

אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם לְאָכְלָה׃
זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לִקְטוּ
מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ עֹמֶר
לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם אִישׁ
לַאֲשֶׁר בְּאָהֳלוֹ תִּקָּחוּ׃ וַיַּעֲשׂוּ־
כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ הַמַּרְבֶּה
וְהַמַּמְעִיט׃ וַיָּמֹדּוּ בָעֹמֶר וְלֹא
הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט לֹא
הֶחְסִיר אִישׁ לְפִי־אָכְלוֹ לָקָטוּ׃
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אַל־
יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר׃ וְלֹא־
שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה וַיּוֹתִרוּ אֲנָשִׁים
מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וַיָּרֻם תּוֹלָעִים
וַיִּבְאַשׁ וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה׃
וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ
כְּפִי אָכְלוֹ וְחַם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס׃
וַיְהִי ׀ בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם
מִשְׁנֶה שְׁנֵי הָעֹמֶר לָאֶחָד וַיָּבֹאוּ
כָּל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה וַיַּגִּידוּ לְמֹשֶׁה׃
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת־קֹדֶשׁ לַיהוָה
מָחָר אֵת אֲשֶׁר־תֹּאפוּ אֵפוּ וְאֵת
אֲשֶׁר־תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּל־

dat de Eeuwige u tot spijs geeft. Dit is de zaak, die de Eeuwige geboden heeft: zamelt daarvan in, ieder naar hetgeen hij eet; een 'Omer per hoofd naar het aantal uwer personen, zult gij, ieder voor die in zijne tent zijn, nemen. En de kinderen Israëls deden zoo en zamelden in, deze veel en gene weinig. En zij maten het met den 'Omer, en hij, die veel had ingezameld, hield niet over, en hij, die weinig ingezameld had, kwam niet te kort; zij hadden, ieder naar hetgeen hij at, ingezameld. Mozes zeide nu tot hen: niemand mag er van overlaten tot den volgenden morgen. Doch eenigen luisterden niet naar Mozes en lieten er van over tot den volgenden morgen, maar er kropen wormen uit en het stonk; toen was Mozes vertoornd op hen. Zoo zamelden zij het iederen ochtend in, ieder naar hetgeen hij at; doch werd de zon heet, dan smolt het. En het geschiedde op den zesden dag, toen zamelden zij dubbel brood in, twee 'Omer voor iedereen; toen kwamen alle vorsten der gemeente en deelden het Mozes mede. Hierop zeide Mozes tot hen: dit is het, wat de Eeuwige heeft gesproken: een rustdag, een den Eeuwige heilige rustdag is morgen; wat gij bakken wilt, bakt, en wat gij koken wilt, kookt, en al

הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת
עַד־הַבֹּקֶר׃ וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ עַד־
הַבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא
הִבְאִישׁ וְרִמָּה לֹא־הָיְתָה בּוֹ׃
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִכְלֻהוּ הַיּוֹם כִּי־
שַׁבָּת הַיּוֹם לַיהוָה הַיּוֹם לֹא
תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה׃ שֵׁשֶׁת יָמִים
תִּלְקְטֻהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת
לֹא יִהְיֶה־בּוֹ׃ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יָצְאוּ מִן־הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מָצָאוּ׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָה
מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֺתַי וְתוֹרֹתָי׃
רְאוּ כִּי־יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת
עַל־כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם
הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ ׀ אִישׁ
תַּחְתָּיו אַל־יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃ וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם
בַּיּוֹם הַשְּׁבִעִי׃ וַיִּקְרְאוּ בֵית־
יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מָן וְהוּא כְּזֶרַע
גַּד לָבָן וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחִת בִּדְבָשׁ׃
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה מְלֹא הָעֹמֶר מִמֶּנּוּ
לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן ׀ יִרְאוּ
אֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם
בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ

wat overblijft, laat liggen ter bewaring tot den volgenden morgen. En zij lieten het liggen tot den volgenden morgen, zooals Mozes had geboden; toen stonk het niet en een worm was er niet in. Nu zeide Mozes: eet het heden, want heden is het een rustdag ter eere des Eeuwigen, heden zult gij het niet vinden op het veld. Zes dagen zult gij het inzamelen, doch op den zevenden dag is het rustdag, daarop zal het er niet zijn. En het geschiedde op den zevenden dag, toen gingen er uit het volk, om in te zamelen, maar zij vonden niet. Hierop zeide de Eeuwige tot Mozes: tot hoelang weigert gij in acht te nemen Mijne geboden en Mijne leeringen? Ziet, dat de Eeuwige u den rustdag gegeven heeft; daarom geeft Hij u op den zesden dag brood voor twee dagen; blijft ieder op zijne plaats, niemand ga weg van zijne plaats op den zevenden dag. En het huis Israëls noemde zijnen naam: Man, en dit was als wit korianderzaad, en zijn smaak als een koek met honig. Nu zeide Mozes: dit is de zaak, die de Eeuwige heeft geboden: een 'Omer vol daarvan zij ter bewaring voor uwe nageslachten; opdat zij zien zullen het brood, dat Ik u in de woestijn te eten gaf, toen Ik u uit het land Egypte gevoerd

מִצְרָיִם׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
אַהֲרֹן קַח צִנְצֶנֶת אַחַת וְתֶן־שָׁמָּה
מְלֹא־הָעֹמֶר מָן וְהַנַּח אֹתוֹ
לִפְנֵי יְהֹוָה לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם׃
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה
וַיַּנִּיחֵהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת
לְמִשְׁמָרֶת׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ
אֶת־הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־
בֹּאָם אֶל־אֶרֶץ נוֹשָׁבֶת אֶת־
הַמָּן אָכְלוּ עַד־בֹּאָם אֶל־קְצֵה
אֶרֶץ כְּנָעַן׃ וְהָעֹמֶר עֲשִׂרִית
הָאֵיפָה הוּא׃

heb. En Mozes zeide tot Aron: neem eene kruik en doe daarin een 'Omer vol Man, en leg haar neder vóór den Eeuwige, ter bewaring voor uwe nageslachten. Zooals de Eeuwige Mozes geboden had, legde Aron haar nu voor het getuigenis ter bewaring. En de kinderen Israëls aten het Man veertig jaren, totdat zij in een bewoond land kwamen; het Man aten zij, totdat zij aan de grens van het land Kena'an kwamen. En de 'Omer is een tiende van den Epha.

אָנָּא הָאֵל הַמֵּכִין פַּרְנָסָה לְכָל־בְּרִיָּה וּמַזְמִין מַלְבּוּשׁ לְכָל־נִבְרָא
וְשׁוֹלֵחַ לָהֶם מִחְיָה הָכֵן־לִי אֶת־מִחְיָתִי וּתְכַלְכְּלֵנִי וּתְפַרְנְסֵנִי
אוֹתִי וְאֶת־כָּל־אַנְשֵׁי בֵיתִי וְאֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל פַּרְנָסָה טוֹבָה שֶׁל־
כָּבוֹד בְּנַחַת וְלֹא בְצַעַר בְּהֶתֵּר וְלֹא בְאִסּוּר בְּכָבוֹד וְלֹא בְבִזּוּי ·
פַּרְנָסָה שֶׁאֵין בָּהּ שׁוּם בּוּשָׁה וּכְלִמָּה · פַּרְנָסָה שֶׁלֹּא תַצְרִיכֵנִי
בָהּ לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם כִּי אִם־לְיָדְךָ הַמְּלֵאָה וְהָרְחָבָה ·
פַּרְנָסָה שֶׁאוּכַל לַעֲסוֹק בְּתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה וְהַטְּהוֹרָה וְהַתְּמִימָה ·
וְטֶרֶף נָקִי וּמְזוּמָּן וּמְזוֹנַי וּמְזוֹנוֹת אַנְשֵׁי בֵיתִי וְכָל־צְרָכֵינוּ קוֹדֶם
שֶׁנִּצְטָרֵךְ לָהֶם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִבִּי פָנוּי בְּלִי טִרְדָּה לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי
תוֹרָה לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת וְלֵישֵׁב בְּשָׁלוֹם וּבְכָבוֹד עַל שֻׁלְחָנִי עִם כָּל־
בְּנֵי בֵיתִי וְשֶׁלֹּא אֶצְפֶּה לְשֻׁלְחָן שֶׁל־אֲחֵרִים וְשֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ
לְהִשְׁתַּעְבֵּד לְשׁוּם אָדָם וְשֶׁלֹּא יְהֵא עָלַי שׁוּם עֹל בָּשָׂר וָדָם כִּי
אִם עֹל מַלְכוּתְךָ לְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · וּבִבְגָדֵי כָבוֹד יְהִיוּ

לְבוּשֵׁינוּ בְּיָקָר וְלֹא בְּבֹשֶׁת פָּנִים · וְהַצִּילֵנוּ מִן עֲנִיּוּת וּמִדַּלּוּת
וְשִׁפְלוּת וְאֶזְכֶּה לְהַכְנִיס אוֹרְחִים וְלִגְמוֹל חֶסֶד לְכָל־אָדָם וְהַזְמֵן
לִי לַעֲשׂוֹת צְדָקָה לַהֲרָאוּיִם לָהּ וְלֹא אֶכָּשֵׁל בִּבְנֵי אָדָם שֶׁאֵינָם
הֲגוּנִים · אָמֵן׃

DE TIEN GEBODEN (עשרת הדברים).

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃ אָנֹכִי יְהוָֹה
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ לֹא־יִהְיֶה
לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי׃
לֹא־תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה
אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר
בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם
מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה
לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי
יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן
אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־
רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃ וְעֹשֶׂה חֶסֶד
לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי׃
לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ
לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָֹה אֵת
אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃
זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃
שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־
מְלַאכְתֶּךָ׃ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת

Nu sprak God al deze woorden, zeggende: Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis gevoerd heb. — Gij zult geene andere goden vóór Mijn aangezicht hebben. Gij zult u geen beeld maken of eenige gestalte van wat in den hemel van boven of wat op de aarde van beneden of wat in het water onder de aarde is. Gij zult u voor hen niet nederwerpen, noch hen dienen; want Ik, de Eeuwige, uw God, ben een ijverzuchtig God, die de misdaad der ouders gedenk aan de kinderen, aan de derde en aan de vierde geslachten bij hen, die Mij haten; doch genade bewijs tot aan duizenden geslachten bij hen, die Mij beminnen en Mijne geboden in acht nemen. — Gij zult den naam van den Eeuwige, uwen God, niet ijdel uitspreken, want de Eeuwige zal niet ongestraft laten hem, die Zijnen naam ijdel uitspreekt. — Gedenk den Sabbathdag, om dien te heiligen. Zes dagen kunt gij arbeiden en al uw werk verrichten. Maar de zevende dag is een rustdag

ter eere van den Eeuwige, uwen God; dan zult gij geenerlei werk verrichten, noch gij of uw zoon of uwe dochter, noch uw knecht of uwe dienstmaagd of uw vee, noch de vreemdeling, die binnen uwe poorten is. Want in zes dagen heeft de Eeuwige den hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en op den zevenden dag gerust; daarom heeft de Eeuwige den Sabbathdag gezegend en hem geheiligd. — Eer uwen vader en uwe moeder, opdat uwe dagen verlengd worden op den bodem, dien de Eeuwige, uw God, u geeft. — Gij zult niet moorden. — Gij zult niet echtbreken. — Gij zult niet stelen. — Gij zult niet getuigen tegen uwen naaste als valsche getuige. — Gij zult niet begeeren het huis van uwen naaste; gij zult niet begeeren de vrouw van uwen naaste, noch zijnen knecht, noch zijne dienstmaagd, noch zijnen os, noch zijnen ezel, noch iets wat uwen naaste toebehoort.

לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה ׀ וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃ כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ לֹא תִרְצָח לֹא תִנְאָף לֹא תִגְנֹב לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃ לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא־תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃

DE DERTIEN GELOOFSPUNTEN (שלשה עשר עקרים).

1. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de Schepper, geloofd Zijn naam! Schepper en Bestuurder is van alle schepselen en dat Hij alleen alle gewrochten gemaakt heeft, maakt en zal maken.

2. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de Schepper, geloofd

(א) אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוּא בּוֹרֵא וּמַנְהִיג לְכָל־הַבְּרוּאִים וְהוּא לְבַדּוֹ עָשָׂה וְעוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה לְכָל־הַמַּעֲשִׂים׃ (ב) אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ

שְׁמוֹ הוּא יָחִיד וְאֵין יְחִידוּת
כָּמוֹהוּ בְּשׁוּם פָּנִים וְהוּא לְבַדּוֹ
אֱלֹהֵינוּ הָיָה הֹוֶה וְיִהְיֶה׃ (ג) אֲנִי
מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבּוֹרֵא
יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ אֵינוֹ גוּף ׳ וְלֹא
יַשִּׂיגוּהוּ מַשִּׂיגֵי הַגּוּף ׳ וְאֵין לוֹ
שׁוּם דִּמְיוֹן כְּלָל׃ (ד) אֲנִי מַאֲמִין
בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ
שְׁמוֹ הוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן׃
(ה) אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה
שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לוֹ לְבַדּוֹ
רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל וְאֵין רָאוּי
לְהִתְפַּלֵּל לְזוּלָתוֹ׃ (ו) אֲנִי מַאֲמִין
בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁכָּל־דִּבְרֵי
הַנְּבִיאִים אֱמֶת׃ (ז) אֲנִי מַאֲמִין
בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁנְּבוּאַת מֹשֶׁה
רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיְתָה
אֲמִתִּית ׳ וְשֶׁהוּא הָיָה אָב
לַנְּבִיאִים לַקּוֹדְמִים לְפָנָיו וְלַבָּאִים
אַחֲרָיו׃ (ח) אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה
שְׁלֵמָה שֶׁכָּל־הַתּוֹרָה הַמְּצוּיָה
עַתָּה בְיָדֵינוּ הִיא הַנְּתוּנָה לְמֹשֶׁה
רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם׃ (ט) אֲנִי
מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁזֹּאת
הַתּוֹרָה לֹא תְהִי מֻחְלֶפֶת וְלֹא

Zijn naam! eenig is, dat niets zoo eenig is ais Hij, op welke wijze ook, en dat Hij alleen onze God is, die was, is en zal zijn.

3. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de Schepper, geloofd Zijn naam! geen lichaam is, dat Hem geene lichamelijke toestanden treffen kunnen en dat van Hem geenerlei voorstelling denkbaar is.

4. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de Schepper, geloofd Zijn naam! vóór alles bestaan heeft en na alles zal blijven bestaan.

5. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de Schepper, geloofd Zijn naam! alleen mag aangebeden worden en dat het niet geoorloofd is, iets anders buiten Hem te aanbidden.

6. Ik geloof in volmaakt geloof, dat alle woorden der profeten waar zijn.

7. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de profetie van onzen leeraar Mozes, vrede zij over hem! waar was en dat hij de vader was onder de profeten, die hem voorafgegaan en die na hem gekomen zijn.

8. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de geheele Leer, die nu in onze handen aanwezig is, dezelfde is, die aan onzen leeraar Mozes, vrede zij over hem! gegeven werd.

9. Ik geloof in volmaakt geloof, dat deze Leer niet zal veranderd worden en geene

תְּהִי תּוֹרָה אַחֶרֶת מֵאֵת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ ׃ (י) אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ יוֹדֵעַ כָּל־מַעֲשֵׂה בְנֵי אָדָם וְכָל־מַחְשְׁבוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם ׃ (יא) אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ גּוֹמֵל טוֹב לְשׁוֹמְרֵי מִצְוֹתָיו וּמַעֲנִישׁ לְעוֹבְרֵי מִצְוֹתָיו ׃ (יב) אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ וְאַף עַל פִּי שֶׁיִּתְמַהְמֵהַּ עִם כָּל־זֶה אֲחַכֶּה־לּוֹ בְּכָל־יוֹם שֶׁיָּבֹא ׃ (יג) אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁתִּהְיֶה תְּחִיַּת הַמֵּתִים בְּעֵת שֶׁתַּעֲלֶה רָצוֹן מֵאֵת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה זִכְרוֹ לָעַד וּלְנֵצַח נְצָחִים ׃

andere leer van den Schepper, geloofd Zijn naam! zal uitgaan.

10. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de Schepper, geloofd Zijn naam! elke daad der menschenkinderen en al hunne gedachten kent, zooals gezegd is: „Hij, die alle „harten vormt, die let op al „hunne daden."

11. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de Schepper, geloofd Zijn naam! goeds bewijst aan hen, die Zijne geboden in acht nemen en hen straft, die ze overtreden.

12. Ik geloof in volmaakt geloof in de komst van den Messias; en wanneer hij ook langen tijd uitblijft, evenwel wacht ik dagelijks op hem, dat hij kome.

13. Ik geloof in volmaakt geloof, dat de herleving der dooden zal plaats vinden op den tijd, dat daartoe het welgevallen zal opkomen van den Schepper, geloofd Zijn naam en verheven Zijne gedachtenis, steeds en in alle eeuwigheid.

לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְיָ · קִוִּיתִי יְיָ לִישׁוּעָתְךָ · יְיָ לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ׃

לְפֻרְקָנָךְ סַבְרֵית יְיָ · סַבְרֵית יְיָ לְפֻרְקָנָךְ · יְיָ לְפֻרְקָנָךְ סַבְרֵית ׃

Middaggebed. תפלת מנחה.

Vóór het begin van het namiddaggebed wordt eerst de פרשת הקרבנות (וידבר *enz., zie blz.* 10) *gelezen.*

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו ׃

Psalm 145.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד׃ בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל יְיָ
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ
וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃
וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב־טוּבְךָ
יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־
חָסֶד׃ טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־
מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃
סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ
יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־
יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃
שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת
יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ וַאֲנַחְנוּ
נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

חצי קדיש

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי
יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל
חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי
בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

In de tien bekeeringsdagen voege men hiertusschen:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ·

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ·

Van het Slotfeest (שמיני חג העצרת) *tot Pésach zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם ·

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ·

In de bekeeringsdagen:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים ·

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים :

Bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wordt hier de קְדוּשָּׁה *gezegd.*

Voorlezer:

נְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם · כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר ·

Voorlezer en gemeente:

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ : *Voorl.* לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ · *Voorl. en gem.* בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ : *Voorl.* וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר ·

Voorlezer en gem. יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ :

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (*in de bekeeringsdagen:* הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ :

De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt in de plaats van אתה קדוש:

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ :

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה ׃ חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ
דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת ׃
הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ
בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה ׃
סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל
וְסוֹלֵחַ אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ ׃
רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל
חָזָק אָתָּה ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל ׃ *)
רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה ׃ וְהַעֲלֵה
רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ ׃

Dit gebed voor een zieke kan men hier inlasschen.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה
מִן־הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף לַחוֹלֶה (*Voor eene vrouw:* לַחוֹלָה)

Hier voegt men den Hebreeuwschen naam van den zieke in,

בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל ׃
כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא
חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל ׃
בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־
כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה

Gedurende den winter, van den avond vóór den 60sten dag na de תקופת תשרי *tot het Pésachfeest zegge men in plaats van* ותן ברכה:

(וְתֵן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה)

---

*) *Op de algemeene vastendagen zegt de Voorlezer bij de herhaling van het gebed op deze plaats* עננו *(zie blz. 122) met bijvoeging van het slot:*

Geloofd Gij, Eeuwige! die verhoort ten tijde van nood. — בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה ׃

עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים׃

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט׃

(In de bekeeringsdagen: הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט׃)

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל־תְּהִי תִקְוָה וְכָל־עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכָל־אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים׃

עַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־הַחֲסִידִים וְעַל־זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל־פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכֹל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם, וּלְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָּטָחְנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים׃

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם, וְכִסֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין׃ *) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם׃

(* *Op* תשעה באב *zegge men hier het volgende gebed:*

נַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־אֲבֵלֵי צִיּוֹן וְאֶת־אֲבֵלֵי יְרוּשָׁלָיִם׃ וְאֶת־הָעִיר הָאֲבֵלָה וְהֶחֳרֵבָה וְהַבְּזוּיָה וְהַשּׁוֹמֵמָה׃ הָאֲבֵלָה מִבְּלִי בָנֶיהָ׃ וְהֶחֳרֵבָה מִמְּעוֹנוֹתֶיהָ׃ וְהַבְּזוּיָה מִכְּבוֹדָהּ׃ וְהַשּׁוֹמֵמָה מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ וְהִיא יוֹשֶׁבֶת וְרֹאשָׁהּ חָפוּי

Troost, Eeuwige, onze God! de treurenden van Tsion en de treurenden van Jeruzalem en de treurende, verwoeste, gesmade en verwilderde stad; die treurt door het verlies harer kinderen, verwoest is aan hare woningen, gesmaad in hare eer en verwilderd door gemis aan bewoners. Nu zit zij met het hoofd omhuld,

כְּאִשָּׁה עֲקָרָה שֶׁלֹּא יָלָדָה · וַיְבַלְּעוּהָ לִגְיוֹנוֹת · וַיִּירָשׁוּהָ עוֹבְדֵי זָרִים · וַיָּטִילוּ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לֶחָרֶב · וַיַּהַרְגוּ בְזָדוֹן חֲסִידֵי עֶלְיוֹן · עַל־כֵּן צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה · וִירוּשָׁלַיִם תִּתֵּן קוֹלָהּ · לִבִּי לִבִּי עַל חַלְלֵיהֶם · מֵעַי מֵעַי עַל חַלְלֵיהֶם · כִּי אַתָּה יְיָ בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ · וּבָאֵשׁ אַתָּה עָתִיד לִבְנוֹתָהּ · כָּאָמוּר וַאֲנִי אֶהְיֶה־לָּהּ נְאֻם־יְיָ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְנַחֵם צִיּוֹן וּבוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם :

als eene onvruchtbare vrouw, die nooit gebaard heeft. Legioenen overweldigden, afgodendienaars veroverden haar; zij wierpen Uw volk Israël voor het zwaard en vermoordden moedwillig de vromen des Allerhoogsten. Daarom weent Tsion met bitterheid en verheft Jeruzalem zijne stem. Mijn hart! mijn hart! om hunne verslagenen. Mijn binnenste! mijn binnenste! om hunne verslagenen. Gij, Eeuwige! hebt het immers in vuur doen verbranden, maar zult het ook in vuur weder opbouwen, zooals gezegd is: Ik echter — is het gezegde des Eeuwigen — zal haar een vurige muur rondom zijn en tot eer zal Ik binnen haar worden. Geloofd Gij, Eeuwige! die Tsion troost en Jeruzalem herbouwt.

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ · וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ, כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה : שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ, כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה · וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל־תְּשִׁיבֵנוּ ·

Op algemeene vastendagen voege men hier het volgende gebed in:

עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ בְּיוֹם צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ · כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אֲנָחְנוּ · אַל־תֵּפֶן אֶל־רִשְׁעֵנוּ וְאַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ וְאַל־תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ הֱיֵה־נָא קָרוֹב לְשַׁוְעָתֵנוּ יְהִי־נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנוּ טֶרֶם נִקְרָא אֵלֶיךָ עֲנֵנוּ · כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה · עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע : כִּי אַתָּה יְיָ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה · פּוֹדֶה וּמַצִּיל בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה :

Verhoor ons, Eeuwige! verhoor ons op onzen vastendag, want in grooten nood zijn wij. Wend U niet naar onze boosheid, verberg Uw aangezicht niet voor ons en onttrek U niet aan onze smeeking. Wees toch nabij aan ons schreien, laat toch Uwe welwillendheid er zijn, om ons te troosten. Voor dat wij tot U roepen, verhoor ons, naar het woord dat gezegd is: »het zal zijn voor dat zij roe- »pen, dan zal Ik verhooren; ter- »wijl zij nog spreken, zal Ik luisteren," Want Gij, Eeuwige! zijt het, die verhoort ten tijde van nood, die verlost en redt op elken tijd van nood en druk.

כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה ׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׃

Op het Nieuwe-maansfeest (ראש חדש) *en de middendagen van het Pésach- en Loofhuttenfeest* (חול המועד) *wordt hier* יעלה ויבא *gezegd.*

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Nieuwe-maansfeest: רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ

Op het Pésachfeest: חַג הַמַּצּוֹת

Op het Loofhuttenfeest: חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה ׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה ׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה ׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים ׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן ׃ *)

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ׃ נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ

---

*) *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת ׃

וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם ׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ׃

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *en het Lotenfeest* (פורים) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה ׃

Op het Inwijdingsfeest:

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ ׃ וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה ׃ וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל ׃

Op het Lotenfeest:

בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז ׃ וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הֵפַרְתָּ אֶת־עֲצָתוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת־מַחֲשַׁבְתּוֹ וַהֲשֵׁבוֹתָ גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ ׃

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד ׃

In de bekeeringsdagen. וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת ׃

Op algemeene vastendagen zegt de Voorlezer hier bij de herhaling van het gebed:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר ׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם ׃

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם ׃

Veel vrede moogt Gij voor Uw volk Israël voor eeuwig vestigen, want Gij zijt Koning, Heer van allen vrede.

Op algemeene vastendagen zegge men in de plaats van שלום רב:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׃

In de bekeeringsdagen:

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם ׃ (*

אֱלֹהַי ׃ נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה ׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי ׃ וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ ׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי ׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי ׃

Men treedt 3 schreden achterwaarts, waarbij men het eerst den linkervoet verplaatst, wendt zich dan ter linkerzijde en zegt: עשה שלום במרומיו, *vervolgens ter rechterzijde en zegt:* הוא יעשה שלום עלינו *en buigt ten slotte vóór zich en zegt:* ועל כל *enz. Dan richt men zich langzaam op en keert na eenige oogenblikken wachtens naar zijne plaats terug.*

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן ׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת ׃ וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת ׃

(* Bruidegom en bruid op hunnen huwelijksdag zeggen hier dezelfde belijdenissen (וִדּוּיִם) als op den Verzoendag uitgesproken worden, dus van אר"א תבא לפניך תפלתנו tot en met אלהי עד שלא נוצרתי.

Wie eenen vrijwilligen vastendag (תענית נדבה) *op zich neemt, zegge den vorigen middag in zijn gebed vóór* יהיו לרצון *het volgende:*

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים · הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ בְּתַעֲנִית נְדָבָה לְמָחָר (*Voor eenen halven vastendag zegge men er bij* עַד חֲצִי הַיּוֹם *of* עַד אַחֲרֵי תְּפִלַּת מִנְחָה) יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּקַבְּלֵנִי בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן · וְתָבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי · וְתַעֲנֶה עֲתִירָתִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל־פֶּה: יהיו לרצון וכו׳.

Op den vastendag zelven zegge men vóór יהיו לרצון:

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים · גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ · בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם אָדָם חוֹטֵא מַקְרִיב קָרְבָּן, וְאֵין מַקְרִיבִים מִמֶּנּוּ אֶלָּא חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ, וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מְכַפֵּר · וְעַכְשָׁו יָשַׁבְתִּי בְתַעֲנִית וְנִתְמַעֵט חֶלְבִּי וְדָמִי · יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ שֶׁיְּהִי חֶלְבִּי וְדָמִי שֶׁנִּתְמַעֵט הַיּוֹם כְּאִלּוּ הִקְרַבְתִּיו לְפָנֶיךָ עַל־גַּב הַמִּזְבֵּחַ וְתִרְצֵנִי: יהיו לרצון וכו׳.

Het smeekgebed ויאמר דוד *wordt, wat den namiddagdienst betreft, weggelaten;* A. *op de feestelijke gedenkdagen* ראש חדש, חנוכה, פורים *en* פורים קטן *en de middagen, die er aan voorafgaan;* B. *in de feestmaanden* Niesan *(geheel),* Siewan *(tot en met den* 8sten*) en* Tischrie *(op* ערב ראש השנה *en van* ערב יום כפור *tot de maand* Cheswan); C. *op* תשעה באב *en den middag er aan voorafgaande;* D. *op Vrijdag-namiddag;* E. *in vele gemeenten (echter* niet *te Amsterdam) op de middagen van* ל״ג לעומר, חמשה עשר באב *en* חמשה עשר בשבט *en die er aan voorafgaan;* F. *bij aanwezigheid van eenen bruidegom op zijnen huwelijksdag;* G. *bij rouwbedrijvenden gedurende de treurweek.*

וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד נִפְּלָה־נָּא בְיַד־יְיָ כִּי־רַבִּים רַחֲמָו וּבְיַד אָדָם אַל־אֶפֹּלָה:

Hier legt men zijn aangezicht in den linkerarm neder.

רַחוּם וְחַנּוּן חָטָאתִי לְפָנֶיךָ יְיָ מָלֵא רַחֲמִים רַחֵם עָלַי וְקַבֵּל תַּחֲנוּנָי: יְיָ אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל־בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: חָנֵּנִי יְיָ כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְיָ כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי: וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתְּ יְיָ עַד־מָתָי: שׁוּבָה יְיָ חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ: כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ: יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה: עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְּכָל־צוֹרְרָי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־

שְׁמַע יְיָ קוֹל בִּכְיִי : שָׁמַע יְיָ תְּחִנָּתִי יְיָ תְּפִלָּתִי יִקָּח : יֵבֹשׁוּ
וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע :

Het gebed שומר ישראל *wordt, wat den namiddag-dienst betreft, gelezen: in enkele gemeenten dagelijks; in vele gemeenten alleen op algemeene vastendagen; in andere (ook te Amsterdam) eveneens op algemeene vastendagen, doch alleen dan, wanneer 's morgens wegens aanwezigheid van eenen* סנדק, מוהל *of* בעל ברית *geen* תחנון *gezegd is.*

שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹר שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל וְאַל־יֹאבַד יִשְׂרָאֵל הָאוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל :

שׁוֹמֵר גּוֹי אֶחָד שְׁמוֹר שְׁאֵרִית עַם אֶחָד וְאַל־יֹאבַד גּוֹי אֶחָד הַמְיַחֲדִים שִׁמְךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד :

שׁוֹמֵר גּוֹי קָדוֹשׁ שְׁמוֹר שְׁאֵרִית עַם קָדוֹשׁ וְאַל־יֹאבַד גּוֹי קָדוֹשׁ הַמְשַׁלְּשִׁים
בְּשָׁלשׁ קְדֻשּׁוֹת לְקָדוֹשׁ :

מִתְרַצֶּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים הִתְרַצֶּה וְהִתְפַּיֵּס לְדוֹר עָנִי כִּי אֵין עוֹזֵר :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ :

וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ : זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה : יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ : אַל־תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנֹת רִאשֹׁנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד : חָנֵּנוּ יְיָ חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז : בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר : כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי־עָפָר אֲנָחְנוּ : עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ :

קדיש תתקבל

Wanneer מנחה *en* ערבית *onmiddellijk na elkander gebeden worden, dan wordt* עלינו *hier weggelaten.*

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל · לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית · שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת · וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה · שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא · שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל

וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים׃ הוּא אֱלֹהֵינוּ · אֵין עוֹד · אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת · אֵין עוֹד ׃

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן ׃ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ · וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד ׃ וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד ׃

אל תירא (blz. 95.)

Avondgebed, תפלת ערבית.

Wanneer het avondgebed op zich zelf na het invallen van den nacht (בזמנה) *verricht wordt, dan worden vooraf de volgende psalmverzen gelezen.*

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת־יְיָ כָּל־עַבְדֵי יְיָ הָעֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת ׃
שְׂאוּ־יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת־יְיָ ׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ ׃
יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה ׃
יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ ׃
יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ ׃

Een *Maäloth-lied.* Ziet, looft den Eeuwige, alle dienaren des Eeuwigen! die in de nachten in het huis des Eeuwigen staat. Heft uwe hand naar het heiligdom op en looft den Eeuwige. De Eeuwige zegene u van Tsion, Hij, die hemel en aarde gemaakt heeft.
De Eeuwige Tsebaoth is met ons, ons is tot hooge veste de God van Jacob, Sela.
Eeuwige Tsebaoth! heil den mensch, die op U vertrouwt.
Eeuwige, help! de Koning verhoore ons ten dage, dat wij roepen.

Help Uw volk en zegen Uw erfdeel, weid en verhef hen tot in eeuwigheid.

O mocht van Tsion Israëls hulpe komen! Wanneer de Eeuwige de gevangenschap Zijns volks terugvoert, dan juicht Jacob, dan verheugt zich Israël. In vrede mag ik tegelijk mij nederleggen en inslapen, want Gij, Eeuwige! doet mij in eenzaamheid veilig rusten. Des daags ontbiedt de Eeuwige Zijne welwillendheid en 's nachts is Zijn lied met mij, een gebed tot den God mijns levens. De hulp der braven komt van den Eeuwige, hun steun ten tijde van nood. De Eeuwige staat hen bij en redt hen, redt hen van goddeloozen en helpt hen, daar zij bij Hem hun toevlucht zochten.

הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם׃ מִי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְיָ שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל׃ בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן כִּי־אַתָּה יְיָ לְבָדָד לָבֶטַח תּוֹשִׁיבֵנִי׃ יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי׃ וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְיָ מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה׃ וַיַּעְזְרֵם יְיָ וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ׃

חצי קדיש

Hij, de Barmhartige, verzoent de misdaad en verderft niet, neemt Zijnen toorn dikwijls terug en wekt nimmer al Zijne gramschap. Eeuwige, help! de Koning verhoore ons ten dage, dat wij roepen.

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃

Terwijl de Voorlezer ברכו *voordraagt, zegt de gemeente zacht* יתברך *) *enz.*

Looft den Eeuwige, die geloofd is.

Voorlezer.

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ׃

Geloofd de Eeuwige, die geloofd is, immer en eeuwig.

Gemeente en daarna de Voorlezer.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

Geloofd en geprezen en geroemd en verhoogd en verheven worde de naam van den Koning aller koningen, den Heilige, geloofd zij Hij, die de eerste en de laatste is en buiten wien geen God bestaat. Baant den weg voor Hem, die door de hemelvlakten vaart, God is Zijn naam, en juicht voor Hem. Zijn naam zij verheven boven allen lof en zang. Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig.

Gemeente.

*) יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים· סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו· וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה׃ בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

De naam des Eeuwigen zij geloofd van nu tot eeuwig.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ · בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר · וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ · אֵל חַי וְקַיָּם, תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die met Zijn woord avonden doet schemeren, met wijsheid hemelpoorten opent, met vernuft tijden wijzigt en de stonden doet afwisselen; die de sterren op hunne posten aan het uitspansel naar Zijn welbehagen ordent, de Schepper van dag en nacht, die licht wegrolt voor duisternis en duisternis voor licht; die den dag doet verdwijnen en den nacht brengt en eene scheiding maakt tusschen dag en nacht, de Eeuwige, Tsebaoth is Zijn naam. Hij, de levende en eeuwigdurende God, zal steeds over ons regeeren, immer en eeuwig. Geloofd Gij, Eeuwige! die avonden doet schemeren.

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ · תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ · עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה · וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

Met eeuwige liefde hebt Gij het huis Israëls, Uw volk, bemind, leer en geboden, wetten en rechten ons geleerd. Daarom, Eeuwige, onze God! willen wij bij ons nederliggen en bij ons opstaan Uwe wetten bespreken en ons met de woorden Uwer leer en met Uwe geboden verheugen, immer en eeuwig; want zij zijn ons leven en de verlenging onzer dagen, hen willen wij dus bij dag en bij nacht beoefenen. Moget Gij Uwe liefde in eeuwigheid van ons niet doen wijken! Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël bemint.

Wanneer men niet met de gemeente bidt, zegge men: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן

Hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig.

Gij zult den Eeuwige, uwen God, beminnen met geheel uw hart, geheel uwe ziel en geheel uw vermogen. Deze woorden, die Ik u heden gebied, zullen op uw hart zijn. Gij zult ze uwen kinderen inscherpen en er van spreken, wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult ze tot teeken aan uwe hand binden en zij zullen tot voorhoofdsband tusschen uwe oogen zijn. Gij zult ze schrijven aan de deurposten uws huizes en aan uwe poorten.

Nu zal het zijn, wanneer gij geheel luistert naar Mijne geboden, die Ik u heden gebied, om den Eeuwige, uwen God, te beminnen en Hem met geheel uw hart en geheel uwe ziel te dienen. En Ik zal den regen uws lands op zijnen tijd geven, vroegen en laten regen, zoodat gij uw koren, uwen most en uwe olie zult inzamelen. En Ik zal kruid op uw veld geven voor uw vee; gij zult eten en u verzadigen. — Neemt u dan in acht,

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה ׀ אֶחָד׃

Stil. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם

פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם : וְחָרָה
אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ
וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן
לָכֶם : וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם
וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם
אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ : וּכְתַבְתָּם
עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ :
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה
לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי
הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ :

וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר :
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־
כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ

dat uw hart niet verleid worde en gij afwijkt, andere goden dient en u voor hen aanbiddend nederwerpt. Want dan zoude de toorn des Eeuwigen tegen u ontbranden; Hij zoude den hemel sluiten, zoodat er geen regen ware, de aardbodem zijne opbrengst niet schonk en gij spoedig te niet zoudt gaan van het goede land, dat de Eeuwige u geeft. — Daarom zult gij deze Mijne woorden op uw hart en uwe ziel vestigen, ze binden tot teeken op uwe hand en dat zij tot voorhoofdsband zijn tusschen uwe oogen. Gij zult ze uwen kinderen leeren, om er van te spreken, wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult ze schrijven aan de deurposten van uw huis en aan uwe poorten. Opdat talrijk worden uwe dagen en de dagen uwer kinderen op den aardbodem, dien de Eeuwige uwen voorouders toegezworen heeft hun te geven, als de dagen van den hemel boven de aarde.

De Eeuwige zeide tot Mozes aldus: Spreek tot de kinderen Israëls en gij zult tot hen zeggen, dat zij zich schouwdraden maken aan de hoeken hunner kleederen voor hunne nageslachten, en dat zij aan de schouw-

עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת : וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָֹה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם : לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם : אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים

אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם :

draden van iederen hoek een hemelsblauw snoer hechten. Deze zullen u tot schouwdraden zijn; gij zult ze zien, de geboden des Eeuwigen gedenken en ze volbrengen en niet verspieden naar de leiding van uw hart en van uwe oogen, die gij afgodisch aanhangt. Opdat gij al Mijne geboden gedenkt en volbrengt en heilig zijt voor uwen God. Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit het land Egypte gevoerd heb, om u tot God te zijn; Ik ben de Eeuwige, uw God.

De Voorlezer herhaalt: ה׳ אלהיכם אמת.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ · הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים · הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ · הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר · הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ · הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל־בָּמוֹת אֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל־שֹׂנְאֵינוּ ·

Waarheid en trouw is dit alles en blijvend voor ons, dat Hij de Eeuwige, onze God, is en niemand buiten Hem en wij Zijn volk Israël; dat Hij het is, die ons bevrijdt uit de macht van koningen, onze Koning, die ons verlost uit de hand van alle geweldenaren; de God, die onzentwege onze verdrukkers straft en vergelding bezorgt aan alle vijanden onzer ziel; die groote daden verricht tot in het ondoorgrondelijke en wonderbare handelingen tot in het ontelbare. Die onze ziel in het leven behield en onze voet niet aan 't wankelen prijs gaf; die ons op de hoogten onzer vijanden deed treden en onzen horen boven al onze haters verhief.

הָעֹשֶׂה־לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה · אוֹתֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם · הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע · וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם ·

Die voor ons wonderen en wraak aan Pharö verrichtte, teekens en wonderdaden op den bodem van de kinderen Chams; die in Zijne verbolgenheid alle eerstgeborenen van Egypte sloeg en Zijn volk Israel uit hun midden tot eeuwige vrijheid uitvoerde. Die Zijne kinderen tusschen de gescheiden deelen der Schelfzee liet overtrekken en hunne vervolgers en haters in diepe vloeden dompelde; daar zagen Zijne kinderen Zijne sterkte, prezen en huldigden Zijnen naam en aanvaardden met welgevallen Zijne regeering; Mozes en de kinderen Israëls hieven voor U met veel vreugde eenen zang aan en zeiden allen:

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא:

Wie is U gelijk onder de machten, o Eeuwige! wie is U gelijk, verheerlijkt in heiligheid, ontzaggelijk in lofzangen, wonderen verrichtend!

מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ · יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

Uwe heerschappij zagen Uwe kinderen, toen Gij de zee kliefdet voor Mozes; „deze is mijn God!" — zoo hieven zij aan en zeiden: de Eeuwige zal regeeren immer en eeuwig!

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

Ook is er gezegd: want de Eeuwige bevrijdt Jacob en verlost hem uit de hand van den sterkere dan hij. Geloofd Gij, Eeuwige! die Israël verlost hebt.

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים, וּפְרוֹשׂ

Doe ons, Eeuwige, onze God! ten vrede nederliggen en laat ons, onze Koning! ten vrede opstaan; spreid

עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ, וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה
טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן
שְׁמֶךָ, וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר
מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב
וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ
וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ ·
כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה
כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה
וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים
וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם :
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵר עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל לָעַד :

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן :
בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם
הַלְלוּיָהּ : בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת
לְבַדּוֹ : וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ
לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־
הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן : יְהִי כְבוֹד
יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו :
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־
עוֹלָם : כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְיָ אֶת־עַמּוֹ
בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל
יְיָ לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם :
וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם

de bedekking van Uwen vrede over ons uit, verzorg ons met goeden raad van voor U en help ons ter wille van Uwen naam! Bescherm ons en verwijder van ons vijand, sterfte, zwaard, hongersnood en kommer; houd iederen hinderaar van vóór en van achter ons terug en berg ons in de schaduw Uwer vleugelen! Gij immers zijt God, die ons hoedt en redt, daar Gij een genadig en barmhartig God en Koning zijt; wil dus ons uit- en ingaan ten leven en ten vrede hoeden, van nu tot eeuwig. Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël voor immer hoedt.

Geloofd de Eeuwige in eeuwigheid, Amen en Amen! Geloofd de Eeuwige van Tsion, die in Jeruzalem zetelt; Halaloejah! Geloofd de Eeuwige God, de God van Israël, die alleen wonderbare daden verricht! En geloofd de naam Zijner heerlijkheid in eeuwigheid; de geheele aarde worde vervuld van Zijne heerlijkheid, Amen en Amen! De eer des Eeuwigen zij voor immer, de Eeuwige verheuge Zich met Zijne werken. De naam des Eeuwigen zij geloofd van nu tot eeuwig. Want de Eeuwige begeeft Zijn volk niet wegens Zijnen grooten naam, daar de Eeuwige verkozen heeft, u voor Hem tot een volk te maken. Het geheele volk zag het, zij vielen op hun aangezicht

וַיֹּאמְרוּ יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: כָּל־גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְּךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ בַּיּוֹם· בָּרוּךְ יְיָ בַּלָּיְלָה· בָּרוּךְ יְיָ בְּשָׁכְבֵנוּ· בָּרוּךְ יְיָ בְּקוּמֵנוּ: כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים· אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר אִישׁ: בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

en zeiden: de Eeuwige is de ware God! de Eeuwige is de ware God! De Eeuwige zal tot Koning worden over de geheele aarde; op dien dag zal de Eeuwige eenig en Zijn naam eenig zijn. Uwe welwillendheid, o Eeuwige, zij over ons, zooals wij op U hopen. Sta ons bij, God onzer hulpe! verzamel en red ons van uit de volken, om Uwen heiligen naam te huldigen en ons te roemen met Uwen lof. Alle volken, die Gij geschapen hebt, zullen eens komen en zich aanbiddend voor U, o Heer! nederwerpen en Uwen naam vereeren. Want groot zijt Gij en Gij, o God! alleen, die wonderbare daden verricht. Wij zijn Uw volk en het kleinvee Uwer weide; wij danken U in eeuwigheid, van geslacht tot geslacht willen wij Uwen lof verkondigen. Geloofd zij de Eeuwige 's daags, geloofd zij de Eeuwige bij nacht, geloofd zij de Eeuwige bij ons nederliggen, geloofd zij de Eeuwige bij ons opstaan! Want in Uwe hand zijn de zielen der levenden en der dooden; in Wiens hand de ziel van al het levende is en de geest van ieder menschelijk lichaam. In Uwe hand vertrouw ik mijnen geest, Gij bevrijdt mij, Eeuwige, waarachtig God! Onze God, die in den hemel zijt! doe Uwen naam eenig zijn, houd Uwe regeering steeds in stand en regeer over ons immer en eeuwig.

Dat onze oogen het zien, ons hart zich verheuge en onze ziel juiche in Uwe ware hulp, als men tot Tsion zegt: uw God regeert! De Eeuwige is Koning, de Eeuwige heeft geregeerd, de Eeuwige zal regeeren, immer en eeuwig! Want van U is de regeering en in alle eeuwigheid zult Gij in eer Koning zijn, want wij hebben geenen anderen Koning dan U. Geloofd Gij, Eeuwige! de Koning, die in Zijne eer steeds over ons zal regeeren, immer en eeuwig, en over al Zijne werken.

יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת׃ בֶּאֱמֹר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ׃ יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד׃ כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ בִּכְבוֹדוֹ, תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד וְעַל כָּל־מַעֲשָׂיו׃

חצי קדיש

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

In de tien bekeeringsdagen voege men hiertusschen:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים׃ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃

Van het Slotfeest (שמיני חג העצרת) *tot Pésach zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

In de bekeeringsdagen:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים ·

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים ׃
אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה · בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הָאֵל (*in de bekeeringsdagen:* הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ ׃

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה · חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ
דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל ·

Op Zaterdagavond zegge men in de plaats van de woorden חננו מאתך *enz. het volgende:*

אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ מַדַּע תּוֹרָתֶךָ · וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ · וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה · אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָחֵל עָלֵינוּ הַיָּמִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם חֲשׂוּכִים מִכָּל־חֵטְא וּמְנֻקִּים מִכָּל־עָוֹן וּמְדֻבָּקִים בְּיִרְאָתֶךָ · וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל ·

Gij begunstigdet ons met de kennis Uwer leer en leerdet ons, de wetten van Uwen wil uit te oefenen. Gij scheiddet, Eeuwige, onze God! tusschen heilig en ongewijd, tusschen licht en duisternis, tusschen Israël en de volken, tusschen den zevenden dag en de zes werkdagen. Onze Vader en Koning! laat de dagen, die ons te gemoet gaan, ten vrede ons bereiken, onttrokken aan elke zonde, gereinigd van elke verkeerdheid en gehecht aan Uwe leer.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת ׃

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ
בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה ׃

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל
וְסוֹלֵחַ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ ׃

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל
חָזָק אָתָּה ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל ׃

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה · וְהַעֲלֵה
רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ ·

Dit gebed voor een zieke kan men hier inlasschen.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה
מִן־הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף לַחוֹלֶה (*Voor eene vrouw:* לַחוֹלָה)

Hier voegt men den Hebreeuwschen naam van den zieke in,

בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל ·

כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא
חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־
כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה

(*Gedurende den winter, van den avond vóór den 60sten dag na de* תקופת תשרי *tot het Pésachfeest, zegge men in plaats van* ותן ברכה:

וְתֵן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה)

עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים :

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד
מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :
הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן
וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ
בַּמִּשְׁפָּט · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט :

(*In de bekeeringsdagen:* הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט :)

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל־תְּהִי תִקְוָה וְכָל־עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכָל־
אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר
וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹבֵר
אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים :

עַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־הַחֲסִידִים וְעַל־זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל־
פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכֹל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים

הֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם, וּלְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָּטָחְנוּ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים ׃

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ,
וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם, וְכִסֵּא דָוִד
מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם ׃
אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ ׃ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ,
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה ׃
שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן
אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ, כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה ׃ וּמִלְּפָנֶיךָ
מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל־תְּשִׁיבֵנוּ ׃ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה ׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן,
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׃

Op het Nieuwe-maansfeest (ראש חדש) *en de middendagen van het Pésach- en Loofhuttenfeest* (חול המועד) *wordt hier* יעלה ויבא *gezegd.*

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד
וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן
יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה
וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Nieuwe-maansfeest: רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ

Op het Pésachfeest: חַג הַמַּצּוֹת

Op het Loofhuttenfeest: חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה ׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה ׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה ׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים ׃
וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ ׃ כִּי אֵלֶיךָ
עֵינֵינוּ ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר
שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן ׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד · צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ·
נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־
נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ
רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ :

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *en het Lotenfeest* (פורים) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ
לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה :

Op het Inwijdingsfeest:

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן
הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ : וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם
נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד
טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה :
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ
נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל :

Op het Lotenfeest:

בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד
לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד
בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז : וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הֵפַרְתָּ אֶת־עֲצָתוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת־מַחֲשַׁבְתּוֹ וַהֲשֵׁבוֹתָ גְּמוּלוֹ
בְּרֹאשׁוֹ וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ :

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד :

In de bekeeringsdagen : וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ :

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם · וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ·

In de bekeeringsdagen:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה
יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:
טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ
וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים
וּלְשָׁלוֹם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי · נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי · וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

Men treedt 3 schreden achterwaarts, waarbij men het eerst den linkervoet verplaatst, wendt zich dan ter linkerzijde en zegt: עשה שלום במרומיו, *vervolgens ter rechterzijde en zegt:* הוא יעשה שלום עלינו *en buigt ten slotte vóór zich en zegt:* ועל כל *enz. Dan richt men zich langzaam op en keert na eenige oogenblikken wachtens naar zijne plaats terug.*

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

קדיש תתקבל

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל · לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית · שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת · וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה · שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא · שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ · אֵין עוֹד · אֱמֶת

מלכנו אפס זולתו · ככתוב בתורתו וידעת היום והשבת אל־לבבך כי יי הוא האלהים בשמים ממעל ועל־הארץ מתחת · אין עוד :
על־כן נקוה לך יי אלהינו לראות מהרה בתפארת עזך להעביר גלולים מן־הארץ והאלילים כרות יכרתון · לתקן עולם במלכות שדי וכל־בני בשר יקראו בשמך · להפנות אליך כל־רשעי ארץ · יכירו וידעו כל־יושבי תבל כי לך תכרע כל־ברך תשבע כל־לשון : לפניך יי אלהינו יכרעו ויפלו · ולכבוד שמך יקר יתנו · ויקבלו כלם את־על מלכותך · ותמלוך עליהם מהרה לעולם ועד · כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד · ככתוב בתורתך יי ימלך לעלם ועד : ונאמר והיה יי למלך על־כל־הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד :

קדיש יתום

Psalm 121.

(Uit te spreken, wanneer de תפלת ערבית *na het invallen van den nacht verricht wordt.)*

שיר למעלות אשא עיני אל־ההרים מאין יבא עזרי : עזרי מעם יי עשה שמים וארץ : אל־יתן למוט רגלך אל־ינום שמרך : הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל : יי שמרך יי צלך על־יד ימינך : יומם השמש לא־יככה וירח בלילה : יי ישמרך מכל־רע ישמר את־נפשך : יי ישמר־צאתך ובואך מעתה ועד־עולם :

Sabbath-begroeting, קבלת שבת.

Psalm 95.

Komt, laat ons juichen voor den Eeuwige, jubelen voor de Rots onzer hulpe. Laat ons voor Zijn aangezicht treden met dankbare hulde,

לכו נרננה ליי נריעה לצור ישענו : נקדמה פניו בתודה

בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃ כִּי אֵל
גָּדוֹל יְיָ וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־
אֱלֹהִים׃ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־
אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃ אֲשֶׁר־
לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו
יָצָרוּ׃ בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה
נִבְרְכָה לִפְנֵי־יְיָ עֹשֵׂנוּ׃ כִּי הוּא
אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ
וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃
אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם
מַסָּה בַּמִּדְבָּר׃ אֲשֶׁר נִסּוּנִי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי׃
אַרְבָּעִים שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר
עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־
יָדְעוּ דְרָכָי׃ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי
בְאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי׃

met liederen voor Hem jubelen. Want een groot God is de Eeuwige en een groot Koning boven alle goden. In Wiens hand de diepten der aarde zijn en de hooge vlucht der bergen behoort Hem. Wien de zee behoort, Hij heeft haar gewrocht; het droge, Zijne handen hebben het gevormd. Komt, laten wij ons aanbiddend nederwerpen en knielen, de knie buigen voor den Eeuwige, onzen Maker. Want Hij is onze God en wij het volk Zijner weide en het kleinvee, door Zijne hand geleid, heden wanneer gij naar Zijne stem luistert. Verstokt uw hart niet als te Meriba, als op den dag van Massa in de woestijn, waar uwe voorouders Mij beproefden, waar zij Mij op de proef stelden, ook nadat zij Mijne verrichting gezien hadden. Veertig jaren had Ik een afkeer van dat geslacht, Ik zeide: zij zijn een volk, verdoold van harte, zij kennen Mijne wegen niet. Van wie Ik in Mijn toorn zwoer, dat zij niet tot Mijne rustplaats zouden komen.

Psalm 96.

שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַייָ
כָּל־הָאָרֶץ׃ שִׁירוּ לַייָ בָּרְכוּ
שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃
סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים
נִפְלְאוֹתָיו׃ כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל
מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃

Zingt den Eeuwige een nieuw lied, zingt den Eeuwige, gij geheele aarde! Zingt den Eeuwige, looft Zijnen naam, verkondigt van dag tot dag Zijne hulp. Verhaalt onder de natiën Zijne eer, onder alle volken Zijne wonderbare daden. Want groot is de Eeuwige en zeer geloofd, ontzaggelijk is Hij boven alle goden.

Alle goden der volken zijn immers nietige afgoden, de Eeuwige echter heeft den hemel gemaakt. Majesteit en pracht gaan voor Hem uit, macht en luister zijn in Zijn heiligdom. Geeft den Eeuwige, geslachten der volken! geeft den Eeuwige eer en macht. Geeft den Eeuwige de eer Zijns naams, draagt offergaven aan en komt in Zijne voorhoven. Werpt u voor den Eeuwige in heilig siergewaad neder, beeft voor Hem, alle aardbewoners! Zegt onder de volken: de Eeuwige regeert, nu staat ook de wereld vast en wankelt niet, Hij richt de volken naar billijkheid. De hemel verheuge zich en de aarde juiche, de zee bruise en wat haar vervult. Het veld verblijde zich en al wat er op is, dan juichen alle boomen des wouds. Voor den Eeuwige, daar Hij komt, daar Hij komt, om de aarde te richten, Hij richt de wereld met rechtvaardigheid en volken in Zijne trouw.

כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיְיָ
שָׁמַיִם עָשָׂה : הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו
עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ : הָבוּ לַייָ
מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַייָ כָּבוֹד
וָעֹז : הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ־
מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו : הִשְׁתַּחֲווּ
לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו
כָּל־הָאָרֶץ : אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ
מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט
יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים : יִשְׂמְחוּ
הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם
הַיָּם וּמְלֹאוֹ : יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־
אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר :
לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט
הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים
בֶּאֱמוּנָתוֹ :

Psalm 97.

De Eeuwige regeert, de aarde juicht, zij verheugen zich, talrijke eilanden. Wolk en nevel zijn rondom Hem, rechtvaardigheid en recht zijn de zetel Zijns troons. Vuur gaat voor Hem uit en verzengt rondom Zijne tegenstanders. Zijne bliksemstralen verlichten de wereld, de aarde ziet het en beeft. Bergen smelten als was

יְיָ מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים
רַבִּים : עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו
צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ : אֵשׁ
לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו :
הֵאִירוּ בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֵל
הָאָרֶץ : הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ

מִלִּפְנֵי יְיָ מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃
הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל־
הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ׃ יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי
פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים
הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים׃ שָׁמְעָה
וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה
לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְיָ׃ כִּי־אַתָּה
יְיָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד
נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ אֹהֲבֵי
יְיָ שִׂנְאוּ רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו
מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם׃ אוֹר זָרֻעַ
לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה׃ שִׂמְחוּ
צַדִּיקִים בַּייָ וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃

voor den Eeuwige, voor den Heer der geheele aarde. De hemel verkondigt Zijne rechtvaardigheid en alle volken zien Zijne eer. Beschaamd worden nu alle dienaren van gehouwen beelden, die zich beroemden op nietige afgoden; voor Hem werpen zich alle godheden aanbiddend neder. Tsion hoort het en verheugt zich, de dochteren Juda's juichen om Uwe rechten, Eeuwige! Want Gij, Eeuwige, Allerhoogste over de geheele aarde, zeer zijt Gij verheven boven alle godheden. Gij, die den Eeuwige bemint, haat het kwade! Hij behoedt de zielen Zijner vromen, uit de handen van goddeloozen redt Hij hen. Een licht is gezaaid voor den brave en voor de oprechten van harte vreugde. Verheugt u, braven, in den Eeuwige en huldigt Zijne heilige gedachtenis!

Psalm 98.

מִזְמוֹר, שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי־
נִפְלָאוֹת עָשָׂה, הוֹשִׁיעָה־לּוֹ
יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ׃ הוֹדִיעַ יְיָ
יְשׁוּעָתוֹ, לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ׃
זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית
יִשְׂרָאֵל, רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת
יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ הָרִיעוּ לַייָ כָּל־
הָאָרֶץ, פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ׃ זַמְּרוּ

Een Psalm. Zingt den Eeuwige een nieuw lied, want wonderen heeft Hij verricht, geholpen heeft Hem Zijne rechterhand en Zijn heilige arm. De Eeuwige heeft doen kennen Zijne hulp, voor de oogen der volken Zijne rechtvaardigheid geopenbaard. Hij gedacht Zijne welwillendheid en trouw aan het huis van Israël, gezien hebben alle uiteinden der aarde de hulp van onzen God. Jubelt voor den Eeuwige, gij geheele aarde! breekt los, juicht en heft liederen aan. Heft den Eeuwige

לַיְיָ בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה׃
בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ
תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־
כָף, יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ׃ לִפְנֵי יְיָ
כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ, יִשְׁפֹּט־
תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃

liederen aan bij de harp, met harp en stem van gezang. Met trompetten en bazuingeluid jubelt voor den Koning, den Eeuwige. De zee bruise en wat haar vervult, de wereld en die haar bewonen. Stroomen mogen in de handen klappen, eenparig bergen juichen. Voor den Eeuwige, daar Hij komt, om de aarde te richten; Hij richt de wereld met rechtvaardigheid en volken naar billijkheid.

Psalm 99.

יְיָ מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים
תָּנוּט הָאָרֶץ׃ יְיָ בְּצִיּוֹן גָּדוֹל
וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים׃ יוֹדוּ
שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא, קָדוֹשׁ הוּא׃
וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב, אַתָּה
כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים, מִשְׁפָּט וּצְדָקָה
בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ׃ רוֹמְמוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו,
קָדוֹשׁ הוּא׃ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ
קֹרְאִים אֶל־יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם׃
בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ
עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ׃ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
אַתָּה עֲנִיתָם, אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ
לָהֶם, וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם׃

De Eeuwige regeert, volken sidderen; Hij troont op de Keroebim, de aarde wankelt. De Eeuwige is te Tsion groot en verheven is Hij boven alle volken. Zij huldigen Uwen naam, groot en ontzaggelijk, heilig is Hij. — En de macht van den Koning, die recht bemint, hebt Gij op billijkheid gegrondvest, rechtvaardigheid en deugd hebt Gij onder Jacob geoefend. Verheft den Eeuwige, onzen God, en werpt u neder aan Zijne voetbank, heilig is Hij. — Mozes en Aron onder Zijne priesters en Samuel onder de verkondigers van Zijnen naam roepen tot den Eeuwige en Hij verhoort hen. In wolkzuil spreekt Hij tot hen, zij betrachtten Zijne getuigenissen en de wet, die Hij hun gaf. Eeuwige, onze God! Gij verhoordet hen, een vergevensgezind God waart Gij hun, maar Wreker toch om hunne handelingen.

Verheft den Eeuwige, onzen God, en werpt u aan Zijnen heiligen berg neder, want heilig is de Eeuwige, onze God.

רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר
קָדְשׁוֹ כִּי־קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃

Psalm 29.

Een Psalm van David. Geeft den Eeuwige, zonen der machtigen! geeft den Eeuwige eer en macht. Geeft den Eeuwige de eer Zijns naams, werpt u voor den Eeuwige neder in heilig siergewaad.— De stem des Eeuwigen over de wateren! de God der eer dondert, de Eeuwige boven overvloedige wateren! De stem des Eeuwigen klinkt met kracht, de stem des Eeuwigen klinkt met luister. De stem des Eeuwigen breekt cederen, de Eeuwige verbrijzelt de cederen des Libanons. Hij doet hen huppelen als een kalf, Libanon en Sirjon als een jonge reëm. De stem des Eeuwigen splijt vuurvlammen. De stem des Eeuwigen doet beven de woestijn, beven doet de Eeuwige de woestijn Kades. De stem des Eeuwigen doet hinden angstig sidderen en ontbladert wouden; in Zijnen tempel verkondigt alles eer! De Eeuwige troonde bij den zondvloed, zoo troont de Eeuwige als Koning voor eeuwig. De Eeuwige schenkt Zijn volk macht, de Eeuwige zegent Zijn volk met den vrede.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַייָ בְּנֵי אֵלִים
הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַייָ
כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־
קֹדֶשׁ׃ קוֹל יְיָ עַל־הַמָּיִם, אֵל־
הַכָּבוֹד הִרְעִים יְיָ עַל־מַיִם רַבִּים׃
קוֹל־יְיָ בַּכֹּחַ קוֹל יְיָ בֶּהָדָר׃ קוֹל
יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְיָ אֶת־
אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל,
לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים׃
קוֹל־יְיָ חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל
יְיָ יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְיָ מִדְבַּר
קָדֵשׁ׃ קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף
יְעָרוֹת, וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד׃
יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְיָ מֶלֶךְ
לְעוֹלָם׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ
יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

Het lied der Sabbath-intrede.

Kom, vriend! de bruid te gemoet, laat ons den Sabbath begroeten!

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה · פְּנֵי
שַׁבָּת נְקַבְּלָה׃

„*Neem in acht*" en „*gedenk*" in éene uitspraak, liet de eenige God ons hooren; zoo wordt de Eeuwige één en Zijn naam één, tot naam, luister en lof.

Kom, enz.

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד ·
הִשְׁמִיעָֽנוּ אֵל הַמְּיֻחָד ·
יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד ·
לְשֵׁם וּלְתִפְאֶֽרֶת וְלִתְהִלָּה :
לכה

Den Sabbath te gemoet komt, laat ons gaan, want deze is de bron des zegens, van den eersten aanvang gewijd, het einde van den (scheppings) arbeid, in het plan het begin.

Kom, enz.

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה ·
כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה ·
מֵרֹאשׁ מִקֶּֽדֶם נְסוּכָה ·
סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה :
לכה

Koninklijk heiligdom! stad der regeering! op, treed naar buiten uit de verwoesting. Genoeg hebt gij in het dal des geweens vertoefd; Hij komt zich weder over u ontfermen.

Kom, enz.

מִקְדַּשׁ מֶֽלֶךְ עִיר מְלוּכָה ·
קֽוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה ·
רַב לָךְ שֶֽׁבֶת בְּעֵֽמֶק הַבָּכָא ·
וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַֽיִךְ חֶמְלָה :
לכה

Schud u af van het stof, op, omkleed u met uw prachtgewaad, mijn volk! Door den zoon van Jisai, den Beth-Lechemiet, nadert tot mijne ziel de verlossing.

Kom, enz.

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר, קֽוּמִי ·
לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי ·
עַל־יַד בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי ·
קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְאָלָהּ :
לכה

Wek u op, wek u op, want uw licht komt; op, wordt verlicht! Ontwaak, ontwaak, een lied draag voor! Gods heerlijkheid openbaart zich over u.

Kom, enz.

הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי ·
כִּי בָא אוֹרֵךְ קֽוּמִי אֽוֹרִי ·
עֽוּרִי עֽוּרִי שִׁיר דַּבֵּֽרִי ·
כְּבוֹד יְיָ עָלַֽיִךְ נִגְלָה :
לכה

לֹא תֵבֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי ·
מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי ·
בָּךְ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי ·
וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ ׃

Niet meer beschaamd, niet meer schaamrood wordt gij, wat zoudt gij u nederbuigen en wat zoudt gij klagen? Bij u vinden toevlucht de vernederden mijns volks, — nu de stad op haren puinhoop herbouwd wordt. Kom, enz. לכה

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ ·
וְרָחֲקוּ כָּל־מְבַלְּעָיִךְ ·
יָשִׂישׂ עָלַיִךְ אֱלֹהָיִךְ ·
כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה ׃

Tot plundering worden uwe plunderaars; zij verwijderen zich, al uwe verdervers; blijde is met u uw God, als de blijdschap eens bruidegoms met zijne bruid.

Kom, enz. לכה

יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרוֹצִי ·
וְאֶת־יְיָ תַּעֲרִיצִי ·
עַל יַד־אִישׁ בֶּן פַּרְצִי ·
וְנִשְׂמְחָה וְנָגִילָה ׃

Rechts en links breidt gij u uit en voor den Eeuwige leert gij ontzag, door den man uit Perets' stam, dat wij ons verheugen en juichen.

Kom, enz. לכה

Allen staan op en zeggen בואי בשלום וכו׳. *(Bij het eerste* בואי כלה *buige men naar links, bij het tweede naar rechts.)*

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ ·
גַּם בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה ·
תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה ·
בּוֹאִי כַלָּה · בּוֹאִי כַלָּה ׃

Kom in vrede, kroon van den gemaal! in vreugde zelfs en gejubel, te midden der getrouwen van het Gode behoorende volk, kom, o bruid! kom, o bruid!

(Kom, enz. לכה)

Psalm 92.

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת ׃ טוֹב לְהֹדוֹת לַייָ וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ

Een zangpsalm voor den Sabbath-dag. Goed is het, den Eeuwige te huldigen en voor Uwen naam, Allerhoogste! liederen aan te heffen;

עֶלְיוֹן׃ לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת׃ עֲלֵי־עָשׂוֹר
וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר׃
כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְיָ בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי
יָדֶיךָ אֲרַנֵּן׃ מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ
יְיָ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ׃ אִישׁ
בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־
זֹאת׃ בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב
וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם
עֲדֵי־עַד׃ וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם
יְיָ׃ כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְיָ כִּי־הִנֵּה
אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי
אָוֶן׃ וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי
בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן׃ וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי
בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה
אָזְנָי׃ צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז
בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה׃ שְׁתוּלִים בְּבֵית
יְיָ בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ עוֹד
יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים
יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְיָ צוּרִי וְלֹא־
עַוְלָתָה בּוֹ׃

in den morgen Uwe welwillendheid te verkondigen en Uwe trouw in de nachten. Bij tiensnarig speeltuig en bij psalter, bij het gepeins op de harp. Want Gij verheugt mij, Eeuwige! met Uw werk, in de verrichtingen Uwer handen juich ik. Hoe groot zijn Uwe verrichtingen, Eeuwige! zeer diep Uwe ontwerpen. Een dom man beseft het niet en een dwaas ziet dit niet in; wanneer goddeloozen bloeien als kruid en alle boosdoeners welig opschieten, opdat zij voor immer verdelgd worden. Gij echter zijt hoog verheven in eeuwigheid, o Eeuwige! Want zie, Uwe vijanden, Eeuwige! want zie, Uwe vijanden gaan verloren, zij verstrooien zich, alle boosdoeners. Doch mijnen hoorn verheft Gij als eenen reëm, ik word overgoten met versche olie. Daar schouwt mijn oog op mijne beloerders, naar hen, die kwaadwillig tegen mij opstaan, luisteren mijne ooren. De brave bloeit als de palm, als een ceder op den Libanon groeit hij op. Geplant in het huis des Eeuwigen, bloeien zij in de voorhoven van onzen God. Nog spruiten zij in de grijsheid, blijven saprijk en groen. Om te verkondigen, dat de Eeuwige oprecht is, mijn Rots, bij wien geen onrecht bestaat.

Psalm 93.

יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז

De Eeuwige regeert! Hij heeft Zich met hoogheid omkleed; omkleed heeft Zich de Eeuwige, met macht

הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־
תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם
אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְיָ נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם:
מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים
מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ:
עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ
נַאֲוָה־קֹּדֶשׁ יְיָ לְאֹרֶךְ יָמִים:

omgord; nu staat ook vast de wereld en wankelt niet. Vast is Uw troon van oudsher, van eeuwigheid zijt Gij. Daar verhieven stroomen, o Eeuwige! daar verhieven stroomen hunne stem, stroomen verheffen hun gebruis. Boven de stemmen van vele wateren, geweldige baren der zee, is geweldig in de hoogte de Eeuwige. Uwe getuigenissen zijn zeer getrouw, Uw huis betaamt heiligheid, Eeuwige! in lengte van dagen.

קדיש יתום

Rouwbedrijvenden gedurende de zeven treurdagen blijven bij den Vrijdagmiddag-dienst in het voorportaal der Synagoge staan. Vóór ברכו *gaat de Rabbijn of de Voorlezer hun te gemoet, (spreekt tot hen:* (המקום ינחם אותך (אתכם) בתוך שאר אבלי ציון וירושלים) *en geeft hun een teeken, dat zij thans de Synagoge binnentreden. De rouwbedrijvenden zetten zich niet op hunne gewone plaats.*

(In enkele gemeenten geschiedt dit naar binnen geleiden reeds vóór בואי בשלום*).*

Avondgebed voor den Sabbath, תפלת ערבית לשבת

Terwijl de Voorlezer ברכו *voordraagt, zegt de gemeente zacht* יתברך **) enz.*

Voorlezer.

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

Looft den Eeuwige, die geloofd is.

Gemeente en daarna de Voorlezer.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

Geloofd de Eeuwige, die geloofd is, immer en eeuwig.

Gemeente.

*) יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם
וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא
אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים · סֹלּוּ
לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו ·
וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

Geloofd en geprezen en geroemd en verhoogd en verheven worde de naam van den Koning aller koningen, den Heilige, geloofd zij Hij, die de eerste en de laatste is en buiten wien geen God bestaat. Baant den weg voor Hem, die door de hemelvlakten vaart, God is Zijn naam, en juicht voor Hem. Zijn naam zij verheven boven allen lof en zang.

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם :

Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig. De naam des Eeuwigen zij geloofd van nu tot eeuwig.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ · בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר · וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ · אֵל חַי וְקַיָּם, תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים :

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die met Zijn woord avonden doet schemeren, met wijsheid hemelpoorten opent, met vernuft tijden wijzigt en de stonden doet afwisselen; die de sterren op hunne posten aan het uitspansel naar Zijn welbehagen ordent, de Schepper van dag en nacht, die licht wegrolt voor duisternis en duisternis voor licht; die den dag doet verdwijnen en den nacht brengt en eene scheiding maakt tusschen dag en nacht, de Eeuwige, Tsebaoth is Zijn naam. Hij, de levende en eeuwigdurende God, zal steeds over ons regeeren, immer en eeuwig. Geloofd Gij, Eeuwige! die avonden doet schemeren.

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ · תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ · עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה · וְאַהֲבָתְךָ

Met eeuwige liefde hebt Gij het huis Israëls, Uw volk, bemind, leer en geboden, wetten en rechten ons geleerd. Daarom, Eeuwige, onze God! willen wij bij ons nederliggen en bij ons opstaan Uwe wetten bespreken en ons met de woorden Uwer leer en met Uwe geboden verheugen, immer en eeuwig; want zij zijn ons leven en de verlenging onzer dagen, hen willen wij dus bij dag en bij nacht beoefenen. Moget Gij Uwe liefde

אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

in eeuwigheid van ons niet doen wijken! Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël bemint.

Wanneer men niet met de gemeente bidt, zegge men: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד:

Hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

Stil. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig.

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

Gij zult den Eeuwige, uwen God, beminnen met geheel uw hart, geheel uwe ziel en geheel uw vermogen. Deze woorden, die Ik u heden gebied, zullen op uw hart zijn. Gij zult ze uwen kinderen inscherpen en er van spreken wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult ze tot teeken aan uwe hand binden en zij zullen tot voorhoofdsband tusschen uwe oogen zijn. Gij zult ze schrijven aan de deurposten uws huizes en aan uwe poorten.

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ:

Nu zal het zijn, wanneer gij geheel luistert naar Mijne geboden, die Ik u heden gebied, om den Eeuwige, uwen God, te beminnen en Hem met geheel uw hart en geheel uwe ziel te dienen. En Ik zal den regen uws lands op zijnen tijd geven, vroegen en laten regen, zoodat gij uw koren, uwen most en uwe olie zult inzamelen.

וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם
פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה
אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ
וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן
לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם
וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם
אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם
עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי
הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־

En Ik zal kruid op uw veld geven voor uw vee; gij zult eten en u verzadigen. — Neemt u dan in acht, dat uw hart niet verleid worde en gij afwijkt, andere goden dient en u voor hen aanbiddend nederwerpt. Want dan zoude de toorn des Eeuwigen tegen u ontbranden; Hij zoude den hemel sluiten, zoodat er geen regen ware, de aardbodem zijne opbrengst niet schonk en gij spoedig te niet zoudt gaan van het goede land, dat de Eeuwige u geeft. — Daarom zult gij deze Mijne woorden op uw hart en uwe ziel vestigen, ze binden tot teeken op uwe hand en dat zij tot voorhoofdsband zijn tusschen uwe oogen. Gij zult ze uwen kinderen leeren, om er van te spreken, wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult ze schrijven aan de deurposten van uw huis en aan uwe poorten. Opdat talrijk worden uwe dagen en de dagen uwer kinderen op den aardbodem, dien de Eeuwige uwen voorouders toegezworen heeft hun te geven, als de dagen van den hemel boven de aarde.

De Eeuwige zeide tot Mozes aldus: Spreek tot de kinderen Israëls en gij zult tot hen zeggen, dat zij zich schouwdraden maken aan

כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָֹה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם׃

de hoeken hunner kleederen voor hunne nageslachten, en dat zij aan de schouwdraden van iederen hoek een hemelsblauw snoer hechten. Deze zullen u tot schouwdraden zijn; gij zult ze zien, de geboden des Eeuwigen gedenken en ze volbrengen en niet verspieden naar de leiding van uw hart en van uwe oogen, die gij afgodisch aanhangt. Opdat gij al Mijne geboden gedenkt en volbrengt en heilig zijt voor uwen God. Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit het land Egypte gevoerd heb, om u tot God te zijn; Ik ben de Eeuwige, uw God.

De Voorlezer herhaalt: ה׳ אלהיכם אמת.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ · הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים · הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ · הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר · הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ ·

Waarheid en trouw is dit alles en blijvend voor ons, dat Hij de Eeuwige, onze God, is en niemand buiten Hem en wij Zijn volk Israël; dat Hij het is, die ons bevrijdt uit de macht van koningen, onze Koning, die ons verlost uit de hand van alle geweldenaren; de God, die onzentwege onze verdrukkers straft en vergelding bezorgt aan alle vijanden onzer ziel; die groote daden verricht tot in het ondoorgrondelijke en wonderbare handelingen tot in het ontelbare. Die onze ziel in het leven behield en onzen voet niet aan het wankelen prijs gaf;

die ons op de hoogten onzer vijanden deed treden en onzen horen boven al onze haters verhief. Die voor ons wonderen en wraak aan Pharö verrichtte, teekens en wonderdaden op den bodem van de kinderen Chams; die in Zijne verbolgenheid alle eerstgeborenen van Egypte sloeg en Zijn volk Israel uit hun midden tot eeuwige vrijheid uitvoerde. Die Zijne kinderen tusschen de gescheiden deelen der Schelfzee liet overtrekken en hunne vervolgers en haters in diepe vloeden dompelde; daar zagen Zijne kinderen Zijne sterkte, prezen en huldigden Zijnen naam en aanvaardden met welgevallen Zijne regeering; Mozes en de kinderen Israëls hieven voor U met veel vreugde eenen zang aan en zeiden allen:

Wie is U gelijk onder de machten, o Eeuwige! wie is U gelijk, verheerlijkt in heiligheid, ontzaggelijk in lofzangen, wonderen verrichtend!

Uwe heerschappij zagen Uwe kinderen, toen Gij de zee kliefdet voor Mozes; „deze is mijn God!" — zoo hieven zij aan en zeiden: de Eeuwige zal regeeren immer en eeuwig!

Ook is er gezegd: want de Eeuwige bevrijdt Jacob en verlost hem uit de hand van den sterkere dan hij. Geloofd Gij, Eeuwige! die Israël verlost hebt.

Doe ons, Eeuwige, onze God! ten vrede nederliggen

הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל־בָּמוֹת אֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל־שֹׂנְאֵינוּ ׃ הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה ׃ אוֹתֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם ׃ הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם ׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע ׃ וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ ׃ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם, מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם ׃

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא ׃

מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ ׃ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד ׃

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל ׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם

וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים, וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ, וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ, וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ· כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם· וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְרוּשָׁלָיִם׃

en laat ons, onze Koning! ten vrede opstaan; spreid de bedekking van Uwen vrede over ons uit, verzorg ons met goeden raad van voor U en help ons ter wille van Uwen naam! Bescherm ons en verwijder van ons vijand, sterfte, zwaard, hongersnood en kommer; houd iederen hinderaar van vóór en van achter ons terug en berg ons in de schaduw Uwer vleugelen! Gij immers zijt God, die ons hoedt en redt, daar Gij een genadig en barmhartig God en Koning zijt; wil dus ons uit- en ingaan ten leven en ten vrede hoeden, van nu tot eeuwig, en spreid de bedekking van Uwen vrede over ons uit. Geloofd Gij, Eeuwige! die de bedekking van vrede uitspreidt over ons, over geheel zijn volk Israël en over Jeruzalem.

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם׃ בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהֹוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ׃

Dat de kinderen Israëls den Sabbath in acht nemen, om den Sabbath voor hunne nageslachten tot een eeuwig verbond te maken. Tusschen Mij en de kinderen Israëls is hij een teeken voor eeuwig, dat in zes dagen de Eeuwige den hemel en de aarde gemaakt en op den zevenden dag gerust heeft en Zijn (goddelijk) doel bereikt had.

Op de drie Vreugdefeesten zegge men in plaats van ושמרו:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהֹוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

Nu sprak Mozes van de feesten des Eeuwigen tot de kinderen Israëls.

Op het Nieuwejaarsfeest:

Blaast op den nieuwemaansdag op de bazuin, bij bedekte maan, ten dage van ons feest. Want eene wet is het voor Israël, eene verordening van Jacobs God.

תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ ׃ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב ׃

Op den Grooten Verzoendag:

Want op dien dag zal men u verzoenen, om u te reinigen; van al uwe zonden zult gij voor den Eeuwige rein worden.

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ ׃

חצי קדיש

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃

In de tien bekeeringsdagen voege men hiertusschen:

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים ׃ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים ׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם ׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃

Van het Slotfeest (שמיני חג העצרת) *tot Pésach zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם ׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ׃

In de bekeeringsdagen:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים ׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים ׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים ׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (הַמֶּלֶךְ *(in de bekeeringsdagen:* הַקָּדוֹשׁ ׃

אַתָּה קִדַּשְׁתָּ אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי לִשְׁמֶךָ ׃ תַּכְלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ ׃ וּבֵרַכְתּוֹ מִכָּל־הַיָּמִים וְקִדַּשְׁתּוֹ מִכָּל־הַזְּמַנִּים, וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ ׃

Gij hebt den zevenden dag voor Uwen naam geheiligd als de voltooiing des scheppingswerks van hemel en aarde; Gij zegendet hem boven alle dagen en heiligdet hem boven alle tijden, zooals ook in Uwe leer geschreven staat:

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם ׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה ׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת ׃

Zoo waren de hemel en de aarde en al hun heir voltooid. Nu voltooide God op den zevenden dag Zijn arbeid, dien Hij verricht had; Hij rustte namelijk op den zevenden dag van al Zijnen arbeid, dien Hij verricht had. God zegende den zevenden dag en heiligde hem, want daarop had Hij gerust van al Zijnen arbeid, dien God geschapen had, om dezen niet verder te verrichten.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ, קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת, וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ, וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת ׃

Onze God en God onzer voorouders! vind welbehagen in onze rust, heilig ons met Uwe geboden en schenk ons een werkelijk aandeel aan Uwe leer, verzadig ons van Uwe weldaad en verheug ons met Uwe hulp en reinig ons hart, om U in trouw te dienen. Geef ons, Eeuwige, onze God! met liefde en met welbehagen Uwen heiligen Sabbath ten erfdeel, dat daarop Israël ruste, zij die Uwen naam heiligen. Geloofd Gij, Eeuwige! die den Sabbath heiligt.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·

Op het Nieuwe-maansfeest (ראש חדש) *en de middendagen van het Pésach- en Loofhuttenfeest* (חול המועד) *wordt hier* יעלה ויבא *gezegd.*

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Nieuwe-maansfeest: רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ

Op het Pésachfeest: חַג הַמַּצּוֹת

Op het Loofhuttenfeest: חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה · זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה · וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה · וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים · וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ · כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה :

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן :

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד · צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר · נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ :

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה :

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ : וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם

נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד
טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ
נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל׃

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

In de bekeeringsdagen וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃
שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ
אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם׃ וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃

In de bekeeringsdagen:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה
יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃ טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ
וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים
וּלְשָׁלוֹם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי׃ נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם
וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי׃ וְכֹל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם׃ עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ׃
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי׃

Men treedt 3 schreden achterwaarts, waarbij men het eerst den linkervoet verplaatst, wendt zich dan ter linkerzijde en zegt: עשה שלום במרומיו, *vervolgens ter rechterzijde en zegt:* הוא יעשה שלום עלינו *en buigt ten slotte vóór zich en zegt:* ועל כל *enz. Dan richt men zich langzaam op en keert na eenige oogenblikken wachtens naar zijne plaats terug.*

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמֹנִיּוֹת׃ וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

Voorlezer en Gemeente.

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם ׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה ׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת ׃

(Wanneer de eerste avond van het Pésach-feest op Vrijdag-avond invalt, dan wordt מגן אבות *enz. weggelaten en spreke men dus hier onmiddellijk* קדיש *uit.)*

Voorlezer.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ ׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! God van Abraham, God van Izak en God van Jacob, groote, machtige en ontzaggelijke God, allerhoogste God, Schepper van hemel en aarde!

Gemeente.

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ, מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ, הָאֵל (*in de bekeeringsdagen:* הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ, הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם ׃ לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת ׃ אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית ׃

Het schild der vaderen naar Zijn woord, die de dooden doet herleven naar Zijne belofte, de heilige God, (Koning) aan Wien niets gelijk is, die aan Zijn volk op Zijnen heiligen Sabbathdag rust verleent, daar Hij in hen behagen vond, om hun rust te verschaffen. Voor Hem willen wij dienen met ontzag en vreeze en Zijnen naam iederen dag en altijd huldigen naar den aard Zijner zegeningen; de God der huldigingen, de Heer van den vrede, die den Sabbath heiligt, den zevenden dag zegent en in heiligheid rust verleent aan het volk, rijkelijk van wellust verzadigd, ter herinnering aan het scheppingswerk.

Voorlezer.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ · וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת ׃

קדיש תתקבל

(Het volgende zegt men niet, wanneer de Vrijdag of Sabbath tevens feestdag is en evenmin op den Sabbath der middendagen van het Pésach- en Loofhuttenfeest.)

בַּמֶּה מַדְלִיקִין וּבַמָּה אֵין מַדְלִיקִין · אֵין מַדְלִיקִין לֹא בְלֶכֶשׁ וְלֹא בְחֹסֶן וְלֹא בְכַלָּךְ וְלֹא בִּפְתִילַת הָאִידָן וְלֹא בִּפְתִילַת הַמִּדְבָּר וְלֹא בִירוֹקָה שֶׁעַל פְּנֵי הַמָּיִם · וְלֹא בְזֶפֶת וְלֹא בְשַׁעֲוָה וְלֹא בְשֶׁמֶן קִיק וְלֹא בְשֶׁמֶן שְׂרֵפָה וְלֹא בְאַלְיָה וְלֹא בְחֵלֶב · נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר מַדְלִיקִין בְּחֵלֶב מְבֻשָּׁל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים

Met welke (oliën en pitten) *mag het Sabbath-licht ontstoken worden en met welke niet? Men mag niet ontsteken met* pitten vervaardigd uit) *ceder-vezelen, ongehekeld vlas of vlokzijde, ook niet uit wilgen-vezelen, woestijn-netels of water-mos.* (De pitten voor het Sabbath-licht moeten namelijk vervaardigd zijn uit eene stof, waaraan het licht zich behoorlijk vasthecht, omdat anders de vrees bestaat, dat men onverhoopt in vergissing iets zoude doen, om het beter te doen branden, of het ongebruikt zoude laten staan en zich naar eene andere plaats of vertrek begeven, zoodat het doel en de beteekenis van het ontsteken der Sabbath-lichten zouden gemist worden. Om dezelfde reden mag als lichtstof slechts een zoodanige olie of andere stof gebezigd worden, die behoorlijk in de pit trekt en daardoor flink licht geeft. Men ontsteekt dus) *niet met pek, was of katoenboom-olie; ook niet* (in geval Vrijdag een feestdag is) *met olie* (van *teroema*, die verontreinigd is en) *die* (daarom) *verbrand moet worden* (omdat dit op feestdagen niet mag geschieden); ook niet (op iederen Vrijdag, om de gewone reden, die boven vermeld is, *met staartvet of ander vet. Nachoem uit Medië zegt: met gesmolten vet mag het licht wel ontstoken worden; de andere geleerden*

אֶחָד מְבֻשָּׁל וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ : (ב) אֵין
מַדְלִיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה בְּיוֹם טוֹב ׳ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר אֵין
מַדְלִיקִין בְּעִטְרָן מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת, וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּכָל־
הַשְּׁמָנִים בְּשֶׁמֶן שֻׁמְשְׁמִין בְּשֶׁמֶן אֱגוֹזִים בְּשֶׁמֶן צְנוֹנוֹת בְּשֶׁמֶן
דָּגִים בְּשֶׁמֶן פַּקּוּעוֹת בְּעִטְרָן וּבְנֵפְט ׳ רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר אֵין
מַדְלִיקִין אֶלָּא בְּשֶׁמֶן זַיִת בִּלְבָד : (ג) כָּל־הַיּוֹצֵא מִן־הָעֵץ אֵין
מַדְלִיקִין בּוֹ אֶלָּא פִּשְׁתָּן, וְכָל־הַיּוֹצֵא מִן־הָעֵץ אֵינוֹ מִטַּמֵּא טֻמְאַת
אֹהָלִים אֶלָּא פִשְׁתָּן ׳ פְּתִילַת הַבֶּגֶד שֶׁקִּפְּלָהּ וְלֹא הִבְהֲבָהּ, רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר טְמֵאָה הִיא וְאֵין מַדְלִיקִין בָּהּ ׳ רַבִּי עֲקִיבָא

echter zeggen: noch met gesmolten noch met ongesmolten vet mag het geschieden: (2) *Het* (reeds vermelde) *verbod van olie, die* (verontreinigd is en daarom) *verbrand moet worden, geldt* (alleen) *op feestdagen* (zooals boven verklaard is). *R. Ismaël zegt: men mag niet met pektraan ontsteken wegens de eer van den Sabbath* (daar deze traan een onaangename reuk verspreidt en dus de vrees bestaat, dat men zich van het licht zoude verwijderen, zonder er gebruik van te maken); *de overige geleerden echter veroorloven* (het ontsteken) *met alle oliën* (behalve de onder nº. 1 genoemde), *dus ook met olie uit Sesamumzaad, uit noten, uit ramenaszaad, uit visch, uit wilde komkommerzaad, met pektraan en met naphta. R. Tarfon zegt: men mag met niets anders ontsteken dan alleen met olijfolie:* (3) *Onder alles, wat tot de boomgewassen behoort, mag met niets anders ontstoken worden* (wat de daaruit vervaardigde pitten betreft), *dan met vlas, zooals ook onder alle boomgewassen niets anders* (als daaruit vervaardigde tent gebezigd, door een zich daaronder bevindend lijk) *verontreinigd wordt dan vlas. Een pit* (vervaardigd) *uit een lap*; die (juist drie vingerbreedten in het vierkant beslaat en) *wel ineengedraaid, maar niet uitgebrand is, daarvan zegt R. Eliëzer: hij* (draagt, niet afgebrand zijnde, nog het karakter van kleed,) *is* (dus) *voor verontreiniging vatbaar en men mag er mede* (wanneer Vrijdag een feestdag is) *niet de lichten ontsteken* (omdat nu de overgang van kleed tot niet-kleed, wegens het minder worden dan drie vierkante vingerbreedten, op den feestdag zelven geschied is); *R, Akiba echter zegt: hij* (verliest reeds door het ineendraaien het karakter van kleed,) *is* (dus) *niet voor verontreiniging vatbaar en men mag er mede*, (ook op een Vrijdag, die feestdag is, *de lichten ontsteken* (daar immers naar deze opvatting reeds vóór het invallen van het feest,

אוֹמֵר טְהוֹרָה הִיא וּמַדְלִיקִין בָּהּ : (ד) לֹא יִקּוֹב אָדָם שְׁפֹפֶרֶת
שֶׁל־בֵּיצָה וִימַלְּאֶנָּה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה עַל פִּי הַנֵּר בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא
מְנַטֶּפֶת, וַאֲפִילוּ הִיא שֶׁל־חֶרֶס, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר · אֲבָל אִם־
חִבְּרָהּ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה, מֻתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּלִי אֶחָד · לֹא
יְמַלֵּא אָדָם קְעָרָה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה בְּצַד הַנֵּר וְיִתֵּן רֹאשׁ הַפְּתִילָה
בְּתוֹכָהּ בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא שׁוֹאֶבֶת, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר : (ה) הַמְכַבֶּה
אֶת־הַנֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִפְּנֵי גוֹיִם מִפְּנֵי לִסְטִים מִפְּנֵי רוּחַ
רָעָה אוֹ בִשְׁבִיל הַחוֹלֶה שֶׁיִּישַׁן, פָּטוּר · כְּחָס עַל הַנֵּר כְּחָס
עַל הַשֶּׁמֶן כְּחָס עַל הַפְּתִילָה, חַיָּב · רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר בְּכֻלָּן
חוּץ מִן הַפְּתִילָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשָׂהּ פֶּחָם : (ו) עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת

de lap, ineengedraaid zijnde, het karakter van kleed verloren had): (4) *Men mag geen eierschil doorboren, met olie vullen en zoo boven de opening van de lamp plaatsen, opdat de olie er in droppele* (omdat men bij vergissing van de olie voor een ander doel zoude kunnen gebruik maken, terwijl dit, nu eenmaal de olie voor het licht bestemd is, middellijk als blusschen te beschouwen ware) *en evenmin ditzelfde met een voorwerp van aardewerk doen* (ofschoon men misschien verwachten zoude, dat hier de vrees vanzelf opgeheven ware, omdat men uit zulk een voorwerp zindelijkheidshalve de olie wel niet gebruiken zoude); *R. Jehoeda echter verklaart zulks voor geoorloofd. Indien echter zoodanig voorwerp van den beginne door den pottebakker* (of in elk geval vóór de intrede van den Sabbath, door wien dan ook.) *aan de lamp vastgehecht is, dan is het wel geoorloofd, omdat het dan met de lamp te zamen één voorwerp vormt* (en daardoor dus de vrees vervalt, dat men van de olie zoude er uit nemen). *Men mag* (op denzelfden grond) *geenen schotel met olie vullen, dezen naast de lamp plaatsen en het einde van de brandende pit er in leggen, opdat deze de olie opzuige* (alweder uit vrees, dat men door gebruikmaking van de olie middellijk blussching zoude veroorzaken.) *R. Jehoeda echter verklaart ook dit voor geoorloofd.* (5) *Die de lamp uitbluscht, omdat hij angstig is voor heidenen, roovers of een boozen geest, of ten behoeve van eenen* (in gevaar verkeerenden) *zieke, dat hij inslape, is niet strafbaar; doet hij het echter, om de lamp, de olie of de pit te sparen, dan is hij strafbaar. R. José verklaart hem in al deze gevallen voor niet strafbaar, behalve wanneer hij het doet, om de pit te sparen, omdat hij deze* (in geval zij nog moest afgebrand worden, onmiddellijk) *tot eene kool* (d. w. z.

נָשִׁים מֵתוֹת בִּשְׁעַת לֵדָתָן, עַל שֶׁאֵינָן זְהִירוֹת בְּנִדָּה בְּחַלָּה
וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר: (ז) שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ
עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה, עִשַּׂרְתֶּם עֵרַבְתֶּם הַדְלִיקוּ אֶת־הַנֵּר׃
סָפֵק חֲשֵׁכָה סָפֵק אֵינָהּ חֲשֵׁכָה אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת־הַוַּדַּאי, וְאֵין
מַטְבִּילִין אֶת־הַכֵּלִים, וְאֵין מַדְלִיקִין אֶת־הַנֵּרוֹת אֲבָל מְעַשְּׂרִין
אֶת־הַדְּמַאי, וּמְעָרְבִין וְטוֹמְנִין אֶת־הַחַמִּין:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא׃ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם
בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל
תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ
מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי

tot branden geschikt maakt: (6) *Om drie zonden sterven vrouwen in haren barenstijd, omdat zij niet acht geven op de afzonderings-voorschriften, de challa-heffing en het ontsteken van het licht,* (7) *Drie zaken moet men op Vrijdag, vóór de duisternis intreedt* (en er dus, zoo noodig, nog tijd is, om het verzuimde te verrichten), *aan zijne huisgenooten zeggen: »hebt gij"* (van de Sabbath-spijzen) *»de tienden afgezonderd? — Hebt gij den Eroeb"* (voor verwijdering buiten het beperkte Sabbath-gebied. עֵרוּב תְּחוּמִין, of voor het dragen uit de huizen naar de plaatsen en straten, en omgekeerd, עֵרוּב חֲצֵרוֹת,) *»be-»reid? — Steekt de lamp aan!"* (Omtrent dit laatste behoeft niets gevraagd te worden, daar het vanzelf zichtbaar is), *Zoodra* (echter de schemering ingetreden is, zoodat) *het twijfelachtig is, of het al dan niet reeds nacht is, mag men de tienden niet meer afzonderen van datgene, waarvan het zeker nog niet geschied is; geene voorwerpen meer onderdompelen* (om ze in staat van reinheid te brengen) *en de lampen niet meer* (doen) *aansteken; maar wel mag men dan nog de tienden afzonderen van datgene, waarvan zulks misschien nog niet geschied is, ook den Eroeb* (*Chatseroth*) *bereiden en de warme spijzen plaatsen daar, waar zij op Sabbath mogen warm gehouden worden.*

R. Eläzar zeide uit naam van R. Chanina: de schriftgeleerden bevorderen vrede in de wereld, zoals gezegd is: »als al uwe kinderen »leerlingen des Eeuwigen worden, dan wordt veel de vrede uwer »kinderen." Hier vatte men (in homiletischen zin) *het woord* BONAJICH *op, alsof het luidde:* BOUNAJICH (uwe opbouwers, de geleerden). *Veel vrede is er voor de vrienden uwer Leer en geen ongeval treft hen. Vrede zij binnen uwe muren, veiligheid in uwe kasteelen! Ter*

וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ ׃ לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה
טוֹב לָךְ ׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן׳ יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם ׃

Hier zegt de Voorlezer קַדִּישׁ *(zie in de afdeeling* »huiselijke eeredienst" *aan het slot van dit gebedenboek).*

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל ׳ לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית ׳
שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת ׳ וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה ׳ שֶׁלֹּא
שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם ׳ וַאֲנַחְנוּ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ׳ שֶׁהוּא
נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל
וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים ׃ הוּא אֱלֹהֵינוּ ׳ אֵין עוֹד ׳ אֱמֶת
מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ ׳ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ
אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ
מִתָּחַת ׳ אֵין עוֹד ׃

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ
לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן ׳ לְתַקֵּן
עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ ׳ לְהַפְנוֹת
אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ ׳ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ
תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן ׃ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ
וְיִפֹּלוּ ׳ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ ׳ וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ ׳
וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד ׳ כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא
וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד ׳ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד ׃ וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה
יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד ׃

קדיש יתום

wille mijner broederen en vrienden spreek ik u vrede toe. Ter wille van het huis des Eeuwigen, onzen God, zoek ik het welzijn voor u. De Eeuwige schenkt Zijn volk macht, de Eeuwige zegent Zijn volk met den vrede.

Verheven zij de levende God en geprezen,	יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח ·
Hij bestaat en Zijn bestaan is oneindig.	נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל־מְצִיאוּתוֹ :
Eenig op weergalooze wijze,	אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ ·
Ondoorgrondelijk en onbeperkt is Zijne eenheid.	נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדּוּתוֹ :
Geen lichamelijken vorm heeft Hij; Hij is ook geen lichaam;	אֵין לֹא דְמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף ·
Zonder weerga is Hij in Zijne heiligheid.	לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ :
Ouder dan alles, wat eenmaal geschapen is;	קַדְמוֹן לְכָל־דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא ·
De eerste, zonder dat aan Zijn begin iets voorafging.	רִאשׁוֹן וְאֵין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ :
Wereldheer is Hij over al het gevormde,	הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר ·
Dat Zijne grootheid en regeering verkondigt.	יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ :
Den straal Zijner profetie schonk Hij	שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ אֶל־
Aan Zijne uitverkorene, beroemde mannen.	אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ :
Nooit trad weder onder Israël als Mozes op	לֹא־קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמשֶׁה עוֹד ·
Een profeet, die als hij Gods gestalte aanschouwde.	נָבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוּנָתוֹ :
De ware leer gaf God aan Zijn volk	תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל ·
Door Zijnen profeet, den vertrouwde Zijns huizes.	עַל־יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ :
God zal niet veranderen of verwisselen	לֹא־יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא־יָמִיר
Zijne wet ooit voor eene andere.	דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ :
Hij slaat gade en kent onze geheimen,	צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ ·
Doorziet het einde eener zaak bij haar begin.	מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמָתוֹ :

Hij beloont den man van deugd naar zijne verrichting,
Vergeldt den snooden goddelooze naar zijne ondeugd.
Hij zendt op het einde der dagen onzen Gezalfde,
Om te verlossen hen, die het tijdstip Zijner hulp verbeiden.
De dooden zal God in Zijne rijke genade doen herleven,
Geloofd zij in alle eeuwigheid Zijn roemrijke naam!

גּוֹמֵל לְאִישׁ חֶסֶד כְּמִפְעָלוֹ · נוֹתֵן לְרָשָׁע רָע כְּרִשְׁעָתוֹ :
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ · לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ :
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרֹב חַסְדּוֹ · בָּרוּךְ עֲדֵי־עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ :

Morgengebed voor den Sabbath. תפלת שחרית לשבת.

Men leze het morgen-gebed van אדון עולם (*blz.* 2) *tot* ישתבח (*blz.* 49) *met inlassching van* וביום השבת (*blz.* 13), *weglating van de* תפלין*-lofzeggingen* (*blz.* 20—21) *en van* מזמור לתודה (*blz.* 26) *en bijvoeging der* מזמורים של שבת (*blz.* 27—38). *Alsdan vervolge men, alvorens* ישתבח *uit te spreken, met de lezing van* נשמת.

De ziel van al het levende looft Uwen naam, Eeuwige, onze God! en de geest van alle vleesch roemt en verheft steeds Uw aandenken, onze Koning! Van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God en buiten U hebben wij geenen koning, verlosser, helper, bevrijder, redder, verzorger en ontfermer, in elken tijd van nood en druk; geenen koning hebben wij buiten U. God van de vroegeren en van de lateren, God van alle schepselen, Heer van al het geborene, die geloofd wordt met eene menigte van loofliederen, die Zijne wereld leidt met welwillendheid en Zijne schepselen met barmhartigheid!

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ · וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר
תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ
תָּמִיד · מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם
אַתָּה אֵל · וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ
מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה וּמַצִּיל
וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה
וְצוּקָה, אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה :
אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים ·
אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־תּוֹלָדוֹת
הַמְהֻלָּל בְּרֹב הַתִּשְׁבָּחוֹת · הַמְנַהֵג
עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים ·

וַיְיָ לֹא־יָנוּם וְלֹא־יִישָׁן · הַמְעוֹרֵר
יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים · וְהַמֵּשִׂיחַ
אִלְּמִים וְהַמַּתִּיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ
נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים · לְךָ
לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים ׃ אִלּוּ פִינוּ
מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה
כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח
כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ · וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת
כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ · וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת
כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם · וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת
כָּאַיָּלוֹת · אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים
לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ · וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ ·
עַל־אַחַת מֵאֶלֶף אֶלֶף אַלְפֵי
אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים
הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם־אֲבוֹתֵינוּ
וְעִמָּנוּ ׃ מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ ·
בְּרָעָב זַנְתָּנוּ · וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ ·
מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ · וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ ·
וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ ׃
עַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ · וְלֹא־
עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ · וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח ׃ עַל־כֵּן אֵבָרִים

De Eeuwige sluimert niet en slaapt niet, Hij die slapenden wekt en hen, die in diepen slaap verzonken zijn, doet ontwaken, die stommen doet spreken, geboeiden losmaakt, vallenden steunt en gebogenen opricht; U alleen huldigen wij! Al ware onze mond vol van gezang als de zee, onze tong van gejuich vervuld als de menigte harer baren, onze lippen van geprijs als de ruimten van het uitspansel, onze oogen lichtend als de zon en de maan, onze handen uitgespreid als de arenden des hemels en onze voeten snel als de hinden; dan nog waren wij niet voldoende in staat, om U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! te huldigen en Uwen naam te loven voor één van de duizenden en tienduizenden van tienduizenden malen der weldaden, die Gij met onze voorouders en met ons verricht hebt. Uit Egypte hebt Gij ons verlost, Eeuwige, onze God! en uit het slavenhuis ons bevrijd, bij hongersnood ons gevoed en bij verzadiging ons verzorgd, van zwaard ons gered, aan sterfte ons doen ontkomen en uit kwade en blijvende ziekten ons opgeheven. Tot hiertoe heeft Uwe barmhartigheid ons bijgestaan en hebben Uwe welwillende daden ons niet verlaten; zoo zult Gij, Eeuwige, onze God! ons in eeuwigheid niet begeven. Daarom, de ledematen,

שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ · וְרוּחַ וּנְשָׁמָה
שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ · וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר־
שַׂמְתָּ בְּפִינוּ · הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ
וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ
וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ
מַלְכֵּנוּ : כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה ·
וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ תִשָּׁבַע · וְכָל־
בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע · וְכָל־קוֹמָה
לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה · וְכָל־לְבָבוֹת
יִירָאוּךָ · וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ
לִשְׁמֶךָ · כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל
עַצְמֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ ·
מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן
מִגֹּזְלוֹ : מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי
יִשְׁוֶה־לָּךְ וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ · הָאֵל
הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן
קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ : נְהַלֶּלְךָ
וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם
קָדְשֶׁךָ · כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי
נַפְשִׁי אֶת־יְיָ וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם
קָדְשׁוֹ :

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ · הַגָּדוֹל
בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ · הַגִּבּוֹר לָנֶצַח
וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ · הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב

die Gij in ons verdeeld en de geest en adem, dien Gij in onzen neus geblazen, en de tong, die Gij in onzen mond geplaatst hebt, zij allen belijden, loven, prijzen, roemen, verheffen, verklaren ontzaggelijk, heiligen en huldigen Uwen naam, onze Koning! Want alle mond huldigt U, alle tong zweert voor U, alle knie buigt voor U, al wat overeind staat, werpt zich voor U aanbiddend neder, alle harten vreezen U en alle ingewanden en nieren heffen voor Uwen naam liederen aan; naar het woord, dat geschreven is: „al mijne been- „deren zeggen: Eeuwige, wie „is als Gij, die den arme redt „van hem, die sterker is als „hij, den arme en behoeftige „van zijnen beroover!" Wie evenaart U, wie is U gelijk en wie kan bij U vergeleken worden, groote, machtige en ontzaggelijke God! allerhoogste God, Schepper van hemel en aarde! Wij willen U met loofliederen vieren, prijzen en verheffen en Uwen heiligen naam loven, zooals gezegd is: „Van David: Loof, mijne „ziel, den Eeuwige, en al „mijne ingewanden Zijnen „heiligen naam!"

O God in de sterkte Uwer almacht, groot in de eer Uws naams, machtig in eeuwigheid en ontzaggelijk in Uwe ontzaggelijke daden; o Koning, die

עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא ׃
שׁוֹכֵן עַד ׃ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ ׃
וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיָי
לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה ׃ בְּפִי
*יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל וּבְדִבְרֵי *צַדִּיקִים
תִּתְבָּרַךְ ׃ וּבִלְשׁוֹן *חֲסִידִים
תִּתְרוֹמָם ׃ וּבְקֶרֶב *קְדוֹשִׁים
תִּתְקַדָּשׁ ׃

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ
מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר ׃ שֶׁכֵּן
חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת
לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם
לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל
כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד
בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ ׃

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל
הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ ׃ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה
הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח
גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת
קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת

op Uwen troon zetelt, hoog en verheven,

die eeuwig troont, verheven en heilig is Zijn naam! Zoo is er geschreven: „juicht, „braven, in den Eeuwige, „den oprechten betaamt lof.” — Door den mond der oprechten wordt Gij geprezen, in de woorden der braven geloofd, door de tong der vromen verheven en in het midden der heiligen geheiligd!

Zoo wordt ook in de vergaderingen der tienduizenden van Uw volk, het huis Israëls, met gejuich Uw naam, onze Koning! in elk geslacht geroemd; want zoo is de plicht van alle schepselen tegenover U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! te huldigen, met loffiederen te vieren, te prijzen, te roemen, te verheffen, te verheerlijken, te loven, te verhoogen en uitbundig te bezingen, boven alle woorden van zangen en lofliederen van David, Jisai's zoon, Uwen gezalfden dienaar.

Geprezen zij Uw naam in eeuwigheid, onze Koning! God en Koning, die groot en heilig zijt in den hemel en op de aarde! U immers, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! behoort zang en prijs, lof en lied, macht en heerschappij, zege, grootheid en sterkte, lofzang en luister, heiligheid en regeering, lofzeggingen en huldigingen,

מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ אֵל מֶלֶךְ ׃ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת
אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת
הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה, מֶלֶךְ, אֵל,
חֵי הָעוֹלָמִים׃

van nu tot eeuwig. Geloofd Gij, Eeuwige! God, Koning, groot in lofliederen, machtig in huldigingen, Heer der wonderbare daden, die in liederenzang behagen heeft, Koning, God, die eeuwig leeft!

De Voorlezer zegt חצי קדיש.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־
בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן ׃ יְהֵא
שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי
עָלְמַיָּא ׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר
וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְעֵלָּא *(In de bekeeringsd.* וּלְעֵלָּא)
מִן־כָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא
וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃

Voorlezer: Verheven en geheiligd worde Zijn groote naam in de wereld, door Hem geschapen, naar Zijnen wil; Hij doe Zijn koningschap regeeren bij uw leven en in uwe dagen en bij het leven van het geheele huis Israëls, spoedig en op een nabijzijnd tijdstip! Zegt nu: Amen!

Gemeente: Amen! Zijn groote naam zij geloofd, eeuwig en in eindelooze eeuwigheid.

Voorlezer: Geloofd en geprezen en geroemd en verhoogd en verheven en verheerlijkt en hoog gehouden en in lofliederen gevierd zij de naam van den Heilige, geloofd zij Hij! boven alle lofzeggingen en zangen, lofliederen en troostredenen, die in de wereld uitgesproken worden! Zegt nu: Amen!

Terwijl de Voorlezer ברכו *voordraagt, zegt de gemeente zacht* יתברך *) *enz.*

Voorlezer.

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ׃

Looft den Eeuwige, die geloofd is.

Gemeente en daarna de Voorlezer.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

Geloofd de Eeuwige, die geloofd is, immer en eeuwig.

Gemeente.

*) יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם
וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא
אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים ׃ סֹלּוּ
לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו ׃

Geloofd en geprezen en geroemd en verhoogd en verheven worde de naam van den Koning aller koningen, den Heilige, geloofd zij Hij, die de eerste en de laatste is en buiten wien geen God bestaat. Baant den weg voor Hem, die door de hemelvlakten vaart, God is Zijn naam, en juicht voor Hem.

וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה :
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם :

Zijn naam zij verheven boven allen lof en zang. Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig. De naam des Eeuwigen zij geloofd van nu tot eeuwig.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ
עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל :

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die licht vormt en duisternis schept, die vrede sticht en alles doet geboren worden.

Op buitengewone tijden, wanneer men hier bijzondere יוצר*-stukken invoegt, zegge men vooraf:*

אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל
אָמַר וַיֶּהִי :

Een eeuwig licht was in de schatkamer des levens; lichten, zeide Hij, zouden uit de duisternis ontstaan, en het geschiedde.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ ·
וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ :
הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל ·
הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל־יוֹם דַּלְתוֹת
שַׁעֲרֵי מִזְרָח : וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי
רָקִיעַ · מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ
וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ : וּמֵאִיר
לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו · שֶׁבָּרָא
בְּמִדַּת רַחֲמִים : הַמֵּאִיר לָאָרֶץ
וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים · וּבְטוּבוֹ
מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה
בְרֵאשִׁית : הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם
לְבַדּוֹ מֵאָז · הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר
וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם : אֱלֹהֵי

Alles huldigt U en alles prijst U, alles zegt: niets is heilig als de Eeuwige! Alles verheft U, Sela! Vormer van alles! God, die iederen dag de deuren der poorten van het oosten opent. Die de vensters van het uitspansel splijt, de zon van hare plaats te voorschijn brengt en de maan van den zetel haars verblijfs. Die licht doet schijnen voor de geheele wereld en hare bewoners, die Hij met de eigenschap der barmhartigheid geschapen heeft. Die voor de aarde en hen, die er op wonen, met barmhartigheid licht doet schijnen en in Zijne goedheid voortdurend iederen dag het scheppingswerk vernieuwt. O Koning! die van ouds alleen verheven zijt, geprezen, geroemd en verhoogd van eeuwige dagen. God der

עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם
עָלֵינוּ ׃ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ
מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ ׃ אֵין
כְּעֶרְכְּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ ׃ אֶפֶס
בִּלְתְּךָ וּמִי דּוֹמֶה־לָּךְ ׃ אֵין
כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה ׃
וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם
הַבָּא ׃ אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ
לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ ׃ וְאֵין דּוֹמֶה־
לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים ׃
אֵל אָדוֹן עַל כָּל־הַמַּעֲשִׂים ׃
בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל־נְשָׁמָה ׃
גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם ׃ דַּעַת
וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ ׃ הַמִּתְגָּאֶה
עַל־חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ ׃ וְנֶהְדָּר
בְּכָבוֹד עַל־הַמֶּרְכָּבָה ׃ זְכוּת
וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ ׃ חֶסֶד
וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ ׃ טוֹבִים
מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ ׃ יְצָרָם
בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל ׃ כֹּחַ
וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם ׃ לִהְיוֹת
מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל ׃ מְלֵאִים
זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ ׃ נָאֶה זִיוָם
בְּכָל־הָעוֹלָם ׃ שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם

wereld! in Uwe overvloedige barmhartigheid ontferm U over ons, Heer onzer macht, Rots onzer veste, Schild onzer hulpe, hooge Veste om ons henen! Niets is met U te vergelijken en niets is buiten U; niets bestaat zonder U en wie evenaart U? Niets is met U, Eeuwige, onze God! te vergelijken in deze wereld en niets is buiten U, onze Koning! in het leven der toekomstige wereld. Niets bestaat buiten U, onze Verlosser! in de dagen van den Messias en niets evenaart U, onze Helper! bij de herleving der dooden.

God, de Heer over alle werken, wordt geloofd en is geloofd in den mond van alle ziel. Zijne grootheid en goedheid vervult de wereld, verstand en inzicht omringen Hem. Hoog verheft Hij zich boven de heilige *Chajjoth* en is verheerlijkt in eer boven de *Merkaba*. Verdienste en oprechtheid staan voor Zijnen troon, liefde en barmhartigheid voor Zijne heerlijkheid. Goed zijn de hemellichten, die onze God geschapen heeft, met verstand, begrip en oordeel heeft Hij ze gevormd. Kracht en sterkte heeft Hij in hen gelegd, om in het midden der wereld te heerschen. Vol zijn zij van glans en licht uitstralend, schoon is hun glans over de geheele wereld. Verheugd zijn zij bij hun opkomen

en verblijd bij hun ondergaan, zij volbrengen in angst den wil huns Scheppers. Luister en eer wijden zij Zijnen naam, jubelzang en gejuich aan het aandenken Zijner regeering. Hij riep de zon — en licht scheen, Hij doorzag en ordende den vorm der maan. Lof wijden Hem alle hemelsche heirscharen, luister en grootheid de *Serafiem*, *Ofanniem* en heilige *Chajjoth*.

Den God, die van alle werken rustte, op den zevenden dag Zich verhief en op den troon Zijner heerlijkheid zetelde; die den rustdag met luister omkleedde, den Sabbathdag verlustiging noemde. Dit is de lof van den zevenden dag, dat daarop God rustte van al Zijnen arbeid. De zevende dag zelf prijst en zegt: „Een zangpsalm voor „den Sabbath-dag. Goed is „het, den Eeuwige te huldi- „gen!" Daarom roemen en loven God al Zijne schepselen; lof, aanzien en grootheid kennen zij toe den God en Koning, den Vormer van alles, die rust toedeelt aan Zijn volk Israël, in Zijne heiligheid, op den dag van den heiligen Sabbath. Uw naam, Eeuwige, onze God! worde geheiligd en Uw aandenken, onze Koning! geroemd in den hemel van boven en op de aarde beneden. Geloofd moogt Gij,

וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם · עוֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם : פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ · צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ : קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר · רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה : שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל־צְבָא מָרוֹם · תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ :

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל־הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל־כִּסֵּא כְבוֹדוֹ · תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת : זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ : וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיְיָ : לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל־יְצוּרָיו שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ : שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ · וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר · בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת : תִּתְבָּרַךְ

onze Helper! worden boven den lof van het werk Uwer handen en hooger nog dan de hemellichten, die Gij gewrocht hebt, roeme men U, Sela!

Geloofd zijt Gij, onze Rots, Koning en Verlosser! Schepper van heiligen, Uw naam zij steeds geprezen, onze Koning! Die dienaren vormt en wiens dienaren allen in het verhevene der wereld staan en gezamenlijk met luide stem de woorden van den levenden God en Koning der wereld verkondigen! Allen zijn zij bemind, allen uitgelezen, allen machtig; allen volbrengen zij in angst en vreeze den wil huns Scheppers en allen openen hunnen mond in heiligheid en reinheid, met zang en lied en loven, prijzen, roemen, verklaren ontzaggelijk, heiligen en huldigen den naam van den grooten, machtigen en ontzaggelijken God en Koning, heilig is Hij. Allen nemen zij op zich het juk der hemelsche regeering de een van den ander, en geven de een den ander verlof, om hunnen Vormer met kalmte van gemoed, in zuivere taal en gewijde liefelijkheid te heiligen; allen heffen zij als één aan en zeggen met vreeze:

מוֹשִׁיעֵנוּ עַל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ
וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ
סֶּלָה׃

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ
בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ
לָעַד מַלְכֵּנוּ · יוֹצֵר מְשָׁרְתִים
וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים
בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים
בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים
חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם׃ כֻּלָּם
אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם
גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה
וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם
פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה
וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה
וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים
וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים
אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל
הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃
וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל
מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה וְנוֹתְנִים
רְשׁוּת זֶה לָזֶה · לְהַקְדִּישׁ
לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה
בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה · כֻּלָּם
כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה ·

Heilig, heilig, heilig de Eeuwige Tsebaoth, de geheele aarde vervult Zijne eer.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת
מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ :

En de *Ofanniem* en heilige *Chajjoth* verheffen zich met groot gedruisch tegenover de *Serafiem;* tegenover hen prijzen zij en zeggen:

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ
גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים ·
לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים ·

Geloofd de eer des Eeuwigen van Zijne plaats!

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ :

Op buitengewone tijden, wanneer men hier een bijzonder אופן*-gedicht invoegt, zegge men in plaats van* והאופנים:

En de *Chajjoth* zingen, de *Keroebiem* roemen, de *Serafiem* juichen en de *Erëlliem* loven, terwijl 't aangezicht van elken *Chajja, Ofan* en *Keroeb* tegenover de *Serafiem* gekeerd is; tegenover hen prijzen zij en zeggen:

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים
יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָל־חַיָּה
וְאוֹפַן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם
מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים :

Geloofd de eer des Eeuwigen van Zijne plaats!

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ :

Aan God, die geloofd is, wijden zij liefelijke tonen, voor den Koning, den levenden en eeuwigdurenden God, zeggen zij liederen en doen lofzangen weerklinken. Want Hij alleen is het, die machtige daden verricht, nieuwe schepselen wrocht, Heer van krijgsverrichtingen, die weldadigheid zaait, hulp doet ontspruiten, genezing schept, ontzaggelijk in lof, Heer der wonderbare daden, die in Zijne goedheid voortdurend iederen dag het scheppingswerk vernieuwt; zooals gezegd is: Hem, die groote lichten gemaakt heeft, want eeuwig duurt Zijne welwillendheid. — Een nieuw licht moogt Gij over Tsion doen schijnen en wij allen spoedig

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ . לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ · כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת · הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית : כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ : אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ

מְהֵרָה לְאוֹרוֹ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה
חָמַלְתָּ עָלֵינוּ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ
בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ
וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ
וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן
הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ · וְתֵן
בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ
לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת
וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד
תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ
בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ
וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה
שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד:
כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא
בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ:

Hier neemt men de ציצת *in de linkerhand.*

וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת
הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת
לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת
אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן

Zijn licht genieten! Geloofd Gij, Eeuwige, Vormer der hemellichten!

Met veelvuldige liefde hebt Gij ons, Eeuwige, onze God! bemind, met groote, overvloedige ontferming U over ons ontfermd. Onze Vader en Koning! om onze voorouders, die in U vertrouwden en wien Gij levenswetten leerdet, wil ook ons gunst bewijzen en ons onderrichten! Onze Vader, barmhartige Vader, die U over alles ontfermt! ontferm U over ons en leg ons in het hart, alle woorden van de beoefening Uwer leer met liefde te verstaan en te begrijpen, te vernemen, te leeren en te onderrichten, in acht te nemen en te doen en te volbrengen. Wil onze oogen verlichten in Uwe leer en ons hart hechten aan Uwe geboden; laat het den eenigen wensch onzes harten zijn, Uwen naam te beminnen en te vreezen, dat wij niet beschaamd worden, immer en eeuwig. Want op Uwen heiligen, grooten en eerbiedwaardigen naam vertrouwen wij, wij juichen en verheugen ons in Uwe hulp. Breng ons ten vrede van de vier hoeken der aarde en wil ons met opgerichten hoofde naar ons land voeren. Gij immers zijt God, die hulpe wrocht en ons hebt Gij van alle volk en natie uitverkoren

וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה
בֶּאֱמֶת · לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ
בְּאַהֲבָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר
בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה :

en in liefde nabij gebracht tot Uwen naam, die groot is, Sela! om U te huldigen en U met liefde als Eenige te erkennen. Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël met liefde uitverkoren heeft.

Wanneer men niet met de gemeente bidt, zegge men: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יְהוָה ׀ אֶחָד :

Hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

Stil. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד :

Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig.

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-
לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדֶךָ :
וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל-לְבָבֶךָ : וְשִׁנַּנְתָּם
לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ : וּקְשַׁרְתָּם
לְאוֹת עַל-יָדֶךָ וְהָיוּ
לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ :
וּכְתַבְתָּם עַל-מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ
וּבִשְׁעָרֶיךָ :

Gij zult den Eeuwige, uwen God, beminnen met geheel uw hart, geheel uwe ziel en geheel uw vermogen. Deze woorden, die Ik u heden gebied, zullen op uw hart zijn. Gij zult ze uwen kinderen inscherpen en er van spreken, wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult ze tot teeken aan uwe hand binden en zij zullen tot voorhoofdsband tusschen uwe oogen zijn. Gij zult ze schrijven aan de deurposten uws huizes en aan uwe poorten.

וְהָיָה אִם-שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל-
מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת-יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל-לְבַבְכֶם
וּבְכָל-נַפְשְׁכֶם : וְנָתַתִּי מְטַר-

Nu zal het zijn, wanneer gij geheel luistert naar Mijne geboden, die Ik u heden gebied, om den Eeuwige, uwen God, te beminnen en Hem met geheel uw hart en geheel uwe ziel te dienen. En Ik zal den regen

אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ
וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ:
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם
פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה
אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ
וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן
לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם
וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם
אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם
עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי
הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

uws lands op zijnen tijd geven, vroegen en laten regen, zoodat gij uw koren, uwen most en uwe olie zult inzamelen. En Ik zal kruid op uw veld geven voor uw vee; gij zult eten en u verzadigen. — Neemt u dan in acht, dat uw hart niet verleid worde en gij afwijkt, andere goden dient en u voor hen aanbiddend nederwerpt. Want dan zoude de toorn des Eeuwigen tegen u ontbranden; Hij zoude den hemel sluiten, zoodat er geen regen ware, de aardbodem zijne opbrengst niet schonk en gij spoedig te niet zoudt gaan van het goede land, dat de Eeuwige u geeft. — Daarom zult gij deze Mijne woorden op uw hart en uwe ziel vestigen, ze binden tot teeken op uwe hand en dat zij tot voorhoofdsband zijn tusschen uwe oogen. Gij zult ze uwen kinderen leeren, om er van te spreken, wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult ze schrijven aan de deurposten van uw huis en aan uwe poorten. Opdat talrijk worden uwe dagen en de dagen uwer kinderen op den aardbodem, dien de Eeuwige uwen voorouders toegezworen heeft hun te geven, als de dagen van den hemel boven de aarde.

Men neme de ציצת *in de rechterhand en kusse ze telkens, als men het woord* ציצת *uitspreekt.*

De Eeuwige zeide tot Mozes aldus: Spreek tot de kinderen Israëls en gij zult tot hen zeggen, dat zij zich schouwdraden maken aan de hoeken hunner kleederen voor hunne nageslachten, en dat zij aan de schouwdraden van iederen hoek een hemelsblauw snoer hechten. Deze zullen u tot schouwdraden zijn; gij zult ze zien, de geboden des Eeuwigen gedenken en ze volbrengen en niet verspieden naar de leiding van uw hart en van uwe oogen, die gij afgodisch aanhangt. Opdat gij al Mijne geboden gedenkt en volbrengt en heilig zijt voor uwen God. Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit het land Egypte gevoerd heb, om u tot God te zijn; Ik ben de Eeuwige, uw God.

וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר :
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־
כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ
עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת :
וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם
אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת
יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ
אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם
אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם :
לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־
מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים
לֵאלֹהֵיכֶם : אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים
אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם :

De Voorlezer herhaalt: ה׳ אלהיכם אמת.

Op buitengewone tijden, wanneer men vóór עזרת אבותינו *een bijzonder* זולת*-gebed invoegt, leze men* אמת ויציב *als op de volgende bladzijde.*

Waarheid en vast en zeker en blijvend en oprecht en vertrouwbaar en bemind en dierbaar en begeerlijk en aangenaam en ontzaggelijk en machtig en welingericht en aannemelijk en goed en schoon is dit woord voor ons, immer en eeuwig. Waarheid is het, de God der wereld, onze Koning, Jakobs rots, het schild

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר
וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד
וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל
וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד : אֱמֶת אֱלֹהֵי
עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן

יְשֻׁעֵנוּ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: *Hier kusse men de* ציצת *en late ze daarna los.*
וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל־כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ · עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד · אֱמֶת וֶאֱמוּנָה חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר : אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ יוֹצְרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ · אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ :

onzer hulpe, voor alle geslachten is Hij blijvend en Zijn naam blijvend en Zijn troon vast en Zijne regeering en trouw voor immer blijvend. — En Zijne woorden levend en eeuwigdurend, vertrouwbaar en begeerlijk voor immer en in alle eeuwigheid, voor onze voorouders en voor ons, voor onze kinderen en voor onze nageslachten en voor alle geslachten van Israëls kroost, Uwe dienaren; voor de vroegeren en voor de lateren blijft het een goed en blijvend woord voor immer en eeuwig, waarheid en trouw, eene wet, die nimmer vervalt. — Waarheid is het, dat Gij onze God zijt en de God onzer voorouders, onze Koning, de Koning onzer voorouders, onze Verlosser, de Verlosser onzer voorouders, onze Vormer, de rots onzer hulpe, onze Bevrijder en Redder is van oudsher Uw naam; geen God is er buiten U.

Op buitengewone tijden, wanneer men vóór עזרת אבותינו *een bijzonder* זולת*-gebed invoegt, leze men* אמת ויציב *aldus:*

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל־כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ · עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר: אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד :

Waarheid en vast en zeker en blijvend en oprecht en vertrouwbaar en goed en schoon is dit woord voor onze voorouders en voor ons, voor onze kinderen en voor onze nageslachten en voor alle geslachten van Israëls kroost, Uwe dienaren; voor de vroegeren en voor de lateren voor immer en eeuwig, eene wet, die nimmer vervalt. — Waarheid is het, dat Gij onze God zijt en de God onzer voorouders, voor immer en eeuwig.

אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ · אַתָּה
לְמַעַן שְׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ
אֶת־אֲבוֹתֵינוּ: אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל
עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה · אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

Gij zijt onze Koning, de Koning onzer voorouders zijt Gij. Ter wille van Uwen naam wil ons spoedig verlossen, zooals Gij onze voorouders verlost hebt. Waarheid is het, van oudsher is Uwe groote naam in liefde over ons genoemd; geen God is er buiten U.

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם
מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם
בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם
מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד־
אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע
לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים
עַל־לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא
אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב
רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן
וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין
לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ:
מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ · כָּל־
בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ
וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ
וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם
צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר:
עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ
אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לַמֶּלֶךְ

De hulp onzer voorouders zijt Gij van oudsher, Schild en Helper voor hunne kinderen na hen in elk geslacht. In het verhevene der wereld is Uw zetel en Uwe rechtspraken en gerechtigheid tot de einden der aarde. — Heil den man, die naar Uwe geboden luistert en Uwe Leer en Uw woord in zijn hart vestigt. — Waarheid is het: Gij zijt Heer voor Uw volk en een machtig Koning, om hunnen twist te voeren. Waarheid is het: Gij zijt de eerste en Gij zijt de laatste en buiten U hebben wij geenen Koning, die verlost en helpt. — Uit Egypte hebt Gij ons verlost, Eeuwige, onze God! en uit het slavenhuis bevrijd, al hunne eerstgeborenen omgebracht en Uwen eerstgeborene verlost en de Schelfzee gekliefd en de moedwilligen er in gedompeld en de geliefden er over gevoerd, zoodat wateren hunne verdrukkers bedekten, niet één hunner bleef over. Daarvoor prezen de beminden en verhieven God en wijdden de geliefden liederen, zangen en lofliederen, lofzeggingen en huldigingen aan den Koning,

den levenden en eeuwigdurenden God, hoog en verheven, groot en ontzaggelijk, die de trotschen vernedert en de nederigen verhoogt, die geboeiden uitvoert en bedrukten bevrijdt en armen helpt en Zijn volk verhoort ten tijde, dat zij tot Hem smeeken. Lof zij den allerhoogsten God! geloofd worde Hij en geloofd is Hij! Mozes en de kinderen Israëls hieven voor U met veel vreugde eenen zang aan en zeiden allen: wie is U gelijk onder de machtigen, o Eeuwige! wie is U gelijk, verheerlijkt in heiligheid, ontzaggelijk in lofzangen, wonderen verrichtend!

Met een nieuw lied prezen de verlosten Uwen naam aan het strand der zee; te zamen beleden zij allen en huldigden en zeiden: de Eeuwige zal regeeren immer en eeuwig!

Rots van Israël! sta op tot Israëls hulpe en bevrijd naar Uw gezegde Juda en Israël; (onze Verlosser, de Eeuwige Tsebaoth is Zijn naam, de Heilige van Israël.) Geloofd Gij, Eeuwige! die Israël verlost hebt.

אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ · מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם · מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ · יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל · (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל ·) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ·

In de tien bekeeringsdagen voege men hiertusschen:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ·

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ·

Van het Slotfeest (שמיני חג העצרת) *tot Pésach zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם ·

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ·

In de bekeeringsdagen:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים ·

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

Bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wordt hier de קְדוּשָׁה *gezegd.*

Voorlezer.

Wij willen Uwen naam in de wereld heiligen, op de wijze, zooals men dien in de hooge hemelen heiligt; zooals door Uwen profeet geschreven is: de een riep den ander toe en zeide:

נְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם · כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר ·

Voorlezer en gemeente.

Heilig, heilig, heilig de Eeuwige Tsebaoth, de geheele aarde vervult Zijne eer.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

Voorlezer.

Alsdan doen zij (de *Ofanniem* en *Chajjoth)* met de stem van een groot, machtig en sterk gedruisch een geluid vernemen, verheffen zich tegenover de *Serafiem* en spreken tegenover hen het »geloofd" uit:

אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

Voorlezer en gemeente.

Geloofd de eer des Eeuwigen van Zijne plaats!

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

Voorlezer.

מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ
כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ: מָתַי תִּמְלוֹךְ
בְּצִיּוֹן׳ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן:
תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ
לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ
תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ׳ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי
עֻזֶּךָ עַל־יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ:

Van Uwe plaats moogt Gij, onze Koning! verschijnen en over ons regeeren, want op U wachten wij. Wanneer zult Gij te Tsion regeeren en aldaar weldra in onze dagen voor immer en eeuwig zetelen? Eens zult Gij in Uwe stad Jeruzalem verheven en geheiligd worden, in alle geslachten en in alle eeuwigheid. Mogen onze oogen Uwe regeering aanschouwen, naar het woord, dat in Uwe machtige liederen door David, Uwen rechtvaardigen Gezalfde, gezegd is:

Voorlezer en gemeente.

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר
וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

De Eeuwige regeert eeuwig, uw God, Tsion! in alle geslachten; Halaloejah!

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׳ בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הָאֵל (*in de bekeeringsdagen:* הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt in de plaats van אתה קדוש:

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ
מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׳ בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הָאֵל (הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ כִּי
עֶבֶד נֶאֱמָן קָרָאתָ לּוֹ׳
כְּלִיל תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשׁוֹ נָתַתָּ׳
בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ עַל הַר־סִינַי׳
וּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ׳
וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת שַׁבָּת׳ וְכֵן
כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁמְרוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־
הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם:

Mozes verheugde zich met het geschenk, hem ten deel gevallen, daar Gij hem een getrouw dienaar noemdet; eene krans van luister deed Gij om zijn hoofd, toen hij voor U op den berg Sinai stond. Toen bracht hij twee steenen tafelen in zijne hand naar beneden, waarop de inachtneming van den Sabbath geschreven stond, zooals ook in Uwe Leer geschreven staat: Dat de kinderen Israëls den Sabbath in acht nemen, om den Sabbath voor hunne nageslachten tot een eeuwig verbond te maken.

בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא
לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה
יְהוָֹה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ׃
וְלֹא נְתַתּוֹ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי
הָאֲרָצוֹת · וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ מַלְכֵּנוּ
לְעוֹבְדֵי פְסִילִים · וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ
לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים · כִּי לְיִשְׂרָאֵל
עַמְּךָ נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה · לְזֶרַע
יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחָרְתָּ · עַם
מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ
וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ · וְהַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ
בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ
קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

Tusschen Mij en de kinderen Israëls is hij een teeken voor eeuwig, dat in zes dagen de Eeuwige den hemel en de aarde gemaakt en op den zevenden dag gerust heeft en Zijn (goddelijk) doel bereikt had.

Gij gaaft hem niet, Eeuwige, onze God! aan de natiën der landen en schonkt hem, onze Koning! niet ten erfdeel aan beeldendienaars, evenmin mogen onbesnedenen zijne rust genieten; maar aan Uw volk Israël gaaft Gij hem met liefde, aan het kroost van Jacob, dat Gij verkoren hebt. Het volk van hen, die den zevenden dag heiligen, zij allen verzadigen en verlustigen zich met Uwe weldaad. In den zevenden dag vondt Gij behagen en heiligdet hem, het begeerlijke der dagen noemdet Gij hem, als herinnering aan het scheppingswerk.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן
חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר
לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת
קָדְשֶׁךָ · וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן,
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·

Op het Nieuwe-maansfeest (ראש חדש) *en de middendagen van het Pésach- en Loofhuttenfeest* (חול המועד) *wordt hier* יעלה ויבא *gezegd.*

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד

וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Nieuwe-maansfeest: רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ

Op het Pésachfeest: חַג הַמַּצּוֹת

Op het Loofhuttenfeest: חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃ (*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר׃ נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה׃

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ׃ וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם

(* *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד
טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ
נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל׃

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

In de bekeeringsdagen וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

(De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt hier:
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר· יְבָרֶכְךָ יְיָ
וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃)

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ
בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת
חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ
לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ·

In de bekeeringsdagen:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה
יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃ טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ
וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים
וּלְשָׁלוֹם· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי· נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם
וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי· וְכֹל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ·
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃

Men treedt 3 schreden achterwaarts, waarbij men het eerst den linkervoet verplaatst, wendt zich dan ter linkerzijde en zegt: עשה שלום במרומיו, *vervolgens ter rechterzijde en zegt:* הוא יעשה שלום עלינו *en buigt ten slotte vóór zich en zegt:* ועל כל *enz. Dan richt men zich langzaam op en keert na eenige oogenblikken wachtens naar zijne plaats terug.*

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃ וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

Op ראש חדש, חול המועד *en* חנוכה *volgt hier* הַלֵּל.

קדיש תתקבל

In vele gemeenten worden hier מזמור של יום *en* שיר היחוד, שיר הכבוד *gelezen. (Zie verder na* תפלת מוסף.*)*

De voorlezing uit de Thora, קריאת התורה.

Bij het openen der Heilige Arke ארון הקדש *zegt men:*

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְיָ מִירוּשָׁלָםִ׃

Het was als de arke optoog, dan zeide Mozes: Op, Eeuwige! dat Uwe vijanden zich verspreiden en Uwe haters voor U vluchten! — Want van Tsion gaat de leer uit en het woord des Eeuwigen van Jeruzalem.

Bij het uitnemen der Heilige Wetsrol uit de Arke zegt men:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ׃

Geloofd Hij, die de leer aan Zijn volk Israël in Zijne heiligheid gegeven heeft.

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ׃ יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם׃ וּפֻרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין׃ יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִיבוּתָא׃ וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא׃ לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיָת כָּל־דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל׃ אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא׃ אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא׃ אַנְתְּ הוּא דְשַׁלִּיט עַל־מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּי־לָךְ הִיא׃ אֲנָא עַבְדָּא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִדְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל־עִדָּן וְעִדָּן׃ לָא עַל אֱנָשׁ רָחִצְנָא׃ וְלָא עַל בַּר־אֱלָהִין סָמִכְנָא׃ אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא׃ דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט׃ וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט׃ וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט׃ וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט׃ בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ׃ וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תֻּשְׁבְּחָן׃ יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי וְלִבָּא דְכָל־עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל׃ לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם׃

De Voorlezer neemt de Wetsrol in zijn rechterarm, stelt zich vóór de Arke, met zijn aangezicht naar de gemeente gekeerd, en zegt:

גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

Erkent met mij de grootheid des Eeuwigen, laat ons te zamen Zijnen naam verheffen.

De gemeente zegt daarop:

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת
וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ
לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃
רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם
רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃

U, Eeuwige, is de grootheid, de sterkte, de luister, de zege en de majesteit; want al wat in den hemel en op de aarde is, het is Uw koninkrijk, o Eeuwige! Gij verheft U, hoog boven alles. — Verheft den Eeuwige, onzen God, en werpt u neder aan Zijne voetbank; Hij is heilig. Verheft den Eeuwige, onzen God, en werpt u aan Zijnen heiligen berg neder, want heilig is de Eeuwige, onze God.

Terwijl de Wetsrol naar de Biema geleid wordt, zegt men:

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח
וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא׃ שְׁמוֹ
שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
הוּא׃ בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא· הָעוֹלָם הַזֶּה
וְהָעוֹלָם הַבָּא׃ כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו
וְכִרְצוֹן כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ צוּר הָעוֹלָמִים
אֲדוֹן כָּל־הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל־הַנְּפָשׁוֹת׃
הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי
שְׁמֵי קֶדֶם׃ קְדֻשָּׁתוֹ עַל־הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ
עַל־כִּסֵּא הַכָּבוֹד׃ וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ
בָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי׃ וְנֹאמַר
לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב׃ שִׁירוּ
לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת
בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו׃ וְנִרְאֵהוּ עַיִן
בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל־נָוֵהוּ כַּכָּתוּב׃ כִּי עַיִן
בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן׃ וְנֶאֱמַר
וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו
כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר׃

Boven alles worde verheven, geheiligd, geprezen, geroemd, verhoogd en verheven de naam van den Koning aller koningen, den Heilige, geloofd zij Hij! in de werelden, die Hij geschapen heeft, in deze en in de toekomstige wereld; naar Zijnen wil, naar den wil Zijner vereerders en naar den wil van het geheele huis Israëls. De onvergankelijke Burg, de Heer van alle schepselen, de God van alle zielen. Die in de ruimten van het verhevene zetelt, die troont in overoude hemelen. Zijne heiligheid is boven de *Chajjoth,* ja, Zijne heiligheid is boven den goddelijken eeretroon. Zoo worde Uw naam, Eeuwige, onze God! in ons midden geheiligd voor de oogen van al wat leeft. Laat ons voor Hem een nieuw lied zingen, zooals geschreven is: »Zingt »Gode, heft liederen aan voor »Zijnen naam, baant den weg voor Hem, die door de hemelvlakten »vaart, God is zijn naam, en juicht voor Hem." Mogen wij Hem eens van oog tot oog zien, als Hij naar Zijne woning terugkeert, zooals geschreven is: »Want van oog tot oog zien zij het, wanneer »de Eeuwige naar Tsion wederkeert." Ook is er gezegd: »dan »openbaart zich de eer des Eeuwigen en alle vleesch, zij zien het »eenparig, dat de mond des Eeuwigen gesproken heeft."

De Vader der barmhartigheid, Hij erbarme Zich over het volk, in liefde getorscht; gedenke het verbond der machtige voorvaderen, redde onze zielen van ongelukkige stonden; verdrijve de kwade neiging van de door Hem gedragenen; begunstige ons tot eeuwig behoud en vervulle onze verlangens in welwillenden aard, hulpe en barmhartigheid!

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים
וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ
מִן־הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע
מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת
עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה
טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים ׃

Bij het voor de Thora roepen van den כהן *of die hem moet vervangen, zegt de Voorlezer:*

Hij sta bij, bescherme en helpe allen, die bij Hem toevlucht zoeken; laat ons hierop zeggen: Amen! Gij allen, geeft grootheid aan onzen God en verleent eer aan de *Thora! Kohen* treed nader! Dat zich hier stelle .... de *Kohen!* (Nu geen *Kohen* aanwezig is, stelle zich ..... hier in de plaats van den *Kohen!*) Geloofd Hij, die de Leer aan Zijn volk Israël in Zijne heiligheid gegeven heeft. De Leer des Eeuwigen is volmaakt, verkwikkend de ziel; het getuigenis des Eeuwigen is getrouw, wijsheid schenkend den onnoozele. De verordeningen des Eeuwigen zijn billijk, verblijdend het hart; het gebod des Eeuwigen is helder, verlichtend de oogen. De Eeuwige schenkt Zijn volk macht, de Eeuwige zegent Zijn volk met den vrede. God, Zijn weg is volmaakt, het woord des Eeuwigen gelouterd; een schild is Hij voor allen, die zich op Hem verlaten.

וְיַעֲזוֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכֹל הַחוֹסִים
בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן ׃ הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל
לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה ׃ כֹּהֵן
קְרָב ׳ יַעֲמֹד ר״פ ב״פ הַכֹּהֵן
(Bij afwezigheid van eenen כהן *zegt hij:* אם אין כאן כהן ·· יעמד ··
במקום כהן) בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ ׃ תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה
מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת
פֶּתִי ׃ פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב
מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם ׃ יְיָ עֹז
לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם ׃
הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת־יְיָ צְרוּפָה
מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ ׃

Hierop zegt eerst de gemeente en daarna de Voorlezer:

Gij, die u aan den Eeuwige, uwen God, hecht, zijt allen heden in het leven.

וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם
הַיּוֹם ׃

Die voor de Thora verschijnt, neemt de twee voorste ציצת, *wijst daarmede op de hem door den Voorlezer te toonen beginplaats der Thora-lezing, kust de* ציצת *en zegt daarna:*

Looft den Eeuwige, die geloofd is!

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ ׃

De gemeente antwoordt:

Geloofd de Eeuwige, die geloofd is immer en eeuwig.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

Hij herhaalt:

Geloofd de Eeuwige, die geloofd is immer en eeuwig.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

en zegt voorts:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons uit alle volken verkoren en ons Zijne Leer gegeven heeft. Geloofd Gij, Eeuwige! Gever der Leer.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן־לָנוּ
אֶת־תּוֹרָתוֹ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃

Gedurende de voorlezing houdt de voor de Thora geroepene met de rechterhand de Wetsrol vast en leest zacht met den Voorlezer mede.

Na het lezen zegt hij:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons de Leer der waarheid gegeven en het eeuwige leven in ons geplant heeft. Geloofd Gij, Eeuwige! Gever der Leer.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר נָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם
נָטַע בְּתוֹכֵנוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן
הַתּוֹרָה׃

Hij blijft nog op de Biema, totdat het volgende gedeelte is voorgelezen.

De ברכת הגומל *na het herstel van eene ernstige ziekte of de ontkoming aan andere gevaren (zie verder bij de* ברכות*), wordt gewoonlijk, zoo mogelijk, na* קריאת התורה *uitgesproken. Zij luidt:*

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die aan schuldigen weldaden bewijst en dus ook mij allerlei goeds bewezen heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלַנִי כָּל־טוֹב׃

Waarop de gemeente den wensch uitspreekt:

Die u alle goeds bewezen heeft, Hij bewijze u voortaan allerlei goeds. Sela!

מִי שֶׁגְּמָלְךָ כָּל־טוֹב הוּא יִגְמָלְךָ כָּל־
טוֹב סֶלָה׃

De vader, wiens zoon בר מצוה *wordt, zegt als deze voor de Thora verschenen is:*

Geloofd zij Hij, die mij van de strafbaarheid van dezen ontheven heeft.

בָּרוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי מֵעָנְשׁוֹ שֶׁלָּזֶה׃

Bij het opheffen en vertoonen van de Wetsrol (הגבהה) *worden door de gemeente de volgende verzen uitgesproken:*

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְיָ בְּיַד־מֹשֶׁה ׃ עֵץ־
חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ
מְאֻשָּׁר ׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־
נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם ׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ
בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד ׃ יְיָ חָפֵץ לְמַעַן
צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר ׃

En deze is de Leer, die Mozes den kinderen Israëls voorgelegd heeft, op bevel des Eeuwigen door Mozes. Een boom des levens is zij voor hen, die zich aan haar vasthouden, en die haar aanvatten, zijn met geluk bedeeld. Hare wegen zijn wegen van liefelijkheid en al hare paden vrede. Lengte van dagen is in hare rechterhand, in hare linkerhand rijkdom en eer. De Eeuwige wil het om Zijne gerechtigheid, dat Hij de Leer verhoogt en verheerlijkt.

Bij den morgendienst op Sabbath- en Feestdagen, op 9 Ab, alsook bij den middagdienst op den Verzoendag en op algemeene vastendagen wordt hier de הפטרה *voorgedragen en worden vooraf door den* מפטיר *de volgende lofzeggingen uitgesproken:*

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה
בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת ׃ בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל
עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק ׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die goede profeten verkozen heeft en behagen vond in hunne woorden, die in waarheid gezegd zijn. Geloofd Gij, Eeuwige! die de Leer verkoren heeft en Uw dienaar Mozes en Uw volk Israël en de profeten van waarheid en gerechtigheid.

Na de lezing der הפטרה *worden de volgende lofzeggingen uitgesproken.*

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם ·
צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים · צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת ·
הָאֵל הַנֶּאֱמָן · הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה · הַמְדַבֵּר
וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק ׃ נֶאֱמָן
אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ · וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ ·
וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב
רֵיקָם · כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן אָתָּה · בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו ׃
רַחֵם עַל־צִיּוֹן · כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ ·
וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, de Burg van alle eeuwigheid, rechtvaardig in alle geslachten. de getrouwe God, die zegt en doet, spreekt en volbrengt, Wiens woorden alle waarheid en gerechtigheid zijn. — Getrouw zijt Gij, Eeuwige, onze God! en getrouw Uwe woorden; niet één van Uwe woorden blijft onvervuld terug, want een getrouw God en Koning zijt Gij. Geloofd Gij, Eeuwige! de God, die getrouw is aan al Zijne woorden.

Ontferm U over Tsion, want dit is het huis onzes levens; en de vernederde van gemoed moogt Gij helpen spoedig

in onze dagen. Geloofd Gij, Eeuwige! die Tsion met zijne kinderen verheugt.

בְיָמֵינוּ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ ׃

Verheug ons, Eeuwige, onze God! met den profeet Elia, Uwen dienaar, en met de regeering van het huis van David, Uwen gezalfde; dat hij spoedig kome en ons hart verblijd zij; op zijn troon zitte geen vreemde en niet langer mogen anderen zijne eer verwerven, want bij Uwen heiligen naam hebt Gij hem toegezworen, dat zijne lamp niet zal gebluscht worden immer en eeuwig. Geloofd Gij, Eeuwige! Schild van David.

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ ׃ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ ׃ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ ׃ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר ׃ וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת־כְּבוֹדוֹ ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא־יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד ׃

Op algemeene vastendagen wordt de lofzegging על התורה *niet uitgesproken.*

Voor de Leer, voor den dienst, voor de Profeten en voor dezen Sabbathdag, dien Gij, Eeuwige, onze God! ons gegeven hebt, tot heiliging en rust, tot eer en luister, — voor dit alles, Eeuwige, onze God! huldigen en loven wij U; Uw naam worde steeds geloofd in den mond van al wat leeft, immer en eeuwig. Geloofd Gij, Eeuwige! die den Sabbath heiligt.

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה ׃ שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת ׃ עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ ׃ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת ׃

Gebed voor de leeraren en de school- en kerkhoofden.

Er kome bevrijding van den hemel, gunst, liefde en barmhartigheid, lang leven en ruim onderhoud, hemelsche bijstand, lichamelijk welzijn en heerlijke verlichting, levend en duurzaam kroost, dat niet eindigt of ophoudt, de voorschriften der Leer te beoefenen — voor onze meesters en leeraren in de gewijde kringen van Israëls land en van Babylonië; voor de hoofdleeraren, voor kerk- en school-

יְקוּם פֻּרְקָן מִן־שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא ׃ זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא ׃ זַרְעָא דִּי לָא־יִפְסֻק וְדִי לָא־יִבְטֻל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא ׃ לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְבָבֶל לְרֵישֵׁי כַלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא

וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דְבָבָא ·
לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי
תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־מָן דִּי עָסְקִין
בְּאוֹרַיְתָא · מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ
יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַשְׂגֵּא
יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיהוֹן ·
וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּיזְבוּן מִן כָּל־עָקָא
וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין · מָרָן דִּי
בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן
וְעִדָּן · וְנֹאמַר אָמֵן :

hoofden en voor de rechters; voor al hunne leerlingen, voor alle leerlingen hunner leerlingen en voor allen, die zich met de Leer bezighouden. De Koning der wereld zegene hen, schenke hun een duurzaam leven, vermeerdere hunne dagen en geve verlenging aan hunne jaren! Mogen zij bevrijd en verlost worden van allen druk en alle kwade ziekten! Onze Heer in den hemel zij hun ten steun op elken tijd en op elke stonde! Laat ons hierop zeggen Amen!

Gebed voor de gemeente,

(alleen uit te spreken, wanneer men in vereeniging met de gemeente, בצבור, *bidt).*

יְקוּם פֻּרְקָן מִן־שְׁמַיָּא חִנָּא
וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי
וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא
וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא ·
זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִּי
לָא־יִפְסֻק וְדִי לָא־יִבְטֻל מִפִּתְגָּמֵי
אוֹרַיְתָא · לְכָל־קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין
רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵירַיָּא טַפְלָא
וּנְשַׁיָּא · מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ
יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַשְׂגֵּא יוֹמֵיכוֹן
וְיִתֵּן אַרְכָא לִשְׁנֵיכוֹן · וְתִתְפָּרְקוּן
וְתִשְׁתֵּיזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן
כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין · מָרָן דִּי

Er kome bevrijding van den hemel, gunst, liefde en barmhartigheid, lang leven en ruim onderhoud, hemelsche bijstand, lichamelijk welzijn en heerlijke verlichting, levend en duurzaam kroost, dat niet eindigt of ophoudt, de voorschriften der Leer te beoefenen — voor deze geheele heilige gemeente, ouden en jongen, kleine kinderen en vrouwen. De Koning der wereld zegene u, schenke u een duurzaam leven, vermeerdere uwe dagen en geve verlenging aan uwe jaren! Moogt gij bevrijd en verlost worden van allen druk en van alle kwade ziekten! Onze Heer in den

בִּשְׁמַיָּא יְהֵא בְּסַעְדְּכוֹן כָּל־זְמַן
וְעִדָּן ׃ וְנֹאמַר אָמֵן ׃

hemel zij u ten steun elken tijd en op elke stonde! Laat ons hierop zeggen: Amen!

Gebed voor de Joodsche gemeenten in het algemeen,

(eveneens alleen בצבור *uit te spreken).*

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיַעֲקֹב, הוּא יְבָרֵךְ
אֶת־כָּל־הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה עִם
כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ ׃ הֵם וּנְשֵׁיהֶם
וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל אֲשֶׁר
לָהֶם ׃ וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת
לִתְפִלָּה ׃ וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם
לְהִתְפַּלֵּל ׃ וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר
לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה
וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים *)
וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר
בֶּאֱמוּנָה ׃ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־
מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח
לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה
בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־
יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם ׃ וְנֹאמַר אָמֵן ׃

Hij, die onze voorouders Abraham, Izak en Jacob gezegend heeft, Hij zegene deze geheele heilige gemeente met alle andere heilige gemeenten, hunne leden met hunne vrouwen, zonen, dochteren en al het hunne; voorts hen, die bedehuizen voor den eeredienst vestigen en die er in komen, om te bidden; ook hen, die voor de verlichting zorgen, wijn voor *Kidoesch* en *Habdala*, brood voor behoeftige doorreizenden en liefdegaven voor de armen schenken; alsmede allen, die de aangelegenheden der gemeente in trouwe behartigen. De Heilige, geloofd zij Hij! schenke hun hunne belooning, houde elke kwaal van hen verwijderd, geneze geheel hun lichaam, vergeve geheel hunne zonde en zende zegen en voorspoed in al het werk hunner handen, hun en aan geheel Israël, hunne broeders! Laat ons hierop zeggen: Amen!

(* *Op den Sabbath vóór de vastendagen* שני וחמישי ושני *voege men hier in:* וְכָל־מִי שֶׁיִּתְעַנֶּה שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי)

Gebed voor den Vorst of de Vorstin.

Hij, die hulp verleent aan koningen en heerschappij aan vorsten, wiens koningschap is een koningschap van alle eeuwigheid; Hij, die Zijnen dienaar David van het verderfelijke zwaard bevrijd heeft; die in de zee eenen weg, in geweldige wateren een pad baant — Hij zegene, hoede, bescherme, steune, verheffe en verhooge ten zeerste
onze Gebiedster H.M. Koningin
WILHELMINA,
alsmede de Koningin-Moeder .... en het geheele koninklijke Huis, verheven zij hun luister! De Koning aller koningen behoude haar in Zijne barmhartigheid in 't leven, hoede en redde haar van allen nood, kommer en ongeval; Hij onderwerpe volken aan hare voeten, doe hare vijanden voor haar vallen, en waarheen zij zich wendt, moge zij gelukkig zijn! — De Koning aller koningen in Zijne barmhartigheid legge in haar hart en in dat van al hare raadgevers en waardigheidsbekleeders eene neiging tot goedgunstigheid, om ons en geheel Israël wel te doen. Dat in hare en onze dagen Juda geholpen worde en Israël veilig wone! Dat voor Tsion de Verlosser kome! Zoo zij het welgevallig; laat ons hierop zeggen: Amen!

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים
וּמֶמְשָׁלָה לַנְּסִיכִים · מַלְכוּתוֹ
מַלְכוּת כָּל־עוֹלָמִים · הַפּוֹצֶה אֶת־
דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה · הַנּוֹתֵן
בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה ·
הוּא יְבָרֵךְ וְיִשְׁמֹר וְיִנְצֹר וְיַעְזֹר
וִירוֹמֵם וִיגַדֵּל וִינַשֵּׂא לְמַעְלָה אֶת־
גְּבִרְתֵּנוּ הַמַּלְכָּה וִלְהֶלְמִינַא
וְאֶת־אֵם הַמַּלְכָּה........ וְכָל־בֵּית
הַמַּלְכוּת יָרוּם הוֹדָם · מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יְחַיֶּהָ
וְיִשְׁמְרֶהָ וּמִכָּל־צָרָה וְיָגוֹן וָנֶזֶק
יַצִּילֶהָ · וְיַדְבֵּר עַמִּים תַּחַת רַגְלֶיהָ
וְיַפִּיל שׂוֹנְאֶיהָ לְפָנֶיהָ וּבְכֹל
אֲשֶׁר־תִּפְנֶה תַּצְלִיחַ · מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִתֵּן
בְּלִבָּהּ וּבְלֵב כָּל־יוֹעֲצֶיהָ וְשָׂרֶיהָ
רַחֲמָנוּת לַעֲשׂוֹת טוֹבָה עִמָּנוּ
וְעִם כָּל־יִשְׂרָאֵל · בְּיָמֶיהָ וּבְיָמֵינוּ
תִּוָּשַׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן
לָבֶטַח וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל · וְכֵן יְהִי
רָצוֹן · וְנֹאמַר אָמֵן׃

(אַשְׁרֵי blz. 202.)

Aankondiging van het Nieuwemaansfeest

op den Sabbath, die aan ראש חדש *voorafgaat.*

Gemeente.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ
אֶת־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה ׃
וְתִתֶּן־לָנוּ חַיִּים אֲרוּכִים חַיִּים
שֶׁל־שָׁלוֹם חַיִּים שֶׁל־טוֹבָה חַיִּים
שֶׁל־בְּרָכָה חַיִּים שֶׁל־פַּרְנָסָה
חַיִּים שֶׁל־חִלּוּץ עֲצָמוֹת ׃ חַיִּים
שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִרְאַת חֵטְא חַיִּים
שֶׁאֵין בָּהֶם בּוּשָׁה וּכְלִמָּה חַיִּים
שֶׁל־עֹשֶׁר וְכָבוֹד ׃ חַיִּים שֶׁתְּהֵי
בָנוּ אַהֲבַת תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם ׃
חַיִּים שֶׁיִּמָּלְאוּ מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ
לְטוֹבָה ׃ אָמֵן סֶלָה ׃

Er zij welgevallen van U, Eeuwige, onze God en God onzer vorouders! dat Gij deze maand voor ons vernieuwen moogt ten goede en ten zegen en ons schenken een lang leven, een leven van vrede, van geluk, van zegen, van onderhoud en van lichamelijk welzijn, een leven met vrees voor zonde, een leven zonder beschaming of blozen, een leven in rijkdom en eer, een leven, waarbij wij van liefde voor de Leer en Godvreezendheid vervuld zijn, een leven, waarin onze hartewenschen ten goede vervuld worden. Amen! Sela!

Voorlezer.

מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ וְגָאַל
אוֹתָם מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת ׃ הוּא
יִגְאַל אוֹתָנוּ בְּקָרוֹב וִיקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ
מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ ׃ חֲבֵרִים
כָּל־יִשְׂרָאֵל ׃ וְנֹאמַר אָמֵן ׃

Hij, die voor onze voorouders wonderen verricht en hen uit slavernij tot vrijheid verlost heeft, Hij verlosse ons weldra en brenge onze verstootenen van de vier hoeken der aarde bijeen, geheel Israël te zamen! Laat ons hierop zeggen: Amen!

(Hier neme de Voorlezer het ספר תורה *in den arm.)*

רֹאשׁ חֹדֶשׁ ···· יִהְיֶה בְּיוֹם ····
הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה ׃

De Nieuwemaansdag van de maand .... zal zijn op den aanstaanden .... dag, die ons ten goede bereike!

Gemeente.

De Heilige, geloofd zij Hij! vernieuwe hem voor ons en voor geheel Zijn volk, het huis Israëls, ten leven en vrede, tot blijdschap en vreugde, ter hulpe en vertroosting!	יְחַדְּשֵׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם· לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה· לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה·

De Voorlezer herhaalt יחדשהו *en voegt er bij:* וְנֹאמַר אָמֵן.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

Psalm 145.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ
וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:
וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ
יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־
חָסֶד: טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־
מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:
סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ
יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־
יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת

תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קׇדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ׃
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ ׃

Op den Sabbath vóór שבעות *en op* שבת חזון *wordt hier het volgende*

Gebed voor de geloofsmartelaren

door den Voorlezer voorgedragen en door de Gemeente in stilte gevolgd.

אַב הָרַחֲמִים שׁוֹכֵן מְרוֹמִים ·
בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים · הוּא יִפְקוֹד
בְּרַחֲמִים · הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים
וְהַתְּמִימִים · קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ
שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם ·
הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם
וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ · מִנְּשָׁרִים
קַלּוּ וּמֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ · לַעֲשׂוֹת
רְצוֹן קוֹנָם וְחֵפֶץ צוּרָם ׃
יִזְכְּרֵם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה עִם־שְׁאָר
צַדִּיקֵי עוֹלָם · וְיִנְקוֹם בְּיָמֵינוּ
לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדָיו הַשָּׁפוּךְ ׃
כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ
הָאֱלֹהִים · הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ
כִּי דַם־עֲבָדָיו יִקּוֹם · וְנָקָם יָשִׁיב
לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ ׃ וְעַל־
יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב
לֵאמֹר · וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא־נִקֵּיתִי ·

De Vader der barmhartigheid, die in de hemelhoogten troont, met Zijne machtige barmhartigheid gedenke Hij barmhartig de vromen, oprechten en volmaakten, de heilige gemeenten, die hun leven prijsgaven voor de heiliging van Gods naam; die, beminnelijk en liefelijk bij hun leven, ook in hunnen dood niet gescheiden waren; die vlugger waren dan arenden en sterker dan leeuwen, om den wil huns Scheppers en het verlangen van hunne Rots te volbrengen. Onze God herinnere Zich hunner ten goede bij de overige braven der wereld en oefene in onze dagen voor onze oogen de wraak van het bloed Zijner dienaren, dat vergoten is. Zooals in de Leer van Mozes, den goddelijken man, geschreven is: „doet natiën! „Zijn volk juichen, want Hij „wreekt het bloed Zijner dienaren; wraak oefent Hij op „Zijne beleedigers en Zijn „bodem zal Zijn volk verzoenen!" Zoo is ook door Uwe dienaren, de profeten, aldus geschreven: „Wanneer Ik „ook ongewroken laat, hun bloed laat Ik niet ongewroken;

וַיְיָ שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן׃ וּבְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ
נֶאֱמַר · לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה
אֱלֹהֵיהֶם · יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ
נִקְמַת דַּם־עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ׃
וְאוֹמֵר · כִּי־דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם
זָכָר לֹא־שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים׃
וְאוֹמֵר · יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת
מָחַץ רֹאשׁ עַל־אֶרֶץ רַבָּה ·
מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל־כֵּן
יָרִים רֹאשׁ׃

„de Eeuwige blijft te Tsion „troonen!" Evenzoo is in de heilige geschriften gezegd: „waarom zouden die natiën „zeggen: waar is hun God? „Laat onder de natiën voor „onze oogen zichtbaar wor„den de wraak van het bloed „Uwer dienaren, dat vergo„ten is!" Voorts is gezegd: „Want Hij, die bloedschuld „opeischt, herinnert Zich hun„ner, Hij vergeet niet het „geschrei der verdrukten!" Ook is gezegd: „Hij richt „onder de natiën; vol wordt „het van lijken; Hij verbrijzelt het hoofd van uitgestrekte „landen. Uit de beek aan den weg zal deze drinken, om„dat hij trotsch opgeheven had het hoofd!"

Terwijl de Voorlezer de Wetsrol in den arm neemt, om haar naar de Arke terug te brengen, zegt hij:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ ·

Loven mogen zij den naam des Eeuwigen, want Zijn naam alleen is verheven!

waarop de gemeente voortgaat:

הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ וַיָּרֶם קֶרֶן
לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ׃

Zijne majesteit is over aarde en hemel. Hij verheft den horen Zijns volks, ten lof voor al Zijne vromen, voor Israëls kinderen, het volk Hem nabij; Halaloejah!

Terwijl de Wetsrol naar de Arke geleid wordt, zegt de gemeente:

Psalm 29.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַייָ בְּנֵי אֵלִים
הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַייָ
כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־
קֹדֶשׁ׃ קוֹל יְיָ עַל־הַמָּיִם, אֵל־
הַכָּבוֹד הִרְעִים יְיָ עַל־מַיִם רַבִּים׃
קוֹל־יְיָ בַּכֹּחַ קוֹל יְיָ בֶּהָדָר׃ קוֹל

Een Psalm van David. Geeft den Eeuwige, zonen der machtigen! geeft den Eeuwige eer en macht. Geeft den Eeuwige de eer Zijns naams, werpt u voor den Eeuwige neder in heilig siergewaad. — De stem des Eeuwigen over de wateren! de God der eer dondert, de Eeuwige boven overvloedige wateren! De stem

יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְיָ אֶת־
אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל,
לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים:
קוֹל־יְיָ חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל
יְיָ יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְיָ מִדְבַּר
קָדֵשׁ: קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף
יְעָרוֹת, וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד:
יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְיָ מֶלֶךְ
לְעוֹלָם: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ
יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

des Eeuwigen klinkt met kracht, de stem des Eeuwigen klinkt met luister. De stem des Eeuwigen breekt cederen, de Eeuwige verbrijzelt de cederen des Libanons. Hij doet hen huppelen als een kalf, Libanon en Sirjon als een jonge reëm. De stem des Eeuwigen splijt vuurvlammen. De stem des Eeuwigen doet beven de woestijn, beven doet de Eeuwige de woestijn Kades. De stem des Eeuwigen doet hinden angstig sidderen en ontbladert wouden; in Zijnen tempel verkondigt alles eer! De Eeuwige troonde bij den zondvloed, zoo troont de Eeuwige als Koning voor eeuwig. De Eeuwige schenkt Zijn volk macht, de Eeuwige zegent Zijn volk met den vrede.

Bij het plaatsen van de Wetsrol in de Arke zegt de gemeente:

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְיָ רִבְבוֹת אַלְפֵי
יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה
וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק
וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ
אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב
נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ־
חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ
מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־
נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ
וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

En als (de Arke) weder rustte, dan zeide hij: keer terug, Eeuwige! tot de tienduizenden van Israëls geslachten. Op, o Eeuwige! naar Uwe ruste, Gij en de Arke Uwer almacht! Dat Uwe priesters zich met gerechtigheid kleeden en Uwe vromen juichen! Wegens Uwen dienaar David wijs niet af het aangezicht Uws gezalfden! Want heilzaam onderricht verleen Ik u, wilt Mijne Leer niet verlaten! Een boom des levens is zij voor hen, die zich aan haar vasthouden en die haar aanvatten, zijn met geluk bedeeld. Hare wegen zijn wegen van liefelijkheid en al hare paden vrede. Breng ons, Eeuwige! tot U weder, dat wij terugkeeren; hernieuw onze dagen als voorheen!

חצי קדיש

Moesaf-gebed voor den Sabbath, תפלת מוסף לשבת.

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

In de bekeeringsdagen voege men hiertusschen:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים׃ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃

Van het Slotfeest (שמיני חג העצרת) *tot Pésach zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

In de bekeeringsdagen:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

Bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wordt hier de קְדוּשָּׁה *gezegd.*

Voorlezer.

נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר׃

Wij willen U ontzaggelijk verklaren en heiligen naar den geheimen zin van de rede der heilige *Serafiem*, die de heiligheid van Uwen naam in het heiligdom verkondigen, zooals door Uwen profeet geschreven is: de een riep den ander toe en zeide:

Voorlezer en gemeente.

Heilig, heilig, heilig de Eeuwige Tsebaoth, de geheele aarde vervult Zijne eer.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא
כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ :

Voorlezer.

Zijne eer vervult de wereld; Zijne dienaren vragen de een den ander: waar is de plaats Zijner heerlijkheid? Tegenover hen (de *Serafiem*) spreken zij het »geloofd" uit:

כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם · מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים
זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ · לְעֻמָּתָם
בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ :

Voorlezer en gemeente.

Geloofd de eer des Eeuwigen van Zijne plaats!

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ :

Voorlezer.

Van Zijne plaats wende Hij Zich in barmhartigheid en schenke genade aan het volk van hen, die 's avonds en 's morgens, dus gedurig, tweemaal elken dag, Zijn naam in liefde als eenig belijden en het »*Sjema*" uitspreken:

מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם
הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל־יוֹם
תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

Voorlezer en gemeente.

Hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד :

Voorlezer.

Eenig is Hij onze God, Hij onze Vader, Hij onze Koning, Hij onze Helper; Hij zal in Zijne barmhartigheid ons ten tweeden male voor de oogen van al wat leeft doen hooren: »om u tot God te zijn."

אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא
מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ · וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ
בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל־חַי לִהְיוֹת
לָכֶם לֵאלֹהִים ·

Voorlezer en gemeente.

Ik ben de Eeuwige uw God.

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם :

Op buitengewone Sabbathdagen, waarop een אופן*-gedicht uitgesproken wordt, zegge men hier* אלהיכם. *(Zie blz. 213—214.)*

Voorlezer.

En in Uwe heilige woorden is aldus geschreven:

וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר ·

Voorlezer en gemeente.

De Eeuwige regeert eeuwig, uw God, Tsion! in alle geslachten; Halaloejah!

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר
וָדֹר הַלְלוּיָהּ :

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (הַמֶּלֶךְ *(in de bekeeringsdagen:*) הַקָּדוֹשׁ ׃

De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt in de plaats van אתה קדוש ׃

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ ׃

תִּכַּנְתָּ שַׁבָּת רָצִיתָ קָרְבְּנוֹתֶיהָ ׃ צִוִּיתָ פֵּרוּשֶׁיהָ עִם סִדּוּרֵי נְסָכֶיהָ ׃ מְעַנְּגֶיהָ לְעוֹלָם כָּבוֹד יִנְחָלוּ ׃ טוֹעֲמֶיהָ חַיִּים זָכוּ ׃ וְגַם הָאוֹהֲבִים דְּבָרֶיהָ גְּדֻלָּה בָּחָרוּ ׃ אָז מִסִּינַי נִצְטַוּוּ עָלֶיהָ ׃ וַתְּצַוֵּנוּ

Gij ordendet den Sabbath, vondt behagen in zijne offers, geboodt zijne bijzondere bepalingen, alsmede de orde zijner plengoffers. Die hem tot verlustiging maken, worden met eeuwige eer bedeeld; die hem genieten, verwerven het leven; en ook zij, die zijne leeringen beminnen, hebben de ware grootheid verkoren. Reeds van Sinai werden omtrent hem voorschriften gegeven; daar geboodt Gij ons,

---

Wanneer op Sabbath tevens het Nieuwemaansfeest (ראש חדש) *is, zegge men in plaats van* תכנת שבת *tot* מקדש השבת *het onderstaande.*

אַתָּה יָצַרְתָּ עוֹלָמְךָ מִקֶּדֶם ׃ כִּלִּיתָ מְלַאכְתְּךָ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי ׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת ׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ ׃ וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְכַפָּרָה ׃ וּלְפִי שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ חָרְבָה עִירֵנוּ וְשָׁמֵם בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְגָלָה יְקָרֵנוּ וְנֻטַּל כָּבוֹד מִבֵּית חַיֵּינוּ ׃ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל

Gij vormdet Uwe wereld van den beginne en voltooidet Uwen arbeid op den zevenden dag. Gij bemindet ons, vondt behagen in ons, verhieft ons boven alle natiën, heiligdet ons door Uwe geboden, deedt ons, onze Koning! tot Uwen dienst naderen en noemdet Uwen grooten, heiligen naam over ons. Ook gaaft Gij ons, Eeuwige, onze God! met liefde Sabbathdagen tot rust en nieuwemaansdagen ter verzoening. Doordien wij echter voor U zondigden, wij en onze voorouders, werd onze stad verwoest, het huis onzes heiligdoms verwilderd, ons aanzien gebannen en de heerlijkheid uit het huis onzes levens weggenomen; zoodat wij niet in staat zijn, onze verplichte offeranden in Uw uitverkoren huis te verrichten, in het groote en heilige huis,

יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְהַקְרִיב בָּהּ קָרְבַּן
מוּסַף שַׁבָּת כָּרָאוּי: יְהִי רָצוֹן
מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה
לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ ׃ וְשָׁם
נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת
חוֹבוֹתֵינוּ ׃ תְּמִידִים כְּסִדְרָם
וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם ׃ וְאֶת־מוּסַף
יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב
לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ
כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ
עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי
כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

Eeuwige, onze God! op dien dag het *Moesaf*-offer van den Sabbath naar behooren te brengen. Moge er welgevallen zijn van U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat Gij ons in vreugde opvoert naar ons land en plant op ons gebied; daar mogen wij voor U onze verplichte offeranden verrichten, de vaste naar hare orde en de buitengewone naar haar voorschrift. Ook het *Moesaf*-offer van dezen Sabbath-dag mogen wij weder met liefde voor U bereiden en brengen naar het gebod van Uwen wil, zooals Gij ons in Uwe Leer door Uwen dienaar Mozes uit den mond Uwer heerlijkheid voorgeschreven hebt, gelijk gezegd is:

וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד
שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ
בְשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ ׃
וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת
חוֹבוֹתֵינוּ ׃ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים
כְּהִלְכָתָם ׃ וְאֶת־מוּסְפֵי יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה
וְיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב
לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ
שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה
עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:
וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה

waarover Uw naam genoemd is, wegens de hand, die aan Uw heiligdom geslagen werd. Moge er welgevallen zijn van U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat Gij ons in vreugde opvoert naar ons land en plant op ons gebied; daar mogen wij voor U onze verplichte offeranden verrichten, de vaste naar hare orde en de buitengewone naar haar voorschrift. Ook de *Moesaf*-offers van dezen Sabbath- en van dezen Nieuwemaansdag mogen wij weder met liefde voor U bereiden en brengen naar het gebod van Uwen wil, zooals Gij ons in Uwe Leer door Uwen dienaar Mozes uit den mond Uwer heerlijkheid voorgeschreven hebt, gelijk gezegd is.

En op den Sabbath-dag twee éénjarige, aan geen gebrek lijdende

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ׃
עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת
הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃
יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת
וְקוֹרְאֵי עֹנֶג · עַם מְקַדְּשֵׁי
שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ
מִטּוּבֶךָ · וְהַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ

En op den Sabbath-dag twee éénjarige, aan geen gebrek lijdende schapen en twee tienden meelbloem tot meeloffer met olie aangemengd, alsmede zijn plengoffer. Dit Sabbath-brandoffer op iederen Sabbath, behalve het voortdurende brandoffer en zijn plengoffer.

Zij verheugen zich in Uwe regeering, die den Sabbath in acht nemen en hem verlustiging noemen; het volk van hen, die den zevenden dag heiligen, zij allen verzadigen en verlustigen zich met Uwe weldaad. In den zevenden dag vondt Gij behagen

---

תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ׃ עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ
עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃
וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיְיָ
פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה
עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל וְעִשָּׂרוֹן
לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר וּשְׁנֵי
תְמִידִים כְּהִלְכָתָם׃
יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי
עֹנֶג · עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם
יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ · וְהַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ

schapen en twee tienden meelbloem tot meeloffer met olie aangemengd, alsmede zijn plengoffer. Dit Sabbath-brandoffer op iederen Sabbath behalve het voortdurende brandoffer en zijn plengoffer.

En op uwe nieuwemaansdagen zult gij den Eeuwige als brandoffer brengen twee jonge stieren, één ram en zeven éénjarige schapen, aan geen gebrek lijdende. En hunne meel- en plengoffers naar het voorschrift, drie tienden voor iederen stier, twéé tienden voor iederen ram, en één tiende voor elk schaap, en wijn naar het (voorgeschreven) plengoffer, alsmede een bok tot zoenoffer en de twee voortdurende offers naar hun voorschrift.

Zij verheugen zich in Uwe regeering, die den Sabbath in acht nemen en hem verlustiging noemen; het volk van hen, die den zevenden dag heiligen, zij allen verzadigen en verlustigen zich met Uwe weldaad. In den zevenden dag vondt Gij behagen

en heiligdet hem, het begeerlijke der dagen noemdet Gij hem, als herinnering aan het scheppingswerk.

Onze God en God onzer voorouders! vind welbehagen in onze rust, heilig ons met Uwe geboden en schenk ons een werkelijk aandeel aan Uwe leer, verzadig ons van Uwe weldaad en verheug ons met Uwe hulp en reinig ons hart, om U in trouw te dienen. Geef ons, Eeuwige, onze God! met liefde en met welbehagen Uwen heiligen Sabbath ten erfdeel, dat daarop Israël ruste, zij die Uwen naam heiligen. Geloofd Gij, Eeuwige! die den Sabbath heiligt.

וְקִדַּשְׁתּוֹ · חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ · זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ, קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת, וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ, וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת :

---

en heiligdet hem, het begeerlijke der dagen noemdet Gij hem, als herinnering aan het scheppingswerk.

Onze God en God onzer voorouders! vind welbehagen in onze rust en vernieuw voor ons op dezen Sabbathdag deze maand ten goede en ten zegen, ter verblijding en vreugde, ter hulpe en vertroosting, ten onderhoud en ter verzorging, ten leven en vrede, ter kwijtschelding van zonde en vergeving van vergrijp (en verzoening van misdrijf). Want Uw volk Israël hebt Gij uit alle volkeren verkoren, Uwen heiligen Sabbath hun bekend gemaakt en de wetten van de Nieuwemaansdagen voor hen vastgesteld. Geloofd Gij, Eeuwige! die den Sabbath, Israël en de Nieuwemaansdagen heiligt.

בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ · זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ וְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה אֶת־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה · לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה · לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה · לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה · לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם · לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן *(Op* ראש חדש אדר שני, *of in sommige gemeenten in een schrikkeljaar van* ר"ח חשון *tot na* ר"ח אדר שני *voege men hierbij:* וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע :) כִּי בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל־הָאֻמּוֹת · וְשַׁבַּת קָדְשְׁךָ לָהֶם הוֹדַעְתָּ · וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים :

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן,
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר
שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃ *)

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר׃
נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־
נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ
רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ
לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה׃

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן
הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ׃ וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם
נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד
טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ
נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל׃

(* *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordràagt, buigen de hoorders en zeggen:*
מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־
בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל
שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר
חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ
אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

In de bekeeringsdagen. וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

(De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt hier:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃)

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃

In de bekeeringsdagen.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה

יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי׃ נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי׃ וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם׃ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃

Men treedt 3 schreden achterwaarts, waarbij men het eerst den linkervoet verplaatst, wendt zich dan ter linkerzijde en zegt: עשה שלום במרומיו, *vervolgens ter rechterzijde en zegt:* הוא יעשה שלום עלינו *en buigt ten slotte vóór zich en zegt:* ועל כל *enz. Dan richt men zich langzaam op en keert na eenige oogenblikken wachtens naar zijne plaats terug.*

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃ וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

אלהיכם-gebed voor bijzondere Sabbathdagen. *)

Op שבת ראש חדש.

אֱלֹהֵיכֶם יַזְרִיחַ שִׁמְשׁוֹ · שִׁבְעָתַיִם בִּגְבוּרָתוֹ · הַיָּרֵחַ בְּהִתְחַדְּשׁוֹ ·
כַּשֶּׁמֶשׁ זְרִיחָתוֹ · וְהַחֹדֶשׁ בְּהִתְקַדְּשׁוֹ · לְחַדֵּשׁ כַּפָּרָתוֹ · דָּת
הַיּוֹם לְשַׁמְּשׁוֹ · חֲזוֹת קְדֻשַּׁת שְׁכִינָתוֹ · מִדֵּי־חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ ·
וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ :

Op שבת ברית מילה.

אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי זוֹכֵר הַבְּרִית · הִנֵּה שׁוֹלֵחַ לִשְׁאֵרִית · אֶת־נִסְתָּר
בְּנַחַל כְּרִית · (וּפִנָּה לְפָנָיו וְזָדוֹן יַכְרִית) · לְבַשֵּׂר טוֹב וְשָׁלוֹם
בְּאַחֲרִית · יֵדְעוּ זֹאת כָּל־כְּרוּתֵי בְרִית · הָאֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ
אֱלֹהַיִךְ זְהוֹרִית :

Op שבת שובה *(echter niet te Amsterdam en in gemeenten, waarin te dezen de Amsterdamsche ritus gevolgd wordt.)*

אֱלֹהֵיכֶם שׁוֹפֵט צֶדֶק וּבְמִישׁוֹר לְאֻמִּים · מִדַּת הַדִּין יַהֲפוֹךְ
לְרַחֲמִים · וִיכַפֵּר זְדוֹנוֹת וּשְׁגָגוֹת עֲוֹנוֹת וַאֲשָׁמִים · אָדוֹן,
חֲטָאִים הַצְּהֵר וְהַלְבֵּן כְּתָמִים · לְכַפָּרָה מְקַוִּים לֵילוֹת וְיָמִים · חָזֵה
עַמְּךָ מִתְעַנִּים וְצָמִים · זְכוֹר בְּרִית רִאשׁוֹנִים הַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים ·
קַיֵּם לִבְנֵיהֶם שְׁבוּעַת קְדוּמִים · וְיִמְלֹךְ מַלְכְּכֶם לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים :

Op שבת חול המועד של סכות.

אֱלֹהֵיכֶם יָשִׁיב בְּשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ · הֵקִים יָקִים דְּבִירוֹ וַהֲדַר
מִטָּתוֹ · וָעֶד סֶלָה יַשְׁכֵּן־שָׁם הוֹד שְׁכִינָתוֹ · דִּירַת סֻכָּה
תִּהְיֶה לְצֵל לְשׁוֹמְרֵי סֻכָּתוֹ · הָעֵת יַעֲמִיד עַל־אֶרֶץ אֲגֻדָּתוֹ ·
יִמְלֹךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ הַבּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלָתוֹ :

---

*) In deze gedichten wordt het algemeene denkbeeld der toekomstige goddelijke heerschappij in Israël (אני ה אלהיכם) nader in verband gebracht met de gedachten, namen en verzen, die op ieder der bijzondere Sabbathdagen meer op den voorgrond treden.

Op שבת בראשית.

אֱלֹהֵיכֶם יַשְׂכִּיל עַבְדּוֹ יִכּוֹן כִּסְאוֹ כְּמֵרֵאשִׁית · הָעִיר עַל־תִּלָּהּ
יִבָּנֶה וְאַרְמוֹן יָשִׁית · וּמִזְבְּחוֹ יְרַפֵּא וּמְקוֹם נִסּוּךְ לְהָשִׁית ·
דְּרוֹר יִקְרָא לַעֲבְרִיָּה הֱיוֹתָהּ חָפְשִׁית · הִנֵּה חֹזֶק וְעֻמּוֹ קָמָיו
יָפִיץ חֲרִישִׁית · יִמְלֹךְ עַל־עַם שׁוֹמֵר שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית :

Op שבת חנוכה.

אֱלֹהֵיכֶם יִשְׁלַח מְשִׁיחוֹ אֵזוֹר צֶדֶק וְהָאֱמוּנָה יַרְבִּיד · הָרָשָׁע
יָמִית בְּשֵׁבֶט פִּיו אוֹיֵב יַאֲבִיד · וְעַל הַנִּסִּים הַלֵּל לִגְמוֹר צָעִיר
מֵהַעֲבִיד · דֵּעָה חֲדָשָׁה יְחַדֵּשׁ הַטּוֹת אֹזֶן מֵהַכְבִּיד · הֲדַר
חֶמְדַּת זְבוּל קֹדֶשׁ יְקוֹמֵם וְיַזְבִּיד · וְנָשִׁיר מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת
הַבַּיִת לְדָוִד :

Op שבת נחמו.

אֱלֹהֵיכֶם יוֹסִיף יָדוֹ לְקַבֵּץ נְפוּצוֹתֵיכֶם · הָעֵת יָחִישׁ לֵאמֹר צְאוּ
מֵאֲסוּרֵיכֶם · וּמַלְאַךְ בְּרִיתוֹ יִשְׁלַח לְהָשִׁיב לְבַבְכֶם · דַּרְכּוּ
פַּנּוּ וְהָיָה הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר וּלְעִירוֹ יְקַבֶּצְכֶם · הַשּׁוֹמְרִים שַׁבַּת
בְּרִית הִיא בֵּינוֹ וּבֵינֵיכֶם · בָּרְכוּ שְׁמוֹ וְאַל־תִּתְּנוּ דֳמִי לָכֶם ·
חַי זֵכֶר קָדְשׁוֹ נַחֲמוּ יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם · כִּי אֲנִי הוּא מַלְכְּכֶם
וְאֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם :

Na de herhaling van het gebed zegt de Voorlezer קדיש תתקבל.

Slotzang.

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ · אֵין כַּאדוֹנֵינוּ
אֵין כְּמַלְכֵּנוּ · אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ :
מִי כֵאלֹהֵינוּ · מִי כַאדוֹנֵינוּ · מִי
כְמַלְכֵּנוּ · מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ : נוֹדֶה
לֵאלֹהֵינוּ · נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ · נוֹדֶה
לְמַלְכֵּנוּ · נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ : בָּרוּךְ

Niets is als onze God, niets als onze Heer, niets als onze Koning, niets als onze Helper. Wie is als onze God? Wie als onze Heer? Wie als onze Koning? Wie als onze Helper? Wij huldigen onzen God, huldigen onzen Heer, huldigen onzen Koning, huldigen onzen Helper. Geloofd

אֱלֹהֵֽינוּ · בָּרוּךְ אֲדוֹנֵֽינוּ · בָּרוּךְ
מַלְכֵּֽנוּ · בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵֽנוּ׃ אַתָּה
הוּא אֱלֹהֵֽינוּ · אַתָּה הוּא
אֲדוֹנֵֽינוּ · אַתָּה הוּא מַלְכֵּֽנוּ ·
אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵֽנוּ׃

onze God, geloofd onze Heer, geloofd onze Koning, geloofd onze Helper. Gij zijt onze God, Gij onze Heer, Gij onze Koning, Gij onze Helper!

אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִֽירוּ אֲבוֹתֵֽינוּ
לְפָנֶֽיךָ אֶת־קְטֹֽרֶת הַסַּמִּים׃

Gij zijt het, voor Wien onze voorouders het reukwerk van specerijen in rook deden opgaan.

פִּטּוּם הַקְּטֹֽרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּֽרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה · מִשְׁקַל
שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה׃ מֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּֽלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל
שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה · הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר · וְקִלּוּפָה
שְׁלשָׁה · וְקִנָּמֹן תִּשְׁעָה · בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין · יֵין
קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא · וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין
מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק׃ מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקַּב) · מַעֲלֶה
עָשָׁן כָּל־שֶׁהוּא · רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהוּא ·
וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ · אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל־סַמָּנֶֽיהָ חַיָּב

De menging van het reukwerk was aldus: *balsem*, *zeenagel*, *galbanum en wierook; van elk zeventig mana. Mirre, kassia, nardus* fijn als het harige *van eenen halm* en *saffraan; van elk zestien mana*; van *costus twaalf mana*; van *specerijbast drie* en van *kaneel negen.* (Zoo bestond dus het reukwerk uit *elf* hoofdspeciën, te zamen tot eene hoeveelheid van 368 mana, waarvan 365 gebezigd werden voor de dagelijksche reukwerk-offeringen, n.l. 's morgens en 's namiddags telkens de helft van een *mana*, en de overige 3, na opnieuw nog fijner gestooten te zijn, voor de bijzondere reukwerk-offering in het allerheilige op den Verzoendag; zie *Jeroes. Joma* IV, 5). Voorts werden bij de bereiding van het reukwerk gebezigd: *negen kab loog van Karsina; drie seä en drie kab wijn van kaperbessen, waarvoor men, indien men dezen wijn niet had, witachtigen ouden wijn nam;* voorts *een vierde kab zout van Sedom en een weinig* van eene toen bekende specie, *die den reukwerkdamp in eene rechte lijn deed opstijgen. R. Nathan zegt: ook een weinig ambra van den Jordaan. Deed men er honig bij, dan had men het* (naar *Lev.* 2,11) *ten gebruike ongeoorloofd gemaakt. Had men één van de hoofdspeciën weggelaten, dan was*

מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר · הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף
הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן
כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי
שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי
רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
הָיוּ אוֹמְרִים · לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: בַּשֵּׁנִי
הָיוּ אוֹמְרִים · גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ:
בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים · אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים
יִשְׁפֹּט: בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים · אֵל־נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ:

---

de Hoogepriester, die zoodanig reukwerk op den verzoendag in het allerheiligste bracht, naar *Lev.* 16, 2—3, *den dood schuldig. R. Simon ben Gamliël zegt: de* hier genoemde *balsem is niets anders dan gom, die van balsemheesters afdruipt; de loog van Karsina* werd gebezigd, *om daarmede den zeenagel af te spoelen, opdat hij schoon zoude zijn; de wijn van kaperbessen* werd gebezigd, *om daarin den zeenagel te weeken, opdat deze sterkriekender zoude zijn* (of, volgens de lezing in *Talmud Jeroesalmie,* omdat deze wijn sterkriekend was). *Wel zoude tot dit laatste doel urine geschikter geweest zijn* (waarmede dan de zeenagel slechts krachtiger gemaakt ware, zonder dat iets daarvan zich er aan zoude vastgehecht hebben, daar de zeenagel bijzonder glad is [zie יעב״ץ]); *men wilde echter uit eerbied voor het heiligdom geene urine binnenbrengen in het voorhof,* waar het reukwerk bereid moest worden.

De zang, dien de Levieten in den heiligen tempel voordroegen, was voor iederen dag in het bijzonder de volgende: *Op den eersten dag* van de week *droegen zij voor* Psalm 24, beginnende: »*Den Eeuwige* »*is de aarde en wat haar vervult, de wereld en die haar bewonen.*" *Op den tweeden dag* van de week *droegen zij voor* Psalm 48, beginnende: »Groot is de Eeuwige en zeer geloofd, in de stad van »onzen God, Zijnen heiligen berg." *Op den derden dag* van de week *droegen zij voor:* Psalm 82, beginnende: »*God stelt Zich in* »*de goddelijke vergadering, te midden der goddelijke rechters houdt* »*Hij gerecht.*" *Op den vierden dag* der week *droegen zij voor* Psalm 94, beginnende: »*God der wraak, Eeuwige! God der wraak,* »*verschijn.*" *Op den vijfden dag* der week *droegen zij voor* Psalm 81,

בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים · הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים · יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ · לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים · מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא · לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא · תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל · לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית · שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת · וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה · שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא · שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ · אֵין עוֹד · אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת · אֵין עוֹד:

---

beginnende: »*Juicht voor God, onze Macht, jubelt voor den God* »*van Jacob.*" *Op den zesden dag* der week *droegen zij voor* Psalm 93, beginnende: »*De Eeuwige regeert! Hij heeft Zich met hoogheid* »*omkleed; omkleed heeft Zich de Eeuwige, met macht omgord; nu* »*staat ook vast de wereld en wankelt niet.*" *Op Sabbath* droegen zij voor Psalm 92, beginnende: »*Een zangpsalm voor den Sabbath-* »*dag,*" *tevens de zangpsalm voor de toekomst, voor den dag, die geheel Sabbath en rust wordt, voor het leven der eeuwigheid.*

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ
לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן
עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת
אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ
תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן ׃ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ
וְיִפֹּלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ ·
וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא
וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד ׃ וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה
יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד ׃

קדיש יתום

שיר היחוד ליום השבת

אָז בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נַחְתָּ ·
יוֹם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן בֵּרַכְתָּ ׃
וְעַל כָּל־פֹּעַל תְּהִלָּה עֲרוּכָה ·
חֲסִידֶיךָ בְּכָל־עֵת יְבָרְכוּכָה ׃
בָּרוּךְ יְיָ יוֹצֵר כֻּלָּם ·
אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם ׃
כִּי מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ
רֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ ׃
וּבְמִצְרַיִם הַחִלּוֹתָ
לְהוֹדִיעַ · כִּי מְאֹד נַעֲלֵיתָ
עַל כָּל־אֱלֹהִים · בַּעֲשׂוֹת בָּהֶם
שְׁפָטִים גְּדֹלִים וּבֵאלֹהֵיהֶם ׃

Eens rusttet Gij op den zevenden dag
En hebt daarom den Sabbathdag gezegend.
Om ieder werk wordt U lof bereid,
Uwe vromen loven U aanhoudend.
Geloofd de Eeuwige, Vormer van alles,
Levende God en der wereld Koning!
Want van oudsher is over Uwe dienaren
De veelheid Uwer barmhartigheid en welwillende daden.
In Egypte begont Gij te toonen,
Dat Gij zeer verheven zijt boven alle goden;
Door aan hen en hunne goden
Groote strafgerichten te oefenen.

בְּבָקְעֲךָ יַם סוּף · עַמְּךָ רָאוּ
הַיָּד הַגְּדֹלָה · וַיִּירָאוּ:
נִהַגְתָּ עַמְּךָ · לַעֲשׂוֹת לְךָ
שֵׁם תִּפְאֶרֶת · לְהֵרָאוֹת גָּדְלָךְ:
וְדִבַּרְתָּ עִמָּם מִן־הַשָּׁמָיִם ·
וְגַם הֶעָבִים נָטְפוּ מָיִם:
יָדַעְתָּ לֶכְתָּם הַמִּדְבָּר ·
בְּאֶרֶץ צִיָּה אִישׁ לֹא עָבָר:
תִּתָּה לְעַמְּךָ דְּגַן שָׁמַיִם ·
וְכֶעָפָר שְׁאֵר וּמִצּוּר מָיִם:
תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם רַבִּים עַמִּים ·
יִירְשׁוּ אַרְצָם וַעֲמַל לְאֻמִּים:
בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקִּים וְתוֹרוֹת ·
אִמְרוֹת יְיָ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת:
וַיִּתְעַדְּנוּ בְּמִרְעֶה שָׁמֵן ·
וּמֵחַלְמִישׁ צוּר פַּלְגֵי שֶׁמֶן:
בְּנוּחָם בָּנוּ עִיר קָדְשֶׁךָ ·
וַיְפָאֲרוּ בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ:
וַתֹּאמֶר פֹּה אֵשֵׁב לְאֹרֶךְ
יָמִים · צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ:
כִּי שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק ·
אַף כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק:

Toen Gij dan de Schelfzee kliefdet,
Zag Uw volk Uwe groote hand en zij vreesden.
Dan voerdet Gij Uw volk en maaktet U
Eenen roemrijken naam, toondet Uwe grootheid,
Gij spraakt met hen uit den hemel,
Ook de wolken dropen van water.
Gij sloegt hunnen gang door de woestijn gade,
Door een dor land, waar niemand doortrok.
Gij gaaft aan Uw volk het koren uit den hemel,
Voedsel als stof en water uit de rots.
Gij verdreeft natiën, vele volken,
Wier land zij veroverden, der volken arbeid.
Opdat zij wetten en leeringen zouden nakomen,
De redenen des Eeuwigen, reine redenen.
Zij verlustigden zich in vette weide
En stroomen van olie uit de harde kei.
Tot rust gekomen, bouwden zij Uwe heilige stad
En sierden Uwen heiligen tempel.
Gij zeidet: hier wil Ik in eeuwigheid zetelen,
Het voedsel dezer (stad) rijkelijk zegenen.
Want daar brengt men gerechte offers
En omkleeden zich Uwe priesters met deugd,

וּבֵית הַלֵּוִי נְעִימוֹת יְזַמֵּרוּ ·
לְךָ יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ :
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִרְאֵי יְיָ ·
יְכַבְּדוּ וְיוֹדוּ שִׁמְךָ יְיָ :
הֵטִיבוֹתָ מְאֹד לָרִאשׁוֹנִים ·
כֵּן תֵּיטִיב גַּם לָאַחֲרוֹנִים :
יְיָ תָּשִׂישׂ נָא עָלֵינוּ ·
כַּאֲשֶׁר שַׂשְׂתָּ עַל אֲבוֹתֵינוּ :
אוֹתָנוּ לְהַרְבּוֹת וּלְהֵיטִיב ·
וְנוֹדֶה־לְּךָ לְעוֹלָם כִּי תֵיטִיב :
יְיָ תִּבְנֶה עִירְךָ מְהֵרָה ·
כִּי עָלֶיהָ שִׁמְךָ נִקְרָא :
וְקֶרֶן דָּוִד תַּצְמִיחַ בָּהּ ·
וְתִשְׁכּוֹן לְעוֹלָם יְיָ בְּקִרְבָּהּ :
זִבְחֵי צֶדֶק שָׁמָּה נִזְבְּחָה ·
וְכִימֵי קֶדֶם תֶּעֱרַב מִנְחָה :
וּבָרֵךְ עַמְּךָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ ·
כִּי חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ :
וּבִרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה חֶפְצֵנוּ ·
הַבֶּט־נָא עַמְּךָ כֻּלָּנוּ :
בְּחַרְתָּנוּ הֱיוֹת לְךָ לְעַם סְגֻלָּה ·
עַל־עַמְּךָ בִּרְכָתֶךָ סֶּלָה :

Het Levietenhuis zingt liefelijke tonen,
Voor U jubelen zij en zingen,
Israëls huis en die vreezen den Eeuwige,
Vereeren en huldigen Uwen naam, o Eeuwige!
Zoo deedt Gij den vroegeren vele weldaden,
Moogt Gij evenzoo den lateren weldoen.
Wil U, Eeuwige! met ons verblijden,
Zooals Gij U verblijddet met onze vaderen,
Ons te vermeerderen en goeds te bewijzen,
Dat wij U eeuwig danken, daar Gij ons weldoet.
Eeuwige! herbouw weldra Uwe stad,
Waarover Uw naam is genoemd.
Davids horen doe daarin ontspruiten.
En wil, Eeuwige! voor immer in haar tronen.
Gerechte offers mogen wij daar brengen.
En als in vroegere dagen zij gevallig het meeloffer.
Zegen Uw volk met het licht Uws aangezichts,
Want verlangend zijn zij, Uwen wil te volbrengen.
In Uw welgevallen wil onzen wensch vervullen,
Zie toch: Uw volk zijn wij allen!
Verkoren hebt Gij ons, om U als volk te behooren,
En op Uw volk rust Uw zegen; Sela!

וְתָמִיד נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ ·
וּנְהַלֵּל לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ :
וּמִבִּרְכָתְךָ עַמְּךָ יְבֹרָךְ ·
כִּי אֶת־כֹּל אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ :
וַאֲנִי בְּעוֹדִי אֲהַלְלָה בוֹרְאִי ·
וַאֲבָרְכֵהוּ כָּל־יְמֵי צְבָאִי :
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ לְעוֹלָם ·
מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם :

Steeds willen wij Uwen lof verhalen
En loven Uwen luisterrijken naam.
En door Uwen zegen wordt Uw volk gezegend,
Want ieder, dien Gij zegent, is gezegend.
Ook ik wil mijn leven lang mijnen Schepper prijzen
En Hem loven alle levensdagen, mij vergund.
Zoo zij de naam des Eeuwigen immer geloofd,
Van eeuwigheid tot eeuwigheid!

כַּכָּתוּב, בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעֹלָם · וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַייָ: עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן־עָלְמָא וְעַד־עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי־לֵהּ הִיא: וְנֶאֱמַר, וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן־הָעוֹלָם עַד־הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה: וְנֶאֱמַר, בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ: וְנֶאֱמַר, וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְיָ לְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם:

Eerelied voor den Allerhoogste, שיר הכבוד.

(bij geopende Arke.)

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד :
מי זה מלך הכבוד ה׳ עזוז וגבור ה׳ גבור מלחמה :
שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד :
מי הוא זה מלך הכבוד ה׳ צבאות הוא מלך הכבוד סלה :

אַנְעִים זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֶאֱרוֹג · כִּי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי תַעֲרוֹג :
נַפְשִׁי חָמְדָה בְּצֵל יָדֶךָ · לָדַעַת כָּל־רָז סוֹדֶךָ :
מִדֵּי דַבְּרִי בִּכְבוֹדֶךָ · הוֹמֶה לִבִּי אֶל־דּוֹדֶיךָ :
עַל־כֵּן אֲדַבֵּר בְּךָ נִכְבָּדוֹת · וְשִׁמְךָ אֲכַבֵּד בְּשִׁירֵי יְדִידוֹת :
אֲסַפְּרָה כְבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ · אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתִּיךָ :
בְּיַד נְבִיאֶיךָ בְּסוֹד עֲבָדֶיךָ · דִּמִּיתָ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ :
גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ · כִּנּוּ לְתֹקֶף פְּעֻלָּתֶךָ :
דִּמּוּ אוֹתְךָ וְלֹא כְּפִי־יֶשְׁךָ · וַיְשַׁוּוּךָ לְפִי מַעֲשֶׂיךָ :
הִמְשִׁילוּךָ בְּרֹב חֶזְיוֹנוֹת · הִנְּךָ אֶחָד בְּכָל־דִּמְיוֹנוֹת :
וַיֶּחֱזוּ בְךָ זִקְנָה וּבַחֲרוּת · וּשְׂעַר רֹאשְׁךָ בְּשֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת :
זִקְנָה בְּיוֹם דִּין וּבַחֲרוּת בְּיוֹם קְרָב · כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָדָיו לוֹ רָב :

אנעים. *Liefelijke zangen wil ik aanheffen en liederen samenweven, want naar U smacht mijne ziel!*

נפשי. *Mijne ziel begeert in de schaduw Uwer almacht* (te wonen), *om elk geheim van Uwen raad te kennen.*

מדי. *Zoo vaak ik spreek over Uwe heerlijkheid, is mijn hart heftig bewogen* (van verlangen) *naar Uwe liefde.*

על כן. *Daarom wil ik roemvolle taal van U spreken en Uwen naam met liefdezangen eeren.*

אספרה. *Verhalen wil ik Uwe eer, doch ik vermag U niet te schouwen; U voorstellen, omschrijven, doch ken U niet.*

ביד. *Door Uwe profeten* (echter), *in de diepzinnige taal Uwer dienaren, hebt Gij de pracht van de eer Uwer majesteit geschetst.*

גדלתך. *Uwe grootheid en sterkte omschreven zij naar de macht Uwer werken.*

דמו. *Zij schetsten U, maar niet naar Uw wezen; vergeleken U echter naar gelang Uwer daden.*

המשילוך *Zij stelden U zinnebeeldig voor in tal van gezichten; Gij echter blijft eenig bij alle vergelijkingen.*

ויחזו. *Zoo schouwden zij bij U ouderdom en jongelingschap* (zie de verklaring bij den volgenden versregel) en *Uw hoofdhaar in grijsheid* (des ouderdoms) *en zwartheid* (der jeugd).

זקנה. *Ouderdom op den dag van gerecht* (zie *Dan.* 7, 9) *en jongelingschap op den dag van strijd, als een oorlogsheld, wiens handen voor hem strijd voeren.* (Zoo verklaren onze wijzen, *Cha-*

חָבַשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ · הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ:
טַלְלֵי אוֹרוֹת רֹאשׁוֹ נִמְלָא · וּקְוֻצּוֹתָיו רְסִיסֵי לָיְלָה:
יִתְפָּאַר־בִּי כִּי חָפֵץ־בִּי · וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לַעֲטֶרֶת צְבִי:
כֶּתֶם טָהוֹר פָּז דְּמוּת רֹאשׁוֹ · וְחַק עַל־מֵצַח כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ:
לְחֵן וּלְכָבוֹד צְבִי תִפְאָרָה · אֻמָּתוֹ לוֹ עִטְּרָה עֲטָרָה:
מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ כְּבִימֵי בְחֻרוֹת · קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת:
נְוֵה הַצֶּדֶק צְבִי תִפְאַרְתּוֹ · יַעֲלֶה־נָּא עַל־רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ:
סְגֻלָּתוֹ תְּהִי בְיָדוֹ עֲטֶרֶת · וּצְנִיף מְלוּכָה צְבִי תִפְאֶרֶת:

---

giga 14*a:* Wanneer het op eene plaats, *Dan.* 7, 9, luidt: »Zijn »gewaad als witte sneeuw, Zijn hoofdhaar als reine wol" en op eene andere, *Hoogel.* 5, 11: »Zijne lokken golvend, zwart als de raaf," dan teekent de eerste het Opperwezen zinnebeeldig als rechter, dien de ouderdom siert, en de tweede als strijder in jeugdige kracht.)

חבש. *Die den helm der zege op Zijn hoofd bindt, Wien Zijne rehterhand en heilige arm de overwinning brengen.*

טללי. *Van lichtende dauw Zijn hoofd geheel bedekt, Zijne lokken van de droppelen des nachts.* (Zie *Hoogel.* 5, 2.)

יתפאר. *Hij beroemt zich op mij, want in mij vindt Hij behagen, Hij wordt mij tot sierlijke kroon.* (Zie *Jes.* 28, 5.)

כתם. *Als het fijnste goud is 't beeld van Zijn hoofd,* (de *Thora*, zie *Midrasch* op *Hoogel.* 5, 11, in verband met *Ps.* 19, 11); *op het voorhoofd* (van den Hoogepriester) *grifte Hij Zijn heiligen naam.* (*Exod.* 28, 36.)

לחן. *Tot tooi en verheerlijking, tot glansrijk sieraad bereidde Hem Zijne natie eene kroon* (in het Heiligdom, te Zijner eere gebouwd. Zie *Midrasch* op *Hoogel.* 3, 11 en de homiletische opvatting aldaar van לְאוּמִּי in *Jes.* 51, 4 als לְאִמִּי).

מחלפות. *De vlechten van Zijn hoofd als in jeugdigen leeftijd, zwart golvend Zijne lokken.* (Beeld voor de lijnen en stippen der *Thora*-letteren. Zie *Midrasch Rabba Lev.* cap. 19.)

נוה. *De woning der gerechtigheid* (Jeruzalem), *Zijn glansrijk sieraad, moge stijgen boven Zijne hoogste vreugde.* (Naar *Ps.* 137, 6.)

סגלתו. *Zijn eigendom* (Israël) *zij* (weder) *in Zijne hand eene krans, een vorstelijk diadeem, een glansrijk sieraad.* (Naar *Jes.* 62, 3.)

עֲמוּסִים נְשָׂאָם עֲטֶרֶת עִנְּדָם · מֵאֲשֶׁר יָקְרוּ בְעֵינָיו כִּבְּדָם
פְּאֵרוֹ עָלַי וּפְאֵרִי עָלָיו · וְקָרוֹב אֵלַי בְּקָרְאִי אֵלָיו :
צַח וְאָדוֹם לִלְבוּשׁוֹ אָדֹם · פּוּרָה בְדָרְכוֹ בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם :
קֶשֶׁר תְּפִלִּין הֶרְאָה לֶעָנָו · תְּמוּנַת יְיָ לְנֶגֶד עֵינָיו :
רוֹצֶה בְּעַמּוֹ עֲנָוִים יְפָאֵר · יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת בָּם לְהִתְפָּאֵר :
רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת · קוֹרֵא מֵרֹאשׁ דּוֹר וָדוֹר · עַם דּוֹרֶשְׁךָ דְּרוֹשׁ :
שִׁית הֲמוֹן שִׁירַי נָא עָלֶיךָ · וְרִנָּתִי תִּקְרַב אֵלֶיךָ :
תְּהִלָּתִי תְּהִי לְרֹאשְׁךָ עֲטֶרֶת · וּתְפִלָּתִי תִּכּוֹן קְטֹרֶת :

עמוסים. *Hen, die getorscht en gedragen zijn, als eene krans windt Hij hen om* (naar *Ijob* 31, 36 *en Jes.* 46, 3.)*; daar zij dierbaar zijn in Zijne oogen, brengt Hij hen tot eer.* (Naar *Jes.* 43, 4.)

פארו. *Zijn hoofdsieraad* (de תפלין של ראש met de belijdenis van Zijne eenheid er in) *is op mij en mijn hoofdsieraad* (de תפלין met de erkenning van mijne eenheid als volk er in) *is op Hem;* (zie *Berachoth* 6a het verheven beeld: הני תפלין דמרי עלמא מה כתיב בהו ? א״ל ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ; *Hij blijft mij nabij, wanneer ik tot Hem roep.* (Naar *Deut.* 4, 7.)

צח. *Blank en roodgekleurd wordt Hij, met rood aan Zijn gewaad, wanneer Hij de wijnpers getreden heeft, komende van Edom.* (Naar *Hoogel.* 5, 10 en *Jes.* 63, 3).

קשר. *Den knoop der Tefillin toonde Hij* (als beeld van die eeuwige verbintenis met Zijn volk) *aan den bescheiden Mozes* (naar *Exod.* 33, 23, volgens de *agadische* opvatting in *Berachoth* 7*a*), *die* (naar de zinnebeeldige opvatting van *Num.* 12, 8 in *Sifré*) slechts *de keerzijde van het goddelijk wezen voor oogen mocht hebben.*

רוצה. *Hij heeft behagen in Zijn volk, siert de verdrukten* (met hulpe) (*Ps.* 149, 4); *tronende op hunne lofzangen, om Zich op hen te beroemen. (Ps.* 22,4; *Jes.* 49.3*)*.

ראש. *Het begin Uwer rede is* eeuwige *waarheid, Gij, die reeds van den aanvang de achtereenvolgende geslachten opsomt* (*Jes.* 41, 4); *wil weder opzoeken het volk, dat naar U streeft.*

שית. *Wil de menigte mijner zangen aanvaarden; mijn juichen, moge het tot U naderen!*

תהלתי. *Mijn lofzang worde eene krans om Uw hoofd en mijne bede moge voor U gelden als reukwerk.*

תִּיקַר שִׁירַת־רָשׁ בְּעֵינֶיךָ · כְּשִׁיר יוּשַׁר עַל־קָרְבָּנֶיךָ ׃
בִּרְכָתִי תַעֲלֶה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר · מְחוֹלֵל וּמוֹלִיד צַדִּיק כַּבִּיר ׃
וּבְבִרְכָתִי תְנַעֲנַע לִי רֹאשׁ · וְאוֹתָהּ קַח לְךָ כִּבְשָׂמִים רֹאשׁ ׃
יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי עָלֶיךָ · כִּי נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ ׃

מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל־תְּהִלָּתוֹ ׃

De Arke wordt gesloten.

קדיש יתום (blz. 92—93 met weglating van תתקבל צלותהון).

היום יום שבת קדש שבו הלוים היו אומרים במקדש

מזמור שיר ליום השבת, (blz. 150).

קדיש יתום

Aan het slot van den dienst zegge men יהי ה׳ אלהינו וכו׳ (blz. 104—106).

Middaggebed voor den Sabbath, תפלת מנחה לשבת.

Vóór het begin van het namiddaggebed wordt eerst de פרשת הקרבנות (וידבר *enz., zie blz.* 10) *gelezen.*

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו ׃

Psalm 145.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד ׃ בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ גָּדוֹל יְיָ
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר ׃ דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ
וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה ׃
וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה ׃ זֵכֶר רַב־טוּבְךָ

תיקר. *Kostbaar zij het lied des geringen in Uwe oogen, als het lied, eenmaal bij Uwe offers gezongen!*

ברכתי. *Mijne hulde stijge op het hoofd van den Verzorger* (naar *Spr.* 11, 26), *den Schepper, die voortbrengt, den machtigen Weldoener!*

ובברכתי. *Bij mijne hulde moogt Gij mij welwillend toewenken* (naar *Berachoth 7a*), *aanvaard haar voor U, als* (het reukwerk) *van fijne specerijen.*

יערב. *Zoo zij mijne rede U welgevallig, want naar U smacht mijne ziel!*

יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־
חָסֶד: טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־
מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:
סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ
יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־
יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת
יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ: וַאֲנִי זֹאת
בְּרִיתִי אֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְּפִיךָ
לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל־
זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:
וּמְקַבְּלִין דֵּן מִן־דֵּן וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית
שְׁכִינְתֵּהּ · קַדִּישׁ עַל־אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ · קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי
עָלְמַיָּא · יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ
וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי
רוּחָא וּשְׁמָעִית בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּי מְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין · בְּרִיךְ
יְקָרָא דַיְיָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מַלְכוּתֵהּ
(קאם) לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל
אֲבֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן

לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה
לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב־
חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת:
תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי
קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה:
יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי
אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה· הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:
בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים וְנָתַן לָנוּ
תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ
וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב
שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן
מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה
וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי
הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם· יְיָ אֱלֹהַי
לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ:
בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי־עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי
שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה
וְיַאְדִּיר:

חצי קדיש

(Waar niet uit de Thora gelezen kan worden, zegge men het vers ואני תפלתי *onmiddellijk na* ובא לציון, *vóór* חצי קדיש.*)*

וַאֲנִי תְפִלָּתִי־לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

Ik echter, mijn gebed kome tot U, Eeuwige! in eenen tijd van welbehagen; o God! in den rijkdom Uwer genade verhoor mij met Uwe ware hulp!

Thora-lezing, קריאת התורה.

Thans wordt uit de Thora de eerste onderafdeeling (פרשה) *van*

de Sidra der volgende week gelezen, waarbij achtereenvolgens drie personen voor de Thora geroepen worden.

De plechtigheden vóór, tijdens en na de lezing zie blz. 82—87.

Op Sabbathmiddag wordt onmiddellijk na de lezing geen קדיש *uitgesproken, omdat het* קדיש *vóór de* תפלת שבת *alsdan niet, zooals 's morgens, door de voordracht van* אשרי *van de Thora-lezing gescheiden wordt, zoodat het dus tevens als slot-*קדיש *na* קריאת התורה *kan gelden. (Het is daarom, dat de voordracht van* מזמור שיר ליום השבת *na de lezing door velen niet wordt aanbevolen.)*

חצי קדיש

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

In de bekeeringsdagen voege men hiertusschen:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים׃ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ

*Van het Slotfeest (*שמיני חג העצרת*) tot Pésach zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

In de bekeeringsdagen:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

Bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wordt hier de קְדוּשָׁה *gezegd.*

Voorlezer.

נְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם ׃
כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר ׃

Voorlezer en gemeente.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ ׃ *Voorl.* לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ ׃ *Voorl. en gem.* בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ ׃ *Voorl.* וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר ׃

Voorlezer en gem. יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ ׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (*in de bekeeringsdagen:* הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ ׃

De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt in de plaats van אתה קדוש :

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ ׃

אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד ׃ וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ ׃ תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה ׃ יוֹם מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתָתָּ ׃ אַבְרָהָם יָגֵל ׃ יִצְחָק יְרַנֵּן ׃ יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ ׃ מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה ׃ מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה ׃ מְנוּחַת שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה וְהַשְׁקֵט וָבֶטַח ׃ מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ ׃ יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם וְעַל־מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת־שְׁמֶךָ ׃

Gij zijt eenig en Uw naam is eenig, en wie is als Uw volk Israël, een eenig volk op aarde? Als roem van grootheid en kroon van hulpe hebt Gij den dag van rust en heiligheid aan Uw volk gegeven. Abraham verblijdt zich, Izak juicht, wanneer Jacob en zijne kinderen daarop rusten, eene rust in liefde en gewilligheid, eene rust in waarheid en trouw, eene rust in vrede en kalmte, in veiligheid en zorgeloosheid, eene volmaakte rust, waarin Gij behagen vindt. Mogen Uwe kinderen erkennen en inzien, dat hunne rust van U is en om hunne rust Uwen naam heiligen.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן
חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר
לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת
קָדְשֶׁךָ ׃ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת :

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ ׳ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׳
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׃

Op het Nieuwe-maansfeest (ראש חדש) *en de middendagen van het Pésach- en Loofhuttenfeest* (חול המועד) *wordt hier* יעלה ויבא *gezegd.*

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד
וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן
יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה
וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Nieuwe-maansfeest: רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ

Op het Pésachfeest: חַג הַמַּצּוֹת

Op het Loofhuttenfeest: חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה ׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה ׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה ׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים ׃
וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים ׃ חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ ׃ כִּי אֵלֶיךָ
עֵינֵינוּ ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר
שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן : *)

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד ׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ׃

(* *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־
בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל
שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר
חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ ׃ בָּרוּךְ
אֵל הַהוֹדָאוֹת :

נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־
נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ
רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ :

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ
לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה :

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן
הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ : וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם
נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד
טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה :
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ
נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל :

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד :

In de bekeeringsdagen. וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ :

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ
בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת
חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ
לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

In de bekeeringsdagen.

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה
טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ
וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים
וּלְשָׁלוֹם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם :

אֱלֹהַי · נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם

וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי · וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי:

Men treedt 3 schreden achterwaarts, waarbij men het eerst den linkervoet verplaatst, wendt zich dan ter linkerzijde en zegt: עשה שלום במרומיו, *vervolgens ter rechterzijde en zegt:* הוא יעשה שלום עלינו *en buigt ten slotte vóór zich en zegt:* ועל כל *enz. Dan richt men zich langzaam op en keert na eenige oogenblikken wachtens naar zijne plaats terug.*

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת:

Op dagen en in gevallen, waar in het algemeen geene belijdenis (תחנון) *uitgesproken wordt (zie blz. 77), alsmede op* שבת שובה, *blijft de voordracht van* צדקתך *achterwege.*

צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ גְדֹלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ: צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְיָ:

Uwe gerechtigheid blijft gerechtig voor immer en Uwe leer waarheid. En Uwe gerechtigheid, o God! reikt ten hemel, Gij, die groote daden verricht; God, wie is U gelijk? Uwe gerechtigheid is als de hoogste gebergten, Uwe rechtspraken als de wijde afgrond; mensch en dieren helpt Gij, o Eeuwige.

Van שבת בראשית *tot den Sabbath vóór* פסח *worden hier de volgende Psalmen gelezen.* Psalm 104.

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ · יְיָ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְּאֹד · הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ: עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה: הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו · הַשָּׂם־עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ: עֹשֶׂה

Loof, mijne ziel! den Eeuwige; Eeuwige, mijn God! Gij zijt zeer groot, met majesteit en macht omkleedt Gij U. Die zich in licht hult als in een kleed, den hemel uitspant als een tapijt. Die Zijne bovenkamers in het water opbouwt, die wolken tot Zijn voertuig maakt, die wandelt op de vleugelen des winds. Die

מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט׃
יָסַד אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם
וָעֶד׃ תְּהוֹם כַּלְּבוּשׁ כִּסִּיתוֹ ׀ עַל־הָרִים
יַעַמְדוּ מָיִם׃ מִן־גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן ׀ מִן־קוֹל
רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן׃ יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת
אֶל־מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם׃ גְּבוּל־שַׂמְתָּ
בַּל־יַעֲבֹרוּן ׀ בַּל־יְשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃
הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים
יְהַלֵּכוּן׃ יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ
פְרָאִים צְמָאָם׃ עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם
יִשְׁכּוֹן מִבֵּין עֳפָאיִם יִתְּנוּ־קוֹל׃ מַשְׁקֶה
הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו ׀ מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע
הָאָרֶץ׃ מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב
לַעֲבֹדַת הָאָדָם ׀ לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ׃
וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב־אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים
מִשָּׁמֶן ׀ וְלֶחֶם לְבַב־אֱנוֹשׁ יִסְעָד׃ יִשְׂבְּעוּ
עֲצֵי יְיָ אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע׃ אֲשֶׁר־שָׁם
צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ ׀ חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ׃
הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְּעֵלִים ׀ סְלָעִים מַחְסֶה
לַשְׁפַנִּים׃ עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים ׀ שֶׁמֶשׁ
יָדַע מְבוֹאוֹ׃ תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה ׀
בּוֹ־תִרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר׃ הַכְּפִירִים
שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם׃
תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל־מְעוֹנֹתָם
יִרְבָּצוּן׃ יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ
עֲדֵי־עָרֶב׃ מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ ׀ כֻּלָּם

winden tot Zijne boden maakt, tot Zijne dienaren vlammend vuur. — De aarde heeft Hij op hare grondslagen gevestigd, dat zij niet wankele, immer en eeuwig. Den afgrond hebt Gij als met een kleed bedekt, op bergen stelden zich wateren. Voor Uwe bedreiging vlieden zij, voor Uwe donderende stem ijlen zij daarhenen. Bergen bestijgen zij, in dalen zinken zij neer, naar de plaats, die Gij hun bestemd hebt. Eene grens hebt Gij gesteld, die zij niet kunnen overschrijden, opdat zij niet wederkeeren, om de aarde te bedekken. — Die wellen in de valleiën laat uitstorten, tusschen bergen loopen zij. Zij drenken al het gedierte des velds, woudezels lesschen hunnen dorst. Daarboven zetelt het gevogelte des hemels, van tusschen de twijgen verheffen zij hunne stem. Die de bergen drenkt uit Zijne bovenkameren; van de vrucht Uwer werken verzadigt zich de aarde. Die gras voor het vee doet ontspruiten en kruid voor 's menschen arbeid, om brood uit de aarde te doen voortkomen. Wijn verblijdt het hart van den sterveling, terwijl men het aangezicht door olie doet glanzen en brood het hart van den sterveling verzadigt. Zij voeden zich, de boomen des Eeuwigen, de cederen des Libanons, die Hij geplant heeft. Waar vogelen nestelen, de ooievaar, wiens huis de dennen zijn. De hooge bergen dienen den steenbokken, rotskloven worden een toevlucht voor de konijnen. — De maan maakte Hij tot tijdbepaling, de zon kent haren ondergang. Gij vestigt de duisternis en het wordt nacht, waarin zich al het woudgedierte beweegt. De jonge leeuwen brullen om roof, om van God hunne spijs te erlangen. Als de zon schijnt, dan trekken zij zich terug en gaan in hunne woningen rusten. Dan gaat de mensch aan zijn werk, aan zijnen arbeid tot den avond. — Hoe talrijk zijn Uwe werken, o Eeuwige! alle

בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ · מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ׃
זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם · שָׁם רֶמֶשׂ
וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם־גְּדֹלוֹת׃
שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן ׳ לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ
לְשַׂחֶק־בּוֹ׃ כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת
אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן ׳ תִּפְתַּח
יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב׃ תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן ·
תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל־עֲפָרָם יְשׁוּבוּן׃
תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן ׳ וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי
אֲדָמָה׃ יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם ׳ יִשְׂמַח
יְיָ בְּמַעֲשָׂיו׃ הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד ׳ יִגַּע
בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ׃ אָשִׁירָה לַייָ בְּחַיָּי ׳
אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ יֶעֱרַב עָלָיו
שִׂיחִי ׳ אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּייָ׃ יִתַּמּוּ חַטָּאִים
מִן־הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם · בָּרְכִי
נַפְשִׁי אֶת־יְיָ · הַלְלוּיָהּ׃

hebt Gij met wijsheid vervaardigd, vervuld is de aarde van Uwe gewrochten. Deze zee daar, groot en wijd van omvang, daar is gewemel, onberekenbaar veel, dieren groot en klein. Daar wandelen schepen, de Livjathan, dien Gij vormdet, om daarin te spelen. Allen wachten zij op U, dat Gij hun hunne spijs te rechter tijd verschaft. Gij schenkt hun deze en zij zamelen in; Gij opent Uwe hand en zij verzadigen zich van goeds. Verbergt Gij Uw aangezicht, dan staan zij verbijsterd, houdt Gij hun adem terug, dan verkwijnen zij en keeren tot hun stof weder. Zendt Gij echter Uwen adem uit, dan worden zij geboren en Gij vernieuwt het aanzijn des aardbodems. — De eer des Eeuwigen zij voor immer, de Eeuwige verheuge zich met Zijne werken. Die nederblikt op de aarde en zij rilt; die de bergen aanraakt en zij rooken. Voor den Eeuwige wil ik zingen mijn leven lang; voor mijnen God liederen aanheffen, zoolang ik besta. Moge mijne rede Hem aangenaam zijn! Ik wil mij in den Eeuwige verheugen! Dat zondaren geheel ophouden van de aarde en goddeloozen er niet meer zijn! — Loof, mijne ziel! den Eeuwige; Halaloejah!

Psalm 120.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · אֶל־יְיָ בַּצָּרָתָה לִּי קָרָאתִי
וַיַּעֲנֵנִי׃ יְיָ הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת־
שֶׁקֶר מִלָּשׁוֹן רְמִיָּה׃ מַה־יִּתֵּן לְךָ וּמַה־
יֹּסִיף לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה׃ חִצֵּי גִבּוֹר
שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים׃ אוֹיָה לִי
כִּי־גַרְתִּי מֶשֶׁךְ ׳ שָׁכַנְתִּי עִם־אָהֳלֵי קֵדָר׃
רַבַּת שָׁכְנָה־לָּהּ נַפְשִׁי עִם שׂוֹנֵא שָׁלוֹם׃
אֲנִי שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר · הֵמָּה לַמִּלְחָמָה׃

Psalm 121.

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת · אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים ׳

Een *Maäloth*-lied. Tot den Eeuwige roep ik in mijn nood en Hij verhoort mij. »Eeuwige, red mijne ziel van logen-lippen, van »bedriegelijke tong!" — Wat geeft u en wat geeft u verder eene bedriegelijke tong? Gescherpte pijlen eens helds met kolen van bremstruiken. — Wee mij, dat ik in Mésech vertoefd, in Kedars tenten gewoond heb. Lang genoeg reeds woont mijne ziel bij den vredehater. Ik ben vrede, ook wanneer ik spreek; zij zijn op den oorlog uit.

Een lied voor de *Maäloth*. Ik hef mijne oogen naar de bergen;

מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי׃ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל־
יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃ הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן
שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃ יְיָ שֹׁמְרֶךָ יְיָ צִלְּךָ עַל־יַד
יְמִינֶךָ׃ יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ
בַּלָּיְלָה׃ יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע, יִשְׁמֹר
אֶת־נַפְשֶׁךָ׃ יְיָ יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

Psalm 122.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד · שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי
בֵּית יְיָ נֵלֵךְ׃ עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ
בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָםִ׃ יְרוּשָׁלַםִ הַבְּנוּיָה
כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ יַחְדָּו׃ שֶׁשָּׁם עָלוּ
שְׁבָטִים שִׁבְטֵי־יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת
לְשֵׁם יְיָ׃ כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת
לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד׃ שַׁאֲלוּ
שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָםִ יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ׃ יְהִי־שָׁלוֹם
בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃ לְמַעַן־אַחַי
וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן
בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃

Psalm 123.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי
הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃ הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים
אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד
גְּבִרְתָּהּ, כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד
שֶׁיְּחָנֵּנוּ׃ חָנֵּנוּ יְיָ חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז׃
רַבַּת שָׂבְעָה־לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים
הַבּוּז לִגְאֵיוֹנִים׃

van waar zal mijne hulp komen? Mijne hulpe komt van den Eeuwige, den Maker van hemel en aarde. — Hij geeft uwen voet niet aan het wankelen prijs, Hij sluimert niet, uw Hoeder. Zie, Hij sluimert niet en slaapt niet, de Hoeder van Israël! — De Eeuwige is uw Hoeder, de Eeuwige uwe schaduw aan uwe rechterhand. Des daags zal de zon u niet deeren, noch de maan des nachts. De Eeuwige zal u hoeden voor alle kwaad, hoeden uwe ziel. De Eeuwige zal hoeden uwen uit- en ingang, van nu tot eeuwig.

Een *Maäloth*-lied. Ik verheug mij met die tot mij zeggen: »naar »het huis des Eeuwigen laat ons »gaan!" Onze voeten stonden in uwe poorten, o Jeruzalem! Jeruzalem! gebouwd als eene stad, geheel in zich zelve verbonden. Waar stammen optrokken, de stammen Gods, een getuigenis van Israël, om den naam des Eeuwigen te huldigen. Waar geplaatst waren zetels voor rechtspraak, zetels voor Davids huis. — Streeft naar Jeruzalems welvaart, dat wel varen uwe vrienden! Vrede zij binnen uwe muren, veiligheid in uwe kasteelen! Ter wille mijner broederen laat mij toch vrede van u spreken; ter wille van het huis des Eeuwigen, onzen God, laat mij welzijn voor u zoeken.

Een *Maäloth*-lied. Tot U hef ik mijne oogen op, die in den hemel troont! Zie, als de oogen van dienaren op de hand van hunnen heer, als de oogen eener dienstmaagd op de hand harer gebiedster, zoo zijn onze oogen op den Eeuwige, onzen God, gericht, totdat Hij ons genade schenkt. Wees ons genadig, o Eeuwige! wees ons genadig, want genoeg zijn wij van smaad verzadigd. Genoeg heeft onze ziel zich verzadigd van den spot der overmoedigen, van den smaad der trotsche beleedigers.

Psalm 124.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד · לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה
לָנוּ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל: לוּלֵי יְיָ
שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים
בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם
שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי
עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: בָּרוּךְ
יְיָ שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: נַפְשֵׁנוּ
כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים · הַפַּח
נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְיָ
עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

Een *Maäloth*-lied. Ware niet de Eeuwige met ons geweest, — moge Israël toch zeggen — ware niet de Eeuwige met ons geweest, toen menschen tegen ons opstonden; dan hadden zij ons levend verslonden, toen hun toorn tegen ons ontbrandde. Dan hadden de wateren ons verzwolgen, een stroom ware over onze ziel gevaren. Dan waren over onze ziel gevaren de geweldige wateren. Geloofd zij de Eeuwige, die ons niet ten roof gaf voor hunne tanden. Onze ziel is als een vogel, ontkomen uit de strik der vogelvangers; de strik brak en wij ontkwamen. Onze hulpe is in den naam van den Eeuwige, den Maker van hemel en aarde.

Psalm 125.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · הַבֹּטְחִים בַּייָ כְּהַר־
צִיּוֹן לֹא־יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב: יְרוּשָׁלַםִ
הָרִים סָבִיב לָהּ · וַייָ סָבִיב לְעַמּוֹ מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם: כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע
עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים · לְמַעַן לֹא־יִשְׁלְחוּ
הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם: הֵיטִיבָה יְיָ
לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם: וְהַמַּטִּים
עֲקַלְקַלּוֹתָם יוֹלִיכֵם יְיָ אֶת־פֹּעֲלֵי הָאָוֶן ·
שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

Een *Maäloth*-lied. Die op den Eeuwige vertrouwen, zijn als de berg Tsion, die niet wankelt, maar in eeuwigheid blijft. Jeruzalem, bergen omringen het; zoo is de Eeuwige rondom Zijn volk, van nu tot eeuwig. — Want niet rusten mag de staf der boosheid op het lot der braven, opdat de braven hunne hand niet naar onrecht uitstrekken. Doe wel, Eeuwige! den goeden en den oprechten in hun hart. Die echter zich neigen op hunne kronkelwegen, hen voere de Eeuwige henen met de bedrijvers van onrecht; vrede over Israël!

Psalm 126.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · בְּשׁוּב יְיָ אֶת־שִׁיבַת
צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים: אָז יִמָּלֵא
שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה · אָז יֹאמְרוּ
בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה:
הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים:
שׁוּבָה יְיָ אֶת־שְׁבִיתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב:
הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה · בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ:

Een *Maäloth*-lied. Als de Eeuwige Tsions gevangenschap terugvoert, dan zijn wij als droomenden. Dan vult zich onze mond van lachen en onze tong van gejuich. Dan zegt men onder de natiën: »Groote dingen heeft de Eeuwige met dezen verricht! Groote dingen »heeft de Eeuwige met ons verricht, dus zijn wij verheugd.” — Voer, o Eeuwige, onze gevangenschap terug, als waterbeeken in een dor land. Die met tranen zaaien, met gejuich mogen zij oogsten.

הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ־הַזָּרַע ׃
בֹּא־יָבֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו ׃

Psalm 127.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה ׃ אִם־יְיָ לֹא־
יִבְנֶה בַיִת ׃ שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ ׃
אִם־יְיָ לֹא יִשְׁמָר־עִיר שָׁוְא שָׁקַד
שׁוֹמֵר ׃ שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי־
שֶׁבֶת אֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים ׃ כֵּן יִתֵּן
לִידִידוֹ שֵׁנָא ׃ הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים ׃
שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן ׃ כְּחִצִּים בְּיַד־גִּבּוֹר כֵּן
בְּנֵי הַנְּעוּרִים ׃ אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא
אֶת־אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם ׃ לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ
אֶת־אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר ׃

Psalm 128.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת ׃ אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְיָ
הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו ׃ יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי
תֹאכֵל ׳ אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ ׃ אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן
פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ ׳ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים
סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ ׃ הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר
יְרֵא יְיָ ׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן ׳ וּרְאֵה בְּטוּב
יְרוּשָׁלָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ ׃ וּרְאֵה־בָנִים
לְבָנֶיךָ ׃ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל ׃

Psalm 129.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת ׃ רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרַי
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל ׃ רַבַּת צְרָרוּנִי
מִנְּעוּרָי ׳ גַּם לֹא יָכְלוּ־לִי ׃ עַל־גַּבִּי
חָרְשׁוּ חֹרְשִׁים ׳ הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם ׃
יְיָ צַדִּיק ׳ קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים ׃ יֵבֹשׁוּ

Henen gaat hij al weenende, dragende het strooisel van het zaad; maar weder keert hij met gejuich, torschende zijne garven.

Een *Maälóth*-lied van Salomo. Indien de Eeuwige een huis niet bouwt, vergeefs vermoeien zich dan zijne bouwlieden er aan; indien de Eeuwige eene stad niet bewaakt, vergeefs waakt dan de wachter. Nutteloos blijft het voor u, die vroeg opstaat en laat opblijft, die brood der zorgen eet; waarlijk, Hij gunt Zijnen lieveling slaap. — Zie, een erfdeel des Eeuwigen zijn kinderen, eene belooning is de vrucht van den moederschoot. Als de pijlen in de hand van eenen held, zoo zijn de zonen der jeugd. Heil den man, die zijnen pijlkoker van hen gevuld heeft; zij staan niet beschaamd, wanneer zij de vijanden in de poort toespreken.

Een *Maälóth*-lied. Heil een ieder, die den Eeuwige vreest, die in Zijne wegen wandelt. Wanneer gij den arbeid uwer handen geniet, heil u en het is u wel. Uwe vrouw is als een vruchtbare wijnstok in het binnenste uws huizes, uwe kinderen als olijfplanten rondom uwe tafel. Zie, zoo immers wordt gezegend de man, die den Eeuwige vreest. De Eeuwige zegene u uit Tsion en aanschouw het welzijn Jeruzalems al uwe levensdagen. Aanschouw kinderen van uwe kinderen — vrede over Israël!

Een *Maälóth* lied. Genoeg hebben zij mij van mijne jeugd in het nauw gebracht — moge Israël toch zeggen — genoeg hebben zij mij van mijne jeugd in het nauw gebracht, maar evenwel mij niet overwonnen. Op mijnen weg ploegden ploegers, trokken lang hunne voren. De Eeuwige is rechtvaardig, Hij hieuw de touwen der goddeloozen door. Zij worden beschaamd

וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כֹּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן: יִהְיוּ כַּחֲצִיר
גַּגּוֹת שֶׁקַּדְמַת שָׁלַף יָבֵשׁ: שֶׁלֹּא מִלֵּא
כַפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר: וְלֹא אָמְרוּ
הָעֹבְרִים בִּרְכַּת יְיָ אֲלֵיכֶם · בֵּרַכְנוּ
אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְיָ:

Psalm 130.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ:
אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי · תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ
קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: אִם־עֲוֺנוֹת תִּשְׁמָר־
יָהּ · אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד: כִּי־עִמְּךָ הַסְּלִיחָה
לְמַעַן תִּוָּרֵא: קִוִּיתִי יְיָ קִוְּתָה נַפְשִׁי
וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי: נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים
לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר: יַחֵל יִשְׂרָאֵל
אֶל־יְיָ · כִּי־עִם־יְיָ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ
פְדוּת: וְהוּא יִפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל
עֲוֺנוֹתָיו:

Psalm 131.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד · יְיָ לֹא־גָבַהּ
לִבִּי וְלֹא־רָמוּ עֵינַי וְלֹא־הִלַּכְתִּי
בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי: אִם־לֹא
שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ
כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי: יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְיָ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

Psalm 132.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · זְכוֹר־יְיָ לְדָוִד אֵת
כָּל־עֻנּוֹתוֹ: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַייָ נָדַר
לַאֲבִיר יַעֲקֹב: אִם־אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם־
אֶעֱלֶה עַל־עֶרֶשׂ יְצוּעָי: אִם־אֶתֵּן שְׁנָת

en wijken achterwaarts, alle haters van Tsion. Zij worden als het gras der daken, dat, eer men het uittrekt, verdort. Waarvan geen maaier zijne hand vult, of zijnen boezem de garvenbinder. Noch zeggen de voorbijgaanden: »de »zegen des Eeuwigen kome tot »u! Wij zegenen u in den naam »des Eeuwigen!"

Een *Maäloth*-lied. Uit diepten roep ik U aan, o Eeuwige! O Heer! hoor naar mijne stem, mogen Uwe ooren opmerkzaam zijn op de stem mijner smeekingen. Wanneer Gij, o God! verkeerdheden wilt in herinnering houden, Heer! wie kan dan bestaan blijven? Maar bij U is de vergeving, waardoor Gij geëerbiedigd wordt. — Zoo hoop ik op den Eeuwige, mijn ziel hoopt en Zijn woord verbeid ik. Mijne ziel wacht op den Eeuwige, meer dan de wachters op den morgen, de wachters op den morgen. Wacht, Israël! op den Eeuwige, want bij den Eeuwige is de welwillendheid en rijkelijk is bij Hem verlossing. Hij zal eens Israël van al zijne verkeerdheden verlossen.

Een *Maäloth*-lied van David. Eeuwige! mijn hart is niet hoog en mijne oogen verheffen zich niet; ik beweeg mij niet in dat, wat mij te groot en te wonderbaar is. Waarlijk, ik heb mijne ziel tot rust en zwijgen gebracht, als een gespeend kind bij zijne moeder; als een gespeend kind is bij mij mijne ziel. Wacht, Israël! op den Eeuwige, van nu tot eeuwig.

Een *Maäloth* lied. Gedenk, Eeuwige! aan David, al zijne bekommering. Hoe hij den Eeuwige gezworen, den Machtigen Jacobs eene gelofte gedaan had: »Ik wil niet komen in de tent mijner woning, niet »bestijgen het bed mijner sponde, ik wil mijnen oogen geen slaap,

»mijnen oogleden geene sluime-»ring gunnen; totdat ik eene »plaats vind voor den Eeuwige, »eene woning voor den Machtige Jacobs." Zie, wij hoorden er van in Efrath, vonden het in Jaär's veld. Laat ons komen in Zijne woning, ons nederwerpen aan Zijne voetbank! Op, o Eeuwige! naar Uwe ruste, Gij en de Arke Uwer Almacht. Dat Uwe priesters zich met gerechtigheid kleeden en Uwe vromen juichen! Wegens Uwen dienaar David wijs niet af het aangezicht Uws gezalfden. — Gezworen heeft de Eeuwige aan David in waarheid, Hij komt er niet van terug: van uwe lijfvrucht zal Ik op uwen troon plaatsen. Want de Eeuwige heeft Tsion verkoren, heeft het tot verblijf voor zich begeerd. Dit blijft Mijne rustplaats in alle eeuwigheid, hier wil Ik verblijven, omdat Ik deze plaats begeer. Haar voedsel zal Ik rijkelijk zegenen, hare nooddruftigen met brood verzadigen. Hare priesters wil Ik met heil bekleeden, hare vromen zullen vroolijk juichen. Daar doe Ik van David een hoorn ontspruiten, een lamp richt Ik voor Mijnen gezalfde. Zijne vijanden omkleed Ik met schaamte, op hem echter zal zijne kroon schitteren.

לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה: עַד־אֶמְצָא מָקוֹם
לַייָ מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב: הִנֵּה
שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי־יָעַר:
נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדֹם
רַגְלָיו: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן
עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ
יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב
פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: נִשְׁבַּע יְיָ לְדָוִד אֱמֶת
לֹא־יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנְךָ אָשִׁית
לְכִסֵּא־לָךְ: אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ בְּרִיתִי
וְעֵדֹתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם, גַּם־בְּנֵיהֶם עֲדֵי־עַד
יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא־לָךְ: כִּי־בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן
אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: זֹאת־מְנוּחָתִי עֲדֵי־עַד,
פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּתִיהָ: צֵידָהּ בָּרֵךְ
אֲבָרֵךְ אֶבְיוֹנֶיהָ אַשְׂבִּיעַ לָחֶם: וְכֹהֲנֶיהָ
אַלְבִּישׁ יֶשַׁע וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ: שָׁם
אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי:
אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ בֹּשֶׁת וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ:

Psalm 133.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מַה־טּוֹב
וּמַה־נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם־יָחַד:
כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל־הַזָּקָן
זְקַן אַהֲרֹן, שֶׁיֹּרֵד עַל־פִּי מִדּוֹתָיו: כְּטַל־
חֶרְמוֹן שֶׁיֹּרֵד עַל־הַרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם
צִוָּה יְיָ אֶת־הַבְּרָכָה, חַיִּים עַד־הָעוֹלָם:

Een *Maäloth*-lied van David. Zie, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders eendrachtig te zamen wonen. Als de fijne olie op het hoofd, nederdalend op den baard, den baard Aärons, die nederdaalt over den boord van zijn gewaad. Als Chermons dauw, die nederdaalt op Tsions gebergte. Want daar heeft de Eeuwige den zegen ontboden, leven tot in eeuwigheid.

Psalm 134.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת־יְיָ
כָּל־עַבְדֵי יְיָ הָעֹמְדִים בְּבֵית־יְיָ

Een *Maäloth*-lied. Ziet, looft den Eeuwige, alle dienaren des Eeuwigen, die in de nachten in het huis des Eeuwigen staat.

בַּלֵּילוֹת: שְׂאוּ־יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת־יְיָ:
יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

Heft uwe hand naar het heiligdom op en looft den Eeuwige. De Eeuwige zegene u van Tsion, Hij, die hemel en aarde gemaakt heeft!

עלינו׳ קדיש יתום

Op de Sabbathdagen van na פסח *tot vóór* ראש השנה *(of, naar Amsterdamschen ritus tot* ר״ח אלול*), met uitzondering van* שבת שבעות*, den 8sten en den 9den Ab, wordt telkens éene der hier volgende hoofdstukken van tractaat Aboth gelezen, terwijl men daarbij steeds de Mischna-plaats* כל ישראל וכו׳ *(Sanhedrin X, 1) laat voorafgaan.*

Hoofdstukken van tractaat Aboth, פרקי אבות.

כָּל־יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא· שֶׁנֶּאֱמַר וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר:

HOOFDSTUK I פרק ראשון.

(א) מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי· וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים וּנְבִיאִים מְסָרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה· הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים· הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים

In het algemeen is voor Israël het aandeel aan de toekomstige wereld weggelegd; zooals gezegd is: »Uw volk zal dan geheel uit »braven bestaan, voor eeuwige toekomst zullen zij de wereld ver- »werven, als de spruit Mijner plantingen, het werk Mijner handen, »waarop Ik Mij beroem."

HOOFDSTUK I.

1. Mozes ontving de Leer [met alle mondelinge uiteenzettingen, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה] van Sinai en leverde haar aan Jozua over; Jozua weder aan de ouden, de ouden aan de profeten; de profeten eindelijk leverden haar over aan de mannen der *groote vergadering*. Hunne drievoudige spreuk luidde: Weest bedachtzaam in het oordeel, vormt vele leerlingen en maakt eene omheining om de Leer. [Eene drievoudige waarborg dus voor het krachtige, onverzwakte voortbestaan der goddelijke voorschriften, als eerbiedwaardige wilsbeschikking door die groote meesters van het Joodsche godsdienstleven aan tijdgenoot en nageslacht medegedeeld: Zorgt door bedachtzaamheid in uwe uitspraken, dat de eerbiedwaardige kracht

הַרְבֵּה וַעֲשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה׃ (ב) שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשְּׁיָרֵי
כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה· הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַל־שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם
עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים׃
(ג) אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ שׂוֹכוֹ קִבֵּל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק· הוּא הָיָה
אוֹמֵר, אַל־תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת־הָרַב עַל־מְנָת לְקַבֵּל
פְּרָס אֶלָּא הֱיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת־הָרַב שֶׁלֹּא עַל־מְנָת
לְקַבֵּל פְּרָס וִיהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם׃ (ד) יוֹסֵי בֶּן־יוֹעֶזֶר אִישׁ
צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן־יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קִבְּלוּ מֵהֶם· יוֹסֵי בֶּן־יוֹעֶזֶר

---

der *Thora* niet *door U zelven* lijde; vormt leerlingen, die haar *naast u en na u* in den waren geest helpen voortplanten; waakt door de noodige bepalingen en maatregelen, dat de onkundige menigte het werkelijke gebied der *Thora*-voorschriften niet *met schendende hand* betrede.] 2. Simon de deugdzame was een van de laatstovergeblevenen der *groote vergadering*. Zijne spreuk luidde: Op drie zaken berust de wereld: op de Leer, den eeredienst en het oefenen van liefdewerken. ['s Menschen heilige plichten tegenover God en den mensch worden hem *in de Leer medegedeeld*; zijne kinderlijk eerbiedige *verhouding tegenover de Godheid* wordt door den *heiligen eeredienst* gevestigd en onderhouden; zijn braaf en edelmoedig *gedrag tegenover de menschen* door de aanhoudende *oefening van liefdewerken* gesteund en aangemoedigd.] 3. Antigonus van Socho leerde van Simon den deugdzame. Zijne spreuk luidde: Weest niet als dienaren, die den heer dienen op voorwaarde, loon er voor te ontvangen, maar weest als dienaren, die den heer dienen zonder de voorwaarde, loon er voor te ontvangen; en de vreeze des Hemels zij over u! [Niet een ons opgelegde *last* zij ons onze godsdienst, die dus slechts voor loon gedragen wordt. Neen, het geloof en het vertrouwen in den Allerhoogste, het innige bewustzijn, dat Hij in Zijn goddelijk alvermogen en onbegrensde wijsheid door Zijne vaderlijke voorschriften ons tot het ware, indien ook door ons vaak onbegrepen geluk voert, die *diepe vereering* dus, die wij מורא שמים of יראת שמים noemen, leere ons ieder goddelijk gebod met kinderlijke vreugde en dankbaarheid aanvaarden en met den Psalmist juichen: בשמרם עקב רב, »*reeds in hunne inachtneming zelve ligt de rijkste beloo-* »*ning*."] 4. José ben Joëzer uit Tseréda en José ben Jochanan uit Jeruzalem leerden van hen. José ben Joëzer uit Tseréda zegt:

אִישׁ צְרֵדָה אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים וֶהֱוֵה מִתְאַבֵּק
בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם וֶהֱוֵה שׁוֹתֶה בְצָמָא אֶת־דִּבְרֵיהֶם: (ה) יוֹסֵי בֶּן־
יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לָרְוָחָה וְיִהְיוּ
עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתֶךָ וְאַל־תַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה · בְּאִשְׁתּוֹ
אָמְרוּ קַל וָחֹמֶר בְּאֵשֶׁת חֲבֵרוֹ · מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים כָּל־הַמַּרְבֶּה
שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ וּבוֹטֵל מִדִּבְרֵי תוֹרָה
וְסוֹפוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם: (ו) יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה וְנִתַּי הָאַרְבֵּלִי קִבְּלוּ
מֵהֶם · יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה אוֹמֵר, עֲשֵׂה לְךָ רַב וּקְנֵה לְךָ חָבֵר

Laat uw huis eene plaats van samenkomst zijn voor de geleerden, wentel u in het stof aan hunne voeten en drink met dorst hunne woorden. [Drieërlei betuiging van hoogachting beheersche uw gedrag tegenover geleerden: gulle, gastvrije *ontvangst*, eerbiedige *bejegening* en leergierig *luisteren* naar hunne lessen.] 5. José ben Jochanan uit Jeruzalem zegt: Laat uw huis wijd geopend zijn, laat armen uwe huisgenooten zijn en spreek niet aanhoudend met de vrouw. Dit laatste is zelfs ten opzichte van iemands eigen vrouw gezegd, hoeveel te meer dus ten opzichte van de vrouw eens anderen. Zoo zeiden ook de wijzen: ieder, die aanhoudend met de vrouw spreekt, veroorzaakt zich zelven onheil, wordt afgehouden van de beoefening der Leer en bereikt ten laatste het *Gehinnom.* [Gulhartige, onbaatzuchtige, offervaardige toewijding aan het geluk van anderen, zoodat *ons* huis, *wijd geopend*, zijne schatten van bezit en welvaart ook anderen gastvrij aanbiedt en bovenal de *behoeftigen* als *huisgenooten* laat binnentreden — ziedaar den hefboom, die ons boven elk lager streven verheft, ons gaandeweg veredelt en tot den Allerhoogste opheft. In dezelfde mate is het lage *zingenot* de droevige keten, die ons, slechts op eigen wellust bedacht, vastklinkt aan die kleine plek gronds, die *wij, wij alleen* betreden en dus alle hooger, edeler streven in ons doodt, om ons ten slotte *lichamelijk en zedelijk ondermijnd aan den ondergang prijs te geven.*] 6. Jozua ben Perachja en Nittai uit Arbéla leerden van hen. Jozua ben Perachja zegt: Verschaf u eenen leeraar, verwerf u eenen gezel en beoordeel iederen mensch naar de beste zijde. [Zoek zooveel mogelijk de toenadering tot uwe medemenschen. Wie in kennis en deugd uitmunt, plaats hem *als leeraar boven* u; wie eene waardige plaats aan uwe zijde kan innemen, tracht hem *als vriend naast* u te winnen; doch ook alle overige menschen *verwijder niet* door scherpe veroordeeling *geheel* van u, maar tracht steeds hunne daden *op de gunstigste wijze*

וֶהֱוֵה דָן אֶת־כָּל־הָאָדָם לְכַף זְכוּת׃ (ז) נִתַּי הָאַרְבֵּלִי אוֹמֵר הַרְחֵק
מִשָּׁכֵן רָע וְאַל־תִּתְחַבֵּר לָרָשָׁע וְאַל־תִּתְיָאֵשׁ מִן־הַפֻּרְעָנוּת׃
(ח) יְהוּדָה בֶּן־טַבַּי וְשִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח קִבְּלוּ מֵהֶם׃ יְהוּדָה בֶּן־טַבַּי
אוֹמֵר, אַל־תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִים וּכְשֶׁיִּהְיוּ בַּעֲלֵי הַדִּין
עוֹמְדִים לְפָנֶיךָ יִהְיוּ בְעֵינֶיךָ כִּרְשָׁעִים וּכְשֶׁנִּפְטָרִים מִלְּפָנֶיךָ יִהְיוּ
בְעֵינֶיךָ כְּזַכָּאִים כְּשֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת־הַדִּין׃ (ט) שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח
אוֹמֵר, הֱוֵה מַרְבֶּה לַחֲקוֹר אֶת־הָעֵדִים וֶהֱוֵה זָהִיר בִּדְבָרֶיךָ שֶׁמָּא
מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר׃ (י) שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן קִבְּלוּ מֵהֶם׃

---

te beoordeelen.] 7. Nittai uit Arbéla zegt: Verwijder u van eenen kwaden nabuur, vereenig u niet met eenen goddelooze en denk niet, de straf te ontgaan. [Het innige bewustzijn, dat ondeugd nimmer ongestraft blijft, leide ons er toe, van den *nabuur*, wiens omgang voor ons verderfelijk blijkt te kunnen worden, ons te verwijderen en zeker niet het *gezelschap van slechten,* goddeloozen op te zoeken.] 8. Juda ben Tabbai en Simon ben Satach leerden van hen. Juda ben Tabbai zegt: gedraag u niet als zij, die de rechters trachten te bewerken; wanneer de partijen voor u staan, dan moeten zij in uwe oogen als schuldig zijn; doch als zij van u weggaan, laat hen dan in uwe oogen als onschuldig zijn, wanneer zij zich aan het oordeel onderworpen hebben. [Zonder eenig vooroordeel, zonder eene of andere partij als voorspraak te willen strekken, zij de rechter slechts het onpartijdig, gehoorzaam orgaan der wet. Ook voor hem *zegge eerst de uitspraak*, *wie de schuldige is* en doe hij dus gedurende de rechtshandeling noch voor zich, noch voor anderen op eenige wijze blijken, dat eene van de partijen hem reeds bij voorbaat de schuldige toeschijnt. Is het vonnis geveld, dan *trede hij na volbrachten plicht terug*, *zonder haat of wrok.* De schuldig geblekene zal zijne schuld boeten; buiten de grenzen dier uitspraak en van hare verwezenlijking volge hem van de zijde des rechters geenerlei veroordeeling of tegeningenomenheid.] 9. Simon ben Satach zegt: ondervraag de getuigen zeer nauwkeurig; maar wees voorzichtig met uwe woorden, anders zouden zij misschien daaruit leeren, onwaarheid te spreken. [Indien namelijk de rechter in zijne woorden voor- of tegeningenomenheid ten opzichte van een bepaald standpunt deed blijken, dan zoude de getuige lichtelijk aanleiding vinden, om ten koste der waarheid zulk een standpunt te steunen of te bestrijden.] 10. Semaja en Abtaljon leerden van hen. Semaja

שְׁמַעְיָה אוֹמֵר, אֱהַב אֶת־הַמְּלָאכָה וּשְׂנָא אֶת־הָרַבָּנוּת וְאַל־
תִּתְוַדַּע לָרָשׁוּת: (יא) אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר· חֲכָמִים הִזָּהֲרוּ בְּדִבְרֵיכֶם
שֶׁמָּא תָחוּבוּ חוֹבַת גָּלוּת וְתִגְלוּ לִמְקוֹם מַיִם הָרָעִים וְיִשְׁתּוּ
הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וְיָמוּתוּ וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל:
(יב) הִלֵּל וְשַׁמַּי קִבְּלוּ מֵהֶם· הִלֵּל אוֹמֵר, הֱוֵה מִתַּלְמִידָיו
שֶׁל־אַהֲרֹן אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם אוֹהֵב אֶת־הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן
לַתּוֹרָה: (יג) הוּא הָיָה אוֹמֵר, נְגִד שְׁמָא אֲבַד שְׁמֵהּ וּדְלָא

zegt: Bemin den arbeid, haat de heerschappij en dring u niet in bij de machthebbenden. [Wie *arbeidt*, denkt slechts aan *eigen plicht* en zoekt zijne eer en zijn geluk in de volbrenging daarvan. Dit streven veredelt en leidt tot de ware levensvreugde. *Heerschappij* daarentegen doet lichtelijk eer zoeken in de plichtsbetrachting van *anderen,* brengt dus het eigen plichtsbewustzijn menigmaal tot zwijgen, leidt daardoor tot ontaarding en rooft ons de hoogste vreugde. — Maar ook *de omgang met machthebbenden* schept menigmaal het streven, om uitsluitend dezen te behagen en doet ons dus de dienstbaarheid aan den waren, heiligen plicht verwisselen *voor de onderwerping aan menschelijke wenschen en luimen, — Heerschappij maakt ons tot slaaf van onze eerzucht; de omgang met machthebbenden vernedert ons tot slaaf van anderen. Arbeid schenkt zelfbewustzijn, maakt vrij, verheft, veredelt en stemt gelukkig.*] 11. Abtaljon zegt: Gij wijzen! weest voorzichtig met uwe woorden; [immers, al bevindt gij u ook thans op eene plaats, waar uwe woorden geen kwaad kunnen stichten,] misschien zult gij nog eenmaal tot ballingschap veroordeeld worden en dan verbannen raken naar eene plaats van slecht water [verkeerde, vrijzinnige denkbeelden, waar dus zoodanige gezegden hoogst gevaarlijk konden worden] en zouden dan de leerlingen, die na u komen, [meenende in den geest van hunnen meester te handelen,] daarvan drinken en [godsdienstig of zedelijk] te gronde gaan, zoodat dus [door uw toedoen] de hemelsche naam zoude ontwijd worden. 12. Hillel en Sammai leerden van hen. Hillel zegt: wees van de volgelingen van Aron, beminnende den vrede, najagende den vrede, beminnende de schepselen en hen [door gemoedelijke, welwillende leering] nabij brengende aan de *Thora.* 13. Hij had ook tot spreuk: Die zijnen naam uitbreidt [naar eenen geëerden, wijdklinkenden naam streeft], verliest zijnen naam; die niet [in wetenschap] toeneemt, neemt af; die niet leert,

מוֹסִיף יָסֵף וּדְלָא יָלֵף קְטָלָא חַיָּב וּדְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתָגָא חֲלָף׃
(יד) הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי
מָה אֲנִי וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתָי׃ (טו) שַׁמַּי אוֹמֵר, עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ
קֶבַע אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה וֶהֱוֵה מְקַבֵּל אֶת־כָּל־הָאָדָם
בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת׃ (טז) רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עֲשֵׂה לְךָ רַב
וְהִסְתַּלֵּק מִן־הַסָּפֵק וְאַל־תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אֻמָּדוֹת׃ (יז) שִׁמְעוֹן בְּנוֹ
אוֹמֵר, כָּל־יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים וְלֹא מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב

is den dood schuldig [omdat hij de eigenlijke, ware bestemming des levens verzuimt] en die zich van de kroon [der Leer tot bevrediging van zelfzuchtige verlangens] bedient, gaat ten gronde. 14. Dezelfde had ook tot spreuk: Indien ik niet voor mij zelven ben, wie is dan voor mij? Ben ik echter op mij zelven, wat ben ik dan? En indien niet nu, wanneer dan? [Drie belangrijke wenken geeft ons het besef van het nietige der menschelijke krachten: 1°. arbeid in de eerste plaats *zelf* voor u zelven en draag uwen plicht niet aan anderen over; 2°. daarnaast echter versmaad niet *den onontbeerlijken steun van anderen*, begrijpende, dat de mensch alleen den arbeid zelden kan volbrengen; 3°. laat geenen tijd te loor gaan, denk steeds, dat de arbeid *thans* moet verricht worden en dat het morgen te laat ware.] 15. Sammai zegt: Maak uwe *Thora*-beoefening tot eene vaste bezigheid; zeg weinig, maar doe veel; en ontvang iederen mensch met eene vriendelijke gelaatsuitdrukking. [Langs drie wegen hebben wij het vertrouwen onzer medemenschen te winnen: 1°. door *vaste*, van geen toeval afhankelijke studie, ten blijke, dat wij ons zelven hooge eischen stellen en dus ernstig de behoefte gevoelen, om ons telkens meer te volmaken; 2°. door steeds *meer* en nimmer minder *te doen dan wij beloven*; 3°. door *vriendelijke, voorkomende bejegening*.] 16. Rabban Gamliël zegt: verschaf u eenen leeraar, onthef u daardoor van den twijfel en zonder de tienden niet telkens bij gissing af. [Alle eigendunkelijkheid is strijdig met ware, gehoorzame plichtsbetrachting. Ook hij, die te veel doet, verlaat menigmaal onwillekeurig het pad van den voorgeschreven plicht en dient eigen toevallige ingeving. Daarom, ten einde nauwkeurig uwen plicht te kennen en van allen *twijfel* en elke *gissing* bij de verrichting uwer taak tegenover God en den medemensch *ontheven te zijn*, kies u eenen kundigen, vertrouwbaren *leeraar* en laat *zijne* beslissing den maatstaf uwer verrichtingen worden.] 17. Zijn zoon Simon zegt: Al mijne levensdagen ben ik onder de wijzen opgegroeid en heb voor het lichaam niets beter

מִשְּׁתִיקָה וְלֹא הַמִּדְרָשׁ עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה וְכָל־הַמַּרְבֶּה דְּבָרִים
מֵבִיא חֵטְא: (יח) רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַל־שְׁלֹשָׁה
דְּבָרִים הָעוֹלָם קַיָּם, עַל־הָאֱמֶת וְעַל־הַדִּין וְעַל־הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר
אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם:

רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן־עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר· רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
לְזַכּוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת,
שֶׁנֶּאֱמַר, יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

עלינו, קדיש.

HOOFDSTUK II. פרק שני

כל ישראל וכו׳ blz. 241.

(א) רַבִּי אוֹמֵר, אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיָּבוֹר לוֹ הָאָדָם, כָּל־
שֶׁהִיא תִפְאֶרֶת לְעֹשֶׂהָ וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן־הָאָדָם· וֶהֱוֵה זָהִיר
בְּמִצְוָה קַלָּה כְּבַחֲמוּרָה שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל־מִצְוֹת·

---

gevonden dan te zwijgen; niet de leering is hoofdzaak, maar de handeling; al wie veel spreekt, veroorzaakt zonde. 18. Rabban Simon ben Gamliël zegt: op drie zaken berust de wereld: op de waarheid [die den grondslag van het recht vormt], het recht [dat de waarheid onder de menschen handhaaft] en den vrede [die op duurzame wijze slechts door strenge waarheid en gerechtigheid kan gesticht worden]; want er is gezegd: »Waarheid en het recht des vredes richt in uwe poorten." [*Zecharja* 8, 16.]

HOOFDSTUK II.

1. Rabbi [Juda Hannasie, die om zijne hooge beteekenis en aanzien als leeraar eenvoudig *Rabbi* genoemd werd,] zegt: Welke is de rechte weg, dien zich de mensch behoort te kiezen? Alles, wat tot eer strekt voor hen, die het doen [voor hun eigen bewustzijn], en tevens den mensch tot eer is van de zijde der menschen. Wees even oplettend op een [schijnbaar] gering gebod als op een gewichtig, want gij kent niet het eigenlijke loon der geboden. [Iedere goede daad, ook de geringste, kan onberekenbaar groote en vele goede vruchten dragen].

וֶהֱוֵה מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ׃ הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה, דַּע מַה־לְּמַעְלָה מִמְּךָ עַיִן רוֹאָה וְאֹזֶן שׁוֹמַעַת וְכָל־מַעֲשֶׂיךָ בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִים׃ (ב) רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל־רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר, יָפֶה תַלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן, וְכָל־תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה סוֹפָהּ בְּטֵלָה וְגוֹרֶרֶת עָוֹן, וְכָל־הָעוֹסְקִים עִם־הַצִּבּוּר יִהְיוּ עוֹסְקִים עִמָּהֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם שֶׁזְּכוּת אֲבוֹתָם מְסַיַּעְתָּם וְצִדְקָתָם עוֹמֶדֶת לָעַד וְאַתֶּם מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם שָׂכָר הַרְבֵּה כְּאִלּוּ עֲשִׂיתֶם׃ (ג) הֱווּ זְהִירִים בָּרָשׁוּת שֶׁאֵין

Bereken de schade, [u door de vervulling] van een gebod [veroorzaakt], in vergelijking met de belooning, [die deze vervulling u brengt, en die de tijdelijke schade verre overtreft], en evenzoo het voordeel, [dat de overtreding] van een verbod [u zou kunnen aanbrengen,] in vergelijking met het [godsdienstig en zedelijk] nadeel, [dat die overtreding u berokkent en waartegen geen tijdelijk voordeel kan opwegen.] Schouw naar drie zaken, dan zult gij niet tot overtreding komen: Weet, wat boven u is: een oog, dat ziet, een oor, dat hoort, en dat al uwe handelingen in het [groote] boek [der goddelijke herinneringen] opgeschreven worden! [Zie Malächi 3, 16.] 2. Rabban Gamliël, de zoon van R. Juda Hannasie, zegt: Schoon is de beoefening der Leer, wanneer zij met algemeen maatschappelijk streven samengaat, want beider arbeid voorkomt de zonde. *Thora*-studie, waarbij geen arbeid zich paart, houdt ten slotte geen stand en veroorzaakt zonde. Allen, die zich met de gemeente-aangelegenheden bezig houden, mogen dit ter wille der heilige zaak onbaatzuchtig en zonder persoonlijke eerzucht] doen, want de verdiensten hunner voorvaderen staan hen bij en hunne deugd blijft onvergankelijk. [Wat in het algemeene belang geschiedt, is de voortplanting van dat, waarvoor de ouderen het zaad in den bodem legden en waarop zij dus met welgevallen schouwen. En die voortplanting zelve reikt weder het goede en gewenschte harer vrucht aan de komende geslachten tot in eeuwige tijden.] U, [die de belangen van het algemeen behartigt,] u zelven reken ik een rijk loon toe [voor al het goede, dat middellijk of onmiddellijk door uwe bemoeiingen tot stand komt], als hadt ge het zelf verricht. 3. Weest voorzichtig met de machthebbenden, want zij betoonen

מְקָרְבִים לוֹ לְאָדָם אֶלָּא לְצֹרֶךְ עַצְמָם, נִרְאִים כְּאוֹהֲבִים בִּשְׁעַת
הֲנָאָתָם וְאֵין עוֹמְדִים לוֹ לְאָדָם בִּשְׁעַת דָּחְקוֹ׃ (ד) הוּא הָיָה
אוֹמֵר, עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כִּרְצוֹנֶךָ כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנְךָ כִּרְצוֹנוֹ · בַּטֵּל
רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנֶךָ׃
(ה) הִלֵּל אוֹמֵר, אַל־תִּפְרוֹשׁ מִן־הַצִּבּוּר וְאַל־תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד
יוֹם מוֹתְךָ וְאַל־תָּדִין אֶת־חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ וְאַל־תֹּאמַר
דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשַׁר לִשְׁמוֹעַ שֶׁסּוֹפוֹ לְהִשָּׁמַע וְאַל־תֹּאמַר לִכְשֶׁאֶפָּנֶה
אֶשְׁנֶה שֶׁמָּא לֹא תִפָּנֶה׃ (ו) הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֵין בּוּר יְרֵא חֵטְא
וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד וְלֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד וְלֹא הַקַּפְּדָן מְלַמֵּד וְלֹא
כָּל־הַמַּרְבֶּה בִסְחוֹרָה מַחְכִּים וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים הִשְׁתַּדֵּל

den mensch slechts toenadering ten behoeve van hen zelven; zij verschijnen als vriend, zoolang zij er nut van hebben, maar staan den mensch niet bij ten tijde van zijnen druk. 4. Hij had ook tot spreuk: Volbreng Zijnen wil als den uwen, opdat Hij uwen wil volbrenge als den Zijnen; doe uwen wil te niet voor den Zijnen, opdat Hij den wil van anderen te niet doe voor den uwen. 5. Hillel zegt: Scheid u niet van het gemeenteverband. Stel geen vertrouwen in u zelven tot uwen stervensdag. Beoordeel een ander niet, voordat gij u in zijne plaats bevindt. Zeg niet een woord [meenende,] dat het niet gehoord kan worden, want ten laatste zal het toch gehoord worden. Zeg niet: wanneer ik vrijen tijd heb, zal ik leeren; misschien zult gij geen vrijen tijd vinden. [Het bewustzijn van het zwakke, onbetrouwbare en vergankelijke van 's menschen vermogens, kennis en begaafdheden moet ons er toe leiden: 1°. steeds in trouw en liefde de gemeenschap te steunen; 2°. in eigen kracht en begaafdheid, zonder den onmisbaren steun der gemeenschap, geen vertrouwen te stellen; 3°. ons gemeenschapsgevoel te betoonen in de welwillende, goedgunstige beoordeeling van anderen; 4°. de gemeenschap te ontzien door niets te spreken, dat niet tot haar oor zoude mogen doordringen; 5°. voortdurend te trachten naar meerdere volmaking door studie en oefening.] 6. Hij had ook tot spreuk: een onbeschaafde vreest de zonde niet; een onwetende kan niet vroom zijn; die zich schaamt [om te vragen] leert niet; een driftige kan niet onderrichten; die te veel in het handelsbedrijf opgaat, wordt geen wijze; waar het aan mannen [met kennis en wilskracht] ontbreekt, tracht gij daar een

לִהְיוֹת אִישׁ׃ (ז) אַף הוּא רָאָה גֻּלְגֹּלֶת אַחַת צָפָה עַל־פְּנֵי הַמָּיִם· אָמַר לָהּ, עַל דַּאֲטֵיפְתְּ אַטִיפוּךְ וְסוֹף מְטַיְּפַיִךְ יְטוּפוּן׃ (ח) הוּא הָיָה אוֹמֵר, מַרְבֶּה בָשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה· מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה· מַרְבֶּה נָשִׁים מַרְבֶּה כְשָׁפִים· מַרְבֶּה שְׁפָחוֹת מַרְבֶּה זִמָּה· מַרְבֶּה עֲבָדִים מַרְבֶּה גָזֵל· מַרְבֶּה תוֹרָה מַרְבֶּה חַיִּים· מַרְבֶּה יְשִׁיבָה מַרְבֶּה חָכְמָה· מַרְבֶּה עֵצָה מַרְבֶּה תְבוּנָה· מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם· קָנָה שֵׁם טוֹב קָנָה לְעַצְמוֹ· קָנָה לוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא׃ (ט) רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי קִבֵּל מֵהִלֵּל וּמִשַּׁמַּאי· הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה אַל־תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ כִּי לְכָךְ נוֹצָרְתָּ׃ (י) חֲמִשָּׁה תַלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי, וְאֵלּוּ הֵן (רַבִּי) אֱלִיעֶזֶר בֶּן־הוֹרְקְנוֹס (רַבִּי) יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָא (רַבִּי) יוֹסֵי הַכֹּהֵן (רַבִּי) שִׁמְעוֹן בֶּן־נְתַנְאֵל (רַבִּי) אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ׃ (יא) הוּא הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָם· (רַבִּי) אֱלִיעֶזֶר בֶּן־הוֹרְקְנוֹס בּוֹר סוּד שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה, (רַבִּי) יְהוֹשֻׁעַ

man te zijn! 7. Ook zag hij eens een schedel op het water drijven en zeide tot hem: omdat gij deedt verdrinken, heeft men u doen verdrinken; ten slotte echter zullen zij, die u deden verdrinken, zelf verdrinken. 8. Ook had hij tot spreuk: Veel vleesch, vele wormen; vele goederen, vele zorgen; vele vrouwen, veel toovenarij; vele dienstmaagden, veel ontucht; vele knechten, veel roof; veel *Thora*, veel leven; vele scholen, veel wetenschap; veel overleg, veel inzicht; wie zich eenen goeden naam verwerft, heeft iets voor zich zelven verworven [een werkelijk, waardig bezit voor deze wereld]; wie zich de kennis der Leer heeft verworven, heeft zich [bovendien] het leven der toekomstige wereld verworven. 9. Rabban Jochanan ben Zakkai leerde van Hillel en Sammai. Hij had tot spreuk: Hebt gij veel *Thora* geleerd, reken u dit niet als bijzondere verdienste aan, want daartoe zijt gij gevormd. 10. Vijf [uitstekende] leerlingen had Rabban Jochanan ben Zakkai, namelijk: R. Eliëzer ben Hyrkanus, R. Jozua ben Chananja, R. José Hakkohen, R. Simon ben Nethanël en R. Eläzar ben Arach. 11. Hij pleegde aldus hunne uitmuntende hoedanigheden op te sommen: R. Eliëzer ben Hyrkanus een dichtgepleisterde put [een machtig geheugen], die geen droppel [van het eens ge-

בן־חנניא אשרי יולדתו, (רבי) יוסי הכהן חסיד, (רבי) שמעון
בן־נתנאל ירא חטא, (רבי) אלעזר בן־ערך כמעין המתגבר:
(יב) הוא היה אומר, אם יהיו כל־חכמי ישראל בכף מאזנים
ואליעזר בן־הורקנוס בכף שניה מכריע את־כלם: אבא שאול
אומר משמו, אם יהיו כל־חכמי ישראל בכף מאזנים ואליעזר
בן־הורקנוס אף עמהם ואלעזר בן־ערך בכף שניה מכריע את־
כלם: (יג) אמר להם, צאו וראו איזו היא דרך טובה שידבק
בה האדם· רבי אליעזר אומר עין טובה רבי יהושע אומר
חבר טוב רבי יוסי אומר שכן טוב רבי שמעון אומר הרואה
את־הנולד רבי אלעזר אומר לב טוב: אמר להם רואה אני
את־דברי אלעזר בן־ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם:
(יד) אמר להם· צאו וראו איזו היא דרך רעה שיתרחק ממנה
האדם· רבי אליעזר אומר עין רעה רבי יהושע אומר חבר רע

leerde] verliest; R. Jozua ben Chananja, heil haar, die hem baarde! R. José Hakkohen een [zeldzaam] vroom man; R. Simon ben Nethanël [bijzonder] schuw voor zonde; R. Eläzar ben Arach als een voortdurend sterker stroomende wel [in de studie aanhoudend sterker en scherpzinniger]. 12. Voorts zeide hij: Indien alle wijzen van Israël in ééne weegschaal waren en Eliëzer ben Hyrkanus in de andere, hij zoude tegen allen opwegen. Abba Saül zegt uit zijn naam aldus: Indien alle wijzen van Israël in ééne weegschaal waren met Eliëzer ben Hyrkanus er bij, en Eläzar ben Arach in de andere, hij zoude tegen allen opwegen. 13. Hij zeide tot hen: gaat heen en ziet, welke de goede weg is, waaraan zich de mensch te houden heeft [als vertrouwbaren grondslag voor een werkelijk braaf en gelukkig leven]. R. Eliëzer [nu] zeide [in antwoord hierop]: een goed [vriendelijk en welwillend] oog; R. Jozua zeide: een goede gezel; R. José zeide: een goede nabuur; R. Simon zeide: wie de gevolgen [zijner handelingen] bedenkt; R. Eläzar zeide: een goed hart. Toen zeide hij tot hen: ik vind de woorden van Eläzar ben Arach juister dan de uwe, want in zijne woorden zijn de uwe opgesloten. 14. Evenzoo zeide hij tot hen: gaat heen en ziet, welke de verkeerde weg is, waarvan de mensch zich heeft verwijderd te houden. R. Eliëzer zeide: een kwaad [onvriendelijk, nijdig] oog; R. Jozua zeide: een kwade gezel;

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שָׁכֵן רָע רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַלֹּוֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, אֶחָד הַלֹּוֶה מִן־הָאָדָם כְּלֹוֶה מִן־הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן ׃ רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר לֵב רָע ׃ אָמַר לָהֶם ׃ רוֹאֶה אֲנִי אֶת־דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם ׃ (טו) הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים ׃ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְהִי כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ וְאַל־תְּהִי נוֹחַ לִכְעוֹס וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ וֶהֱוֵה מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוּרָן שֶׁל־חֲכָמִים וֶהֱוֵה זָהִיר בְּגַחַלְתָּן שֶׁלֹּא תִכָּוֶה שֶׁנְּשִׁיכָתָן נְשִׁיכַת שׁוּעָל וַעֲקִיצָתָן עֲקִיצַת עַקְרָב וּלְחִישָׁתָן לְחִישַׁת שָׂרָף וְכָל־דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ ׃ (טז) רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר עַיִן הָרָע וְיֵצֶר הָרָע וְשִׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת מוֹצִיאִים אֶת־הָאָדָם מִן־הָעוֹלָם ׃ (יז) רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר

R. José zeide: een kwade nabuur; R. Simon zeide: wie leent en niet betaalt, [dus lichtzinnig en gewetenloos handelt, in tegenstelling met hem, die steeds »de gevolgen zijner handelingen bedenkt"] eenerlei, of iemand van den mensch leent of van den Alomtegenwoordige, zooals gezegd is: de goddelooze leent en betaalt niet [geniet voortdurend de weldaden der goddelijke Voorzienigheid en van de menschelijke gemeenschap, zonder zich verplicht te gevoelen, zijnerzijds iets Gode of menschen te offeren], de brave echter doet wel en geeft [verlangt weinig van anderen, maar vindt zijn welbehagen in onbaatzuchtig arbeiden voor goddelijke en menschelijke aangelegenheden. *Ps.* 37, 21.] R. Eläzar zeide: een slecht hart. Toen zeide hij tot hen: ik vind de woorden van Eläzar ben Arach juister dan de uwe, want in zijne woorden zijn de uwe opgesloten. 15. Ieder hunner had een drievoudige spreuk. R. Eliëzer zegt: de eer van een ander zij u zoo dierbaar als de uwe; wees [dus, om de eer van anderen te sparen,] niet licht geneigd tot toornig worden en bekeer u, [van uwe onvolmaaktheid overtuigd,] éénen dag voor uwen dood, [dus tracht aanhoudend tot inkeer te komen, omdat ieder uwer levensdagen de laatste kan zijn]. Warm u aan den gloed der wijzen, maar neem u voor hunne kool in acht, dat gij u niet brandt; want hun beet is de beet van een vos, hun steek de steek van den draak, hun gesis het gesis van den vergiftigen slang en al hunne woorden zijn als vuurkolen. 16. R. Jozua zegt: een kwaad [nijdig, afgunstig] oog, de kwade neiging en de menschenhaat brengen den mensch uit de wereld. 17. R. José zegt: Het vermogen van een

יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ, וְהַתְקֵן עַצְמְךָ לִלְמוֹד
תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ יְרֻשָּׁה־לָךְ, וְכָל־מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם:
(יח) רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר· הֱוֵה זָהִיר בִּקְרִיאַת שְׁמַע (וּבִתְפִלָּה)
וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל אַל־תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קֶבַע אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים
לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי־חַנּוּן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד
וְנִחָם עַל־הָרָעָה· וְאַל־תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמֶךָ: (יט) רַבִּי אֶלְעָזָר
אוֹמֵר, הֱוֵה שָׁקוּד לִלְמוֹד תּוֹרָה וְדַע מַה־שֶּׁתָּשִׁיב לְאֶפִּיקוֹרוֹס
וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל וּמִי הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ
שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ: (כ) רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה
מְרֻבָּה וְהַפּוֹעֲלִים עֲצֵלִים וְהַשָּׂכָר הַרְבֵּה וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק:

ander zij u zoo dierbaar als het uwe; richt u er op in, om de Leer te beoefenen, want zij valt u niet [van zelve] als erfenis ten deel; en al uwe handelingen mogen met godvruchtige bedoelingen geschieden. [Uw streven naar menschelijk welzijn zij naar drie zijden beperkt: 1°. door het belang uwer medemenschen, dat niet aan het uwe mag opgeofferd worden; 2°. door het streven naar goddelijke wetenschap, dat niet in de zucht naar aardsch bezit mag opgaan; 3°. door de onderwerping aan hoogeren plicht, die op al uw streven den stempel der wijding behoort te drukken. 18. R. Simon zegt: wees nauwlettend op de *Sjema'*-lezing en het gebed; wanneer gij bidt, maak uw gebed niet tot eene vaste verrichting [uitsluitend uit gewoonte], maar tot [eene bede om] barmhartigheid en genade voor den Alomtegenwoordige, zooals gezegd is: »Want genadig en barmhartig is »Hij, langmoedig, machtig in genegenheid en van besluit veranderend »omtrent het kwade." [*Joël* 2, 13.] Wees in uw eigen oogen geen goddelooze. [De eerste schoone vrucht der regelmatige en bewuste uitoefening van de *Sjema'*- en *tefillo*-plichten is: het besef uwer hoogere, edele levensbestemming en daardoor de achting voor u zelven, die kostelijke prikkel tot deugd en levenswijding.] 19. R. Eläzar zegt: Wees vlijtig, om de Leer te beoefenen; leer [daardoor] wat gij den ongeloovige antwoorden zult en besef [evenzeer daardoor,] voor Wien gij arbeidt, wie uw Werkgever is, die u voorzeker het loon voor uwen arbeid zal vergelden. 20. R. Tarfon zegt: de dag [de levensduur] is kort, de arbeid [de hoogere levenstaak] veel, de werklieden zijn traag [de menschen nalatig in het volbrengen hunner hoogere plichten], het loon [voor de deugd weggelegd] is rijk en de huiseigenaar [de Vader des heelals] dringt aan [houdt ons

(כא) הוּא הָיָה אוֹמֵר, לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר וְלֹא־אַתָּה בֶן־חוֹרִין לְהִבָּטֵל מִמֶּנָּה, אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה נוֹתְנִים לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה, וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ וְדַע שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָם שֶׁל־צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא:

רבי חנניא בן עקשיא וכו׳. עלינו׳ קדיש.

HOOFDSTUK III פרק שלישי

כל ישראל וכו׳. blz. 241.

(א) עֲקַבְיָא בֶּן־מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה דַּע מֵאַיִן בָּאתָ וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן׃ מֵאַיִן בָּאתָ מִטִּפָּה סְרוּחָה, וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה, וְלִפְנֵי

---

met machtigen nadruk in Zijn goddelijk woord den hoogeren plicht voor oogen]. 21. Hij had ook tot spreuk: Niet op u rust de arbeid, om hem te voltooien [slechts door den gemeenschappelijken arbeid van allen kan het goede tot stand komen; daarom laat u niet ontmoedigen door het denkbeeld, dat gij alleen het niet kunt voltooien]; maar gij hebt ook niet de vrijheid, u er aan te onttrekken [denk niet: ook zonder mij zal het tot stand komen. Hoe ware het, wanneer ieder zoo dacht? Neen, ieder doe het zijne, het den grooten Werkgever overlatende, den arbeid Zijner dienaren tot één groot geheel te vereenigen.] Hebt gij veel *Thora* geleerd, dan zal men u ook veel loon schenken. [Niet de hoegrootheid van het door u bereikte bepaalt de waarde van uwen arbeid, maar wel het ernstige van uw streven.] Getrouw is uw Werkgever, om u het loon voor uwen arbeid te vergelden, en weet ook, dat het eigenlijke loon der braven voor de toekomst is weggelegd, [zoodat het hier op aarde zichtbare gevolg van uw edel streven slechts een gering deel vormt van de vrucht, die het zal afwerpen.]

HOOFDSTUK III.

1. Akabja ben Mahalalël zegt: Betracht drie zaken, dan zult gij niet tot zonde geraken: besef van waar gij komt, waarheen gij gaat en voor wien gij eenmaal verantwoording en rekenschap zult moeten afleggen. Van waar gij komt? Uit eenen onreinen kiem. Waarheen gij gaat? Naar eene plaats van stof en maden. En voor wien

מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (ב) רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, הֱוֵה
מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל־מַלְכוּת שֶׁאִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ אִישׁ אֶת־
רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ: (ג) רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן־תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר, שְׁנַיִם
שֶׁיּוֹשְׁבִים וְאֵין בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים, שֶׁנֶּאֱמַר
וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב · אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִים וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם
דִּבְרֵי תוֹרָה שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי
יְיָ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו
לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ · אֵין לִי אֶלָּא שְׁנַיִם, מִנַּיִן אֲפִילוּ אֶחָד
שֶׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹבֵעַ לוֹ שָׂכָר,
שֶׁנֶּאֱמַר יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם כִּי נָטַל עָלָיו: (ד) רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,
שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה

---

gij eens verantwoording en rekenschap zult moeten afleggen? Voor den grooten Koning aller koningen, den Heilige, geloofd zij Hij! 2. R. Chanina, de plaatsvervangende hoogepriester, zegt: Bidt steeds voor het welzijn der regeering; want indien niet haar ontzag ware, dan zoude de een den ander levend verslinden. 3. R. Chananja ben Theradjon zegt: Wanneer twéé personen te zamen zitten en er worden tusschen hen geenerlei *Thora*-woorden gesproken, dan is dit reeds eene zitting van spotters, zooals gezegd is: »en die niet »zit in de zitting van spotters" [*Ps.* 1, 1, welke meervoudige uitdrukking reeds van twéé personen kan gebezigd worden.] Wanneer echter twéé personen te zamen zitten en er worden tusschen hen *Thora*-woorden gesproken, dan rust Gods heerlijkheid tusschen hen, zooals gezegd is: »dan spreken de godvreezenden de een tot den ander" [hetgeen dus reeds van twéé personen gezegd kan worden] »en de »Eeuwige luistert en hoort en er wordt voor Hem geschreven »een boek der herinnering voor hen, die den Eeuwige vreezen en »Zijnen naam achten." [*Malächie* 3, 16.] Nu weet ik dit slechts van twee; maar hoe blijkt het, dat zelfs, wanneer één persoon zit en zich met de Leer bezig houdt, de Heilige, geloofd zij Hij, hem daarvoor loon bestemt? Doordien er gezegd is: »hij zitte ook alleen en zij stil [leere voor zich zelven] »want Hij legt hem [zijn loon] op." [*Klaagl.* 3, 28.] 4. R. Simon zegt: Wanneer drie personen aan eene tafel eten en spreken daaraan geenerlei

כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי כָּל־שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא
צֹאָה בְּלִי מָקוֹם. אֲבָל שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְאָמְרוּ
עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל־מָקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר
וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ: (ה) רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־חֲכִינַי
אוֹמֵר, הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי וּמְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה
הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ: (ו) רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן־הַקָּנָה אוֹמֵר, כָּל־
הַמְקַבֵּל עָלָיו עֹל תּוֹרָה מַעֲבִירִים מִמֶּנּוּ עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ
אֶרֶץ, וְכָל־הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עֹל תּוֹרָה נוֹתְנִים עָלָיו עֹל מַלְכוּת וְעֹל

Thora-woorden, dan is het, als hadden zij van dooden-offers [heidensche offermaaltijden, zie Ps. 106, 28] gegeten, zooals gezegd is: »want alle tafels zijn vol van onrein uitwerpsel, zonder plaats" [*Jesaja* 28, 8; hier op te vatten: zonder de vermelding van den Alomtegenwoordige.] Wanneer echter drie personen aan eene tafel eten en spreken daaraan *Thora*-woorden, dan is het, als aten zij van de tafel des Alomtegenwoordigen, zooals gezegd is: »Hij sprak tot mij: deze is de tafel, die voor den Eeuwige staat." [*Ez.* 41, 22. Doordien Hij, in het *Thora*-woord, tot mij spreekt, wordt het eene goddelijke tafel.] 5. R. Chanina ben Chachinai zegt: Die des nachts waakt of zich alleen op weg bevindt en zijn hart voor ijdele dingen inruimt, bezondigt zich tegenover zich zelven [doordien hij de zoo uitmuntende gelegenheid, om bij volslagen rust over ernstige aangelegenheden te peinzen, jammerlijk misbruikt. Volgens eene andere, niet minder waarschijnlijke lezing in den tekst echter, וְהַמְפַנֶּה וכו׳, is de zin van deze spreuk, dat *het verzuimen van de nachtelijke rust, het eenzaam wandelen langs gevaarlijke wegen en het zich verdiepen in ijdele dingen* ieder op zich zelve eene bezondiging tegenover ons zelven inhoudt.] 6. R. Nechoenja ben Hakkana zegt: Ieder, die het juk der *Thora* op zich neemt, hem ontlast men van het juk der heerschappij en der burgerlijke samenleving; wie echter het juk der *Thora* van zich losrukt, hem legt men het juk der heerschappij en der burgerlijke samenleving op. [In tijden, waarin Israëls kinderen wanen, door *verwerping der Thora-voorschriften* de ware vrijheid en burgerlijke gelijkheid te verwerven zendt de Voorzienigheid hare gevoelige terechtwijzing in den vorm van *strenge regeeringsbepalingen* en *drukkende maatschappelijke toestanden*, die hen doen inzien, dat zij vruchteloos en tot eigen smaad en vernedering *de heerschappij der Thora voor die van vervolgingszuchtige menschen*

דֶּרֶךְ אֶרֶץ: (ז) רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן־דּוֹסָא אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָא אוֹמֵר,
עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם,
שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל· וּמִנַּיִן אֲפִילוּ חֲמִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר
וַאֲגֻדָּתוֹ עַל־אֶרֶץ יְסָדָהּ· וּמִנַּיִן אֲפִילוּ שְׁלֹשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר בְּקֶרֶב
אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט· וּמִנַּיִן אֲפִילוּ שְׁנַיִם שֶׁנֶּאֱמַר אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע· וּמִנַּיִן אֲפִילוּ אֶחָד שֶׁנֶּאֱמַר
בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת־שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ:
(ח) רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר, תֶּן־לוֹ מִשֶּׁלּוֹ שֶׁאַתָּה וְשֶׁלְּךָ
שֶׁלּוֹ וְכֵן בְּדָוִד הוּא אוֹמֵר כִּי־מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ:
(ט) רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר, הַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְשׁוֹנֶה וּמַפְסִיק מִמִּשְׁנָתוֹ

verwisseld hebben.] 7. R. Chalaftha ben Dosa uit het dorp Chananja zegt: Wanneer tien personen te zamen zitten en de Leer beoefenen, dan rust de goddelijke heerlijkheid tusschen hen, zooals gezegd is: »God staat in de goddelijke *vergadering*" [*Psalm* 82, 1; welk woord op eene vereeniging van *tien* personen wijst, zie *Num.* 14, 27.] Hoe blijkt het, dat dit reeds bij vijf het geval is? Doordien gezegd is: »Zijnen *bundel*" [dien men gewoonlijk met *vijf* vingers samenvat] »heeft Hij op aarde gegrondvest." [*Amos* 9, 6.] En hoe blijkt dit reeds bij drie? Doordien gezegd is: »Midden onder de rechters" [wier aantal minstens *drie* was] »houdt Hij gerecht." [*Ps.* 82, 1.] [Volgens eene andere lezing moeten de beide laatste Bijbelverzen in omgekeerde orde geplaatst worden. Dan wijst de uitdrukking »onder de rechters" op *vijf,* de drie rechters n.l. met de beide partijen, en het woord *bundel* op *drie*, omdat een bundel reeds uit *drie* voorwerpen kan bestaan.] En hoe blijkt dit reeds bij twéé? Doordien gezegd is: »dan spreken de godvreezenden »de een tot den ander en de Eeuwige luistert en hoort." [*Malächi* 3,16.] En hoe blijkt dit reeds bij één? Doordien gezegd is: »Op welke »plaats Ik ook Mijnen naam doe vermelden, zal Ik tot u" [dus reeds tot éénen persoon] »komen en u zegenen." [*Exod.* 20, 21.] 8. R Eläzar uit Berthotha zegt: »Geef hem van het Zijne, want gij en het uwe »behooren Hem, zooals ook bij David gezegd is: »Want van U is »alles en uit Uwe hand hebben wij U gegeven." 9. R. Jacob zegt: Die zich op weg bevindt en leert en zijn leeren staakt,

וְאוֹמֵר מַה־נָּאֶה אִילָן זֶה מַה־נָּאֶה נִיר זֶה מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב
כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ: (י) רַבִּי דוֹסְתַּי בַּר יַנַּי מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר
אוֹמֵר, כָּל־הַשּׁוֹכֵחַ דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנָתוֹ מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב
כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד
פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ · יָכוֹל אֲפִילוּ תָּקְפָה
עָלָיו מִשְׁנָתוֹ תַּלְמוּד לוֹמַר וּפֶן־יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ,
הָא אֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ עַד־שֶׁיֵּשֵׁב וִיסִירֵם מִלִּבּוֹ: (יא) רַבִּי
חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אוֹמֵר, כֹּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ
חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת וְכֹל שֶׁחָכְמָתוֹ קוֹדֶמֶת לְיִרְאַת חֶטְאוֹ אֵין
חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת: (יב) הוּא הָיָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּים
מֵחָכְמָתוֹ חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת וְכֹל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו אֵין

om te zeggen: hoe schoon is deze boom! hoe schoon is deze akker! dit wordt hem door de Schrift aangerekend, als had hij zich tegen zich zelven bezondigd. [Hoe schoon en bewonderenswaardig ook de natuur zij in hare *uiterlijke* volmaking, de goddelijke Leer met het *innerlijk* en *bewust* goede en edele, dat zij ons predikt, staat oneindig hooger. Wie haar woord tot zwijgen brengt, om natuurschoon te bewonderen, is niet van hare goddelijke waarde doordrongen en miskent dus zijne ware, hoogere levensbestemming.] 10. R. Dosthai bar Jannai zegt in naam van R. Meïr: Die één woord van het door hem geleerde vergeet, dit wordt hem door de Schrift aangerekend, als had hij zich tegen zich zelven bezondigd; zooals gezegd is: »Neem u echter in acht en hoed uwe ziel zeer" [er is dus van zielsgevaar sprake], »dat gij de woorden niet vergeet, »die uwe oogen zagen." [*Deut.* 4, 9.] Nu zoude men meenen, dat dit ook geldt, wanneer het geleerde hem onwillekeurig te zwaar valt; daarom is er bij gevoegd: »en dat zij niet uit uw binnenste wijken, al »uwe levensdagen." Dus bezondigt men zich niet eer tegen zich zelven, dan wanneer men [werkeloos] blijft zitten en ze [de goddelijke woorden] daardoor uit het hart [geheugen] laat verdwijnen. 11. R. Chanina ben Dosa zegt: Alleen wanneer bij iemand de godvreezendheid aan de wijsheid voorafgaat, blijft zijne wijsheid bestaan; maar wanneer de wijsheid aan de godvreezendheid voorafgaat, dan blijft de wijsheid niet bestaan. 12. Hij had ook tot spreuk: Alleen wanneer bij iemand de goede daden meer zijn dan zijne wijsheid, blijft zijne wijsheid bestaan, maar wanneer de wijsheid meer is dan zijne goede daden, dan blijft de wijsheid niet

חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת׃ (יג) הוּא הָיָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה
הֵימֶנּוּ רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ וְכֹל שֶׁאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה
הֵימֶנּוּ אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ׃ (יד) רַבִּי דוֹסָא בֶּן־הָרְכִּינַס
אוֹמֵר, שֵׁנָה שֶׁל־שַׁחֲרִית וְיַיִן שֶׁל־צָהֳרַיִם וְשִׂיחַת הַיְלָדִים וִישִׁיבַת
בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת שֶׁל־עַמֵּי הָאָרֶץ מוֹצִיאִים אֶת־הָאָדָם מִן־הָעוֹלָם׃
(טו) רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר, הַמְחַלֵּל אֶת־הַקֳּדָשִׁים וְהַמְבַזֶּה
אֶת־הַמּוֹעֲדוֹת וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים וְהַמֵּפֵר בְּרִיתוֹ שֶׁל־
אַבְרָהָם אָבִינוּ וְהַמְגַלֶּה פָנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַהֲלָכָה אַף־עַל־פִּי
שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא׃

---

bestaan. [Goede, wijze denkbeelden leven en ontwikkelen zich alleen in *de schoone, daadwerkelijke uiting*. Waar deze laatste ontbreekt, daar verliezen zich de denkbeelden in de groote, ledige ruimte van het levenlooze en onzichtbare.] 13. Ook had hij tot spreuk: Alleen hij, van wien de menschen genoegen hebben, is ook bij den Alomtegenwoordige bemind; hij echter, van wien de menschen geen genoegen hebben, is ook bij den Alomtegenwoordige niet bemind. [Deugd en waarheid vinden eerst dan behagen bij het Opperwezen, wanneer zij door hare edele verrichtingen der menschheid achting en liefde inboezemen en daardoor Gods naam tot verheffing brengen. Vertoonen zij zich echter zoo, dat zij de menschheid van zich verwijderen, dan vernederen zij het goddelijke beginsel in de oogen hunner omgeving.] 14. R. Dosa ben Harkinas zegt: De morgenslaap, de middagwijn, het kindergesprek en het zitten in de gezelschappen der onwetenden brengen [als uitingen van luiheid, genotzucht, tijdverspilling en gemis aan zelfbewustzijn] den mensch uit de wereld. 15. R. Eläzar uit Modiïm zegt: Die de heiligdommen ontwijdt, de feesttijden smaadt, een ander in 't openbaar beschaamt, het verbond van onzen aartsvader Abraham verbreekt of in de *Thora* opvattingen blootlegt in strijd met de overlevering — al beschikt hij ook over kennis van de Leer en goede daden — heeft evenwel geen aandeel aan de toekomstige wereld. [Handelingen als de hier genoemde zijn duidelijke getuigenissen van gemis aan allen eerbied voor Israëls heiligste bezittingen, voor de grondslagen zijner levensbeschouwing, voor zijne gewijde overleveringen en voor de goddelijke waarde van zijn eeuwenoud verbond. Daarom is éene zoodanige handeling reeds voldoende, om hem, die haar met bewustzijn verricht, buiten de grenzen der Joodsche ge-

(טז) רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הֱוֵה קַל לְרֹאשׁ וְנוֹחַ לְתִשְׁחֹרֶת וֶהֱוֵה מְקַבֵּל אֶת־כָּל־הָאָדָם בְּשִׂמְחָה: (יז) רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ מַרְגִּילִים אֶת־הָאָדָם לְעֶרְוָה׃ מַסֹּרֶת סְיָג לַתּוֹרָה, מַעְשְׂרוֹת סְיָג לָעֹשֶׁר, נְדָרִים סְיָג לַפְּרִישׁוּת, סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה: (יח) הוּא הָיָה אוֹמֵר, חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם, חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם (אֱלֹהִים), שֶׁנֶּאֱמַר כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם: חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים (לַמָּקוֹם), חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם׃ חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה, חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת

meenschap te plaatsen.] 16. R. Ismaël zegt: wees licht [meegaande, bereidwillig, dienstvaardig] tegenover een [erkend] hoofd [uwer gemeenschap], maar bedachtzaam tegenover de jeugd [letterlijk: de nog zwarte haren] en ontvang iederen mensch met vreugde. 17. Akiba zegt: Scherts en lichtzinnigheid leiden den mensch tot onzedelijkheid. De overlevering is eene omheining [bescherming tegen valsche opvattingen] voor de leer; de tienden, [die ons spaarzaamheid en weldadigheidszin leeren,] eene omheining voor den rijkdom; geloften, [die ons met heilige macht aan eenmaal op ons genomen verplichtingen binden,] eene omheining voor de onthouding; eene omheining voor de wijsheid is het zwijgen [de gave, om geene onbedachtzame, niet wel overwogen woorden te uiten en geduldig naar de wijze mededeelingen van anderen te luisteren.] 18. Hij had ook de spreuk: Bevoorrecht is de mensch, dat hij naar het evenbeeld Gods geschapen is; een bijzonder voorrecht is dit, nu het hem tot bewustzijn gebracht is, dat Hij naar Gods evenbeeld geschapen is [welk bewustzijn de hoogste prikkel is tot zijne zedelijke volmaking], zooals gezegd is »want naar het evenbeeld Gods had Hij den »mensch gemaakt." [*Gen.* 9, 6.] Bevoorrecht is Israël, dat zij kinderen Gods genoemd worden; een bijzonder voorrecht is dit, nu het hun tot bewustzijn gebracht is, dat zij kinderen Gods genoemd worden, [welk bewustzijn hun steeds de waarde hunner bijzondere bestemming onder de menschen voor oogen houdt], zooals gezegd is: »kinderen zijt gij van den Eeuwige, uwen God." [*Deut.* 14, 1.] Bevoorrecht is Israël, dat hun een begeerlijk kleinood [de heilige *Thora*] geschonken is; een bijzonder voorrecht is dit, nu het hun

לָהֶם שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: (יט) הַכֹּל צָפוּי וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה וּבְטוֹב הָעוֹלָם נָדוֹן וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה: (כ) הוּא הָיָה אוֹמֵר, הַכֹּל נָתוּן בְּעֵרָבוֹן, וּמְצוּדָה פְרוּשָׂה עַל־כָּל־הַחַיִּים, הֶחָנוּת פְּתוּחָה, וְהַחֶנְוָנִי מַקִּיף, וְהַפִּנְקָס פָּתוּחַ, וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, וְכָל־הָרוֹצֶה לִלְווֹת יָבֹא וְיִלְוֶה, וְהַגַּבָּאִים מַחֲזִירִים תָּדִיר בְּכָל־יוֹם, וְנִפְרָעִים מִן־הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה־שֶּׁיִּסְמֹכוּ, וְהַדִּין דִּין אֱמֶת, וְהַכֹּל מְתֻקָּן לִסְעוּדָה: (כא) רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם אֵין תּוֹרָה אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ, אִם אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ אֵין תּוֹרָה, אִם אֵין חָכְמָה אֵין יִרְאָה, אִם אֵין יִרְאָה אֵין חָכְמָה,

tot bewustzijn gebracht is, dat hun een begeerlijk kleinood is geschonken, waarmede de wereld geschapen werd; zooals gezegd is: »want heilzaam onderricht" [of hier »een kostbaar geschenk"] »verleen Ik u, wilt Mijne Leer niet verlaten!" [*Spr.* 4, 2.] 19. Alles wordt gade geslagen [de goddelijke Voorzienigheid kent en overziet de menschelijke handelingen], maar de vrije wil wordt nochtans [den mensch] gelaten, met barmhartigheid wordt de wereld gericht en alles [de lotgevallen, die het menschdom treffen] hangt af van de meerderheid der [menschelijke] handelingen. 20. Ook had hij tot spreuk; Alles [wat wij bezitten] is als onderpand [voor de behoorlijke vervulling onzer plichten] gegeven en een net, [waarin, als de Voorzienigheid den tijd er toe gekomen acht, onze levensgoederen ons kunnen ontrukt worden,] is gespannen over al het levende; de winkel, [waar de levensgoederen als tijdelijk bezit verkrijgbaar zijn,] is geopend, de winkelier borgt, het boek ligt geopend, de [goddelijke] hand schrijft en ieder, die leenen wil, kan komen en leenen. Voortdurend, elken dag gaan de schuldinners [de goddelijke bezoekingen] rond en nemen betaling van den mensch met en zonder zijn weten; zij bezitten [eenen rechtmatigen, billijken grondslag,] waarop zij steunen; de rechtspraak is eene rechtvaardige rechtspraak en alles is, [wanneer de mensch aan zijn verplichtingen voldoet,] gereed voor den maaltijd [der goddelijke belooning.] 21. R. Elázar ben Azarja zegt: zonder goddelijke leering geen maatschappelijk streven, zonder maatschappelijk streven geene [duurzaam nuttige] goddelijke leering; zonder wijsheid geene godsvrucht, zonder godsvrucht geene wijsheid; zonder kennis geen inzicht, zonder inzicht geene

אִם אֵין דַּעַת אֵין בִּינָה, אִם אֵין בִּינָה אֵין דַּעַת, אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה, אִם אֵין תּוֹרָה אֵין קֶמַח: (כב) הוּא הָיָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו לְמָה הוּא דוֹמֶה· לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרֻבִּים וְשָׁרָשָׁיו מֻעָטִים וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקַרְתּוֹ וְהוֹפַכְתּוֹ עַל פָּנָיו שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבוֹא טוֹב וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב· אֲבָל כֹּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּים מֵחָכְמָתוֹ לְמָה הוּא דוֹמֶה· לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מֻעָטִים וְשָׁרָשָׁיו מְרֻבִּים שֶׁאֲפִילוּ כָּל־הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מְזִיזִים אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־מַיִם וְעַל־יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי: (כג) רַבִּי אֶלְעָזָר (בֶּן) חִסְמָא אוֹמֵר, קִנִּין וּפִתְחֵי נִדָּה הֵן הֵן גּוּפֵי הֲלָכוֹת·

kennis; zonder levensonderhoud geene kennis der Leer, zonder de kennis der Leer geen [blijvend en heilzaam] levensonderhoud. 22. Hij had ook tot spreuk: Die meer wijsheid ontwikkelt dan goede daden, waarmede staat hij gelijk? Met eenen boom, waarvan de takken veel, maar de wortels gering zijn; daar komt een wind, rukt hem uit en stort hem 't onderste boven, zooals gezegd is: »hij is als »een eenzame in de wildernis, die niet ziet, als het goede komt; »hij woont op gloeienden bodem in de woestijn, in een onvrucht- »baar en niet bewoond land." [*Jer.* 17, 6.] Hij echter, die meer goede daden dan wijsheid ontwikkelt, waarmede staat hij gelijk? Met eenen boom, wiens takken gering, maar wiens wortels talrijk zijn, zoodat, indien ook alle winden der wereld komen en tegen hem waaien, zij hem niet van zijne plaats kunnen bewegen, zooals gezegd is: »hij is als »een boom, aan het water geplant, die bij eenen stroom zijne wortels »uitzendt; hij ziet niet, wanneer hitte komt, zijn blad blijft frisch, »in een jaar van droogte blijft hij onbezorgd en houdt niet op »vruchten te dragen." [ald. vs. 8.] 23. R. Eläzar (ben) Chisma zegt: De voorschriften omtrent de offervogels en aanvangperioden der vrouwelijke afzondering zijn [ofschoon tot die bestanddeelen der Leer behoorende, die minder algemeen beoefend worden] gewichtige voorschriften. [De Thora-voorschriften ontleenen hun heilig gewicht niet aan onze, op toevallige gronden berustende meerdere of min-

תְּקוּפוֹת וְגִמַטְרִיָּאוֹת פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה׃
רבי חנניא בן עקשיא וכו׳. עלינו׳ קדיש.

HOOFDSTUK IV פרק רביעי

כל ישראל וכו׳. blz. 241.

(א) בֶּן־זוֹמָא אוֹמֵר, אֵיזֶהוּ חָכָם, הַלּוֹמֵד מִכָּל־אָדָם שֶׁנֶּאֱמַר מִכָּל־מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי (כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִּי)׃ אֵיזֶהוּ גִבּוֹר, הַכּוֹבֵשׁ אֶת־יִצְרוֹ שֶׁנֶּאֱמַר טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר׃ אֵיזֶהוּ עָשִׁיר, הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם הַבָּא׃ אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד, הַמְכַבֵּד אֶת־הַבְּרִיּוֹת שֶׁנֶּאֱמַר כִּי־מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלּוּ׃ (ב) בֶּן־עַזַּאי אוֹמֵר, הֱוֵה רָץ לְמִצְוָה קַלָּה וּבוֹרֵחַ מִן־הָעֲבֵרָה, שֶׁמִּצְוָה גוֹרֶרֶת מִצְוָה וַעֲבֵרָה גוֹרֶרֶת

---

dere belangstelling.] Sterrenkundige en wiskunstige berekeningen zijn, ofschoon practisch onmisbaar, als toespijzen tot de ware wetenschap. [De profane studie blijft steeds de dienaresse van de eigenlijke goddelijke wetenschap].

HOOFDSTUK IV.

1. Ben Zoma zegt: Wie is wijs? Die van ieder leert; zooals gezegd is: »wijzer word ik dan al mijne leeraren, (daar Uwe getui»genissen mijn gesprek vormen)." [*Ps.* 119, 99. De leerling kan dus den leeraar in wijsheid overtreffen en evenwel van hem onderricht ontvangen.] — Wie is sterk? Die zijne neiging onderdrukt; zooals gezegd is: »Beter is een lankmoedige dan een held en die »zijn gemoed beheerscht, [beter] dan die eene stad inneemt." [*Spr.* 16, 32.] — Wie is rijk? Die zich verheugt met zijn deel; zooals gezegd is: »Wanneer gij het werk uwer handen geniet, heil u en »het gaat u wel." [*Ps.* 128, 2.] »Heil u" is bedoeld in *deze* wereld, »en het gaat u wel" in de toekomstige. — Wie is geëerd? Die de menschen eert; zooals gezegd is: »Want die Mij eeren, eer »Ik; en die Mij versmaden, worden veracht." [*Sam.* I, 2, 30.] 2. Ben Azzai zegt: loop haastig voor een [schijnbaar] geringe goede daad en ontvlucht elke overtreding, want de eene goede daad trekt de andere na zich en evenzoo de eene overtreding de andere; ja, het

עֲבֵרָה, שֶׁשְּׂכַר מִצְוָה מִצְוָה וּשְׂכַר עֲבֵרָה עֲבֵרָה: (ג) הוּא הָיָה
אוֹמֵר, אַל־תְּהִי בָז לְכָל־אָדָם וְאַל־תְּהִי מַפְלִיג לְכָל־דָּבָר שֶׁאֵין
לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה וְאֵין לְךָ דָבָר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם: (ד) רַבִּי
לְוִיטַס אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵר, מְאֹד מְאֹד הֱוֵה שְׁפַל רוּחַ שֶׁתִּקְוַת
אֱנוֹשׁ רִמָּה: (ה) רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן־בְּרוֹקָה אוֹמֵר, כָּל־הַמְחַלֵּל שֵׁם
שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר נִפְרָעִים מִמֶּנּוּ בַּגָּלוּי אֶחָד בְּשׁוֹגֵג וְאֶחָד בְּמֵזִיד
בְּחִלּוּל הַשֵּׁם: (ו) רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (בְּנוֹ) אוֹמֵר · הַלּוֹמֵד עַל־מְנָת
לְלַמֵּד מַסְפִּיקִים בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד, וְהַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לַעֲשׂוֹת
מַסְפִּיקִים בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד (לִשְׁמוֹר) וְלַעֲשׂוֹת: (ז) רַבִּי צָדוֹק
אוֹמֵר, אַל־(תִּפְרוֹשׁ מִן־הַצִּבּוּר וְאַל־תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי
הַדַּיָּנִים וְאַל־) תַּעֲשֶׂהָ עֲטָרָה לְהִתְגַּדֶּל־בָּהּ וְלֹא קַרְדֹּם לַחְפָּר־

loon voor de eene goede daad is de andere en de vergelding voor de eene overtreding de andere. 3. Hij had ook tot spreuk: Versmaad niemand en beschouw geene zaak als onbestaanbaar, want er is geen mensch, die niet eenmaal zijnen tijd heeft, [waarop hij in 't algemeen of voor u in 't bijzonder van eenige beteekenis kan worden,] en er is geene zaak, die niet hare plaats vindt, [waar ze nuttig kan zijn.] 4. R. Levitas van Jabne zegt: Wees uitermate nederig van geest, want de hoop van den sterveling [het einde van alle lichamelijk bestaan] is de worm. 5. R. Jochanan ben Beroka zegt: Al wie den hemelschen naam in het geheim ontwijdt [en dus de zwaarste bezondiging onder den dekmantel van het geheim tracht te verbergen] wordt in het openbaar gestraft. [In dit opzicht] bestaat bij de ontwijding van Gods naam zelfs geen verschil tusschen eene handeling in dwaling of met opzet. [Iedere zoodanige ontwijding moet in het openbaar gewroken en daardoor de goddelijke naam geheiligd worden]. 6. (Zijn zoon) R. Ismaël, zegt: Die leert met de bedoeling, om te onderrichten, hem wordt de gelegenheid geschonken, om te leeren en te onderrichten; en die leert, om het geleerde uit te oefenen, hem wordt de gelegenheid geschonken, om te leeren, te onderrichten, (in acht te nemen) en uit te oefenen. 7. R. Tsadok zegt: (zonder u niet af van de gemeenschap, gedraag u niet als zij, die de rechters bewerken en) maak haar [de *Thora*] niet tot eene kroon, om u er mede te verheffen [tot werktuig van uwe persoonlijke eerzucht] of tot een bijl, om er mede

בָּהּ׃ וְכַךְ הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֲלָף׃ הָא לָמַדְתָּ כָּל־הַנֶּהֱנֶה מִדִּבְרֵי תוֹרָה נוֹטֵל חַיָּיו מִן־הָעוֹלָם׃ (ח) רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל־הַמְכַבֵּד אֶת־הַתּוֹרָה גּוּפוֹ מְכֻבָּד עַל־הַבְּרִיּוֹת וְכָל־הַמְחַלֵּל אֶת־הַתּוֹרָה גּוּפוֹ מְחֻלָּל עַל־הַבְּרִיּוֹת׃ ט) רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ אוֹמֵר, הַחוֹשֵׂךְ עַצְמוֹ מִן־הַדִּין פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגָזֵל וּשְׁבוּעַת שָׁוְא, וְהַגַּס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה שׁוֹטֶה רָשָׁע וְגַס רוּחַ׃ (י) הוּא הָיָה אוֹמֵר, אַל־תְּהִי דָן יְחִידִי שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי אֶלָּא אֶחָד, וְאַל־תֹּאמַר קַבְּלוּ דַעְתִּי שֶׁהֵם רַשָּׁאִים וְלֹא אָתָּה׃ (יא) רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר, כָּל־הַמְקַיֵּם אֶת־הַתּוֹרָה מֵעֹנִי סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעֹשֶׁר וְכָל־הַמְבַטֵּל אֶת־הַתּוֹרָה מֵעֹשֶׁר סוֹפוֹ לְבַטְּלָהּ מֵעֹנִי׃

te graven [tot werktuig van uwe persoonlijke gewinzucht]; zooals reeds Hillel zeide: »Wie zich van de kroon [der *Thora*] bedient, »gaat ten gronde," waaruit dus volgt, dat hij, die van de woorden der Leer uitsluitend voordeel wenscht te putten, zijn leven uit de wereld wegrukt. 8. R. José zegt: al wie de *Thora* eert, wordt zelf geëerd bij de menschen; maar al wie de *Thora* ontwijdt, wordt zelf onteerd bij de menschen. [Werkelijke eerbied voor het goddelijke vindt bij de menschen steeds erkenning en hoogachting]. 9. Zijn zoon R. Ismaël zegt: Die zich terughoudt van de rechtspraak, houdt zich vrij van haat, roof en ijdel zweren; die echter met voorliefde de rechtspraak wenscht te verrichten, is dwaas, goddeloos en hoogmoedig. [Bij de edelste bedoelingen kan hij, die recht spreekt, dwalen en dus tot *onrecht* en *meineed* aanleiding geven; in elk geval wordt hij lichtelijk het voorwerp van *haat*. Het pleit dus niet voor *verstand,* noch voor een streng *geweten* of voor *bescheidenheid,* wanneer iemand met voorliefde zich met de gerechtelijke beslissing wenscht belast te zien.] 10. Hij had ook tot spreuk: Oordeel niet alleen, want er is slechts Één, die alleen kan oordeelen. Zeg ook niet: aanvaardt mijne meening! want zij [de meerderheid, die tegenover u staat,] hebben de bevoegdheid en niet gij. 11. R. Jonathan zegt: Al wie de *Thora* uit armoede [als eenige troost in drukkende omstandigheden] vervult, zal haar nog eens uit rijkdom [uit de volheid zijner krachten en vermogens] vervullen; doch al wie de *Thora* uit rijkdom [door overvloed van bezittingen ontaard] verwaarloost, zal haar nog eens uit armoede [uit volslagen gemis aan vermogen] verwaarloozen. 12. R. Meïr

(יב) רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הֱוֵה מְמַעֵט בְּעֵסֶק וַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וֶהֱוֵה שְׁפַל־רוּחַ בִּפְנֵי כָל־אָדָם, וְאִם־בָּטַלְתָּ מִן־הַתּוֹרָה יֶשׁ־לְךָ בְּטֵלִים הַרְבֵּה כְּנֶגְדְּךָ וְאִם־עָמַלְתָּ בַּתּוֹרָה יֶשׁ־לוֹ שָׂכָר הַרְבֵּה לִתֶּן־לָךְ: (יג) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן־יַעֲקֹב אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת קוֹנֶה לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד, וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת קוֹנֶה לוֹ קַטֵּיגוֹר אֶחָד· תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כִּתְרִיס בִּפְנֵי הַפֻּרְעָנוּת: (יד) רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, כָּל־כְּנֵסִיָּה שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם: (טו) רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־שַׁמּוּעַ אוֹמֵר, יְהִי כְבוֹד תַּלְמִידְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ וּכְבוֹד חֲבֵרְךָ כְּמוֹרָא רַבָּךְ וּמוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמָיִם: (טז) רַבִּי יְהוּדָה

zegt: leg u minder op het wereldsch bedrijf toe en houdt u met de *Thora* bezig; wees nederig van geest voor iedereen; onttrekt gij u aan de *Thora,* dan ontstaan er [uws ondanks] nog vele andere verhinderingen buiten u om, [die u de gelegenheid tot *Thora*-beoefening zullen rooven]; maakt gij echter veel werk van de *Thora*, dan beschikt Hij over veel loon, om het u te geven. 13. R. Eliëzer ben Jacob zegt: die eene goede daad verricht, verwerft zich [daardoor] eene voorspraak; die echter eene overtreding begaat, verwerft zich [daardoor] eenen aanklager. Bekeering en goede daden zijn als een schild tegen de straf. 14. R. Jochanan Hassandlor zegt: Iedere vereeniging, die in [onbaatzuchtigen] dienst van het goddelijke staat, blijft op den duur bestaan; maar die, welke niet in dienst van het goddelijke staat, blijft op den duur niet bestaan. [Het duurzame voortbestaan eener vereeniging vindt zijn eenigen waarborg in het *hoogere beginsel,* dat er aan ten grondslag ligt. Waar dit bestaat, daar kunnen uitwendige lotgevallen de ontwikkeling der vereeniging tijdelijk bemoeielijken, maar nimmer geheel dooden. Is de zedelijke grondslag eene goddelijke, dus eeuwige gedachte, daar zal ook het gebouw, dat daarop is opgetrokken, nimmer geheel ineenstorten. Alleen vereenigingen, die in *tijdelijke, menschelijke begrippen* hunnen grondslag vinden, bloeien en *kwijnen* te gelijk met deze, die haar reden van bestaan vormen.]. 15. R. Eliëzer ben Sjammoea' zegt: De eer van uwen leerling zij u zoo dierbaar als de uwe, de eer van uwen gezel als de eerbied voor uwen leeraar en de eerbied voor uwen leeraar als die voor het Opperwezen. [Naar eene andere, duidelijker lezing, die luidt: »de eer van uwen leerling »zij u zoo dierbaar als de eer van uwen gezel; de eer van uwen

אוֹמֵר, הֱוֵה זָהִיר בְּתַלְמוּד שֶׁשִּׁגְגַת תַּלְמוּד עוֹלָה זָדוֹן:
(יז) רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה כְתָרִים הֵן כֶּתֶר תּוֹרָה וְכֶתֶר
כְּהֻנָּה וְכֶתֶר מַלְכוּת, וְכֶתֶר שֵׁם טוֹב עוֹלֶה עַל גַּבֵּיהֶן:
(יח) רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר, הֱוֵה גוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה וְאַל־תֹּאמַר שֶׁהִיא
תָבוֹא אַחֲרֶיךָ שֶׁחֲבֵרֶיךָ יְקַיְּמוּהָ בְיָדֶךָ, וְאֶל־בִּינָתְךָ אַל־תִּשָּׁעֵן:
(יט) רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר, אֵין בְּיָדֵינוּ לֹא מִשַּׁלְוַת הָרְשָׁעִים וְאַף לֹא
מִיִּסּוּרֵי הַצַּדִּיקִים: (כ) רַבִּי מַתִּתְיָה בֶּן־חֶרֶשׁ אוֹמֵר, הֱוֵה מַקְדִּים
בִּשְׁלוֹם כָּל־אָדָם, וֶהֱוֵה זָנָב לָאֲרָיוֹת וְאַל־תְּהִי רֹאשׁ לַשְּׁעָלִים:

»gezel" enz., staat hier: de eerbied voor God eischt eerbied voor den leeraar van Zijn woord; de eerbied voor den leeraar gebiedt eerbied voor den medescholier, die denzelfden leeraar vereert; de eerbied voor den medescholier wekt eerbied voor den leerling, met wien wij ons immers — evenals met den medescholier — in de studie vereenigen. 16. R. Juda zegt: wees behoedzaam in het leeren, want eene dwaling in het leeren geldt voor opzettelijke misdaad. [Niet goed geleerd te hebben kan niet als verontschuldiging voor verkeerdheid gelden; het ligt immers in onze handen wel goed en grondig te leeren]. 17. R. Simon zegt: Er zijn drie kronen [die den mensch sieren kunnen]: de kroon der Leer, de kroon van het priesterschap en de kroon van het koningschap; maar de kroon van den goeden naam overtreft alle [in eer en waarde, omdat een goede naam *uitsluitend* door deugd en braafheid kan verkregen en behouden worden, hetgeen bij geen der genoemde drie waardigheden zoo onvoorwaardelijk en onder alle omstandigheden het geval is.] 18. R. Nehorai zegt: vertrek naar eene plaats, waar de *Thora*-beoefening gevestigd is, en denk niet, dat zij [anders van zelve] na u zoude komen; neen, uwe gezellen, [die ge daar aantreft,] moeten haar bij u in stand houden; steun ook niet op uw inzicht [door te denken, dat gij alleen zonder gezellen u in de studie der *Thora* verder zoudt kunnen volmaken.] 19. R. Jannai zegt: wij beschikken zelfs niet ten deele over [eene afdoende verklaring] van de welvaart der goddeloozen of van de beproevingen der braven. 20. R. Mathithja ben Chéres zegt: begroet iederen mensch het eerst; wees staart voor de leeuwen en niet hoofd voor de vossen. [De bescheidenheid leide ons tot *vriendelijke bejegening* van iederen mensch; voorts behoede zij ons voor verderfelijke eerzucht en doe ons dus verre de voorkeur schenken aan eene *ondergeschikte* plaats te midden van *verstandiger en edeler* menschen boven de *eereplaats* onder de *lageren*.]

(כא) רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר, הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר בִּפְנֵי
הָעוֹלָם הַבָּא, הַתְקֵן עַצְמְךָ בִּפְרוֹזְדוֹר כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס לִטְרַקְלִין׃
(כב) הוּא הָיָה אוֹמֵר, יָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים
טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל־חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְיָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל־
קֹרַת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא מִכָּל־חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה׃ (כג) רַבִּי שִׁמְעוֹן
בֶּן־אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אַל־תְּרַצֶּה אֶת־חֲבֵרְךָ בִּשְׁעַת כַּעְסוֹ וְאַל־
תְּנַחֲמֶנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו וְאַל־תִּשְׁאַל לוֹ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ
וְאַל־תִּשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹתוֹ בִּשְׁעַת קַלְקָלָתוֹ׃ (כד) שְׁמוּאֵל הַקָּטָן
אוֹמֵר, בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל־תִּשְׂמָח וּבִכָּשְׁלוֹ אַל־יָגֵל לִבֶּךָ, פֶּן־יִרְאֶה

21. R. Jacob zegt: Deze wereld gelijkt op een voorportaal voor de toekomstige: maak u in het voorportaal gereed, dat gij in de eetzaal wordt binnen gelaten. 22. Hij had ook tot spreuk: schooner is ééne stonde in bekeering en goede daden op deze wereld [doorgebracht] dan het geheel leven van de toekomstige wereld; doch schooner is ééne stonde van zielsbevrediging in de toekomstige wereld dan het geheele leven van deze wereld. [Hier op aarde rust op ons de taak der *zelfvolmaking,* en de uren, daaraan besteed, wegen op tegen het leven hiernamaals, omdat daarin het in dit opzicht verzuimde niet meer kan hersteld worden. Maar overigens is het toekomstige leven de tijd der reine, volmaakte *gelukzaligheid,* die hier op aarde nimmer kan aangetroffen worden. De *zedelijke arbeid* behoort aan *deze,* de eigenlijke *belooning* aan de *toekomstige* wereld.] 23. R. Simon ben Eläzar zegt: wil iemand niet tot bedaren brengen, zoolang hij nog toornig is; troost hem niet, zoolang zijn afgestorvene nog voor hem ligt; maak geene bedenking, zoolang hij zijne gelofte uitspreekt en tracht hem niet op te zoeken, zoolang hij in zijne ontaarding verkeert. [Terechtwijzing van hen, die door *toorn, verdriet,* onbedachtzame *voornemens* of tijdelijke *ontaarding* worden medegesleept, kan alleen dan met vrucht geschieden, wanneer men den tijd der eerste opwelling laat voorbijgaan en dus wacht, tot dat meerdere kalmte en gemoedsrust binnen in het hart eene plaats voor verstandige leering hebben ingeruimd. Midden in de heftige beweging der gemoeds-opwellingen raakt ook het edelste en verstandigste woord nutteloos verzwolgen.] 24. Samuel de jongere zegt [voerde steeds de volgende in *Spr.* 24, 17—18 voorkomende zedeleer in den mond]: »Wanneer uw vijand valt, verheug u niet, wanneer hij struikelt, laat »uw gemoed niet juichen. De Eeuwige zoude het zien, het ware

יְיָ וְרַע בְּעֵינָיו וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו אַפּוֹ: (כה) אֱלִישָׁע בֶּן־אֲבוּיָה אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד יֶלֶד לְמָה הוּא דוֹמֶה לִדְיוֹ כְּתוּבָה עַל־נְיָר חָדָשׁ, וְהַלּוֹמֵד זָקֵן לְמָה הוּא דוֹמֶה לִדְיוֹ כְּתוּבָה עַל־נְיָר מָחוּק: (כו) רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד מִן־הַקְּטַנִּים לְמָה הוּא דוֹמֶה לְאוֹכֵל עֲנָבִים קֵהוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן מִגִּתּוֹ, וְהַלּוֹמֵד מִן־הַזְּקֵנִים לְמָה הוּא דוֹמֶה לְאוֹכֵל עֲנָבִים בְּשׁוּלוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן: (כז) רַבִּי אוֹמֵר, אַל־תִּסְתַּכֵּל בְּקַנְקַן אֶלָּא בְּמַה שֶׁיֶּשׁ־בּוֹ. יֵשׁ קַנְקַן חָדָשׁ מָלֵא יָשָׁן וְיָשָׁן שֶׁאֲפִילּוּ חָדָשׁ אֵין בּוֹ: (כח) רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר, הַקִּנְאָה וְהַתַּאֲוָה וְהַכָּבוֹד מוֹצִיאִים אֶת־הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: (כט) הוּא הָיָה

»slecht in Zijne oogen en Hij zoude Zijnen toorn van hem terug- »nemen." [Wanneer eenerzijds de gerechtigheid den val van den goddeloozen vijand zoude eischen, maar anderzijds het zedelijk gevoel de beschaming van uw onedel leedvermaak over diens val — wie weet, aan welken eisch de Voorzienigheid in Hare alwijze beschikking den voorrang zoude schenken?] 25. Elisa ben Aboeja zegt: Die als kind leert, waarop gelijkt dit? Op inkt, geschreven op versch papier, [zoo frisch, helder en blijvend]; die echter in zijnen ouderdom leert, waarop gelijkt dit? Op inkt, geschreven op perkament, waarvan [eerst] het [vroeger geschrevene] uitgewischt is, [zoo duister, zwak en kortstondig.] 26. R. Jose bar Juda van Kefar Habbabli zegt: Die van de jongeren leert, waarop gelijkt dit? Op iemand, die onrijpe druiven eet en wijn versch uit een wijnpers drinkt; die echter van de ouden leert, waarop gelijkt dit? Op iemand, die rijpe druiven eet en ouden wijn drinkt. 27. Rabbi zegt: zie niet naar de kruik, maar naar hetgeen er in is; er bestaan nieuwe kruiken, vol van ouden [wijn], maar ook oude, waarin zich zelfs geen nieuwe [wijn] bevindt. [In afwijking van de algemeene waarheid, in de vorige spreuk vervat, kan somwijlen een jong geleerde den ouderdom in kunde en wijsheid overtreffen.] 28. R. Eläzar Hakkappar zegt: De nijd, de begeerte en de eerzucht brengen den mensch uit de wereld. [Nimmer tevreden, ondermijnen zij zijn levensgeluk en leiden hem er toe, om langs onbereikbare of ongeoorloofde wegen de vervulling zijner onbehoorlijke verlangens te zoeken, zoodat hij dus ook zedelijk ten gronde gaat.] 29. Hij had ook tot spreuk:

אוֹמֵר, הַיִּלּוֹדִים לָמוּת וְהַמֵּתִים לְהֵחָיוֹת וְהַחַיִּים לִדּוֹן לֵידַע
וּלְהוֹדִיעַ וּלְהִוָּדַע שֶׁהוּא אֵל הוּא הַיּוֹצֵר הוּא הַבּוֹרֵא הוּא
הַמֵּבִין הוּא הַדַּיָּן הוּא הָעֵד הוּא בַּעַל דִּין הוּא עָתִיד לָדוּן,
בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵין לְפָנָיו לֹא עַוְלָה וְלֹא שִׁכְחָה וְלֹא מַשּׂוֹא
פָנִים וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד, וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן, וְאַל־יַבְטִיחֲךָ
יִצְרְךָ שֶׁהַשְּׁאוֹל בֵּית מָנוֹס לָךְ, שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר וְעַל
כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת
וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי
הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

רבי חנניא בן עקשיא וכו׳ עלינו׳ קדיש׳

HOOFDSTUK V פרק חמישי

כל ישראל וכו׳ blz. 241

(א) בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר, וַהֲלֹא

---

de geborenen zijn bestemd om te sterven; de gestorvenen om te herleven; de levenden, om gericht te worden, om [ieder voor zich] te weten, [aan anderen] te onderrichten en [algemeen] tot de erkenning te komen, dat Hij God, Hij de Vormer, Hij de Schepper, Hij de Opmerker, Hij de Rechter, Hij de Getuige, Hij de Aanklager is, en dat Hij eens recht zal spreken. Geloofd zij Hij, voor Wien geen onrecht, geene vergetelheid, geene partijdigheid, geen aannemen van omkooping bestaat, [daar alles van Hem is.] Weet ook, dat alles naar de berekening [der menschelijke handelingen] geschiedt. En laat uwe verkeerde neiging u niet verzekeren, dat het graf voor u een toevluchtsoord wordt. Want buiten uw toedoen zijt gij gevormd, buiten uw toedoen geboren, buiten uw toedoen leeft gij, buiten uw toedoen sterft gij en buiten uw toedoen zult gij eens verantwoording en rekenschap afleggen voor den grooten Koning aller koningen, den Heilige, geloofd zij Hij!

HOOFDSTUK V.

1. In tien goddelijke uitspraken werd de wereld geschapen. [Negen maal bevat het scheppingsverhaal de uitdrukking: ויאמר, terwijl deze de eerste maal in het beginwoord ברא אלהים van zelve opgesloten ligt, daar ook deze schepping immers door Gods uitspraak, במאמרו, geschiedde.] Wat laat zich nu daaruit afleiden? [Het volgende:]

בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת, אֶלָּא לְהִפָּרַע מִן־הָרְשָׁעִים
שֶׁמְּאַבְּדִים אֶת־הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וְלִתֵּן שָׂכָר
טוֹב לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּקַיְּמִים אֶת־הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת׃
(ב) עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם
לְפָנָיו, שֶׁכָּל־הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִים לְפָנָיו עַד שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם
אֶת־מֵי הַמַּבּוּל׃ (ג) עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם לְהוֹדִיעַ
כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל־הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִים לְפָנָיו עַד
שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ וְקִבֵּל עָלָיו שְׂכַר כֻּלָּם׃ (ד) עֲשָׂרָה
נִסְיוֹנוֹת נִתְנַסָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ וְעָמַד בְּכֻלָּם לְהוֹדִיעַ כַּמָּה
חִבָּתוֹ שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ׃ (ה) עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ
בְּמִצְרַיִם וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם׃ (ו) עֶשֶׂר מַכּוֹת הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם וְעֶשֶׂר עַל הַיָּם׃ (ז) עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת

Zeker had zij ook in *één* goddelijke uitspraak kunnen geboren worden, doch [dit is niet zoo geschied,] om de goddeloozen des te strafbaarder te maken, die de wereld ten gronde richten, welke in tien uitspraken geschapen is, en de braven des te verdienstelijker, die de wereld in stand houden, welke in tien uitspraken geschapen is. [Het grootsche denkbeeld, dat ons het scheppingsverhaal in zijne tienvoudige indeeling thans van het heelal aanbiedt, schenkt krachtiger beteekenis aan de deugd of ondeugd, die door haar streven deze veelzijdige, goddelijke schepping in stand houden of ondermijnen.] 2. Tien geslachten waren er tusschen Adam en Noach, om daardoor te toonen, hoeveel lankmoedigheid bij Hem is, dat eerst al die geslachten Hem vertoornd hadden, alvorens Hij de wateren van den zondvloed over hen bracht. 3. Tien geslachten waren er tusschen Noach en Abraham, om te toonen, hoeveel lankmoedigheid bij Hem is, dat eerst al die geslachten Hem vertoornd hadden, alvorens onze aartsvader Abraham kwam en zich de verdienste van hen allen verwierf. 4. Tien beproevingen onderging onze aartsvader Abraham en doorstond alle, opdat daardoor getoond zoude worden, hoe groot de liefde van onzen aartsvader Abraham [tot God] was. 5. Tien wonderen geschiedden onzen voorouders in Egypte en tien aan de zee. 6. Tien straffen bracht de Heilige, geloofd zij Hij, over de Egyptenaren in Egypte en tien aan de zee. 7. Tien malen beproefden onze voor-

נִסּוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת־הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמִּדְבָּר שֶׁנֶּאֱמַר וַיְנַסּוּ אֹתִי
זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: (ח) עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ
לַאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ· לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מֵרֵיחַ בְּשַׂר
הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא הִסְרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם, וְלֹא נִרְאָה זְבוּב
בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם, וְלֹא אֵרַע קֶרִי לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים,
וְלֹא כִבּוּ הַגְּשָׁמִים אֵשׁ שֶׁל־עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, וְלֹא נָצְחָה הָרוּחַ
אֶת־עַמּוּד הֶעָשָׁן, וְלֹא נִמְצָא פְסוּל בָּעֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם
הַפָּנִים, עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמִשְׁתַּחֲוִים רְוָחִים, וְלֹא הִזִּיק נָחָשׁ
וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם, וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ צַר לִי הַמָּקוֹם
שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלָיִם: (ט) עֲשָׂרָה דְבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין
הַשְּׁמָשׁוֹת וְאֵלּוּ הֵן· פִּי הָאָרֶץ פִּי הַבְּאֵר פִּי הָאָתוֹן הַקֶּשֶׁת וְהַמָּן

ouders den Heilige, geloofd zij Hij, in de woestijn, zooals gezegd is: »zij »beproefden Mij reeds tien malen en luisterden niet naar Mijne stem." [*Num.* 14, 22.] 8. Tien wonderen geschiedden onzen voorouders in den heiligen tempel: dat geene vrouw ontijdig baarde door den reuk van het offervleesch, dat het offervleesch nooit bedierf, dat geen vlieg in de slachtplaats gezien werd, dat den hoogepriester op den verzoendag geen verontreinigende lichaamstoestand trof, dat nooit de regen het vuur van de altaarhouten bluschte, dat niet de wind de rookzuil van het altaar overmeesterde, dat geene onbruikbaarheid ontstond aan den *Omer,* aan de twee brooden of aan de toonbrooden, dat men aaneengedrongen stond en zich evenwel ruim kon nederwerpen, dat nooit een slang of draak te Jeruzalem schade aanrichtte en dat nooit iemand tot een ander behoefde te zeggen: de plaats is mij te bekrompen, om te Jeruzalem te vertoeven. 9. Tien zaken, [die niet tot de blijvende bestanddeelen der schepping behoorden, maar eenmaal, elk in hare stonde, tijdelijk in den dienst van de zedelijke volmaking des heelals zouden treden] zijn [aan het einde der scheppingsdagen, dus] op Vrijdagmiddag in den schemertijd [onmiddellijk vóór de intrede van den Sabbath] geschapen, namelijk: de opening der aarde, [om Korach en de zijnen in zich op te nemen,] de opening der bron, [die Israël in de woestijn laafde,] de mond der ezelin [van Biläm,] de regenboog, het manna, de staf

והמטה והשמיר הכתב והמכתב והלוחות ויש אומרים אף
המזיקין וקבורתו של משה ואילו של אברהם אבינו ויש אומרים
אף צבת בצבת עשויה: (י) שבעה דברים בגלם ושבעה בחכם
חכם אינו מדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה (ובמנין) ואינו
נכנס לתוך דברי חברו ואינו נבהל להשיב שואל כענין
ומשיב כהלכה ואומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון
ועל מה שלא שמע אומר לא שמעתי ומודה על האמת
וחלופיהם בגלם: (יא) שבעה מיני פרעניות באים לעולם על-
שבעה גופי עברה מקצתם מעשרים ומקצתם אינם מעשרים
רעב של בצרת בא מקצתם רעבים ומקצתם שבעים גמרו
שלא לעשר רעב של מהומה ושל בצרת בא ושלא לטול

[van Mozes], de *sjamier*, [een worm, die bij den tempelbouw tot het snijden der steenen diende,] de letters [der bondstafelen], het schrift [daarvan] en de tafelen. Eenigen meenen: ook de verderfelijke geesten, het graf van Mozes en de ram van onzen aartsvader Abraham, [indien men namelijk aanneemt, dat deze niet alleen op bestemde tijden te voorschijn traden of treden, maar ook uitsluitend ten behoeve van dien tijdelijken dienst geschapen zijn]; nog anderen meenen: ook de eerste tang, die immers weder met behulp van eenen anderen tang moest gemaakt worden [ware hij niet op wonderbare wijze geschapen. De menschelijke industrie bedient zich van werktuigen, die steeds weder met behulp van vroeger bestaande werktuigen moeten vervaardigd zijn. Het eerste kan dus slechts eene goddelijke schepping geweest zijn.] 10. Zeven kenmerkende hoedanigheden treft men bij den onbeschaafde en zeven andere bij den wijze: De wijze spreekt niet voor hem, die hem in wijsheid of bevoegdheid overtreft; valt niemand in de rede; overhaast zich niet met te antwoorden; vraagt wat ter zake past en antwoordt naar behooren; behandelt eerst het eene en dan het andere; zegt van dat, wat hij niet vernomen heeft: »dit heb ik niet geleerd" en erkent de waarheid. De tegenovergestelde van al deze hoedanigheden vindt men bij den onbeschaafde. 11. Zeven soorten van straffen komen over de wereld om zeven verschillende overtredingen. Wanneer eenigen de tienden afzonderen en anderen niet, dan komt er hongersnood door droogte, waarbij eenigen honger lijden en anderen verzadigd worden. Hebben allen besloten, de tienden niet af te zonderen, dan komt er hongersnood door overrompeling

אֶת־הַחַלָּה רָעָב שֶׁל־כְּלָיָה בָּא · דֶּבֶר בָּא לָעוֹלָם עַל־מִיתוֹת
הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין וְעַל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית ·
חֶרֶב בָּאָה לָעוֹלָם עַל־עִנּוּי הַדִּין וְעַל־עִוּוּת הַדִּין וְעַל־הַמּוֹרִים
בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַהֲלָכָה · חַיָּה רָעָה בָּאָה לָעוֹלָם עַל־שְׁבוּעַת
שָׁוְא וְעַל־חִלּוּל הַשֵּׁם · גָּלוּת בָּאָה לָעוֹלָם עַל־עֲבוֹדַת אֱלִילִים
וְעַל־גִּלּוּי עֲרָיוֹת וְעַל־שְׁפִיכוּת דָּמִים וְעַל־שְׁמִטַּת הָאָרֶץ:
(יב) בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הַדֶּבֶר מִתְרַבֶּה, בָּרְבִיעִית וּבַשְּׁבִיעִית
וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה · בָּרְבִיעִית
מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁית, בַּשְּׁבִיעִית מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי
שֶׁבַּשִּׁשִּׁית, בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִפְּנֵי פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, בְּמוֹצָאֵי הֶחָג
שֶׁבְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה מִפְּנֵי גֵּזֶל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים: (יג) אַרְבַּע מִדּוֹת

en door droogte [waarbij niemand zich van het noodige kan voorzien.]. Hebben allen besloten, de *challa* niet te heffen, dan komt er een hongersnood van vernietiging. Sterfte komt over de wereld over doodzonden, die in de *Thora* genoemd zijn en wier bestraffing niet aan het [aardsche] gerecht opgedragen is, alsmede over [verzondiging aan de] vruchten van het zevende jaar. Het zwaard komt over de wereld wegens vertraging van het gerechtelijk oordeel, wegens verdraaiing van het recht en wegens hen, die aan de *Thora*-woorden onwettige beslissingen ontleenen. Het wild gedierte komt over de wereld over noodelooze eeden en over de ontwijding van Gods naam. Ballingschap komt over de wereld wegens afgodendienst, bloedschande, moord en verwaarloozing der *Sjemitta*-plichten aan het land. 12. In vier tijdperken breidt zich de sterfte uit: in het vierde [na het *Sjemitta* volgende] jaar, in het zevende jaar, in het op het zevende volgende jaar en na het einde van het Loofhuttenfeest van elk jaar. In het vierde, wegens het [terughouden van] het tiende voor de armen, dat in het derde moest afgezonderd worden; in het zevende wegens het tiende voor de armen van het zesde; in het op het zevende volgende jaar wegens [bezondiging] aan de vruchten van het zevende; na het einde van het Loofhuttenfeest van elk jaar wegens het wegnemen van de gaven der armen,] [die bij gelegenheid van de alsdan verrichte inzameling der vruchten voor de armen hadden moeten teruggelaten worden.] 13. Vier geaardheden vindt men bij de menschen. Die zegt: het mijne blijft

בָּאָדָם׃ הָאוֹמֵר שֶׁלִּי שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ זוֹ מִדָּה בֵינוֹנִית וְיֵשׁ
אוֹמְרִים זוֹ מִדַּת סְדוֹם, שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי עַם הָאָרֶץ,
שֶׁלִּי (שֶׁלָּךְ) וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ חָסִיד, שֶׁלָּךְ (שֶׁלִּי) וְשֶׁלִּי שֶׁלִּי רָשָׁע׃
(יד) אַרְבַּע מִדּוֹת בְּדֵעוֹת׃ נוֹחַ לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת יָצָא הֶפְסֵדוֹ
בִּשְׂכָרוֹ, קָשֶׁה לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ, קָשֶׁה
לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת חָסִיד, נוֹחַ לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת רָשָׁע׃
(טו) אַרְבַּע מִדּוֹת בְּתַלְמִידִים׃ מָהִיר לִשְׁמוֹעַ וּמָהִיר לְאַבֵּד יָצָא
שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ, קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ,

het mijne en het uwe het uwe [dus zonder begeerte, maar ook zonder onbaatzuchtige liefde], dit is eene middelmatige geaardheid, volgens eenigen echter is dit reeds de geaardheid van Sedom. [Want zonder de offervaardige liefde, die ons *van het onze ten bate van anderen doet offeren,* ontaardt eene maatschappij tot het koude, gevoellooze barbarisme van Sedom.] Die zegt: het mijne zij het uwe en het uwe zij het mijne, is een onwetende, [die meent, dat het beginsel van gemeenschappelijk bezit de armoede opheft en niet begrijpt, dat alleen het koesterende zonnelicht van liefde en medelijden eene maatschappij in waarheid kan gelukkig maken.] Die zegt: het mijne zij het uwe en het uwe blijve het uwe, is een vroom man, [die het ware beginsel der onbaatzuchtige liefde huldigt.] Die zegt: het uwe zij het mijne en het mijne blijve het mijne, is een goddelooze, [die alles voor zich verlangt en niet voor anderen veil heeft.] 14. Vier geaardheden vindt men bij den gemoedstoestand. Die licht toornig, maar ook licht weder tot bedaren gebracht wordt, diens verlies [ten gevolge zijner heftigheid] gaat op in zijn voordeel [in de goede gevolgen zijner goedhartigheid, die hem spoedig er toe leiden zal, de indrukken zijner door hem zelven betreurde heftigheid uit te wisschen.] Die niet licht toornig, maar ook niet licht tot bedaren gebracht wordt, diens voordeel [van zijne oorspronkelijke goedhartigheid] gaat op in zijn verlies [in de treurige gevolgen zijner latere hartstochtelijkheid.] Die niet licht toornig en licht tot bedaren gebracht wordt, is een vroom man. Die licht toornig en moeielijk tot bedaren gebracht wordt, is een goddelooze. 15. Vier geaardheden vindt men bij leerlingen. Die vlug begrijpt, maar ook vlug weder vergeet, diens voordeel gaat op in zijn nadeel. Die moeielijk begrijpt, maar ook niet licht weder vergeet, diens nadeel gaat op in zijn voordeel. Die vlug begrijpt en niet licht

מָהִיר לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד זוֹ חֵלֶק טוֹב, קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ וּמָהִיר
לְאַבֵּד זוֹ חֵלֶק רָע: (טז) אַרְבַּע מִדּוֹת בְּנוֹתְנֵי צְדָקָה· הָרוֹצֶה
שֶׁיִּתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁל־אֲחֵרִים, יִתְּנוּ אֲחֵרִים
וְהוּא לֹא יִתֵּן עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁלּוֹ, יִתֵּן וְיִתְּנוּ אֲחֵרִים חָסִיד, לֹא
יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים רָשָׁע: (יז) אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלְכֵי בֵית
הַמִּדְרָשׁ· הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ עֹשֶׂה שְׂכַר הֲלִיכָה בְּיָדוֹ, עֹשֶׂה וְאֵינוֹ
הוֹלֵךְ שְׂכַר מַעֲשֶׂה בְּיָדוֹ, הוֹלֵךְ וְעֹשֶׂה חָסִיד, לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא
עֹשֶׂה רָשָׁע: (יח) אַרְבַּע מִדּוֹת בְּיוֹשְׁבִים לִפְנֵי חֲכָמִים· סְפוֹג
וּמַשְׁפֵּךְ מְשַׁמֶּרֶת וְנָפָה· סְפוֹג שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת־הַכֹּל, וּמַשְׁפֵּךְ
שֶׁמַּכְנִים בְּזוֹ וּמוֹצִיא בְזוֹ, מְשַׁמֶּרֶת שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת־הַיַּיִן וְקוֹלֶטֶת
אֶת־הַשְּׁמָרִים, וְנָפָה שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת־הַקֶּמַח וְקוֹלֶטֶת אֶת־הַסֹּלֶת:

---

weder vergeet, dit is het beste deel. Die moeielijk begrijpt en licht weder vergeet, dit is een slecht deel. 16. Vier geaardheden vindt men bij het geven van liefdegaven. Die zelf wil geven, maar niet gaarne heeft, dat anderen geven, is misgunstig op anderen, [gunt hun niet de verdienste en de zegenrijke gevolgen der milddadigheid.] Die wil, dat anderen geven, maar zelf niet geven wil, is [onbewust] misgunstig op zich zelven, [gunt zich zelven dien zegen niet.] Die zelf wil geven en ook wil, dat anderen geven, is een vroom man. Die zelf niet geven wil en ook niet gaarne heeft, dat anderen geven, is goddeloos. 17. Vier geaardheden vindt men bij hen, die de leerschool bezoeken. Die gaat, maar [het geleerde] niet volbrengt, heeft alleen de verdienste van te gaan. Die wel [de godsdienstvoorschriften] volbrengt maar niet [in de leerschool] gaat [en zich dus niet in de kennis en het begrip dier voorschriften ontwikkelt.] heeft alleen de verdienste van de uitoefening. Die in [de leerschool] gaat en [het geleerde] volbrengt, is een vroom man. Die niet gaat en evenmin [de godsdienstvoorschriften] volbrengt, is goddeloos. 18. Vier geaardheden vindt men bij hen, die [als leerlingen] voor wijzen zitten: spons, trechter, filtreerzak en zeef. De spons, die alles in zich opneemt; de trechter, die aan de eene zijde opneemt en aan de andere [alles weder] laat uitloopen; de filtreerzak, die den wijn [het edele] laat uitloopen en de droesem [het onbruikbare] vasthoudt; de zeef eindelijk, die het stuifmeel [het minder edele] laat uitloopen en de bloem [het edele] vasthoudt. 19. Elke liefde, die van eene uitwendige oorzaak

(יט) כָּל־אַהֲבָה שֶׁהִיא־תְלוּיָה בְדָבָר בָּטֵל דָּבָר בְּטֵלָה אַהֲבָה,
וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְדָבָר אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם· אֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה
שֶׁהִיא־תְלוּיָה בְדָבָר זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן וְתָמָר, וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה
בְדָבָר זוֹ אַהֲבַת דָּוִד וִיהוֹנָתָן: (כ) כָּל־מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם
שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם,
אֵיזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם זוֹ מַחֲלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּי,
וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם זוֹ מַחֲלֹקֶת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ: (כא) כָּל־הַמְזַכֶּה
אֶת־הָרַבִּים אֵין חֵטְא בָּא עַל־יָדוֹ וְכָל־הַמַּחֲטִיא אֶת־הָרַבִּים אֵין־
מַסְפִּיקִים בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה· מֹשֶׁה זָכָה וְזִכָּה אֶת־הָרַבִּים
זְכוּת הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר צִדְקַת יְיָ עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־
יִשְׂרָאֵל, יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט חָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת־הָרַבִּים חֵטְא הָרַבִּים

afhangt, houdt op, als die oorzaak niet meer bestaat; die liefde echter, welke onafhankelijk is van uitwendige oorzaken, houdt nimmer op. Welke liefde is van uitwendige oorzaken afhankelijk? [Eene zoodanige als] die van Amnon en Tamar, [die alleen op zingenot gegrond was.] En eene liefde, die van geenerlei uitwendige oorzaak afhing, was bijv. de liefde van David en Jonathan, [die op pure, standvastige genegenheid berustte.] 20. Elke oneenigheid, die een goddelijk doel beoogt, bereikt eenmaal haar doel; maar die geen goddelijk doel beoogt, bereikt haar doel niet. Welke oneenigheid heeft een goddelijk doel? [Eene zoodanige als] die van Hillel en Sammai [die op reine, onbaatzuchtige overtuiging berustte en de zege der goddelijke waarheid op 't oog had.] En eene oneenigheid, die geen goddelijk doel beoogde, was bijv. die van Korach en zijnen geheelen aanhang, [die alleen uit persoonlijke afgunst en eerzucht geboren was en de vernedering der door God aangewezen leiders beoogde.] 21. Al wie de menschen tot verdienstelijke handelingen leidt, door hem ontstaat geene bezondiging. Wie echter de menschen tot zonde verleidt, hem schenkt men de gelegenheid niet, om zich te bekeeren. Mozes was zelf verdienstelijk en leidde de menschen tot verdienstelijke handelingen, daarom wordt de verdienste der menschen hem toegeschreven, zooals gezegd is: »Hij [zelf] oefende de deugd des »Eeuwigen en Zijne gerechtigheden" [toonden zich mede] »onder »Israël." [*Deut.* 33,21.] Jarobäm zondigde en verleidde de menschen tot zonde, daarom wordt de zonde der menschen hem toegeschreven,

תָּלוּי בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עַל־חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא
אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ (כב) כָּל־מִי שֶׁיֶּשׁ־בּוֹ שְׁלשָׁה דְבָרִים הַלָּלוּ הוּא
מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ, וּשְׁלשָׁה דְבָרִים אֲחֵרִים הוּא
מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע· עַיִן טוֹבָה וְרוּחַ נְמוּכָה וְנֶפֶשׁ
שְׁפָלָה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ, עַיִן רָעָה וְרוּחַ גְּבוֹהָה
וְנֶפֶשׁ רְחָבָה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע· מַה בֵּין תַּלְמִידָיו
שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע, תַּלְמִידָיו שֶׁל־
אַבְרָהָם אָבִינוּ אוֹכְלִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחֲלִים הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר
לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא, תַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם
הָרָשָׁע יוֹרְשִׁים גֵּיהִנֹּם וְיוֹרְדִים לִבְאֵר שַׁחַת שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה
אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא־יֶחֱצוּ
יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח־בָּךְ׃ (כג) יְהוּדָה בֶּן־תֵּימָא אוֹמֵר, הֱוֵה עַז

zooals gezegd is: »om de zonden van Jarobäm, die hij zelf beging en »Israël deed begaan." [*Kon.* I, 15, 30.] 22. Ieder, die de drie volgende hoedanigheden bezit, behoort tot de volgelingen van onzen aartsvader Abraham, doch die de drie andere, daaraan tegenovergestelde hoedanigheden bezit, behoort tot de volgelingen van den goddeloozen Biläm: een goed oog, een nederig gemoed en een bescheiden zin — [die deze bezit,] behoort tot de volgelingen van onzen aartsvader Abraham; een kwaad [nijdig, afgunstig] oog, een trotsch gemoed en een hebzuchtige zin — [die deze bezit,] behoort tot de volgelingen van den goddeloozen Biläm. Welk verschil is er tusschen het levenslot der volgelingen van onzen aartsvader Abraham en dat der volgelingen van den goddeloozen Biläm? De volgelingen van onzen aartsvader Abraham genieten in deze wereld en erven de toekomstige, zooals gezegd is: »om Mijnen beminnaars een wezenlijk erfdeel te verschaffen; hunne schatkameren" [waarin hun aandeel voor hiernamaals bewaard wordt,] »wil Ik vullen." [*Spr.* 8, 21.] De volgelingen van den goddeloozen Biläm echter erven het *gehinnom* en dalen in de groeve des verderfs, zooals gezegd is: »Gij, o God! doet hen in de groeve des »verderfs dalen, mannen van bloedschuld en bedrog bereiken de helft »hunner dagen niet; ik echter vertrouw op U!" [*Ps.* 55, 24.] 23. Juda ben Thema zegt: wees moedig als een panter, vlug als een arend, snel

כַּנָּמֵר וְקַל כַּנֶּשֶׁר רָץ כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ
שֶׁבַּשָּׁמָיִם: הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַז פָּנִים לְגֵי־הִנֹּם וּבוֹשׁ פָּנִים לְגַן עֵדֶן:
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: (כד) הוּא הָיָה
אוֹמֵר, בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא בֶּן־עֶשֶׂר שָׁנִים לַמִּשְׁנָה בֶּן־שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה לַמִּצְוֹת בֶּן־חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לַתַּלְמוּד בֶּן־שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה
לַחֻפָּה בֶּן־עֶשְׂרִים לִרְדּוֹף בֶּן־שְׁלֹשִׁים לַכֹּחַ בֶּן־אַרְבָּעִים לַבִּינָה
בֶּן־חֲמִשִּׁים לְעֵצָה בֶּן־שִׁשִּׁים לְזִקְנָה בֶּן־שִׁבְעִים לְשֵׂיבָה בֶּן־שְׁמוֹנִים
לִגְבוּרָה בֶּן־תִּשְׁעִים לָשׁוּחַ בֶּן־מֵאָה כְּאִלּוּ מֵת וְעָבַר וּבָטֵל מִן
הָעוֹלָם: (כה) בֶּן־בַּג בַּג אוֹמֵר, הֲפָךְ־בַּהּ וַהֲפָךְ־בַּהּ דְּכֹלָּא בַהּ
וּבַהּ תֶּחֱזֵא וְסִיב וּבְלֵה בַהּ וּמִנַּהּ לָא תְזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה

---

als een hert en sterk als een leeuw, om den wil van Uwen Vader in den hemel te volbrengen. Hij had ook tot spreuk: De onbeschaamde is voor het *Gehinnom,* de bedeesde voor het *Gan Eden.* Moge het U welgevallig zijn, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat de heilige tempel spoedig herbouwd worde en schenk ons een werkelijk aandeel aan Uwe Leer! [De levensbeschouwing, die niet aan het *onbeschaamde* geweld, maar aan de *bedeesde,* waardige gerechtigheid de heerschappij verleent, is die, welke eens door de verheffing van Tsion en den goddelijken eeredienst weder geheel tot haar recht zal komen.] 24. Voorts had hij tot spreuk: Met vijf jaar tot de schrift, met tien jaar tot de Mischna, met dertien jaar tot het [op eigen verantwoordelijkheid] volbrengen der godsdienstvoorschriften, met vijftien jaar tot den Talmoed, met achttien jaar tot het huwelijk, met twintig jaar tot het ernstige streven, met dertig jaar tot de volle kracht, met veertig jaar tot het rijpe inzicht, met vijftig jaar tot het vertrouwbare overleg, met zestig jaar tot den ouderdom, met zeventig jaar tot de grijsheid, met tachtig jaar tot den bijzonder hoogen ouderdom, met negentig jaar tot de gebogen houding, met honderd jaar als ware men dood, heengegaan en verdwenen van de wereld. 25. Ben-Bag Bag zegt: Verdiep u telkens en telkens weder in haar [de heilige Leer], want in haar ligt alles opgesloten en door haar leert gij helder schouwen; met haar word oud en versleten en wijk nimmer van haar, want eene betere levensbeschouwing bestaat niet.

הֵימֶנָּה: (כו) בֶּן־הֵא הֵא אוֹמֵר, לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא:

רבי חנניא בן עקשיא וכו׳. עלינו׳ קדיש׳

HOOFDSTUK VI. פרק ששי

כל ישראל וכו׳ blz. 241.

שָׁנוּ חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם:

(א) רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל־הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַי הוּא לוֹ, נִקְרָא רֵעַ אָהוּב אוֹהֵב אֶת־הַמָּקוֹם אוֹהֵב אֶת־הַבְּרִיּוֹת וּמַלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה וְיִרְאָה וּמַכְשַׁרְתּוֹ לִהְיוֹת צַדִּיק חָסִיד יָשָׁר וְנֶאֱמָן וּמְרַחַקְתּוֹ מִן־הַחֵטְא וּמְקָרַבְתּוֹ לִידֵי זְכוּת וְנֶהֱנִים מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה בִּינָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר לִי־עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה,

---

26. Ben-Hé Hé zegt: Naar gelang van de inspanning [die u de studie der Leer veroorzaakt] is ook het loon. [De ware *Thora*-kennis kan niet door oppervlakkige studie, maar slechts door ernstigen, ingespannen, volhardenden geestesarbeid verkregen worden.]

HOOFDSTUK VI.

De geleerden [die tijdens of spoedig na de *Mischna*-verzameling leefden] hebben [behalve de gezegden, in de *Mischna* bijeengebracht, ook nog vele andere] geleeraard in denzelfden stijl van de *Mischna*, [die echter niet in dat werk opgenomen zijn en daarom **ברייתות** (buiten de *Mischna* geplaatst) genoemd worden.] Geloofd zij Hij, die hen en hunne leering verkoren heeft! [Ook de spreuken in het hier volgende hoofdstuk opgenomen, behooren niet meer tot de *Mischna* en komen dus in het *Mischna*-tractaat *Aboth* niet meer voor.]

1. R. Meïr zegt: Ieder, die zich met de Leer om harentwille bezig houdt, verwerft velerlei voorrecht; ja, niet alleen dit, maar de geheele wereld strekt hem ter voldoening; hij wordt vriend genaamd, beminde, God beminnende, de menschen beminnende; zij [de *Thora*] bekleedt hem met bescheidenheid en Godvreezendheid en maakt hem geschikt, om braaf, vroom, oprecht en getrouw te zijn, houdt hem van de zonde terug en brengt hem tot verdienste; van hem geniet men raad, degelijkheid, vernuft en sterkte, zooals gezegd is: »Bij mij is raad en degelijkheid, ik ben »het vernuft, bij mij is de sterkte" (*Spr.* 8,14); zij schenkt hem

וְנוֹתֶנֶת לוֹ מַלְכוּת וּמֶמְשָׁלָה וְחִקּוּר דִּין וּמְגַלִּים לוֹ רָזֵי תוֹרָה
וְנַעֲשֶׂה כְּמַעְיָן שֶׁאֵינוֹ פוֹסֵק וּכְנָהָר שֶׁמִּתְגַּבֵּר וְהוֹלֵךְ וְהֹוֶה צָנוּעַ
וְאֶרֶךְ רוּחַ וּמוֹחֵל עַל־עֶלְבּוֹנוֹ וּמְגַדַּלְתּוֹ וּמְרוֹמַמְתּוֹ עַל כָּל־
הַמַּעֲשִׂים׃ (ב) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־לֵוִי, בְּכָל־יוֹם וָיוֹם בַּת־קוֹל
יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב וּמַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵעֶלְבּוֹנָהּ
שֶׁל־תּוֹרָה, שֶׁכָּל־מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִקְרָא נָזוּף שֶׁנֶּאֱמַר
נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם׃ וְאוֹמֵר, וְהַלֻּחֹת
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל־
הַלֻּחֹת, אַל־תִּקְרָא חָרוּת אֶלָּא חֵרוּת שֶׁאֵין לְךָ בֶּן־חוֹרִין אֶלָּא
מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וְכָל־מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה

---

regeering, heerschappij en rechtsdoorgronding; de geheimen der Leer worden hem geopenbaard, hij wordt als een wel, die niet ophoudt, en als een stroom, die gaandeweg sterker wordt; hij blijft ingetogen, lankmoedig en vergevensgezind bij beleedigingen; zoo verheft en verhoogt zij hem boven alle schepselen. 2. R. Jozua ben Levi zegt: Dagelijks gaat eene goddelijke stem uit van den berg Choreb, [waar eens het *Thora*-woord geopenbaard werd] en roept het uit en zegt: »wee den schepselen om de veronachtzaming der Leer!" [nu de eeuwige waarheden der goddelijke Leer nog steeds niet, naar haar eigenlijke bestemming, geheel tot het hart der menschheid doorgedrongen zijn]; want ieder, die zich niet met de Leer bezig houdt, heet een verstootene, zooals gezegd is: »een gouden ring in den neus van een zwijn is eene »schoone vrouw met een slechten inborst." [*Spr*. 11, 22] [Zoo ook hij, die door den Algoede met de openbaring der goddelijke Leer bedeeld, deze veronachtzaamt en dus haren veredelenden invloed geheel ontbeert. In het woord נזוף wordt hier met agadische vrijheid de samentrekking der woorden נזם זהב באף gezien.] Ook is er gezegd: »de tafelen »waren een goddelijk werk en het schrift een goddelijk schrift, inge»grift op de tafelen" [*Exodus* 32,16]; hier vatte men [in agadischen zin] het woord CHOROES op, alsof het luidde: CHEIROES [vrijheid], want alleen hij is [zedelijk] vrij [bedeeld met de zelfstandige, vrije kracht ter beheersching van lage begeerten en hartstochten en volharding in het goede], die zich met de beoefening der Leer bezig houdt. Ja, ieder, die zich met de beoefening der Leer bezig houdt, vindt de

הֲרֵי זֶה מִתְעַלֶּה שֶׁנֶּאֱמַר וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת:
(ג) הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הֲלָכָה אֶחָת אוֹ פָּסוּק אֶחָד
אוֹ דִּבּוּר אֶחָד אוֹ אֲפִילוּ אוֹת אֶחָת צָרִיךְ לִנְהָג בּוֹ כָּבוֹד, שֶׁכֵּן
מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי
דְבָרִים בִּלְבָד קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱנוֹשׁ
כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי. וַהֲלֹא דְבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה דָּוִד
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְבָרִים בִּלְבָד
קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ, הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הֲלָכָה
אֶחָת אוֹ פָּסוּק אֶחָד אוֹ דִּבּוּר אֶחָד אוֹ אֲפִילוּ אוֹת אֶחָת עַל־
אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ לִנְהָג בּוֹ כָּבוֹד, וְאֵין כָּבוֹד אֶלָּא תוֹרָה
שֶׁנֶּאֱמַר כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ. וּתְמִימִים יִנְחֲלוּ־טוֹב, וְאֵין טוֹב
אֶלָּא תוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ:

ware verheffing, zooals gezegd is: »van Matthana" [het goddelijk geschenk, de *Thora*] »naar Nachaliël" [het goddelijk erfdeel, de ware vrome deugd] »en van Nachaliël naar Bamoth" [de hoogte, de ware verheffing.] [*Num.* 21, 19.] 3. Die van een ander één hoofdstuk, of ééne leerstelling, of één vers, of één gezegde, of zelfs ééne letter leert, moet hem eer bewijzen [want de kleinste aanduiding kan in de *Thora* menigmaal de grondslag van gewichtige lessen zijn]; zoo immers vinden wij bij David, den koning van Israël, die van Achithofel slechts twéé zaken geleerd had [zie *Jalkoet* op *Sam.* II cap. VI] en hem daarom reeds zijnen »leeraar, vriend en vertrouweling" noemde, zooals gezegd is: »En gij »een sterveling van mijns gelijken, mijn vriend en vertrouweling." [*Ps.* 55, 14.] Nu ligt hier dus de gevolgtrekking voor de hand: wanneer David, de koning van Israël, die van Achithofel slechts twéé zaken geleerd had, hem daarom reeds zijnen »leeraar, vriend en vertrouweling" noemde, hoezeer is dus iemand [een gewoon man], die van een ander één hoofdstuk, leerstelling, vers, gezegde, of zelfs maar ééne letter leert, verplicht hem eer te bewijzen. Er is ook geen andere eigenlijke eer dan [die, welke op kennis van] de *Thora* [berust], zooals gezegd is: »eer verwerven de wijzen en de volmaakten verwerven het goede." [*Spr.* 3, 35 en 28, 10.] Ook het ware goede is niet anders dan [een uitvloeisel der beoefening van] de *Thora*, zooals gezegd is: »Want een goed deel geef »Ik u, verlaat Mijne leer niet." [*Spr.* 4, 2.] 4. Zóó is de levenswijze

(ד) כָּךְ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל־תּוֹרָה, פַּת בְּמֶלַח תֹּאכַל וּמַיִם בִּמְשׂוּרָה
תִּשְׁתֶּה וְעַל הָאָרֶץ תִּישַׁן וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמֵל
אִם־אַתָּה עֹשֶׂה כֵּן אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב
לָךְ לָעוֹלָם הַבָּא: (ה) אַל־תְּבַקֵּשׁ גְּדֻלָּה לְעַצְמְךָ וְאַל־תַּחְמֹד
כָּבוֹד, יוֹתֵר מִלִּמּוּדֶךָ עֲשֵׂה וְאַל־תִּתְאַוֶּה לְשֻׁלְחָנָם שֶׁל־מְלָכִים
שֶׁשֻּׁלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשֻּׁלְחָנָם וְכִתְרְךָ גָּדוֹל מִכִּתְרָם וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל
מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ: (ו) גְּדוֹלָה תּוֹרָה יוֹתֵר
מִן־הַכְּהֻנָּה וּמִן־הַמַּלְכוּת, שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנֵית בִּשְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת
וְהַכְּהֻנָּה בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, וְהַתּוֹרָה נִקְנֵית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה
דְּבָרִים, וְאֵלּוּ הֵן, בְּתַלְמוּד בִּשְׁמִיעַת הָאֹזֶן, בַּעֲרִיכַת שְׂפָתַיִם,
בְּבִינַת הַלֵּב, בְּשִׂכְלוּת הַלֵּב, בְּאֵימָה, בְּיִרְאָה, בַּעֲנָוָה,
בְּשִׂמְחָה, בְּשִׁמּוּשׁ חֲכָמִים, בְּדִבּוּק חֲבֵרִים, בְּפִלְפּוּל הַתַּלְמִידִים,
בְּיִשּׁוּב בְּמִקְרָא וּבְמִשְׁנָה, בְּמִעוּט סְחוֹרָה, בְּמִעוּט דֶּרֶךְ אֶרֶץ,

[bij de beoefening] der *Thora:* eet [zoo noodig] brood met zout, drink water, nauwkeurig toegemeten, slaap op den grond en leid een kommervol leven, maar arbeid toch vlijtig in de *Thora*; indien gij aldus doet, heil u dan, en het gaat u wel; heil u in deze, en het gaat u wel in de toekomstige wereld. 5. Zoek [wanneer gij eenmaal de kennis der *Thora* verwerft] geene grootheid voor u zelven en begeer geene eer; meer dan uw leeren verricht goede daden. Verlang ook niet naar de tafel der vorsten, want uwe tafel [die der *Thora*-kennis] staat hooger dan de hunne en uwe kroon is aanzienlijker dan de hunne; ook is uw Werkgever getrouw, om u het loon voor uwen arbeid te vergelden. 6. De *Thora*-kennis staat hooger dan het priesterschap en het koningschap, want het koningschap verwerft men met *dertig* voorrechten [die daaraan verbonden zijn, zie *Sanhedrin* cap. II], het priesterschap met *vier en twintig* [daaraan verbonden aanspraken, zie *Choelin* 133*b*], terwijl men de *Thora*-kennis verwerft met *acht en veertig* goede eigenschappen, en wel met de volgende: Leeren door nauwkeurig luisteren, behoorlijk uitspreken, begrijpen, overdenken, ontzag, eerbied, bescheidenheid, blijdschap, omgang met wijzen, vereeniging met vrienden, bespreking tusschen de leerlingen, gezette beoefening der schriftelijke en mondelinge Leer, weinig handelsbezigheid, weinig wereldsch begeeren, weinig

בְּמִעוּט תַּעֲנוּג, בְּמִעוּט שֵׁנָה, בְּמִעוּט שִׂיחָה, בְּמִעוּט שְׂחוֹק,
בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם, בְּלֵב־טוֹב, בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, בְּקַבָּלַת הַיִּסּוּרִים,
הַמַּכִּיר אֶת־מְקוֹמוֹ, וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְהָעוֹשֶׂה סְיָג לִדְבָרָיו,
וְאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ, אָהוּב, אוֹהֵב אֶת־הַמָּקוֹם, אוֹהֵב
אֶת־הַבְּרִיּוֹת, אוֹהֵב אֶת־הַצְּדָקוֹת, אוֹהֵב אֶת־הַמֵּישָׁרִים, אוֹהֵב
אֶת־הַתּוֹכָחוֹת, וּמִתְרַחֵק מִן־הַכָּבוֹד, וְלֹא־מֵגִיס לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ,
וְאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּהוֹרָאָה, נוֹשֵׂא בְעֹל עִם־חֲבֵרוֹ, וּמַכְרִיעוֹ לְכַף
זְכוּת, וּמַעֲמִידוֹ עַל־הָאֱמֶת, וּמַעֲמִידוֹ עַל־הַשָּׁלוֹם, וּמִתְיַשֵּׁב
בְּתַלְמוּדוֹ, שׁוֹאֵל, וּמֵשִׁיב, שׁוֹמֵעַ וּמוֹסִיף, הַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לְלַמֵּד,
וְהַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לַעֲשׂוֹת, הַמַּחְכִּים אֶת־רַבּוֹ, וְהַמְכַוֵּן אֶת־
שְׁמוּעָתוֹ, וְהָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ. הָא לָמַדְתָּ כָּל־הָאוֹמֵר
דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְאֻלָּה לָעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי: (ז) גְּדוֹלָה תוֹרָה שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים

---

genieting, weinig slaap, weinig spreken, weinig scherts, lankmoedigheid, een goed hart, geloof in de wijzen, het dulden der bestraffingen, zijne plaats nauwkeurig te kennen, verblijd te zijn met zijn deel, perken te stellen aan zijne woorden, zich zelven geen verdiensten toe te schrijven, bij anderen bemind te zijn, God te beminnen, de menschen te beminnen, deugd te beminnen, oprechtheid te beminnen, bestraffingen te beminnen, vereering te vermijden, niet hoovaardig te zijn op zijne wetenschap, niet met voorliefde gerechtelijke beslissingen te doen, den last van een ander te helpen dragen, zijn oordeel over hem naar de gunstige zijde te neigen, hem de waarheid te doen vinden, hem den vrede te doen vinden, bedaard overleg bij het leeren, vragen en antwoorden, overnemen en verder ontwikkelen, leeren met de bedoeling om te onderrichten, leeren met de bedoeling om in vervulling te brengen, zijnen leeraar tot nadenken te brengen, het gehoorde nauwkeurig te behouden en alles mede te deelen in den naam van hem, die het gezegd heeft. Er is immers geleerd: die iets mededeelt in den naam van hem, die het gezegd heeft, brengt [evenals Esther] verlossing over de wereld, zooals gezegd is: »Esther zeide het tot de koning in naam van Mordochai [*Esther* 2, 22.]. 7. Zeer heilzaam is de *Thora*-kennis, die leven schenkt aan hare beoefenaars

לְעוֹשֶׂיהָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי־חַיִּים הֵם
לְמֹצְאֵיהֶם וּלְכָל־בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא, וְאוֹמֵר רִפְאוּת תְּהִי לְשָׁרֶּךָ וְשִׁקּוּי
לְעַצְמוֹתֶיךָ, וְאוֹמֵר עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר,
וְאוֹמֵר כִּי לִוְיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶךָ, וְאוֹמֵר תִּתֵּן
לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת־חֵן עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָּ, וְאוֹמֵר כִּי בִי יִרְבּוּ
יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים, וְאוֹמֵר אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ
בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד, וְאוֹמֵר כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים
וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ: (ח) רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן
בֶּן־יוֹחַי אוֹמֵר, הַנּוֹי וְהַכֹּחַ וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד וְהַחָכְמָה הַזִּקְנָה
וְהַשֵּׂיבָה וְהַבָּנִים נָאֶה לַצַּדִּיקִים וְנָאֶה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר עֲטֶרֶת
תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא, וְאוֹמֵר תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים
כֹּחָם וַהֲדַר זְקֵנִים שֵׂיבָה, וְאוֹמֵר עֲטֶרֶת חֲכָמִים עָשְׁרָם, וְאוֹמֵר

in deze en de toekomstige wereld, zooals gezegd is: »want leven »zijn zij" [de woorden der goddelijke wijsheid] »voor hen, die »hen bereiken, en voor hun geheel lichaam genezing." [*Spr*. 4, 22.] Ook is gezegd: »genezing wordt zij voor uw lichaam en merg »voor uwe beenderen." [ald. 3, 8.] Ook is gezegd: »een boom »des levens is zij voor hen, die zich aan haar vasthouden, en die »haar aanvatten, zijn met geluk bedeeld." [aldaar 3, 18.] Ook is gezegd: »want een sierlijke band zijn zij om het hoofd en kettingen »om uwen hals." [ald. 1, 9.] Ook is gezegd: »zij plaatst om uw hoofd »een sierlijken band, met eene luisterrijke kroon omgeeft zij u." [ald. 4, 9.] Ook is gezegd: »want door mij worden veel uwe dagen »en vermeerdering van levensjaren u geschonken." [ald. 9, 11.] Ook is gezegd: »lengte van dagen is in hare rechterhand, in hare linkerhand »rijkdom en eer." [ald. 3, 16.] Ook is gezegd: »want met lengte »van dagen, levensjaren en vrede verrijken zij u." [ald. 3, 2.] 8. R. Simon ben Juda zegt in naam van R. Simon ben Jochai: De schoonheid, de kracht, de rijkdom, de eer, de wijsheid, de ouderdom, de grijsheid en het bezit van kinderen sieren de braven en sieren de wereld, zooals gezegd is: »eene luisterrijke kroon is de «grijsheid, op den weg der deugd wordt zij gevonden." [ald. 16, 31.] Ook is gezegd: »de luister der jongelingen is hunne kracht en de »pracht der ouden de grijsheid." [ald. 20, 29.] Ook is gezegd: »de »kroon der wijzen is hun rijkdom." [ald. 14, 24.] Ook is gezegd: »de

עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם, וְאוֹמֵר וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי־מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־מְנַסְיָא אוֹמֵר, אֵלּוּ שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לַצַּדִּיקִים כֻּלָּם נִתְקַיְּמוּ בְּרַבִּי וּבְבָנָיו: (ט) אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן־קִסְמָא, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד וְנָתַן־לִי שָׁלוֹם וְהֶחֱזַרְתִּי לוֹ שָׁלוֹם· אָמַר לִי, רַבִּי מֵאֵי־זֶה מָקוֹם אַתָּה, אָמַרְתִּי לוֹ מֵעִיר גְּדוֹלָה שֶׁל־חֲכָמִים וְשֶׁל־סוֹפְרִים אָנִי, אָמַר לִי, רַבִּי רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בִּמְקוֹמֵנוּ וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶלֶף אֲלָפִים דִּינְרֵי זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אָמַרְתִּי לוֹ, אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי כָּל־כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם אֵינִי דָר אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה, וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל־יְדֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף, וְלֹא עוֹד שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל־אָדָם אֵין

»kroon der ouden vormen de kleinkinderen en de luister der kinderen »zijn hunne ouders." [ald. 17, 6.] Ook is gezegd: »dan verbleekt »de maan en wordt beschaamd de zon, want de Eeuwige Tsebaoth »regeert op den berg Tsion en te Jeruzalem en ten overstaan Zijner »ouden is heerlijkheid." [*Jes.* 24, 23.] R. Simon ben Menasja zegt: deze [hier genoemde] zeven schoone hoedanigheden [waarbij »ouderdom" en »grijsheid" als één gerekend zijn] zijn alle bij Rabbi [Juda Hannasie] en zijne zonen verwezenlijkt. 9. R. Jose ben Kisma verhaalde: Eens wandelde ik op den weg; daar ontmoette mij iemand en groette mij, waarop ik hem wederkeerig groette. Toen zeide hij tot mij: meester! van welke plaats zijt gij? Ik antwoordde hem: van eene groote plaats, waar vele wijzen en schriftgeleerden wonen. Daarop zeide hij: meester! zoudt gij bij ons in onze plaats willen wonen? Dan geef ik u tallooze duizenden gouden denaren en edelgesteenten en paarlen. Doch ik antwoordde: al geeft gij mij alle zilver, goud, edelgesteenten en paarlen ter wereld, wil ik niet anders wonen dan op eene plaats van *Thora;* zoo is ook in het boek der Psalmen door David, den koning van Israël, geschreven: »beter is mij de Leer Uws monds dan duizenden van goud en zilver." [*Ps.* 119,72.] Bovendien, ten tijde dat de mensch verscheidt, begeleiden hem geen zilver,

מְלַוִּים לוֹ לְאָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת
אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבָד, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה
אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ, בְּהִתְהַלֶּכְךָ
תַּנְחֶה אֹתָךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ בַּקֶּבֶר וַהֲקִיצוֹתָ
הִיא תְשִׂיחֶךָ לָעוֹלָם הַבָּא, וְאוֹמֵר לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְיָ
צְבָאוֹת: (י) חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים קָנָה (לוֹ) הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ
וְאֵלּוּ הֵן, תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד אַבְרָהָם
קִנְיָן אֶחָד יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד: תּוֹרָה
מִנַּיִן, דִּכְתִיב יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז: שָׁמַיִם
וָאָרֶץ מִנַּיִן, דִּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם
רַגְלָי אֵי־זֶה בַיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי, וְאוֹמֵר
מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ:
אַבְרָהָם מִנַּיִן, דִּכְתִיב וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן

goud of edelgesteenten en paarlen, maar de *Thora*-kennis en goede daden alleen; zooals gezegd is: »bij uw rondwandelen geleidt zij u, bij »uw nederliggen bewaakt zij u en wanneer gij ontwaakt, wordt zij uwe »voorspraak"; [*Spr.* 6, 22] »bij uw rondwandelen geleidt zij u" — daarmede is bedoeld: in deze wereld; »bij uw nederliggen bewaakt zij u" — daarmede is bedoeld: in het graf; »en wanneer gij ontwaakt, wordt »zij uwe voorspraak" — daarmede is bedoeld: in de toekomstige wereld. Zoo is ook gezegd: »Mij behoort het zilver en Mij het goud, »is het gezegde van den Eeuwige Tsebaoth." [*Haggai* 2,8.] 10. Vijf eigendommen heeft de Heilige, geloofd zij Hij, in Zijne wereld voor Zich bestemd, en wel: de *Thora,* hemel en aarde, Abraham, Israël en den heiligen tempel. De *Thora* — waaruit volgt dit? Doordien er geschreven is: »de Eeuwige heeft mij [zegt de *Thora*] verworven als »begin van Zijnen weg, vóór Zijne werken van oudsher." [*Spr.* 8, 22.] Hemel en aarde waaruit volgt dit? Doordien er geschreven is: »zoo »zegt de Eeuwige: De hemel is Mijn troon en de aarde Mijn voetbank. »Welk huis is het, dat gij Mij bouwen wilt, en welke zal Mijne rust- »plaats zijn?" [*Jes.* 66, 1.] Ook is gezegd: »hoe talrijk zijn Uwe »werken, o Eeuwige! alle hebt Gij met wijsheid vervaardigd, vervuld »is de aarde van Uwe gewrochten." [*Ps.* 104, 24.] Abraham — waaruit volgt dit? Doordien er geschreven is: »gezegend zij Abraham van »den Allerhoogsten God, Schepper van hemel en aarde." [*Gen.* 14 19.]

קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: יִשְׂרָאֵל מִנַּיִן, דִּכְתִיב עַד־יַעֲבֹר עַמְּךָ יְיָ
עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ קָנִיתָ, וְאוֹמֵר לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה
וְאַדִּירֵי כָּל־חֶפְצִי־בָם: בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִנַּיִן, דִּכְתִיב מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ
פָּעַלְתָּ יְיָ מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ: וְאוֹמֵר וַיְבִיאֵם אֶל־גְּבוּל
קָדְשׁוֹ הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ: (יא) כֹּל מַה־שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא בְרָאוֹ אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי
וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף־עֲשִׂיתִיו, וְאוֹמֵר יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן־עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
לְזַכּוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת,
שֶׁנֶּאֱמַר, יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

עלינו· קדיש·

Israel — waaruit volgt dit? Doordien er geschreven is: »terwijl Uw »volk doortrekt, o Eeuwige! terwijl doortrekt dit volk, dat Gij U »verworven hebt." [*Ex.* 15, 16.] Ook is gezegd: »tot de heiligen, »die op aarde zijn, en de edelen, in wie al Mijn verlangen is." [*Ps.* 16, 3.] De heilige tempel — waaruit volgt dit? Doordien er geschreven is: »de zetel, dien Gij U ter woning gewrocht hebt, »o Eeuwige! het heiligdom, dat Uwe handen, o Eeuwige! gevestigd hebben." [*Ex.* 15, 17.] Ook is gezegd: »Hij bracht hen naar Zijn »heilig gebied, naar den berg, dien Zijne rechterhand zich toegeëigend »had." [*Ps.* 78, 54.] 11. Alles wat de Heilige, geloofd zij Hij, in Zijne wereld geschapen heeft, heeft Hij slechts te Zijner eere geschapen [wanneer ook de vijf genoemde bijzondere, goddelijke eigendommen als dragers van Gods naam en eer op den voorgrond treden — eenmaal, als de groote ure der algemeene Godserkenning slaat, dan wordt het heelal met al zijne ontelbare schepselen één wijde tempel van Gods eer en grootheid], zooals gezegd is: »alles wat »met Mijnen naam genoemd is en wat Ik te Mijner eere geschapen »heb, Ik heb het gevormd en vervaardigd." [*Jes.* 43, 7.] Ook is gezegd: »de Eeuwige zal regeeren, immer en eeuwig!" [In dit vers, *Ex.* 15, 18, is door Israël reeds bij de Schelfzee, dus bij het begin van zijne geschiedkundige loopbaan, de toekomstige algemeene Godserkenning voorspeld.]

Avondgebed voor Zaterdagavond. תפלת ערבית למוצאי שבת.

Na het invallen van den nacht worden vóór het begin van het avondgebed de volgende Psalmen voorgedragen:

Psalm. 144.

לְדָוִד · בָּרוּךְ יְיָ צוּרִי הַמְלַמֵּד
יָדַי לַקְרָב אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה:
חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי
לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי הָרוֹדֵד עַמִּי
תַחְתָּי: יְיָ מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ
בֶּן־אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ: אָדָם לַהֶבֶל
דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר: יְיָ הַט־
שָׁמֶיךָ וְתֵרֵד גַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ:
בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ
וּתְהֻמֵּם: שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם
פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד
בְּנֵי־נֵכָר: אֲשֶׁר־פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא
וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר: אֱלֹהִים שִׁיר
חָדָשׁ אָשִׁירָה לָּךְ בְּנֵבֶל עָשׂוֹר
אֲזַמְּרָה־לָּךְ: הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה
לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ
מֵחֶרֶב רָעָה: פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד
בְּנֵי־נֵכָר אֲשֶׁר־פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא
וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר: אֲשֶׁר בָּנֵינוּ

Van David. Geloofd zij de Eeuwige, mijn Rots, die mijne handen oefent voor den strijd, mijne vingers voor den oorlog; Mijne genade en mijn burg, mijn hooge veste en mijn bevrijder; mijn schild bij wien ik toevlucht vind, die volken onder mij nederwerpt. — Eeuwige! wat is de mensch, dat Gij hem kent, de zoon eens stervelings, dat Gij hem acht? De mensch, eenen damp gelijkt hij, zijne dagen zijn als eene voorbijgaande schaduw. — Eeuwige, neig Uwen hemel dat Gij nederdaalt, raak de bergen aan, dat zij rooken. Slinger bliksemen en verstrooi hen, schiet Uwe pijlen en verwar hen. Strek uit den hemel Uwe handen uit, bevrijd en red mij uit geweldige wateren, uit de hand van de kinderen der vreemden, wier mond valschheid spreekt en wier rechterhand eene rechterhand des logens is. — God! een nieuwen zang wil ik U wijden, bij tiensnarigen psalter U liederen aanheffen, die hulp verleent aan de koningen, die Zijnen dienaar David van het verderfelijke zwaard bevrijd heeft. Bevrijd en red mij uit de hand van de kinderen der vreemden, wier mond valschheid spreekt en wier rechterhand de rechterhand des logens is. — Dan worden onze zonen

כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם
בְּנוֹתֵינוּ כְזָוִיֹּת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית
הֵיכָל׃ מְזָוֵינוּ מְלֵאִים מְפִיקִים
מִזַּן אֶל זַן צֹאונֵנוּ מַאֲלִיפוֹת
מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ׃ אַלּוּפֵינוּ
מְסֻבָּלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת
וְאֵין צְוָחָה בִּרְחֹבֹתֵינוּ׃ אַשְׁרֵי
הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם
שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו׃

als planten, hoog opgegroeid in hunne jeugd, onze dochters als hoekzuilen, schoon gehouwen naar den bouwtrant van paleizen; onze voorraadkamers gevuld, opleverend spijze op spijze; onze schapen bij duizenden werpend, tienduizendvoudig vermeerderd op onze hoeven; onze runderen rijk beladen, geen breuk en geen verlies, geen geschrei op onze straten. Heil het volk, wien het aldus is; heil het volk wiens God de Eeuwige is!

Psalm 67.

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר׃
אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר
פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה׃ לָדַעַת בָּאָרֶץ
דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃ יוֹדוּךָ
עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃
יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט
עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ
תַּנְחֵם סֶלָה׃ יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים
יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ אֶרֶץ נָתְנָה
יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ׃
יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ
כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ׃

Voor den zangmeester bij het snarenspel, een zangpsalm. God begunstige en zegene ons, Hij lichte ons Zijn aangezicht toe, Sela! Dat men op de aarde erkenne Uwen weg, onder alle volken Uwe hulpe. Huldigen mogen U volken, o God! huldigen de volken alle. — Natiën verheugen zich en juichen, daar Gij volken naar billijkheid richt en natiën op de aarde leidt, Sela! U huldigen volken, o God! U huldigen de volken alle. — De aarde schenkt hare opbrengst, Hij zegent ons, God, onze God. God zegent ons en zij vreezen Hem, alle uiteinden der aarde.

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא
יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃

Terwijl de Voorlezer ברכו *voordraagt, zegt de gemeente zacht* יתברך *) *enz.*

Voorlezer.

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ :

Gemeente en daarna de Voorlezer.

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

Gemeente.

*) יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים ׃ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו ׃ וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה : בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ ׃ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר ׃ וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ ׃ אֵל חַי וְקַיָּם, תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים :

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ ׃ תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ ׃ עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה ׃ וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

Wanneer men niet met de gemeente bidt, zegge men: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד ׃

Stil. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ : וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ : וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ

וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ : וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת
בֵּין עֵינֶיךָ : וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ :

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם
וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם : וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ
וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ : וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ : הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם : וְחָרָה
אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם : וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם
וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם : וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ : וּכְתַבְתָּם
עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ : לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי
הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ :

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר : דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ
עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת : וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם
אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ
אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם :
לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים
לֵאלֹהֵיכֶם : אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם :

De Voorlezer herhaalt: ה׳ אלהיכם אמת.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין
זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ ׃ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ
הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים ׃ הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם
גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ ׃ הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת
עַד־אֵין מִסְפָּר ׃ הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ ׃
הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל־בָּמוֹת אֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל־שׂנְאֵינוּ ׃
הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה ׃ אוֹתֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם ׃
הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם
לְחֵרוּת עוֹלָם ׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם
וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע ׃ וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ
לִשְׁמוֹ ׃ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם, מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ
עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם ׃

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא ׃

מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ ׃
יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד ׃

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ ׃ בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל ׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים, וּפְרוֹשׂ
עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ, וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן
שְׁמֶךָ, וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב
וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ ׃
כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה
וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד ׃

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן: יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְיָ אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם: וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: כָּל־גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְּךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ בַּיּוֹם· בָּרוּךְ יְיָ בַּלָּיְלָה· בָּרוּךְ יְיָ בְּשָׁכְבֵנוּ· בָּרוּךְ יְיָ בְּקוּמֵנוּ: כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים· אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר אִישׁ: בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת· בֶּאֱמֹר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ· יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד· כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ בִּכְבוֹדוֹ תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד וְעַל כָּל־מַעֲשָׂיו:

חצי קדיש

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי

יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃

In de bekeeringsdagen voege men hiertusschen:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים ׃ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים ׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם ׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃

Van het Slotfeest (שמיני חג העצרת) *tot Pésach zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם ׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ׃

In de bekeeringsdagen:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים ׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים ׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים ׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (*in de bekeeringsdagen:* הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ ׃

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה ׃

*) אַתָּה חֲנַנְתָּנוּ מַדַּע תּוֹרָתֶךָ ׃ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ ׃

וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה ׃ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָחֵל עָלֵינוּ הַיָּמִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם חֲשׂוּכִים מִכָּל־חֵטְא וּמְנֻקִּים מִכָּל־עָוֹן וּמְדֻבָּקִים בְּיִרְאָתֶךָ ׃

וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת ׃

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ

*) Vertaling van אתה חננתנו zie blz. 138.

בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה :
סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל
וְסוֹלֵחַ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ :
רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל
חָזָק אָתָּה ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל :
רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה · וְהַעֲלֵה
רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ ·

Dit gebed voor een zieke kan men hier inlasschen.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה
מִן־הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף לְחוֹלֶה (*Voor eene vrouw:* לַחוֹלָה)

Hier voegt men den Hebreeuwschen naam van den zieke in,

בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל ·
כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא
חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :
בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־
כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה

(Gedurende den winter, van den avond vóór den 60sten dag na de תקופת תשרי *tot het Pésachfeest, zegge men in plaats van* ותן ברכה:
וְתֵן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה)

עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים :
תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד
מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :
הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן
וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ
בַּמִּשְׁפָּט · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט :

(In de bekeeringsdagen: הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט :)

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל־תְּהִי תִקְוָה וְכָל־עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכָל־
אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר
וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹבֵר
אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים :

עַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־הַחֲסִידִים וְעַל־זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל־
פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ, וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים
חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם וּלְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָּטָחְנוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים :

וְלִירוּשָׁלַםִ עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ,
וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם, וְכִסֵּא דָוִד
מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָםִ :
אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ · וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ,
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה :
שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן
אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ, כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה · וּמִלְּפָנֶיךָ
מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל־תְּשִׁיבֵנוּ · כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה :

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן,
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·

Op het Nieuwe-maansfeest (ראש חדש) *en de middendagen van het Pésach- en Loofhuttenfeest* (חול המועד) *wordt hier* יעלה ויבא *gezegd.*

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד
וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדּוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן
יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה
וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Nieuwe-maansfeest: רֹאשׁ הַחֹֽדֶשׁ

Op het Pésachfeest: חַג הַמַּצּוֹת

Op het Loofhuttenfeest: חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה ׃ זָכְרֵֽנוּ יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ בּוֹ לְטוֹבָה ׃ וּפָקְדֵֽנוּ בוֹ לִבְרָכָה ׃ וְהוֹשִׁיעֵֽנוּ בוֹ לְחַיִּים ׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּֽנוּ וְרַחֵם עָלֵֽינוּ וְהוֹשִׁיעֵֽנוּ ׃ כִּי אֵלֶֽיךָ עֵינֵֽינוּ ׃ כִּי אֵל מֶֽלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָֽתָּה ׃

וְתֶחֱזֶֽינָה עֵינֵֽינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן ׃

מוֹדִים אֲנַֽחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵֽינוּ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ צוּר חַיֵּֽינוּ מָגֵן יִשְׁעֵֽנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ׃ נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶֽךָ עַל־חַיֵּֽינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶֽךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵֽינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּֽיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּֽנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶֽיךָ וְטוֹבוֹתֶֽיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶֽרֶב וָבֹֽקֶר וְצָהֳרָֽיִם ׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶֽיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַֽמּוּ חֲסָדֶֽיךָ מֵעוֹלָם קִוִּֽינוּ לָךְ ׃

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *en het Lotenfeest* (פורים) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִֽׂיתָ לַאֲבוֹתֵֽינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה ׃

Op het Inwijdingsfeest:

בִּימֵי מַתִּתְיָֽהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנִי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶֽךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶֽךָ ׃ וְאַתָּה בְּרַחֲמֶֽיךָ הָרַבִּים עָמַֽדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַֽבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּֽנְתָּ אֶת־דִּינָם נָקַֽמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַֽרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶֽךָ וּלְךָ עָשִֽׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶֽךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִֽׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה ׃ וְאַחַר כֵּן בָּֽאוּ בָנֶֽיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶֽךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶֽךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶֽׁךָ וְהִדְלִֽיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶֽׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵֽלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל ׃

Op het Lotenfeest:

בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנַּֽעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד

בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז ׃ וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הֵפַרְתָּ אֶת־עֲצָתוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת־מַחֲשַׁבְתּוֹ וַהֲשֵׁבוֹתָ גְּמוּלוֹ
בְּרֹאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ ׃

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד ׃

In de bekeeringsdagen: וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה ׀ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת ׃

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ
אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם ׀ וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׀

In de bekeeringsdagen:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם ׃

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה
טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ
וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים
וּלְשָׁלוֹם ׀ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם ׃

אֱלֹהַי ׀ נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם
וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה ׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי ׀ וְכֹל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם ׀ עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ ׀ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ ׀ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ ׀ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ ׀
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי ׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי ׃

Men treedt 3 schreden achterwaarts, waarbij men het eerst den linkervoet verplaatst, wendt zich dan ter linkerzijde en zegt: עשה שלום במרומיו, *vervolgens ter rechterzijde en zegt:* הוא יעשה שלום עלינו *en buigt ten slotte vóór zich en zegt:* ועל כל *enz. Dan richt men zich langzaam op en keert na eenige oogenblikken wachtens naar zijne plaats terug.*

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן ׃
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמוֹנִיּוֹת ׃ וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת ׃

Bij de intrede eener week, waarin op éénen der zes werkdagen een יום טוב *invalt, worden* ויהי נעם *en* ואתה קדוש *niet gelezen, maar onmiddellijk* קדיש תתקבל *uitgesproken en met de lezing van* ויתן לך (blz. 301) *voortgegaan. Valt de vastendag van den 9*[en] *Ab op Zaterdagavond in, dan zegt men noch* ויהי נעם *noch* ויתן לך *enz.* (blz. 301—305).

*) וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ׃

Psalm 91

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן׃ אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי וּמְצוּדָתִי
אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ׃ כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת׃
בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת־כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ׃ לֹא־
תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם׃ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב
יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ · אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ׃
רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ כִּי־אַתָּה יְיָ מַחְסִי
עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃ לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב
בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ׃ עַל־כַּפַּיִם
יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃ עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר
וְתַנִּין׃ כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי׃ יִקְרָאֵנִי
וְאֶעֱנֵהוּ · עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃ אֹרֶךְ יָמִים
אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃ ארך ימים וכו׳

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר
קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃
וּמְקַבְּלִין דֵּן מִן־דֵּן וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית
שְׁכִינְתֵּהּ · קַדִּישׁ עַל־אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ · קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי
עָלְמַיָּא · יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ׃ וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ
וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃ וּנְטָלַתְנִי
רוּחָא וְשִׁמְעֵת בַּתְרַי קָל זִיעַ שַׂגִּיא דִּי מְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין · בְּרִיךְ
יְקָרָא דַי־יְיָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ׃ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ יְיָ מַלְכוּתֵהּ
(קָאֵם) לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל
אֲבֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן

*) *De vertaling van* ויהי נעם *zie blz.* 31; *die van* ואתה קדוש *blz.* 90.

לְבָבָם אֵלֶיךָ׃ וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה
לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב־
חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ׃ צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת׃
תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי
קֶדֶם׃ בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה׃
יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי
אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ יְיָ הוֹשִׁיעָה · הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃
בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים וְנָתַן לָנוּ
תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ
וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב
שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה׃ יְהִי רָצוֹן
מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה
וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי
הָעוֹלָם הַבָּא׃ לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם · יְיָ אֱלֹהַי
לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ׃ בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ׃
בִּטְחוּ בַיְיָ עֲדֵי־עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים׃ וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי
שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ׃ יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה
וְיַאְדִּיר׃ (קדיש התקבל)

Op חנוכה *worden vóór de lezing van* ויתן לך *de lichten aangestoken; in den Omertijd hier de* ספירת העמר *verricht. Indien de vastendag van den 9*[en] *Ab op Zaterdagavond invalt, wordt het volgende tot en met* על ישראל (blz. 305) *niet gezegd.*

וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם
וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן
וְתִירשׁ׃ יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ
לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ
וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ

God geve u van den dauw des hemels en van de vettigheden der aarde en een overvloed van koren en most. Volken zullen u dienen en natiën zich voor u nederwerpen; wees heer over uwe broederen en dat de zonen uwer moeder zich voor u nederwerpen; die u vloeken,

אָרוּר וּמְבָרֲכֶיךָ בָּרוּךְ: וְאֵל שַׁדַּי
יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ
לִקְהַל עַמִּים: וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־
בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ
לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־
נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם: מֵאֵל
אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ
בִּרְכֹת שָׁמַיִם מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם
רֹבֶצֶת תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם:
בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בִּרְכֹת
הוֹרַי עַד־תַּאֲוַת גִּבְעֹת עוֹלָם
תִּהְיֶיןָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר
אֶחָיו: וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ
וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ
דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר־
אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ
לָתֶת לָךְ: בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־
הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה
וּבִבְהֶמְתֶּךָ: וְהֵסִיר יְיָ מִמְּךָ כָּל־
חֹלִי וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים
אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ

zullen vervloekt zijn, en die u zegenen, gezegend. — God, de Almachtige, zegene u, make u vruchtbaar en vermeerdere u, dat gij tot eene vergadering van volken wordt. Hij geve u den zegen van Abraham, u en uw kroost met u, dat gij het land van uw oponthoud in bezit krijgt, hetwelk God aan Abraham gegeven heeft. — Door den God uws vaders, die u bijsta, en met den Almachtige, die u zegene met zegeningen des hemels van boven, met zegeningen van den diepen vloed, die beneden ligt, met zegeningen van borsten en moederschoot. De zegeningen uws vaders overtreffen de zegeningen mijner ouders tot aan de grenze der eeuwige heuvelen; dat zij komen op het hoofd van Jozef en op den schedel van den gekroonde onder zijne broederen. — Hij zal u beminnen, zegenen en vermeerderen, Hij zal zegenen de vrucht van uwen schoot en de vrucht van uwen aardbodem, uw koren, uwen most en uwe olie, het werpsel uwer runderen en de rijke teelt van uw kleinvee, op den aardbodem, dien Hij uwen voorouders toegezworen heeft u te geven. Gezegend zult gij zijn boven alle volken; geen onvruchtbare, hetzij man of vrouw, zal onder u zijn of onder uw vee. De Eeuwige zal alle ziekte van u afwenden en alle verderfelijke kwalen van Egypte, die gij kent, zal Hij niet onder u vestigen,

וּנְתָנָם בְּכָל־שׂנְאֶיךָ :
בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה
בַּשָּׂדֶה : בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ
וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ : בָּרוּךְ
טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ : בָּרוּךְ פְּרִי־
בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ
שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ :
יְצַו יְיָ אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ
וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ
אֲשֶׁר־יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ : יִפְתַּח
יְיָ לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת־
הַשָּׁמַיִם לָתֵת מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ
וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ
וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא
תִלְוֶה : כִּי־יְיָ אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים
וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם
רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ : אַשְׁרֶיךָ
יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּייָ
מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ
וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־
בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ :
יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּייָ תְּשׁוּעַת

maar ze brengen over al uwe haters.

Gezegend zult gij zijn in de stad en gezegend zult gij zijn op het veld. Gezegend zult gij zijn bij uw inkomen en gezegend zult gij zijn bij uw uitgaan. Gezegend uw korf en uw trog. Gezegend de vrucht van uwen schoot, de vrucht van uwen bodem en de vrucht van uw vee, het werpsel uwer runderen en de rijke teelt van uw kleinvee. De Eeuwige zal bij u den zegen ontbieden in uwe voorraadschuren en in alles, waaraan gij uwe hand slaat; Hij zal u zegenen in het land, dat de Eeuwige, uw God, u geeft. De Eeuwige zal u Zijn goede schatkamer, den hemel, openen, om de regen uws lands op zijnen tijd te geven en al het werk uwer hand te zegenen; gij zult aan vele natiën leenen, gij zelf echter niets ter leen nemen. — Want de Eeuwige, uw God, zegent u, zooals Hij u toegezegd heeft; gij zult van vele natiën panden nemen, gij zelf echter niets als pand geven; gij zult over vele natiën, maar over u zal niemand heerschen. — Heil u, Israël! wie is als gij, volk, geholpen door den Eeuwige, het schild van uwen bijstand en die het zwaard is uwer hoogheid! U zullen uwe vijanden vleien en gij zult op hunne hoogten treden.

Israël wordt door den Eeuwige geholpen met eeuwig-

עוֹלָמִים לֹא־תֵבֹשׁוּ וְלֹא־
תִכָּלְמוּ עַד־עוֹלְמֵי עַד׃ וַאֲכַלְתֶּם
אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם
יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם
לְהַפְלִיא וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃
וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי
וַאֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד
וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃ כִּי־
בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן
הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם
רִנָּה וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ־כָף׃
הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא
אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְיָ וַיְהִי־
לִי לִישׁוּעָה׃ וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם
בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה׃
וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַייָ
קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים
עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ׃
זַמְּרוּ יְיָ כִּי גֵאוּת עָשָׂה מוּדַעַת
זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ׃ צַהֲלִי וָרֹנִּי
יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל׃ וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה
אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ׃

durende hulp, gij zult niet beschaamd of schaamrood worden tot in alle eeuwigheid. — Gij zult eten, etende en u verzadigende, en den Eeuwige, uwen God, loven, die wonderbaar met u gehandeld heeft, en nimmer zal Mijn volk beschaamd worden. Gij zult erkennen, dat Ik in Israëls midden ben, dat Ik de Eeuwige, uw God, ben en niemand meer, en nimmer zal Mijn volk beschaamd worden. — Want in vreugde zult gij uitgaan en in vrede binnengebracht worden, de bergen en heuvelen zullen voor u in gejuich losbreken en alle boomen des velds klappen in de handen. — Zie daar den God mijner hulpe! ik vertrouw en vrees niet, want mijne macht en gezang is God, de Eeuwige, Hij was mij ter hulpe. Gij zult water scheppen met blijdschap uit de wellen der hulpe. Op dien dag zult gij zeggen: huldigt den Eeuwige, roept Zijn naam aan, maakt onder de volken Zijne daden bekend, verkondigt, dat hoog verheven is Zijn naam. Heft liederen aan voor den Eeuwige, want hoogheid heeft Hij betoond, bekend is dit geworden over de geheele aarde. Jubel en juich, bewoonster van Tsion! want groot is in uw midden de Heilige Israëls. — Op dien dag zal men zeggen: zie daar, onzen God, op wien wij hoopten, dat Hij ons zoude helpen;

זֶה יְיָ קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ׃
בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם, שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו׃ וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת־עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים לְךָ דָוִיד וְעִמְּךָ בֶן־יִשַׁי· שָׁלוֹם שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֲזָרְךָ אֱלֹהֶיךָ · וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד׃ וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ שָׁלוֹם׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

Deze is de Eeuwige, op wien wij hoopten, laat ons juichen en verheugd zijn in Zijne hulpe.

Die de rede schept, welke van de lippen vloeit, „vrede! „vrede!" zegt Hij, de Eeuwige, tot den verwijderde en den nabijzijnde; „Ik genees hem!" — Een geest bezielde Amasai, het hoofd der krijgsoversten: „U, David! en met „u, zoon van Jisai! vrede, „vrede zij u en vrede hun, „die u bijstaan, want uw God staat u bij!" David nam hen op en plaatste hen aan het hoofd der verschillende benden. — Zegt dan: zoo blijve het voor het leven! Gij vrede, uw huis vrede en al het uwe vrede! — De Eeuwige schenkt Zijn volk macht, de Eeuwige zegent Zijn volk met den vrede.

Hier zegt de Voorlezer הַבְדָּלָה *(zie in de afdeeling* »huiselijke eeredienst" *aan het slot van dit gebedenboek).*

Psalm 128.

*) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְיָ הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו׃ יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ׃ אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ, בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ׃ הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְיָ׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָםִ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ · שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃

עלינו, קדיש יתום *zie blz.* 168.

---

*) *De vertaling van* שיר המעלות *zie blz.* 238.

Orde van den dienst op het Nieuwemaansfeest.
סדר תפלת ראש חדש

Bij den namiddagdienst *op den dag, die aan* ראש חדש *vooraf-gaat* (ערב ראש חדש)*, wordt geen* תחנון *uitgesproken en evenzoo, wanneer die dag op Sabbath invalt, geen* צדקתך.

De dienst op den vooravond *van* ראש חדש *geschiedt naar de gewone orde (blz. 128—143) met inlassching van* יעלה ויבא *in de* שמנה עשרה.

Bij den morgendienst *geldt tot en met de* שמנה עשרה *de gewone orde, met inlassching van* וכראשי חדשיכם *na de* פרשת הקרבנות *(blz. 13) en van* יעלה ויבא *in de* ש״ע. — *Na de herhaling van* ש״ע *door den Voorlezer, wordt onmiddellijk, met weglating van* תחנון*, het onvolledige* הלל *uitgesproken (zie hieronder) en daarna* קדיש תתקבל. — *Dan volgt de* קריאת התורה *(zie in de* סדר הפרשות *hierachter) met* חצי קדיש *en vervolgens* אשרי *en* ובא לציון.

De Moesafdienst *van* ר״ח*, vóór den aanvang waarvan de* תפלין *afgelegd worden, bestaat uit de voordracht van* חצי קדיש*, de lezing en herhaling der* תפלת מוסף לראש חדש *(blz. 312—317),* קדיש תתקבל. מזמור של יום*,* עלינו *enz.*

De namiddagdienst *op* ראש חדש *geschiedt naar de gewone orde (blz. 117—128) met inlassching van* יעלה ויבא *en weglating van* תחנון. *Evenzoo wordt op* שבת ור״ח *geen* צדקתך *uitgesproken.*

Israëls Zegelied, הַלֵּל.

Op den 1sten *en* 2[den] *dag van* פסח*, de beide* שבועות*-dagen, geheel* סכות *en* חנוכה *wordt Hallel geheel gezegd, op de zes laatste dagen van* פסח *en op* ראש חדש *echter de stukken* לא לנו *en* אהבתי *overgeslagen.*

Op de middendagen van het Paasch- en Loofhuttenfeest worden hier de תפלין *afgelegd, (op* חה״מ של פסח *in vele gemeenten eerst voor het lezen van* והקרבתם).

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft, het *Hallel* te lezen.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת־הַהַלֵּל:

Psalm 113.

Halaloejah! Looft, dienaren des Eeuwigen! looft den naam des Eeuwigen. De naam des Eeuwigen zij geloofd

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ

van nu tot eeuwig. Van der zonne opgang tot waar zij ondergaat is de naam des Eeuwigen geloofd. Verheven boven alle natiën is de Eeuwige, boven den hemel Zijne eer. Wie is als de Eeuwige, onze God, die hoog Zijnen zetel heeft en laag nederziet — in den hemel en op de aarde! Die den geringe opricht uit het stof, van den mesthoop den behoeftige verheft, om hem te plaatsen bij edelen, bij de edelen Zijns volks. Die de onvruchtbare des huizes als blijde moeder der kinderen doet tronen. Halaloejah!

מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ
עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ׃ רָם
עַל־כָּל־גּוֹיִם יְיָ עַל הַשָּׁמַיִם
כְּבוֹדוֹ׃ מִי כַּייָ אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי
לָשָׁבֶת׃ הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ׃ מְקִימִי מֵעָפָר דָּל
מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן׃ לְהוֹשִׁיבִי
עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ׃
מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־
הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ׃

Psalm 114.

Toen Israël uit Egypte toog, Jacobs huis uit een volk van vreemde taal; werd Juda tot Zijn heiligdom, Israël het gebied Zijner heerschappij. De zee zag het en vlood, de Jordaan wendde zich achterwaarts. De bergen huppelden als rammen, heuvelen als de jongen van het kleinvee. — Wat is u, o zee! dat gij vliedt, o Jordaan! dat gij u achterwaarts wendt? Gij bergen! dat gij huppelt als rammen, heuvelen als de jongen van het kleinvee? — Voor den Heer beef, o aarde! voor den God van Jacob. Die de rots verandert in een meer, den kei in een waterwel.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית
יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז׃ הָיְתָה יְהוּדָה
לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו׃ הַיָּם
רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר׃
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת
כִּבְנֵי־צֹאן׃ מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי
תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר׃
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת
כִּבְנֵי־צֹאן׃ מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי
אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב׃ הַהֹפְכִי
הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ
לְמַעְיְנוֹ־מָיִם׃

Psalm 115.

Niet ons, Eeuwige! niet ons, maar Uwen naam geef eer,

לֹא לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד

עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ׃ לָמָּה יֹאמְרוּ
הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃ וֵאלֹהֵינוּ
בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה׃ עֲצַבֵּיהֶם
כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ פֶּה־לָהֶם
וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃
אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף־לָהֶם
וְלֹא יְרִיחוּן׃ יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן
רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא־יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם׃
כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ
בָּהֶם׃ יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיְיָ עֶזְרָם וּמָגִנָּם
הוּא׃ בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיְיָ עֶזְרָם
וּמָגִנָּם הוּא׃ יִרְאֵי יְיָ בִּטְחוּ בַיְיָ עֶזְרָם
וּמָגִנָּם הוּא׃

om Uwe welwillendheid en Uwe trouw. Waarom zouden de natiën zeggen: waar is toch hun God? En onze God is immers in den hemel; al wat Hij wil, volbrengt Hij. Hunne afgodsbeelden zijn zilver en goud, het werk van der menschen handen. Eenen mond hebben zij, maar spreken niet; oogen hebben zij, maar zien niet. Ooren hebben zij, maar hooren niet; eenen neus hebben zij, maar ruiken niet; hunne handen, maar tasten niet; hunne voeten, maar gaan niet; geenen klank geven zij met hunne keel. Hun gelijk worden hunne makers, ieder, die op hen vertrouwt. Israël, vertrouw op den Eeuwige, hunne hulp en hun schild is Hij. Huis Aärons, vertrouw op den Eeuwige, hunne hulp en hun schild is Hij. Godvreezenden, vertrouwt op den Eeuwige, hunne hulp en hun schild is Hij.

יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית
יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן׃
יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְיָ הַקְּטַנִּים עִם־
הַגְּדֹלִים׃ יֹסֵף יְיָ עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם
וְעַל־בְּנֵיכֶם׃ בְּרוּכִים אַתֶּם לַייָ
עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ הַשָּׁמַיִם
שָׁמַיִם לַייָ וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־
אָדָם׃ לֹא־הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא
כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ
יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

De Eeuwige herinnert Zich onzer, Hij zegent, zegent het huis Israëls, zegent het huis Aärons. Hij zegent de Godvreezenden, de kleinen met de grooten. De Eeuwige vermeerdere u, u en uwe kinderen! Gezegend zijt gij van den Eeuwige, den Maker van hemel en aarde! De hemel is hemel voor den Eeuwige, maar de aarde gaf Hij der menschen kinderen. Niet de dooden loven God, niet zij allen, die in de doodstilte nederdalen. Wij echter loven God van nu tot eeuwig! Halaloejah!

Psalm 116.

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְיָ אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי׃
כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא׃

Den Eeuwige bemin ik, daar Hij mijne stem, mijne smeekingen hoorde, daar Hij Zijn oor tot mij neigde; zoo wil ik Hem mijn leven lang aanroepen,

Banden des doods hadden mij omringd, angsten des afgronds mij getroffen, nood en kommer ondervond ik. Daar riep ik den naam des Eeuwigen aan: »ach Eeuwige! »doe mijne ziel ontkomen!” Genadig is de Eeuwige en rechtvaardig en onze God barmhartig. Een hoeder der eenvoudigen is de Eeuwige; ik was vernederd en Hij hielp mij. Keer weder, mijne ziel! tot uwe rust, want de Eeuwige heeft u welgedaan. Gij immers hebt mijne ziel onttrokken aan den dood, mijn oog aan tranen, mijnen voet aan omverstooting; weder mag ik wandelen voor den Eeuwige in de landen des levens. Ik geloof het, wanneer ik spreek: »ik was zeer vernederd.” Reeds had ik in mijnen angst gezegd: »alle menschen zijn bedriegelijk.”

אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי
צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא׃ וּבְשֵׁם־יְיָ אֶקְרָא
אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי׃ חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק
וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם׃ שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ דַּלּוֹתִי
וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי
יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי׃ כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת
אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי׃
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃
הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד׃
אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב׃

Hoe zal ik den Eeuwige vergelden al Zijne weldaden tegenover mij? Den heilskelk wil ik opheffen en den naam des Eeuwigen aanroepen. Mijne geloften wil ik den Eeuwige betalen, ten aanzien van geheel Zijn volk. Zwaarwichtig is in de oogen des Eeuwigen de dood Zijner vromen. Ach, Eeuwige! ik ben immers Uw dienaar, Uw dienaar ben ik, de zoon Uwer dienstmaagd, Gij hebt mijne boeien losgemaakt. U wil ik een dankoffer brengen en den naam des Eeuwigen aanroepen. Mijne geloften wil ik den Eeuwige betalen, ten aanzien van geheel Zijn volk. In de voorhoven van het huis des Eeuwigen, in Uw midden, o Jeruzalem! Halaloejah!

מָה־אָשִׁיב לַייָ כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי
עָלָי׃ כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ
אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־
נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ
הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃ אָנָּה יְיָ כִּי־אֲנִי
עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ
פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃ לְךָ־אֶזְבַּח זֶבַח
תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא׃ נְדָרַי
לַייָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃
בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָםִ
הַלְלוּיָהּ׃

Psalm 117.

Looft den Eeuwige, alle natiën! prijst Hem alle volken! Want machtig was over ons

הַלְלוּ אֶת־יְיָ כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ
כָּל־הָאֻמִּים׃ כִּי גָבַר עָלֵינוּ

חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

Zijne welwillendheid en des Eeuwigen trouw is voor immer, Halaloejah!

Psalm 118.

הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּ״לְ״חַ׃
יֹאמְרוּ נָא בֵית־אַהֲרֹן כִּ״לְ״חַ׃
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְיָ כִּ״לְ״חַ׃
מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי
בַמֶּרְחַבְיָהּ׃ יְיָ לִי לֹא אִירָא
מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם׃ יְיָ לִי בְּעֹזְרָי
וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי׃ טוֹב לַחֲסוֹת
בַּיְיָ מִבְּטֹחַ בָּאָדָם׃ טוֹב לַחֲסוֹת
בַּיְיָ מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים׃ כָּל־גּוֹיִם
סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם׃
סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי
אֲמִילַם׃ סַבּוּנִי כִדְבֹרִים דֹּעֲכוּ
כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם׃
דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיְיָ עֲזָרָנִי׃
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה׃
קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים
יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל׃ יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה

Huldigt den Eeuwige, want Hij is goed, want eeuwig duurt Zijne welwillendheid.

Dat Israël het toch zegge, — want eeuwig duurt Zijne welwillendheid.

Dat het huis Aärons het toch zegge, — want eeuwig duurt Zijne welwillendheid.

Dat de Godvreezenden het toch zeggen, — want eeuwig duurt Zijne welwillendheid.

Uit den angst riep ik den Eeuwige, Hij antwoordde mij in wijde ruimte. De Eeuwige is met mij, ik vrees niet; wat zoude mij een mensch doen? De Eeuwige is met mij bij mijne helpers, dus mag ik op mijne haters nederzien. Beter is het, zich op den Eeuwige te verlaten, dan op den mensch te vertrouwen. Beter is het, zich op den Eeuwige te verlaten, dan op edelen te vertrouwen. Alle natiën omringden mij, in naam des Eeuwigen voorwaar, versla ik hen. Zij omringden mij van alle zijden, in naam des Eeuwigen voorwaar, versla ik hen. Zij omringden mij als bijen, maar verdoofden als doornenvuur, in naam des Eeuwigen voorwaar, versla ik hen. Terug hadt gij mij gestooten, tot vallens toe, maar de Eeuwige stond mij bij. Mijne macht en mijn gezang is God, Hij was mij tot hulp. Eene stem van gejuich en van hulpe in de tenten der braven: de rechterhand des Eeuwigen behaalt de zege! De rechterhand des Eeuwigen is verheven!

יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: לֹא־אָמוּת
כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ:
יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי:
פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא־בָם
אוֹדֶה יָהּ: זֶה־הַשַּׁעַר לַייָ צַדִּיקִים
יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי
וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: אודך· אֶבֶן
מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ
פִּנָּה: אבן· מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת
הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מאת· זֶה־
הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה
וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זה·

De rechterhand des Eeuwigen behaalt de zege! Niet sterven, neen, leven zal ik en verhalen de daden des Eeuwigen. Hard had God mij getuchtigd, maar aan den dood heeft Hij mij niet overgegeven. Opent mij de poorten der gerechtigheid, dat ik daar binnen trede en God huldige! Dit is de poort voor den Eeuwige, braven komen er binnen. Ik dank U, dat Gij mij verhoord hebt en mij tot hulpe waart. De steen, door de bouwlieden versmaad, is geworden tot voornaamsten hoeksteen. Van den Eeuwige is dit geschied, wonderbaar is het in onze oogen! Dit is de dag, dien de Eeuwige gewrocht heeft; laat ons juichen en verheugd zijn er mede.

אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא
אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא
אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא
אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:

Ach, Eeuwige! help toch!
Ach, Eeuwige! help toch!
Ach, Eeuwige! schenk toch voorspoed!
Ach, Eeuwige! schenk toch voorspoed!

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ בֵּרַכְנוּכֶם
מִבֵּית יְיָ: ברוך· אֵל יְיָ וַיָּאֶר
לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד־
קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: אל· אֵלִי אַתָּה
וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: אלי· הוֹדוּ
לַייָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו·

Gezegend, die daar komt in den naam des Eeuwigen, wij zegenen u in naam des Eeuwigen. De Eeuwige is God, Hij heeft ons licht verschaft; bindt het feestoffer met touwen aan de horens van het altaar! — Mijn God zijt Gij, U wil ik huldigen, mijne Godheid, U wil ik verheffen. — Huldigt den Eeuwige, want Hij is goed, want eeuwig duurt Zijne welwillendheid!

יְהַלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ ׃
וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל־
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ
וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ
וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ ׃ כִּי לְךָ טוֹב
לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם
עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת ׃

U, Eeuwige, onzen God! loven al Uwe werken, en Uwe vromen, de braven, die Uwen wil volbrengen en geheel Uw volk, het huis Israëls, met gejuich belijden zij en loven en prijzen en roemen en verheffen en verklaren ontzaggelijk en heiligen en huldigen Uwen naam, onze Koning! Want U te huldigen is goed, voor Uwen naam is het betamelijk liederen aan te heffen, want van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God. Geloofd Gij, Eeuwige! de Koning, die met lofliederen geloofd wordt.

Moesaf-gebed voor het Nieuwemaansfeest, תפלת מוסף לראש חדש.

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ ׃
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי
יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל
חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי
בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃
מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם ׃
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃

Van het Slotfeest (שמיני חג העצרת) *tot Pésach zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם ׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים
וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי
כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ
יְשׁוּעָה ׃
וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים ׃

Bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wordt hier de קְדוּשָׁה *gezegd.*

Voorlezer.

נְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם ׃ כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר ׃

Voorlezer en gemeente.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ *Voorl.* לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ ׃ *Voorl. en gem.* בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ ׃ *Voorl.* וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר ׃

Voorlezer en gemeente. יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ ׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ ׃

De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt in de plaats van אתה קדוש*:*

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ ׃

רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְעַמְּךָ נָתָתָּ ׃ זְמַן כַּפָּרָה לְכָל־תּוֹלְדוֹתָם ׃ בִּהְיוֹתָם מַקְרִיבִים לְפָנֶיךָ זִבְחֵי רָצוֹן וּשְׂעִירֵי חַטָּאת לְכַפֵּר בַּעֲדָם ׃ זִכָּרוֹן לְכֻלָּם יִהְיוּ וּתְשׁוּעַת נַפְשָׁם מִיַּד שׂוֹנֵא ׃ מִזְבֵּחַ חָדָשׁ בְּצִיּוֹן תָּכִין וְעוֹלַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ נַעֲלֶה עָלָיו וּשְׂעִירֵי עִזִּים נַעֲשֶׂה בְרָצוֹן ׃ וּבַעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִשְׂמַח כֻּלָּנוּ ׃ וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ הַנִּשְׁמָעִים בְּעִירֶךָ ׃ הָאֲמוּרִים לִפְנֵי מִזְבְּחֶךָ ׃ אַהֲבַת עוֹלָם תָּבִיא לָהֶם ׃ וּבְרִית אָבוֹת לַבָּנִים

Nieuwemaansdagen hebt Gij aan Uw volk gegeven, eenen tijd van verzoening voor al hunne geslachten, toen zij offers tot welbehagen voor U brachten en bokken tot zondoffer, om voor hen verzoening te doen; eene herinnering voor hen allen zouden deze zijn en de hulpe hunner ziel uit 's haters hand. Een nieuw altaar moogt Gij te Tsion vestigen; dat wij daarop het brandoffer van den nieuwemaansdag brengen en geitenbokken met welgevallen bereiden; dat wij ons allen met den dienst in den heiligen tempel verheugen en met de liederen van Uwen dienaar David, die in Uw stad gehoord, die voor Uw altaar voorgedragen werden. Eene eeuwige liefde moogt Gij hun schenken en het verbond der vaderen aan de kinderen

תִּזְכּוֹר: וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ
בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ
בְּשִׂמְחַת עוֹלָם · וְשָׁם נַעֲשֶׂה
לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ ·
תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים
כְּהִלְכָתָם: וְאֶת־מוּסַף יוֹם רֹאשׁ
הַחֹדֶשׁ הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב
לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ ·
כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ
עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ
כָּאָמוּר:

gedenken. Breng ons naar Uwe stad Tsion met gejuich en naar Jeruzalem, Uw heiligdom, met eeuwige vreugde. Daar mogen wij voor U onze verplichte offeranden verrichten, de vaste naar hare orde en de buitengewone naar haar voorschrift. Ook het *Moesaf*-offer van dezen Nieuwemaansdag mogen wij weder met liefde voor U bereiden en brengen naar het gebod van Uwen wil, zooals Gij ons in Uwe Leer door Uwen dienaar Mozes uit den mond Uwer heerlijkheid voorgeschreven hebt, gelijk gezegd is:

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה
לַייָ פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם
וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל וְעִשָּׂרוֹן
לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר
וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

En op uwe nieuwemaansdagen zult gij den Eeuwige als brandoffer brengen twéé jonge stieren, één ram en zeven éénjarige schapen, aan geen gebrek lijdende. En hunne meel- en plengoffers naar het voorschrift, drie tienden voor iederen stier, twéé tienden voor iederen ram, en één tiende voor elk schaap, en wijn naar het (voorgeschreven) plengoffer, alsmede een bok tot zoenoffer en de twee voortdurende offers naar hun voorschrift.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · חַדֵּשׁ
עָלֵינוּ אֶת־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה
וְלִבְרָכָה · לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה ·
לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה · לְפַרְנָסָה
וּלְכַלְכָּלָה · לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם ·

Onze God en God onzer voorouders! vernieuw voor ons deze maand ten goede en ten zegen, ter verblijding en vreugde, ter hulpe en vertroosting, ten onderhoud en ter verzorging, ten leven en vrede,

לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן ׃

(Op ראש חדש אדר שני, *of in sommige gemeenten in een schrikkeljaar van* ראש חדש חשון *tot na* ראש חדש אדר שני, *voegt men hier in:*

וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע) כִּי־בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל־הָאֻמּוֹת ׃ וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים ׃

ter kwijtschelding van zonde en vergeving van vergrijp (en verzoening van misdrijf). Want Uw volk Israël hebt Gij uit alle volkeren verkoren en de wetten van de Nieuwemaansdagen voor hen vastgesteld. Geloofd Gij, Eeuwige! die Israël en de Nieuwemaansdagen heiligt.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ ׳ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׳ וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן ׃ *)

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ׃ נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם ׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ׃

(* *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת ׃

Op het Inwijdingsfeest (חנוכה) *zegt men na* מעולם קוינו לך *het* על הנסים. *Heeft men het vergeten en reeds de* ברכה *van* הטוב שמך *uitgesproken, dan blijft het achterwege.*

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ
לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה:

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן
הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ: וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם
נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד
טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה:
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ
נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל:

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

(De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt hier:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר· יְבָרֶכְךָ יְיָ
וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:)

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ
בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת
חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ
לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי· נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם
וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי· וְכֹל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם· עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ·
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמֹנִיּוֹת׃ וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

Orde van het gebed voor de Vreugdefeesten,
סדר התפלה לרגלים

Behoudens de bijzondere *feestgebeden* (פיוטים) is de orde van het gebed op de feestdagen de volgende:

DE VOORAVOND, ליל יום טוב.

De ברכות קריאת שמע של ערבית van ברכו tot ועל ירושלם, (zie blz. 152—158) dan וידבר משה, (blz. 158) חצי קדיש, תפלת שבע, (blz. 319—324), קדיש תתקבל, קִדּוּשׁ (zie aan 't slot van dit gebedenboek), עלינו (blz. 168), יגדל (blz. 169).

Op de beide eerste *Pésach*-avonden wordt in de synagoge geen קדוש uitgesproken.

Wanneer de ליל יום טוב op Vrijdagavond invalt, dan wordt vóór תפלת ערבית eerst קבלת שבת, (blz. 143—152), voorgedragen, terwijl vóór וידבר משה ook ושמרו (blz. 158) en na de תפלת שבע (blz. 319—324) ook ויכלו (blz. 163) en (behalve op den eersten *Pésach*-avond) מגן אבות (ald.) uitgesproken worden.

HET MORGENGEBED, שחרית של יום טוב.

De ברכות השחר, evenals op gewone dagen. De פסוקי דזמרא, met weglating van מזמור לתודה en inlassching van de מזמורים של שבת (tot blz. 50) en נשמת (blz. 170—174). De ברכות קריאת שמע של שחרית, evenals op gewone dagen (blz. 50—59). De תפלת שבע (zie 319—324), הלל (blz. 306—312) (op de beide eerste פסח-dagen, op סכות, שבעות en שמיני חג העצרת volledig, op de zes laatste *Pésach*-dagen onvolledig); קדיש תתקבל en קריאת התורה (met de plechtigheden vóór, tijdens en na de lezing, הפטרה, הנותן תשועה en אשרי, volgens de orde in de feestgebedenboeken, מחזורים, opgenomen).

Wanneer de יום טוב op שבת invalt, dan worden de ברכות השחר, de פסוקי דזמרא en de ברכות קריאת שמע geheel als op שבת gelezen en na de הפטרה ook יקום פרקן en מי שברך (blz. 197—199), gezegd.

Op den 2den dag van שבעות wordt vóór קריאת התורה de מגלת רות gelezen en daarop קדיש יתום uitgesproken.

Wanneer שביעי של פסח, אחרון של פסח of שמיני חג העצרת op שבת invalt, dan vindt de lezing der מגלות (שיר השירים of קהלת, zie hieronder bij de orde van חול המועד) op dien dag plaats.

HET MOESAF-GEBED, מוסף של יום טוב.

חצי קדיש, תפלת שבע (blz. 325), קדיש תתקבל, אין כאלהינו (blz. 215), עלינו (blz. 218), שיר היחוד, שיר הכבוד (blz. 223) en מזמור של יום.

Op סכות worden onmiddellijk na de תפלת שבע de הושע נא-gebeden uitgesproken en de omgangen, הקפות, met het לולב verricht.

HET MIDDAGGEBED, מנחה של יום טוב.

De פרשת הקרבנות (blz. 10), אשרי (blz. 226), ובא לציון (blz. 227), חצי קדיש, תפלת שבע (blz. 319—324), קדיש תתקבל, עלינו (blz. 218). Op Sabbath tevens ואני תפלתי (blz. 228) en קריאת התורה.

Orde van het gebed voor de Middendagen van Pésach en Sukkoth.

סדר התפלה לחול המועד.

Het avond-, morgen- en middaggebed, תפלת ערבית שחרית ומנחה לחול המועד, geschieden naar de gewone orde, met inlassching van יעלה ויבא in de שמנה עשרה.

Bij het morgengebed wordt na de שמנה עשרה ook הלל (blz. 306—312) voorgedragen (op פסח onvolledig en op סכות volledig); waarna קדיש תתקבל en קריאת התורה (zie bij de סדר הפרשות).

Op חול המועד של פסח wordt geen מזמור לתודה gezegd.

Op שבת חה״מ של פסח wordt vóór קריאת התורה de מגלת שיר השירים, op שבת חה״מ של סכות de מגלת קהלת gelezen en daarop קדיש יתום uitgesproken.

Op הושענא רבא worden in vele gemeenten de מזמורים של שבת gelezen.

Over het afleggen van de *Tefillin* zie blz. 306.

Het Moesaf-gebed, תפלת מוסף לחול המועד, bestaat uit חצי קדיש, תפלת שבע (blz. 325, echter met de gewone, dagelijksche קדושה, blz. 313, behalve in vele gemeenten op הושענא רבא), קדיש תתקבל, (op שבת חול המועד en in vele gemeenten ook op הושענא רבא tevens אין כאלהינו, blz. 215), עלינו (blz. 218), שיר היחוד, (op שבת חול המועד en in vele gemeenten ook op הושענא רבא tevens שיר הכבוד, blz. 223) en מזמור של יום.

Op de middendagen van סכות worden onmiddellijk na de תפלת שבע de הושע נא-gebeden uitgesproken en de omgangen, הקפות met het לולב verricht.

Het hoofdgebed voor de Vreugdefeesten,

תפלת שבע לשחרית ומנחה וערבית של שלש רגלים.

(Bij den middagdienst: (כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃

Bij den middagdienst op שמיני חג העצרת*, op* שמחת תורה *en den morgendienst van den 1ste^n^ Pésach-dag zegge men hier:*

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם ׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

Bij den ochtenddienst wordt bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer hier de navolgende קְדוּשָּׁה *gezegd, bij den middagdienst de* קדושה *op blz. 313.*

Voorlezer.

נְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם ׃ כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר ׃

Voorlezer en gemeente. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

Voorlezer.

אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

Voorlezer en gemeente. בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃

Voorlezer.

מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ׃ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן · בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן׃ תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים׃ וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ · כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל־יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ׃

Voorlezer en gem. יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt in de plaats van אתה קדוש:

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

Gij hebt ons uit alle volken verkoren, bemindet ons, vondt behagen in ons, verhieft ons boven alle natiën, heiligdet ons door Uwe geboden, deedt ons, onze Koning! tot Uwen dienst naderen en noemdet Uwen grooten, heiligen naam over ons.

Bij den uitgang van den Sabbath zegge men hier ותודיענו, *op alle andere tijden vervolge men met* ותתן לנו. *(Zie volgende bladzijde.)*

(וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי

(Gij hebt ons, Eeuwige, onze God! Uwe rechtvaardige voorschriften bekend gemaakt en ons geleerd, de wetten van Uwen wil uit te oefenen. Gij gaaft ons, Eeuwige, onze God! billijke rechten en leeringen der waarheid, heilzame wetten en geboden; Gij bedeeldet ons met bestemde tijden van verblijding, heilige feesttijden en feesten

נְדָבָה׃ וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת
וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל׃
וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל
בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל
לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת
יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה׃ בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת
לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת־
יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי
הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ׃ הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ
אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ׃)

voor vrijwillige offergaven. Gij gaaft ons ten erfdeel de heiligheid van den Sabbath, de eer van den feesttijd en de viering van het opgangsfeest. Gij scheiddet, Eeuwige, onze God! tusschen heilig en ongewijd, tusschen licht en duisternis, tusschen Israël en de volken, tusschen den zevenden dag en de zes werkdagen; tusschen de heiligheid van den Sabbath en die van den Feestdag hebt Gij gescheiden en den zevenden dag boven de zes werkdagen geheiligd; ook Uw volk Israël hebt Gij gescheiden en geheiligd door Uwe heiligheid.)

Het tusschen haakjes geplaatste zegt men alleen, wanneer feest- en Sabbathdag samenvallen.

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה
(שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּ)מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה
חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן׃ (אֶת־יוֹם
הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְ) אֶת־יוֹם

Gij gaaft ons, Eeuwige, onze God! met liefde (Sabbathdagen tot rust en) feesttijden tot vreugde, feesten en bestemde tijden tot verblijding, (dezen Sabbathdag en)

Op het Pésachfeest.

חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן חֵרוּתֵנוּ

dezen dag van het Feest der ongezuurde brooden, den tijd onzer bevrijding,

Op het Wekenfeest.

חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה׃ זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ

dezen dag van het Wekenfeest, den tijd onzer wetgeving,

Op het Loofhuttenfeest.

חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

dezen dag van het Loofhuttenfeest, den tijd onzer vreugde,

Op Schemini Atséreth en Simchath Thora.

הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

dezen achtsten dag, het Slotfeest, den tijd onzer vreugde,

(בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת
מִצְרָיִם׃

(met liefde) eenen roep der heiliging, eene herinnering aan den uittocht uit Egypte.

Onze God en God onzer voorouders! dat opstijge, kome, bereike, gezien worde, welgevallig zij, vernomen, behartigd en herdacht worde onze herinnering en onze bedenking en de herinnering onzer voorouders en de herinnering van den gezalfde, den zoon van Uwen dienaar David, en de herinnering van Jeruzalem, Uwe heilige stad, en de herinnering van geheel Uw volk, het huis Israëls, voor U, tot behoud, geluk, gunst, liefde, barmhartigheid, leven en vrede

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Pésachfeest.

op dezen dag van het Feest der ongezuurde brooden,

חַג הַמַּצּוֹת

Op het Wekenfeest.

op dezen dag van het Wekenfeest.

חַג הַשָּׁבֻעוֹת

Op het Loofhuttenfeest.

op dezen dag van het Loofhuttenfeest.

חַג הַסֻּכּוֹת

Op Schemini Atséreth en Simchath Thora.

op dezen achtsten dag, het Slotfeest.

הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת

Herinner U onzer, Eeuwige, onze God! daarop ten goede, bedenk ons daarop ten zegen en help ons daarop ten leven! En naar het woord van hulp en ontferming spaar ons, bewijs ons gunst, ontferm U over ons en help ons; naar U immers zijn onze oogen gericht, want een genadig en barmhartig God en Koning zijt Gij.

הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

Laat ons wegdragen, Eeuwige, onze God! den zegen van Uwe feesttijden ten leven en ten vrede, ter vreugde en verblijding, zooals

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר

רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ ׃ (אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ)
קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ
בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ
בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ
בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
(בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן
(שַׁבָּת וּ) מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ
בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ ׃ בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל
וְהַזְּמַנִּים ׃

het U behaagde toe te zeggen, ons te zegenen. (Onze God en God onzer voorouders! vind welbehagen in onze rust,) heilig ons met Uwe geboden en schenk ons een werkelijk aandeel aan Uwe Leer, verzadig ons van Uwe weldaad, verheug ons met Uwe hulp en reinig ons hart, om U in trouw te dienen. Geef ons, Eeuwige, onze God! (met liefde en welbehagen,) met vreugde en verblijding (Uwen Sabbath en) Uwe heilige feesttijden ten erfdeel, dat zich Israël in U verheuge, zij, die Uwen naam heiligen. Geloofd Gij, Eeuwige! die (den Sabbath,) Israël en de bestemde tijden heiligt.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ , וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן,
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׃
(*וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר
שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן ׃ *)

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד ׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ׃
נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־
נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם ׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ

(* *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*
מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ
יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ
וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת
רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת ׃

רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ׃
וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד ׃
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת ׃

Bij de herhaling van het morgengebed zegt de Voorlezer hier:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר ׃
(*) יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם ׃)

Bij het Morgen- en op Sabbath ook bij het Middaggebed.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים
עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ
אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר
פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים
וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים
וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ

Bij het Middag- en Avondgebed.

שָׁלוֹם רָב עַל־
יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ
תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי
אַתָּה הוּא מֶלֶךְ
אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם ׃
וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ

אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם ׃

אֱלֹהַי ׃ נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם
וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה ׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי ׃ וְכֹל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה ׃ מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ ׃
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי ׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי ׃

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן ׃
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמוֹנִיּוֹת ׃ וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת ׃

*) *In vele gemeenten wordt reeds bij den morgendienst op de Feestdagen de zegen door de priesters* (כהנים) *plechtig voorgedragen, naar de orde, die blz.* 335—338 *voorkomt.*

De lofzeggingen over het „Loelof", ברכות נטילת הלולב.

Op de verschillende dagen van het Sukkoth-*feest (behalve op Sabbath) wordt vóór de lezing van* הלל *het* Loelof *opgeheven en daarbij onderstaande lofzegging uitgesproken, waaraan velen dit gebed laten voorafgaan.*

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי בִּפְרִי עֵץ הָדָר וְכַפּוֹת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת וְעַרְבֵי נַחַל אוֹתִיּוֹת שִׁמְךָ הַמְיֻחָד תְּקָרֵב אֶחָד אֶל־אֶחָד וְהָיוּ לַאֲחָדִים בְּיָדִי ׃ וְלֵידַע אֵיךְ שִׁמְךָ נִקְרָא עָלַי וְיִירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלַי ׃ וּבְנַעֲנוּעִי אוֹתָם תַּשְׁפִּיעַ שֶׁפַע בְּרָכוֹת מִדַּעַת עֶלְיוֹן לִנְוֵה אַפִּרְיוֹן לִמְכוֹן בֵּית אֱלֹהֵינוּ ׃ וִיהֵא חָשׁוּב לְפָנֶיךָ מִצְוַת אַרְבָּעָה מִינִים כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל־פְּרָטֶיהָ וְשָׁרָשֶׁיהָ וְתַרְיַ״ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ ׃ כִּי כַוָּנָתִי לְיַחֲדָא שְׁמָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ לְיַחֵד שֵׁם י״ה בו״ה בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל־יִשְׂרָאֵל אָמֵן ׃ בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
עַל־נְטִילַת לוּלָב ׃

Op den eersten (of, wanneer deze op Sabbath invalt, op den tweeden) dag, spreke men ook deze lofzegging uit:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ
לַזְּמַן הַזֶּה ׃

(De vertaling dezer lofzeggingen zie aan 't slot van dit gebedenboek.)

Moesaf-gebed voor de Vreugdefeesten, תפלת מוסף לשלש רגלים

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ ׃
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם ׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃

Op שמיני חג העצרת *en* שמחת תורה *zegge men hier:*
מַשִּׁיב הָרֽוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּֽשֶׁם.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶֽסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי כָמֽוֹךָ בַּֽעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּֽוֹמֶה לָּךְ מֶֽלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִֽיחַ יְשׁוּעָה·

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

Bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wordt hier de קְדוּשָׁה *gezegd.*

Voorlezer.

נַֽעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד שִֽׂיחַ שַׂרְפֵי קֹֽדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּֽדֶשׁ כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶֽךָ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר·

Voorlezer en gemeente.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָֽרֶץ כְּבוֹדוֹ:

Voorlezer.

כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם· מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ· לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵֽרוּ:

Voorlezer en gemeente. בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

Voorlezer.

מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִֽפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶֽרֶב וָבֹֽקֶר בְּכָל־יוֹם תָּמִיד פַּֽעֲמַֽיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

Voorlezer en gemeente. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ יְיָ אֶחָד:

Voorlezer.

אֶחָד הוּא אֱלֹהֵֽינוּ הוּא אָבִֽינוּ הוּא מַלְכֵּֽנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵֽנוּ· וְהוּא יַשְׁמִיעֵֽנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל־חָי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים·

Voorlezer en gemeente. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

Voorlezer.

אַדִּיר אַדִּירֵֽנוּ יְיָ אֲדֹנֵֽינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָֽרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶֽלֶךְ עַל־כָּל־הָאָֽרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:
וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר·

Voorlezer en gemeente. יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַֽיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ ׃

De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt in de plaats van אתה קדוש :

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים ׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ ׃ וְרָצִיתָ בָּנוּ ׃ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת ׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ ׃

Het tusschen haakjes geplaatste zegt men alleen, wanneer feest- en Sabbathdag samenvallen.

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּ) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן ׃ אֶת־יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם)

Op het Pésachfeest: חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה ׃ זְמַן חֵרוּתֵנוּ

Op het Wekenfeest: חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה ׃ זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ

Op het Loofhuttenfeest: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה ׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

Op Schemini Atséreth en Simchath Thora: הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה ׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

(בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם ׃

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ
וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין
אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת
וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת
חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת
הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ
עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה
בְּמִקְדָּשֶׁךָ ׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ

Wegens onze zonden echter werden wij van ons land gebannen en van onzen bodem verwijderd; zoo kunnen wij dus niet opgaan, verschijnen, ons voor U aanbiddend nederwerpen en onze verplichte offeranden in Uw uitverkoren huis verrichten, in het groote en heilige huis, waarover Uw naam genoemd is, wegens de hand, die aan Uw heiligdom geslagen werd. Moge er welgevallen zijn van U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders, barmhartige Koning!

רַחֲמָן, שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ
וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, גַּלֵּה כְּבוֹד
מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע
וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי וְקָרֵב
פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ
כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ. וַהֲבִיאֵנוּ
לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם
בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם
וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת
חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם
וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת־מוּסַף
(יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־מוּסַף) יוֹם

dat Gij U weder over ons en Uw heiligdom in Uwe groote barmhartigheid ontfermt; dat Gij het spoedig herbouwt en groot maakt zijne eer. Onze Vader en Koning! openbaar de eer Uwer regeering spoedig over ons; verschijn en verhef U over ons ten aanzien van al wat leeft, breng onze verstrooiden naderbij van tusschen de natiën en verzamel onze verspreiden van de uithoeken der aarde; breng ons naar Uwe stad Tsion met gejuich en naar Jeruzalem, Uw heiligdom, met eeuwige vreugde. Daar mogen wij voor U onze verplichte offeranden verrichten, de vaste naar hare orde en de buitengewone naar haar voorschrift. Ook het *Moesaf*-offer van (dezen Sabbathdag en het *Moesaf*-offer van)

Op het Pésachfeest.

dezen dag van het Feest der ongezuurde brooden — חַג הַמַּצּוֹת

Op het Wekenfeest.

dezen dag van het Wekenfeest — חַג הַשָּׁבֻעוֹת

Op het Loofhuttenfeest.

dezen dag van het Loofhuttenfeest — חַג הַסֻּכּוֹת

Op Schemini Atséreth en Simchath Thora.

dezen achtsten dag, het Slotfeest, — הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת

הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ
בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ
שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל־
יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ
כָּאָמוּר:

mogen wij weder met liefde voor U bereiden en brengen naar het gebod van Uwen wil, zooals Gij ons in Uwe Leer door Uwen dienaar Mozes uit den mond Uwer heerlijkheid voorgeschreven hebt, gelijk gezegd is:

Op Sabbath.

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:
עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת
הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

En op den Sabbathdag twee éénjarige, aan geen gebrek lijdende schapen en twee tienden meelbloem tot meeloffer, met olie aangemengd, alsmede zijn plengoffer. Dit Sabbath-brandoffer op iederen Sabbath, behalve het voortdurende brandoffer en zijn plengoffer.

Op den 1sten en 2den dag van het Pésachfeest.

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר
יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיְיָ: וּבַחֲמִשָּׁה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת
יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה
לֹא תַעֲשׂוּ: והקרבתם, ומנחתם

En in de eerste maand, op den veertienden dag der maand, het overschrijdingsoffer ter eere des Eeuwigen. En op den vijftienden dag van deze maand is een feest; zeven dagen zullen dan ongezuurde brooden gegeten worden. Op den eersten dag zal een roep der heiliging zijn; geenerlei dienstarbeid zult gij dan verrichten.

(Op de zes laatste dagen van het Pésachfeest zegge men alleen והקרבתם.*)*

וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיְיָ פָּרִים
בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד
וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם
יִהְיוּ לָכֶם:

Ook zult gij dan een vuuroffer brengen, een brandoffer voor den Eeuwige: twee jonge stieren, één ram en zeven éénjarige schapen, zonder gebrek zult gij ze hebben.

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי
עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ
וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר וּשְׁנֵי
תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

En hunne meel- en plengoffers naar het voorschrift, drie tienden voor iederen stier, twéé tienden voor iederen ram en één tiende voor ieder schaap, en wijn naar het (voorgeschreven) plengoffer, alsmede een bok tot zoenoffer en de twee voortdurende offers naar hun voorschrift.

Op het Wekenfeest.

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה
חֲדָשָׁה לַיְיָ בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־
קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם
עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי־
בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה
כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:

ומנחתם blz. 329.

En op den dag der eerstelingen, wanneer gij den Eeuwige een nieuw meeloffer brengt, op uw Wekenfeest, zal u een roep der heiliging zijn; geenerlei dienstarbeid zult gij dan verrichten. Ook zult gij dan den Eeuwige een brandoffer brengen tot aangenamen reuk: twee jonge stieren, één ram en zeven éénjarige schapen.

Op den 1sten en 2[den] dag van het Loofhuttenfeest.

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה
לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיְיָ שִׁבְעַת
יָמִים: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה
רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים
בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם
יִהְיוּ: ומנחתם

En op den vijftienden dag van de zevende maand zal u een roep der heiliging zijn, geenerlei dienstarbeid zult gij dan verrichten en een feest vieren ter eere des Eeuwigen zeven dagen. Ook zult gij dan den Eeuwige een brandoffer brengen, een vuuroffer tot aangenamen reuk: dertien jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek zullen zij zijn.

Op den 1sten middendag van het Loofhuttenfeest.

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים
בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:
ומנחתם

En op den tweeden dag twaalf jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־
עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:
ומנחתם

En op den derden dag elf jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

Op den 2^den^ *middendag van het Loofhuttenfeest.*

En op den derden dag elf jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־
עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

blz. 329. ומנחתם

En op den vierden dag tien jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה
אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃
ומנחתם

Op den 3^den^ *middendag van het Loofhuttenfeest.*

En op den vierden dag tien jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה
אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

En op den vijfden dag negen jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה
אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

Op den 4^den^ *middendag van het Loofhuttenfeest.*

En op den vijfden dag negen jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה
אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

En op den zesden dag acht jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם
שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה
עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

Op הושענא רבא.

En op den zesden dag acht jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם
שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה
עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

En op den zevenden dag zeven jonge stieren, twee rammen, veertien éénjarige schapen, zonder gebrek.

ומנחתם blz. 329.

Op שמיני חג העצרת *en* שמחת תורה.

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם׃ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃

ומנחתם

Op den achtsten dag zal het u een Slotfeest zijn; geenerlei dienstarbeid zult gij dan verrichten. Ook zult gij dan den Eeuwige een brandoffer brengen, een vuuroffer tot aangenamen reuk: één jongen stier, één ram, zeven éénjarige schapen, zonder gebrek.

Op Sabbath

(יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ׃ וְהַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃)

(Zij verheugen zich in Uwe regeering, die den Sabbath in acht nemen en hem verlustiging noemen; het volk van hen, die den zevenden dag heiligen, zij allen verzadigen en verlustigen zich met Uwe weldaad. In den zevenden dag vondt Gij behagen en heiligdet hem, het begeerlijke der dagen noemdet Gij hem, als herinnering aan het scheppingswerk.)

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ־לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ׃ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל־מְכוֹנוֹ וְהַרְאֵנוּ

Onze God en God onzer voorouders! barmhartige Koning! ontferm U over ons; Gij, die goed en weldadig zijt, laat U door ons verbidden; keer tot ons terug in den drang Uwer barmhartigheid wegens de vaderen, die Uwen wil volbrachten. Herbouw Uw huis als voorheen en vestig Uw heiligdom op zijne bepaalde plaats; laat ons zijnen herbouw aanschouwen

בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָם וּלְזִמְרָם וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם ׃ וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ, כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ ׃ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יי אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יי רֵיקָם ׃ אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יי אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ ׃

en verheug ons in zijn herstel. Breng de priesters terug naar hunnen dienst en de Levieten naar hun lied en gezang en laat ook Israël naar hunne woningen wederkeeren. Daar mogen wij dan opgaan, verschijnen en ons voor U aanbiddend nederwerpen bij de drie opgangen onzer feesttijden, zooals in Uwe Leer geschreven is: „driemaal in het „jaar zal al het mannelijke „onder u verschijnen voor het „aangezicht van den Eeuwige, „uwen God, op de plaats, die „Hij verkiest, op het Feest, „der ongezuurde brooden, het „Wekenfeest en het Loofhuttenfeest; niemand verschijne „dan ledig voor het aangezicht des Eeuwigen. Ieder naar „de gave zijner hand, naar den zegen van den Eeuwige, „uwen God, dien Hij u geeft.”

וְהַשִּׂיאֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ ׃ (אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ (בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן (שַׁבָּת וּ) מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יי מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים ׃

רְצֵה יי אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׃

*) וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

§) מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ׃ נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם ׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃ וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

Hier wordt op de eigenlijke feestdagen de zegen door de priesters plechtig voorgedragen (zie de orde daarvan blz. 335—338). Wanneer zulks niet geschieden kan, dan zegge de Voorlezer hier het gebed אלהינו ואלהי אבותינו, *zie blz. 316.*

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׃

---

*) *In de plaats van* ותהזינה *wordt op de eigenlijke feestdagen bij de herhaling van het gebed, in geval de zegen door de priesters* (כהנים) *plechtig voorgedragen wordt, de volgende bede uitgesproken:*

וְתֶעֱרַב עָלֶיךָ עֲתִירָתֵנוּ כְּעוֹלָה וּכְקָרְבָּן ׃ אָנָּא רַחוּם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ לְצִיּוֹן וְסֵדֶר הָעֲבוֹדָה לִירוּשָׁלָיִם ׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

Voorlezer. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד ׃ מודים

(§ *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי · נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי · וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃ וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

De Zegening door de Kohaniem.

Na het uitspreken van מודים *zeggen de Kohaniem het volgende gebed zoodanig, dat het einde er van samenvalle met de voordracht der woorden* ולך נאה להודות *door den Voorlezer:*

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא הַבְּרָכָה הַזֹּאת שֶׁצִּוִּיתָנוּ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרָכָה שְׁלֵמָה וְלֹא־יִהְיֶה בָּהּ מִכְשׁוֹל וְעָוֹן מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

Voorlezer.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃

De Kohaniem spreken de lofzegging uit:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל־אַהֲרֹן, וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה׃

Terwijl de Voorlezer de woorden aan de Kohaniem voorzegt, zegt de gemeente de daarbijstaande verzen zacht.

Voorlezer.

יְבָרֶכְךָ יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

יְיָ יְיָ אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

וְיִשְׁמְרֶךָ שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ׃

Terwijl de Kohaniem vóór het uitspreken der woorden וישמרך *en* ויחנך *den gebruikelijken voorzang uitvoeren, wordt door velen dit gebed gezegd.*

רִבּוֹנוֹ שֶׁל־עוֹלָם אֲנִי שֶׁלְּךָ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלָּךְ, חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא· יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁיִּהְיוּ כָּל־חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי עַל־עַצְמִי וּבֵין שֶׁחָלַמְתִּי עַל־אֲחֵרִים וּבֵין שֶׁחָלְמוּ אֲחֵרִים עָלָי· אִם טוֹבִים הֵם, חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם וְיִתְקַיְּמוּ בִי וּבָהֶם כַּחֲלוֹמוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק· וְאִם צְרִיכִים רְפוּאָה, רְפָאֵם כְּחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה מֵחָלְיוֹ וּכְמִרְיָם הַנְּבִיאָה מִצָּרַעְתָּהּ וּכְנַעֲמָן מִצָּרַעְתּוֹ וּכְמֵי מָרָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וּכְמֵי יְרִיחוֹ עַל־יְדֵי אֱלִישָׁע· וּכְשֵׁם שֶׁהָפַכְתָּ אֶת־קִלְלַת בִּלְעָם הָרָשָׁע מִקְּלָלָה לִבְרָכָה, כֵּן תַּהֲפֹךְ כָּל־חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה וְתִשְׁמְרֵנִי וּתְחָנֵּנִי וְתִרְצֵנִי· אָמֵן׃

Voorlezer.

יָאֵר — אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה׃

יְיָ — יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

פָּנָיו — פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי־יָחִיד וְעָנִי אָנִי׃

אֵלֶיךָ — אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃

וִיחֻנֶּךָּ — הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ׃

רבונו של עולם

יִשָּׂא — יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ· (וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃)

יְיָ — יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרֹעָם לַבְּקָרִים אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃

פָּנָיו אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנֶךָ
בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי:
אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם:
וְיָשֵׂם וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם:
לְךָ לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־
כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ:
שָׁלוֹם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו:

Tijdens den voorzang vóór het woord שלום *bidden velen het volgende:*

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּעֲשֶׂה לְמַעַן קְדֻשַּׁת חֲסָדֶיךָ וְגֹדֶל רַחֲמֶיךָ הַפְּשׁוּטִים וּלְמַעַן טָהֳרַת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת הַיּוֹצֵא מִפְּסוּקִים שֶׁל־בִּרְכַּת כֹּהֲנִים הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו עַם קְדוֹשֶׁךָ שֶׁתִּהְיֶה קָרוֹב לִי בְּקָרְאִי לָךְ וְתִשְׁמַע תְּפִלָּתִי וְאֶנְקָתִי תָּמִיד כְּשֵׁם שֶׁשָּׁמַעְתָּ אֶנְקַת יַעֲקֹב תְּמִימֶךָ הַנִּקְרָא אִישׁ תָּם׃ וְתִתֶּן־לִי וּלְכָל־נַפְשׁוֹת בֵּיתִי מְזוֹנוֹתֵינוּ וּפַרְנָסָתֵנוּ בְּרֵוַח וְלֹא בְצִמְצוּם בְּהֶתֵּר וְלֹא בְאִסּוּר בְּנַחַת וְלֹא בְצַעַר מִתַּחַת יָדְךָ הָרְחָבָה כְּשֵׁם שֶׁנָּתַתָּ פִּסַּת לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ לְיַעֲקֹב אָבִינוּ הַנִּקְרָא אִישׁ תָּם. וְתִתְּנֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְחֵן וּלְחֶסֶד בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאֵינוּ׃ וְיִהְיוּ דְבָרַי נִשְׁמָעִים לַעֲבוֹדָתֶךָ, כְּשֵׁם שֶׁנָּתַתָּ אֶת־יוֹסֵף צַדִּיקֶךָ בְּשָׁעָה שֶׁהִלְבִּישׁוֹ אָבִיו כְּתֹנֶת פַּסִּים לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאָיו׃ וְתַעֲשֶׂה עִמִּי נִפְלָאוֹת וְנִסִּים וּלְטוֹבָה אוֹת וְתַצְלִיחֵנִי בִּדְרָכַי וְתֵן בְּלִבִּי בִּינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ וְסוֹדוֹתֶיךָ׃ וְתַצִּילֵנִי מִשְּׁגִיאוֹת וּתְטַהֵר רַעְיוֹנַי וְלִבִּי לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְתַאֲרִיךְ יָמַי (וִימֵי אִשְׁתִּי וּבָנַי וּבְנוֹתַי) (וִימֵי אָבִי וְאִמִּי) בְּטוֹב וּבִנְעִימוֹת בְּרֹב עֹז וְשָׁלוֹם׃ אָמֵן סֶלָה:

Gemeente na het slot der zegening.

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה׃ אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם׃ יְהִי
רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה
לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם׃

De Kohaniem bidden ten slotte, met het aangezicht naar de Heilige Arke gekeerd, het volgende:

רִבּוֹן הָעוֹלָם, עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ, אַף אַתָּה עֲשֵׂה עִמָּנוּ
כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּנוּ׃ הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם
וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃

Psalmen voor de Omerweken, מזמורים ללילי ספירת העמר

Wanneer het avondgebed na het invallen van den nacht met de gemeente (בצבור) *verricht wordt, dan worden door velen aan het slot van den dienst onderstaande Psalmen gelezen.*

Algemeen is dit gebruikelijk in de Omerweken, tusschen Pésach en Sjaboeöth. [Zie de Omertelling zelve aan het slot van dit gebedenboek.]

Psalm 24.

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ
וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ׃ מִי־יַעֲלֶה בְהַר יְיָ וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נְקִי כַפַּיִם
וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת
יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה׃ שְׂאוּ
שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד
יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי
עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ
הַכָּבוֹד סֶלָה׃

Psalm 8.

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד׃ יְיָ אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־תְּנָה הוֹדְךָ עַל־הַשָּׁמָיִם׃ מִפִּי עוֹלְלִים וְיֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן
צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כִּי־אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ
וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה׃ מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ׃ וַתְּחַסְּרֵהוּ
מְּעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ׃ תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַחַת־

רַגְלָיו׃ צֹנֶה וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדָי׃ צִפּוֹר שָׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים׃ יְיָ אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

Psalm 29.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַייָ בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ׃ קוֹל יְיָ עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְיָ עַל־מַיִם רַבִּים׃ קוֹל־יְיָ בַּכֹּחַ קוֹל יְיָ בֶּהָדָר׃ קוֹל יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְיָ אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים׃ קוֹל־יְיָ חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְיָ מִדְבַּר קָדֵשׁ׃ קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד׃ יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְיָ מֶלֶךְ לְעוֹלָם׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

Op de avonden der dagen, waarop תחנון *uitgesproken wordt, voegen velen nog de volgende Psalmen bij.*

Op Zondagavond. Psalm 25.

לְדָוִד אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃ אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי אַל־אֵבוֹשָׁה אַל־יַעַלְצוּ אוֹיְבַי לִי׃ גַּם כָּל־קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ הַבּוֹגְדִים רֵיקָם׃ דְּרָכֶיךָ יְיָ הוֹדִיעֵנִי אֹרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל־הַיּוֹם׃ זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ חַטֹּאות נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל־תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר־לִי־אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְיָ׃ טוֹב וְיָשָׁר יְיָ עַל־כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ׃ יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט וִילַמֵּד עֲנָוִים דַּרְכּוֹ׃ כָּל־אָרְחוֹת יְיָ חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדֹתָיו׃ לְמַעַן־שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב־הוּא׃ מִי זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְיָ יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר׃ נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ׃ סוֹד יְיָ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם׃ עֵינַי תָּמִיד אֶל־יְיָ כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי׃ פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי־יָחִיד וְעָנִי אָנִי׃ צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי׃ רְאֵה־עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל־חַטֹּאותָי׃ רְאֵה אוֹיְבַי כִּי־רָבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס שְׂנֵאוּנִי׃ שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל־אֵבוֹשׁ כִּי־חָסִיתִי בָךְ׃ תֹּם־וָיֹשֶׁר יִצְּרוּנִי כִּי קִוִּיתִיךָ׃ פְּדֵה־אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צָרוֹתָיו׃

Op Maandagavond. Psalm 32.

לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה׃ אַשְׁרֵי אָדָם לֹא־יַחְשֹׁב יְיָ לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה׃ כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמָי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל־הַיּוֹם׃ כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה׃ חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא־כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַייָ וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה׃ עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ׃ אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ אַשְׂכִּילְךָ

וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ־זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי׃ אַל־תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין
בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ׃ רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ
בַּיְיָ חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ׃ שִׂמְחוּ בַיְיָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃

Op Dinsdagavond. Psalm 38.

מִזְמוֹר לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃ יְיָ אַל־בְּקֶצְפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וּבַחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי׃ כִּי־חִצֶּיךָ
נִחֲתוּ־בִי וַתִּנְחַת עָלַי יָדֶךָ׃ אֵין־מְתֹם בִּבְשָׂרִי מִפְּנֵי זַעְמֶךָ אֵין־שָׁלוֹם
בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי׃ כִּי־עֲוֹנֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי כְּמַשָּׂא כָבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי׃
הִבְאִישׁוּ נָמַקּוּ חַבּוּרֹתָי מִפְּנֵי אִוַּלְתִּי׃ נַעֲוֵיתִי שַׁחֹתִי עַד־מְאֹד כָּל־הַיּוֹם קֹדֵר
הִלָּכְתִּי׃ כִּי־כְסָלַי מָלְאוּ נִקְלֶה וְאֵין מְתֹם בִּבְשָׂרִי׃ נְפוּגוֹתִי וְנִדְכֵּיתִי עַד־מְאֹד
שָׁאַגְתִּי מִנַּהֲמַת לִבִּי׃ אֲדֹנָי נֶגְדְּךָ כָל־תַּאֲוָתִי וְאַנְחָתִי מִמְּךָ לֹא־נִסְתָּרָה׃ לִבִּי
סְחַרְחַר עֲזָבַנִי כֹחִי וְאוֹר עֵינַי גַּם־הֵם אֵין אִתִּי׃ אֹהֲבַי וְרֵעַי מִנֶּגֶד נִגְעִי
יַעֲמֹדוּ וּקְרוֹבַי מֵרָחֹק עָמָדוּ׃ וַיְנַקְשׁוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי וְדֹרְשֵׁי רָעָתִי דִּבְּרוּ הַוּוֹת
וּמִרְמוֹת כָּל־הַיּוֹם יֶהְגּוּ׃ וַאֲנִי כְחֵרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאִלֵּם לֹא יִפְתַּח־פִּיו׃ וָאֱהִי
כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־שֹׁמֵעַ וְאֵין בְּפִיו תּוֹכָחוֹת׃ כִּי־לְךָ יְיָ הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַעֲנֶה
אֲדֹנָי אֱלֹהָי׃ כִּי־אָמַרְתִּי פֶּן־יִשְׂמְחוּ־לִי בְּמוֹט רַגְלִי עָלַי הִגְדִּילוּ׃ כִּי־אֲנִי לְצֶלַע
נָכוֹן וּמַכְאוֹבִי נֶגְדִּי תָמִיד׃ כִּי־עֲוֹנִי אַגִּיד אֶדְאַג מֵחַטָּאתִי׃ וְאֹיְבַי חַיִּים עָצֵמוּ
וְרַבּוּ שֹׂנְאַי שָׁקֶר׃ וּמְשַׁלְּמֵי רָעָה תַּחַת טוֹבָה יִשְׂטְנוּנִי תַּחַת רָדְפִי־טוֹב׃ אַל־
תַּעַזְבֵנִי יְיָ אֱלֹהַי אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי׃ חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתִי׃

Op Woensdagavond. Psalm 51.

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ בְּבוֹא־אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר־בָּא אֶל־בַּת־שָׁבַע׃ חָנֵּנִי
אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי׃ הֶרֶבה כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי
טַהֲרֵנִי׃ כִּי־פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד׃ לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי וְהָרַע
בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן־תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ׃ הֵן־בְּעָווֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא
יֶחֱמַתְנִי אִמִּי׃ הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ בַטֻּחוֹת וּבְסָתֻם חָכְמָה תוֹדִיעֵנִי׃ תְּחַטְּאֵנִי
בְאֵזוֹב וְאֶטְהָר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין׃ תַּשְׁמִיעֵנִי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת
דִּכִּיתָ׃ הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי וְכָל־עֲוֹנֹתַי מְחֵה׃ לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי אֱלֹהִים
וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי׃ אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל־תִּקַּח מִמֶּנִּי׃
הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי׃ אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים
אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ׃ הַצִּילֵנִי מִדָּמִים אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי צִדְקָתֶךָ׃
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃ כִּי לֹא־תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתֵּנָה עוֹלָה לֹא
תִרְצֶה׃ זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב־נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה׃
הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָםִ׃ אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי־צֶדֶק עוֹלָה
וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל־מִזְבַּחֲךָ פָרִים׃

Op Donderdagavond. Psalm 86.

תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה יְיָ אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי׃ שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד
אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ׃ חָנֵּנִי אֲדֹנָי כִּי־אֵלֶיךָ
אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם׃ שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃ כִּי־אַתָּה
אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ׃ הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל
תַּחֲנוּנוֹתָי׃ בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי׃ אֵין־כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין
כְּמַעֲשֶׂיךָ׃ כָּל־גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ׃
כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃ הוֹרֵנִי יְיָ דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ
בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ׃ אוֹדְךָ אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ כִּי־חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה׃ אֱלֹהִים
זֵדִים קָמוּ עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם׃ וְאַתָּה אֲדֹנָי
אֵל־רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה־עֻזְּךָ
לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן־אֲמָתֶךָ׃ עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ
כִּי־אַתָּה יְיָ עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי׃

סדר התפלה לימים הנוראים

Orde van den dienst op de plechtige Hoogtijden.

Behoudens de bijzondere feeststukken (פיוטים) voor iedere bidstonde is de algemeene orde van den dienst op ראש השנה en יום הכפורים dezelfde als op de vreugdefeesten (zie blz. 317—318). Alleen het Hoofdgebed (תפלת שבע, zie blz. 342) heeft vele andere bestanddeelen.

De andere bijzondere afwijkingen van den algemeenen dienst der ימים טובים zijn de volgende:

Op den vóóravond van de beide ראש השנה-dagen (ליל ראשון ושני של ראש השנה) worden aan het slot van de ברכות קריאת שמע in de plaats van וידבר משה de verzen תקעו בחדש (blz. 159) gelezen, op den vooravond van יום הכפורים (ליל יום הכפורים) het vers כי ביום הזה (zie aldaar); terwijl op dezen laatsten avond ook het gebed אבינו מלכנו (zie blz. 348) uitgesproken wordt, behalve op Vrijdag-avond.

Bij de voordracht van שהחינו in de קִדּוּשׁ op den tweeden avond van ראש השנה wordt in vele gemeenten ook in de synagoge, evenals te huis, van eene nieuwe vrucht gebruikt gemaakt.

Bij den morgendienst op ראש השנה wordt na de פרשת הקרבנות de afdeeling ובראשי חדשיכם niet ingelascht.

Na de herhaling van het gebed door den voorlezer wordt het gebed אבינו מלכנו uitgesproken behalve op Sabbath.

Na de קריאת התורה, vóór אשרי, geschiedt het blazen op den *Sjofar* (תקיעת שופר) naar de voorgeschreven orde.

Ook bij de herhaling van het *Moesaf*-gebed door den Voorlezer wordt in drie afdeelingen naar de daarvoor vastgestelde voorschriften op den שופר geblazen, terwijl de laatste *Sjofar*-tonen aan het slot van den dienst geblazen worden.

Wanneer de eerste dag van ראש השנה op שבת invalt, dan wordt de תקיעת שופר niet verricht.

Ook bij den middagdienst op ראש השנה wordt, behalve op Vrijdag en שבת, het gebed אבינו מלכנו uitgesproken.

Bij den morgendienst op den Verzoendag (תפלת שחרית ליום הכפורים) wordt de קדושת מוסף voorgedragen en na de herhaling van het gebed (behalve op Sabbath) אבינו מלכנו uitgesproken.

Bij de *Moesaf*- en Middagdiensten van dien dag wordt אבינו מלכנו weggelaten.

Bij den middagdienst wordt de קדושת מוסף voorgedragen.

De stukken אשרי en ובא לציון worden op den Verzoendag niet vóór de תפלת מנחה, maar vóór de תפלת נעילה uitgesproken.

De orde van het slotgebed voor den Verzoendag (תפלת נעילה ליום הכפורים) is: אשרי, ובא לציון, חצי קדיש, תפלת שבע (zie hieronder), herhaling van het gebed met קדושת מוסף, אבינו מלכנו (zelfs op Sabbath), קדיש תתקבל, éénmaal het vers שמע ישראל, drie malen ברוך שם en zeven malen ה׳ הוא האלהים.

Ten slotte wordt aan 't einde van den dienst één toon (תקיעה) op den *Sjofar* geblazen.

Het Nieuwjaarsgebed, תפלת שבע לראש השנה.

(Bij den middagdienst: (כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ·

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ·

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים · וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים :

De קדושה *bij de herhaling van het gebed zie voor* שחרית *blz.* 319, *voor* מנחה *blz.* 313, *behoudens de slotlofzegging* המלך הקדוש 'ב' א' י, *die eerst verder volgt.*

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ·

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ, וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־הַבְּרוּאִים, וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשָּׁלְטָן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה

En zoo breng de vrees voor U, Eeuwige, onze God! over al Uwe gewrochten en de angst voor U over al wat Gij geschapen hebt; dat alle gewrochten U eerbiedigen en alle schepselen zich voor U aanbiddend nederwerpen; dat zij allen éénen band vormen, om Uwen wil met een volmaakt hart uit te oefenen; zooals wij weten, Eeuwige, onze God! dat de heerschappij voor U is, macht in Uwe hand en sterkte in Uwe rechterhand, en dat Uw naam ontzaggelijk is over al wat Gij geschapen hebt.

En zoo schenk eer, o Eeuwige! aan Uw volk, lof aan Uwe vereerders, hoop aan hen, die U zoeken, en vrijmoedigheid aan hen, die U verbeiden, vreugde

לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן־יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

aan Uw land, verblijding aan Uwe stad, ontspruiting des hoorns aan Uwen dienaar David en bereiding van eene lamp voor den zoon van Jisai, Uwen gezalfde, spoedig in onze dagen.

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ וְכָל־הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ:

En zoo mogen braven het zien en zich verheugen, oprechten jubelen en vromen met gejuich zich verblijden; het onrecht sluite den mond, alle boosheid verga geheel als rook, doordien Gij de heerschappij van het geweld van de aarde wegvaagt!

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ, כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

Dan moogt Gij, Eeuwige! alleen over al Uwe gewrochten regeeren op den berg Tsion, de wouing Uwer heerlijkheid, en te Jeruzalem, Uwe heilige stad, zooals in Uwe heilige woorden geschreven is: „de Eeuwige regeert eeuwig, uw God, Tsion! in alle „geslachten; Halaloejah!”

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ, כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

Heilig zijt Gij en ontzaggelijk Uw naam, geen God is er buiten U, zooals geschreven is: „de Eeuwige „Tsebaoth verheft Zich in het „gerecht en de heilige God „wordt door gerechtigheid geheiligd.” Geloofd Gij, Eeuwige! heilige Koning.

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ· וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

Bij den uitgang van den Sabbath zegge men hier ותודיענו, *op alle andere tijden vervolge men met* ותתן לנו. *(Zie hieronder.)*

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה ׃ וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל ׃ וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה ׃ בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ ׃ הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ ׃

Het tusschen haakjes geplaatste zegt men alleen, wanneer Nieuwjaars- en Sabbathdag samenvallen.

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְ)אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה ׃ יוֹם (זִכְרוֹן) תְּרוּעָה (בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם ׃

Gij gaaft ons, Eeuwige, onze God! met liefde (dezen Sabbathdag en) dezen dag der herinnering, eenen dag (der herinnering) van bazuingeschal, (met liefde,) eenen roep der heiliging, eene herinnering aan den uittocht uit Egypte.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה ׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה ׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה ׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים ׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ ׃ מְלוֹךְ עַל כָּל־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ

Onze God en God onzer voorouders! Regeer over de geheele wereld in Uwe eer,

וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל־הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ
וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל
כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ · וְיֵדַע
כָּל־פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ
וְיָבִין כָּל־יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ ·
וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה
בְאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה :
(אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ)
קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ
בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ
בִּישׁוּעָתֶךָ · (וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ
יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ) וְטַהֵר לִבֵּנוּ
לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת כִּי אַתָּה אֱלֹהִים
אֱמֶת וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל־
הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל
וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן :

verhef U over de geheele aarde in Uwe waardigheid en verschijn in de pracht van de hoogheid Uwer almacht over alle bewoners van Uwe aardsche wereld; dat elk gewrocht erkenne, dat Gij het gewrocht, en elk gevormd wezen beseffe, dat Gij het gevormd hebt; dat alles, wat adem in zijnen neus heeft, zegge: de Eeuwige, Israëls God, is Koning en Zijne regeering heerscht over alles! (Onze God en God onzer voorouders! vind welbehagen in onze rust,) Heilig ons met met Uwe geboden en schenk ons een werkelijk aandeel aan Uwe leer, verzadig ons van Uwe weldaad en verheug ons met Uwe hulp, (geef ons, Eeuwige, onze God! met liefde en met welbehagen Uwen heiligen Sabbath ten erfdeel, dat daarop Israël ruste, zij die Uwen naam heiligen) en reinig ons hart, om U in trouw te dienen, want Gij, o God! zijt waarheid en Uw woord is waarheid en blijvend voor immer. Geloofd Gij, Eeuwige! Koning over de geheele aarde, die (den Sabbath en) Israël en den dag der herinnering heiligt.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ , וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן,
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר
שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן :

*)מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד · צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר · נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ : וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד :

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ :

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

Bij de herhaling van het morgengebed zegt de Voorlezer hier:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר · (†יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ : יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ : יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם :)

Bij het Morgen- en op Sabbath ook bij het Middaggebed.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ

Bij het Middag- en Avondgebed.

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם · וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ

(* *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*
מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת :

†) *In vele gemeenten wordt reeds bij den morgendienst de zegen door de priesters* (כהנים) *plechtig voorgedragen; zie de orde daarvan blz.* 335—338.

אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׃
בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ
אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם ׃ בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם ׃

אֱלֹהַי ׃ נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם
וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה ׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי ׃ וְכֹל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה ׃ מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ ׃
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי ׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי ׃
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן ׃
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמֹנִיּוֹת ׃ וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת ׃

Het gebed אבינו מלכנו.

Onze Vader, onze Koning! Wij hebben voor U gezondigd.	אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ ׃
Onze Vader, onze Koning! Wij hebben geenen Koning buiten U.	אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה ׃
Onze Vader, onze Koning! Doe met ons ter wille van van Uwen naam.	אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ ׃
Onze Vader, onze Koning! Vernieuw voor ons een gelukkig jaar.	אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה ׃
Onze Vader, onze Koning! Vernietig van ons alle harde lotsbeschikkingen.	אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל־גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת ׃
Onze Vader, onze Koning! Vernietig de ontwerpen onzer haters.	אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ ׃

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ:

Onze Vader, onze Koning! Verijdel den raad onzer vijanden.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל־צַר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ:

Onze Vader, onze Koning! Doe elken verdrukker en wederstrever van ons weg.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:

Onze Vader, onze Koning! Doe sterfte, zwaard, hongersnood, gevangenschap, verderf en plaag weg van de kinderen Uws verbonds.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:

Onze Vader, onze Koning! Houd elke plaag van Uw erfdeel af.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:

Onze Vader, onze Koning! Zend volmaakte genezing aan de zieken Uws volks.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:

Onze Vader, onze Koning! Laat ons in volmaakte bekeering tot U terugkeeren.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל־עֲוֹנוֹתֵינוּ:

Onze Vader, onze Koning! Vergeef en scheld kwijt al onze verkeerdheden.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

Onze Vader, onze Koning! Delg uit en schaf weg onze vergrijpen van voor Uwe oogen.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ:

Onze Vader, onze Koning! Verscheur het verderfelijke vonnis van ons gericht.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל־שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ:

Onze Vader, onze Koning! Wisch uit in Uwe veelvuldige barmhartigheid alle getuigenissen van onze schuld.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:

Onze Vader, onze Koning! Gedenk, dat wij stof zijn.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:

Onze Vader, onze Koning! Laat ons met eene goede gedachtenis bij U in herinnering komen.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ *) כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:

Onze Vader, onze Koning! Schrijf ons in het boek van gelukkig leven.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זְכֻיּוֹת:

Onze Vader, onze Koning! Schrijf ons in het boek van verdienstelijke daden.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה:

Onze Vader, onze Koning! Schrijf ons in het boek van onderhoud en verzorging.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:

Onze Vader, onze Koning! Schrijf ons in het boek van verlossing en hulpe.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה:

Onze Vader, onze Koning! Schrijf ons in het boek van vergeving en kwijtschelding.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:

Onze Vader, onze Koning! Laat ons weldra hulpe ontspruiten.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

Onze Vader, onze Koning! Verhef den hoorn van uw volk Israël.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:

Onze Vader, onze Koning! Verhef den hoorn Uws gezalfden.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:

Onze Vader, onze Koning! Hoor onze stem, spaar ons en ontferm U over ons.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:

Onze Vader, onze Koning! Neem in barmhartigheid en welgevallen ons gebed aan.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נָא אַל־תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:

Onze Vader, onze Koning! Laat ons toch niet ledig van voor U terugkeeren.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים עַל־שֵׁם קָדְשֶׁךָ:

Onze Vader, onze Koning! Doe het wegens hen, die om Uwen heiligen naam vermoord zijn.

---

*) In het Slotgebed van den Verzoendag wordt het woord כָּתְבֵנוּ telkens door חָתְמֵנוּ (verzegel Uw oordeel over ons) vervangen.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַן טְבוּחִים עַל־יִחוּדֶֽךָ׃

Onze Vader, onze Koning! Doe het wegens hen, die om de belijdenis Uwer eenheid geslacht zijn.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּֽיִם עַל־קִדּוּשׁ שְׁמֶֽךָ׃

Onze Vader, onze Koning! Doe het wegens hen, die in 't vuur en 't water omkwamen om de heiliging van Uwen naam.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ נְקֹם לְעֵינֵֽינוּ נִקְמַת דַּם־עֲבָדֶֽיךָ הַשָּׁפוּךְ׃

Onze Vader, onze Koning! Oefen voor onze oogen de wraak van het bloed Uwer dienaren, dat vergoten is.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַנְךָ אִם־לֹא לְמַֽעֲנֵֽנוּ׃

Onze Vader, onze Koning! Doe het wegens U, indien niet wegens ons.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵֽנוּ׃

Onze Vader, onze Koning! Doe het wegens U en help ons.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַן רַחֲמֶֽיךָ הָרַבִּים׃

Onze Vader, onze Koning! Doe het wegens Uwe veelvuldige barmhartigheid.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵֽינוּ׃

Onze Vader, onze Koning! Doe het wegens Uwen grooten, machtigen en ontzaggelijken naam, die over ons genoemd is.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ חָנֵּֽנוּ וַעֲנֵֽנוּ כִּי אֵין בָּֽנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּֽנוּ צְדָקָה וָחֶֽסֶד וְהוֹשִׁיעֵֽנוּ׃

Onze Vader, onze Koning! Wees ons genadig en verhoor ons; want bij ons zijn geene (vrome) daden, verricht met ons weldadigheid en liefde en help ons.

Moesaf-gebed voor het Nieuwjaarsfeest,

תפלת מוסף לראש השנה.

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹֽדֶל לֵאלֹהֵֽינוּ׃

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶֽךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵֽינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי

יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים ׃ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים ׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם ׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ׃

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים ׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים ׃

De קדושה *bij de herhaling van het gebed zie (behoudens de slotlofzegging* ב׳ א׳ י׳ המלך הקדוש*, die verder volgt,) blz. 326.*

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃ וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ, וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־הַבְּרוּאִים, וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשָּׁלְטָן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ ׃

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן־יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ ׃ וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ וְכָל־הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ ׃

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ, כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ, כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ· וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

Het tusschen haakjes geplaatste zegt men alleen, wanneer Nieuwjaars- en Sabbathdag samenvallen.

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְ)אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה· יוֹם (זִכְרוֹן) תְּרוּעָה (בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן, שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ· וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת־מוּסְפֵי (יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְ) יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

Op Sabbath:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם: מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיְיָ:

En in de zevende maand, op den eersten dag der maand, zal u een roep der heiliging zijn; geenerlei dienstarbeid zult gij dan verrichten; een dag van bazuingeschal zal het u zijn. Ook zult gij dan den Eeuwige een brandoffer brengen tot aangenamen reuk: één jonge stier, één ram en zeven éénjarige schapen, zonder gebrek. En hunne meel- en plengoffers naar het voorschrift, drie tienden voor iederen stier, twee tienden voor iederen ram en één tiende voor elk schaap, en wijn naar het (voorgeschreven) plengoffer, alsmede twéé bokken tot zoenoffer en de twee voortdurende offers naar hun voorschrift. Behalve het brandoffer van het Nieuwemaansfeest en zijn meeloffer en het voortdurende brandoffer en zijn meeloffer en hunne plengoffers naar hun voorschrift, tot aangenamen reuk, een vuuroffer ter eere des Eeuwigen.

Op Sabbath:

(יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ · וְהַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:)

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל ·

Het is onze plicht, den Heer van het heelal te prijzen

לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית ·
שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת · וְלֹא
שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה · שֶׁלֹּא
שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגֹרָלֵנוּ כְּכָל־
הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא · שֶׁהוּא
נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ
וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל
וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים :
הוּא אֱלֹהֵינוּ, אֵין עוֹד · אֱמֶת
מַלְכֵּנוּ, אֶפֶס זוּלָתוֹ · כַּכָּתוּב
בְּתוֹרָתוֹ, וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ
אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים
בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ
מִתָּחַת · אֵין עוֹד :

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ
לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ
וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן
עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי
בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת
אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ

en grootheid toe te kennen aan den Vormer van het scheppingswerk, die ons niet gemaakt heeft als de heidensche natiën der landen en ons niet als de geslachten der aarde heeft doen worden; die ons deel niet gesteld heeft als het hunne en ons lot als dat hunner menigte. Wij toch knielen en werpen ons aanbiddend neder en brengen onze hulde voor den Koning der koningen, den Heilige, geloofd zij Hij! Hij immers spant den hemel uit en grondvest de aarde; de zetel Zijner heerlijkheid is boven in den hemel en de woning Zijner almacht in de hoogste verhevenheid. Hij is onze God en geen ander; waarachtig is onze Koning, niemand buiten Hem, zooals in Zijne leer geschreven is: gij zult heden erkennen en het u ter harte nemen, dat de Eeuwige de God is boven in den hemel en beneden op de aarde; niemand meer.

Daarom hopen wij op U, Eeuwige, onze God! om spoedig den luister Uwer almacht te aanschouwen, om de gruwelen van de aarde te verwijderen en dat de nietige afgoden geheel uitgeroeid worden; om de wereld te volmaken in de regeering des Almachtigen, dat alle kinderen des vleesches Uwen naam belijden; om alle goddeloozen der aarde tot U te wenden,

וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ
תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־
לָשׁוֹן ׃ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ
וְיִפּוֹלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ ·
וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ ·
וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם
וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא
וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד ·
כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ, יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד ׃

וְנֶאֱמַר, לֹא־הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב
וְלֹא־רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ
אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ ׃
וְנֶאֱמַר, וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ ·
בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל ׃ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב
לֵאמֹר, כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמשֵׁל
בַּגּוֹיִם ׃ וְנֶאֱמַר, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת
לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר · אַף־
תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט ׃ וְנֶאֱמַר,
שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, וְהִנָּשְׂאוּ
פִּתְחֵי עוֹלָם · וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד ׃
מִי־זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד · יְיָ עִזּוּז

dat alle wereldbewoners erkennen en weten, dat voor U elke knie buigt en elke tong zweert. Voor U, Eeuwige, onze God! mogen zij knielen en zich nederwerpen en aan de eer Uws naams heerlijkheid toekennen. Allen mogen zij het juk Uwer regeering aanvaarden en Gij over hen spoedig regeeren, voor immer en eeuwig. Want van U is de regeering en in alle eeuwigheid zult Gij in eer Koning zijn, zooals in Uwe leer geschreven is: „De Eeuwige zal regeeren „immer en eeuwig!"

Ook is gezegd: „Hij aan„schouwt geen boosheid in „Jakob en ziet geen onrecht „in Israël; de Eeuwige, zijn „God, is met hem, en gejubel „voor den Koning is onder „hem." Ook is gezegd: „Hij „wordt Koning onder Jesu„run, wanneer de hoofden „des volks zich vereenigen, „te zamen alle stammen Is„raëls." — En in Uwe heilige woorden is aldus geschreven: „Want den Eeuwige is de „regeering; Hij heerscht over „de natiën!" Ook is gezegd: „De Eeuwige regeert! Hij „heeft Zich met hoogheid om„kleed; omkleed heeft Zich „de Eeuwige, met macht om„gord; nu staat ook vast de wereld en wankelt niet." Ook is gezegd: „Heft op, gij poorten! uwe hoofden; wordt „opgeheven, aloude deuren! dat binnenkome de Koning der „eer! Wie is de Koning der eer? De Eeuwige machtig

וְגִבּוֹר · יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ
שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, וּשְׂאוּ פִּתְחֵי
עוֹלָם · וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי
הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד · יְיָ צְבָאוֹת
הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה: וְעַל-
יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב
לֵאמֹר, כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
וְגֹאֲלוֹ יְיָ צְבָאוֹת · אֲנִי רִאשׁוֹן
וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים:
וְנֶאֱמַר, וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר
צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו · וְהָיְתָה
לַייָ הַמְּלוּכָה: וְנֶאֱמַר, וְהָיָה יְיָ
לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ · בַּיּוֹם הַהוּא
יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:
וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר, שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

„en sterk, de Eeuwige een „held in den oorlog! Heft „op, gij poorten! uwe hoofden „en verheft u, aloude deuren! „dat binnenkome de Koning „der eer! Wie is de Koning „der eer? De Eeuwige Tse- „baoth, Hij is de Koning der „eer, Sela!" — En door Uwe dienaren, de profeten, is aldus geschreven: „Zoo zegt „de Eeuwige, Israëls Koning „en zijn Verlosser, de Eeu- „wige Tsebaoth: Ik was de „eerste en Ik ben de laatste „en buiten Mij is er geen „god." Ook is gezegd: „Eens „zullen helpers opkomen op „den berg Tsion, om den berg „van Ezau te richten en dan „zal den Eeuwige de regeering „behooren!" Ook is gezegd: „De Eeuwige zal tot Koning „worden over de geheele aar- „de; op dien dag zal de Eeu- „wige één en Zijn naam één „zijn." — Zoo is ook in Uwe leer geschreven: „Hoor, „Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!"

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · מְלוֹךְ עַל כָּל־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ
וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל־הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל
כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ · וְיֵדַע כָּל־פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין
כָּל־יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ · וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: (אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה
בִמְנוּחָתֵנוּ) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ
וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ · (וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ
וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת · כִּי אַתָּה

אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל
כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם וּפוֹקֵד
כָּל־יְצוּרֵי קֶדֶם · לְפָנֶיךָ נִגְלוּ
כָּל־תַּעֲלֻמוֹת וַהֲמוֹן נִסְתָּרוֹת
שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית · כִּי אֵין שִׁכְחָה
לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ · וְאֵין נִסְתָּר
מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: אַתָּה זוֹכֵר אֶת־
כָּל־הַמִּפְעָל · וְגַם כָּל־הַיְצוּר
לֹא־נִכְחַד מִמֶּךָּ · הַכֹּל גָּלוּי וְיָדוּעַ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, צוֹפֶה וּמַבִּיט
עַד־סוֹף כָּל־הַדּוֹרוֹת · כִּי תָבִיא
חֹק זִכָּרוֹן לְהִפָּקֵד כָּל־רוּחַ וָנָפֶשׁ ·
לְהִזָּכֵר מַעֲשִׂים רַבִּים וַהֲמוֹן
בְּרִיּוֹת לְאֵין תַּכְלִית: מֵרֵאשִׁית
כָּזֹאת הוֹדָעְתָּ, וּמִלְּפָנִים אוֹתָהּ
גִּלִּיתָ · זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֶׂיךָ
זִכָּרוֹן לְיוֹם רִאשׁוֹן · כִּי חֹק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי
יַעֲקֹב: וְעַל הַמְּדִינוֹת בּוֹ יֵאָמֵר ·
אֵי־זוֹ לַחֶרֶב · וְאֵי־זוֹ לַשָּׁלוֹם ·
אֵי־זוֹ לָרָעָב · וְאֵי־זוֹ לַשֹּׂבַע ·
וּבְרִיּוֹת בּוֹ יִפָּקֵדוּ לְהַזְכִּירָם לַחַיִּים

Gij herinnert U elk werk van voorheen en bedenkt alle schepselen van vorige tijden; voor U zijn alle verborgenheden openbaar en de menigte der geheimenissen, die van den beginne er waren, want er is geene vergetelheid voor den troon Uwer heerlijkheid en niets is voor Uwe oogen verborgen. Gij herinnert U elk gewrocht en ook blijft geen schepsel voor U verholen. Alles wordt openbaar en bekend voor U, Eeuwige, onze God! die gadeslaat en doorziet tot het einde aller geslachten; wanneer Gij eenen bepaalden tijd van herinnering brengt, waarop alle geest en ziel bedacht wordt en in herinnering komen menigvuldige handelingen en eene oneindige menigte van schepselen. Van den beginne hebt Gij zoodanig bekend gemaakt en van voormaligen tijd zulks geopenbaard. Deze is de dag van het begin Uwer werken, eene herinnering aan den eersten dag; want eene wet is het voor Israël, eene verordening van Jacobs God. — Ook omtrent de verschillende landstreken wordt daarop uitgesproken, welke voor 't zwaard en welke voor den vrede bestemd is, welke voor den honger en welke voor de verzadiging; evenzoo worden daarop de schepselen bedacht, om hen ten leven of ten dood te

וְלַמָּוֶת: מִי לֹא נִפְקַד כְּהַיּוֹם
הַזֶּה· כִּי זֵכֶר כָּל־הַיְצוּר לְפָנֶיךָ
בָּא· מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ
וַעֲלִילוֹת מִצְעֲדֵי גָבֶר· מַחְשְׁבוֹת
אָדָם וְתַחְבּוּלוֹתָיו· וְיִצְרֵי מַעַלְלֵי
אִישׁ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחֶךָּ·
וּבֶן־אָדָם יִתְאַמֶּץ־בָּךְ· כִּי דוֹרְשֶׁיךָ
לְעוֹלָם לֹא יִכָּשֵׁלוּ· וְלֹא יִכָּלְמוּ
לָנֶצַח כָּל־הַחוֹסִים בָּךְ: כִּי זֵכֶר
כָּל־הַמַּעֲשִׂים לְפָנֶיךָ בָּא· וְאַתָּה
דוֹרֵשׁ מַעֲשֵׂה כֻלָּם:

וְגַם אֶת־נֹחַ בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ·
וַתִּפְקְדֵהוּ בִּדְבַר יְשׁוּעָה
וְרַחֲמִים· בַּהֲבִיאֲךָ אֶת־מֵי הַמַּבּוּל
לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי רֹעַ
מַעַלְלֵיהֶם· עַל־כֵּן זִכְרוֹנוֹ בָּא
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ· לְהַרְבּוֹת זַרְעוֹ
כְּעַפְרוֹת תֵּבֵל וְצֶאֱצָאָיו כְּחוֹל
הַיָּם: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ, וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֵת כָּל־הַחַיָּה
וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ
בַּתֵּבָה· וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ
עַל־הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם: וְנֶאֱמַר,

bestemmen. Wie wordt op eenen dag als deze niet bedacht? Voor U immers komt de herinnering van elk schepsel, 's menschen bedrijf en zijne bestemming en de werkingen van de schreden des mans, de ontwerpen van den mensch en zijne beraamde plannen en de drijfveeren van ieders handelingen. Heil den mensch, die U niet vergeet, en den menschenzoon, die in U zijne kracht vindt! Want die naar U streven, zullen nimmer struikelen en in eeuwigheid niet schaamrood worden, allen, die bij U toevlucht zoeken. Voor U immers komt de herinnering van alle schepselen en Gij onderzoekt aller handelen.

Ook Noach herinnerdet Gij U in liefde en bedacht hem met een woord van hulpe en ontferming, toen Gij de wateren van den zondvloed hadt gebracht, om alle vleesch ten gronde te richten wegens het snoode hunner handelingen; toen immers kwam zijne herinnering voor U, Eeuwige, onze God! om zijn kroost te vermeerderen, als de stofkorrels der wereld en zijne spruiten als het zand der zee. Zooals in Uwe Leer geschreven is: „God herinnerde Zich „Noach en al het gedierte en al het vee, dat bij hem in „de arke was; toen voerde God eenen wind over de „aarde, zoodat de wateren zich legden." Ook is gezegd:

וישמע אלהים את־נאקתם ויזכר
אלהים את־בריתו את־אברהם
את־יצחק ואת־יעקב: ונאמר,
וזכרתי את־בריתי יעקוב ואף
את־בריתי יצחק ואף את־בריתי
אברהם אזכר והארץ אזכר:
ובדברי קדשך כתוב לאמר,
זכר עשה לנפלאותיו · חנון
ורחום יי: ונאמר, טרף נתן
ליראיו · יזכר לעולם בריתו:
ונאמר, ויזכר להם בריתו וינחם
כרב חסדיו: ועל־ידי עבדיך
הנביאים כתוב לאמר, הלך
וקראת באזני ירושלם לאמר,
כה אמר יי זכרתי לך חסד נעוריך
אהבת כלולתיך לכתך אחרי
במדבר בארץ לא זרועה:
ונאמר, וזכרתי אני את־בריתי
אותך בימי נעוריך · והקימותי
לך ברית עולם: ונאמר, הבן
יקיר לי אפרים אם ילד
שעשועים כי־מדי דברי בו
זכר אזכרנו עוד · על־כן המו

„God hoorde hun gekerm en „God herinnerde Zich Zijn „verbond met Abraham, Izak „en Jacob." Ook is gezegd: „Ik zal Mij Mijn verbond met „Jacob herinneren en ook „Mijn verbond met Izak en „Mijn verbond met Abraham „zal Ik Mij herinneren en ook „der aarde zal Ik Mij herinneren." — En in Uwe heilige woorden is aldus geschreven: „Eene herinnering heeft Hij „gewrocht voor Zijne wonderbare daden, genadig en barmhartig is de Eeuwige." Ook is gezegd: „Voedsel geeft Hij „aan Zijne vereerders, Hij „herinnert Zich voor immer „Zijn verbond." Ook is gezegd: „Hij herinnerde Zich „hunnentwege Zijn verbond en „koesterde berouw naar Zijne „veelvuldige genegenheid." — En door Uwe dienaren, de profeten is aldus geschreven: „Ga heen en roep ten aanhoore van Jeruzalem aldus: „Zoo zegt de Eeuwige: Ik „herinner Mij uwentwege de „genegenheid uwer jeugd, de „liefde van uwen bruidstaat, „dat gij achter Mij wandeldet „in de woestijn, in een onbezaaid land." Ook is gezegd: „Ik zal Mij herinneren het „verbond, met u in de dagen „uwer jeugd gesloten, en u een eeuwig verbond oprichten." Ook is gezegd: „Is Efrajim Mij een dierbare zoon, of een „kind der verlustiging? Want telkens als Ik van hem spreek, „moet Ik lang nog zijner gedenken; daarom wordt Mijn

מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם־יְיָ׃
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ ׳ זָכְרֵנוּ
בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנוּ
בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי
שְׁמֵי קֶדֶם ׳ וּזְכָר־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־הַחֶסֶד וְאֶת־
הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם
אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה ׳ וְתֵרָאֶה
לְפָנֶיךָ עֲקֵדָה שֶׁעָקַד אַבְרָהָם
אָבִינוּ אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּב
הַמִּזְבֵּחַ וְכָבַשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת
רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם ׳ כֵּן יִכְבְּשׁוּ
רַחֲמֶיךָ אֶת־כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ ׳
וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ
מֵעַמְּךָ וּמֵעִירְךָ וּמִנַּחֲלָתֶךָ ׳ וְקַיֶּם־
לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַדָּבָר
שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל־יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר ׳
וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם
לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ׃ כִּי זוֹכֵר כָּל־
הַנִּשְׁכָּחוֹת אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם

„binnenste voor hem bewo-
„gen, geheel wil Ik Mij over
„hem erbarmen, is het ge-
„zegde des Eeuwigen."

Onze God en God onzer voorouders! Herinner U onzer met eene gunstige herinnering voor U en bedenk ons met eene bestemming van hulpe en ontferming uit de overoude hemelen. Gedenk ons, Eeuwige, onze God! het verbond, de genegenheid en den eed, dien Gij onzen voorvader Abraham op den berg Moria gezworen hebt; en dat voor U verschijne de binding, die onze voorvader Abraham aan zijnen zoon Izak op het altaar verricht heeft, hoe hij toen zijne ontferming onderdrukte, om met volmaakt hart Uwen wil te volbrengen. Zoo moge Uwe barmhartigheid Uwe gramschap tegen ons onderdrukken en door Uwe groote goedheid Uw brandende toorn van Uw volk, Uwe stad en Uw erfdeel teruggaan! Vervul ons, Eeuwige, onze God! het woord, dat Gij ons in Uwe Leer, door Uwen dienaar Mozes, uit den mond Uwer heerlijkheid verzekerd hebt, zooals gezegd is: „Ik zal hun het verbond der ouderen gedenken, hoe
„Ik hen uit het land Egypte gevoerd heb ten aanzien der
„volken, om hun tot God te zijn; Ik ben de Eeuwige!"
Want Gij herinnert U al het vergetene van oudsher

וְאֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ·
וַעֲקֵדַת יִצְחָק לְזַרְעוֹ (של יעקב)
הַיּוֹם בְּרַחֲמִים תִּזְכּוֹר· בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ זוֹכֵר הַבְּרִית׃

אַתָּה נִגְלֵיתָ בַּעֲנַן כְּבוֹדְךָ עַל
עַם קָדְשֶׁךָ לְדַבֵּר עִמָּם· מִן־
הַשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּם קוֹלֶךָ וְנִגְלֵיתָ
עֲלֵיהֶם בְּעַרְפַלֵּי טֹהַר· גַּם כָּל־
הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חָל מִפָּנֶיךָ וּבְרִיּוֹת
בְּרֵאשִׁית חָרְדוּ מִמֶּךָּ, בְּהִגָּלוֹתְךָ
מַלְכֵּנוּ עַל־הַר סִינַי לְלַמֵּד לְעַמְּךָ
תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וַתַּשְׁמִיעֵם אֶת־הוֹד
קוֹלֶךָ וְדַבְּרוֹת קָדְשְׁךָ מִלַּהֲבוֹת
אֵשׁ· בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים עֲלֵיהֶם
נִגְלֵיתָ וּבְקוֹל שֹׁפָר עֲלֵיהֶם
הוֹפָעְתָּ· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ, וַיְהִי
בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי
קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר
וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד
כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ וְנֶאֱמַר,
וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק
מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים
יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ וְנֶאֱמַר, וְכָל־הָעָם

en geene vergetelheid is er voor den troon Uwer heerlijkheid; zoo moogt Gij Izaks binding heden aan zijn kroost in barmhartigheid gedenken. Geloofd Gij, Eeuwige! die het verbond gedenkt.

Gij hebt U in de wolk Uwer heerlijkheid aan Uw heilig volk geopenbaard, om met hen te spreken; uit den hemel deedt Gij hen Uwe stem vernemen en openbaardet U aan hen in doorschijnende nevelen. Ook de geheele wereld beefde voor U en overoude schepselen sidderden voor U, toen Gij, onze Koning! U op den berg Sinai openbaardet, om Uw volk de Leer en de geboden te onderrichten; daar deedt Gij hen de majesteit Uwer stem vernemen en Uwe heilige reden uit de vlammen des vuurs; onder donderslagen en bliksemstralen openbaardet Gij U aan hen en onder bazuingeluid zijt Gij hun verschenen. Zooals in Uwe Leer geschreven is: „En het was „op den derden dag, toen de „morgen aanbrak, toen waren „donderslagen en bliksem- „stralen, een zware wolk op „den berg en een zeer sterk „bazuingeluid, zoodat al het „volk, dat in het leger was, sidderde." Ook is er gezegd: „Het bazuingeluid werd in hooge mate gaan- „deweg sterker, Mozes sprak en God antwoordde hem „met luider stem." Ook is gezegd: „Het geheele volk

רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם
וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עָשֵׁן
וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק:
וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר,
עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה, יְיָ בְּקוֹל
שׁוֹפָר: וְנֶאֱמַר, בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל
שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ:
וְנֶאֱמַר, תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר
בַּכֵּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי
יַעֲקֹב: וְנֶאֱמַר, הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ
אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ:
הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב
גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר
הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ
בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים
וְעוּגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע
הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל
הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ, הַלְלוּיָהּ:
וְעַל־יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב
לֵאמֹר, כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ
כִּנְשֹׂא־נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ
שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ: וְנֶאֱמַר, וְהָיָה

„merkte de donderslagen, de „vlammen, het bazuingeluid „en den rookenden berg; toen „het volk het zag, beefden „zij en bleven van verre „staan." — En in Uwe heilige woorden is aldus geschreven: „God verheft Zich in alarm, „de Eeuwige in bazuingeluid." Ook is gezegd: „Met trompetten en bazuingeluid jubelt „voor den Koning, den Eeuwige." Ook is gezegd: „Blaast „op den nieuwemaansdag op „de bazuin, bij bedekte maan, „ten dage van ons feest. „Want eene wet is het voor „Israël, eene verordening van „Jacobs God." Ook is gezegd: „Halaloejah! Looft God „in Zijn heiligdom, looft Hem „in Zijn machtig uitspansel! „Looft Hem met Zijne machtige daden, looft Hem naar „Zijne rijke grootheid! Looft „Hem met bazuingeschal, „looft Hem met psalter en „harp. Looft Hem met pauk „en rijendans, looft Hem met „snaren en veldfluit. Looft „Hem met klinkende cymbalen, looft Hem met alarmcymbalen. Alle ziel love „God; Halaloejah!" — En door Uwe dienaren, de profeten, is aldus geschreven: „Alle wereldbewoners en die „gevestigd zijt op de aarde! als de banier zich op de „bergen verheft, zult gij 't zien en als de bazuin blaast, „zult gij het hooren." Ook is gezegd: „Het zal zijn

בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל
וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר
וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ
לַיְיָ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם׃ וְנֶאֱמַר,
וַיְיָ עֲלֵיהֶם יֵרָאֶה וְיָצָא כַבָּרָק
חִצּוֹ וַאדֹנָי יֱהֹוִה בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע
וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן׃ יְיָ צְבָאוֹת
יָגֵן עֲלֵיהֶם׃ כֵּן תָּגֵן עַל־עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלוֹמֶךָ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · תְּקַע
בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא
נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ · וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ
מִבֵּין הַגּוֹיִם, וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס
מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ · וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן
עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית
מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם · וְשָׁם
נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת
חוֹבוֹתֵינוּ, כְּמִצְוָה עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ
עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ
כָּאָמוּר ׃ וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם
וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁכֶם
וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם
וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם

„op dien dag, dan zal op eene „groote bazuin geblazen wor- „den en dan zullen komen, „die in het land Assoer ver- „loren en in het land Egypte „verdoold waren, en zich voor „den Eeuwige aanbiddend ne- „derwerpen op den heiligen „berg te Jeruzalem." Ook is gezegd: „En de Eeuwige zal „over hen verschijnen en Zijn „pijl als de bliksem uitgaan; „de Eeuwige God zal op de „bazuin blazen en in zui- „delijke stormen daarhenen „gaan. De Eeuwige Tsebaoth „zal hen beschermen!" Zoo moogt Gij Uw volk Israël met Uwen vrede beschermen!

Onze God en God onzer voorouders! blaas op eene groote bazuin tot onze vrijlating en hef de banier op, om onze ballingen bijeen te brengen; voer onze verstrooiden naderbij van tusschen de natiën en verzamel onze verspreiden van de uithoeken der aarde. Breng ons naar Uwe stad Tsion met gejuich en naar Jeruzalem, Uw heiligdom, met eeuwige vreugde. Daar mogen wij voor U onze verplichte offeranden verrichten, zooals ons in Uwe Leer door Uwen dienaar Mozes uit den mond Uwer heerlijkheid voorgeschreven is, gelijk gezegd is: „En op uwe vreugde-, feest- „en nieuwemaansdagen zult gij op de trompetten blazen „bij uwe brand- en vredeoffers; zij zullen u ter herin-

לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ קוֹל שׁוֹפָר וּמַאֲזִין תְּרוּעָה ׳ וְאֵין דּוֹמֶה לָּךְ ׳ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ קוֹל תְּרוּעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים׃

„nering zijn voor uwen God; „Ik ben de Eeuwige, uw God!" Gij immers hoort naar het geluid der bazuin en luistert naar het geschal; niets evenaart U. Geloofd Gij, Eeuwige! die het geluid van het bazuingeschal Zijn volks met barmhartigheid aanhoort.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ ׳ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׳ וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׳

§)וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים ׳ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

*)מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד ׳ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ׳ נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם ׳ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃ וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ

---

§) *Het gebed* וְתֶעֱרַב עָלֶיךָ עֲתִירָתֵנוּ *zie blz.* 334.

*) *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ ׳ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת : *)
שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ
בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת
חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ
לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ·
בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ
אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם · בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם :

אֱלֹהַי · נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם
וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה : פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי · וְכֹל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם · עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ ·
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי :
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן :
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמֹנִיּוֹת : וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת :

Orde van den dienst op den middag vóór den Verzoendag,
סדר התפלה לערב יום הכפורים למנחה.

פרשת הקרבנות, אשרי, חצי קדיש, de gewone שמנה עשרה tot עושה השלום en dan de ודוי, (zie blz. 373) tot en met אלהי נצר, herhaling van het gebed door den Voorlezer (zonder herhaling van de ודוי), קדיש תתקבל, עלינו.

Het gebed voor den Verzoendag, תפלת שבע ליום הכפורים.

(Bij de Moesaf- en middagdiensten: כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ)
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי

---

*) De orde der zegening door de Kohaniem zie blz. 335—338.
Het gebed אלהינו ואלהי אבותינו, door den Voorlezer voor te dragen, ingeval de zegening niet door de Kohaniem wordt uitgesproken, zie blz. 316.

יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים ׃ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים ׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ׃

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים ׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים ׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים :

De קדושת מוסף, *die op den Verzoendag bij elke herhaling van het gebed uitgesproken wordt, zie blz. 326—327, behoudens de slotlofzegging* ב׳ א׳ י׳ המלך הקדוש, *welke eerst verder volgt.*

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ׃

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ, וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־הַבְּרוּאִים, וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשָּׁלְטָן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ :

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן־יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ :

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ וְכָל־הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי

תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ׃
וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן
כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ, כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְיָ
לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃
קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ, כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ
יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה · בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ׃
אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ
מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ
לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

Het tusschen haakjes geplaatste zegt men alleen, wanneer Verzoen- en Sabbathdag samenvallen.

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה
(אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה לִקְדוּשָּׁה
וְלִמְנוּחָה וְ) אֶת־יוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה
לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה
וְלִמְחָל־בּוֹ אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ
(באהבה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר
לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃ *)

Gij gaaft ons, Eeuwige, onze God! met liefde (dezen Sabbathdag tot heiligheid en rust en) dezen Verzoendag tot kwijtschelding, vergeving en verzoening, om daarop al onze verkeerdheden kwijt te schelden, (met liefde,) eenen roep der heiliging, eene herinnering aan den uittocht uit Egypte.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע
וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ

---

*) Voor het Moesaf-gebed.

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין
אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת
הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה
בְּמִקְדָּשֶׁךָ׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ

בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים

VERVOLG VAN HET MOESAF-GEBED.

רַחֲמָן, שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, גַּלֵּה כְּבוֹד
מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי וְקָרֵב
פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ׃ וַהֲבִיאֵנוּ
לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם
וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם
וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: (וְאֶת־מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְאֶת־מוּסַף יוֹם
הַכִּפֻּרִים הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ
שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

Op Sabbath:

(וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת
הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:)

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה
מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם
אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא
תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיְיָ
רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל
אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה
תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם כַּמְדֻבָּר׃ שְׁלֹשָׁה
עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל

En op den tienden van deze zevende maand zal u een roep der heiliging zijn; dan zult gij u door vasten kastijden en geenerlei arbeid verrichten. Ook zult gij dan den Eeuwige een brandoffer brengen tot aangenamen reuk: één jongen stier, één ram en zeven éénjarige schapen, zonder gebrek zult gij ze hebben. En hunne meel- en plengoffers naar het voorschrift, drie tienden voor iederen stier, twéé tienden voor iederen ram

וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה · זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה · וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה · וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים · וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה · מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ · כָּאָמוּר, אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר : וְנֶאֱמַר, מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאותֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ : וְנֶאֱמַר, כִּי־בַיּוֹם

Onze God en God onzer voorouders! scheld onze verkeerdheden kwijt op dezen (Sabbathen) Verzoendag; vaag weg en verwijder onze misdrijven (en zonden) van voor Uwe oogen, zooals gezegd is: „Ik, Ik zelf „vaag uwe vergrijpen weg om „Mijnentwille en uwe zonden „gedenk Ik niet." Ook is gezegd: „Ik vaag weg als eenen „nevel uwe misdrijven en als „eene wolk uwe zonden, keer „terug tot Mij, want Ik verlos „u." Voorts is gezegd: „Want

---

VERVOLG VAN HET MOESAF-GEBED.

וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ *) וְשָׂעִיר לְכַפֵּר מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים (נ״א ושני שעירים לכפר) וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם :

en één tiende voor ieder schaap, en wijn naar het (voorgeschreven) plengoffer, alsmede een bok tot zoenoffer, behalve het zondoffer van den Verzoendag en de twee voortdurende offers naar hun voorschrift.

Op Sabbath:

(יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ · וְהַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:)

אלהינו ואלהי אבותינו מחל לעונותינו. Zie hierboven.

*) Deze lezing is overeenkomstig *Num.* 29, 11 de meest waarschijnlijke.

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם, מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ · (וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת · כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר · וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה) · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל · וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה · מֶלֶךְ עַל כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:

„op dien dag zal men u verzoe-„nen, om u te reinigen; van al „uwe zonden zult gij voor den „Eeuwige rein worden." (Onze God en God onzer voorouders! vind welbehagen in onze rust,) Heilig ons door Uwe geboden en schenk ons een werkelijk aandeel aan Uwe Leer, verzadig ons van Uwe weldaad, verheug ons met Uwe hulp; (geef ons, Eeuwige, onze God! met liefde en welbehagen Uwen heiligen Sabbath ten erfdeel, dat daarop Israël ruste, zij die Uwen naam heiligen) en reinig ons hart, om U in trouw te dienen. Want Gij zijt een steeds vergevende voor Israël en een steeds kwijtscheldende voor Jesuruns stam in elk geslacht, en buiten U hebben wij geenen koning, die kwijtscheldt en vergeeft. Geloofd Gij, Eeuwige! die onze verkeerdheden en die van Zijn volk, het huis Israëls, kwijtscheldt en vergeeft en onze schulden elk jaar verwijdert; Koning der geheele aarde, die (den Sabbath,) Israël en den Verzoendag heiligt.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן,
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·

*) וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

---

*) *Het gebed* ותערב עליך עתירתנו *voor den Moesafdienst* *zie blz.* 334.

§) מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד ׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ׃
נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־
נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם ׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ
רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ׃
וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד ׃
וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ ׃
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת ׃

Bij de herhaling van het morgengebed zegt de Voorlezer hier:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר ׃
(*יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם ׃)

Bij het Morgen-, Moesaf- en Middaggebed.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים
עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ
אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר
פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים
וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים
וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ

Bij het Avondgebed.

שָׁלוֹם רָב עַל־
יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ
תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי
אַתָּה הוּא מֶלֶךְ
אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם ׃
וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ

---

§) *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*
מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ
יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ
וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת
רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת ׃

*) *Bij den Moesafdienst en in vele gemeenten ook reeds bij den morgendienst, wordt de zegen door de priesters* (כהנים) *plechtig voorgedragen; zie de orde daarvan blz.* 335—338.

אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׃
בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ
אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם ׃ בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם ׃

De belijdenis, סדר הודוי.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תָּבוֹא
לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל־תִּתְעַלַּם
מִתְּחִנָּתֵנוּ, שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ עַזֵּי פָנִים
וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ
וְלֹא חָטָאנוּ ׃ אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ ׃
אָשַׁמְנוּ ׃ בָּגַדְנוּ ׃ גָּזַלְנוּ ׃ דִּבַּרְנוּ
דֹפִי ׃ הֶעֱוִינוּ ׃ וְהִרְשַׁעְנוּ ׃
זַדְנוּ ׃ חָמַסְנוּ ׃ טָפַלְנוּ שֶׁקֶר ׃
יָעַצְנוּ רָע ׃ כִּזַּבְנוּ ׃ לַצְנוּ ׃
מָרַדְנוּ ׃ נִאַצְנוּ ׃ סָרַרְנוּ ׃ עָוִינוּ ׃
פָּשַׁעְנוּ ׃ צָרַרְנוּ ׃ קִשִּׁינוּ עֹרֶף ׃
רָשַׁעְנוּ ׃ שִׁחַתְנוּ ׃ תִּעַבְנוּ ׃
תָּעִינוּ ׃ תִּעְתָּעְנוּ ׃
סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ
הַטּוֹבִים וְלֹא־שָׁוָה לָנוּ ׃ וְאַתָּה
צַדִּיק עַל כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ ׃ כִּי
אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ ׃
מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם ׃

Onze God en God onzer voorouders! laat ons gebed voor U komen en onttrek U niet aan onze smeeking; want wij zijn niet onbeschaamd en hardnekkig, om voor U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! te zeggen: wij zijn braaf en hebben niet gezondigd. Neen, waarlijk! wij hebben gezondigd, ons schuldig gemaakt, trouweloos gehandeld, geroofd, smaad gesproken, verkeerdheden en goddeloosheid gepleegd, moedwil geoefend, geweld gedaan, leugen verzonnen, kwaad beraamd, belogen, gespot, ons verzet, gehoond, waren weerspannig, hebben verkeerd gedaan, misdaden gepleegd, vijandelijkheden begaan, waren hardnekkig, goddeloos, verdorven, hebben gruweldaden gepleegd, gedwaald en anderen misleid.

Wij zijn van Uwe geboden en goede rechten afgeweken en het heeft ons niet gebaat. Gij echter zijt rechtvaardig bij alles, wat ons overkomen is, want Gij hebt naar waarheid gehandeld en wij zijn goddeloos geweest.

Wat zullen wij zeggen voor U, die hoog verheven woont,

en wat verkondigen voor U, die in de hemelen zetelt? Immers, al het verborgene en openbare, Gij kent het.

וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים ׀ הֲלֹא כָּל־הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ :

Gij kent alle geheimenissen der wereld en het diepst verborgene van al wat leeft. Gij doorzoekt alle kameren des binnensten en beproeft nieren en hart; geenerlei zaak is voor U onzichtbaar en niets is verborgen voor Uwe oogen.

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם, וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל־חָי : אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל־חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב : אֵין (כָּל־) דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ, וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ :

Zoo moge er welgevallen zijn voor U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat Gij ons vergeeft voor al onze zonden, ons kwijtscheldt voor al onze verkeerdheden en ons verzoening schenkt voor al onze misdaden.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל־חַטֹּאתֵינוּ, וְתִמְחַל־לָנוּ עַל כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ, וּתְכַפֶּר לָנוּ עַל כָּל־פְּשָׁעֵינוּ :

Voor de zonde, die wij voor U begaan hebben door dwang of met vrijen wil.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן :

En v. d. z., d. w. v. U b. h. in verstoktheid des harten.

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב :

V. d. z., d. w. v. U b. h. in onwetendheid.

עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בִּבְלִי דָעַת :

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. in onbezonnen rede.

וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם :

V. d. z., d. w. v. U b. h. in het openbaar en in 't geheim.

עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר :

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door bloedschande.

וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת :

V. d. z., d. w. v. U b. h. in de spraak van den mond.

עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּדִבּוּר פֶּה :

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. met voorkennis en bedrog.

וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה :

V. d. z., d. w. v. U b. h. in de overdenking des harten.

עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב :

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door krenking van den naaste.

וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּהוֹנָאַת רֵעַ :

V. d. z., d. w. v. U b. h. door (valsche) belijdenis des monds.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door onkuische afspraken.

V. d. z., d. w. v. U b. h. met moedwil en in dwaling.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door geringschatting van ouders en leeraren.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door de overmacht van de hand.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door ontwijding van den goddelijken naam.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door dwaasheid met den mond.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door onreinheid der lippen.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door kwade neiging.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. bewust of onbewust.

Voor dit alles, God der vergiffenis! vergeef ons, scheld ons kwijt en schenk ons verzoening.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door het aanvaarden van omkooping.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door loochening en logen.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door kwaadspreken.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door spotternij.

V. d. z., d. w. v. U b. h. in 't handelsbedrijf.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. in eten en drinken.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door rente en overwinst.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door het uitrekken van den hals.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door het lonken met de oogen.

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּוִדּוּי פֶּה :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בִּוְעִידַת זְנוּת :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּחֹזֶק יָד :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּחִלּוּל הַשֵּׁם :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּטִפְשׁוּת פֶּה :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּיֵצֶר הָרָע :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים :

וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּכַפַּת שֹׁחַד :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בִּלְשׁוֹן הָרָע :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּלָצוֹן :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״ל בִּנְטִיַּת גָּרוֹן :

עַ״חֵ״שֶׁ״ל בְּשִׂקּוּר עָיִן :

וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ :
עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּעֵינַיִם רָמוֹת :
וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּעַזּוּת מֵצַח :
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, סְלַח־
לָנוּ ׃ מְחַל־לָנוּ ׃ כַּפֶּר־לָנוּ :
עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בִּפְרִיקַת עֹל :
וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בִּפְלִילוּת :
עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בִּצְדִיַּת רֵעַ :
וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּצָרוּת עָיִן :
עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּקַלּוּת רֹאשׁ :
וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף :
עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע :
וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בִּרְכִילוּת :
עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא :
וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּשִׂנְאַת חִנָּם :
עַ״חֵ״שֶׁ״לְ בִּתְשׂוּמֶת יָד :
וְעַ״חֵ״שֶׁ״לְ בְּתִמְהוֹן לֵבָב :
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, סְלַח־
לָנוּ ׃ מְחַל־לָנוּ ׃ כַּפֶּר־לָנוּ :
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם
עוֹלָה :

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. in het gesprek onzer lippen.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door trotsch opgeheven oogen.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door onbeschaamdheid van voorhoofd.

Voor dit alles, God der vergiffenis! vergeef ons, scheld ons kwijt en schenk ons verzoening.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door afwerping van het (goddelijke) juk.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. in het rechtsoordeel.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door het belagen van den naaste.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door afgunst.

V. d. z., d. w. v. U b. h. in lichtzinnigheid.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. in hardnekkigheid.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door het loopen der voeten, om kwaad te plegen.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door verklikken.

V. d. z., d. w. v. U b. h. door ijdel zweren.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. door ongegronde haat.

V. d. z., d. w. v. U b. h. met dat, wat ons (in vertrouwen) ter hand gesteld was.

E. v. d. z., d. w. v. U b. h. in ontsteltenis des harten.

Voor dit alles, God der vergiffenis! vergeef ons, scheld ons kwijt en schenk ons verzoening.

Voor de zonden, waarvoor wij een brandoffer schuldig waren.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת :

En voor de zonden, waarvoor wij een zondoffer schuldig waren.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד :

En voor de zonden, waarvoor wij een offer schuldig waren (naar het vermogen) stijgende of dalende.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּי וְתָלוּי :

En voor de zonden, waarvoor wij een schuldoffer voor zekere of twijfelachtige (bezondiging) schuldig waren.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת :

En voor de zonden, waarvoor wij de slagen om weerspannigheid schuldig waren.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים :

En voor de zonden, waarvoor wij de geeselstraf der veertig slagen schuldig waren.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם :

En v. d. z., w. w. den dood door Gods hand schuldig waren.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירוּת :

En v. d. z., w. w. uitroeiing en kinderloosheid schuldig waren.

וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, סְלַח־לָנוּ ׳ מְחַל־לָנוּ ׳ כַּפֶּר־לָנוּ :

Voor dit alles, God der vergiffenis! vergeef ons, scheld ons kwijt en schenk ons verzoening.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין ׳ סְקִילָה ׳ שְׂרֵפָה ׳ הֶרֶג ׳ וְחֶנֶק :

Ook voor de zonden, waarvoor wij schuldig waren éene der vier doodstraffen door het gerecht: steeniging, verbranding, onthoofding of worging;

עַל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה, בֵּין שֶׁיֶּשׁ־בָּהּ קוּם עֲשֵׂה וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה ׳ אֶת־הַגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ ׳ אֶת־הַגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ וְהוֹדִינוּ

(in het algemeen) voor de overtreding van geboden of van verboden, hetzij deze laatste al of niet tot het volbrengen van een daaruit volgend gebod aanleiding gaven, hetzij zij ons geopenbaard of niet geopenbaard waren. Die ons geopenbaard waren, hebben wij reeds voor U vermeld en

לְךָ עֲלֵיהֶם · וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם
לָנוּ לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים
כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר, הַנִּסְתָּרֹת לַייָ
אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־
עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן
לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן
בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר · וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין
לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה):
אֱלֹהַי · עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי
כְדַי · וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ
לֹא נוֹצַרְתִּי · עָפָר אֲנִי בְּחַיַּי,
קַל וָחֹמֶר בְּמִיתָתִי · הֲרֵי אֲנִי
לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה ·
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד · וּמַה־
שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מָרֵק בְּרַחֲמֶיךָ
הָרַבִּים, אֲבָל לֹא עַל־יְדֵי יִסּוּרִים
(וָחֳלָיִם רָעִים):

daarover voor U belijdenis afgelegd. Die ons echter niet geopenbaard waren, zijn toch voor U openbaar en bekend, naar het woord dat gezegd is: „De verborgenheden zijn voor „den Eeuwige, onzen God; „het geopenbaarde echter is „voor ons en onze kinderen „tot eeuwig, om alle woorden „dezer Leer te volbrengen.” Want Gij zijt een steeds vergevende voor Israël en een steeds kwijtscheldende voor Jesuruns stammen in elk geslacht, en buiten U hebben wij geenen koning, die kwijtscheldt en vergeeft.

Mijn God! voordat ik was gevormd, was ik het niet waardig, en nu dat ik gevormd werd, ben ik als niet gevormd; stof ben ik bij mijn leven, hoeveel te meer bij mijnen dood. Zie, ik bevind mij tegenover U als een vaatwerk vol van schaamte en smaad. Moge er welgevallen zijn van U, Eeuwige, mijn God en God mijner voorouders! dat ik niet weer zondige; en wat ik voor U gezondigd heb, vaag het weg in Uwe groote barmhartigheid, maar niet door tuchtigingen (en kwade ziekten).

אֱלֹהַי · נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה · פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי: וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה · מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃ וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

Slotgebed voor den Verzoendag, תפלת נעילה ליום הכפורים.

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים· וְחָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים· לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃

Gedenk ons ten leven, Koning, die in het leven behagen hebt! en verzegel (Uw oordeel over) ons in het boek des levens, om Uwentwille, levende God!

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה·

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

Bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wordt hier de קדושה, *blz. 326—327, uitgesproken, behoudens de slotlofzegging* המלך הקדוש ב׳ א׳ י׳, *welke eerst verder volgt.*

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה·

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ *enz. tot* מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים

zie blz. 367—371.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ ׳ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן ׳
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר
שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן ׃

(*מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד · צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר ·
נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־
נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ
רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ׃
וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד ׃

En verzegel (Uw oordeel) tot een gelukkig leven voor alle kinderen Uws verbonds.	וַחֲתוֹם לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת ׃§
שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ
בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת
חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ
לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ·

---

*) *Terwijl de Voorlezer* מודים *voordraagt, buigen de hoorders en zeggen:*

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ
יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ
וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת
רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת ׃

§) De Voorlezer bij de herhaling van het gebed zegt hier אלהינו ואלהי אבותינו, zie blz. 372.

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנֵחָתֵם לְפָנֶיךָ
אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם· בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

תָּבוֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל־תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ· שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ עַזֵּי
פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים
אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ· אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ·

אָשַׁמְנוּ· בָּגַדְנוּ· גָּזַלְנוּ· דִּבַּרְנוּ דֹפִי· הֶעֱוִינוּ· וְהִרְשַׁעְנוּ·
זַדְנוּ· חָמַסְנוּ· טָפַלְנוּ שֶׁקֶר· יָעַצְנוּ רָע· כִּזַּבְנוּ·
לַצְנוּ· מָרַדְנוּ· נִאַצְנוּ· סָרַרְנוּ· עָוִינוּ· פָּשַׁעְנוּ· צָרַרְנוּ·
קִשִּׁינוּ עֹרֶף· רָשַׁעְנוּ· שִׁחַתְנוּ· תִּעַבְנוּ· תָּעִינוּ· תִּעְתָּעְנוּ·
סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא־שָׁוָה לָנוּ· וְאַתָּה
צַדִּיק עַל כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ· כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם· וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים·
הֲלֹא כָּל־הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה נוֹתֵן יָד לְפוֹשְׁעִים וִימִינְךָ
פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים·
וַתְּלַמְּדֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְהִתְוַדּוֹת
לְפָנֶיךָ עַל כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ לְמַעַן
נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ וּתְקַבְּלֵנוּ
בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ כְּאִשִּׁים
וּכְנִיחוֹחִים, לְמַעַן דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר
אָמַרְתָּ אֵין קֵץ לְאִשֵּׁי חוֹבוֹתֵינוּ
וְאֵין מִסְפָּר לְנִיחוֹחֵי אַשְׁמוֹתֵינוּ·

Gij reikt aan misdadigers de hand en Uwe rechterhand is uitgestrekt, om bekeerlingen op te nemen. Zoo leerdet Gij ons, Eeuwige, onze God! voor U belijdenis af te leggen over al onze zonden, opdat wij ons terughouden van de ongerechtigheid onzer handen en Gij ons in volmaakte bekeering opneemt als vuuroffers en liefelijke gaven, ter wille van Uwe beloften, toen Gij zeidet, er zoude geen einde zijn aan de vuuroffers voor onze tekortkomingen en niet te tellen de liefelijke gaven voor onze schulden.

וְאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאַחֲרִיתֵנוּ רִמָּה
וְתוֹלֵעָה לְפִיכָךְ הִרְבֵּיתָ סְלִיחָתֵנוּ׳
מָה אֲנַחְנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ
מַה־צִּדְקֵנוּ (מַה־יִּשְׁעֵנוּ) מַה־
כֹּחֵנוּ מַה־גְּבוּרָתֵנוּ׳ מַה־נֹּאמַר
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
הֲלֹא כָּל־הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ
וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים
כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל
כִּי רֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי
חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ וּמוֹתַר הָאָדָם
מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:
אַתָּה הִבְדַּלְתָּ אֱנוֹשׁ מֵרֹאשׁ
וַתַּכִּירֵהוּ לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ׳ כִּי
מִי יֹאמַר לְךָ מַה־תִּפְעַל וְאִם־
יִצְדַּק מַה־יִּתֶּן־לָךְ ׳ וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (*אֶת־יוֹם (צוֹם)
הַכִּפֻּרִים הַזֶּה קֵץ וּמְחִילָה וּסְלִיחָה
עַל כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ לְמַעַן נֶחְדַּל
מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ לַעֲשׂוֹת
חֻקֵּי רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם: וְאַתָּה

Ook weet Gij, dat ons einde worm en made is, daarom schenkt Gij ons telkens vergiffenis. Wat zijn wij? Wat is ons leven? Wat onze welwillendheid? Wat onze gerechtigheid? (Wat de van ons komende hulp?) Wat onze kracht? Wat onze sterkte? Wat zullen wij voor U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! zeggen? Voor U immers zijn alle helden als niets en mannen van naam, als waren zij niet geweest, en wijzen als zonder kennis en verstandigen als zonder inzicht; want hunne menigvuldige daden zijn nietigheid, hunne levensdagen ijdelheid voor U; alle voorkeur van den mensch boven het dier is niets, daar alles ijdelheid is!

Gij echter hebt van den beginne den sterveling onderscheiden en waardig gekeurd, om voor U (als dienaar) te staan. Want wie kan tot U zeggen: wat doet Gij? En is men braaf, wat schenkt men U (er mede)? Daarom gaaft Gij ons, Eeuwige, onze God! met liefde dezen Verzoendag als einde, kwijtschelding en vergiffenis voor al onze zonden, opdat wij ons terughouden van de ongerechtigheid onzer handen en tot U wederkeeren, om de wetten van Uwen wil met een volmaakt hart te volbrengen. Gij dus,

---

*) De Voorlezer, bij de herhaling van het gebed, zegge op Sabbath:
אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם (צוֹם) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה.

בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ, כִּי לֹא תַחְפֹּץ בְּהַשְׁחָתַת עוֹלָם · שֶׁנֶּאֱמַר, דִּרְשׁוּ יְיָ בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: וְנֶאֱמַר, יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל־יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ־אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב, וְרוֹצֶה אַתָּה בִּתְשׁוּבַת רְשָׁעִים וְאֵין אַתָּה חָפֵץ בְּמִיתָתָם, שֶׁנֶּאֱמַר, אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה אִם־אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם־בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה, שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְנֶאֱמַר, הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה הֲלֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה: וְנֶאֱמַר, כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ: כִּי אַתָּה סוֹלְחָן

in Uwe veelvuldige barmhartigheid, ontferm U over ons, daar Gij toch geen behagen hebt in den ondergang der wereld, zooals gezegd is: „Zoekt „den Eeuwige, wanneer Hij te „vinden, roept Hem aan, wan„neer Hij nabij is!" Ook is gezegd: „De slechte verlate zij„nen weg en de ongerechtige „zijne voornemens, hij keere „tot den Eeuwige weder, dat „Deze Zich zijner erbarme, en „tot onzen God, die veelvuldig „vergeeft!" Gij zijt de God der vergiffenis, genadig en barmhartig, lankmoedig, machtig in genegenheid, die veel weldaden bewijst, die behagen hebt in de bekeering der goddeloozen en niet hunnen dood verlangt; zooals gezegd is: „Zeg tot hen: zoo waar „Ik leef — is het gezegde van „den Heere God — dat Ik niet „den dood van den goddelooze „verlang; neen, wanneer de „goddelooze van zijnen weg „terugkeert, dan zal hij leven. „Keert terug, keert terug van „uwe kwade wegen; waarom „zoudt gij sterven, o huis „Israëls!" Ook is gezegd: „Verlang Ik dan den dood „van den goddelooze? — is het gezegde van den Heere „God — immers wanneer hij van zijne wegen terug„keert, dan zal hij leven!" Voorts is gezegd: „Want Ik „verlang niet den dood van hem, die den dood schuldig is, — luidt het gezegde van den Heere God — bekeert „u en leeft!" Want Gij zijt een steeds vergevende

voor Israël en een steeds kwijtscheldende voor Jesuruns stam in elk geslacht, en buiten U hebben wij geenen koning, die kwijtscheldt en vergeeft.

לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר ׳ וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה) :

אֱלֹהַי ׳ עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַי ׳ וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי ׳ עָפָר אֲנִי בְּחַיַּי ׳ קַל וָחֹמֶר בְּמִיתָתִי ׳ הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה ׳ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד ׳ וּמַה־שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מָרֵק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים ׳ אֲבָל לֹא עַל־יְדֵי יִסּוּרִים (וָחֳלָיִם רָעִים) :

אֱלֹהַי ׳ נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה : פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי ׳ וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם ׳ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ ׳ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ ׳ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ ׳ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ ׳ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי :

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן : יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת : וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת :

Orde van het gebed voor het Inwijdingsfeest, סדר התפלה לחנוכה.

Van den namiddag vóór den eersten tot en met den laatsten dag van חנוכה worden bij het morgen- en middaggebed alle smeekgebeden, תחנונים, dus 's morgens ook אל ארך אפים en למנצח, weggelaten.

Gedurende het geheele feest wordt עַל הַנִּסִּים in de שמנה עשרה ingelascht.

Bij het morgengebed wordt na de שמנה עשרה het volledige הלל (blz. 306—312) voorgedragen, waarna חצי קדיש en קריאת התורה (zie in de סדר הפרשות).

Op חנוכה וראש חדש gelden natuurlijk nog bovendien de bepalingen, op blz. 306 voor den dienst van ראש חדש aangegeven.

Het ontsteken der חנוכה-lichten (zie aan 't slot van dit gebedenboek) geschiedt in de Synagoge: op de werkdagen vóór het begin van den avonddienst; op Vrijdag-namiddag, naar Amsterdamschen ritus, onmiddellijk na אשרי, (op den eersten avond echter, indien deze Vrijdag-avond is, vóór לכו נרננה), in vele andere gemeenten vóór לכו נרננה; op Zaterdag-avond vóór ויתן לך.

Orde van het gebed voor het Poerimfeest,
סדר התפלה לפורים.

DE VOORAVOND, ליל פורים.

Eerst het namiddaggebed (behoorende bij den תענית אסתר), bestaande uit פרשת הקרבנות, אשרי, חצי קדיש, lezing van ויחל en de *Haftara* דרשו, חצי קדיש, שמנה עשרה met שים שלום en met inlassching van עננו in שומע תפלה, herhaling der ש״ע met inlassching van עננו tusschen גואל ישראל en רפאנו en de ברכת כהנים vóór שים שלום, קדיש תתקבל.

Bij dezen namiddagdienst wordt ook de מחצית השקל afgezonderd.

Dan volgt de avonddienst naar deze orde:

ברכות קריאת שמע של ערבית van והוא רחום tot על כל מעשיו (blz. 129—137), daarna de שמנה עשרה (blz. (137—142) met inlassching van על הנסים, קדיש תתקבל, het lezen der *Megilla,* קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, met de lofzeggingen er voor en er na (zie hieronder), ואתה קדוש, קדיש שלם zonder תתקבל, עלינו.

DE VOORAVOND OP ZATERDAG-AVOND, ליל פורים במוצאי שבת.

Eerst de gewone dienst van Zaterdag-avond van לדוד ברוך tot en met de שמנה עשרה, met inlassching van על הנסים (blz. 289—299), dan קדיש שלם zonder תתקבל, het lezen der מגלה, en daarna שיר המעלות, הבדלה, ויתן לך, קדיש תתקבל, ואתה קדוש, ויהי נעם (blz. 300—305) עלינו.

HET MORGENGEBED, שחרית של פורים.

Eerst de gewone orde van den morgendienst tot na de שמנה עשרה met inlassching van על הנסים, dan herhaling der ש״ע met inlassching der קרובות (blz. 389—396), קריאת התורה, חצי קדיש (zie in de סדר הפרשות hierachter) met חצי קדיש, lezing der מגלה, en daarna אשרי, ובא לציון, קדיש תתקבל, עלינו, קדיש, מזמור של יום enz.

Lofzeggingen bij het lezen der מגלה.

Vóór de lezing spreekt de Voorlezer deze lofzeggingen uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het lezen der *Megilla*.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִקְרָא מְגִלָּה׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die voor onze voorouders wonderen verricht heeft in die dagen, in dezen zelfden tijd.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה׃

's Avonds bovendien nog deze lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons het leven geschonken, ons behouden heeft en ons dezen tijd heeft laten bereiken.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

Na de lezing zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die onzen twist voert, onze rechtzaak richt, onze wraak oefent, onze verdrukkers onzentwege straft en vergelding bezorgt aan alle vijanden onzer ziel. Geloofd Gij, Eeuwige! die wegens Zijn volk Israël hunne verdrukkers straft, God, de Helper!

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָאֵל הָרָב אֶת־רִיבֵנוּ וְהַדָּן אֶת־דִּינֵנוּ וְהַנּוֹקֵם אֶת־נִקְמָתֵנוּ וְהַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַנִּפְרָע לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִכָּל־צָרֵיהֶם, הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ׃

's Avonds wordt ook nog het volgende gezegd; ('s morgens echter onmiddellijk met שושנת יעקב *voortgegaan.)*

אֲשֶׁר הֵנִיא עֲצַת גּוֹיִם וַיָּפֶר מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמִים׃ בְּקוּם עָלֵינוּ

Die den raad der natiën verijdelde en de ontwerpen der listigen vernietigde. Toen een goddeloos man (Haman) tegen ons opstond,

אָדָם רָשָׁע, נֵצֶר זָדוֹן מִזֶּרַע עֲמָלֵק: גָּאָה בְעָשְׁרוֹ וְכָרָה
לוֹ בּוֹר, וּגְדֻלָּתוֹ יָקְשָׁה לּוֹ לָכֶד: דִּמָּה בְנַפְשׁוֹ לִלְכּוֹד וְנִלְכַּד,
בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד וְנִשְׁמַד מְהֵרָה: הָמָן הוֹדִיעַ אֵיבַת אֲבוֹתָיו
וְעוֹרֵר שִׂנְאַת אַחִים לַבָּנִים: וְלֹא זָכַר רַחֲמֵי שָׁאוּל, כִּי־בְחֶמְלָתוֹ
עַל־אֲגָג נוֹלַד אוֹיֵב: זָמַם רָשָׁע לְהַכְרִית צַדִּיק, וְנִלְכַּד טָמֵא
בִּידֵי טָהוֹר: חֶסֶד גָּבַר עַל־שִׁגְגַת אָב, וְרָשָׁע הוֹסִיף חֵטְא עַל־
חֲטָאָיו: טָמַן בְּלִבּוֹ מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמָיו, וַיִּתְמַכֵּר לַעֲשׂוֹת רָעָה:
יָדוֹ שָׁלַח בִּקְדוֹשֵׁי אֵל, כַּסְפּוֹ נָתַן לְהַכְרִית זִכְרָם: כִּרְאוֹת
מָרְדְּכַי כִּי־יָצָא קֶצֶף וְדָתֵי הָמָן נִתְּנוּ בְשׁוּשָׁן· לָבַשׁ שַׂק וְקָשַׁר
מִסְפֵּד וְגָזַר צוֹם וַיֵּשֶׁב עַל־הָאֵפֶר: מִי זֶה יַעֲמוֹד לְכַפֵּר שְׁגָגָה

---

een telg des gewelds van Amaleks kroost. Trotsch was hij op zijn rijkdom, waardoor hij zich zelven een kuil groef; zijne grootheid spande hem eenen valstrik. In zich zelven dacht hij (anderen) te vangen, maar werd zelf gevangen; hij zocht te verdelgen, maar werd zelf weldra verdelgd. Haman vertoonde de haat van zijne voorvaderen (de Amalekieten) en wekte de (oude) broederhaat (van Ezau tegen Jacob) weder tegen de nakomelingen. Hij dacht echter niet aan de barmhartigheid van Saül (die Agag in 't leven liet), door wiens ontferming over Agag de vijand (diens nazaat) geboren was. De goddelooze (Haman) beraamde den brave (Mordechai) uit te roeien, doch (inderdaad) werd de onreine door de handen van den reine gevangen. De liefde (van Mordechai tegenover Esther) was krachtiger dan (behaalde in hare heilzame gevolgen de zege over) de dwaling van den voorvader (Saül, die Agag had moeten dooden en daardoor Hamans optreden bij voorbaat onmogelijk maken); de goddelooze (Haman) daarentegen voegde nog (eigen) zonde bij diens ('s voorvaders) zonden. In zijn hart bewaarde hij de ontwerpen zijner schranderen (wijze raadslieden) en wijdde zich geheel er aan, het kwade uit te voeren. Zijne hand sloeg hij aan Gods heiligen en schonk zijn vermogen weg, om hun aandenken uit te roeien. Toen Mordechai zag, dat de gramschap (Gods) uitgebroken was en Hamans wetten te Susan uitgevaardigd werden, kleedde hij zich in zakken, bond rouwgewaad aan, bepaalde een vasten en zette zich op de asch. »Wie zal nu opstaan, om de »dwaling te zoenen en voor de zonde van het vergrijp onzer vaderen

וְלִמְחוֹל חַטַּאת עֲוֹן אֲבוֹתֵינוּ: נֵץ פֶּרַח מְלוּלָב, הֵן הֲדַסָּה עָמְדָה
לְעוֹרֵר יְשֵׁנִים: סָרִיסֶיהָ הִבְהִילוּ לְהָמָן לְהַשְׁקוֹתוֹ יֵין חֲמַת
תַּנִּינִים: עָמַד בְּעָשְׁרוֹ וְנָפַל בְּרִשְׁעוֹ, עָשָׂה לוֹ עֵץ וְנִתְלָה עָלָיו:
פִּיהֶם פָּתְחוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי פוּר הָמָן נֶהְפַּךְ לְפוּרֵנוּ: צַדִּיק
נֶחֱלַץ מִיַּד רָשָׁע, אוֹיֵב נִתַּן תַּחַת נַפְשׁוֹ: קִיְּמוּ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת
פּוּרִים וְלִשְׂמוֹחַ בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה: רָאִיתָ אֶת־תְּפִלַּת מָרְדְּכַי
וְאֶסְתֵּר · הָמָן וּבָנָיו עַל־הָעֵץ תָּלִיתָ:

שׁוֹשַׁנַּת יַעֲקֹב צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה בִּרְאוֹתָם יַחַד תְּכֵלֶת מָרְדְּכָי:
תְּשׁוּעָתָם הָיִיתָ לָנֶצַח וְתִקְוָתָם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:
לְהוֹדִיעַ שֶׁכָּל־קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ וְלֹא־יִכָּלְמוּ לָנֶצַח כָּל־הַחוֹסִים בָּךְ:
אָרוּר הָמָן אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לְאַבְּדִי · בָּרוּךְ מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי:

›kwijtschelding te vinden?” Nu ontlook een bloesem aan den palm (een schoone plant aan Israëls stam), Hadassa (›de mirt”, d. i. Esther, naar *Esth.* 2, 7) stond op, om de (verdiensten der in het stof) sluimerende (voorvaderen) te wekken. Hare dienaren haastten zich, Haman te doen komen, om hem den wijn van drakengif (den maaltijd des verderfs) voor te zetten. Daar kwam hij, die door zijnen rijkdom zich opgericht had, door zijne boosheid ten val; een galg had hij voor hem (Mordechai) vervaardigd, doch werd er zelf aan gehangen. — Nu openden alle wereldbewoners hunnen mond (om Gode te huldigen), daar Hamans lot tot ons lot verkeerd was. De brave was ontrukt aan de hand van den goddelooze en de vijand (zelf) in zijne plaats gebracht. — Toen namen zij op zich, om *Poerim* te vieren en zich ieder jaar (daarop) te verblijden. — Zoo hadt Gij Mordechai's en Esthers gebed opgemerkt en deedt Gij Haman en zijne zonen aan de galg ophangen.

De roos Jacobs (het Israël van *Susan*, naar *Hoogel.* 2, 2) jubelde en was verheugd, toen zij allen te zamen Mordechai's hemelsblauw (aan het vorstelijk eeregewaad, naar *Esth.* 8, 15) zagen. In eeuwigheid waart Gij hunne hulp geweest, hunne hoop in elk geslacht.

Daarmede toondet Gij, dat allen, die op U hopen, niet beschaamd worden en in eeuwigheid niet schaamrood allen, die bij U toevlucht zoeken. Vervloekt zij Haman, die mij wilde vernietigen, gezegend de Jood Mordechai; vervloekt Zeres, de vrouw mijns

אֲרוּרָה זֶרֶשׁ אֵשֶׁת מַפְחִידִי · בְּרוּכָה אֶסְתֵּר בַּעֲדִי : וְגַם חַרְבוֹנָה
זָכוּר לְטוֹב :

verschrikkers, gezegend Esther mijnentwege; ook Charbona zij ten goede gedacht!

קרובות לפורים.

's Morgens worden, bij de herhaling van שמנה עשרה *door den Voorlezer, de volgende dichtstukken ingelascht.*

וַיֶּאֱהַב אוֹמֵן יְתוֹמַת הֶגֶן · אֲמָנָה שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ בַּעֲדָהּ לְהָגֵן ·
אָז מֵאָז כְּחָז יוֹדֵעַ נַגֵּן · אַרְיֵה בֶּן־זְאֵב לְיֵשַׁע הוֹגֵן · אֵין
לְהַזְכִּיר אוֹתוֹ מְנַגֵּן · וּמָרְדְּכַי אִמֵּץ בְּאֶלֶף הַמָּגֵן : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ ,
מָגֵן אַבְרָהָם : אתה גבור וכו׳ עד להחיות מתים.

הַמֶּלֶךְ בְּכֵס יָהּ חַק לְזֶרַע כֹּה יִהְיֶה · בַּקָּמִים כָּל־נֶשֶׁם לֹא תְחַיֶּה ·
בֶּן־בְּכוֹרַת חַל דְּבַר אֶהְיֶה · בְּקוֹץ אֲשֶׁר נִכְמַר וַיְחַיֶּה · בְּכֵן
צִפְעוֹ צָץ לְצַדִּים שֶׁיִּהְיֶה · יָצָא לְמָרְדוֹ מוֹר בִּגְשָׁמִים מְחַיֶּה :
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ , מְחַיֵּה הַמֵּתִים : נקדש וכו׳ עד וקדוש אתה.

אֶת־אֶסְתֵּר גַּל מִמַּסְתִּיר לְגוֹאֵל · גּוֹי כְּנוֹאַשׁ מִלְּהִגָּאֵל · גּוֹזֵר אִם
אֵין לָאִישׁ גּוֹאֵל · גָּלַף מִיִּשְׁפֶּה תַּבְנִית הַגּוֹאֵל · גָּשׁ כְּאָח
לְצָרָה לְצַחְצֵחַ הַגּוֹאֵל · מִלִּפְנֵי עִיר וְקַדִּישׁ לְהַקְדִּישׁ אֵאֵל : בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ , הָאֵל הַקָּדוֹשׁ : אתה חונן וכו׳ עד בינה והשכל.

מִכָּל־דּוֹרוֹ פָּן לְהִתְבּוֹנֵן · דַּעַת מֵאֵי־זֶה חֵטְא צָג צָר שׁוֹנֵן ·
דִּבְרַת אָב כְּזָכַר אוֹנֵן · דַּלְתֵי צוּר כְּנֵסָה דָּפַק וְחִנֵּן · דְּגָלִים
לְשַׁלֵּשׁ תַּעַן וּלְחַנֵּן · הַמֶּלֶךְ זְעָקָם בָּן דֵּעָה חוֹנֵן : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ ,
חוֹנֵן הַדָּעַת : השיבנו וכו׳ עד בתשובה שלמה לפניך.

הַנָּשִׁים הַהֲגוּנוֹת לָכֵם יְשִׁיבָה · הִכְאִרוּ וּסְעָרָה בָם נֶשְׁבָּה ·
הֲדַסָּה זֹאת כְּגַע לָהּ תּוֹר וּמַחֲשָׁבָה · הֶלְלָה לְכָל־רוֹאֶיהָ

וְעָזֶר לוֹ שֹׁוָהּ· הֲדַר יְמִינִי לְשׁוֹבֵב שׁוֹבֵבָה· כִּלְבוּשׁ רַצּוֹרֶת
רוֹצֶה תְשׁוּבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:
סלח וכו׳ עד וסולח אתה.

וַתִּשָּׂא וַתָּבֹא בֵּאלֹהַּ· וְלֹא יָדְעָה כִּי זֹאת עָשְׂתָה יַד אֱלוֹהַּ·
וַיִּבְעַר חָנֵף בְּכָל־גְּבוּל לִשְׁלוֹחַ· וּבְהַגִּיעַ תּוֹר בִּנְיָן לִצְלוֹחַ·
וּבַת אֲבִיחַיִל לָבְשָׁה צָלוֹחַ· מַלְכוּת בָּהּ רִבָּה מַרְבֶּה לִסְלוֹחַ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:
ראה נא בענינו וכו׳ עד גואל חזק אתה.

חֵן זְבָדָהּ מֵהַדְרֵי אֵל· זְכוּתָהּ עִמַּעֵם בְּיַד בֶּן־אֲבִיאֵל· זֹאת
בְּבוֹאָהּ הֲלוֹם נָשְׂאָה עַיִן לָאֵל· זָכְרָה־נָּא לִי צִדְקַת הֲרָרֵי
אֵל· זֶה הֱכִינָהּ לְאוֹת לְתִקּוּן אֲרִיאֵל· תְּהִלַּת יָדָהּ עֲשׂוֹת לִגְאוּלֵי
אֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל: רפאנו וכו׳ עד ורחמן אתה.

וְחֶסֶד חִסְּדָהּ חָסִיד הַמְּהוּלָּלִי· חוּר וְכַרְפַּס וְכֶתֶם וַחֲלִי· חִילָּהּ
רוֹץ רֹאשׁ פֶּתֶן מְגַחֲלִי· חָרוֹן בּוֹ לְשַׁלֵּחַ עוֹד מִלְאַכְלִי·
חִלַּת פְּנֵי אֱלֹהִים יְיָ חֵילִי· וָחוּר רַב הִתְלִי רוֹפֵא חָלְיִ: בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ, רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: ברך עלינו וכו׳ עד כשנים הטובות.

לְפָנָיו טָבַע הוֹד אַבְרֵךְ· טָבוּעַ הָיָה וּמוּכָן לְהַאֲרֵךְ· טְמָנָהּ
וְסִתְּרָהּ מִפְּרוֹעַ יָרֵךְ· טָמֵא כְּהָגְרַל גָּפְנָהּ לְהַבְרֵךְ· טוֹב
פָּץ לָהּ קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ· וַעֲטֶרֶת בִּשְׁנַת טוֹבָתֵךְ
בְּגֶשֶׁם אֲבָרֵךְ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:
תקע בשופר וכו׳ עד כנפות הארץ.

מִכָּל־יוֹדְעֵי דָת שִׂפְתֵי מַרְבֵּץ· יְקַר יְמִינִי בְּדָת יָמִין רוֹבֵץ·
יְפִי עֲדִי עֲדָיִם מַשְׁבֵּץ· יָצָא מְלֻבָּשׁ עַל יַד קוֹבֵץ· יָרַשׁ
מַתַּן שְׁאֵלוֹת יַעֲבֵץ· זָהָב יִמַּן לֶאֱסוֹף נִדָּחִים מְקַבֵּץ: בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ, מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: השיבה וכו׳ עד וצדקנו במשפט.

הַבְּתוּלוֹת בְּהִקָּבֵץ שֵׁנִית בְּמַאֲהֵב· כְּבוּדָּה בַת־מֶלֶךְ הִשְׁלִיכָה

יָהֵב· כִּי צַדִּיק יְיָ צְדָקוֹת אָהֵב· כְּמַס דּוֹב רִשְׁפֵּי לַהַב

מַלְהִיב לְלַהֵב· כָּרָה שׁוּחַ לָעַד לְהוֹמוֹ לְהַבְהֵב· גְּדוֹלָה קָפַץ

בְּדִין מִשְׁפָּט אָהֵב: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

ולמלשינים וכו׳ עד במהרה בימינו.

וַיָּשֶׂם לַיְלָה וּתְנוּמָה הִמְנִיעַ· לֵיל אֲשֶׁר תַּנִּין וַיָּרֶב הֵנִיעַ·

לַדּוֹרוֹת אוֹתוֹ הִצְנִיעַ· לִהְיוֹת לְפִלְאוֹ צָנוּעַ· לָכַד זֵד

יָהִיר וּבְאַשְׁמוּרוֹ הִכְנִיעַ· וְתַכְרִיךְ יְחוּמָיו שַׁח זֵדִים מַכְנִיעַ:

אֶזְרָח בָּט חוּץ· בְּכֶסֶל גָּהוּץ· בִּנְתִיב נָחוּץ· סָכַת צֵאת

חוּץ: בַּמָּה אֵדַע· פִּתּוּל יָדַע· וּפִלּוּלוֹ נוֹדַע· בְּיָדַע

תֵּדַע: גְּמוּלָיו חִבֵּל· בְּעֹל הַמְסֻבָּל· וְעָנוּ בְּסֵבֶל· קוֹדֵי נִסְבָּל:

דְּלָיָו בְּלוּד דְּאוֹת· אַרְבַּע מֵאוֹת· בְּלִבְנַת יָוָן לְאוֹת· עַד יוּחַשׁ

אוֹת: הָרִים צַח דִּלֵּג· וּגְבָעוֹת בִּלֵּג· וַעֲנָם מִלֵּג· בְּצַלְמוֹן

מַשְׁלֵג: וְתַנִּין כְּזָמַם· בּוֹ בַּיָּם זֻמַּם· בְּגִיחוֹ עֻמַּם· בְּאֶצְבַּע הֻמַּם:

זָרוּ לוֹעֲזִים· מֵצַח מְעֻזִּים· וְקָפְאוּ בְעַזִּים· כְּנֵבֶל רְעוּזִים: חֵיל

צְבָא פַּרְעֹה· בְּסַאסְּאָה פָּרְעוּ· וּבָט בְּנָם וְקָרְעוּ· מוּל אָב

וְזַרְעוֹ: טְבוּעִים אָז כְּשָׁרוּ· תּוֹפְפוֹת בְּבֵן שָׁרוּ· וּפָז בְּסוּף אִשְּׁרוּ·

וְאֶל־שׁוּר נוֹשָׁרוּ: יָקְשׁוּ אֲמָרִים· שׁוּב לְגֵיא חֲמוֹרִים· וּמִי

חֲשׁוּבִים מוֹרִים· נִתְמְרוּ לְמָרִים: כִּשֵּׁר צִיר תַּחַן· לוֹט בְּאוּשֵׁי

צַחַן· לְהַמְתִּיק מַר לְמַחַן· לְבַל לָקוּט בְּבֹחַן: לִוּוּ לְאֵילִם· וְאַף

לַהַט הָאֵלִים· וְנִקְבוּ אֵלִים· בְּצֶדֶק בְּנֵי אֵלִים: מִהֲרוּ לְאָלוּשׁ·

וְכָל־בָּצֵק מִלּוּשׁ· וְרָגְנוּ בְּפִלּוּשׁ· עֲדֵי דֹק חָלוּשׁ: נִסּוּ פַּעֲמַיִם·

בְּתִקּוּן יוֹמַיִם· בְּדַגַּן שָׁמַיִם· וּבְצִיַּת מַיִם: סָעוּ לִרְפִידִים· בְּרִפְיוֹן

לַפִּידִים· וְעוֹדָם שָׁם רְפוּדִים· חָלוּ בְּצַר קְפוּדִים: עַד הִנָּם

בְּחָם· אֵין לְהַאֲלִיהֶם· וּבְסוּף הֶאֱחָם· וּפֹה בְּהֶשֶׁף נִלְחָם: פָּסַע

פַּרְסָאוֹת· אַרְבַּע מֵאוֹת· לְזַנֵּב צְבָאוֹת· נְצֵי צְבָאוֹת: צָג

בַּמִּלְחָמוֹת· רֵאשִׁית עֲלָמוֹת· וּפָן בְּמַהֲלֻמוֹת· וְהוּשַׁת לִכְלִמּוֹת:
קֹצֵץ אֲשָׁלִים· בְּחֵיק נֶחֱשָׁלִים· וְקִלֵּס מוֹשְׁלִים· בְּחֵטְא נִשּׁוּלִים:
רָדַף שְׁלֹשָׁה· וּבָשְׁתּוֹ שְׁלִשָׁה· וַעֲדָתוֹ חֲלָשָׁה· בְּיַד אִזֵּן חֲלוּשָׁה:
שַׁדַּי חַק בְּכֵס· קָרְבוֹ לְרַפֵּס· זִכְרוֹ לְכַרְכֵּס· מֵהֲדוֹם וּמִכֵּס:
תְּתוֹר עִם אֵיבָה· בְּמָשׁוֹל הָבָה· וְשִׁמְּרָה לוֹ אֵיכָה· בְּבוּז
וּבְגַאֲוָה:

תְּמִימִים כְּרֻשׁוּ אֶרֶץ· וְהִקְצִינוּ שַׂר בְּעֶרֶץ· פָּקַד לָרוּץ
בְּמֶרֶץ· לְכַלּוֹתוֹ בְּחָרֶץ: שַׁדַּי שׁוֹכֵן עַד· צִוּ לְלוֹעֵט עַד·
אַחֲרָיו לְצַעַד· לְטַאטְאוֹ עֲדֵי עַד: רַחַן עִמְעֵם· וְאַכְזָר רִעֵם·
וּמֵאָז זָעַם· מִמְּלוֹךְ עֲלֵי עָם: קָצִין מְכֻמָּר· נִין צוּף כָּמַר·
וַיְּשַׁסַּף וַיִּשָּׁמֵר· וּלְאַרְבָּעָה זָמַר: צֶפַע מֶנּוּ חָשׁ· מְשֹׁרֶשׁ נָחָשׁ·
בְּגִיחוֹ כְּחַשׁ· לְחוּץ עָם נִחָשׁ: פִּיו שָׁלַח בְּרָע· כְּלִילַת יְפִי
לִגְרָע· בְּבָבַת עַיִן הֵרָע· גְּמוּל אָב לִפְרָע: עָץ בְּתַרְמִית תְּעַר·
לְהַשְׂגִּיא אִישׁ בַּעַר· וְרִפָּא יְדֵי נַעַר· מִמְּלֶאכֶת יָעַר: שִׂטְנָה
חָרַת· לְעַרְעֵר יְקָרַת· וַיָּעַר עֲרַת· מִגֶּזַע בְּכוֹרַת: נָשָׂא כְּדֹב
וּזְאֵב· וְנִסָּה בְּבֶן־זְאֵב· וּבוֹ נֶעֱכַר כְּאֵב· כְּעוֹרֵב וְכִזְאֵב: מַסֵּכָה
נַעֲשָׂה· לְעָבְדוֹ כֹּל עִסָּה· וְכָאֵפֶר עֻשָּׂה· בְּיַד מַאֲמַר עָשָׂה:
לַעֲנָה וָרוֹשׁ· נוֹעַץ לִפְרוֹשׁ· לִסְמוֹךְ לִבְרוֹשׁ· בְּשֵׁם אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ:
כִּחֵשׁ סְלוּפִים· וְהִתְעָה אַלּוּפִים· לְהַכְחִיד עֲלוּפִים· בְּפֶלֶס
אֲלָפִים: יִקְרְאוּ סוֹפְרִים· וְכָתְבוּ סְפָרִים· וְשִׁלְּחוּ צִירִים· בִּדְבַר
הַמֶּלֶךְ מְהִירִים: טָשִׁים בַּהֲלִיכָה· לְעֵין כָּל־מַמְלָכָה· וְהַדָּת
נִמְלָכָה· וְהָעִיר שׁוּשַׁן נָבוֹכָה: חֲלוֹם יְהוּדִי חָלַם· וְהֵבִין כִּסְלָם·
מַדָּיו קָרַע לְהַכְשִׁילָם· וְנִפְרַע לָמוֹ גְּמוּלָם: זָעַק בְּמַר נֶפֶשׁ·
בָּאֵפֶר לְהִתְכַּפֵּשׁ· בְּצוֹם וּבְטִיט וָרֶפֶשׁ· יָשַׁב בַּעֲצַת נִפֵּשׁ:
וּמְהַלֵּל שְׁפָלוֹת· כְּחָז עֲבוֹדוֹת כְּפוּלוֹת· הִקְשִׁיב תְּפִלּוֹת· וְהִגִּיהַּ
אֲפֵלוֹת: הִסְכִּית שַׁוְעָה· מֵאֲמוּלַת שִׁבְעָה· וְאָז אֵל שָׁעָה·

וְאֵיל יְשׁוּעָה: דְּפִי בֶּן־קִישׁ · הֵבִין נִין קִישׁ · וְתַחַן הִלְקִישׁ · עַד
לַדַּק הִקִּישׁ: גַּל לְאַיֶּלֶת אָהַב · לָבוֹא אֶל־רַהַב · לְהַדְעִיךְ יְקוֹד
לַהַב · מִגְּזֵי רַהַב: בְּבִינָה עָשְׂתָה · בְּגוֹחָהּ חָסְתָה · שְׁלוֹשׁ צוֹם
פָּצְתָה · וְצָר פֶּלֶץ כִּסְּתָה: אֲרֻחָה שׂוֹנֵא · כְּדַת אֵל עוֹנֶה · בְּלִי
מְצוֹא מַעֲנֶה · מַה יַּעֲנֶה:

אוֹתוֹ מְבַהֶלֶת · חֲתוּת לוֹ גַּחֶלֶת · בְּמָנוֹת תּוֹחֶלֶת · מֶנּוּ
מַתְחֶלֶת: לְאוֹגְדָיו הִבְאִיר · אֵת אֲשֶׁר הִתְאִיר · וְלָעַב בֶּן
יָאִיר · מְחוּגוֹ הִכְאִיר: עֶבְרָה נִמְלָא · וְצָרָה הַמְלָא · וּבוֹרְכָיו
כַּשְׂמְלָה · זִמּוּהוּ מִלָּה: זָם וְהֵבִין עֵץ · תְּקוּעַ הָג דָּת עֵץ ·
תַּרְעֵלוֹת כְּהוּעָץ · וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ: רֵק כְּנֶחְשַׁב כְּמֶר ·
וְהוּשַׁב לוֹ כְּיֵמֶר · וְאֶל־מֵנִיף עֹמֶר · שָׁב וְחֵנַן אֹמֶר: בֶּן־שִׁמְעִי
בִּשַּׂר · וְרֶכֶב לוֹ אָסַר · כִּי הִכְרִיעַ אִסַּר · מֵהוֹן מְעֻשָּׂר: יַחַד
בְּהַל שֵׁנִית · לְסַעַד תָּכְנִית · וְעָלְתָה תַּעֲנִית · וַתְּקַצֵּץ חֲנִית:
רַעַל מֹר הִמְרִירוֹ · וְחַרְבוֹן הֶאֱרִירוֹ · וַהֲדַס הֶעֱרִירוֹ · וְלַשַּׁחַת
גְּרָרוֹ: בְּרוֹשׁ נֹעַר · נֶעֱצוּץ נִנְעַר · וְכָל־מְתָיו עִרְעַר · וּפָן לְשַׁוַּע
עַרְעָר: יְחוּמִים מֵאָה · אֲשֶׁר יֶחֱמָה טְמֵאָה · סֵעֲרוּ לְקִמְעָה ·
סְפוּת רָוָה וּצְמֵאָה: קוֹעוּ וְנִשְׁהָתוּ · וְעִם יוֹלְדָיו נֶאֱהָתוּ · וּבְאָע
חַד נוֹחָתוּ · וְכָל־מְצֵרִים חֲתִיתוּ: לְרָם נִגְּנוּ זוּ · בַּאֲשֶׁר חָזוּ · וְעָלְצוּ
וְעָלְזוּ · וּבֹז לֹא בָזוּ: יַעַן בְּמִיר סְפָרִים · דָּצוּ עֲפָרִים · בְּפִלְכֵי
כְפָרִים · בְּמִשּׁוּשׁ פּוּרִים: רֶנֶן וּגְאֻלָּה · רֶוַח וְהַצָּלָה · רִנָּנָה
סְגֻלָּה · בִּקְרִיאַת מְגִלָּה:

אֲסַפְּרָה אֵל־חֹק · פְּלָאוֹת לָחוֹק · אֶשָּׂא דֵעִי לְמֵרָחוֹק · בְּבוֹא
צָר לִדְחוֹק: בְּקוּם עָלַי צֶפַע · מְשֹׁרֶשׁ אֶפַע · הוֹן פִּלֵּס
בְּשֶׁפַע · וְהוּקַע בְּעֵץ מִשְׁפָּע: גָּשׁ וְהִפִּיל פּוּר · מִיּוֹם לְיוֹם סָפוּר ·
וַיֵּצֵא חָפוּר · בְּהַבִּיעוֹ סִפּוּר: דָּרַשׁ יְמֵי שָׁבוּעַ · לָשׁוּט יוֹם קָבוּעַ ·
בְּאֵי־זֶה חֹדֶשׁ טָבוּעַ · קוֹב סְפָר רָבוּעַ: הֵן יוֹם רִאשׁוֹן · הֵנִיב

לַהֲשׁוֹן׳ וּמִי זֶה בָּא לְלָשׁוֹן׳ נְצוּרֵי כְּאִישׁוֹן: וְגֵיא וָדֹק כִּי נִבְרָאוּ׳ וְעַל שְׁמָם נִקְרָאוּ׳ וְאִם יִמַּדּוּ וְיֵחָקְרוּ׳ אָז אֵלֶּה יֵעָקֵרוּ: זָע יוֹם שֵׁנִי׳ לְהַצְדִּיק שְׂפַת שָׁנִי׳ וְאֵלֶּם מְלָשְׁנִי׳ מִלְּהַלְשִׁינִי: חַי כִּי הִרְקִיעַ׳ וְהִבְדִּיל רָקִיעַ׳ וּמִי זֶה בָּא לְהַשְׁקִיעַ׳ זֹהַר הָרָקִיעַ: טָשׁ יוֹם שְׁלִישִׁי׳ וְהֵטִיל חֶלְשִׁי׳ בְּמָעוֹז פִּלְשִׁי׳ וְחִילִי וְשִׁלְשִׁי: יֹשֶׁר עֵץ וְדָגָן׳ כִּי נֻטְּעוּ בַּגָּן׳ וְאִם כְּדִבְרֵי נִרְגָּן׳ לָמָּה נִבְרֵאתָ גָּן: כְּהִפִּיל מְרֵעִי׳ פּוּר עֲלֵי רְבִיעִי׳ מוּל פְּנֵי רוֹעִי׳ אֻמְצָה זְרוֹעִי: לְמַזָּלוֹת דִּמָּם׳ בְּכוֹר שׁוֹר בִּשְׁמָם׳ וְצָר מַה זָּמַם׳ לְאַבְּדָם וּלְהָמָּם: מַהֵר חֲמִישִׁי׳ בְּפוּרוֹ לְהַמְשִׁי׳ וְהִגִּיהַּ אִמְשִׁי׳ כְּהֶעֱרִיב שִׁמְשִׁי: נוֹצָה זִיז וָנֶשֶׁר׳ כִּי עֻפְּפוּ בְּיֹשֶׁר׳ מִי יוֹבִיל תֶּשֶׁר׳ אִם עָפוּ נְשׂוּאֵי נָשֶׁר: סִבֵּר לְרוֹשֲׁשִׁי׳ צָר בְּפוּר שִׁשִּׁי׳ וְעָלָה וְאִשְּׁשִׁי׳ בְּהִצְהִיר עֲשָׁשִׁי: עֱרֶךְ בְּהֵמוֹת׳ מוּכָן לְנֶחָמוֹת׳ שָׁאַג בַּעֲדִי הוֹמוֹת׳ וְשִׁכֵּךְ חֵמוֹת: פְּאֵר שִׁיר שַׁבָּת׳ חַל פְּנֵי מְשִׁיבַת וְאִם זוּ תֻשְׁבַּת׳ מִי כִּי יִשְׁבַּת: צָפָה עֲלֵי חֳדָשִׁים׳ וְהֵטִיל חֲלָשִׁים׳ וּמַזָּלוֹת הָרְשִׁים׳ לְהַכְחִיד קְדוֹשִׁים: קִדֵּם וְעָלָה׳ רֹאשׁ חֳדָשִׁים לְמַעְלָה׳ טְלֵה חָלָב הֶעֱלָה׳ פָּסוֹחַ בְּמִי זֹאת עָלָה: רָץ שֵׁנִי כְּאָמָן׳ וּבְיָדוֹ זְכוּת מָן׳ וְרָץ אֶל־שׁוֹר מְזֻמָּן׳ וַיִּתְלוּ אֶת־הָמָן: שְׁלִישִׁי שָׁמַר׳ מַתַּן דָּת בְּמִשְׁמַר׳ וְכִתְאוֹמֵי תָמָר׳ הֲדַס וּמֹר תֻּמָר: תַּמּוּז חָן לַשָּׁמַיִם׳ בְּלִי קוּם צָרָה פַּעֲמַיִם׳

וְסַרְטָן גָּדֵל בַּמַּיִם׳ הֵעִיר צֶדֶק מָשׁוּי מִמָּיִם:

אָמַל וְדָבָךְ׳ חֲמִישִׁי כְּהֻנְבַּךְ׳ דַּי כִּי סוּבָךְ׳ אַרְיֵה מִסֻּבָּךְ:

לְעָשׂוֹר בְּהֵמָה׳ שִׁשִּׁי הָמָה׳ וּמִבְּתוּלָה הוֹמָה׳ שִׁכֵּךְ חֵמָה: עָלְצוּ עֲלוֹת בַּסֵּגֶל׳ רֵעַ וְכִפּוּר וָרֶגֶל׳ וְנוֹסַף מְנוֹחַ רֶגֶל׳ לִמְרַבְּעֵי דָגֶל: זְכוּת סָר מֵרַע׳ בְּמֹאזְנֵי צֶדֶק הָכְרַע׳ וְהֻזְכַּר לְהִפָּרַע׳ מֵהָמָן הָרָע: רָאָה בְּיֶרַח בּוּל׳ כִּי בוֹ רָד מַבּוּל׳ וְלֹא יָדַע כִּי קֵץ זְבוּל׳ בְּאִבּוֹ סָבוּל: בּוֹ תָר לְקָרֵב׳ לְעוֹרֵר בְּיוֹם

קְרָב׳ וְיוֹשֵׁב עַל עַקְרָב׳ עֲקָצוֹ כְּעַקְרָב: יְסוֹד הֵיכַל קֹדֶשׁ׳
חִנּוּךְ מְנוֹרַת קֹדֶשׁ׳ תְּשִׁיעִי הַחֹדֶשׁ׳ הַזֹּכֵר לְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ: רָע
פֵּרַשׁ רִשְׁתּוֹ׳ וְנִהְיְתָה לְבָשְׁתּוֹ׳ כִּי בְאֵיתָן קַשְׁתּוֹ׳ נִשְׁבְּרָה
קַשְׁיוּתוֹ: בַּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר בֵּל סָמַךְ׳ תָּר הֱיוֹת מְסֻמָּךְ׳ וּבְשֵׁבֶט
הָרֶשַׁע תָּמַךְ׳ וּבְעֵץ חֲמִשִּׁים נִסְמָךְ: יֶשֶׁר עוֹרוֹת גְּדָיִים׳ וְזִילַת
מֵי חֲלָיִים׳ יִדְעוּ פְּלָאִים׳ בְּיֶרַח דוּדָאִים: קוֹץ וְדַרְדַּר׳ יָזַם לְפוּר
אֲדָר׳ בִּגְבוּלוֹ הוּא דָר׳ כִּי לֹא נִמְצָא בוֹ הָדָר: לֶאֱחוֹז לַנִּדְגִּים׳
קָרָא לְדַיָּגִים׳ וּבְסִיר דוּגִים׳ נִבְלַע כִּדְגִים: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר׳
דְּרוֹשׁ קַל וָחֹמֶר׳ וּבִקְצִירַת הָעֹמֶר׳ חִלּוּ לְיוֹצֵר הֹמֶר: רָאשֵׁי
קָמוֹתָיו לִקְצוֹר׳ וְאַשְׁכְּלוֹתָיו לִבְצוֹר׳ יוֹמוֹ לָעַד לַעֲצוֹר׳ מִיּוֹם
לְיוֹם לִנְצוֹר: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

על הצדיקים וכו׳ עד כי בך בטחנו.

כֶּתֶר מְלוּכָה מֵאָז הָיָה מֻבְטָח׳ מֵאֵלָיו הָיָה לְהִנָּתֵן לְבַת הָבְטַח׳
מַלְכוּת כְּשָׁרוּהָ מַרְאָם הוּטַח׳ מִזִּיו הוֹד כֵּס אֲשֶׁר הֻבְטַח׳
מֵרֹאשׁ עַד עָקֵב לִבָּהּ בָּטַח׳ כּוֹן לְהַאֲמִירָהּ בְּמָעוֹז וּמִבְטָח:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

ולירושלים וכו׳ עד לתוכה תכין.

מַלְכוּת נֶחְפָּזָה כְּחָזוּ רְבִיד׳ נָבָל נָתוּן עַל יְדִיד מִיַּד מַעֲבִיד׳
נִשְּׂאוּ מֵעַל כֹּל וְטָרְחוּ הִכְבִּיד׳ נִינָיו כִּתְּרוּ לְהַאֲבִיד׳
נְשׂוּאֵי רַחַם זֶבֶד טוֹב הִזְבִּיד׳ וְאַרְגָּמָן יִמְנָם לְכוֹנֵן עִיר דָּוִד:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם: את צמח ושמע קולנו וכו׳ עד ברחמים.

בְּרֹאשָׁהּ סִיֵּם זֵר אֲשֶׁר הִפְלָא׳ סוּגַת שׁוֹשָׁן עֲלוֹת מִשְׁפְּלָה׳
שִׂיחַת רְדוּמִים עֲלוֹת מִמַּכְפֵּלָה׳ שֵׂעִיר וּשְׂרִידָיו לְשַׁחַת
הִפִּילָה׳ סְגוּרֵי כֶלֶא הֶפֶן מֵאֲפֵלָה׳ וְהֵעִיר רֹן כְּפָלָה לְשׁוֹמֵעַ
תְּפִלָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה: רצה וכו׳ עד לציון ברחמים.

וַיַּמְלִיכֶהָ עֲזוֹר לְאֹם מוֹרָאָה׃ עֲצוּרָה הָיְתָה לָכֵן מֵעֵת נִבְרָאָה׃ עֲמִיתָהּ הִפְגִּיעַ בַּעֲדָהּ קְרִיאָה׃ עַד עֵת בֹּא דְבָרוֹ אֲשֶׁר רָאָה׃ עֲנוּתָם לַחוֹזִים שַׁדַּי הֶרְאָה׃ שׁוֹשַׁן חוֹחִים לְעָבְדוֹ בְּיִרְאָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מודים, על הנסים, ועל כלם וכו׳ עד סלה.

תַּחַת פִּלְפּוּל יְגִיעַ לֶקַח טוֹב׃ פְּעֻלַּת צַדִּיק פָּעֳלָם לַטּוֹב׃ פְּאֵר אֹמֶר אֲשֶׁר הוּא טוֹב׃ פּוּר הָפַךְ לְמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב׃ פְּדוּת תָּחִישׁ לְהָדָר הַטּוֹב׃ צָהֳלָה זִמְרָה לְהוֹדוֹת לְאֵל טוֹב׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

או״א ברכנו בברכה, שים שלום עד בשלומך.

וַשְׁתִּי צָאֲנָה לַמַּעֲרָכוֹת׃ קְצִינוּת כְּהַכְתָּרָה מִמְּלָכוֹת׃ רַגְלֵי אַיֶּלֶת בָּמוֹת דּוֹרְכוֹת׃ שִׁבְעִים יְמֵי צָר עֲלוֹת לָהּ אֲרוּכוֹת׃ תָּקְפָּהּ עִם דּוֹד לְעֵינֶיהָ בְּרֵכוֹת׃ וְשִׂמְחָה קוֹל נִשְׁמַע מֵחֲרַכּוֹת׃ וְדוֹבֵר שָׁלוֹם מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

Orde van het gebed voor 9 Ab, סדר התפלה לתשעה באב.

DE VOORAVOND, ליל תשעה באב.

De ברכות ק״ש של ערבית van והוא רחום tot en met de שמנה עשרה (blz. 129—142), קדיש שלם zonder תתקבל, lezing van מגלת איכה en de voor dien avond bestemde klaagzangen, קינות, en vervolgens ואתה קדוש, קדיש שלם zonder תתקבל, עלינו, קדיש יתום.

Indien deze avond op Zaterdagavond invalt, dan wordt dezelfde orde gevolgd, met inlassching van אתה חוננתנו in de ש״ע. Tevens wordt dan de lofzegging בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ vóór de lezing der מגלת איכה uitgesproken.

HET MORGENGEBED, שחרית של תשעה באב.

Op dien morgen worden טלית en תפלין niet gedragen.

De orde van den dienst is tot de ש״ע dezelfde van alle werkdagen.

Alsdan volgen: שמנה עשרה zonder inlassching van נחם en עננו, herhaling van het gebed door den Voorlezer met inlassching van עננו en tusschenvoeging der קרובות in de verschillende lofzeggingen der ש״ע, חצי קדיש, אל ארך אפים (behalve in enkele gemeenten, waar dit gebed ook op ת״ב alleen op Maandag en Donderdag, en vele andere, waar het op dien dag nooit uitgesproken wordt), קריאת התורה met חצי קדיש en הפטרה tot מגן דוד, voordracht der קינות, אשרי, ובא לציון (met weglating van het vers ואני זאת בריתי), קדיש שלם zonder תתקבל, lezing van het stuk קרבו גוים וכו׳, עלינו.

De ברכת כהנים wordt naar Amsterdamschen ritus dien morgen bij de herhaling van het gebed door den Voorlezer wel uitgesproken, in vele gemeenten echter weggelaten.

De lezing van תהלים, שיר היחוד en מזמור של יום geschiedt op dien dag vóór het begin van den middagdienst.

HET MIDDAGGEBED, מנחה של תשעה באב.

Bij dezen middagdienst worden het טלית en de תפלין gedragen.

De orde van den dienst is op dien middag: פרשת הקרבנות, אשרי, חצי קדיש, קריאת התורה zonder קדיש, הפטרה tot מגן דוד, daarna חצי קדיש, שמנה עשרה met inlassching van נחם en עננו, herhaling door den Voorlezer met עננו, נחם en ברכת כהנים, קדיש תתקבל, עלינו, קדיש יתום.

סדר הפרשות

Orde der Thora-lezing op Sabbath-middag, werkdagen, Nieuwemaansdagen, Gedenkdagen, Middendagen en Vastendagen.

I.

Voor Sabbath-middag, Maandag en Donderdag.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ
וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב
וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים ׀ לָאוֹר יוֹם
וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃ (לוי) וַיֹּאמֶר

אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם׃ וַיַּעַשׂ
אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם
אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב
וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃ (ישראל) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים ׀
לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי
עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ
דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ
לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי׃

(נח) אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־
הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ׃ וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־
חָם וְאֶת־יָפֶת׃ וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ
חָמָס׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי־הִשְׁחִית כָּל־
בָּשָׂר אֶת־דַּרְכּוֹ עַל־הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל־בָּשָׂר
בָּא לְפָנַי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־
הָאָרֶץ׃ עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת־הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ
אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר׃ וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ׃
צֹהַר ׀ תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תְּכַלֶּנָּה מִלְמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה
בְּצִדָּהּ תָּשִׂים תַּחְתִּיִּם שְׁנִיִּם וּשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂהָ׃ (לוי) וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא
אֶת־הַמַּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים
מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ יִגְוָע׃ וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ
וּבָאתָ אֶל־הַתֵּבָה אַתָּה וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ׃ וּמִכָּל־הָחַי
מִכָּל־בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל־הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה
יִהְיוּ׃ (ישראל) מֵהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ

הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת׃ וְאַתָּה קַח־לְךָ
מִכָּל־מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ וְלָהֶם לְאָכְלָה׃
וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה׃

(לך לך) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָם לֶךְ־לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ
וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ׃ וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל
וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה׃ וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ
אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה׃ (לוי) וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים
שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן׃ וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־
אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ וְאֶת־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְחָרָן
וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן׃ וַיַּעֲבֹר אַבְרָם
בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ׃
וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבֶן
שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאֶה אֵלָיו׃ וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם הָהָרָה מִקֶּדֶם
לְבֵית־אֵל וַיֵּט אָהֳלֹה בֵּית־אֵל מִיָּם וְהָעַי מִקֶּדֶם וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ
לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה׃ וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ
הַנֶּגְבָּה׃ (ישראל) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם
כִּי־כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרָיְמָה
וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת־מַרְאֶה אָתְּ׃
וְהָיָה כִּי־יִרְאוּ אֹתָךְ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי
וְאֹתָךְ יְחַיּוּ׃ אִמְרִי־נָא אֲחֹתִי אָתְּ לְמַעַן יִיטַב־לִי בַעֲבוּרֵךְ
וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ׃

(וירא) וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח־הָאֹהֶל
כְּחֹם הַיּוֹם׃ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים
עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה׃
וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אַל־נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ׃

יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ׃ וְאֶקְחָה
פַת־לֶחֶם וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי־עַל־כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל־
עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ (לוי) וַיְמַהֵר אַבְרָהָם
הָאֹהֱלָה אֶל־שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים קֶמַח סֹלֶת לוּשִׁי וַעֲשִׂי
עֻגוֹת׃ וְאֶל־הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־בָּקָר רַךְ וָטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַנַּעַר
וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ׃ וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וּבֶן־הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה
וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וְהוּא־עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכֵלוּ׃ (ישראל)
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל׃ וַיֹּאמֶר
שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה־בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְשָׂרָה
שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו׃ וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים
בַּיָּמִים חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים׃ וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ
לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה־לִּי עֶדְנָה וַאדֹנִי זָקֵן׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־אַבְרָהָם לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמֹר הַאַף אֻמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי
זָקַנְתִּי׃ הֲיִפָּלֵא מֵיְהוָה דָּבָר לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה
וּלְשָׂרָה בֵן׃

(חיי שרה) וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע
שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה׃ וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא
חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ׃
וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־חֵת לֵאמֹר׃ גֵּר־
וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם תְּנוּ לִי אֲחֻזַּת־קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מֵתִי
מִלְּפָנָי׃ וַיַּעֲנוּ בְנֵי־חֵת אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃ שְׁמָעֵנוּ ׀ אֲדֹנִי
נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ קְבֹר אֶת־מֵתֶךָ אִישׁ
מִמֶּנּוּ אֶת־קִבְרוֹ לֹא־יִכְלֶה מִמְּךָ מִקְּבֹר מֵתֶךָ׃ וַיָּקָם אַבְרָהָם
וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם־הָאָרֶץ לִבְנֵי־חֵת׃ (לוי) וַיְדַבֵּר אִתָּם לֵאמֹר אִם־יֵשׁ
אֶת־נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת־מֵתִי מִלְּפָנַי שְׁמָעוּנִי וּפִגְעוּ־לִי בְּעֶפְרוֹן
בֶּן־צֹחַר׃ וְיִתֶּן־לִי אֶת־מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר בִּקְצֵה

שדהו בכסף מלא יתננה לי בתוככם לאחזת־קבר: ועפרון ישב
בתוך בני־חת ויען עפרון החתי את־אברהם באזני בני־חת
לכל באי שער־עירו לאמר: לא־אדני שמעני השדה נתתי לך
והמערה אשר־בו לך נתתיה לעיני בני־עמי נתתיה לך קבר
מתך: וישתחו אברהם לפני עם־הארץ: (ישרא) וידבר אל־
עפרון באזני עם־הארץ לאמר אך אם־אתה לו שמעני נתתי
כסף השדה קח ממני ואקברה את־מתי שמה: ויען עפרון
את־אברהם לאמר לו: אדני שמעני ארץ ארבע מאת שקל־
כסף ביני ובינך מה־הוא ואת־מתך קבר: וישמע אברהם אל־
עפרון וישקל אברהם לעפרן את־הכסף אשר דבר באזני בני־
חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר:

(תולדת) ואלה תולדת יצחק בן־אברהם אברהם הוליד את־
יצחק: ויהי יצחק בן־ארבעים שנה בקחתו את־רבקה
בת־בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה:
ויעתר יצחק ליהוה לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו יהוה
ותהר רבקה אשתו: ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם־כן
למה זה אנכי ותלך לדרש את־יהוה: (לוי) ויאמר יהוה
לה שני גיים בבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם
יאמץ ורב יעבד צעיר: וימלאו ימיה ללדת והנה תומם בבטנה:
ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו:
ואחרי־כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב
ויצחק בן־ששים שנה בלדת אתם: (ישרא) ויגדלו הנערים ויהי
עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים:
ויאהב יצחק את־עשו כי־ציד בפיו ורבקה אהבת את־יעקב:
ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן־השדה והוא עיף: ויאמר עשו
אל־יעקב הלעיטני נא מן־האדם האדם הזה כי עיף אנכי

עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כַיּוֹם אֶת־בְּכֹרָתְךָ לִי׃
וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִי בְּכֹרָה׃ וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִּי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב׃
וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וַיִּבֶז
עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה׃ וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר
הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה׃
וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר אַל־תֵּרֵד מִצְרָיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
אֹמַר אֵלֶיךָ׃ גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי־לְךָ וּלְזַרְעֲךָ
אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וַהֲקִמֹתִי אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
לְאַבְרָהָם אָבִיךָ׃ וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ
אֵת כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ עֵקֶב
אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֺתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי׃
(ויצא) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה׃ וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן
שָׁם כִּי־בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו
וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא׃ וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ
מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ׃ (לוי)
וְהִנֵּה יְהוָה נִצָּב עָלָיו וַיֹּאמַר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ
וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ׃
וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפֹנָה וָנֶגְבָּה
וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל־מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ׃ וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ
וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ וַהֲשִׁבֹתִיךָ אֶל־הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא
אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ׃ וַיִּיקַץ יַעֲקֹב
מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי׃ וַיִּירָא
וַיֹּאמַר מַה־נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה
שַׁעַר הַשָּׁמָיִם׃ (ישרא) וַיַּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן
אֲשֶׁר־שָׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ׃

וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית־אֵל וְאוּלָם לוּז שֵׁם־הָעִיר
לָרִאשֹׁנָה׃ וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם־יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי
בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ׃
וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה יְהוָה לִי לֵאלֹהִים׃ וְהָאֶבֶן
הַזֹּאת אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי
עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ׃

(וישלח) וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל־עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה
שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם׃ וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן
לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם־לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד־
עָתָּה׃ וַיְהִי־לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד
לַאדֹנִי לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֶיךָ׃ (לוי) וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל־יַעֲקֹב לֵאמֹר
בָּאנוּ אֶל־אָחִיךָ אֶל־עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע־מֵאוֹת אִישׁ
עִמּוֹ׃ וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וַיַּחַץ אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ
וְאֶת־הַצֹּאן וְאֶת־הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת׃ וַיֹּאמֶר אִם־יָבוֹא
עֵשָׂו אֶל־הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר
לִפְלֵיטָה׃ (ישראל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי
יִצְחָק יְהוָה הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ׃
קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל־הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי
בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת׃
הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי־יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן־יָבוֹא וְהִכַּנִי
אֵם עַל־בָּנִים׃ וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ וְשַׂמְתִּי אֶת־
זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפֵר מֵרֹב׃

(וישב) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ אֵלֶּה
תֹּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן־שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת־אֶחָיו
בַּצֹּאן וְהוּא נַעַר אֶת־בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא
יוֹסֵף אֶת־דִּבָּתָם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם׃ וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת־יוֹסֵף

מִכָּל־בָּנָיו כִּי־בֶן־זְקֻנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת פַּסִּים׃ (לוי)
וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי־אֹתוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֶחָיו וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא
יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם׃ וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאֶחָיו וַיּוֹסִפוּ עוֹד
שְׂנֹא אֹתוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתִּי׃
וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי
וְגַם־נִצָּבָה וְהִנֵּה תְסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי׃ (ישרא)
וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ
וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ עַל־חֲלֹמֹתָיו וְעַל־דְּבָרָיו׃ וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם
אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חָלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה
הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי׃ וַיְסַפֵּר אֶל־
אָבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיִּגְעַר־בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
חָלָמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה׃
וַיְקַנְאוּ־בוֹ אֶחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר׃

(מקץ) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־
הַיְאֹר׃ וְהִנֵּה מִן־הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה
וּבְרִיאֹת בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ׃ וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת
אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיְאֹר רָעוֹת מַרְאֶה וְדַקּוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמֹדְנָה אֵצֶל
הַפָּרוֹת עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃ וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת רָעוֹת הַמַּרְאֶה וְדַקֹּת
הַבָּשָׂר אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת יְפֹת הַמַּרְאֶה וְהַבְּרִיאֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה׃ (לוי)
וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית וְהִנֵּה ׀ שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלוֹת בְּקָנֶה אֶחָד
בְּרִיאוֹת וְטֹבוֹת׃ וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים דַּקּוֹת וּשְׁדוּפֹת קָדִים
צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן׃ וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים
הַבְּרִיאוֹת וְהַמְּלֵאוֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם׃ (ישרא) וַיְהִי
בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וְאֶת־
כָּל־חֲכָמֶיהָ וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ וְאֵין־פּוֹתֵר אוֹתָם
לְפַרְעֹה׃ וַיְדַבֵּר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר אֶת־חֲטָאַי אֲנִי

מזכיר היום: פרעה קצף על־עבדיו ויתן אתי במשמר בית שר
הטבחים אתי ואת שר האפים: ונחלמה חלום בלילה אחד
אני והוא איש כפתרון חלמו חלמנו: ושם אתנו נער עברי
עבד לשר הטבחים ונספר־לו ויפתר־לנו את־חלמתינו איש
כחלמו פתר: ויהי כאשר פתר־לנו כן היה אתי השיב על־כני
ואתו תלה: וישלח פרעה ויקרא את־יוסף ויריצהו מן־הבור
ויגלח ויחלף שמלתיו ויבא אל־פרעה:

(ויגש) ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר־נא עבדך דבר
באזני אדני ואל־יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה:
אדני שאל את־עבדיו לאמר היש־לכם אב או־אח: ונאמר
אל־אדני יש־לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא
לבדו לאמו ואביו אהבו: (לוי) ותאמר אל־עבדיך הורדהו
אלי ואשימה עיני עליו: ונאמר אל־אדני לא־יוכל הנער
לעזב את־אביו ועזב את־אביו ומת: ותאמר אל־עבדיך אם־
לא ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני: ויהי כי
עלינו אל־עבדך אבי ונגד־לו את דברי אדני: (ישראל) ויאמר
אבינו שבו שברו־לנו מעט־אכל: ונאמר לא נוכל לרדת אם־
יש אחינו הקטן אתנו וירדנו כי־לא נוכל לראות פני האיש
ואחינו הקטן איננו אתנו: ויאמר עבדך אבי אלינו אתם
ידעתם כי שנים ילדה־לי אשתי: ויצא האחד מאתי ואמר אך
טרף טרף ולא ראיתיו עד־הנה: ולקחתם גם־את־זה מעם פני
וקרהו אסון והורדתם את־שיבתי ברעה שאלה: ועתה כבאי
אל־עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו:

(ויחי) ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי־
יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה: ויקרבו
ימי־ישראל למות ויקרא ׀ לבנו ליוסף ויאמר לו אם־נא מצאתי

הֵן בְּעֵינֶיךָ שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וֶאֱמֶת
אַל־נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם׃ וְשָׁכַבְתִּי עִם־אֲבֹתַי וּנְשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם
וּקְבַרְתַּנִי בִּקְבֻרָתָם וַיֹּאמַר אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה כִדְבָרֶךָ׃ וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה
לִי וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל־רֹאשׁ הַמִּטָּה׃ (לוי) וַיְהִי אַחֲרֵי
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חֹלֶה וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי
בָנָיו עִמּוֹ אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם׃ וַיַּגֵּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה
בִּנְךָ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל־הַמִּטָּה׃ וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב אֶל־יוֹסֵף אֵל שַׁדַּי נִרְאָה־אֵלַי בְּלוּז בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבָרֶךְ
אֹתִי׃ (ישרא) וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מַפְרְךָ וְהִרְבִּיתִךָ וּנְתַתִּיךָ לִקְהַל
עַמִּים וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲחֻזַּת עוֹלָם׃
וְעַתָּה שְׁנֵי־בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאִי אֵלֶיךָ
מִצְרַיְמָה לִי־הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ־לִי׃
וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר־הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקָּרְאוּ
בְּנַחֲלָתָם׃ וַאֲנִי בְּבֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בַּדֶּרֶךְ
בְּעוֹד כִּבְרַת־אֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה וָאֶקְבְּרֶהָ שָּׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת הִוא
בֵּית לָחֶם׃ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה׃ וַיֹּאמֶר
יוֹסֵף אֶל־אָבִיו בָּנַי הֵם אֲשֶׁר־נָתַן־לִי אֱלֹהִים בָּזֶה וַיֹּאמַר קָחֶם־
נָא אֵלַי וַאֲבָרְכֵם׃

(שמות) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיְמָה אֵת יַעֲקֹב
אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ׃ רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה׃ יִשָּׂשכָר
זְבוּלֻן וּבִנְיָמִן׃ דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר׃ וַיְהִי כָּל־נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ־
יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ וְיוֹסֵף הָיָה בְמִצְרָיִם׃ וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אֶחָיו
וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד
מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם׃ (לוי) וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם
אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף׃ וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ׃ הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי־

תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה
מִן־הָאָרֶץ׃ וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן
עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת־פִּתֹם וְאֶת־רַעַמְסֵס׃ וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ
כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (ישרא) וַיַּעֲבִדוּ
מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ׃ וַיְמָרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה
בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֵת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־
עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ׃ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת הָעִבְרִיֹּת אֲשֶׁר
שֵׁם הָאַחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה׃ וַיֹּאמֶר בְּיַלֶּדְכֶן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת
וּרְאִיתֶן עַל־הָאָבְנָיִם אִם־בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הִוא
וָחָיָה׃ וַתִּירֶאןָ הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃

(וארא) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה׃ וָאֵרָא
אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וּשְׁמִי יְהוָה
לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם׃ וְגַם הֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּם לָתֵת לָהֶם
אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֵת אֶרֶץ מְגֻרֵיהֶם אֲשֶׁר־גָּרוּ בָהּ׃ וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי
אֶת־נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִדִים אֹתָם וָאֶזְכֹּר
אֶת־בְּרִיתִי׃ (לוי) לָכֵן אֱמֹר לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבֹדָתָם וְגָאַלְתִּי
אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים׃ וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם
וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא
אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם׃ וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי
אֹתָהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי יְהוָה׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה׃ (ישרא) וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ בֹּא דַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וִישַׁלַּח
אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לֵאמֹר הֵן

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמָעֵנִי פַרְעֹה וַאֲנִי עֲרַל
שְׂפָתָיִם׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְהוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
(בא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה כִּי־אֲנִי הִכְבַּדְתִּי
אֶת־לִבּוֹ וְאֶת־לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שִׁתִי אֹתֹתַי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ׃
וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלַּלְתִּי בְּמִצְרַיִם
וְאֶת־אֹתֹתַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בָם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים
עַד־מָתַי מֵאַנְתָּ לֵעָנֹת מִפָּנָי שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ (לוי) כִּי אִם־
מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מֵבִיא מָחָר אַרְבֶּה בִּגְבֻלֶךָ׃
וְכִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְלֹא יוּכַל לִרְאֹת אֶת־הָאָרֶץ וְאָכַל ׀ אֶת־יֶתֶר
הַפְּלֵטָה הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם מִן־הַבָּרָד וְאָכַל אֶת־כָּל־הָעֵץ הַצֹּמֵחַ
לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה׃ וּמָלְאוּ בָתֶּיךָ וּבָתֵּי כָל־עֲבָדֶיךָ וּבָתֵּי כָל־
מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וַאֲבוֹת אֲבֹתֶיךָ מִיּוֹם הֱיוֹתָם
עַל־הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֶן וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה׃ (ישרא)
וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה אֵלָיו עַד־מָתַי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח
אֶת־הָאֲנָשִׁים וְיַעַבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הֲטֶרֶם תֵּדַע כִּי
אָבְדָה מִצְרָיִם׃ וַיּוּשַׁב אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם לְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וָמִי הַהֹלְכִים׃ וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵנוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ
נֵלֵךְ כִּי חַג־יְהוָה לָנוּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן יְהוָה עִמָּכֶם
כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם׃
לֹא כֵן לְכוּ נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּי אֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְשִׁים
וַיְגָרֶשׁ אֹתָם מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה׃
(בשלח) וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם וְלֹא־נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ
אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי ׀ אָמַר אֱלֹהִים פֶּן־יִנָּחֵם

העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה: ויסב אלהים | את־העם
דרך המדבר ים־סוף וחמשים עלו בני־ישראל מארץ מצרים:
ויקח משה את־עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את־בני
ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעליתם את־עצמתי
מזה אתכם: ויסעו מסכת ויחנו באתם בקצה המדבר: ויהוה
הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד
אש להאיר להם ללכת יומם ולילה: לא־ימיש עמוד הענן יומם
ועמוד האש לילה לפני העם: (לוי) וידבר יהוה אל־משה
לאמר: דבר אל־בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירת בין
מגדל ובין הים לפני בעל צפן נכחו תחנו על־הים: ואמר
פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר:
וחזקתי את־לב־פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל־
חילו וידעו מצרים כי־אני יהוה ויעשו־כן: (ישרא׳) ויגד למלך
מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל־העם
ויאמרו מה־זאת עשינו כי־שלחנו את־ישראל מעבדנו: ויאסר
את־רכבו ואת־עמו לקח עמו: ויקח שש־מאות רכב בחור וכל
רכב מצרים ושלשם על־כלו: ויחזק יהוה את־לב פרעה מלך
מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה:
(יתרו) וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל־אשר עשה
אלהים למשה ולישראל עמו כי־הוציא יהוה את־
ישראל ממצרים: ויקח יתרו חתן משה את־צפרה אשת משה
אחר שלוחיה: ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם כי אמר
גר הייתי בארץ נכריה: ושם האחד אליעזר כי־אלהי אבי
בעזרי ויצלני מחרב פרעה: (לוי) ויבא יתרו חתן משה ובניו
ואשתו אל־משה אל־המדבר אשר־הוא חנה שם הר האלהים:
ויאמר אל־משה אני חתנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה

עִמָּהּ׃ וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לִקְרַאת חֹתְנוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ
אִישׁ־לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ הָאֹהֱלָה׃ וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ אֵת
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְפַרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אוֹדֹת יִשְׂרָאֵל אֵת
כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתַם בַּדֶּרֶךְ וַיַּצִּלֵם יְהוָה׃ (ישרא) וַיִּחַדְּ
יִתְרוֹ עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד
מִצְרָיִם׃ וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד
מִצְרַיִם וּמִיַּד פַּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת־הָעָם מִתַּחַת יַד־מִצְרָיִם׃
עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה מִכָּל־הָאֱלֹהִים כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ
עֲלֵיהֶם׃ וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא אַהֲרֹן
וְכֹל ׀ זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכָל־לֶחֶם עִם־חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים׃
(משפטים) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם׃ כִּי תִקְנֶה
עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי
חִנָּם׃ אִם־בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם־בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ
עִמּוֹ׃ אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה־לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה
וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ׃ וְאִם־אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד
אָהַבְתִּי אֶת־אֲדֹנִי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בָּנָי לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי׃ וְהִגִּישׁוֹ
אֲדֹנָיו אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל־הַדֶּלֶת אוֹ אֶל־הַמְּזוּזָה וְרָצַע
אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם׃ (לוי) וְכִי־יִמְכֹּר אִישׁ
אֶת־בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים׃ אִם־רָעָה בְּעֵינֵי
אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־לוֹ יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ
בְּבִגְדוֹ־בָהּ׃ וְאִם־לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה־לָּהּ׃
אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע׃ וְאִם־שְׁלָשׁ־
אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף׃ (ישרא) מַכֵּה אִישׁ
וָמֵת מוֹת יוּמָת׃ וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ וְשַׂמְתִּי
לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה׃ וְכִי־יָזִד אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ
בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת׃ וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת

יוּמָת׃ וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת׃ וּמְקַלֵּל אָבִיו
וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת׃ וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן
אוֹ בְאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב׃ אִם־יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ
עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא׃

(תרומה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ
אֶת־תְּרוּמָתִי׃ וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף
וּנְחֹשֶׁת׃ וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים׃ וְעֹרֹת אֵילִם
מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים׃ (לוי) שֶׁמֶן לַמָּאֹר בְּשָׂמִים
לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃ אַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים
לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן׃ וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם׃ כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי
מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן
תַּעֲשׂוּ׃ (ישרא) וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה
וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ
תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב סָבִיב׃ וְיָצַקְתָּ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב
וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי
טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית׃ וְעָשִׂיתָ בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם
זָהָב׃ וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת
אֶת־הָאָרֹן בָּהֶם׃ בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יָסֻרוּ מִמֶּנּוּ׃
וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן אֵת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ׃

(תצוה) וְאַתָּה תְּצַוֶּה ׀ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ
כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃ בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ
לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר
לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְאַתָּה הַקְרֵב
אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ־
לִי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן׃ וְעָשִׂיתָ בִגְדֵי־

קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־
חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ חָכְמָה וְעָשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי אַהֲרֹן
לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנוֹ־לִי׃ וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל
וּכְתֹנֶת תַּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ
וּלְבָנָיו לְכַהֲנוֹ־לִי׃ וְהֵם יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־
הָאַרְגָּמָן וְאֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־הַשֵּׁשׁ׃ (לוי) וְעָשׂוּ אֶת־הָאֵפֹד
זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב׃
שְׁתֵּי כְתֵפֹת חֹבְרֹת יִהְיֶה־לּוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחֻבָּר׃ וְחֵשֶׁב
אֲפֻדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־שְׁתֵּי אַבְנֵי־שֹׁהַם וּפִתַּחְתָּ
עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (ישרא) שִׁשָּׁה מִשְּׁמֹתָם עַל הָאֶבֶן
הָאֶחָת וְאֶת־שְׁמוֹת הַשִּׁשָּׁה הַנּוֹתָרִים עַל־הָאֶבֶן הַשֵּׁנִית כְּתוֹלְדֹתָם׃
מַעֲשֵׂה חָרַשׁ אֶבֶן פִּתּוּחֵי חֹתָם תְּפַתַּח אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל־שְׁמֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֻסַבֹּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ וְשַׂמְתָּ אֶת־שְׁתֵּי
הָאֲבָנִים עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד אַבְנֵי זִכָּרֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אַהֲרֹן
אֶת־שְׁמוֹתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁתֵּי כְתֵפָיו לְזִכָּרֹן׃

(כי תשא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ כִּי תִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה
בִּפְקֹד אֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם׃ זֶה יִתְּנוּ כָּל־הָעֹבֵר
עַל־הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל
מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה׃ (לוי) כֹּל הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת יְהוָה׃ הֶעָשִׁיר לֹא־יַרְבֶּה
וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט מִמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל לָתֵת אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְכַפֵּר
עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־כֶּסֶף הַכִּפֻּרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ
אֹתוֹ עַל־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי
יְהוָה לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ (ישרא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃

וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל
מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ
אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃ בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם
וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃
וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ
וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם׃

(ויקהל) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָם׃ שֵׁשֶׁת יָמִים
תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן
לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה בוֹ מְלָאכָה יוּמָת׃ לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל
מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת׃ (לוי) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר׃ קְחוּ מֵאִתְּכֶם
תְּרוּמָה לַיהוָה כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ אֵת תְּרוּמַת יְהוָה זָהָב וָכֶסֶף
וּנְחֹשֶׁת׃ וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים׃ וְעֹרֹת אֵילִם
מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים׃ וְשֶׁמֶן לַמָּאוֹר וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן
הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃ וְאַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפוֹד
וְלַחֹשֶׁן׃ וְכָל־חֲכַם־לֵב בָּכֶם יָבֹאוּ וְיַעֲשׂוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ (ישראל)
אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־מִכְסֵהוּ אֶת־קְרָסָיו וְאֶת־קְרָשָׁיו אֶת־
בְּרִיחָו אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנָיו׃ אֶת־הָאָרֹן וְאֶת־בַּדָּיו אֶת־הַכַּפֹּרֶת
וְאֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ׃ אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֵת
לֶחֶם הַפָּנִים׃ וְאֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֵת
שֶׁמֶן הַמָּאוֹר׃ וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְאֶת־בַּדָּיו וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וְאֵת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן׃ אֵת ׀ מִזְבַּח
הָעֹלָה וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו אֶת־
הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ׃ אֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ וְאֵת
מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר׃ אֶת־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הֶחָצֵר וְאֶת־

מֵיתְרֵיהֶם׃ אֶת־בִּגְדֵי הַשְּׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן׃ וַיֵּצְאוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה׃

(פקודי) אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ וּבְצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־דָן חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם בַּתְּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ׃ (לוי) כָּל־הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי ׀ זְהַב הַתְּנוּפָה תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים כִּכָּר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת אֵת אַדְנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אַדְנֵי הַפָּרֹכֶת מְאַת אֲדָנִים לִמְאַת הַכִּכָּר כִּכָּר לָאָדֶן׃ (ישרא) וְאֶת־הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְחִשַּׁק אֹתָם׃ וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־מֵאוֹת שָׁקֶל׃ וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת־אַדְנֵי פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ וְאֶת־אַדְנֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאֶת־אַדְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר וְאֵת כָּל־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־יִתְדֹת הֶחָצֵר סָבִיב׃ וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בִגְדֵי־שְׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

(ויקרא) וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי־יַקְרִיב

מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן־הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת־
קָרְבַּנְכֶם׃ אִם־עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן־הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל־
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃ וְסָמַךְ יָדוֹ עַל
רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו׃ (לוי) וְשָׁחַט אֶת־בֶּן הַבָּקָר
לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־
הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְהִפְשִׁיט אֶת־
הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ׃ וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־
הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל־הָאֵשׁ׃ וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת
הַנְּתָחִים אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפָּדֶר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר
עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל
הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחוֹחַ לַיהוָה׃ (ישרא) וְאִם־מִן־הַצֹּאן
קָרְבָּנוֹ מִן־הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן־הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃
וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן
הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְנִתַּח אֹתוֹ לִנְתָחָיו וְאֶת־
רֹאשׁוֹ וְאֶת־פִּדְרוֹ וְעָרַךְ הַכֹּהֵן אֹתָם עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ
אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב
הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ
נִיחֹחַ לַיהוָה׃

(צו) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו
לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־
הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ׃ וְלָבַשׁ
הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן
אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ׃ (לוי)
וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר׃ וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה
וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה

וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא
תִכְבֶּה: (ישרא) וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי־אַהֲרֹן לִפְנֵי
יְהוָה אֶל־פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה
וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל־הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ רֵיחַ
נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה: וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מַצּוֹת
תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל־מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ: לֹא תֵאָפֶה
חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת
וְכָאָשָׁם: כָּל־זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה חָק־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי
יְהוָה כֹּל אֲשֶׁר־יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ:

(שמיני) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן קַח־לְךָ עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת
וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי יְהוָה: וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר
לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר־עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם
לְעֹלָה: וְשׁוֹר וָאַיִל לִשְׁלָמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה
בַשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם: וַיִּקְחוּ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה
אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־הָעֵדָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ וְיֵרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד
יְהוָה: (לוי) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־
חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלָתֶךָ וְכַפֵּר בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן
הָעָם וְכַפֵּר בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
וַיִּשְׁחַט אֶת־עֵגֶל הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ: וַיַּקְרִבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־הַדָּם
אֵלָיו וַיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וַיִּתֵּן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יָצַק
אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: וְאֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת מִן־הַכָּבֵד
מִן־הַחַטָּאת הִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (ישרא)
וְאֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הָעוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: וַיִּשְׁחַט אֶת־
הָעֹלָה וַיַּמְצִאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֵלָיו אֶת־הַדָּם וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ

סָבִיב׃ וְאֶת־הָעֹלָה הִמְצִיאוּ אֵלָיו לִנְתָחֶיהָ וְאֶת־הָרֹאשׁ וַיַּקְטֵר
עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ וַיִּרְחַץ אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכְּרָעָיִם וַיַּקְטֵר עַל־הָעֹלָה
הַמִּזְבֵּחָה׃ וַיַּקְרֵב אֵת קָרְבַּן הָעָם וַיִּקַּח אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר
לָעָם וַיִּשְׁחָטֵהוּ וַיְחַטְּאֵהוּ כָּרִאשׁוֹן׃ וַיַּקְרֵב אֶת־הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט׃
(תזריע) וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים
כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃
וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה בְּכָל־קֹדֶשׁ לֹא־
תִגָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד־מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ׃ (לוי) וְאִם־
נְקֵבָה תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים
תֵּשֵׁב עַל־דְּמֵי טָהֳרָה׃ וּבִמְלֹאת ׀ יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא
כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן־יוֹנָה אוֹ־תֹר לְחַטָּאת אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־
מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָֹה וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה מִמְּקֹר
דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה׃ וְאִם־לֹא תִמְצָא
יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי־תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה
וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה׃ (ישרא) וַיְדַבֵּר יְהוָֹה
אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ אָדָם כִּי־יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת
אוֹ־סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל־
אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל־אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־
הַנֶּגַע בְּעוֹר־הַבָּשָׂר וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע הָפַךְ ׀ לָבָן וּמַרְאֵה הַנֶּגַע עָמֹק
מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרַעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטִמֵּא אֹתוֹ׃ וְאִם־
בַּהֶרֶת לְבָנָה הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעָמֹק אֵין־מַרְאֶהָ מִן־הָעוֹר
וּשְׂעָרָה לֹא־הָפַךְ לָבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃
וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו לֹא־פָשָׂה
הַנֶּגַע בָּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃
(מצרע) וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע

בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְיָצָא הַכֹּהֵן אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע־הַצָּרַעַת מִן־הַצָּרוּעַ׃ וְצִוָּה
הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַּהֵר שְׁתֵּי־צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי
תוֹלַעַת וְאֵזֹב׃ וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת־הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל־כְּלִי־
חֶרֶשׂ עַל־מַיִם חַיִּים׃ (לוי) אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ וְאֶת־עֵץ
הָאֶרֶז וְאֶת־שְׁנִי הַתּוֹלַעַת וְאֶת־הָאֵזֹב וְטָבַל אוֹתָם וְאֵת ׀ הַצִּפֹּר
הַחַיָּה בְּדַם הַצִּפֹּר הַשְּׁחֻטָה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים׃ וְהִזָּה עַל
הַמִּטַּהֵר מִן־הַצָּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְשִׁלַּח אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה
עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה׃ וְכִבֶּס הַמִּטַּהֵר אֶת־בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ
וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר וְאַחַר יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ
שִׁבְעַת יָמִים׃ וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ אֶת־רֹאשׁוֹ
וְאֶת־זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת־בְּגָדָיו
וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר׃ (ישרא) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי־
כְבָשִׂים תְּמִימִם וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְלֹג אֶחָד שָׁמֶן׃ וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן
הַמְטַהֵר אֵת הָאִישׁ הַמִּטַּהֵר וְאֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד וְהִקְרִיב אֹתוֹ לְאָשָׁם וְאֶת־לֹג
הַשָּׁמֶן וְהֵנִיף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃

(אחרי מות) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן
בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיָּמֻתוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל־יָבֹא בְכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית
לַפָּרֹכֶת אֶל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בֶּעָנָן
אֵרָאֶה עַל־הַכַּפֹּרֶת׃ בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל־הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן־בָּקָר
לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה׃ כְּתֹנֶת־בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי־בַד
יִהְיוּ עַל־בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ
הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם׃ וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה׃ וְהִקְרִיב
אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ׃ (לוי)
וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד׃ וְנָתַן אַהֲרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיהוָה
וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו
הַגּוֹרָל לַיהוָה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת׃ וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל
לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־חַי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל
הַמִּדְבָּרָה׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ
וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ׃ (ישרא) וְלָקַח
מְלֹא־הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמְלֹא חָפְנָיו
קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת׃ וְנָתַן אֶת־הַקְּטֹרֶת עַל־
הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה וְכִסָּה ׀ עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת־הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־
הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת׃ וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי
הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ׃
וְשָׁחַט אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת־דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית
לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ
עַל־הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת׃ וְכִפֶּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם
בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם׃ וְכָל־אָדָם לֹא־יִהְיֶה ׀ בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר
בַּקֹּדֶשׁ עַד־צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל׃
(קדשים) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא
תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ (לוי) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים
לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ׃ בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר

עַד־יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף׃ וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה׃ וְאֹכְלָיו עֲוֺנוֹ יִשָּׂא כִּי־אֶת־קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם
לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט׃ וְכַרְמְךָ
לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ (ישרא) לֹא תִּגְנֹבוּ וְלֹא־תְכַחֲשׁוּ וְלֹא־תְשַׁקְּרוּ אִישׁ
בַּעֲמִיתוֹ׃ וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי
יְהוָה׃ לֹא־תַעֲשֹׁק אֶת־רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר
אִתְּךָ עַד־בֹּקֶר׃ לֹא־תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל
וְיָרֵאתָ מֵּאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃

(אמר) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא־יִטַּמָּא בְּעַמָּיו׃ כִּי אִם־לִשְׁאֵרוֹ
הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו׃ וְלַאֲחֹתוֹ
הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא׃ לֹא
יִטַּמָּא בַּעַל בְּעַמָּיו לְהֵחַלּוֹ׃ לֹא־יִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת
זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת׃ קְדֹשִׁים יִהְיוּ
לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה לֶחֶם
אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ׃ (לוי) אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה לֹא
יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי־קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו׃
וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי־אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה־לָּךְ כִּי
קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תֵחֵל לִזְנוֹת אֶת־
אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר־
יוּצַק עַל־רֹאשׁוֹ ׀ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים
אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם׃ וְעַל כָּל־נַפְשֹׁת מֵת לֹא
יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא׃ וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יְחַלֵּל אֵת
מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה׃ (ישרא)

וְהוּא אִשָּׁה בִבְתוּלֶיהָ יִקָּח׃ אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה
לֹא יִקָּח כִּי אִם־בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה׃ וְלֹא־יְחַלֵּל זַרְעוֹ
בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ׃

(בהר סיני) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה׃ שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע
שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃ (לוי)
וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה שָׂדְךָ
לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר׃ אֵת סְפִיחַ קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר
וְאֶת־עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ׃ וְהָיְתָה
שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ
וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ׃ וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה
כָל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל׃ (ישרא) וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע שַׁבְּתֹת שָׁנִים שֶׁבַע
שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ יְמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע
וְאַרְבָּעִים שָׁנָה׃ וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר
לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אַרְצְכֶם׃ וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת
שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל
הִוא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ
תָּשֻׁבוּ׃ יוֹבֵל הִוא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרָעוּ
וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נְזִרֶיהָ׃ כִּי יוֹבֵל הִוא
קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃ בִּשְׁנַת
הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ׃

(בחקתי) אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם׃
וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעִתָּם וְנָתְנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה
יִתֵּן פִּרְיוֹ׃ וְהִשִּׂיג לָכֶם דַּיִשׁ אֶת־בָּצִיר וּבָצִיר יַשִּׂיג אֶת־זָרַע
וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶם׃ (לוי) וְנָתַתִּי

שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן־הארץ
וחרב לא־תעבר בארצכם: ורדפתם את־איביכם ונפלו לפניכם
לחרב: ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו
ונפלו איביכם לפניכם לחרב: ופניתי אליכם והפריתי אתכם
והרביתי אתכם והקימתי את־בריתי אתכם: (ישרא) ואכלתם
ישן נושן וישן מפני חדש תוציאו: ונתתי משכני בתוככם
ולא־תגעל נפשי אתכם: והתהלכתי בתוככם והייתי לכם
לאלהים ואתם תהיו־לי לעם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי
אתכם מארץ מצרים מהית להם עבדים ואשבר מטת עלכם
ואולך אתכם קוממיות:

(במדבר) וידבר יהוה אל־משה במדבר סיני באהל מועד באחד
לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים
לאמר: שאו את־ראש כל־עדת בני־ישראל למשפחתם לבית
אבתם במספר שמות כל־זכר לגלגלתם: מבן עשרים שנה
ומעלה כל־יצא צבא בישראל תפקדו אתם לצבאתם אתה
ואהרן: ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית־אבתיו
הוא: (לוי) ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם לראובן
אליצור בן־שדיאור: לשמעון שלמיאל בן־צורישדי: ליהודה
נחשון בן־עמינדב: ליששכר נתנאל בן־צוער: לזבולן אליאב
בן־חלן: לבני יוסף לאפרים אלישמע בן־עמיהוד למנשה גמליאל
בן־פדהצור: לבנימן אבידן בן־גדעני: לדן אחיעזר בן־עמישדי:
לאשר פגעיאל בן־עכרן: לגד אליסף בן־דעואל: לנפתלי אחירע
בן־עינן: אלה קרואי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי
ישראל הם: (ישרא) ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר
נקבו בשמות: ואת כל־העדה הקהילו באחד לחדש השני
ויתילדו על־משפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים

שָׁנָה וָמַעְלָה לְגֻלְגְּלֹתָם׃ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם
בְּמִדְבַּר סִינָי׃

(נשא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי
גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וָמַעְלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לִצְבֹא צָבָא
לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי
לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא׃ (לוי) וְנָשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד
מִכְסֵהוּ וּמִכְסֵה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמָעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְאֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ ׀ פֶּתַח ׀ שַׁעַר הֶחָצֵר
אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־
כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לָהֶם וְעָבָדוּ׃ עַל־פִּי אַהֲרֹן
וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְכָל־מַשָּׂאָם וּלְכֹל עֲבֹדָתָם
וּפְקַדְתֶּם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מַשָּׂאָם׃ זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת
בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן׃ (ישרא) בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית־אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם׃
מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא
לַצָּבָא לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם
לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו׃
וְעַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם
וּלְכֹל עֲבֹדָתָם וּבְשֵׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם׃ זֹאת
עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד
אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃

(בהעלתך) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ
אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֵּרֹת אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ
שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת׃ וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה
נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה

זָהָב עַד־יְרֵכָהּ עַד־פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהֹוָה
אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה׃ (לוי) וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטִהַרְתָּ אֹתָם׃ וְכֹה־
תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל־
כָּל־בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטֶּהָרוּ׃ וְלָקְחוּ פַּר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ
סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וּפַר־שֵׁנִי בֶן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת׃ וְהִקְרַבְתָּ
אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (ישרא)
וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהֹוָה וְסָמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם
עַל־הַלְוִיִּם׃ וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהֹוָה מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהֹוָה׃ וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם
עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה
לַיהֹוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם׃ וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אַהֲרֹן וְלִפְנֵי
בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהֹוָה׃ וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם׃

(שלח לך) וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ שְׁלַח־לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ
אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד
אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כֹּל נָשִׂיא בָהֶם׃ וַיִּשְׁלַח אֹתָם
מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּארָן עַל־פִּי יְהֹוָה כֻּלָּם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
הֵמָּה׃ (לוי) וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בֶּן־זַכּוּר׃ לְמַטֵּה
שִׁמְעוֹן שָׁפָט בֶּן־חוֹרִי׃ לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה׃ לְמַטֵּה
יִשָּׂשכָר יִגְאָל בֶּן־יוֹסֵף׃ לְמַטֵּה אֶפְרָיִם הוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן׃ לְמַטֵּה
בִנְיָמִן פַּלְטִי בֶּן־רָפוּא׃ לְמַטֵּה זְבוּלֻן גַּדִּיאֵל בֶּן־סוֹדִי׃ לְמַטֵּה יוֹסֵף
לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶּן־סוּסִי׃ לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גְּמַלִּי׃ לְמַטֵּה
אָשֵׁר סְתוּר בֶּן־מִיכָאֵל׃ לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחְבִּי בֶּן־וָפְסִי׃ לְמַטֵּה גָד
גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי׃ אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר
אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ׃ (ישרא) וַיִּשְׁלַח

אֹתָם מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב
וַעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר׃ וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב
עָלֶיהָ הֶחָזָק הוּא הֲרָפֶה הַמְעַט הוּא אִם־רָב׃ וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הֲטוֹבָה הִוא אִם־רָעָה וּמָה הֶעָרִים אֲשֶׁר־הוּא
יוֹשֵׁב בָּהֵנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים׃ וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׁמֵנָה הִוא
אִם־רָזָה הֲיֵשׁ־בָּהּ עֵץ אִם־אַיִן וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ
וְהַיָּמִים יְמֵי בִּכּוּרֵי עֲנָבִים׃

(קרח) וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי
אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן׃ וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים
מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרִאֵי מוֹעֵד אַנְשֵׁי־
שֵׁם׃ וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי
כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל
יְהוָה׃ (לוי) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו׃ וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל־
כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ
וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ יַקְרִיב אֵלָיו׃ זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־
לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ׃ וּתְנוּ בָהֵן ׀ אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן ׀
קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ
רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי׃ (ישראל) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי
לֵוִי׃ הַמְעַט מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת
יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה
וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם׃ וַיַּקְרֵב אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אַחֶיךָ בְנֵי־לֵוִי
אִתָּךְ וּבִקַּשְׁתֶּם גַּם־כְּהֻנָּה׃ לָכֵן אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־
יְהוָה וְאַהֲרֹן מַה־הוּא כִּי תַלִּינוּ עָלָיו׃ וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא
לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה׃ הַמְעַט כִּי
הֶעֱלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ לַהֲמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׂתָּרֵר
עָלֵינוּ גַּם־הִשְׂתָּרֵר׃

(חקת) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ זֹאת חֻקַּת
הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר ׀ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ
אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה
עָלֶיהָ עֹל׃ וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו׃ וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ
וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים׃ וְשָׂרַף
אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עֹרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־פִּרְשָׁהּ
יִשְׂרֹף׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלָעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־
תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה׃ (לוי) וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם
וְאַחַר יָבֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד־הָעָרֶב׃ וְהַשֹּׂרֵף אֹתָהּ
יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ וְאָסַף ׀
אִישׁ טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר
וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִוא׃ (ישרא)
וְכִבֶּס הָאֹסֵף אֶת־אֵפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהָיְתָה
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם׃ הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל־
נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים׃ הוּא יִתְחַטָּא־בוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהָר וְאִם־לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר׃ כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת
וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ׃
זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר
בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃ וְכֹל כְּלִי פָתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פָּתִיל
עָלָיו טָמֵא הוּא׃ וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל־חֶרֶב אוֹ
בְמֵת אוֹ־בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃ וְלָקְחוּ לַטָּמֵא
מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כֶּלִי׃
(בלק) וַיַּרְא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֵת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי׃

ויגר מואב מפני העם מאד כי רב־הוא ויקץ מואב
מפני בני ישראל: ויאמר מואב אל־זקני מדין עתה ילחכו
הקהל את־כל־סביבתינו כלחך השור את ירק השדה ובלק
בן־צפור מלך למואב בעת ההוא: (לוי) וישלח מלאכים אל־
בלעם בן־בעור פתורה אשר על־הנהר ארץ בני־עמו לקרא־לו
לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את־עין הארץ והוא
ישב ממלי: ועתה לכה־נא ארה־לי את־העם הזה כי־עצום הוא
ממני אולי אוכל נכה־בו ואגרשנו מן־הארץ כי ידעתי את אשר־
תברך מברך ואשר תאר יואר: וילכו זקני מואב וזקני מדין
וקסמים בידם ויבאו אל־בלעם וידברו אליו דברי בלק: (ישרא)
ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר כאשר
ידבר יהוה אלי וישבו שרי־מואב עם־בלעם: ויבא אלהים אל־
בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך: ויאמר בלעם אל־
האלהים בלק בן־צפר מלך מואב שלח אלי: הנה העם היצא
ממצרים ויכס את־עין הארץ עתה לכה קבה־לי אתו אולי
אוכל להלחם בו וגרשתיו: ויאמר אלהים אל־בלעם לא תלך
עמהם לא תאר את־העם כי ברוך הוא:

(פינחס) וידבר יהוה אל־משה לאמר: פינחס בן־אלעזר בן־
אהרן הכהן השיב את־חמתי מעל בני־ישראל בקנאו
את־קנאתי בתוכם ולא־כליתי את־בני־ישראל בקנאתי: לכן
אמר הנני נתן לו את־בריתי שלום: (לוי) והיתה לו ולזרעו
אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על־
בני ישראל: ושם איש ישראל המכה אשר הכה את־המדינית
זמרי בן־סלוא נשיא בית־אב לשמעני: ושם האשה המכה
המדינית כזבי בת־צור ראש אמות בית־אב במדין הוא: (ישרא)
וידבר יהוה אל־משה לאמר: צרור את־המדינים והכיתם אותם:

כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר־נִכְּלוּ לָכֶם עַל־דְּבַר־פְּעוֹר
וְעַל־דְּבַר כָּזְבִּי בַת־נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמֻּכָּה בְיוֹם־הַמַּגֵּפָה עַל־
דְּבַר־פְּעוֹר׃ וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל
אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר׃ שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ ׀ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יֹצֵא צָבָא
בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־
יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר׃ מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

(מטות) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ אִישׁ כִּי־יִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה
אוֹ־הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל־
הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה׃ וְאִשָּׁה כִּי־תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה וְאָסְרָה אִסָּר
בְּבֵית אָבִיהָ בִּנְעֻרֶיהָ׃ וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וֶאֱסָרָהּ אֲשֶׁר
אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר
אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ וְאִם־הֵנִיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ
כָּל־נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיהוָה יִסְלַח־
לָהּ כִּי־הֵנִיא אָבִיהָ אֹתָהּ׃ וְאִם־הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ
אוֹ מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ׃ וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם
שָׁמְעוֹ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ
יָקֻמוּ׃ וְאִם בְּיוֹם שְׁמֹעַ אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר
עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַיהוָה יִסְלַח־
לָהּ׃ (לוי) וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ
יָקוּם עָלֶיהָ׃ וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה אוֹ־אָסְרָה אִסָּר עַל־נַפְשָׁהּ
בִּשְׁבֻעָה׃ וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרִשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל־
נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם ׀
אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאִסַּר נַפְשָׁהּ לֹא

יָקוּם אִישָׁהּ הֵפֵרָם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ׃ (ישרא) כָּל־נֵדֶר וְכָל־שְׁבֻעַת
אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ׃ וְאִם־הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ
לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהֵקִים אֶת־כָּל־נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֱסָרֶיהָ
אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי־הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ׃ וְאִם־הָפֵר
יָפֵר אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֺנָהּ׃ אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׃
(מסעי) אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצָאֵיהֶם
לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם׃ וַיִּסְעוּ
מֵרַעְמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרָיִם׃ (לוי)
וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם
עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים׃ וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת׃
וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר׃ (ישרא) וַיִּסְעוּ
מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צְפוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי
מִגְדֹּל׃ וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ
דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר אֵתָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה׃ וַיִּסְעוּ מִמָּרָה
וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וּבְאֵילִם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים
וַיַּחֲנוּ־שָׁם׃ וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף׃

(הדברים) אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף בֵּין־פָּארָן וּבֵין־תֹּפֶל
וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב׃ אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר־שֵׂעִיר
עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃ וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד
לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ
אֲלֵהֶם׃ (לוי) אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֵת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֵת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרֶעִי׃

בְּעֵ֥בֶר הַיַּרְדֵּ֖ן בְּאֶ֣רֶץ מוֹאָ֑ב הוֹאִ֣יל מֹשֶׁ֔ה בֵּאֵ֛ר אֶת־הַתּוֹרָ֥ה הַזֹּ֖את
לֵאמֹֽר׃ יְהוָ֧ה אֱלֹהֵ֛ינוּ דִּבֶּ֥ר אֵלֵ֖ינוּ בְּחֹרֵ֣ב לֵאמֹ֑ר רַב־לָכֶ֥ם שֶׁ֖בֶת בָּהָ֥ר
הַזֶּֽה׃ פְּנ֣וּ ׀ וּסְע֣וּ לָכֶ֗ם וּבֹ֨אוּ הַ֥ר הָֽאֱמֹרִי֮ וְאֶל־כָּל־שְׁכֵנָיו֒ בָּעֲרָבָ֥ה
בָהָ֛ר וּבַשְּׁפֵלָ֥ה וּבַנֶּ֖גֶב וּבְח֣וֹף הַיָּ֑ם אֶ֤רֶץ הַֽכְּנַעֲנִי֙ וְהַלְּבָנ֔וֹן עַד־הַנָּהָ֥ר
הַגָּדֹ֖ל נְהַ֥ר פְּרָֽת׃ (ישרא׳) רְאֵ֛ה נָתַ֥תִּי לִפְנֵיכֶ֖ם אֶת־הָאָ֑רֶץ בֹּ֚אוּ וּרְשׁ֣וּ
אֶת־הָאָ֗רֶץ אֲשֶׁ֣ר נִשְׁבַּ֣ע יְהוָ֡ה לַ֠אֲבֹתֵיכֶם לְאַבְרָהָ֨ם לְיִצְחָ֤ק
וּֽלְיַעֲקֹב֙ לָתֵ֣ת לָהֶ֔ם וּלְזַרְעָ֖ם אַחֲרֵיהֶֽם׃ וָאֹמַ֣ר אֲלֵכֶ֔ם בָּעֵ֥ת הַהִ֖וא
לֵאמֹ֑ר לֹא־אוּכַ֥ל לְבַדִּ֖י שְׂאֵ֥ת אֶתְכֶֽם׃ יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם הִרְבָּ֣ה
אֶתְכֶ֑ם וְהִנְּכֶ֣ם הַיּ֔וֹם כְּכוֹכְבֵ֥י הַשָּׁמַ֖יִם לָרֹֽב׃ יְהוָ֞ה אֱלֹהֵ֣י
אֲבֽוֹתֵכֶ֗ם יֹסֵ֧ף עֲלֵיכֶ֛ם כָּכֶ֖ם אֶ֣לֶף פְּעָמִ֑ים וִיבָרֵ֣ךְ אֶתְכֶ֔ם כַּאֲשֶׁ֖ר
דִּבֶּ֥ר לָכֶֽם׃

(ואתחנן) וָאֶתְחַנַּ֖ן אֶל־יְהוָ֑ה בָּעֵ֥ת הַהִ֖וא לֵאמֹֽר׃ אֲדֹנָ֣י יֱהֹוִ֗ה
אַתָּ֤ה הַֽחִלּ֙וֹתָ֙ לְהַרְא֣וֹת אֶֽת־עַבְדְּךָ֔ אֶת־גָּדְלְךָ֖ וְאֶת־יָדְךָ֣
הַחֲזָקָ֑ה אֲשֶׁ֤ר מִי־אֵל֙ בַּשָּׁמַ֣יִם וּבָאָ֔רֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂ֥ה כְמַעֲשֶׂ֖יךָ
וְכִגְבוּרֹתֶֽךָ׃ אֶעְבְּרָה־נָּ֗א וְאֶרְאֶה֙ אֶת־הָאָ֣רֶץ הַטּוֹבָ֔ה אֲשֶׁ֖ר בְּעֵ֣בֶר
הַיַּרְדֵּ֑ן הָהָ֥ר הַטּ֛וֹב הַזֶּ֖ה וְהַלְּבָנֹֽן׃ (לוי) וַיִּתְעַבֵּ֨ר יְהוָ֥ה בִּי֙ לְמַ֣עַנְכֶ֔ם
וְלֹ֥א שָׁמַ֖ע אֵלָ֑י וַיֹּ֨אמֶר יְהוָ֤ה אֵלַי֙ רַב־לָ֔ךְ אַל־תּ֗וֹסֶף דַּבֵּ֥ר אֵלַ֛י
ע֖וֹד בַּדָּבָ֥ר הַזֶּֽה׃ עֲלֵ֣ה ׀ רֹ֣אשׁ הַפִּסְגָּ֗ה וְשָׂ֥א עֵינֶ֛יךָ יָ֧מָּה וְצָפֹ֛נָה
וְתֵימָ֥נָה וּמִזְרָ֖חָה וּרְאֵ֣ה בְעֵינֶ֑יךָ כִּי־לֹ֥א תַעֲבֹ֖ר אֶת־הַיַּרְדֵּ֥ן הַזֶּֽה׃
וְצַ֥ו אֶת־יְהוֹשֻׁ֖עַ וְחַזְּקֵ֣הוּ וְאַמְּצֵ֑הוּ כִּי־ה֣וּא יַעֲבֹ֗ר לִפְנֵי֙ הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה
וְה֙וּא יַנְחִ֣יל אוֹתָ֔ם אֶת־הָאָ֖רֶץ אֲשֶׁ֥ר תִּרְאֶֽה׃ וַנֵּ֣שֶׁב בַּגָּ֔יְא מ֖וּל
בֵּ֥ית פְּעֽוֹר׃ וְעַתָּ֣ה יִשְׂרָאֵ֗ל שְׁמַ֤ע אֶל־הַֽחֻקִּים֙ וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִ֔ים
אֲשֶׁ֧ר אָנֹכִ֛י מְלַמֵּ֥ד אֶתְכֶ֖ם לַעֲשׂ֑וֹת לְמַ֣עַן תִּֽחְי֗וּ וּבָאתֶם֙ וִֽירִשְׁתֶּ֣ם
אֶת־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֧ר יְהוָ֛ה אֱלֹהֵ֥י אֲבֹתֵיכֶ֖ם נֹתֵ֥ן לָכֶֽם׃ לֹ֣א תֹסִ֗פוּ
עַל־הַדָּבָר֙ אֲשֶׁ֤ר אָנֹכִי֙ מְצַוֶּ֣ה אֶתְכֶ֔ם וְלֹ֥א תִגְרְע֖וּ מִמֶּ֑נּוּ לִשְׁמֹ֗ר
אֶת־מִצְוֺת֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י מְצַוֶּ֥ה אֶתְכֶֽם׃ עֵינֵיכֶ֣ם

הָרֹאֹ֔ת אֵ֛ת אֲשֶׁר־עָשָׂ֥ה יְהֹוָ֖ה בְּבַ֣עַל פְּע֑וֹר כִּ֣י כָל־הָאִ֗ישׁ אֲשֶׁ֤ר
הָלַךְ֙ אַחֲרֵ֣י בַֽעַל־פְּע֔וֹר הִשְׁמִיד֛וֹ יְהֹוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ מִקִּרְבֶּֽךָ׃ וְאַתֶּם֙
הַדְּבֵקִ֔ים בַּֽיהֹוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם חַיִּ֥ים כֻּלְּכֶ֖ם הַיּֽוֹם׃ (ישרא) רְאֵ֣ה ׀ לִמַּ֣דְתִּי
אֶתְכֶ֗ם חֻקִּים֙ וּמִשְׁפָּטִ֔ים כַּאֲשֶׁ֥ר צִוַּ֖נִי יְהֹוָ֣ה אֱלֹהָ֑י לַעֲשׂ֣וֹת כֵּ֔ן בְּקֶ֣רֶב
הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר אַתֶּ֛ם בָּאִ֥ים שָׁ֖מָּה לְרִשְׁתָּֽהּ׃ וּשְׁמַרְתֶּם֮ וַעֲשִׂיתֶם֒
כִּ֣י הִ֤וא חָכְמַתְכֶם֙ וּבִ֣ינַתְכֶ֔ם לְעֵינֵ֖י הָעַמִּ֑ים אֲשֶׁ֣ר יִשְׁמְע֗וּן אֵ֚ת כָּל־
הַחֻקִּ֣ים הָאֵ֔לֶּה וְאָמְר֗וּ רַ֚ק עַם־חָכָ֣ם וְנָב֔וֹן הַגּ֥וֹי הַגָּד֖וֹל הַזֶּֽה׃ כִּ֚י
מִי־ג֣וֹי גָּד֔וֹל אֲשֶׁר־ל֥וֹ אֱלֹהִ֖ים קְרֹבִ֣ים אֵלָ֑יו כַּיהֹוָ֣ה אֱלֹהֵ֔ינוּ בְּכָל־
קָרְאֵ֖נוּ אֵלָֽיו׃ וּמִי֙ גּ֣וֹי גָּד֔וֹל אֲשֶׁר־ל֛וֹ חֻקִּ֥ים וּמִשְׁפָּטִ֖ים צַדִּיקִ֑ם
כְּכֹל֙ הַתּוֹרָ֣ה הַזֹּ֔את אֲשֶׁ֧ר אָנֹכִ֛י נֹתֵ֥ן לִפְנֵיכֶ֖ם הַיּֽוֹם׃

(עקב) וְהָיָ֣ה ׀ עֵ֣קֶב תִּשְׁמְע֗וּן אֵ֤ת הַמִּשְׁפָּטִים֙ הָאֵ֔לֶּה וּשְׁמַרְתֶּ֥ם
וַעֲשִׂיתֶ֖ם אֹתָ֑ם וְשָׁמַר֩ יְהֹוָ֨ה אֱלֹהֶ֜יךָ לְךָ֗ אֶת־הַבְּרִית֙ וְאֶת־
הַחֶ֔סֶד אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע לַאֲבֹתֶֽיךָ׃ וַאֲהֵ֣בְךָ֔ וּבֵרַכְךָ֖ וְהִרְבֶּ֑ךָ וּבֵרַ֣ךְ פְּרִֽי־
בִטְנְךָ֣ וּפְרִֽי־אַ֠דְמָתֶךָ דְּגָנְךָ֞ וְתִירֹשְׁךָ֣ וְיִצְהָרֶ֗ךָ שְׁגַר־אֲלָפֶ֙יךָ֙ וְעַשְׁתְּרֹ֣ת
צֹאנֶ֔ךָ עַ֚ל הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּ֥ע לַאֲבֹתֶ֖יךָ לָ֥תֶת לָֽךְ׃ בָּר֥וּךְ תִּהְיֶ֖ה
מִכָּל־הָעַמִּ֑ים לֹא־יִהְיֶ֥ה בְךָ֛ עָקָ֥ר וַעֲקָרָ֖ה וּבִבְהֶמְתֶּֽךָ׃ וְהֵסִ֧יר יְהֹוָ֛ה
מִמְּךָ֖ כָּל־חֹ֑לִי וְכָל־מַדְוֵי֩ מִצְרַ֨יִם הָרָעִ֜ים אֲשֶׁ֣ר יָדַ֗עְתָּ לֹ֤א יְשִׂימָם֙
בָּ֔ךְ וּנְתָנָ֖ם בְּכָל־שֹׂנְאֶֽיךָ׃ וְאָכַלְתָּ֣ אֶת־כָּל־הָעַמִּ֗ים אֲשֶׁ֨ר יְהֹוָ֤ה
אֱלֹהֶ֙יךָ֙ נֹתֵ֣ן לָ֔ךְ לֹא־תָח֥וֹס עֵינְךָ֖ עֲלֵיהֶ֑ם וְלֹ֤א תַעֲבֹד֙ אֶת־אֱלֹ֣הֵיהֶ֔ם
כִּֽי־מוֹקֵ֥שׁ ה֖וּא לָֽךְ׃ כִּ֤י תֹאמַר֙ בִּלְבָ֣בְךָ֔ רַבִּ֛ים הַגּוֹיִ֥ם הָאֵ֖לֶּה מִמֶּ֑נִּי
אֵיכָ֥ה אוּכַ֖ל לְהוֹרִישָֽׁם׃ לֹ֥א תִירָ֖א מֵהֶ֑ם זָכֹ֣ר תִּזְכֹּ֗ר אֵ֤ת אֲשֶׁר־עָשָׂה֙
יְהֹוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ לְפַרְעֹ֖ה וּלְכָל־מִצְרָֽיִם׃ הַמַּסֹּ֨ת הַגְּדֹלֹ֜ת אֲשֶׁר־רָא֣וּ
עֵינֶ֗יךָ וְהָאֹתֹ֤ת וְהַמֹּֽפְתִים֙ וְהַיָּ֤ד הַחֲזָקָה֙ וְהַזְּרֹ֣עַ הַנְּטוּיָ֔ה אֲשֶׁ֥ר
הוֹצִֽאֲךָ֖ יְהֹוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ כֵּֽן־יַעֲשֶׂ֞ה יְהֹוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ לְכָל־הָ֣עַמִּ֔ים אֲשֶׁר־
אַתָּ֥ה יָרֵ֖א מִפְּנֵיהֶֽם׃ וְגַם֙ אֶת־הַצִּרְעָ֔ה יְשַׁלַּ֛ח יְהֹוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ בָּ֑ם
עַד־אֲבֹ֗ד הַנִּשְׁאָרִ֛ים וְהַנִּסְתָּרִ֖ים מִפָּנֶֽיךָ׃ לֹ֥א תַעֲרֹ֖ץ מִפְּנֵיהֶ֑ם כִּֽי־

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא׃ (לוי) וְנָשַׁל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ מְעַט מְעָט לֹא תוּכַל כַּלֹּתָם מַהֵר פֶּן־
תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ וּנְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָמָם
מְהוּמָה גְדֹלָה עַד הִשָּׁמְדָם׃ וְנָתַן מַלְכֵיהֶם בְּיָדֶךָ וְהַאֲבַדְתָּ
אֶת־שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד הִשְׁמִדְךָ
אֹתָם׃ פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לֹא־תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב
עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לָךְ פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃
וְלֹא־תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל־בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ ׀ תְּשַׁקְּצֶנּוּ
וְתַעֵב ׀ תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי־חֵרֶם הוּא׃ כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם׃ וְזָכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לְמַעַן
עַנֹּתְךָ לְנַסֹּתְךָ לָדַעַת אֶת־אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ הֲתִשְׁמֹר מִצְוֹתָו אִם־לֹא׃
וַיְעַנְּךָ וַיַּרְעִבֶךָ וַיַּאֲכִלְךָ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן
אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֲךָ כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי
עַל־כָּל־מוֹצָא פִי־יְהוָה יִחְיֶה הָאָדָם׃ (ישרא) שִׂמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה
מֵעָלֶיךָ וְרַגְלְךָ לֹא בָצֵקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ וְיָדַעְתָּ עִם־לְבָבֶךָ
כִּי כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־
מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ׃ כִּי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם עֲיָנֹת וּתְהֹמֹת
יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר׃ אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן
אֶרֶץ־זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ׃ אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל־בָּהּ לֶחֶם
לֹא־תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל וּמֵהֲרָרֶיהָ תַּחְצֹב
נְחֹשֶׁת׃ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃

(ראה) רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה׃ אֶת־הַבְּרָכָה

אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם׃ וְהַקְּלָלָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אַחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם׃ וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָתַתָּה אֶת־הַבְּרָכָה
עַל־הַר גְּרִזִים וְאֶת־הַקְּלָלָה עַל־הַר עֵיבָל׃ הֲלֹא־הֵמָּה בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּעֲרָבָה
מוּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה׃ כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבֹא
לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ
וִישַׁבְתֶּם־בָּהּ׃ (לוי) וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃ אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים
אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ
לְרִשְׁתָּהּ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה׃ אַבֵּד תְּאַבְּדוּן
אֶת־כָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם
אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃
וְנִתַּצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת־מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן
בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שְׁמָם מִן־הַמָּקוֹם
הַהוּא׃ לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ
תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה׃ (ישרא) וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם
וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת
בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם׃ וַאֲכַלְתֶּם־שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם
בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ לֹא
תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו׃
כִּי לֹא־בָאתֶם עַד־עָתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ וַעֲבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב
וִישַׁבְתֶּם־בֶּטַח׃
(שפטים) שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק׃
לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תַכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר
עֵינֵי חֲכָמִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם׃ צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה
וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ (לוי) לֹא־תִטַּע
לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל־עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לָּךְ׃
וְלֹא־תָקִים לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ לֹא־תִזְבַּח לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֲבַת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ כִּי־יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־
אֱלֹהֶיךָ לַעֲבֹר בְּרִיתוֹ׃ וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ
לָהֶם וְלַשֶּׁמֶשׁ ׀ אוֹ לַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי׃
וְהֻגַּד־לְךָ וְשָׁמָעְתָּ וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נֶעֶשְׂתָה
הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְהוֹצֵאתָ אֶת־הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת־
הָאִשָּׁה הַהִוא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֶל־שְׁעָרֶיךָ אֶת־
הָאִישׁ אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה וּסְקַלְתָּם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ׃ עַל־פִּי ׀ שְׁנַיִם
עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת לֹא יוּמַת עַל־פִּי עֵד אֶחָד׃
יַד הָעֵדִים תִּהְיֶה־בּוֹ בָרִאשֹׁנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל־הָעָם בָּאַחֲרֹנָה
וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין־דָּם ׀ לְדָם
בֵּין־דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם וְאֶל־הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְדָרַשְׁתָּ וְהִגִּידוּ לְךָ
אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט׃ וְעָשִׂיתָ עַל־פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן־
הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר

יוֹרוּךָ: (ישרא) עַל־פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ וְעַל־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר־
יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר מִן־הַדָּבָר אֲשֶׁר־יַגִּידוּ לְךָ יָמִין
וּשְׂמֹאל: וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ אֶל־הַכֹּהֵן הָעֹמֵד
לְשָׁרֶת שָׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אוֹ אֶל־הַשֹּׁפֵט וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא
וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל: וְכָל־הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא יְזִידוּן עוֹד:

(כי תצא) כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ: וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת־תֹּאַר
וְחָשַׁקְתָּ בָהּ וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה: וַהֲבֵאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְגִלְּחָה
אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנֶיהָ: וְהֵסִירָה אֶת־שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ
מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתֶךָ וּבָכְתָה אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ יֶרַח יָמִים
וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה: וְהָיָה אִם־לֹא
חָפַצְתָּ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא־תִמְכְּרֶנָּה בַּכָּסֶף לֹא־
תִתְעַמֵּר בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עִנִּיתָהּ: (לוי) כִּי־תִהְיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי
נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ־לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה
וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לַשְּׂנִיאָה: וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת־
בָּנָיו אֵת אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת־בֶּן־הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי
בֶן־הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר: כִּי אֶת־הַבְּכֹר בֶּן־הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֶת לוֹ פִּי
שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ כִּי־הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט
הַבְּכֹרָה: (ישרא) כִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ
בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: וְתָפְשׂוּ
בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל־שַׁעַר מְקֹמוֹ:
וְאָמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקֹלֵנוּ
זוֹלֵל וְסֹבֵא: וּרְגָמֻהוּ כָּל־אַנְשֵׁי עִירוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת וּבִעַרְתָּ הָרָע
מִקִּרְבֶּךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ:

(כי תבוא) וְהָיָה כִּי־תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן
לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּ בָּהּ: וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית ׀

כָּל־פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ
וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן
שְׁמוֹ שָׁם׃ וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת לָנוּ׃ (לוי) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ
לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־שָׁם
לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב׃ וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ
עֲבֹדָה קָשָׁה׃ וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־
קֹלֵנוּ וַיַּרְא אֶת־עָנְיֵנוּ וְאֶת־עֲמָלֵנוּ וְאֶת־לַחֲצֵנוּ׃ וַיּוֹצִאֵנוּ יְהוָה
מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה וּבְמֹרָא גָּדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים׃
וַיְבִאֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֶּן־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבַת
חָלָב וּדְבָשׁ׃ וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת־רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־
נָתַתָּה לִּי יְהוָה וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ בְכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ
אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ׃ (ישרא) כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת־
כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֵּוִי
לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ׃ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן־הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר לַיָּתוֹם
וְלָאַלְמָנָה כְּכָל־מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא־עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא
שָׁכָחְתִּי׃ לֹא־אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא־בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא וְלֹא־
נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי׃ הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ אֶת־
יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃

(נצבים) אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם

שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃ טַפְּכֶם
נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ׃
לְעָבְרְךָ בִּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת
עִמְּךָ הַיּוֹם׃ (לוי) לְמַעַן הָקִים־אֹתְךָ הַיּוֹם לוֹ לְעָם וְהוּא יִהְיֶה־
לְּךָ לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ וְלֹא אִתְּכֶם לְבַדְּכֶם אָנֹכִי כֹּרֵת אֶת־הַבְּרִית
הַזֹּאת וְאֶת־הָאָלָה הַזֹּאת׃ כִּי אֶת־אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד
הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם׃ (ישראל)
כִּי־אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר־יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְאֵת אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ
בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם׃ וַתִּרְאוּ אֶת־שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֵת גִּלֻּלֵיהֶם
עֵץ וָאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם׃ פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אוֹ
מִשְׁפָּחָה אוֹ־שֵׁבֶט אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ
וְלַעֲנָה׃ וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת־דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ
לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה־לִּי כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן סְפוֹת הָרָוָה
אֶת־הַצְּמֵאָה׃ לֹא־יֹאבֶה יְהוָה סְלֹחַ לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף־יְהוָה
וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל־הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה
וּמָחָה יְהוָה אֶת־שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם׃ וְהִבְדִּילוֹ יְהוָה לְרָעָה
מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה
הַזֶּה׃ וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנָּכְרִי
אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת־מַכּוֹת הָאָרֶץ הַהִוא וְאֶת־
תַּחֲלֻאֶיהָ אֲשֶׁר־חִלָּה יְהוָה בָּהּ׃ גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֵפָה כָל־אַרְצָהּ
לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ וְלֹא־יַעֲלֶה בָהּ כָּל־עֵשֶׂב כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם
וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבֹיִים אֲשֶׁר הָפַךְ יְהוָה בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ׃ וְאָמְרוּ
כָּל־הַגּוֹיִם עַל־מֶה עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת מֶה חֳרִי הָאַף
הַגָּדוֹל הַזֶּה׃ וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם

אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם וְלֹא חָלַק
לָהֶם׃ וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת־כָּל־הַקְּלָלָה
הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה׃ וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה
וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל־אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה׃ הַנִּסְתָּרֹת
לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת־
כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃

(וילך) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל
עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא וַיהוָה אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא ׀ עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא־יַשְׁמִיד אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ (לוי)
וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי
וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם׃ וּנְתָנָם יְהוָה לִפְנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם
כְּכָל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃ חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל־תִּירְאוּ וְאַל־
תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא
יַעַזְבֶךָּ׃ (ישרא) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל־
יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה אוֹתָם׃ וַיהוָה
הוּא ׀ הַהֹלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ לֹא
תִירָא וְלֹא תֵחָת׃ וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל־
הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ ׀ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד שְׁנַת
הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת׃ בְּבוֹא כָל־יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל־
יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם׃ הַקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְגֵרְךָ

אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיָרְאוּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וּבְנֵיהֶם
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלָמְדוּ לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים
אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן
שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

(האזינו) הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי: יַעֲרֹף
כַּמָּטָר לִקְחִי תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי כִּשְׂעִירִם עֲלֵי־דֶשֶׁא וְכִרְבִיבִים
עֲלֵי־עֵשֶׂב: כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ: (לוי) הַצּוּר
תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק
וְיָשָׁר הוּא: שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתֹּל: הַלְיְהוָה
תִּגְמְלוּ־זֹאת עַם נָבָל וְלֹא חָכָם הֲלוֹא־הוּא אָבִיךָ קָּנֶךָ הוּא
עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ: (ישרא) זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר־וָדֹר שְׁאַל
אָבִיךָ וְיַגֵּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ: בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ
בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי חֵלֶק יְהוָה
עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ: יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן
יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ: כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל־
גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ: יְהוָה בָּדָד
יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר:

(וזאת הברכה) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ: וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי
בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ
מִימִינוֹ אֵשְׁדָּת לָמוֹ: אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ
לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ: תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת
יַעֲקֹב: וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל: יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר: וְזֹאת לִיהוּדָה
וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר

מִצָּרָיו תִּהְיֶה׃ (לוי) וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר
נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה׃ הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא
רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו לֹא יָדָע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ
וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ׃ יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ
קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ׃ בָּרֵךְ יְהוָה חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו
תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן־יְקוּמוּן׃ לְבִנְיָמִן אָמַר
יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו
שָׁכֵן׃ (ישראל) וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהוָה אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם
מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת׃ וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ
יְרָחִים׃ וּמֵרֹאשׁ הַרְרֵי־קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם׃ וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ
וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה תָּבוֹאתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר
אֶחָיו׃ בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח
יַחְדָּו אַפְסֵי־אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה׃

II.

סדר הקריאה לראש חדש בחול.

Voor Nieuwemaansdagen, die op eenen werkdag invallen.

Men leest achtereenvolgens de afdeelingen וַיְדַבֵּר *tot* רֵיחַ נִיחֹחַ לה׳ (blz. 10—11), וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת *en* וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם (blz. 13), *aldus verdeeld:* כהן: וַיְדַבֵּר ··· עֹלָה תָמִיד, לוי: וְאָמַרְתָּ לָהֶם ··· רְבִיעִת הַהִין, שלישי: עֹלַת תָּמִיד ··· עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ, רביעי: וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם.
(*De orde voor* חנוכה וראש חדש *zie hieronder bij* חנוכה.)

III.

Voor feestelijke gedenkdagen.

Lezing van het Inwijdingsfeest סדר הקריאה לחנוכה.

Voor den eersten dag.

וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ
אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ

אֹתָם׃ וַיַּקְרִיבוּ נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂיאֵי
הַמַּטֹּת הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקֻדִים׃ וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה
שֵׁשׁ־עֶגְלֹת צָב וּשְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר עֲגָלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר
לְאֶחָד וַיַּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן׃ (לוי) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ קַח מֵאִתָּם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנָתַתָּה
אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגָלֹת
וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם׃ אֵת ׀ שְׁתֵּי הָעֲגָלוֹת וְאֵת
אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם׃ וְאֵת ׀ אַרְבַּע
הָעֲגָלֹת וְאֵת שְׁמֹנַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי מְרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד
אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ
עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ׃ וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֵת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם
הִמָּשַׁח אֹתוֹ וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂיאִם אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יַקְרִיבוּ אֶת־
קָרְבָּנָם לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ׃ (ישרא) וַיְהִי הַמַּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
אֶת־קָרְבָּנוֹ נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ וְקָרְבָּנוֹ
קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים
שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף
אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה
זֶה קָרְבַּן נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃

Voor den tweeden dag.

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר נְשִׂיא יִשָּׂשכָר׃ הִקְרִב אֶת־
קָרְבָּנוֹ קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ (לוי)

פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה:
שעיר עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן נְתַנְאֵ֖ל בֶּן־צוּעָֽר׃
(ישרא) בַּיּוֹם֙ הַשְּׁלִישִׁ֔י נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י זְבוּלֻ֑ן אֱלִיאָ֖ב בֶּן־חֵלֹֽן׃ קָרְבָּנ֞וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן אֱלִיאָ֖ב בֶּן־חֵלֹֽן׃

Voor den derden dag.

בַּיּוֹם֙ הַשְּׁלִישִׁ֔י נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י זְבוּלֻ֑ן אֱלִיאָ֖ב בֶּן־חֵלֹֽן׃ קָרְבָּנ֞וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: (לוי)
פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה:
שעיר עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן אֱלִיאָ֖ב בֶּן־חֵלֹֽן׃
(ישרא) בַּיּוֹם֙ הָֽרְבִיעִ֔י נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י רְאוּבֵ֑ן אֱלִיצ֖וּר בֶּן־שְׁדֵיאֽוּר׃ קָרְבָּנ֞וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן אֱלִיצ֖וּר בֶּן־שְׁדֵיאֽוּר׃

Voor den vierden dag.

בַּיּוֹם֙ הָֽרְבִיעִ֔י נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י רְאוּבֵ֑ן אֱלִיצ֖וּר בֶּן־שְׁדֵיאֽוּר׃ קָרְבָּנ֞וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: (לוי)
פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה:
שעיר עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים

אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה
זֶה קָרְבַּן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר:

(ישרא) בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: קָרְבָּנוֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶה קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי:

Voor den vijfden dag.

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: קָרְבָּנוֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: (לוי)
פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה:
שעיר עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה
זֶה קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי:

(ישראל) בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי נָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: קָרְבָּנוֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶה קָרְבַּן אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:

Voor den zesden dag (tevens ראש חדש).

Eerst uit het eerste ספר תורה *de afdeeling van* ראש חדש, *en wel:*
ובראשי: שלישי, על עלת התמיד ונסכה: לוי, וידבר ··· רביעת ההין: כהן
:רביעי, חרשיכם *uit het tweede* ספר תורה *onderstaande afdeeling*
ביום הששי *geheel. Daarna* חצי קדיש.

בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי נָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: קָרְבָּנוֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶה קָרְבַּן אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:

Voor den zevenden dag.

(Indien op dezen dag tevens ראש חדש *invalt, dan is de orde, zooals hierboven bij den zesden dag aangegeven is en wordt aan den* רביעי *de afdeeling* ביום השביעי *voorgelezen.)*

בַּיּוֹם֙ הַשְּׁבִיעִ֔י נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י אֶפְרָ֑יִם אֱלִֽישָׁמָ֖ע בֶּן־עַמִּיהֽוּד׃ קָרְבָּנ֗וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ (לוי)
פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה׃
שעיר עזים אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן אֱלִֽישָׁמָ֖ע בֶּן־עַמִּיהֽוּד׃
(ישרא) בַּיּוֹם֙ הַשְּׁמִינִ֔י נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י מְנַשֶּׁ֑ה גַּמְלִיאֵ֖ל בֶּן־פְּדָהצֽוּר׃ קָרְבָּנ֗וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן גַּמְלִיאֵ֖ל בֶּן־פְּדָהצֽוּר׃

Voor den achtsten dag.

כהן׃ ביום השמיני ··· מלאה קטרת׃ לוי׃ פר אחד ··· גמליאל בן פדהצור׃ ישראל׃ ביום התשיעי ··· כן עשה את המנרה׃

בַּיּוֹם֙ הַתְּשִׁיעִ֔י נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י בִנְיָמִ֑ן אֲבִידָ֖ן בֶּן־גִּדְעֹנִֽי׃ קָרְבָּנ֗וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן אֲבִידָ֖ן בֶּן־גִּדְעֹנִֽי׃
בַּיּוֹם֙ הָעֲשִׂירִ֔י נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י דָ֑ן אֲחִיעֶ֖זֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּֽי׃ קָרְבָּנ֗וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן אֲחִיעֶ֖זֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּֽי׃
בְּיוֹם֙ עַשְׁתֵּ֣י עָשָׂ֣ר י֔וֹם נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י אָשֵׁ֑ר פַּגְעִיאֵ֖ל בֶּן־עָכְרָֽן׃ קָרְבָּנ֗וֹ
קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו עד בני שנה חמשה
זֶ֛ה קָרְבַּ֥ן פַּגְעִיאֵ֖ל בֶּן־עָכְרָֽן׃
בְּיוֹם֙ שְׁנֵ֣ים עָשָׂ֣ר י֔וֹם נָשִׂ֖יא לִבְנֵ֣י נַפְתָּלִ֑י אֲחִירַ֖ע בֶּן־עֵינָֽן׃ קָרְבָּנ֗וֹ

קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו׳ עד בני שנה חמשה
זֶה קָרְבַּן אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃

זֹאת ׀ חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל
קַעֲרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִזְרְקֵי־כֶסֶף שְׁנֵים עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה׃ שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאַחַת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים
הַמִּזְרָק הָאֶחָד כֹּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ׃ כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה
הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל־זְהַב הַכַּפּוֹת עֶשְׂרִים וּמֵאָה׃ כָּל־הַבָּקָר
לָעֹלָה שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים אֵילִם שְׁנֵים־עָשָׂר כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
שְׁנֵים עָשָׂר וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עִזִּים שְׁנֵים עָשָׂר לְחַטָּאת׃ וְכֹל
בְּקַר ׀ זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילִם שִׁשִּׁים עַתֻּדִים
שִׁשִּׁים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁשִּׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הִמָּשַׁח
אֹתוֹ׃ וּבְבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל
מִדַּבֵּר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי
הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֵּרֹת אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת
הַנֵּרוֹת׃ וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה נֵרֹתֶיהָ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב
עַד־יְרֵכָהּ עַד־פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה׃

Lezing van het *Poerim*-feest, סדר הקריאה לפורים·

וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
בְּחַר־לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֵם בַּעֲמָלֵק מָחָר אָנֹכִי נִצָּב עַל־
רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי׃ וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ

מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם בַּעֲמָלֵק וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחוּר עָלוּ רֹאשׁ הַגִּבְעָה׃ (לוי)
וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר
עֲמָלֵק׃ וִידֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים וַיִּקְחוּ־אֶבֶן וַיָּשִׂימוּ תַחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ
וְאַהֲרֹן וְחוּר תָּמְכוּ בְיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה
עַד־בֹּא הַשָּׁמֶשׁ׃ וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עֲמָלֵק וְאֶת־עַמּוֹ לְפִי־
חָרֶב׃ (ישרא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים
בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי־מָחֹה אֶמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם׃
וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְהוָה ׀ נִסִּי׃ וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כֵּס
יָהּ מִלְחָמָה לַיהוָה בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר׃

VI.

Voor Middendagen, סדר הקריאה לחול המועד.

Voor חול המועד של פסח.

Op den eersten dag (indien niet op Sabbath invallende).

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ קַדֶּשׁ־לִי כָל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־רֶחֶם
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
הָעָם זָכוֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי
בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ׃ הַיּוֹם אַתֶּם
יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב׃ (לוי) וְהָיָה כִי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ
הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ
לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ
הַזֶּה׃ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַיהוָה׃ מַצּוֹת
יֵאָכֵל אֵת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ
שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלֶךָ׃ וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה
עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם׃ וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל־יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן
בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְּיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ
יְהוָה מִמִּצְרָיִם׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים

יָמִֽימָה׃ (ישרא) וְהָיָה כִּֽי־יְבִֽאֲךָ יְהֹוָה אֶל־אֶרֶץ הַֽכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר
נִשְׁבַּע לְךָ וְלַאֲבֹתֶיךָ וּנְתָנָהּ לָךְ׃ וְהַֽעֲבַרְתָּ כָל־פֶּֽטֶר־רֶחֶם לַיהֹוָה
וְכָל־פֶּטֶר ׀ שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיהֹוָה׃ וְכָל־פֶּטֶר
חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ
תִּפְדֶּה׃ וְהָיָה כִּֽי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה־זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהֹוָה מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ וַיְהִי כִּֽי־הִקְשָׁה
פַרְעֹה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהֲרֹג יְהֹוָה כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר אָדָם
וְעַד־בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל־כֵּן אֲנִי זֹבֵחַ לַיהֹוָה כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים
וְכָל־בְּכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה׃ וְהָיָה לְאוֹת עַל־יָדְכָה וּלְטוֹטָפֹת בֵּין
עֵינֶיךָ כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהֹוָה מִמִּצְרָיִם׃

Vervolgens uit het tweede ספר תורה.

וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיהֹוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד
וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם׃ וּמִנְחָתָם סֹלֶת
בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל תַּעֲשׂוּ׃
עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃ וּשְׂעִיר
חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת
הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה׃ כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם
אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהֹוָה עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃ וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

Op den tweeden dag.

(Op Zondag de afdeeling קדש לי כל בכור.)

אִם־כֶּסֶף ׀ תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה
לֹא־תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ׃ אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד־
בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃ כִּי הִוא כְסוּתֹה לְבַדָּהּ הִוא שִׂמְלָתוֹ
לְעֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב וְהָיָה כִּי־יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי־חַנּוּן אָנִי׃ (לוי)
אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר׃ מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא

תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן־לִי׃ כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת
יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ־לִי׃ וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן
לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ׃ לֹא
תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ עִם־רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס׃ לֹא־
תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רִב לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים
לְהַטֹּת׃ וְדָל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ׃ כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אֹיִבְךָ אוֹ חֲמֹרוֹ
תֹּעֶה הָשֵׁב תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃ כִּי־תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ
וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ׃ (ישרא) לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט
אֶבְיֹנְךָ בְּרִיבוֹ׃ מִדְּבַר־שֶׁקֶר תִּרְחָק וְנָקִי וְצַדִּיק אַל־תַּהֲרֹג כִּי לֹא־
אַצְדִּיק רָשָׁע׃ וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פִּקְחִים וִיסַלֵּף
דִּבְרֵי צַדִּיקִים׃ וְגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת־נֶפֶשׁ הַגֵּר כִּי־
גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת־אַרְצֶךָ וְאָסַפְתָּ
אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃ וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ וְאָכְלוּ אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ
וְיִתְרָם תֹּאכַל חַיַּת הַשָּׂדֶה כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזֵיתֶךָ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים
תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ
וְיִנָּפֵשׁ בֶּן־אֲמָתְךָ וְהַגֵּר׃ וּבְכֹל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל־פִּיךָ׃ שָׁלֹשׁ רְגָלִים תָּחֹג
לִי בַּשָּׁנָה׃ אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת
כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי־בוֹ יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם וְלֹא־
יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃ וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה
וְחַג הָאָסִף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאָסְפְּךָ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ מִן־הַשָּׂדֶה׃ שָׁלֹשׁ
פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן ׀ יְהוָה׃ לֹא־תִזְבַּח
עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין חֵלֶב־חַגִּי עַד־בֹּקֶר׃ רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי
אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃

(Vervolgens uit het tweede ספר תורה de afdeeling והקרבתם zie boven blz. 447.)

Op den derden dag, indien niet op Sabbath invallende.

(Op Maandag de afdeeling אם כסף תלוה.)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי
עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר
שִׁבַּרְתָּ׃ וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי
שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃ וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־
הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־יִרְעוּ אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא׃ וַיִּפְסֹל
שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל־הַר
סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים׃ וַיֵּרֶד
יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃ וַיַּעֲבֹר יְהוָה ׀
עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה ׀ יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד
וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֺן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא
יְנַקֶּה פֹּקֵד ׀ עֲוֺן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־
רִבֵּעִים׃ וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ וַיֹּאמֶר אִם־נָא מָצָאתִי
חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא
וְסָלַחְתָּ לַעֲוֺנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃ וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית
נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־
הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא
הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ׃ (לוי) שְׁמָר־לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי׃ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא
עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ׃ כִּי אֶת־מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־
מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרָיו תִּכְרֹתוּן׃ כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל
אַחֵר כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ אֵל קַנָּא הוּא׃ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב
הָאָרֶץ וְזָנוּ ׀ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ
מִזִּבְחוֹ׃ וְלָקַחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ

אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן׃ אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ׃ (ישרא) אֶת־
חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד
חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם׃ כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם
לִי וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר וָשֶׂה׃ וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה
וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי
רֵיקָם׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר
תִּשְׁבֹּת׃ וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף
תְּקוּפַת הַשָּׁנָה׃ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי
הָאָדֹן ׀ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי־אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־
גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה׃ לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־
יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח׃ רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃

(Vervolgens uit het tweede ספר תורה de afdeeling והקרבתם zie boven blz. 447.)

Op den vierden dag.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר׃ וְיַעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפָּסַח
בְּמוֹעֲדוֹ׃ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר־יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעַרְבַּיִם תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ
בְּמֹעֲדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו וּכְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֹׂת הַפָּסַח׃ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּמִדְבַּר סִינָי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (לוי) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים
לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשֹׂת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה
וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃ וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ
טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגָּרַע לְבִלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה

בְּמֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עִמְדוּ וְאֶשְׁמְעָה
מַה־יְצַוֶּה יְהוָה לָכֶם׃ (ישראל) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה טָמֵא ׀ לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ
רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה׃ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מַצּוֹת וּמְרֹרִים
יֹאכְלֻהוּ׃ לֹא־יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בוֹ כְּכָל־חֻקַּת
הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ׃ וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל
לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי ׀ קָרְבַּן יְהוָה לֹא
הִקְרִיב בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא׃ וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וְעָשָׂה
פֶסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה
לָכֶם וְלַגֵּר וּלְאֶזְרַח הָאָרֶץ׃

(Vervolgens uit het tweede ספר תורה de afdeeling והקרבתם zie boven blz. 447.)

Voor חול המועד של סכות.

Op de middendagen van סכות leest men dagelijks uit een ספר תורה voor *vier* personen de onderstaande מוסף-afdeelingen, aldus verdeeld:

1ste dag: Eerst וביום השני, dan וביום השלישי, dan וביום הרביעי en eindelijk וביום השני וביום השלישי.

2de dag: Eerst וביום השלישי, dan וביום הרביעי, dan וביום החמישי en eindelijk וביום השלישי וביום הרביעי.

3de dag: Eerst וביום הרביעי, dan וביום החמישי, dan וביום הששי en eindelijk וביום הרביעי וביום החמישי.

4de dag: Eerst וביום החמישי, dan וביום הששי, dan וביום השביעי en eindelijk וביום החמישי וביום הששי.

Op הושענא רבא: Eerst וביום החמישי, dan וביום הששי, dan וביום השביעי en eindelijk וביום הששי וביום השביעי.

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים
בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם׃

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם
וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת
הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם
וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד
עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה
עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים
בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
מִנְחָתָהּ וּנְסָכֶיהָ׃

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

V.

Voor vastendagen.

Orde der lezing op den 9den Ab, סדר הקריאה לתשעה באב.

כִּי־תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים וְנוֹשַׁנְתֶּם בָּאָרֶץ וְהִשְׁחַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם
פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל וַעֲשִׂיתֶם הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ לְהַכְעִיסוֹ׃
הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־אָבֹד תֹּאבֵדוּן

מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ
לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים עָלֶיהָ כִּי הִשָּׁמֵד תִּשָּׁמֵדוּן׃ וְהֵפִיץ יְהוָה
אֶתְכֶם בָּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי מִסְפָּר בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְנַהֵג יְהוָה
אֶתְכֶם שָׁמָּה׃ וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ
וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא־יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן׃
וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל־
לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ (לוי) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ׃ כִּי
אֵל רַחוּם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח
אֶת־בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ כִּי שְׁאַל־נָא לְיָמִים
רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים ׀ אָדָם
עַל־הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד־קְצֵה הַשָּׁמָיִם הֲנִהְיָה כַּדָּבָר
הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע כָּמֹהוּ׃ הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים
מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר־שָׁמַעְתָּ אַתָּה וַיֶּחִי׃ אוֹ ׀ הֲנִסָּה
אֱלֹהִים לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסֹּת בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים
וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל
אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ׃ אַתָּה
הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ׃ (ישראל) מִן־
הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל־הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־אִשּׁוֹ
הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת־
אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ אַחֲרָיו וַיּוֹצִאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדֹל
מִמִּצְרָיִם׃ לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמְּךָ מִפָּנֶיךָ
לַהֲבִיאֲךָ לָתֶת־לְךָ אֶת־אַרְצָם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם
וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל
וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־מִצְוֺתָיו
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ וּלְמַעַן

תַּאֲרִ֤יךְ יָמִים֙ עַל־הָ֣אֲדָמָ֔ה אֲשֶׁ֨ר יְהוָ֧ה אֱלֹהֶ֛יךָ נֹתֵ֥ן לְךָ֖ כָּל־הַיָּמִֽים׃

חצי קדיש

הפטרה לתשעה באב

אָסֹ֥ף אֲסִיפֵ֖ם נְאֻם־יְהוָ֑ה אֵין֩ עֲנָבִ֨ים בַּגֶּ֜פֶן וְאֵ֧ין תְּאֵנִ֣ים בַּתְּאֵנָ֗ה
וְהֶֽעָלֶה֙ נָבֵ֔ל וָאֶתֵּ֥ן לָהֶ֖ם יַֽעַבְרֽוּם׃ עַל־מָה֙ אֲנַ֣חְנוּ יֹשְׁבִ֔ים
הֵאָֽסְפ֗וּ וְנָב֛וֹא אֶל־עָרֵ֥י הַמִּבְצָ֖ר וְנִדְּמָה־שָּׁ֑ם כִּי֩ יְהוָ֨ה אֱלֹהֵ֤ינוּ
הֲדִמָּ֙נוּ֙ וַיַּשְׁקֵ֣נוּ מֵי־רֹ֔אשׁ כִּ֥י חָטָ֖אנוּ לַיהוָֽה׃ קַוֵּ֥ה לְשָׁל֖וֹם וְאֵ֣ין
ט֑וֹב לְעֵ֥ת מַרְפֵּ֖א וְהִנֵּ֥ה בְעָתָֽה׃ מִדָּ֣ן נִשְׁמַע֮ נַחְרַ֣ת סוּסָיו֒
מִקּוֹל֙ מִצְהֲל֣וֹת אַבִּירָ֔יו רָעֲשָׁ֖ה כָּל־הָאָ֑רֶץ וַיָּב֗וֹאוּ וַיֹּֽאכְלוּ֙ אֶ֣רֶץ
וּמְלוֹאָ֔הּ עִ֖יר וְיֹ֥שְׁבֵי בָֽהּ׃ כִּ֡י הִנְנִי֩ מְשַׁלֵּ֨חַ בָּכֶ֜ם נְחָשִׁ֗ים
צִ֣פְעֹנִ֔ים אֲשֶׁ֥ר אֵין־לָהֶ֖ם לָ֑חַשׁ וְנִשְּׁכ֥וּ אֶתְכֶ֖ם נְאֻם־יְהוָֽה׃
מַבְלִ֥יגִיתִ֖י עֲלֵ֣י יָג֑וֹן עָלַ֖י לִבִּ֥י דַוָּֽי׃ הִנֵּה־ק֞וֹל שַׁוְעַ֣ת בַּת־עַמִּ֗י
מֵאֶ֙רֶץ֙ מַרְחַקִּ֔ים הַיהוָה֙ אֵ֣ין בְּצִיּ֔וֹן אִם־מַלְכָּ֖הּ אֵ֣ין בָּ֑הּ מַדּ֗וּעַ
הִכְעִס֛וּנִי בִּפְסִלֵיהֶ֖ם בְּהַבְלֵ֥י נֵכָֽר׃ עָבַ֥ר קָצִ֖יר כָּ֣לָה קָ֑יִץ וַאֲנַ֖חְנוּ
ל֥וֹא נוֹשָֽׁעְנוּ׃ עַל־שֶׁ֥בֶר בַּת־עַמִּ֖י הָשְׁבָּ֑רְתִּי קָדַ֕רְתִּי שַׁמָּ֖ה
הֶחֱזִקָֽתְנִי׃ הַצֳרִי֙ אֵ֣ין בְּגִלְעָ֔ד אִם־רֹפֵ֖א אֵ֣ין שָׁ֑ם כִּ֗י מַדּ֙וּעַ֙ לֹ֣א
עָֽלְתָ֔ה אֲרֻכַ֖ת בַּת־עַמִּֽי׃ מִֽי־יִתֵּ֤ן רֹאשִׁי֙ מַ֔יִם וְעֵינִ֖י מְק֣וֹר
דִּמְעָ֑ה וְאֶבְכֶּה֙ יוֹמָ֣ם וָלַ֔יְלָה אֵ֖ת חַֽלְלֵ֥י בַת־עַמִּֽי׃ מִֽי־יִתְּנֵ֣נִי
בַמִּדְבָּ֗ר מְלוֹן֙ אֹֽרְחִ֔ים וְאֶֽעֶזְבָה֙ אֶת־עַמִּ֔י וְאֵלְכָ֖ה מֵאִתָּ֑ם כִּ֤י
כֻלָּם֙ מְנָ֣אֲפִ֔ים עֲצֶ֖רֶת בֹּגְדִֽים׃ וַיַּדְרְכ֤וּ אֶת־לְשׁוֹנָם֙ קַשְׁתָּ֣ם שֶׁ֔קֶר
וְלֹ֥א לֶאֱמוּנָ֖ה גָּבְר֣וּ בָאָ֑רֶץ כִּי֩ מֵרָעָ֨ה אֶל־רָעָ֧ה ׀ יָצָ֛אוּ וְאֹתִ֥י לֹא־
יָדָ֖עוּ נְאֻם־יְהוָֽה׃ אִ֤ישׁ מֵרֵעֵ֙הוּ֙ הִשָּׁמֵ֔רוּ וְעַל־כָּל־אָ֖ח אַל־תִּבְטָ֑חוּ
כִּ֤י כָל־אָח֙ עָק֣וֹב יַעְקֹ֔ב וְכָל־רֵ֖עַ רָכִ֥יל יַהֲלֹֽךְ׃ וְאִ֤ישׁ בְּרֵעֵ֙הוּ֙
יְהָתֵ֔לּוּ וֶאֱמֶ֖ת לֹ֣א יְדַבֵּ֑רוּ לִמְּד֧וּ לְשׁוֹנָ֛ם דַּבֶּר־שֶׁ֖קֶר הַעֲוֵ֥ה נִלְאֽוּ׃
שִׁבְתְּךָ֖ בְּת֣וֹךְ מִרְמָ֑ה בְּמִרְמָ֛ה מֵאֲנ֥וּ דַֽעַת־אוֹתִ֖י נְאֻם־יְהוָֽה׃

לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי צוֹרְפָם וּבְחַנְתִּים כִּי־אֵיךְ
אֶעֱשֶׂה מִפְּנֵי בַּת־עַמִּי׃ חֵץ שׁוֹחֵט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִבֵּר בְּפִיו
שָׁלוֹם אֶת־רֵעֵהוּ יְדַבֵּר וּבְקִרְבּוֹ יָשִׂים אָרְבּוֹ׃ הַעַל־אֵלֶּה לֹא־
אֶפְקָד־בָּם נְאֻם־יְהוָה אִם בְּגוֹי אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃
עַל־הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי וְעַל־נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה כִּי נִצְּתוּ
מִבְּלִי־אִישׁ עֹבֵר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד־
בְּהֵמָה נָדְדוּ הָלָכוּ׃ וְנָתַתִּי אֶת־יְרוּשָׁלִַם לְגַלִּים מְעוֹן תַּנִּים
וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה אֶתֵּן שְׁמָמָה מִבְּלִי יוֹשֵׁב׃ מִי־הָאִישׁ הֶחָכָם
וְיָבֵן אֶת־זֹאת וַאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּי־יְהוָה אֵלָיו וְיַגִּדָהּ עַל־מָה אָבְדָה
הָאָרֶץ נִצְּתָה כַמִּדְבָּר מִבְּלִי עֹבֵר׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה עַל־עָזְבָם
אֶת־תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם וְלֹא־שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא־הָלְכוּ בָהּ׃
וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם וְאַחֲרֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר לִמְּדוּם אֲבוֹתָם׃
לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מַאֲכִילָם אֶת־
הָעָם הַזֶּה לַעֲנָה וְהִשְׁקִיתִים מֵי־רֹאשׁ׃ וַהֲפִיצוֹתִים בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא יָדְעוּ הֵמָּה וַאֲבוֹתָם וְשִׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד כַּלּוֹתִי
אוֹתָם׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִתְבּוֹנְנוּ וְקִרְאוּ לַמְקוֹנְנוֹת
וּתְבוֹאֶינָה וְאֶל־הַחֲכָמוֹת שִׁלְחוּ וְתָבוֹאנָה׃ וּתְמַהֵרְנָה וְתִשֶּׂנָה
עָלֵינוּ נֶהִי וְתֵרַדְנָה עֵינֵינוּ דִּמְעָה וְעַפְעַפֵּינוּ יִזְּלוּ־מָיִם׃ כִּי קוֹל
נְהִי נִשְׁמַע מִצִּיּוֹן אֵיךְ שֻׁדָּדְנוּ בֹּשְׁנוּ מְאֹד כִּי־עָזַבְנוּ אָרֶץ כִּי
הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ׃ כִּי־שְׁמַעְנָה נָשִׁים דְּבַר־יְהוָה וְתִקַּח
אָזְנְכֶם דְּבַר־פִּיו וְלַמֵּדְנָה בְנוֹתֵיכֶם נֶהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה׃
כִּי־עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ בָּא בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ לְהַכְרִית עוֹלָל מִחוּץ
בַּחוּרִים מֵרְחֹבוֹת׃ דַּבֵּר כֹּה נְאֻם־יְהוָה וְנָפְלָה נִבְלַת הָאָדָם
כְּדֹמֶן עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה וּכְעָמִיר מֵאַחֲרֵי הַקֹּצֵר וְאֵין מְאַסֵּף׃
כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה אַל־יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל־יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר
בִּגְבוּרָתוֹ אַל־יִתְהַלֵּל עָשִׁיר בְּעָשְׁרוֹ׃ כִּי אִם־בְּזֹאת יִתְהַלֵּל

הַמִּתְהַלֵּל הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ אוֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי־בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם־יְהוָה׃

סדר הקריאה לתענית צבור.

Orde der lezing op andere algemeene vastendagen.

וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָה יְהוָה יֶחֱרֶה אַפְּךָ
בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה׃
לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בֶּהָרִים
וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה
לְעַמֶּךָ׃ זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם
בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל־הָאָרֶץ
הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם׃ וַיִּנָּחֶם יְהוָה עַל־
הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ׃ (לוי) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ׃ וֶהְיֵה נָכוֹן
לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃ וְאִישׁ
לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר
אַל־יִרְעוּ אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא׃ (ישרא) וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים
כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל־הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים׃ וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן
וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃ וַיַּעֲבֹר יְהוָה ׀ עַל־
פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה ׀ יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד
וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֺן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה
פֹּקֵד ׀ עֲוֺן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים׃
וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ וַיֹּאמֶר אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְעֵינֶיךָ
אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֺנֵנוּ

וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ
אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה
כָל־הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהֹוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ:

הפטרה לתענית צבור.

דִּרְשׁוּ יְהֹוָה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ
אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל־יְהֹוָה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יַרְבֶּה
לִסְלוֹחַ: כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי נְאֻם
יְהֹוָה: כִּי־גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי
מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם: כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמָּה
לֹא יָשׁוּב כִּי אִם־הִרְוָה אֶת־הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן זֶרַע
לַזֹּרֵעַ וְלֶחֶם לָאֹכֵל: כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא־יָשׁוּב אֵלַי
רֵיקָם כִּי אִם־עָשָׂה אֶת־אֲשֶׁר חָפַצְתִּי וְהִצְלִיחַ אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיו: כִּי־
בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם
רִנָּה וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ־כָף: תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְרוֹשׁ
וְתַחַת הַסִּרְפַּד יַעֲלֶה הֲדַס וְהָיָה לַיהֹוָה לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם לֹא
יִכָּרֵת: כֹּה אָמַר יְהֹוָה שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי־קְרוֹבָה
יְשׁוּעָתִי לָבוֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת: אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה־זֹּאת וּבֶן־
אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וְשֹׁמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל־רָע:
וְאַל־יֹאמַר בֶּן־הַנֵּכָר הַנִּלְוָה אֶל־יְהֹוָה לֵאמֹר הַבְדֵּל יַבְדִּילַנִי יְהֹוָה
מֵעַל עַמּוֹ וְאַל־יֹאמַר הַסָּרִיס הֵן אֲנִי עֵץ יָבֵשׁ: כִּי־כֹה ׀ אָמַר יְהֹוָה
לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת־שַׁבְּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי וּמַחֲזִיקִים
בִּבְרִיתִי: וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת
שֵׁם עוֹלָם אֶתֶּן־לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת: וּבְנֵי הַנֵּכָר הַנִּלְוִים עַל־יְהֹוָה
לְשָׁרְתוֹ וּלְאַהֲבָה אֶת־שֵׁם יְהֹוָה לִהְיוֹת לוֹ לַעֲבָדִים כָּל־שֹׁמֵר שַׁבָּת

מְחַלְּלוֹ וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי׃ וַהֲבִיאוֹתִים אֶל־הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים
בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל־מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית־
תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים׃ נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה מְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל
עוֹד אֲקַבֵּץ עָלָיו לְנִקְבָּצָיו׃

עבודת הבית

והוא חלק שני

מסדר

אמרי לב

תפלה עם העתקה

Abodath Habbajith,

AFDEELING

„HUISELIJKE EEREDIENST,"

behoorende bij het

Gebedenboek met Nederlandsche vertaling

DOOR

L. WAGENAAR,

Opperrabbijn van Gelderland.

AMSTERDAM,
VAN CREVELD & Co.
5662—1901.

INLEIDING.

Wanneer ook onze vaste gebeden op bepaalde stonden van den dag verricht worden, zoo is toch de levensdienst, dien wij den Allerhoogste wijden, geenszins tot die bidstonden beperkt. Veeleer hebben deze juist de gewichtige bestemming, om er voor te waken, dat wij *te allen tijde* midden onder den drang der gewone wereldsche zorgen en bemoeiingen onze hoogere godsdienstige en zedelijke plichten niet uit het oog verliezen.

Ook de offerande in Gods heiligdom immers vormde wel een gewichtig bestanddeel van het Joodsche godsdienstleven, maar geenszins dat leven in zijn geheel. Van uit de tempelvoorhoven moest de geest van vrome wijding uitstralen over alle gedragingen van Israëls kinderen, waar dezen zich ook bevonden, binnen in het huis of buiten onder de menschen.

Zoo was het Jodendom van den beginne niet een tempelgodsdienst, die ons buiten de grenzen van Gods huis vrij en ongebonden aan eigen wil en begeerte overlaat, neen — een heilige, innige dienst des Allerhoogsten met geheel het leven, van den morgen tot den avond, van de vroege jeugd tot den hoogsten ouderdom steeds vooruitstrevende op den edelen weg der godsdienstige en zedelijke volmaking.

Evenals nu in de uren van het gebed de aandoeningen des harten hare vertolking vinden in het gesproken woord, zoo koestert ons binnenste ook in alle overige stonden des levens de behoefte, om dat, wat het dankend, biddend of peinzend in zich voor den Allerhoogste voelt verrijzen, in waardige bewoordingen te uiten.

Zoo is het iederen dag, 's morgens bij het ontwaken en 's avonds bij het ter ruste gaan, zoo ook bij de genietingen der zintuigen, bij treffende gewaarwordingen en bij de vervulling van godsdienstige plichten; zoo is het bij bijzondere levenservaringen onder den verblijdenden of terneerslaanden indruk, dien zij bij ons achterlaten; zoo eindelijk ook op de feestdagen, hoogtijden en treurdagen, hetzij van algemeenen of persoonlijken aard en bij de verrichting der godsdienstige ceremoniën, waarmede wij deze vieren.

In die voortdurende en veelzijdige behoefte des harten hebben onze oude geleerden — voor een belangrijk deel reeds zij, die onze vaste gebeden geordend hebben, ten deele ook de lateren, — voorzien door de vaststelling van *lofzeggingen* בְּרָכוֹת, *bijzondere gebeden* תְּפִלּוֹת, *psalmen* מִזְמוֹרִים en *zangen* זְמִירוֹת voor alle genoemde omstandigheden, gelegenheden en tijdstippen.

עֲבוֹדַת הַבַּיִת· »Huiselijke eeredienst". — Dezen naam kozen wij voor dit werk — waarin zooveel mogelijk alle bedoelde gemoedsuitingen met vertaling, inleidende beschouwingen en beschrijving der daarbij behoorende ceremonieele voorschriften behandeld worden — in tegenstelling met de vaste gebeden, die wij ons gewoonlijk naar hunne eigenlijke bestemming aan den synagogalen dienst verbonden denken.

Om een duidelijk overzicht te verkrijgen van het omvangrijke geheel der beden, lofzeggingen, psalmen en zangen, die tot deze afdeeling van onzen eeredienst behooren, zijn deze in dit werk in de zeventien volgende hoofdstukken verdeeld:

I. Na het ontwaken.
II. Onze kleeding.
III. Onze maaltijden en lichamelijke genietingen.
IV. Ons huis en huisraad.
V. De natuur en hare schepselen.
VI. De menschheid.
VII. Bijzondere levensvoorvallen.
VIII. Het ter ruste gaan.
IX. De Sabbath.
X. De vreugdefeesten.
XI. Het Pésachfeest.
XII. De Omer-tijd.
XIII. De plechtige Hoogtijden.
XIV. Het Loofhuttenfeest.
XV. Het Inwijdingsfeest.
XVI. Godsdienstige feesten van persoonlijken aard.
XVII. Gebed voor reizenden.

De vele oude of jongere gebeden voor de maanden *Eloel* en *Tischrie,* alsmede die voor *zieken, zieltogenden* en *overledenen* vormen, als liggende buiten het gebied van een algemeen gebedenboek, den inhoud van bijzondere verzamelingen. Uit dien hoofde behoefden zij in dit werk niet opgenomen te worden.

Moge deze nieuwe handleiding voor een zoo gewichtig bestanddeel van ons godsdienstleven het hare bijdragen tot meerdere kennis en waardeering daarvan naar zijnen diepen, verheven inhoud en schoonen, indrukwekkenden vorm!

I. Na het ontwaken.

'S Morgens, na het verlaten van het bed, is het heilige plicht, onmiddellijk de handen te wasschen en dan het aangezicht en den mond te reinigen.

Alvorens deze wassching verricht is, mag men zich geene vier Joodsche ellen van zijne plaats verwijderen, noch den mond, den neus, de oogen of de ooren aanraken.

Vóór het wasschen van de handen moeten eerst de ringen van de vingers verwijderd worden.

De wijze van het wasschen der handen 's morgens is aldus: men neme het vaatwerk, waarin zich het water bevindt, met de rechterhand op, doe het in de linkerhand, giete daarmede water over de rechterhand tot aan het handgewricht; doe het vaatwerk alsdan in de rechterhand en giete dan daarmede water over de linkerhand tot aan het handgewricht. Deze wassching van beide handen verrichte men vervolgens in dezelfde orde nog twéé malen.

Dit wasschen mag niet over den grond, maar moet uitsluitend over een ander vaatwerk geschieden.

Na het wasschen brenge men de handen te zamen, heffe ze naar boven en spreke de volgende lofzegging uit, waarna men ze afdroogt.

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het wasschen der handen.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם׃

Wie 's nachts gewaakt of zeer vroeg vóór het aanbreken van den dag reeds behoorlijk de handen gewasschen heeft, wassche de handen met het aanbreken van den dag, zonder daarbij de lofzegging uit te spreken.

Hetzelfde behoort te geschieden, wanneer men over dag geslapen heeft.

Kinderen zeggen 's morgens na de lofzegging van נטילת ידים nog het volgende:

De Leer, die Mozes ons geboden heeft, is een erfdeel van de gemeente Jacobs. — Zegeningen mogen op mijn hoofd rusten! — Hoor, mijn kind! de terechtwijzing uws vaders en verwerp niet het onderricht uwer moeder. — De Leer	תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה · מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ בְּרָכוֹת יָחֻלוּ עַל־רֹאשִׁי׃ שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ · וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ׃ תּוֹרָה

worde mijne levensbestemming*) en God, de Almachtige, zij mij ter hulpe! God is een getrouwe Koning! Hoor, Israël! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig! Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig. Gij, die u aan den Eeuwige, uwen God, hecht, zijt allen heden in het leven. Op Uwe hulp hoop ik, o Eeuwige!

תְּהִי אוּמָּנוּתִי· וְאֵל שַׁדַּי בְּעֶזְרָתִי׃
אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן׃ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד׃ בָּרוּךְ
שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃
וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּייָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים
כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃ לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְיָ׃

Des morgens na de verplichte reiniging en voorts den geheelen dag, telkens wanneer men na het verrichten der lichamelijke nooddruft de handen wascht, spreke men deze lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die den mensch met wijsheid gevormd en in hem allerlei openingen en holten geschapen heeft. Het is openbaar en bekend voor den troon Uwer heerlijkheid, dat het, indien eene daarvan geheel open of gesloten ware, niet mogelijk zoude zijn, behouden te blijven en voor U te blijven bestaan. Geloofd Gij, Eeuwige! die alle vleesch geneest en wonderbaar handelt.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם
בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים
חֲלוּלִים חֲלוּלִים· גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי
כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד
מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי
אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָל־בָּשָׂר
וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת׃

*) [Het woord אוּמָּנוּתִי, »mijne levensbestemming", van אוּמָּנוּת, »beroep", is ontleend aan den Talmudischen wensch in tractaat *Berachoth* 16*b*.]

II. Onze kleeding.

Bij het aantrekken van het טַלִּית קָטֹן of אַרְבַּע כַּנְפוֹת zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het gebod van de schouwdraden.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת צִיצִת׃

De beteekenis van en de voornaamste bepalingen omtrent de ציצת, zie in de תפלה הגיון נפש op blz. 32—34 en bij de verklaring der פרשת ציצת op blz. 126—131.

Dat in de lofzegging over het kleine *Tallith* in de plaats van להתעטף בציצת de uitdrukking על מצות ציצת gebezigd wordt, vindt zijne verklaring daarin, dat daarbij eene volmaakte *omhulling* in den regel niet plaats heeft.

Intusschen, wanneer men onmiddellijk na het aantrekken er van in huis zijn gebed gaat verrichten, dan wachte men met het uitspreken der lofzegging, totdat men het groote טלית aantrekt en zegge dan over beide te gelijk de lofzegging van להתעטף.

Bij het koopen of ontvangen van een nieuw kleedingstuk zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons het leven verleend, ons behouden heeft en ons dezen tijd heeft doen bereiken.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

Daar de strekking van deze lofzegging is, om den Algoede te danken, dat men dit feit heeft mogen beleven, zoo wordt zij alleen uitgesproken over nieuwe kleedingstukken, wier aanschaffing voor den kooper van belangrijke beteekenis is, en dus niet over zoodanige, die telkens weder vernieuwd worden.

Natuurlijk hangt hier alles van stand, vermogen en levenswijze af.

Wanneer men zich de stof voor een kleedingstuk gekocht heeft, dat eerst vervaardigd moet worden, dan wordt de lofzegging שהחינו eerst bij het aantrekken en wel na מלביש ערמים uitgesproken.

Bij het aantrekken van een nieuw kleedingstuk zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die naakten kleedt.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים׃

Bij het voor de eerste maal aantrekken van een nieuw טלית wordt vóór de lofzegging van להתעטף בציצת eerst die van שהחינו uitgesproken.

III. Onze maaltijden en lichamelijke genietingen.

A. *Lofzeggingen vóór het genot van spijzen en dranken.*

Daar alles, wat door God geschapen is, Hem behoort en gewijd blijft, zoo mogen wij *niets, indien ook nog zoo gering*, nuttigen, zonder door het uitspreken eener lofzegging, die wijding te eerbiedigen en op onze spijs te laten rusten (אָסוּר לֵיהָנוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְרָכָה).

Onverschillig of wij eenige spijs of drank als voedsel of bijv. als geneesmiddel nuttigen, zoodra wij er *genot* van smaken, zijn wij verplicht, vooraf de daarbij behoorende lofzegging uit te spreken.

Datgene, waarover de lofzegging uitgesproken wordt, moet echter door ons eerst ter hand genomen of ten minste voor ons aanwezig zijn.

Tusschen het uitspreken der lofzegging en het gebruik van de spijs of den drank mag *niets* gesproken worden, wat niet voor de zaak zelve hoogst noodzakelijk is. Is dit wel geschied, dan moet de lofzegging herhaald worden.

Het wasschen van de handen vóór den maaltijd,
נטילת ידים לסעודה.

Vóór het gebruik van brood, waarover de lofzegging המוציא moet uitgesproken worden (zie blz. 9), is men verplicht, eerst de handen te wasschen.

Dit wasschen van de handen moet geschieden met water, dat *zuiver, onveranderd van kleur en voor geenerlei arbeid gebezigd* is en met een *vaatwerk*, dat *geheel en ongeschonden* is en een inhoud heeft van *minstens* 1½ *middelmatig ei,* terwijl het water *door toedoen van menschelijke kracht* over de handen moet gegoten worden.

Nadat de handen in ruime mate (ten allerminste met de zooeven genoemde hoeveelheid) water overgoten zijn, maakt men ze *geheel* droog, na vooraf de lofzegging על נטילת ידים (zie blz. 5) uitgesproken te hebben. Men mag dan niets spreken tot na המוציא.

De handen behooren, zoo mogelijk, tot aan het handgewricht gewasschen te worden, maar in elk geval tot geheel onder aan de verbinding van hand en vingers.

Wie vóór den maaltijd de lofzegging אשר יצר moet uitspreken, wassche zich twéé malen, eerst voor אשר יצר en dan voor נטילת ידים, of spreke, wanneer hij zich maar éénmaal wascht, tijdens het wasschen אשר יצר en vóór het afdrogen על נטילת ידים uit.

Volgens oude overlevering moeten de handen ook gewasschen worden (echter *zonder* de lofzegging uit te spreken) vóór het gebruik van spijzen, die gewoonlijk in een der volgende zeven dranken gedoopt worden: wijn (en wijnazijn), honig van bijen, olie, melk, dauw, bloed van vee of gevogelte (indien het wegens levensgevaar genuttigd moet worden) en water. Er zijn echter onder onze meest bevoegde geleerden, die beweren, dat deze plicht na de verwoesting des tempels en het niet meer bestaan der geheiligde spijzen niet meer geldt. Vandaar waarschijnlijk, dat zij niet algemeen in toepassing gebracht wordt, behalve bij de *Séder*-plechtigheid op de *Pésach*-avonden.

Vóór het nuttigen van brood, uit tarwe, garst, haver, rogge of spelt vervaardigd, spreke men de volgende lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die brood laat voortkomen uit de aarde.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ׃

De voortbrengselen, die eenmaal den roem van het Heilige Land vormden (zie *Deut.* 8,8), worden ook bij het uitspreken der lofzeggingen in meerdere of mindere mate van andere spijzen of dranken onderscheiden. Vandaar afzonderlijke lofzeggingen vóór en na het gebruik der genoemde graansoorten, zoowel wanneer zij tot brood gebakken zijn (waarvoor, als zijnde het hoofdbestanddeel van ons voedsel, eene lofzegging op zich zelf geldt), als wanneer zij tot gebak bewerkt zijn, voorts eene afzonderlijke lofzegging vóór en na het gebruik van wijn en eindelijk eene zoodanige na het gebruik van de vijf bijzondere vruchten, in het gemelde vers onmiddellijk of middellijk genoemd (zie verder).

De bewoordingen der lofzegging המוציא zijn ontleend aan *Ps.* 104,14.

De ceremonieele bepalingen, bij het uitspreken dezer lofzegging in acht te nemen, zijn de volgende:

Men snijde van het brood, (bij voorkeur van een geheel brood,) daar waar het 't best doorgebakken is, van ter zijde beginnende, een niet al te groot stuk (minstens echter ter grootte van een middelmatig ei) grootendeels af, echter zoodanig, dat dit stuk, ook wanneer men het brood daarbij opheft, niet vanzelf geheel loslaat. Dan legge men de handen op het brood, spreke de lofzegging המוציא uit, terwijl men bij het woord ה׳ het brood omhoog heft, breke dan onmiddellijk daarna het ingesneden stuk geheel af, doope het in zout en ete het. Gedurende deze geheele ceremonie mag, behalve de lofzegging, geen woord gesproken worden.

Moet het afgesneden stuk brood voor meer dan één persoon dienst doen, dan wordt de grootte er van natuurlijk naar het aantal der

personen geregeld. (Op Sabbath geschiedt deze ceremonie anders. Zie hoofdstuk IX.)

Omtrent de lofzegging over broodgebak, als: melkbrood, krentenbrood en beschuit, zie hieronder.

Over gebak, uit een der vijf reeds genoemde graansoorten vervaardigd, zegge men de lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, Schepper van verschillende soorten van spijzen.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׃

Dezelfde lofzegging wordt ook uitgesproken over brood, dat niet uitsluitend met water bereid is en dus meer het karakter van broodgebak verkregen heeft, als: melkbrood, beschuit en krentenbrood, tenzij men zoodanig brood of beschuit in grootere hoeveelheid als hoofdgerecht nuttigt, zoodat men zich in hoofdzaak daarvan verzadigt. In dit geval namelijk wassche men vooraf de handen, zegge על נטילת ידים en spreke de lofzegging המוציא uit.

Ook over rijst wordt de lofzegging: בורא מיני מזונות uitgesproken, tenzij de korrels in hun geheel gebleven zijn, in welk geval men de lofzegging: בורא פרי האדמה (zie aldaar) er over uitspreekt. (De lofzegging na het gebruik er van is echter in elk geval בורא נפשות; zie blz. 13.)

Vóór het nuttigen van boomvruchten zegge men de lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, Schepper van de boomvrucht.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ׃

Vóór het nuttigen van aardvruchten en groenten zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, Schepper van de aardvrucht.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה׃

Onder *boomvruchten* verstaat men de vruchten van zoodanige boomen of heesters, waarvan in den winter, wanneer de vruchten verdwenen zijn, de stam in aanzijn blijft, om in het voorjaar weder van zelf tot bloei te komen. Gewassen daarentegen, die elk jaar weder opnieuw moeten geplant worden, of waarvan alleen de wortels in den winter blijven, waaruit zich dan de stam moet vernieuwen, gelden als *aardvruchten*.

De lofzeggingen העץ en האדמה worden alleen uitgesproken, wanneer men de vrucht op de gebruikelijke wijze, hetzij rauw of gekookt,

eet. Wanneer men haar echter op ongebruikelijke wijze eet, dus vruchten, die gewoonlijk gekookt of gestoofd gegeten worden, rauw, of omgekeerd, dan spreke men de lofzegging שֶׁהַכֹּל uit.

Ook worden deze lofzeggingen door שהכל vervangen, in geval de vrucht zoo fijn gemaakt is, dat zij niet meer op zich zelve kenbaar is.

Over het sap van vruchten zegge men שהכל; over het vocht van gekookte of gestoofde groenten בורא פרי האדמה.

Vóór het gebruik van spijzen, die niet tot de aard- of boomvruchten behooren, als: vleesch, visch, eieren, kaas enz., of van dranken, behalve wijn, spreke men de lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, op Wiens woord alles ontstaat.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַכֹּל נִהְיֶה בִּדְבָרוֹ :

Zooals reeds hierboven vermeld is, wordt deze lofzegging ook uitgesproken over het sap van vruchten, alsmede over vruchten zelve, die geheel fijn gemaakt en niet meer op zich zelve kenbaar zijn, of die op ongebruikelijke wijze genuttigd worden.

Vóór het gebruik van wijn zegge men de lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, Schepper van de vrucht des wijnstoks.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן :

Bij vermenging met water houdt de wijn eerst dan op als wijn te gelden, zoodat daarover de lofzegging שהכל uitgesproken wordt, wanneer er meer water bij gemengd is, dan naar het bestaande gebruik in het uiterste geval in den wijn pleegt gedaan te worden, of in elk geval, wanneer bij één deel wijn zes of meer deelen water gevoegd zijn.

Wanneer bij eenen maaltijd, waarbij twéé of meer personen aanzitten, wijn gedronken is en er wordt een andere soort van wijn op tafel gebracht, die niet bepaald geringer is dan de eerste, dan wordt over de tweede de lofzegging הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב (zie Hoofdst. VII) uitgesproken.

Wanneer men vruchten, die slechts jaarlijks in eenen bepaalden tijd van het jaar voorkomen, weder voor het eerst in behoorlijk rijpen

en genietbaren toestand nuttigt, zegge men na de gewone lofzegging שֶׁהֶחֱיָנוּ (zie boven blz. 7).

Nadere algemeene bepalingen omtrent de lofzeggingen, die vóór het nuttigen van spijzen of dranken uitgesproken worden.

Bij eenen maaltijd, waarbij men vooraf over het brood de בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא heeft uitgesproken, worden over de spijzen of dranken, die verder op tafel komen, geene בְּרָכוֹת meer gezegd, behalve over wijn en over vruchten, welke laatste niet als eigenlijk bestanddeel van den maaltijd beschouwd worden.

Om van deze bepaling gebruik te maken, is 't echter, althans op werkdagen, noodig, dat van 't brood niet alleen een klein stuk voor de ברכת המוציא genuttigd, maar inderdaad eenige behoorlijke hoeveelheid gegeten worde, omdat anders de beteekenis van de nietige hoeveelheid brood niet groot genoeg is, om tegenover alle overige spijzen op den voorgrond te treden en dus het niet uitspreken der lofzeggingen over deze laatste eene ernstige plichtsverzaking zoude worden.

Bij het nuttigen van verschillende spijzen, waarvoor dezelfde lofzegging aangewezen is, wordt deze maar éénmaal uitgesproken, en wel over die spijs, welke ons op dien oogenblik het liefst is, tenzij zich daaronder vruchten of gebak van graansoorten bevinden, die eertijds den roem van het Heilige Land uitmaakten (dus: gebak van eene der vijf graansoorten vervaardigd (zie boven blz. 9), olijven, dadels, druiven, vijgen of granaatappelen), in welk geval deze (en wel achtereenvolgens naar de hier aangegeven volgorde) bij voorkeur bij het uitspreken der lofzegging genuttigd worden.

Zijn het echter spijzen, waarvoor verschillende lofzeggingen aangewezen zijn, dan nuttige men: 1°. in de eerste plaats eene der spijzen, waarover eene der meer bijzondere lofzeggingen העץ of האדמה of מיני מזונות en niet de algemeene van שהכל uitgesproken wordt; 2°. uit deze weder die bij voorkeur, welke ons op dien oogenblik het liefst zijn; 3°. uit deze weder in de eerste plaats de graansoorten of vruchten van het Heilige Land naar de hierboven aangegeven volgorde.

B. *Lofzegging na het genot van spijzen of dranken.*

De lofzegging na het genot van spijzen of dranken (בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה) wordt eerst dan uitgesproken, wanneer men van eenige spijs minstens ter grootte van een olijf genoten heeft, of van eenigen drank zooveel als in omvang gelijk staat met 1½ maal de grootte van een middelmatig ei.

In het algemeen — behalve na het gebruik van brood, wijn en

gebak of eene van de vijf boven (blz. 12) genoemde vruchtsoorten — is de lofzegging na het eten of drinken deze:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, Schepper van talrijke wezens en hunne behoeften! wegens hetgeen Gij geschapen hebt, om (daardoor) de ziel van al wat leeft in 't leven te houden. Geloofd de eeuwig levende!	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָן עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ לְהַחֲיוֹת (בָּהֶם) נֶפֶשׁ כָּל־חָי׳ בָּרוּךְ חֵי הָעוֹלָמִים׃

[Bij deze natuurlijke opvatting der lofzegging behoeft de in de oude bronnen meest voorkomende lezing שֶׁבָּרָאתָ niet in שֶׁבָּרָא veranderd te worden. Het woord בָּהֶם is, als ziende op het enkelvoudige כָּל, minder waarschijnlijk; de Sefardische ritus heeft het inderdaad niet opgenomen.]

---

c. *De* בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.

Van alle lofzeggingen, door onze geleerden ingesteld, is alleen die na het gebruik van de gewichtigste voortbrengselen des Heiligen Lands ons in de *Thora* voorgeschreven. Als namelijk in Hoofdst. VIII van Deuteronomium gesproken is van de gezegende, milde vruchtbaarheid van dat land, dan luidt het ten laatste (vs. 10): »Zoo »zult gij eten en u verzadigen en den Eeuwige, uwen God, loven »voor het goede land, dat Hij u gegeven heeft" (ואכלת ושבעת וכו׳).

Blijkbaar is in dit vers niet alleen bedoeld de dankbetuiging voor de genoten spijze op zich zelve, maar die voor het bezit van het schoone beloofde land, welks bodem zijne milde vruchten, als loon voor eenen braven, vromen levenswandel zoude opleveren.

Naar deze beschouwing, die ons reeds uit de afdeeling והיה אם שמע genoegzaam bekend is, vormt dus reeds van de oudste tijden de vermelding van het land Palestina een hoofdbestanddeel der lofzegging na het gebruik van brood of gebak, uit de vijf graansoorten vervaardigd, of van eene der vruchtsoorten, waarmede dat land voorheen prijkte.

Daar echter die lofzegging, die in haren volledigen omvang בִּרְכַּת הַמָּזוֹן heet, evenals al de voornaamste overige lofzeggingen en gebeden, in hare vaste, bepaalde bewoordingen in de eerste eeuwen na de verwoesting des eersten tempels is vastgesteld, zoo moest aan de vermelding van Palestina tevens eene bede voor het herstel van Israëls en Jeruzalems ouden luister en de algeheele wederverheffing van het goddelijke heiligdom gepaard worden. (Zie hierover in de

inleiding tot de behandeling der שמנה עשרה, blz. 144—145 van de תפלה הגיון נפש.)

De oudste vorm van de ברכת המזון bevatte dus *drie* lofzeggingen:

1°. die over de spijze (בִּרְכַּת הַזָּן);

2°. die over het Heilige Land (בִּרְכַּת הָאָרֶץ);

3°. die voor het herstel van Jeruzalem (בִּרְכַּת בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם).

Vandaar de naam van שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת voor deze lofzegging en van בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ voor den verkorten vorm (als עַל הַמִּחְיָה enz., zie *Berachoth* 37*a*), welke eenmaal geijkte namen ook in gebruik bleven, nadat aan de drie genoemde lofzeggingen nog een vierde toegevoegd was. Dit laatste geschiedde, evenals de herziening van het שמנה עשרה-gebed (zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 145), te Jabné na den volledigen ondergang van den Joodschen staat. De toen ingestelde lofzegging (בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב) is de uiting der vrome berusting van Israëls gemoed in het door den Allerhoogste beschikte noodlot (הוּא הֵטִיב וכו׳ ׳הוּא גְמָלָנוּ וכו׳) en de bede om de toekomstige verlossing (הָרַחֲמָן הוּא יְזַכֵּנוּ ׳מַגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ). Behoudens de verschillende kleinere beden, die, met הָרַחֲמָן beginnende, later in verschillende tijden in de vierde lofzegging ingelascht zijn, is hiermede de samenstelling der בִּרְכַּת הַמָּזוֹן duidelijk en op natuurlijke wijze verklaard.

Van de vele Talmudische plaatsen, die over den oorsprong en de samenstelling der ברכת המזון spreken, komen de volgende het meest met de hier gegeven verklaringen overeen:

Mechiltha op *Exodus* 13,3: ומנין שהן מברכין על המזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת זו ברכה ראשונה׳ על הארץ׳ זו ברכה שנייה׳ הטובה׳ זו ירושלים שנאמר ההר הטוב הזה והלבנון׳ אשר נתן לך׳ שגמלם כל טוב׳ ר׳ חייא בר נחמני אמר משום רבי ישמעאל הרי הוא אומר ואכלת ושבעת מה זה מחוסר׳ אשר נתן לך בין מדה טובה בין מדת פרענות·

Midrasch Rabba op *Num.* 34,2: שנו רבותינו עד שלא נכנסו לארץ׳ ישראל היו מברכין ברכה א׳ הזן את הכל ׳משנכנסו לא״י׳ היו מברכין על הארץ ועל המזון׳ משחרבה׳ הוסיפו בונה ירושלים׳ משנקברו הרוגי ביתר׳ הוסיפו הטוב והמטיב·

Jeroeschalmie (geciteerd door *Ascheri* op *Berachoth* 48*b*): כשנחרבה ביתר נגדעה קרן ישראל ואין עתידה לחזור עד שיבא בן דוד ולכך סמוכה אצל בונה ירושלים·

(Verdere Talmudische plaatsen over dit onderwerp zijn: *Tosefta* *Berachoth* VI, 1; *Jeroesch. Berachoth* VII, 1 en *Berachoth* 48*b* en 49*a*).

De bepalingen omtrent het uitspreken van בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.

1. Ieder, die brood gegeten heeft, is verplicht de ברכת המזון uit te spreken.

2. Ook voor vrouwen geldt deze verplichting even streng als voor mannen; zij kunnen echter niet bij de בִּרְכַּת הַזִּמּוּן voorbidden.

3. Wie twijfelt, of hij de ברכת המזון uitgesproken heeft, is verplicht haar te herhalen.

4. Men is verplicht de ברכת המזון uit te spreken op dezelfde plaats, waar men gegeten heeft.

5 Bij het uitspreken er van *zitte* men, en wel in even eerbiedige houding als bij het gebed.

6. Waar de ברכת המזון uitgesproken wordt, zij steeds zout op de tafel aanwezig, zooals dit voorheen bij alle offeranden in het heiligdom het geval was (*Lev.* 2, 13).

7. Het is verkieselijk, bij het uitspreken van ברכת המזון een glas of beker wijn in de hand te houden en na het einde er van daarover de lofzegging van הגפן uit te spreken. Bij ons geschiedt dit alleen, wanneer wij in vereeniging, בְּזִמּוּן, danken (zie hieronder) en ook dan nog bij voorkeur op Sabbath- en feestdagen.

8. De bepalingen omtrent het glas of den beker zijn dezelfde als bij het uitspreken van קִדּוּשׁ op Vrijdag-avond (zie Hoofdstuk IX).

9. Wie als voorbidder het glas in de hand houdt, neme het eerst met beide handen op, plaatse het dan op de geopende rechterhand, legge zijne vingers om den voet van het glas en houde het zoo gedurende de lofzegging ter hoogte van minstens een *vuistbreedte* boven de tafel.

10. Wanneer men voor zich zelven dankt, zonder vereeniging met anderen, dan late men het glas na de ברכת המזון rustig voor zich op de tafel staan.

11. Waar minstens *drie* mannelijke, godsdienstig meerderjarige personen aan eenen maaltijd vereenigd zijn, waarbij brood genuttigd wordt, (of zelfs door twéé van hen brood en door den derde eenige andere spijs of drank) wordt de ברכת המזון in plechtige vereeniging (זִמּוּן) voorgedragen, waarbij één van allen de בְּרָכוֹת luid uitspreekt en de anderen stil volgen en het slot van iedere בְּרָכָה eenigszins sneller uitspreken, om telkens met אָמֵן te kunnen antwoorden.

12. Waar de בִּרְכַּת הַזִּמּוּן door 10 of meer personen geschiedt, wordt bij de voorbereidende verklaringen (נְבָרֵךְ enz.) het woord אֱלֹהֵינוּ ingevoegd.

13. Wanneer twéé personen te zamen gegeten en daarbij brood genuttigd hebben, dan kan een derde, al heeft deze niet met hen gegeten, zich met hen voor de זמון vereenigen, mits hij eerst eenig

brood of in elk geval eenige andere spijs of drank, behalve water, nuttige. Wanneer hij geen brood genuttigd heeft, dan spreke hij, terwijl de anderen הזן voordragen, de lofzegging uit, die op zijne genieting dient te volgen.

14. Om bij de ברכת הזמון den aanhef נברך אלהינו uit te spreken, mogen van de tien personen enkelen, hoogstens drie, iets anders dan brood, al ware het slechts een glas water, genuttigd hebben.

15. Wanneer van de personen, die zich tot de זִמּוּן vereenigen, enkelen vleesch- en de anderen melkspijzen genoten hebben (natuurlijk met de noodige afscheiding), dan moet één van hen, die melkspijzen hebben genuttigd, in het dankgebed voorgaan, [omdat hij alsnog met de anderen van hunne gerechten zoude kunnen nuttigen, hetgeen omgekeerd niet het geval is].

16. Wanneer van de drie personen twéé met hunnen maaltijd gereed zijn en de ברכת המזון willen uitspreken en de derde nog niet, dan staakt deze laatste zijnen maaltijd, totdat hij met hen den aanhef der זִמּוּן en zij beiden de eerste lofzegging tot הזן את הכל uitgesproken hebben. Alsdan zet hij zijnen maaltijd voort en spreekt eerst na het einde daarvan voor zich zelf de ברכת המזון uit.

17. Wie, zonder aan den maaltijd deel te nemen, bij het uitspreken van de ברכת הזמון tegenwoordig is of juist binnenkomt, zegt in antwoord op den aanhef נברך שאכלנו משלו niet: ברוך שאכלנו משלו, maar de woorden: בָּרוּךְ (אֱלֹהֵינוּ bij *tien* of meer) וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד.

Treedt hij eerst binnen, wanneer het gezelschap antwoordt ברוך שאכלנו משלו, dan zegge hij daarop: אָמֵן.

Daar de ברכת המזון naast de hulde aan de goddelijke Voorzienigheid bovenal ook de dankbede voor den zegen van het Heilige land en de smeeking om het herstel van diens luister bevat (zie de inleiding hierboven), zoo lezen velen op gewone dagen vooraf den volgenden *Ps.* 137, die onze droefenis om Tsions val vertolkt en het zwijgen der zangen op zulke gewone dagen (in איך נשיר וכו׳) verklaart.

עַל־נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם־בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ
תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי־שִׁיר וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ
לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אֵיךְ נָשִׁיר אֶת־שִׁיר יְיָ עַל אַדְמַת נֵכָר: אִם־אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלָיִם
תִּשְׁכַּח יְמִינִי: תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם־לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם־לֹא אַעֲלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַיִם
עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי: זְכֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ
עַד הַיְסוֹד בָּהּ: בַּת־בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְשַׁלֶּם־לָךְ אֶת־גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ:
אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת־עֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע:

Op Sabbath-, Feest-, Nieuwemaans- en Middendagen echter heffen wij hier in *Ps.* 126 (zie de תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 441) het lied van Tsions herstel en de vreugde om zijne wederverheffing aan.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת· בְּשׁוּב יְיָ אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים: אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה׳ אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה: הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים: שׁוּבָה יְיָ אֶת־שְׁבִיתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב: הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה׳ בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ: הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ־הַזָּרַע· בֹּא־יָבֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו:

תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

De בִּרְכַּת הַזִּמּוּן (zie hierboven) *geschiedt aldus:*

De Voorbidder zegt:

הַב לָן וְנִבְרֵיךְ:

De medebiddenden antwoorden:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

Waarop de Voorbidder zegt:

בִּרְשׁוּת *) רַב בַּעַל הַבַּיִת נְבָרֵךְ

(אֱלֹהֵינוּ bij tien of meer personen) שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ:

En de medebiddenden antwoorden:

בָּרוּךְ (אֱלֹהֵינוּ) שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ:

De Voorbidder herhaalt:

בָּרוּךְ (אֱלֹהֵינוּ) שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ:

בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ:

Wie voor zich zelven de ברכת המזון *uitspreekt, beginne hier:*

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die de geheele wereld voedt	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם׳ הַזָּן אֶת־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ

---

*) Deze uitdrukking naar omstandigheden te wijzigen in: בַּעֲלַת, רַבּוֹתַי, מוֹרֵנוּ הָרַב בַּעַל, מוֹרִי בַּעַל, אִמִּי מוֹרָתִי בַּעֲלַת, אָבִי מוֹרִי בַּעַל enz. Waar כֹּהֲנִים aanwezig zijn, luidt het: בִּרְשׁוּת כֹּהֵן of בִּרְשׁוּת כֹּהֲנִים en dan het overige.

בְּטוּבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, הוּא
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר, כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ: וּבְטוּבוֹ הַגָּדוֹל, תָּמִיד לֹא־
חָסַר לָנוּ וְאַל־יֶחְסַר לָנוּ מָזוֹן
לְעוֹלָם וָעֶד, בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל
כִּי הוּא זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל וּמֵטִיב
לַכֹּל וּמֵכִין מָזוֹן לְכָל־בְּרִיּוֹתָיו
אֲשֶׁר בָּרָא׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַזָּן
אֶת־הַכֹּל:

נוֹדֶה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ
לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה
וּרְחָבָה, וְעַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ (יְיָ אֱלֹהֵינוּ)
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית
עֲבָדִים וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחָתַמְתָּ
בִּבְשָׂרֵנוּ וְעַל תּוֹרָתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּנוּ
וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ וְעַל חַיִּים
חֵן וָחֶסֶד שֶׁחוֹנַנְתָּנוּ וְעַל אֲכִילַת
מָזוֹן שָׁאַתָּה זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָנוּ
תָּמִיד בְּכָל־יוֹם וּבְכָל־עֵת וּבְכָל־
שָׁעָה:

in Zijne goedheid, met gunst, liefde en barmhartigheid; Hij geeft spijs aan alle vleesch, want eeuwig duurt Zijne welwillendheid. Door Zijne groote goedheid heeft ons nooit voedsel ontbroken en zal ons geen voedsel ontbreken immer en eeuwig, wegens Zijnen grooten naam, dat Hij alles voedt en onderhoudt, aan alles weldoet en voedsel bereidt voor al Zijne schepselen, die Hij geschapen heeft. Geloofd Gij, Eeuwige! die alles voedt.

Wij huldigen U, Eeuwige, onze God! daar Gij onzen voorouders een bekoorlijk, goed en ruim land hebt ten erfdeel gegeven en daar Gij ons (Eeuwige, onze God!) uit het land Egypte gevoerd en uit het slavenhuis verlost hebt; om Uw verbond, dat Gij aan ons lichaam geteekend, om Uwe Leer, die Gij ons onderricht, om Uwe wetten, die Gij ons bekend gemaakt en om het leven, de gunst en de welwillendheid, waarmede Gij ons begunstigd hebt, en om het genot van het voedsel, waarmede Gij ons steeds voedt en onderhoudt, op elken dag, elken tijd en elk uur.

Op het Inwijdingsfeest en het Lotenfeest zegge men:

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ
לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה:

Op het Inwijdingsfeest:

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן
הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ: וְאַתָּה

בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם, רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם
נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד
טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה:
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ
נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל:

Op het Lotenfeest:

בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע, בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד
לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד
בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז: וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הֵפַרְתָּ אֶת־עֲצָתוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת־מַחֲשַׁבְתּוֹ וַהֲשֵׁבוֹתָ גְּמוּלוֹ
בְּרֹאשׁוֹ וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ:

וְעַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים
לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ, יִתְבָּרַךְ
שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם
וָעֶד: כַּכָּתוּב, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ
וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ׃ בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ עַל־הָאָרֶץ וְעַל־הַמָּזוֹן:
רַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ
וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מַלְכוּת בֵּית
דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל־הַבַּיִת הַגָּדוֹל
וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו:
אֱלֹהֵינוּ אָבִינוּ רְעֵנוּ זוּנֵנוּ פַּרְנְסֵנוּ
וְכַלְכְּלֵנוּ וְהַרְוִיחֵנוּ, וְהַרְוַח־לָנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה מִכָּל־צָרוֹתֵינוּ, וְנָא

Om dit alles nu, Eeuwige, onze God! huldigen en loven wij U; Uw naam worde steeds geloofd in den mond van al wat leeft immer en eeuwig; zooals geschreven is: „Gij „zult eten en u verzadigen „en den Eeuwige, uwen God, „loven om het goede land, „dat Hij u gegeven heeft.” Geloofd Gij, Eeuwige! om het land en om het voedsel.

Erbarm U, Eeuwige, onze God! over Uw volk Israël, over Uwe stad Jeruzalem, over Tsion, de woning Uwer heerlijkheid en over het rijk van het huis van David, Uwen gezalfde en over het groote, heilige huis, waarover Uw naam genoemd is. Onze God, onze Vader! weid, voed, onderhoud en verzorg ons en verleen ons een onbezorgd bestaan; schenk ons, Eeuwige, onze God! spoedig verademing van alle onze nooden;

אַל־תַּצְרִיכֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לֹא לִידֵי
מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִידֵי
הַלְוָאָתָם, כִּי אִם לְיָדְךָ הַמְּלֵאָה
הַפְּתוּחָה הַקְּדוֹשָׁה וְהָרְחָבָה שֶׁלֹּא
נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לְעוֹלָם וָעֶד:

laat ons toch, Eeuwige, onze God! geene behoefte hebben aan de gave van vleesch en bloed (van menschen), noch aan hun ter leen geven, maar alleen aan Uwe volle, geopende, heilige en milde hand, dat wij niet beschaamd of schaamrood worden immer en eeuwig.

Op Sabbath:

רְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוַת יוֹם הַשְּׁבִיעִי
הַשַּׁבָּת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, כִּי
יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ
לִשְׁבָּת־בּוֹ וְלָנוּחַ בּוֹ בְּאַהֲבָה
כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ· בִּרְצוֹנְךָ הָנִיחַ
לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁלֹּא תְהִי צָרָה
וְיָגוֹן וַאֲנָחָה בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ·
וְהַרְאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּנֶחָמַת צִיּוֹן
עִירֶךָ וּבְבִנְיַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר
קָדְשֶׁךָ, כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל
הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת:

Vind welbehagen ons te sterken [1]) Eeuwige, onze God! in Uwe geboden en in het gebod van den zevenden dag, dezen grooten en heiligen Sabbath; want deze dag is groot en heilig voor U, om daarop rust te houden en daarop met liefde uit te rusten naar het gebod van Uwen wil. In Uw welbehagen laat ons rust genieten, Eeuwige, onze God! dat er geen nood, kommer of gezucht op onzen rustdag zij. Laat ons, Eeuwige, onze God! de vertroosting Uwer stad Tsion en den herbouw van Uwe heilige stad Jeruzalem aanschouwen; want Gij zijt de Heer der hulpe en de Heer der vertroosting.

Op de Nieuwemaans- en Feestdagen zegge men:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד
וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן
יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה וּלְטוֹבָה
וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

Op het Nieuwemaansfeest: רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ

Op het Nieuwjaarsfeest: הַזִּכָּרוֹן

---

[1]) Naar Jesaja 58, 11.

Op het Loofhuttenfeest: חַג הַסֻּכּוֹת

Op Schemini Atsêreth en Simchath Thora: הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת

Op het Pésachfeest: חַג הַמַּצּוֹת

Op het Wekenfeest: חַג הַשָּׁבֻעוֹת

*) הַזֶּה · זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה · וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה · וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים · וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ · כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ · כִּי אֵל (מֶלֶךְ) חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

§) וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה בְרַחֲמָיו יְרוּשָׁלָיִם · אָמֵן: §§)

Herbouw de heilige stad Jeruzalem spoedig in onze dagen. Geloofd Gij, Eeuwige! die in Uwe barmhartigheid Jeruzalem herbouwt. Amen.

---

*) Op den Verzoendag (voor jonge kinderen en ernstige zieken, die niet vasten mogen): הַכִּפּוּרִים.

§) Jonge kinderen en ernstige zieken, die op תשעה באב niet vasten mogen, zeggen hier op dien dag het gebed נַחֵם (zie de תפלה אמרי לב blz. 121) bij elken maaltijd.

§§) Wie op Sabbath vergeten heeft רצה te zeggen, zegge, indien hij het zich nog vóór het uitspreken van de ברכת הטוב והמטיב herinnert, op deze plaats het volgende:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה לְאוֹת וְלִבְרִית · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

Evenzoo op vreugdefeesten bij het vergeten van יעלה ויבא:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, אֶת־יוֹם חַג ··· הַזֶּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

Op ראש חדש in hetzelfde geval:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְזִכָּרוֹן:

Op ראש השנה in hetzelfde geval:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה:

Op יום הכפורים (voor ernstige zieken, die niet vasten mogen) in hetzelfde geval:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן יָמִים קְדוֹשִׁים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת־יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה:

Bemerkt men zijne vergissing echter, nadat men begonnen is, de ברכת הטוב והמטיב uit te spreken, dan is men verplicht de

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, (de God,) onze Vader, onze Koning, onze Machtige, onze Schepper, onze Verlosser, onze Vormer, onze Heilige, de Heilige Jacobs, onze Herder, de Koning, die goed en weldadig is voor alles, die ons elken dag zelf welgedaan heeft, weldoet en zal weldoen; Hij heeft ons verleend, verleent en zal ons, om (ons) gunst, liefde, barmhartigheid en verademing (te verschaffen,) in eeuwigheid verleenen: redding, geluk, zegen, hulpe, troost, onderhoud, verzorging, barmhartigheid, leven, vrede en alle goeds; en aan alle goeds zal Hij het ons niet laten ontbreken.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (הָאֵל) אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אַדִּירֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ יוֹצְרֵנוּ קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב לַכֹּל, שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם הוּא הֵטִיב הוּא מֵטִיב הוּא יֵטִיב לָנוּ׃ הוּא גְמָלָנוּ הוּא גוֹמְלֵנוּ הוּא יִגְמְלֵנוּ לָעַד לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרֶוַח· הַצָּלָה וְהַצְלָחָה בְּרָכָה וִישׁוּעָה נֶחָמָה פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל־טוֹב וּמִכָּל־טוֹב אַל־יְחַסְּרֵנוּ׃

In het huis van rouwbedrijvenden zegge men na וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם *aldus:*

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, (de God), onze Vader, onze Koning, onze Schepper, onze Verlosser, onze Heilige, de Heilige Jacobs, de eeuwig levende Koning, die goed en weldadig is, de waarachtige God, de rechtvaardige Rechter, die naar rechtvaardigheid recht spreekt (en

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (הָאֵל) אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בּוֹרְאֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב הַמֶּלֶךְ הַחַי הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אֵל אֱמֶת דַּיַּן אֱמֶת שֹׁפֵט צֶדֶק (וְלֹקֵחַ

המזון te herhalen: 1°. op Sabbath, wegens רְצֵה, bij den eersten en tweeden maaltijd; 2°. op יום טוב (echter niet op חול המועד) wegens יעלה ויבא, bij den eersten en tweeden maaltijd.

Daarentegen behoeft men de ברכת המזון niet te herhalen: bij den derden maaltijd op שבת en יום טוב, alsmede bij alle maaltijden van ר״ח, חול המועד en (bij ernstige ziekten) יום הכפורים.

Wanneer *drie* of meer personen in vereeniging, זִמּוּן, de ברכת המזון uitspreken en deze moet wegens רצה of יעלה ויבא herhaald worden, dan geschiedt die herhaling door ieder voor zich zelven zonder זִמּוּן.

וּנְפָשׁוֹת בְּמִשְׁפָּט) וְשַׁלִּיט בְּעוֹלָמוֹ לַעֲשׂוֹת
בּוֹ כִּרְצוֹנוֹ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט וַאֲנַחְנוּ
עַמּוֹ וַעֲבָדָיו. וְעַל־הַכֹּל אֲנַחְנוּ חַיָּבִים
לְהוֹדוֹת לוֹ וּלְבָרְכוֹ. גּוֹדֵר פִּרְצוֹת יִשְׂרָאֵל
הוּא יִגְדּוֹר אֶת־הַפִּרְצָה הַזֹּאת מֵעָלֵינוּ
(De niet-rouwbedrijvenden zeggen hierbij וּמֵעַל הָאָבֵל הַזֶּה, *of waar meer dan één rouwbedrijvende aanwezig is* וּמֵעַל הָאֲבֵלִים הָאֵלֶּה)
לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם: הוּא הֵטִיב וכו׳

naar gerechtigheid de zielen tot Zich neemt), die heerscher is in Zijne wereld, om daarin naar Zijnen wil te handelen; want al Zijne wegen zijn recht en wij zijn Zijn volk en Zijne dienaren. En om dit alles zijn wij verplicht, Hem te huldigen en te loven. Hij, die de verliezen onder Israël herstelt, Hij herstelle dit verlies voor ons (en voor dezen treurende) (en voor deze treurenden) ten leven en ten vrede!

הָרַחֲמָן. הוּא יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: הָרַחֲמָן. הוּא יִתְבָּרַךְ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: הָרַחֲמָן. הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דּוֹרִים וְיִתְפָּאַר בָּנוּ לָנֶצַח נְצָחִים וְיִתְהַדַּר בָּנוּ לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים: הָרַחֲמָן. הוּא יְפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד: הָרַחֲמָן. הוּא יִשְׁבּוֹר עֻלֵּנוּ מֵעַל צַוָּארֵנוּ וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: הָרַחֲמָן. הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה מְרֻבָּה בַּבַּיִת הַזֶּה וְעַל שֻׁלְחָן זֶה שֶׁאָכַלְנוּ עָלָיו: הָרַחֲמָן. הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לַטּוֹב וִיבַשֶּׂר־לָנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת: הָרַחֲמָן. הוּא יְבָרֵךְ

De Barmhartige, Hij regeere over ons immer en eeuwig! De Barmhartige, Hij zij geloofd in den hemel en op de aarde! De Barmhartige, Hij zij geprezen in alle geslachten en door ons geroemd in alle eeuwigheid en door ons verheerlijkt voor immer en eindelooze tijden! De Barmhartige, Hij onderhoude ons in eere! De Barmhartige, Hij verbreke ons juk van onzen hals en voere ons met opgericht hoofd naar ons land! De Barmhartige, Hij zende overvloedigen zegen in dit huis en aan deze tafel, waaraan wij gegeten hebben! De Barmhartige, Hij zende ons den profeet Elia, — ten goede zij hij gedacht! — en deze verkondige ons goede boodschappen, hulp en vertroosting! De Barmhartige, Hij zegene

Kinderen aan de tafel hunner ouders zeggen hier:

אֶת־אָבִי מוֹרִי בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת־
אִמִּי מוֹרָתִי בַּעֲלַת הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתָם וְאֶת־

mijnen vader, den heer dezes huizes en mijne moeder, de vrouw dezes huizes, hen met

בֵּיתָם וְאֶת־זַרְעָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם

hun huis, hun kroost en al het hunne,

Kinderen aan de tafel van hunnen vader, die weduwnaar is, zeggen:

אֶת־אָבִי מוֹרִי בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתוֹ
וְאֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־זַרְעוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לוֹ

mijnen vader, den heer dezes huizes, hem met zijn huis, zijn kroost en al het zijne,

Kinderen aan de tafel van hunne moeder, die weduwe is, zeggen:

אֶת־אִמִּי מוֹרָתִי בַּעֲלַת הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתָהּ
וְאֶת־בֵּיתָהּ וְאֶת־זַרְעָהּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהּ

mijne moeder, de vrouw dezes huizes, haar met haar huis, haar kroost en al het hare,

Een man bij zich zelven aan tafel:

אוֹתִי (וְאֶת־אִשְׁתִּי) וְאֶת־בֵּיתִי (וְאֶת־
זַרְעִי) וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לִי

mij (en mijne vrouw) en mijn huis (en mijn kroost) en al het mijne,

Eene vrouw bij zich zelve aan tafel:

אוֹתִי (וְאֶת־בַּעְלִי) וְאֶת־בֵּיתִי (וְאֶת־זַרְעִי)
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לִי

mij (en mijnen echtgenoot) en mijn huis (en mijn kroost) en al het mijne,

Bij anderen aan tafel etende, zegge men, indien man en vrouw in het leven zijn:

אֶת־בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת־אִשְׁתּוֹ בַּעֲלַת הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתָם וְאֶת־בֵּיתָם (וְאֶת־
זַרְעָם) וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם

Bij eenen weduwnaar aan tafel:

אֶת־בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתוֹ וְאֶת־בֵּיתוֹ (וְאֶת־זַרְעוֹ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לוֹ

(indien hij kinderen bezit

Bij eene weduwe aan tafel:

אֶת־בַּעֲלַת הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתָהּ וְאֶת־בֵּיתָהּ (וְאֶת־זַרְעָהּ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהּ

(indien zij kinderen bezit

Waar behalve de huisgenooten nog gasten aan tafel zitten, zegge men steeds vóór de woorden אוֹתָנוּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָנוּ, *bovendien:*

וְאֶת־כָּל־הַיֹּשְׁבִים כָּאן
אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר לָנוּ, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיַעֲקֹב בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל, כֵּן
יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ יַחַד בִּבְרָכָה
שְׁלֵמָה · וְנֹאמַר אָמֵן:

en allen, die hier aanzitten, ons en al het onze, zooals onze voorouders, Abraham, Izak en Jacob gezegend werden met een zegen, waarbij de uitdrukkingen *in alles* [1]) *van alles* [2]) en *alles* [3]) gebezigd zijn; zoo zegene Hij ons met eenen volmaakten zegen! Laat ons hierop zeggen: Amen.

---

[1]) *Gen.* 24, 1. [2]) Ald. 27, 33. [3]) Ald. 33, 11.

בַּמָּרוֹם יְלַמְּדוּ עֲלֵיהֶם וְעָלֵינוּ
זְכוּת שֶׁתְּהֵא לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם
וְנִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה
מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְנִמְצָא חֵן וְשֵׂכֶל
טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

In den hemel moge men voor hen en voor ons verdienste vinden, die tot behoud van vrede strekke, dat wij zegen wegdragen van den Eeuwige en rechtvaardiging van den God onzer hulpe en gunst en goed aanzien vinden in de oogen van God en menschen.

Op Sabbath:

הָרַחֲמָן· הוּא יַנְחִילֵנוּ יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת
וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

De Barmhartige, Hij geve ons ten erfdeel den dag, die geheel rust wordt in het leven der eeuwigheid!

Op Nieuwemaansfeesten:

הָרַחֲמָן· הוּא יְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת־הַחֹדֶשׁ
הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה:

De Barmhartige, Hij vernieuwe voor ons deze maand ten goede en ten zegen!

Op Feestdagen:

הָרַחֲמָן· הוּא יַנְחִילֵנוּ יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב:

De Barmhartige, Hij geve ons ten erfdeel den dag, die geheel gelukzaligheid wordt!

Op het Nieuwjaarsfeest:

הָרַחֲמָן· הוּא יְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה
הַזֹּאת לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה:

De Barmhartige, Hij vernieuwe voor ons dit jaar ten goede en ten zegen!

Op de middendagen van het Loofhuttenfeest:

הָרַחֲמָן· הוּא יָקִים לָנוּ אֶת־סֻכַּת דָּוִיד
הַנֹּפֶלֶת:

De Barmhartige, Hij richte voor ons de gevallen hut van David weder op!

*) הָרַחֲמָן· הוּא יְזַכֵּנוּ לִימוֹת
הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:
מַגְדִּל
(Op Sabbath, Nieuwemaansfeest, Feest- en Middendagen מִגְדּוֹל)

De Barmhartige, Hij doe ons de dagen van den gezalfden verlosser en het leven der toekomstige wereld waardig worden! Hij, die het heil Zijns konings groot maakt, (De

---

*) Wie op חנוכה of פורים vergeten heeft על הנסים te zeggen, kan zijne fout op deze plaats herstellen, door te zeggen:
הָרַחֲמָן· הוּא יַעֲשֶׂה־לָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם
בַּזְּמַן הַזֶּה· בִּימֵי וכו׳· blz. 18—19.

Herinnert men zich de vergissing eerst later, dan wordt de ברכת המזון daarom niet herhaald.

יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד
לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם׃
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה
שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל
וְאִמְרוּ אָמֵן׃
יְראוּ אֶת־יְיָ קְדשָׁיו כִּי אֵין
מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃ כְּפִירִים
רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְיָ לֹא־יַחְסְרוּ
כָל־טוֹב׃ הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ
וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃ בָּרוּךְ
הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ
מִבְטַחוֹ׃ נַעַר הָיִיתִי גַּם־זָקַנְתִּי
וְלֹא־רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ
מְבַקֶּשׁ־לָחֶם׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן
יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

burcht van het heil Zijns konings,) Hij bewijst Zijnen gezalfde genegenheid, aan David en zijn kroost tot in eeuwigheid.

Hij, die vrede sticht in Zijne hemelhoogten, Hij stichte vrede voor ons en voor geheel Israël! Zegt nu: Amen.

Vreest den Eeuwige, gij, Zijne heiligen! want voor hen, die Hem vreezen, is geen gebrek. Jonge leeuwen mogen gebrek en honger lijden, doch die den Eeuwige zoeken, ontberen geenerlei goeds. — Huldigt den Eeuwige, want Hij is goed, want eeuwig duurt Zijne welwillendheid. — Gij opent Uwe hand en verzadigt al het levende met welgevallen. — Gezegend de man, die op den Eeuwige vertrouwt; de Eeuwige zal zijn toeverlaat zijn. — Ik ben jong geweest en ook oud geworden, maar heb nooit gezien, dat een brave verlaten was en zijn kroost om brood moest vragen. — De Eeuwige schenkt Zijn volk macht, de Eeuwige zegent Zijn volk met den vrede.

D. *De verkorte vorm van* ברכת המזון *of* ברכה אחת מעין שלש.

Op de reeds vroeger (blz. 13) aangehaalde verzen uit *Deuteronomium* (8, 8—9), waarin de voornaamste voortbrengselen van het Heilige Land opgesomd worden, volgt het vers ואכלת ושבעת וכו׳, waaruit onze geleerden den plicht van ברכת המזון afleiden. Daar nu de uitdrukking »gij zult u verzadigen" als van zelve ziet op zoodanige voortbrengselen, waarvan men gewoon is, tot verzadigens toe te nuttigen, zoo ligt het voor de hand, deze uitdrukking meer bepaaldelijk in verband te brengen met het laatst voorafgaande לֶחֶם en niet met de daaraan voorafgenoemde graansoorten, wijn of vruchten. Zoo nemen dan ook de meeste geleerden in tegenstelling van רבן גמליאל

(zie *Berachoth* 44*a*) aan, dat alleen na het nuttigen van brood de volledige ברכת המזון, na het gebruik van wijn, de vijf vruchten (druiven, vijgen, olijven, dadels en granaatappelen) en gebak van de vijf graansoorten (zie boven blz. 9) echter slechts ééne enkele lofzegging uitgesproken wordt. Daar het echter in elk geval de voortbrengselen van het Heilige Land gold, zoo is die lofzegging naar haren inhoud zoodanig samengesteld, dat de verschillende lofzeggingen der ברכת המזון daarin achtereenvolgens in verkorten vorm weergegeven zijn.

Zoo beantwoordt het begin tot וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה aan de lofzegging בִּרְכַּת הַזָּן, de woorden וְעַל אֶרֶץ tot מְטוּבָהּ aan de בִּרְכַּת הָאָרֶץ, de woorden רַחֵם נָא ה׳ אֱלֹהֵינוּ enz. aan de בִּרְכַּת בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם, terwijl de woorden כִּי־אַתָּה ה׳ טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל aan de בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב herinneren. Daar echter bij de eerste samenstelling der lofzegging de בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב nog niet was ingesteld en dus in deze lofzegging de woorden כי אתה ה׳ טוב ומטיב לכל nog niet ingevoegd waren, zoo draagt zij den naam בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ »de lofzegging naar den inhoud der drie", en heeft dezen naam ook later behouden.

(Ook deze lofzegging moet, evenals de ברכת המזון (zie blz. 15), wanneer men twijfelt, of men haar uitgesproken heeft, herhaald worden.)

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

na het gebruik van wijn:

voor den wijnstok en de vrucht des wijnstoks	עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן

na het gebruik der vijf genoemde vruchtsoorten:

voor het geboomte en de boomvrucht	עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ

na het gebruik der vijf graansoorten: *)

voor het voedsel en de verzorging	עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה
en voor het voortbrengsel des velds, alsmede voor het bekoorlijke, goede en ruime land, dat U behaagd heeft,	וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה שֶׁרָצִיתָ

*) Wanneer men van éene of meer dezer klassen te gelijk genoten heeft, dan worden de hier genoemde uitdrukkingen aan het begin en aan het slot vereenigd.

onzen voorouders ten erfdeel te geven, om van zijne vrucht te eten en zich van zijn goeds te verzadigen. Erbarm U toch, Eeuwige, onze God! over Uw volk Israël, over Uwe stad Jeruzalem, over Tsion, de woning Uwer heerlijkheid, over Uw altaar en Uwen tempel; herbouw de heilige stad Jeruzalem spoedig in onze dagen, voer ons daarbinnen, verheug ons in haren herbouw, laat ons eten van hare vrucht en verzadigd worden van haar goeds, dat wij U in heiligheid en reinheid daarvoor loven,

וְהִנְחַלְתָּ *) לַאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכוֹל מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוּבָהּ · רַחֵם נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הֵיכָלֶךָ · וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפִּרְיָהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוּבָהּ וּנְבָרֶכְךָ עָלֶיהָ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה :

Op Sabbath:

en vind welbehagen ons te sterken in (de viering van) dezen Sabbathdag,

וּרְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה ·

Op het Nieuwemaansfeest:

en gedenk ons ten goede op dezen Nieuwemaansdag,

וְזָכְרֵנוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה ·

Op het Nieuwjaarsfeest:

en gedenk ons ten goede op dezen dag der herinnering,

וְזָכְרֵנוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה ·

Op het Pésachfeest:

en verheug ons op dezen dag van het feest der ongezuurde brooden,

וְשַׂמְּחֵנוּ בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה ·

Op het Wekenfeest:

en verheug ons op dezen dag van het Wekenfeest,

וְשַׂמְּחֵנוּ בְּיוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה ·

Op het Loofhuttenfeest:

en verheug ons op dezen dag van het Loofhuttenfeest,

וְשַׂמְּחֵנוּ בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה ·

Op Sjemini Atzéreth en Simchath Thora:

en verheug ons op dezen achtsten dag, het Slotfeest,

וְשַׂמְּחֵנוּ בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה ·

---

*) De in oude bronnen voorkomende lezing אֶת־אֲבוֹתֵינוּ is taalkundig waarschijnlijker.

Want Gij, Eeuwige! zijt goed en weldadig voor alles; U danken wij voor het land	כִּי־אַתָּה יְיָ טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל וְנוֹדֶה לְּךָ עַל־הָאָרֶץ
en voor de vrucht des wijnstoks. Geloofd Gij, Eeuwige! voor het land en voor de vrucht des wijnstoks.	וְעַל פְּרִי הַגָּפֶן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרִי הַגָּפֶן׃
en voor de vruchten. Geloofd Gij, Eeuwige! voor het land en voor de vruchten.	וְעַל הַפֵּרוֹת · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עַל הָאָרֶץ *) וְעַל הַפֵּרוֹת׃
en voor het voedsel. Geloofd Gij, Eeuwige! voor het land en voor het voedsel.	וְעַל הַמִּחְיָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה׃

E. *De lofzeggingen over aangenamen reuk,* בִּרְכּוֹת הָרֵיחַ.

Niet alleen bij het genot van spijzen en dranken is ons voorgeschreven, Gode te loven, maar in het algemeen bij elke werkelijke genieting, die wij smaken. Zoo leiden onze geleerden (*Berachoth* 43*b*) ook uit het vers כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ af, dat ook bij een zielsgenot, waarbij het lichaam werkeloos blijft, zooals het genot van aangenamen reuk, eene ברכה moet uitgesproken worden (איזהו דבר׳ שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו׳ הוי אומר זה הריח).

Zoodanige lofzegging wordt echter alleen uitgesproken, wanneer dat, wat den aangenamen reuk afgeeft, inderdaad bestemd is en door ons opzettelijk gebezigd wordt, om ons dien reuk te doen genieten (מתכון להריח en עומד להריח).

Over onwillekeurig genot van aangenamen reuk echter, wanneer bijv. de אתרוג op סכות ons door zijn geur treft of wanneer versch gebakken brood onzen reuk aangenaam aandoet, wordt geene lofzegging uitgesproken. Evenmin dus ook, wanneer wij in een vertrek, winkel, apotheek enz. tredende, zonder de bedoeling, om van den reuk der zich daar bevindende planten, specerijen enz. te genieten, onwillekeurig daardoor getroffen worden.

Ook bestaat bij het genot van aangenamen reuk alleen eene lofzegging er vóór, maar niet er na, omdat de reuk, in tegenstelling van het genot van spijzen of dranken, slechts eene zeer kortstondige en niet blijvende genieting schenkt.

---

*) Na het gebruik van vruchten, die werkelijk uit Palestina komen, zegge men: וְעַל פֵּרוֹתֶיהָ.

Bij opzettelijk genot van aangenamen reuk, afgegeven door iets, dat tot verspreiding daarvan bestemd is, worden de volgende lofzeggingen uitgesproken.

Over den reuk van eetbare vruchten, als: citroenen, ethrog (niet op סכות) enz.:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die een aangenamen reuk aan de vruchten geschonken heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן רֵיחַ טוֹב בַּפֵּרוֹת׃

[De lezing שֶׁנָּתַן wordt ongeveer in alle oude bronnen aangetroffen en niet הַנּוֹתֵן].

Over den reuk van boomsoorten, wier stam hard is en die overwinteren, als: myrthen, rozen enz.:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, Schepper van welriekende boomsoorten.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים׃

Over welriekende gewassen, kruiden en bloemen met zachten stam, die dus niet tot de boomsoorten gerekend kunnen worden:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, Schepper van welriekende gewassen.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא עִשְּׂבֵי בְשָׂמִים׃

[De oude lezing עִשְּׂבֵי behoeft niet in het meer bijbelsche עִשְּׂבוֹת veranderd te worden.]

Over alle andere welriekende zaken, als specerijen enz, die noch tot de houtsoorten, noch tot de gewassen kunnen gerekend worden, alsmede over welriekende, doch op geenerlei wijze eetbare vruchten:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, Schepper van verschillende soorten van welriekende zaken.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים׃

[De lofzegging בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב wordt alleen over balsem-olie uitgesproken, die bij ons niet voorkomt.]

IV. Ons huis en huisraad.

Bij het aanhechten van de *Mezoeza* aan den deurpost zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en voorgeschreven heeft de Mezoeza aan te hechten.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְבּוֹעַ מְזוּזָה :

Wanneer men achtereenvolgens מזוזות aan verschillende deuren aanhecht, wordt slechts bij de eerste deze lofzegging uitgesproken.

De מזוזה is het zekere middel, om ons te allen tijde bij het binnentreden en verlaten onzer woningen en vertrekken te herinneren, dat de erkenning van den eenigen God en de opvolging Zijner geboden ons hoogst levensdoel, ons innigst geluk moet vormen. Die twéé afdeelingen (שְׁמַע en וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ), op perkament geschreven en aan de posten van alle deuren en poorten onzer woningen en vertrekken aangebracht, zij vormen de bescherming tegen elk lager menschelijk streven, waarbij God en Zijne Heilige Leer zouden vergeten en slechts ijdele genieting gezocht zou worden.

In overeenstemming met deze heilige beteekenis moet de *Mezoeza* aangehecht worden in de holte van den deurpost, ter rechter zijde van hem, die binnentreedt, daar, waar het bovenste derde gedeelte der hoogte eindigt, minder dan een *vuistbreedte* van den buitenrand verwijderd, met de bovenzijde der letters in schuinsche richting naar binnen gekeerd.

De plicht van het aanhechten der *Mezoeza* bestaat echter alleen bij zoodanigen ingang, die letterlijk aan het voorschrift der *Thora* beantwoordt, d. w. z. aan alle *onmiddellijke of middellijke toegangen* tot vertrekken, die eenigermate tot woning of verblijf strekken, verder minstens 24 *vuistbreedten* in het vierkant bevatten, door eene zoldering gedekt zijn en wier ingang van twéé posten, een bovendorpel en eene deur voorzien is.

Aan bedehuizen wordt dus de *Mezoeza* niet aangehecht, aan leerscholen wel.

Ook hecht men de *Mezoeza* niet aan den ingang van badkamers of andere plaatsen, waar de aanwezigheid der *Mezoeza* met den daaraan verschuldigden eerbied zoude in strijd zijn.

Bij het maken van eene *borstwering* (מַעֲקָה) om een plat dak, zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld,	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לַעֲשׂוֹת מַעֲקֶה׃

die ons door Zijne geboden geheiligd en voorgeschreven heeft eene borstwering te maken.

[In overeenstemming met de bij de *Mezoeza* algemeen gebruikelijke lezing לִקְבּוֹעַ moet het ook hier luiden לַעֲשׂוֹת en niet עַל עֲשִׂיַּת, zie *Maim.* הלכות רוצח פ׳ י״א.]

Uit de bewoordingen וְלֹא־תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי־יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ (*Deut.* 22, 8), waarin de *Thora* den grond voor den plicht van het maken eener borstwering aangeeft, volgen deze bepalingen:

1°. De borstwering zij hoog genoeg (minstens *tien* vuistbreedten) en sterk genoeg, om eenen val te voorkomen.

2°. Alleen aan woonhuizen moet zij aangebracht worden, maar niet aan bergplaatsen of stallingen en evenmin aan bede- of leerhuizen.

3°. Ook bij alle overige plaatsen, waar gevaar voor omstanders of voorbijgangers kan ontstaan, als bij trappen, groeven, putten enz. moeten borstweringen of bedekkingen aangebracht worden, die geheel voldoende zijn, om alle gevaar te keeren, zonder dat echter daarbij de bovenstaande lofzegging wordt uitgesproken.

Bij het koopen van een huis of van nieuwe voorwerpen, die men niet vroeger reeds bezeten heeft, zegge men:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ
לַזְּמַן הַזֶּה׃

Evenals hierboven (blz. 7) ten opzichte van kleederen opgemerkt is, wordt ook hier deze lofzegging alleen uitgesproken bij de aanschaffing van zulke voorwerpen, die voor den kooper van belangrijke waarde en beteekenis zijn.

De nadere omgrenzing van dit begrip hangt ook hier weder natuurlijk geheel af van ieders stand en levenswijze.

Bij het onderdompelen (טְבִילָה) van kook- en tafelvaatwerk en gereedschappen zegge men:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
עַל־טְבִילַת כֶּלִי׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en voorgeschreven heeft omtrent het onderdompelen van vaatwerk.

Wanneer men meerdere voorwerpen te gelijk of na elkander onderdompelt, zegge men in het meervoud: עַל־טְבִילַת כֵּלִים.

Het ongeoorloofde van spijzen of dranken gaat ook over op de vaatwerken of gereedschappen, waarmede zij in aanraking waren en die dus op eenige wijze bestanddeelen er van hebben opgenomen.

Wanneer dus vaatwerken of gereedschappen met ongeoorloofde spijzen zijn in aanraking gekomen, of die, welke voor vleeschspijzen bestemd zijn, met melkspijzen, of omgekeerd, of ook wanneer wij reeds gebruikte vaatwerken of gereedschappen voor keuken- of tafelgebruik van niet Israëlieten of van in dit opzicht niet vertrouwbare Israëlieten gekocht hebben, dan moeten deze, alvorens gebruikt te worden, eerst eene zuivering (הַגְעָלָה of הֶכְשֵׁר) ondergaan, die ten doel heeft, de opgenomen ongeoorloofde bestanddeelen er uit te verwijderen.

Deze zuivering bestaat, al naar gelang van omstandigheden, wijze van gebruik en bestemming, in *uitkoken, overgieten, gloeien, afspoelen* enz. In ieder bijzonder geval moet het oordeel van bevoegde geleerden ingewonnen worden.

Bovendien moeten alle *metalen* of *glazen* kook- en tafelvaatwerk en gereedschappen, hetzij oud of nieuw, die van niet-Israëlieten afkomstig en door ons gekocht worden, vóór het gebruik eerst uitwendig geheel gereinigd en dan *over hunnen geheelen omvang in een stroom of wel,* of *in een naar de godsdienstige voorschriften ingericht bad ondergedompeld worden* (טְבִילַת כֵּלִים). Daarbij wordt de bovenstaande lofzegging uitgesproken.

Aarden vaatwerken met glazuur van binnen en houten vaatwerken, waaraan zich metalen bestanddeelen bevinden, worden ondergedompeld, zonder dat eene lofzegging er bij uitgesproken wordt.

V. De natuur en hare schepselen.

Bij het voor de eerste maal aanschouwen van menschen, dieren of planten, die door zeldzame schoonheid uitmunten, zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, in wiens wereld zoodanige schepselen voorkomen.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁכָּכָה לּוֹ בְּעוֹלָמוֹ:

[De juiste beteekenis dezer lofzegging blijkt uit de lezing in *Jeroeschalmie:* ברוך שכן ברא בריות נאות בעולמו. (vgl. *Ab. Zara* 20*a*)].

Bij het zien van den oceaan, nadat men hem in dertig dagen niet gezien heeft, zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die den grooten oceaan gemaakt heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה אֶת־הַיָּם הַגָּדוֹל:

[De lezing שעשה is volgens de oudste bronnen de juiste en niet עושה.]

Bij het voor de eerste maal na dertig dagen zien van reuzen, dwergen of schepselen, die *reeds van de geboorte* zeldzaam mismaakt of onnatuurlijk gevormd zijn, zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die aan de schepselen bijzondere vormen geeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מְשַׁנֶּה הַבְּרִיּוֹת:

Wie iemand in regelmatigen lichaamstoestand gekend heeft en hem later door ziekte of ongeval in buitengewone mate mismaakt aantreft, spreke de lofzegging דין האמת uit, zie blz. 43.

Bij het voor de eerste maal in elk jaar zien van vruchtboomen, die in bloei staan, zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die in Zijne wereld niets liet ontbreken en daarin goede schepselen en goede boomen geschapen heeft, dat daarvan de menschenkinderen genieten kunnen.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא חִסַּר בְּעוֹלָמוֹ דָּבָר, וּבָרָא בוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאִילָנוֹת טוֹבִים לֵהָנוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם:

Deze lofzegging wordt uitgesproken hetzij, zoo mogelijk, in de maand Niesan, of zoolang men nog geene bloeiende vruchtboomen gezien heeft; echter niet meer, wanneer de boom reeds rijpe vruchten draagt.

[De lezing לֵהָנוֹת of לְהִתְנָאוֹת wordt in alle Talmoedische bronnen aangetroffen.]

Bij het aanschouwen (voor de eerste maal na dertig dagen) van beroemde zeeën, bergen, rivieren of woestijnen, alsmede bij het zien van weerlicht, vallende sterren of andere buitengewone natuurverschijnselen, zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, de Maker van het scheppingswerk.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

Over het weerlicht wordt deze lofzegging slechts éénmaal uitgesproken, tenzij intusschen de hemel weder geheel klaar en onbewolkt geworden was.

[In de Palestinensische bronnen is de lezing עוֹשֵׂה בְרֵאשִׁית, zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 38.]

Bij onweder, orkaan of aardbeving zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, wiens kracht en wiens sterkte de wereld vervult.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם:

Ofschoon de vorige lofzegging zeer zeker ook op deze natuurverschijnselen van toepassing is (zie *Berachoth* 59*a*), is het bij ons algemeen gebruikelijk geworden, daarover juist deze ברכה uit te spreken, omdat daarin van de bijzonder geweldige krachtsontwikkeling sprake is, die ons juist bij het hooren van onweders, orkanen of aardbevingen het meeste treft.

Intusschen, wanneer het onweder *onmiddellijk* op het weerlicht volgt, behoeft de lofzegging שכחו niet uitgesproken te worden.

Dezelfde opmerking, die bij de vorige lofzegging omtrent het weerlicht gemaakt is, geldt ook hier.

Bij het zien van eenen regenboog zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die het verbond gedenkt, getrouw is in Zijn verbond en onveranderlijk in Zijne uitspraak.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹכֵר הַבְּרִית וְנֶאֱמָן בִּבְרִיתוֹ וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ:

Naar *Gen.* 9, 16 is de regenboog van Noachs tijden af het eeuwige bondsteeken, dat nimmer weder eene algeheele vernietiging als straf voor ondeugd en ongerechtigheid de aarde zal treffen. Bij het zien daarvan loven wij dus den hemelschen Vader, die het verbond en de belofte, waarvan de regenboog het herinneringsteeken vormt, getrouwelijk en onveranderlijk blijft handhaven.

Alvorens deze lofzegging uit te spreken, schouwe men een oogenblik opwaarts naar het grootsche natuurverschijnsel, maar blijve dan niet aanhoudend er naar zien, opdat het niet schijne, als wilden wij dit zelf aanbidden of vereeren.

DE LOFZEGGING OVER DE NIEUWE MAAN, ברכת הלבנה.

Telkens wanneer de hemellichten na volbrachten regelmatigen omloop zich opnieuw aan ons oog vertoonen als getrouwe wachters op de plaats, die het Opperwezen hun in het heelal heeft aangewezen, dan verrijst in ons binnenste de behoefte, om Hem te huldigen, die

in Zijne wijsheid en almacht deze eeuwige wereldorde naar vaste, onverbreekbare wetten gevestigd heeft. Zoo wijden wij Hem dagelijks, 's morgens bij het aanschouwen van den hernieuwden zonneglans (המאיר לארץ) en 's avonds bij het herrijzen van maan en sterren (המעריב ערבים) onzen kinderlijken lofzang.

Dezelfde oude geleerden nu, die ons deze dagelijksche hulde in den mond legden, leeren ons, bij het begin van elke maand, wanneer de maan na volbrachten omloopstijd ons opnieuw hare verlichte zijde toewendt, den grooten Schepper en Bestuurder des heelals te prijzen en tevens als kinderen van het Hem gewijde volk ons onwankelbaar geloof in Zijne ons toegezegde hulpe en toekomst te belijden. — Eene schoone, verheffende plechtigheid is deze maandelijksche hulde aan den grooten Meester der natuur, waarvan de beteekenis in de daarbij uit te spreken lofzegging nader wordt uiteengezet, zoodat onze Talmoedgeleerden haar als 't ware met »eene eerbiedige be»groeting van den Schepper zelven in eene Zijner meest grootsche »scheppingen" gelijk stellen (*Sanhedrin 42a*: כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה, כתיב הכא החדש הזה וכתיב התם זה אלי ואנוהו).

De lofzegging over de nieuwe maan wordt niet eerder uitgesproken dan nadat 3 maal 24 uren na de *moled* (zie in de תפ' ה' נ' blz. 511) verloopen zijn.

Zij geschiedt 's avonds, alleen bij lichte maan, wanneer het maanlicht nagenoeg onbewolkt zichtbaar is, onder den blooten hemel.

Wie door ongesteldheid of andere overwegende oorzaken verhinderd is, zich voor het uitspreken der ברכת הלבנה onder den blooten hemel te begeven, verricht deze plechtigheid bij een geopend, of — indien ook dit onmogelijk is — achter een gesloten venster.

Als plechtige ceremonie en hulde aan het Opperwezen wordt de ברכת הלבנה in staande houding en, zoo mogelijk, bij voorkeur met מנין (in vereeniging van tien godsdienstig meerderjarige, mannelijke personen) verricht.

Om de ceremonie onder den gewijden indruk van den Sabbath te doen geschieden, tracht men dezelve steeds bij voorkeur op Zaterdagavond te verrichten, tenzij reeds *negen* maal 24 uren na de *moled* verstreken zijn, in welk geval niet langer tot Zaterdagavond gewacht wordt.

De ברכת הלבנה moet verricht zijn, voordat 14 dagen, 18 uren en 22 minuten na de *moled* verstreken zijn. Daarna blijft zij achterwege.

Op Sabbath- en feestdagen wordt zij niet verricht, tenzij bij hooge

noodzakelijkheid (indien het n.l. reeds de laatste der 15 dagen is en er vooraf door de weersgesteldheid volstrekt geene mogelijkheid toe bestond).

In de maanden *Ab* en *Tischrie* wachte men met het uitspreken der lofzegging tot na afloop van den vastendag. Bij den uitgang van den Verzoendag geschiede het dan zoo spoedig mogelijk; bij dien van den 9[den] Ab eerst nadat men iets genuttigd heeft.

In de treurweek (שבעת ימי אבלות) spreke men de lofzegging niet uit, tenzij deze week niet vóór den tienden dag van de *moled* af gerekend eindigt, in welk geval niet tot na de treurweek gewacht wordt.

Bij het begin der lofzegging richte men zich overeind en schouwe één oogenblik naar de heldere maan.

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־יְיָ מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו: הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם · אֲשֶׁר בְּמַאֲמָרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם · חֹק וּזְמַן נָתַן לָהֶם שֶׁלֹּא יְשַׁנּוּ אֶת־תַּפְקִידָם: שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם · פּוֹעֵל אֱמֶת שֶׁפְּעֻלָּתוֹ אֱמֶת · וְלַלְּבָנָה אָמַר שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ · עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת לַעֲמוּסֵי בָטֶן · שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהִתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ · וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם עַל שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ ·

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die door Zijne uitspraak den hemel geschapen heeft en door den adem Zijns monds al diens heir; eene vaste wet en tijdsbepaling heeft Hij hun gesteld, dat zij hunne bestemming niet veranderen; zij verblijden en verheugen zich, om den wil te volbrengen van hunnen Schepper, den getrouwen Arbeider, wiens arbeid getrouw is en die de maan bevolen heeft, dat zij zich telkens vernieuwe als eene roemrijke kroon voor hen, die van de geboorte in liefde getorscht werden en die zich evenals zij telkens zouden vernieuwen en hunnen Vormer om den naam van de heerlijkheid Zijner regeering roemen.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַדֵּשׁ חֳדָשִׁים׃ Geloofd Gij, Eeuwige, die de maanden vernieuwt!

בָּרוּךְ יוֹצְרֵךְ · בָּרוּךְ עוֹשֵׂךְ · בָּרוּךְ קוֹנֵךְ · בָּרוּךְ בּוֹרְאֵךְ׃ 3 maal.

Alsdan heffe men het lichaam eenigszins opwaarts en zegge:

כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי רוֹקֵד כְּנֶגְדֵּךְ · וְלֹא אוּכַל לִנְגֹּעַ בָּךְ · כֵּן לֹא יוּכְלוּ כָּל־אוֹיְבַי לִנְגֹּעַ בִּי לְרָעָה׃ 3 maal.

תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן׃ 3 maal.
כָּאֶבֶן יִדְּמוּ זְרוֹעֲךָ בִּגְדֹל וָפַחַד אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפֹּל׃

דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם׃ 3 maal. שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם׃

עֲלֵיכֶם שָׁלוֹם׃ 3 maal.

סִמָּן טוֹב וּמַזָּל טוֹב יְהֵא לָנוּ וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל אָמֵן׃ 3 maal.

קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא · מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת׃ דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים · הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ · מַשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלֹּנוֹת מֵצִיץ מִן־הַחֲרַכִּים׃

תָּנָא דְבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל · אִלְמָלֵא לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְהַקְבִּיל פְּנֵי אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם פַּעַם אַחַת בַּחֹדֶשׁ דַּיָּם׃ אָמַר אַבַּיֵּי הִלְכָּךְ צָרִיךְ לְמֵימְרָא מְעֻמָּד׃

מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דּוֹדָהּ׃

וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי לְמַלֹּאות פְּגִימַת הַלְּבָנָה · וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ שׁוּם מִעוּט · וִיהִי אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה · וּכְאוֹר שִׁבְעַת יְמֵי בְרֵאשִׁית · כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה קֹדֶם מִעוּטָהּ · שֶׁנֶּאֱמַר אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים · וְיִתְקַיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וּבִקְשׁוּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִיד מַלְכָּם · אָמֵן׃

Psalm 121.

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת · אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים · מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי׃ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃ הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃ יְיָ שֹׁמְרֶךָ יְיָ

צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ׃ יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה׃ יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ׃ יְיָ יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

Psalm 150, in de תפ׳ א׳ ל׳ blz. 44, הללויה הללו אל בקדשו וכו׳.
Psalm 67, in de תפ׳ א׳ ל׳ blz. 290, למנצח בנגינת מזמור שיר וכו׳.

LOFZEGGING BIJ HET EINDE VAN DEN GROOTEN ZONNEKRINGLOOP, סדר קידוש החמה.

Telkens na 28 jaren, steeds op Dinsdag-avond ten 6 ure, komt de zonnekringloop מחזור גדול (zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 512) bij de תקופת ניסן weder tot zijn oorspronkelijk uitgangspunt terug. Den volgenden dag, dus Woensdag morgen, zoodra de zon zichtbaar is, doch in geen geval na 12 uur, wordt dan bij het aanschouwen daarvan de lofzegging **עושה מעשה בראשית**, zie boven blz. 34 uitgesproken.

Het is algemeen gebruikelijk, dit op dien morgen na afloop van den dienst ter synagoge in plechtige vereeniging te doen en daarbij toepasselijke *Psalmen,* als *Ps.* 148, 19 en 67, alsmede de op deze ceremonie betrekking hebbende plaats in den Talmoed (*Berachoth* 59*b*: ת״ר הרואה חמה בתקופתה···באורתא דתלת נגהי ארבע) voor te dragen.

[Dit feit, dat in het jaar 5657 plaats had, wordt dus voor de eerste maal weder in 5685 verwacht.]

VI. De menschheid.

Wie eenen boezemvriend of vriendin, waaraan hij bijzonder gehecht is, na dertig dagen voor de eerste maal wederziet, spreke de lofzegging uit:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

Had hij een geheel jaar hem niet gezien en ook schriftelijk niets van hem vernomen, dan spreke hij deze lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die de dooden doet herleven,	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

omdat door eene staking van alle persoonlijk en schriftelijk verkeer gedurende een geheel jaar de persoon als 't ware voor ons weggestorven was (zie *Berachoth* 58*b*).

Bij het zien van eenen vorst of eene vorstin zegge men:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die van Zijne eer aan vleesch en bloed (den mensch) geschonken heeft.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן מִכְּבוֹדוֹ לְבָשָׂר וָדָם׃

In de uitvoerige uiteenzetting der geheiligde beteekenis, die het Jodendom aan het vorstelijk gezag toekent, is ons (תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 387) tevens gebleken, dat ook dan, wanneer de koningen uit Davids stamhuis niet meer op hunnen troon zitten, *onze* vaderlandsche vorst of vorstin ons geldt als de geëerde drager of drageresse van het groote Godsbeginsel op aarde, als de beschermengel van wet en orde, deugd en liefde, dus als de voorlooper van den goddelijken heerscher, die uit Davids huis zal verrijzen. Het vorstelijk gezag is een *goddelijk geschenk* aan uitverkorenen uit de *menschen*, eene uitstraling der goddelijke majesteit, die in de vereering van onzen vorst of vorstin den onontbeerlijken waarborg van wet en orde in onze menschelijke kringen geplant heeft. Zonder dat gezag moet, naar Joodsche levensbeschouwing, de maatschappij droevig ontaarden in eene bandelooze menigte, waarvan de verschillende bestanddeelen door lagen, zelfzuchtigen, hartstochtelijken strijd voor eigen belangen en aanzien elkander belagen en ten gronde richten (zie de spreuk הוה מתפלל בשלומה של מלכות וכו׳, in תפ׳ א׳ ל׳ blz. 255). Uit het diepst onzer ziel verrijst dus bij het aanschouwen eener vorstelijke majesteit de hulde aan Hem, die daarin een uitvloeisel van Zijn goddelijk gezag aan het menschdom tot zijn eeuwig heil en geluk geschonken heeft.

Het is niet voldoende, deze lofzegging uit te spreken, wanneer men *toevallig* eenen vorst of vorstin aanschouwt, neen, zoodra zich de gelegenheid na minstens dertig dagen weder voor het eerst daartoe aanbiedt, dan is het onze plicht, met opoffering van tijd en inspanning deze gelegenheid op te zoeken, (ש״ע או״ח רכ״ד ט׳: מצוה להשתדל לראות מלכים אפילו מלכי אומות העולם) ook dan wanneer wij binnen den genoemden tijd eenen anderen vorstelijken persoon gezien hebben (aldaar מגן אברהם ס״ק י׳).

Zelfs een blinde spreekt onder den *tastbaren* indruk van de nadering eens vorstelijken persoons deze lofzegging uit (zie het treffende verhaal omtrent רב ששת, *Berachoth* 58*a*).

Bij het zien (voor de eerste maal na dertig dagen) van eenen Joodschen schriftgeleerde, zegge men:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁחָלַק מֵחָכְמָתוֹ לִירֵאָיו :

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die van Zijne wijsheid toegedeeld heeft aan Zijne vereerders.

Bij het zien (voor de eerste maal na dertig dagen) van eenen niet-Joodschen geleerde, zegge men:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁנָּתַן מֵחָכְמָתוֹ לְבָשָׂר וָדָם :

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die van Zijne wijsheid aan vleesch en bloed (den mensch) geschonken heeft.

Aan Israël is de beoefening der Leer, die een onmiddellijk UITVLOEISEL (חֵלֶק) der goddelijke wijsheid is, tot levenstaak gesteld. Ieder kind van dit volk, dat deze gewijde taak begrijpt en de goddelijke schrift als hoogere leering (תּוֹרָה) beoefent en in zijn *godvruchtig leven* overplant, levert eene bijdrage tot het groote gebouw van de godsdienstige en zedelijke volmaking des menschdoms. Dat de Allerhoogste op deze wijze een deel der van Hem ontleende waarheden en beginselen op aarde heeft doen nederdalen, om daarmede de verheffing en veredeling der menschheid te bevorderen, — ziedaar de groote hemelsche gave, waarvoor wij hem aanhoudend als נוֹתֵן הַתּוֹרָה (zie de תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 12 en 378) huldigen. Dat Hij echter in Zijne vaderlijke goedheid Zijne *menschelijke vereerders* heeft waardig gekeurd, om van dat *deel* Zijner goddelijke wetenschap de dragers te zijn, — daarvoor loven wij Hem telkens, wanneer wij iemand ontmoeten, die in uitstekende mate dien zegen heeft mogen deelachtig worden.

Is de *Thora*-wetenschap het eigenlijke licht der goddelijke wijsheid, dat onzen geest en ons leven bestraalt, de *wetenschap* in het algemeen is het hemelsche GESCHENK (מַתָּנָה) aan de *menschenkinderen*, dat hun het oog des geestes opent en de geheimen ontsluiert van eene groote wereld der waarnemingen en ondervindingen, welke ons, hoe dieper wij in haar doordringen, met des te grooter bewondering en ontzag tot den Allerhoogste doet opzien en naar Zijne alwijze leeringen als gids op onzen levensweg doet verlangen. Zoo is dus naar Joodsche opvatting *wijsheid en kennis*, חָכְמָה, het kostbaarste sieraad, dat den mensch kan tooien. De ware wetenschap is, wel verre van ons aan de vereering der Godheid te vervreemden, de meest welsprekende predikster van Hare grootheid in natuur, waarneming en geschiedenis. Daarom begroet de belijder des Jodendoms *iederen* grooten geleerde met zijne kinderlijke hulde aan den Algoede, die in zoo milde ge-

nade het *geschenk* van kennis en wetenschap aan *menschen* heeft toegedeeld.

VII. Lofzeggingen bij bijzondere levensvoorvallen.

Telkens te danken en te loven, wanneer wij in onze ervaringen en levensgenietingen de hand der Voorzienigheid waarnemen, welke ons in liefde en vaderlijke mildheid met het goede bedeelt — dit hebben wij als het schoone doel der door onze geleerden ingestelde lofzeggingen leeren kennen en hoogschatten. Zeer begrijpelijk dus, dat zij vooral ook voor die oogenblikken, waarin voorvallen van bijzonderen aard ons gemoed in beweging brengen, de uiting dier gemoedsaandoeningen in eene lofzegging hebben vervat.

Bij het vernemen van een voor ons zelven gelukkige tijding hebben wij onzen blijden dank aan het Opperwezen te uiten door het uitspreken der lofzegging שהחינו (zie boven blz. 39).

Hoezeer echter stijgt onze dankbaarheid, *wanneer anderen in dat geluk deelen* en dus volgens het groote, schoone beginsel »bemin een ander als u zelven" (*Lev.* 19, 18) de vreugde om eigen geluk opgaat in de algemeene, verblijdende gedachte, dat de Algoede de goddelijke Weldoener is voor *alle* Zijne schepselen! Dan spreken wij dus de lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die goed en weldadig is.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב׃

Maar krachtiger en welsprekender nog dan bij gelukkige voorvallen uit zich onze kinderlijke verblijding in de beschikkingen des Allerhoogsten op zulke tijdstippen, *wanneer wij door het vernemen van droevige, naar onze menschelijke beschouwingen ongelukkige gebeurtenissen getroffen worden.* Voor den geloovigen, godvreezenden mensch bestaan geene lotgevallen, die slechts heilloos zijn. Wat ons 't onaangenaamst treft, het komt van Hem, die met de bitterste beproevingen slechts ons heil en zedelijk welzijn beoogt. כָּל־דְּעָבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עָבִיד, »*Al wat God doet, Hij doet het ten goede!*" — is dan ook de levensspreuk, die de groote R. Akiba (*Berachoth* 60*b*) ons aanbeveelt, en reeds onze *Mischna*-geleerden spreken het duidelijk uit: חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, »*de geloovige mensch* »*is verplicht, even oprecht en even verblijd Gode te danken voor* »*tegenspoed als voor geluk*" *(Berachoth* 54*a).*

Daarom is het ons voorgeschreven, bij het vernemen van eene ongelukkige tijding kalm in Gods wil te berusten en met een dankbaar gemoed de lofzegging uit te spreken:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, de rechtvaardige Rechter!

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
דַּיַּן הָאֱמֶת׃

In dezen volledigen vorm wordt dus deze lofzegging uitgesproken bij bijzonder smartelijke ondervindingen, als: bij het vernemen van het overlijden eens bloedverwants of van dierbare vrienden of vriendinnen of bijzonder uitstekende personen of ook, wanneer wij persoonlijk bij iemands overlijden aanwezig zijn, alsmede bij het maken van de inscheuring (קְרִיעָה) over het verlies van ouders of verwanten.

In andere gevallen echter, waarin wij minder nauw betrokken zijn, zeggen wij alleen: בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת.

DE LOFZEGGING OM REDDING UIT LEVENSGEVAREN.

בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל

Een pronkstuk van vromen, geloovigen zang is de 107[de] Psalm, waarin de mensch geteekend wordt, zooals hij bij *vier* verschillende gevaarlijke toestanden in angst en beproeving verkeert, uit zijnen nood tot God schreit en dan eindelijk geholpen en gered onder de schare zijner geloofsgenooten verschijnt, om zijnen goeden hemelschen Vader te danken en te huldigen. *Wie in de woestijn gezworven* en gelukkig het bewoonde land weder bereikt heeft; *wie in den kerker gezucht heeft* en daaruit verlost is; *wie door ernstige ziekte aangetast was* en zijne gezondheid herkregen heeft; en *wie aan de gevaren eener zeereis blootstond* en veilig zijn doel bereikt heeft, zij allen — luidt het daar (vers 21) — יוֹדוּ לַה׳ חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם »dankend belijden zij »den Eeuwige Zijne welwillendheid en Zijne wonderbare daden »tegenover de menschenkinderen."

Zoo brachten dan voorheen in de vier genoemde gevallen zij, die door de goddelijke goedheid hun *leven* uit gevaren gered zagen en dus herkregen hadden dat, wat חַיִּים heet (een woord, welks letters juist de aanvangletters zijn der vier woorden חוֹלִי, »*ziekte*", יָם, »*zee*", יִסּוּרִים, »*smarten*", מִדְבָּר, »*woestijn*", dus overeenkomstig וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה, zie in de תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 186) hun dankoffer, קָרְבַּן תּוֹדָה, tempelwaarts.

Thans moet ook hier weder het woord de offerande vervangen en wordt dus in deze vier gevallen de lofzegging uitgesproken:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die aan schuldigen weldaden bewijst en dus ook aan mij allerlei goeds bewezen heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת׃
שֶׁגְּמָלַנִי כָּל־טוֹב׃

Waarop de gemeente den wensch uitspreekt:

Die U alle goeds bewezen heeft, Hij bewijze U voortaan allerlei goeds. Sela!

מִי שֶׁגְּמָלְךָ כָּל־טוֹב · הוּא יִגְמָלְךָ כָּל־טוֹב סֶלָה׃

Het uitspreken dezer lofzegging moet, naar *Ps.* 107, 32, in elk geval geschieden *in tegenwoordigheid van tien godsdienstig meerderjarige, mannelijke geloofsgenooten,* dus בְּצִבּוּר. Mits het uitspreken der lofzegging niet te lang er door vertraagd worde, is het gebruikelijk, het na de voorlezing uit de *Thora*, קריאת התורה, te doen.

De ברכת הגומל wordt alleen na zoodanige ziekten uitgesproken, die van gevaarlijken aard waren, of waarbij de patiënt minstens gedurende drie achtereenvolgende dagen ziek het bed heeft moeten houden.

Zoo mogelijk geschiede het uitspreken dezer lofzegging binnen drie dagen na de redding of het herstel.

Naar het algemeen aangenomen gebruik wordt behalve in de vier genoemde hoofdgevallen de ברכת הגומל door ieder uitgesproken, die zich, door welke oorzaak ook, onbetwistbaar in een levensgevaarlijken toestand bevonden heeft en daaruit gered is, als bij spoorwegongelukken, gevaarlijken val enz., echter niet, wanneer het gevaar nabij was, zoodat men zich lichtelijk daarin *had kunnen* bevinden, maar feitelijk niet in gevaar verkeerd heeft.

Was het levensgevaar *een zoodanig, waaruit op natuurlijke wijze geene redding denkbaar is,* zooals: wanneer iemand door een verscheurend dier aangevallen of door een zwaar beladen wagen overreden of onder een puinhoop bedolven geraakt was, dan zegge hij bovendien telkens, wanneer hij de plaats, waar zulks geschied is, weder ziet, nadat hij er in 30 dagen (behalve de dagen van het verlaten en het wederzien) niet geweest is, de lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die mij op deze plaats een wonder gedaan heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי נֵס בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃

Evenzoo behooren ook zijne kinderen, kleinkinderen en leerlingen in dit geval deze lofzegging uit te spreken, daarbij in de plaats van het woord לִי zeggende: לְאָבִי, of לְאִמִּי, of לַאֲבוֹתַי, of לְרַבִּי.

VIII. Het ter ruste gaan.

Nachtgebed vóór dat men zich ter ruste begeeft.

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld! die de aangename gewaarwordingen van den slaap op mijne oogen laat vallen en de sluimering op mijne oogleden. Moge er nu ook welgevallen zijn van U, Eeuwige, mijn God en God mijner voorouders! dat Gij mij ten vrede doet nederliggen en ten vrede doet opstaan; dat mij niet mijne gedachten beangstigen, noch kwade droomen of kwade overdenkingen en dat mijne legerstede volmaakt voor U blijve! Schenk het licht aan mijne oogen, dat ik niet den doodslaap slape; want Gij zijt het, die aan den oogappel het licht schenkt. Geloofd Gij, Eeuwige! die voor de geheele wereld in Zijne heerlijkheid licht doet schijnen.

God is een getrouwe Koning.

Hoor, Israel! de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig!

Geloofd de naam van de heerlijkheid Zijner regeering immer en eeuwig.

Gij zult den Eeuwige, uwen God, beminnen met geheel uw hart, geheel uwe ziel en geheel uw vermogen. Deze woorden, die Ik u heden gebied, zullen op uw hart zijn. Gij zult ze uwen kinderen inscherpen en er van spreken, wanneer gij in uw huis zit en wanneer gij op den weg gaat

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּפִּיל חֶבְלֵי שֵׁנָה עַל־עֵינַי וּתְנוּמָה עַל־עַפְעַפָּי׃ וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁתַּשְׁכִּיבֵנִי לְשָׁלוֹם וְתַעֲמִידֵנִי לְשָׁלוֹם, וְאַל יְבַהֲלוּנִי רַעְיוֹנַי וַחֲלוֹמוֹת רָעִים וְהַרְהוֹרִים רָעִים, וּתְהִי מִטָּתִי שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ, וְהָאֵר עֵינַי פֶּן־אִישַׁן הַמָּוֶת, כִּי אַתָּה הַמֵּאִיר לְאִישׁוֹן בַּת־עָיִן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֵּאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדוֹ׃

אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן׃

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד׃

stil. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ

וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם
לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת
בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת
בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ׃ Ps. 91.
יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן ׀ בְּצֵל שַׁדַּי
יִתְלוֹנָן׃ אֹמַר לַייָ מַחְסִי
וּמְצוּדָתִי ׀ אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ׃ כִּי
הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ ׀ מִדֶּבֶר
הַוּוֹת׃ בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ ׀ וְתַחַת־
כְּנָפָיו תֶּחְסֶה ׀ צִנָּה וְסֹחֵרָה
אֲמִתּוֹ׃ לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה ׀
מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם׃ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל
יַהֲלֹךְ ׀ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃
יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ ׀
אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ׃ רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט
וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ כִּי־אַתָּה
יְיָ מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃
לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה ׀ וְנֶגַע
לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו

en wanneer gij u nederlegt en wanneer gij opstaat. Gij zult ze tot teeken aan uwe hand binden en zij zullen tot voorhoofdsband tusschen uwe oogen zijn. Gij zult ze schrijven aan de deurposten uws huizes en aan uwe poorten.

De liefelijkheid van den Heer, onzen God, zij over ons; wil het werk onzer handen op ons bevestigen en het werk onzer handen bevestig ook zelf!

O gij, die in de schuilplaats des Allerhoogsten zit, in de schaduw des Almachtigen vertoeft! „Van den Eeuwige „zeg ik: mijn Toeverlaat en „Burcht, mijn God, op wien „ik vertrouw!" Hij immers redt u van den strik des vogelaars, van de verderfelijke pest. Met Zijne vlerk dekt Hij u en onder Zijne vleugelen vindt gij uw toevlucht, schild en pantser is Zijne trouw. Gij vreest niet voor de verschrikking des nachts, voor den pijl, die des daags daarheen gaat; voor de sterfte, die in de duisternis rondwaart, voor het verderf, dat wegrooft in den middag. Duizend vallen aan uwe zijde, tienduizend aan uwe rechterhand — tot u genaakt het niet. Slechts met uwe oogen aanschouwt ge het en ziet de vergelding der goddeloozen. Gij immers hebt den Eeuwige, mijn Toeverlaat, den Allerhoogste tot uw toevlucht gemaakt. U wedervaart geen onheil, geen plaag nadert in uwe tent. Want Zijne engelen

ontbiedt Hij voor u, om u op al uwe wegen te hoeden. Dezen dragen u op de handen, dat gij uwen voet niet stoot aan den steen. Op leeuw en adder treedt gij, vertrapt jongen leeuw en draak. — „Want „in Mij heeft hij behagen, „daarom wil Ik hem redden; „hem opheffen, omdat hij „Mijnen naam erkent. Hij „roept Mij aan en Ik verhoor hem, met hem ben Ik „in den nood; Ik onttrek hem „er aan en breng hem tot „eer. Met lengte van dagen „verzadig Ik hem en laat hem „schouwen in Mijne hulpe."

יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ׃ עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ· פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃ עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ· תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין׃ כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ· אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי׃ יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ, עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה· אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃ אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃ ארך ימים וכו׳·

Eeuwige! hoe velen zijn mijne verdrukkers; velen staan tegen mij op. Velen zeggen van mijnen persoon: voor hem is geene hulpe meer bij God, Sela! Gij echter, o Eeuwige! zijt een schild om mij henen, mijne eer, die mij het hoofd omhoog heft. Met luider stem roep ik tot den Eeuwige en Hij verhoort mij van Zijnen heiligen berg, Sela! Ik lig rustig en slaap, ontwaak weder, want de Eeuwige is mij tot steun. Ik vrees niet voor de tienduizenden van volk, die zich rondom mij gesteld hebben. Op, Eeuwige! help mij, mijn God! Gij slaat al mijne vijanden op de kaken, de tanden der goddeloozen verbreekt Gij. Bij den Eeuwige is de hulp, over Uw volk Uw zegen, Sela!

יְיָ מָה־רַבּוּ צָרָי· רַבִּים קָמִים עָלָי׃ רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי, אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ בֵאלֹהִים סֶלָה׃ וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי· כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי׃ קוֹלִי אֶל־יְיָ אֶקְרָא· וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה׃ אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה· הֱקִיצוֹתִי כִּי יְיָ יִסְמְכֵנִי׃ לֹא־אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם, אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי׃ קוּמָה יְיָ, הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי, כִּי־הִכִּיתָ אֶת־כָּל־אֹיְבַי לֶחִי, שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ׃ לַיְיָ הַיְשׁוּעָה, עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם

Doe ons, Eeuwige, onze God! ten vrede nederliggen

וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים׳
וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ׳ וְתַקְּנֵנוּ
בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ׳ וְהוֹשִׁיעֵנוּ
לְמַעַן שְׁמֶךָ׳ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר
מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב
וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ
וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ ׃
כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה
כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׳
וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים
וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃
בָּרוּךְ יְיָ בַּיּוֹם ׃ בָּרוּךְ יְיָ בַּלָּיְלָה ׃
בָּרוּךְ יְיָ בְּשָׁכְבֵנוּ ׃ בָּרוּךְ יְיָ
בְּקוּמֵנוּ׃ כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים
וְהַמֵּתִים ׃ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־
חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר אִישׁ׃ בְּיָדְךָ
אַפְקִיד רוּחִי׳ פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ
אֵל אֱמֶת׃ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם
יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד
וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃
יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל
נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת ׃
בֶּאֱמֹר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ ׃ יְיָ

en laat ons, onze Koning! ten vrede opstaan; spreid de bedekking van Uwen vrede over ons uit, verzorg ons met goeden raad van voor U en help ons ter wille van Uwen naam! Bescherm ons en verwijder van ons vijand, sterfte, zwaard, hongersnood en kommer; houd iederen hinderaar van vóór en van achter ons terug en berg ons in de schaduw Uwer vleugelen! Gij immers zijt God, die ons hoedt en redt, daar Gij een genadig en barmhartig God en Koning zijt; wil dus ons uit- en ingaan ten leven en ten vrede hoeden van nu tot eeuwig.

Geloofd zij de Eeuwige 's daags, geloofd zij de Eeuwige bij nacht, geloofd zij de Eeuwige bij ons nederliggen, geloofd zij de Eeuwige bij ons opstaan! Want in Uwe hand zijn de zielen der levenden en der dooden; in Wiens hand de ziel van al het levende is en de geest van ieder menschelijk lichaam. In Uwe hand vertrouw ik mijnen geest, Gij bevrijdt mij, Eeuwige, waarachtig God! Onze God, die in den hemel zijt! doe Uwen naam eenig zijn, houd Uwe regeering steeds in stand en regeer over ons immer en eeuwig.

Dat onze oogen het zien, ons hart zich verheuge en onze ziel juiche in Uwe ware hulp, als men tot Tsion zegt: uw God regeert! De Eeuwige is

Koning, de Eeuwige heeft geregeerd, de Eeuwige zal regeeren, immer en eeuwig! Want van U is de regeering en in alle eeuwigheid zult Gij in eer Koning zijn, want wij hebben geenen anderen Koning dan U.

מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד: כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא
וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד · כִּי
אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

De engel, die mij van alle onheil verlost heeft, zegene de jongelingen; door hen worde mijn naam genoemd en de naam mijner vaderen, Abraham en Izak; dat zij zich als de visschen vermeerderen in het midden des lands. Hij zeide: Wanneer gij steeds luistert naar de stem van den Eeuwige, Uwen God, en doet wat recht is in Zijne oogen, naar Zijne geboden luistert en al Zijne wetten in acht neemt, dan zal Ik elke kwaal, die Ik over Egypte gebracht heb, niet over u brengen; want Ik, de Eeuwige, ben uw Geneesheer! De Eeuwige zeide tot den satan: de Eeuwige berispt u, o satan! de Eeuwige die Jeruzalem verkoren heeft, berispt u; dit is immers een brandend hout, uit het vuur gered! — Zie de legerstede van Salomo! Zestig helden om haar henen, van de helden Israels! Allen de hand aan het zwaard, geoefend in den strijd, ieder met zijn zwaard aan de zijde wegens de vrees in de nachten. — De Eeuwige zegene en behoede u! De Eeuwige lichte u Zijn aangezicht toe

הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע,
יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים, וְיִקָּרֵא
בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם
וְיִצְחָק, וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:
וַיֹּאמֶר · אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל
יְיָ אֱלֹהֶיךָ, וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה,
וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו, וְשָׁמַרְתָּ כָּל־
חֻקָּיו, כָּל־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי
בְמִצְרַיִם לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ, כִּי
אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ: וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל־
הַשָּׂטָן, יִגְעַר יְיָ בְּךָ הַשָּׂטָן, וְיִגְעַר
יְיָ בְּךָ הַבֹּחֵר בִּירוּשָׁלָם, הֲלוֹא
זֶה אוּד מֻצָּל מֵאֵשׁ: הִנֵּה מִטָּתוֹ
שֶׁלִּשְׁלֹמֹה, שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב
לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל: כֻּלָּם אֲחֻזֵי
חֶרֶב, מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה, אִישׁ
חַרְבּוֹ עַל־יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת:
יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו

en verleene u Zijne gunst! De Eeuwige wende u Zijn aangezicht toe en vestige u vrede!

Zie, Hij sluimert niet en slaapt niet, de Hoeder van Israel!

Op Uwe hulp hoop ik, Eeuwige!

In den naam van den Eeuwige, den God van Israel! aan mijne rechterzijde Michaël, aan mijne linkerzijde Gabriël, vóór mij Oeriël, achter mij Refaël en boven mijn hoofd de Goddelijke heerlijkheid!

Een *Maäloth*-lied. Heil een ieder, die den Eeuwige vreest, die in Zijne wegen wandelt. Wanneer gij den arbeid uwer handen geniet, heil u en het is u wel. Uwe vrouw is als een vruchtbare wijnstok in het binnenste uws huizes, uwe kinderen als olijfplanten rondom uwe tafel. Zie, zoo immers wordt gezegend de man, die den Eeuwige vreest. De Eeuwige zegene u uit Tsion en aanschouw het welzijn Jeruzalems al uwe levensdagen. Aanschouw kinderen van uwe kinderen — vrede over Israel!

Beeft en zondigt niet, overweegt bij u zelven op uwe legerstede en blijft rustig, Sela!

De Heer der wereld, die regeerde voordat eenig schepsel geschapen was — ten tijde dat door Zijnen wil alles ge-

אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ
וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר
יִשְׂרָאֵל: drie malen לִישׁוּעָתְךָ
קִוִּיתִי יְיָ· קִוִּיתִי יְיָ לִישׁוּעָתְךָ·
יְיָ לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי: drie malen
בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִימִינִי
מִיכָאֵל· וּמִשְּׂמֹאלִי גַּבְרִיאֵל·
וּמִלְּפָנַי אוּרִיאֵל· וּמֵאֲחוֹרַי רְפָאֵל·
וְעַל רֹאשִׁי שְׁכִינַת אֵל: drie malen

Psalm. 128.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת· אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא
יְיָ הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: יְגִיעַ
כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב
לָךְ: אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי
בֵיתֶךָ· בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב
לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה כִּי־כֵן יְבֹרַךְ
גָּבֶר יְרֵא יְיָ: יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן,
וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָיִם כֹּל יְמֵי
חַיֶּיךָ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ· שָׁלוֹם
עַל־יִשְׂרָאֵל:

רִגְזוּ וְאַל־תֶּחֱטָאוּ, אִמְרוּ
בִלְבַבְכֶם עַל־מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ
סֶלָה: drie malen

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ בְּטֶרֶם
כָּל־יְצִיר נִבְרָא: לְעֵת נַעֲשָׂה

בְּחֶפְצוֹ כֹּל אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא׃
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ
נוֹרָא׃ וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה
וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה׃ וְהוּא אֶחָד
וְאֵין שֵׁנִי לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה׃
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית וְלוֹ
הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה׃ וְהוּא אֵלִי וְחַי
גֹּאֲלִי וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה׃
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי מְנָת כּוֹסִי
בְּיוֹם אֶקְרָא׃ בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי
בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה׃ וְעִם־רוּחִי
גְּוִיָּתִי יְיָ לִי וְלֹא אִירָא׃

maakt werd, toen werd Zijn naam Koning genoemd. En ook nadat dit alles vergaan zal zijn, zal Hij alleen ontzagwekkend regeeren. Hij was, Hij is en Hij zal steeds in luister zijn. Hij is eenig en geen tweede is er, om bij Hem te vergelijken of aan Hem te verbinden. Zonder begin, zonder einde; Hem behoort de macht en de heerschappij. En deze is mijn God en mijn levende Verlosser, mijn Rots in smarte, ten tijde van nood. Deze is mijn Banier en mijn Toevlucht, het aandeel mijns heilkelks, ten dage dat ik roep. In Zijne hand vertrouw ik mijnen geest ten tijde dat ik slaap en ontwaak, en met mijnen geest ook mijn lichaam; de Eeuwige is met mij; ik vrees niet.

IX. De Sabbath-lofzeggingen en zangen.

ברכות, קדוש, זמירות והבדלה ליום השבת.

A. *De voorbereidingen voor de intrede van den Sabbath.*

Stil en bescheiden ziet de Joodsche woning wekelijks Israëls kinderen met blijden, opgewekten, heiligen zin hunne geheele omgeving tot Sabbath-paleis inrichten. — *Daar zijn reeds tijdig naar ieders stand en vermogen, liefst met eenige medewerking van den vader des huizes zelven, de spijzen en dranken voor Sabbath in gereedheid gebracht. — Voor de brooden, waarvan bij ieder der drie Sabbath-maaltijden* (שלש סעודות) *twéé* (לחם משנה) *op de tafel zullen prijken, bereidt de huisvrouw zelve het deeg en zondert er de gewijde gave* (חלה) *af.*

Daarbij spreke zij de lofzegging uit:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld,

die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft, de gewijde heffing van het deeg af te zonderen.	אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַפְרִישׁ חַלָּה מִן־הָעִסָּה׃

Het deeg, waarvan de חלה afgezonderd wordt, moet uit tarwe, garst, haver, rogge of spelt bereid en bestemd zijn, om tot brood gebakken te worden. Het meel moet een ruimte beslaan gelijk aan die van 43 1/5 middelmatige eieren [ongeveer 1 1/2 K.G. meel]. De חלה, die er van afgezonderd wordt, moet ongeveer de grootte van een ei hebben en in vuur verbrand worden.

Heeft men vergeten, van het deeg vóór het bakken de חלה af te zonderen, dan mag dit, zoolang de שבת niet ingetreden is, ook nog van het reeds gebakken brood geschieden. De lofzegging luidt dan: ב׳ א׳ י׳ א׳ מ׳ ה׳ א׳ ק׳ ב׳ ו׳ לְהַפְרִישׁ חַלָּה, met weglating der woorden: מִן־הָעִסָּה.

Is de Sabbath reeds ingetreden, dan late men een gedeelte van het brood over, om daarvan na het invallen van den nacht de חלה af te zonderen.

Op Vrijdag worden geene reizen ondernomen, tenzij onder zoodanige omstandigheden, dat de tehuiskomst tijdig vóór de intrede van den Sabbath kan geschieden.

Op Sabbath zelven mogen wij ons niet begeven buiten het gebied (תְּחוּם), waarbinnen onze woonplaats gelegen is, en wel naar alle vier zijden niet verder dan 2000 Joodsche ellen.

Alleen voor godsdienstige aangelegenheden mogen wij, door het nederleggen van spijzen, עֵרוּב, (genoeg voor twéé maaltijden) op eenige plaats binnen die 2000 ellen vóór het begin van den Sabbath, onze woonplaats als 't ware daarheen verleggen, zoodat wij dan op dien Sabbath zoowel van af dezen *Eroeb* en verder als terug naar de zijde van ons huis telkens 2000 ellen mogen gaan.

Bij het nederleggen van dezen *Eroeb*, die עֵרוּב תְּחוּמִין heet, zegge men de lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en voorgeschreven heeft omtrent het gebod van den *Eroeb*.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִצְוַת עֵרוּב׃

Vervolgens zegge men ook deze verklaring (die *alleen* geldt, wan-

neer zij *volkomen begrepen* wordt, en dus in elk geval in eene taal moet uitgesproken worden, die men verstaat):

Door dezen *Eroeb* zij 't ons geoorloofd, van deze plaats twéé duizend ellen naar elke zijde te gaan.	בְּדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שְׁרֵא לָנָא לֵילֵךְ מִמָּקוֹם זֶה אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל־רוּחַ׃

Men kan ook een ander met het nederleggen van den ערוב belasten. Deze zegge dan in de plaats van יְהֵא שְׁרֵא לָנָא de woorden: יְהֵא שְׁרֵא לִפְלוֹנִי, (voor het woord פְּלוֹנִי den naam van zijnen lastgever invullende).

Ter eere van den Sabbath wassche men zich vóór de intrede daarvan met warm water en knippe haar, baard en nagels.

Arbeid en beroep worden tijdig gestaakt en bij deelgenootschap met of het opdragen van arbeid aan niet-Israëlieten alle voorschriften behartigd, die daarbij iedere, ook de minste Sabbath-ontwijding (חלול שבת) *moeten voorkomen.*

Aan den Sabbath-oven, waarin naar wet en voorschrift de spijzen zullen warm gehouden worden, geschieden de laatste voorzieningen.

Aanstonds worden de Sabbath-kleederen aangetrokken en de tafel met de witte Sabbath-dekken gesierd.

Ten laatste verschijnt de huisvrouw in het geheiligde zelfbewustzijn harer waardigheid als priesteresse des huiselijken tempels en legt de Sabbath-wijding over huis en haard door het ontsteken der lichten (הדלקת הנר), *daardoor tevens voor zich zelve de strenge, onvoorwaardelijke Sabbath-rust aanvaardende.*

Vóór het ontsteken der lichten zorge zij eerst het מנחה-gebed verricht te hebben.

Onmiddellijk na het ontsteken spreide zij hare handen voor de oogen uit over de Sabbath-lichten heen en spreke de lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en voorgeschreven heeft, het Sabbathlicht te ontsteken.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־שַׁבָּת׃

Wanneer meer vrouwen op Vrijdag-avond in hetzelfde huis of vertrek te zamen zijn, dan kunnen zij tot opluistering van den Sabbath ieder lichten ontsteken en daarbij de lofzegging uitspreken.

Waar de vrouw afwezig of verhinderd is, ontsteekt de man de lichten en spreekt dan de lofzegging *vooraf* uit.

De lichten moeten branden in het vertrek, waar men den Sabbathmaaltijd houdt.

Men zorge, dat de lichten goed branden, opdat men niet in de verzoeking kome, in den loop van den avond iets er aan te doen of te laten doen en ook de behagelijkheid van de Sabbath-rust niet er door gestoord worde.

Het aantal der Sabbath-lichten zij minstens *twéé* (overeenkomstig זָכוֹר en שָׁמוֹר; zie de verklaring op blz. 310 der (תפ׳ ה׳ נ׳).

Eene vrouw, die éénmaal zonder verhindering, maar alleen uit vergetelheid de Sabbath-lichten niet ontstoken heeft, steke in het vervolg telkens ter herinnering een licht meer aan, of neme ten minste een der beide lichten grooter dan tot nu.

B. *De begroeting van den Sabbath in het huis.*

Bij het te huis komen uit de synagoge wordt door velen de volgende zang voorgedragen, waarin wij de engelen begroeten, die ons (naar de zinnebeeldige voorstelling van onze geleerden, *Sabbath* 119*b*) op Vrijdag-avond bij onze intrede in de woning begeleiden.

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא׃ 3 maal
בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא׃ 3 maal
בָּרְכוּנִי לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא׃ 3 maal
צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא׃ 3 maal
כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ׃
יְיָ יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

Vervolgens worden deze verzen uit het boek der Spreuken (XXXI, 10—slot) gezegd:

אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ׃ בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ

וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר׃ גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא־רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ׃
דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ׃ הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר
מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ׃ וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ
וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ׃ זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִפְּרִי כַפֶּיהָ נָטְעָה כָּרֶם׃
חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ׃ טָעֲמָה כִּי־טוֹב סַחְרָהּ לֹא־
יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ׃ יָדֶיהָ שִׁלְּחָה בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ׃
כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן׃ לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג
כִּי כָל־בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים׃ מַרְבַדִּים עָשְׂתָה־לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן
לְבוּשָׁהּ׃ נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אָרֶץ׃ סָדִין
עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי׃ עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק
לְיוֹם אַחֲרוֹן׃ פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת־חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ׃
צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל׃ קָמוּ בָנֶיהָ
וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ׃ רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית
עַל־כֻּלָּנָה׃ שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה יִרְאַת־יְיָ הִיא תִתְהַלָּל׃
תְּנוּ־לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ׃

[Het uitspreken van deze verzen op Vrijdag-avond berust op de voorstelling van den eeuwigen bond tusschen God en Israël, waarvan de Sabbath het teeken vormt, als eene heilige echtverbindtenis. (Verg. *Jes.* 49, 18; 62, 5.)]

Het is algemeen gebruikelijk, dat ouders en leeraren over hunne kinderen en leerlingen op Vrijdag-avond na het gebed of bij het te huis komen uit de synagoge de zegenbede uitspreken.

Daarbij legge men de beide handen op hun hoofd en zegge

tot mannelijke personen:

יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה׃
יברכך ה׳ וכו׳

God doe u worden als Efrajim en Menassé!
De Eeuwige zegene u enz.

tot vrouwelijke personen:

יְשִׂמֵךְ אֱלֹהִים כְּשָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה׃ יברכך ה׳ וכו׳

God doe u worden als Sara, Rebekka, Rachel en Lea!
De Eeuwige zegene u enz.

c. *De eerste Sabbath-maaltijd op Vrijdag-avond.*

Na het te huis komen uit de synagoge of de verrichting van het Sabbath-gebed op Vrijdag-avond, mag door ons niets, ook zelfs geen water, genuttigd worden, alvorens de huiselijke wijding van den Sabbath, קִדּוּשׁ, verricht is.

Daarom worde er voor gezorgd, dat de tafel, waaraan gegeten en dus ook vóór den maaltijd קדוש uitgesproken wordt, reeds vroegtijdig vóór de intrede van den Sabbath gereed en ter eere van den heiligen dag met een rein wit tafelkleed gedekt en met rein, sierlijk tafelgereedschap getooid zij.

Ook de huisgenooten verschijnen op Vrijdag-avond in hunne Sabbath-kleederen.

De heilige plicht, om door het uitspreken van קדוש de wijding van den Sabbath te verkondigen, geldt zoowel voor vrouwen als mannen.

Zoo mag dan ook daar, waar het beslist onmogelijk is, dat een man קדוש uitspreekt, eene vrouw deze ceremonie verrichten.

De beker of het glas, waarin de wijn voor קדוש zich bevindt, moet *van behoorlijken omvang* zijn (minstens zooveel inhoud hebbende als gelijk staat met $1^1/_2$ maal den omvang van een middelmatig ei), voorts *in zijn geheel* en ongeschonden, van binnen en buiten *rein* zonder eenige vlek, en moet ook *volkomen gevuld* worden.

Vóór het uitspreken van קדוש bedekke men al het brood, dat zich op de tafel bevindt.

Alsdan neme men den beker of het glas met beide handen op, houde het dan in de rechterhand, heffe het minstens een vuistbreedte boven de tafel omhoog en zegge in staande houding eerst stil:

(וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר)

en dan luid:

Zoo waren de hemel en de aarde en al hun heir voltooid. Nu voltooide God op den zevenden dag Zijn arbeid, dien Hij verricht had; Hij rustte namelijk op den zevenden dag van al Zijnen arbeid, dien Hij verricht had. God zegende den zevenden dag en heiligde

יוֹם הַשִּׁשִּׁי: וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־
מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ
אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ

אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

hem, want daarop had Hij gerust van al Zijnen arbeid, dien God geschapen had, om dezen niet verder te verrichten.

Hierop zette men zich op zijne plaats en spreke de eigenlijke קִדּוּשׁ uit.

סברי מרנן ורבנן ורבותי׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, Schepper van de vrucht des wijnstoks.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְרָצָה בָנוּ׃ וְשַׁבַּת קָדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה
וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ זִכָּרוֹן לְמַעֲשֵׂה
בְרֵאשִׁית׃ כִּי הוּא יוֹם תְּחִלָּה
לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת
מִצְרָיִם׃ כִּי־בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ
קִדַּשְׁתָּ מִכָּל־הָעַמִּים וְשַׁבַּת קָדְשְׁךָ
בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחַלְתָּנוּ׃ בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd, in ons behagen gevonden en ons met liefde en welgevallen Zijnen heiligen Sabbath ten erfdeel geschonken heeft, ter herinnering aan het scheppingswerk. Deze immers is de dag, welke de eerste is der dagen, die eenen roep der heiliging vormen, eene herinnering aan den uittocht uit Egypte. Want ons hebt Gij verheven en uit alle volken geheiligd en ons Uwen heiligen Sabbath met liefde en welgevallen ten erfdeel geschonken. Geloofd Gij, Eeuwige! die den Sabbath heiligt.

Na het uitspreken van קדוש volgt de eerste van de drie Sabbathmaaltijden, waarbij telkens de lofzegging הַמּוֹצִיא over twéé geheele brooden (לֶחֶם מִשְׁנֶה) moet uitgesproken worden.

Reeds bij het vallen van het manna in de woestijn werd onzen voorouders geleerd, den Sabbath te heiligen door op dien dag geene spijzen te gaan zoeken. De Algoede schonk daartoe op Vrijdag het dubbele van andere dagen. In het vers (*Exod.* 16, 25) nu, dat van die Sabbathheiliging bij het zoeken van het manna gewaagt, staat *drie* malen het woord הַיּוֹם. Vandaar het overoude gebruik, om op den Sabbathdag drie feestelijke maaltijden (שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת) te houden, terwijl de twéé brooden, die bij elk daarvan gebezigd

worden, ons spreken van den God, die, evenals bij het vallen van het manna, door dubbel milden zegen Zijne vereerders tot de Sabbathheiliging in staat stelt.

Vóór het begin van dezen eersten Sabbath-maaltijd op Vrijdag-avond wassche men eerst de handen (zie de voorschriften daaromtrent op blz. 8).

Alsdan ontdoe men de twéé brooden van hunne bedekking, neme het bovenste en teekene met het mes rondom de plaats aan, waar men aanstonds zal afsnijden, legge het dan onder het andere brood, neme beide in de hand, spreke de lofzegging המוציא uit, terwijl men bij het woord ה׳ de brooden omhoog heft, neme dan alleen het onderste en snijde er ter plaatse, waar men met het mes de snede geteekend heeft, een stuk geheel af, ete er in de eerste plaats zelf van en geve dan aan ieder der aanzittenden, telkens na het brood in zout gedoopt te hebben.

Het af te snijden stuk worde op Sabbath, ter eere van den heiligen dag en om allen er van te doen nuttigen, grooter genomen dan op werkdagen.

GEZANGEN VOOR DEN VRIJDAG-AVOND.

Het is een overoud gebruik, op Vrijdag avond gedurende den maaltijd de volgende liederen te zingen:

*) כל־מקדש שביעי כראוי לו · כל־שמר שבת כדת מחללו ·
שכרו הרבה מאד על־פי פעלו · איש על־מחנהו ואיש
על־דגלו: אהבי יי המחכים לבנין אריאל · ביום השבת שישו

*) Naar alfabetische orde vervaardigd, terwijl de eerste strophe den naam van den vervaardiger, משה, bevat.

Al wie den Sabbath heilig houdt, zooals het dezen [dag] toekomt, al wie den Sabbath naar de wet in acht neemt 1), om hem niet te ontwijden, diens loon is zeer veel 2), naar gelang van zijnen arbeid [naarmate hij zich voor de Sabbath-heiliging en Sabbath-viering inspanning en offers getroost]; ieder bij zijn leger en ieder bij zijn banier 3) [ieder naar zijnen stand en zijn vermogen]. O gij, die den Eeuwige bemint en den herbouw van [het] Ariël [genoemde Jeruzalem, zie *Jes.* 29, 1] verbeidt! verblijdt u op den Sabbathdag

1) *Jes.* 56, 6. 2) *Gen.* 15,1. 3) *Num.* 1, 52.

כִּמְקַבְּלֵי מַתַּן נַחֲלִיאֵל · גַּם שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וְאִמְרוּ לָאֵל ·
בָּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל : דּוֹרְשֵׁי יְיָ זֶרַע אַבְרָהָם
אֹהֲבוֹ · הַמְאַחֲרִים לָצֵאת מִן־הַשַּׁבָּת וּמְמַהֲרִים לָבֹא · וּשְׂמֵחִים
לְשָׁמְרוֹ וּלְעָרֵב מַעֲרָבוֹ · זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ :
זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה בְּמִצְוַת שַׁבָּת גְּרוּסָה · חֲרוּתָה לַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
כְּכַלָּה בֵּין רֵעוֹתֶיהָ מְשֻׁבָּצָה · טְהוֹרִים יִירָשׁוּהָ וִיקַדְּשׁוּהָ בְּמַאֲמַר
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה · וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר

als zij, die een goddelijk erfdeel ten geschenke ontvangen 4); ja, heft ook uwe handen naar het heiligdom op 5) en zegt het Gode 6): »Geloofd de Eeuwige, die rust verschaft heeft aan Zijn volk Israël!" 7) Gij, die den Eeuwige zoekt, kroost van Zijnen vriend Abraham! gij, die [naar de verplichting, om een deel van den ongewijden werktijd bij de heilige Sabbath-uren te voegen, לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ (zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 491) en overeenkomstig de vermaning onzer geleerden *(Berachoth* 52*a; Pesachiem* 104*b)*] het scheiden van den Sabbath steeds zooveel mogelijk vertraagt [om daardoor te toonen, dat de Sabbath-rust u een zegen, geen last is, אפוקי יומא כמה דמאחרינן ליה עדיף כי היכי דלא להוי עלן כמשוי], maar de intrede van den Sabbath zooveel mogelijk bespoedigt, [om daardoor van uw hartelijk verlangen naar den heiligen dag te doen blijken, עיולא יומא כל כמה דמקדמינן ליה עדיף ומחבבינן ליה] en u verheugt, hem in acht te nemen en zijne benoodigdheden te bereiden! 8) »dit is »de dag, dien de Eeuwige gewrocht heeft, laat ons juichen en ver»heugd zijn er mede!" 9) Gedenkt Mozes' leer 10) [het *Thora*-woord], omtrent het Sabbath-voorschrift [in de afdeeling וַיְכֻלּוּ] geleerd, [afzonderlijk na de beschrijving der zes scheppingsdagen] voor den Sabbath-dag ingegrift [d. w. z. te boek gesteld], waar deze [in het woord וַיְכַל, met כַּלָּה in verband gebracht] prijkt als eene bruid, tusschen hare vriendinnen omsloten [zie *Bereschith Rabba* cap. 10 en verg. blz. 326 der תפ׳ ה׳ נ׳]; de reinen [godvruchtigen] zouden hem erven en [in de קִדּוּשׁ-voordracht] wijden met de afdeeling van »al wat Hij geschapen had" [וַיְכֻלּוּ] [en daarin dus zeggen:] »Nu voltooide God op den zevenden dag Zijn arbeid, dien Hij verricht

4) *Num.* 21, 19. 5) *Ps.* 134, 2. 6) *Ps.* 66, 3. 7) *Kon.* I. 8, 56. 8) *Ez.* 27, 9. 9) *Ps.* 118, 24. 10) *Malächi* 3, 22.

עָשָׂה: יוֹם קָדוֹשׁ הוּא מִבּוֹאוֹ וְעַד צֵאתוֹ · כָּל־זֶרַע יַעֲקֹב יְכַבְּדוּהוּ
כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ · לָנוּחַ בּוֹ וְלִשְׂמֹחַ בְּתַעֲנוּגִים אָכוֹל וְשָׁתוֹ ·
כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: מְשֹׁךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ אֵל קַנּוֹא וְנֹקֵם ·
נוֹטְרֵי יוֹם הַשְּׁבִיעִי זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְהָקֵם · שַׂמְּחֵם בְּבִנְיַן שָׁלֵם
וּבְאוֹר פָּנֶיךָ תַּבְהִיקֵם · יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם:
עֲזוֹר לַשּׁוֹבְתִים בַּשְּׁבִיעִי בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר לְעוֹלָמִים · פּוֹסְעִים בּוֹ
פְּסִיעָה קְטַנָּה · סוֹעֲדִים בּוֹ לְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים · צִדְקָתָם תַּצְהִיר
כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים · יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָבָה תָמִים:

»had" 11). Een dag is het, heilig van zijne intrede tot zijnen uitgang, het geheele kroost van Jacob, zij vereeren hem [zie תפ׳ ה׳ נ׳, blz. 365 en 431] naar het woord des [goddelijken] Konings en Zijne wet, 12) om er op te rusten en zich te verheugen met verlustiging, spijs en drank, »de geheele gemeente Israëls, zij vieren hem" 13). Verleng Gij, die [voor het heidendom] een ijverzuchtig en wrekend God zijt! [naar *Mechiltha* op *Exod.* 20, 5: אנכי ה׳ אלהיך אל קנא׳ בקנאה אני נפרע מן עבודה זרה אבל רחום וחנון אני בדברים אחרים] Uwe genade voor hen, die U erkennen 14), die den Sabbath-dag in acht nemen, doordien zij zoowel de Sabbath-*belijdenis* als de Sabbath-*verwezenlijking* [zie blz. 364 der תפ׳ ה׳ נ׳] tot stand brengen; verheug hen met Salems [Jeruzalems] herbouw en wil hen in het licht Uws aangezichts doen stralen 15), »dat zij zich laven van den overvloed Uws huizes en »Gij hen uit den stroom Uwer liefelijkheden doet drinken!" 16) Help hen, die op den zevenden dag rusten in ploeg- en oogsttijd 17), eeuwigdurend, die daarop [in overeenstemming met het kalme, plechtige karakter van den dag] met kleine schreden gaan [zie *Sabbath* 113*a* en ש״ע א״ח ש״א א׳], en drie malen maaltijd houden, om de lofzegging [הַמּוֹצִיא over het brood] uit te spreken; moogt Gij [bij de toekomstige verlossing] hunne deugd doen lichten 18) als het licht der zeven scheppingsdagen 19) [zie *Chagiga* 12*a*, geciteerd תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 107 en verg. *Bereschith Rabba* III, 6]; »Eeuwige, God van Israël, breng de [eeuwige] waarheid nader-bij!" 20)

---

11) *Gen.* 2, 2. 12) *Esth.* 4,3. 13) *Exod.* 12, 47. 14) *Ps.* 36, 11. 15) ald. vers 10. 16) ald. vs. 9. 17) *Exod.* 34, 21. 18) *Ps.* 37, 6. 19) *Jes.* 30, 26. 20) *Sam.* I. 14, 41.

*) מְנוּחָה וְשִׂמְחָה אוֹר לַיְּהוּדִים · יוֹם שַׁבָּתוֹן יוֹם מַחֲמַדִּים ·
שֹׁמְרָיו וְזֹכְרָיו הֵמָּה מְעִידִים · כִּי לְשִׁשָּׁה כֹּל בְּרוּאִים
וְעוֹמְדִים: שְׁמֵי שָׁמַיִם אֶרֶץ וְיַמִּים · כָּל־צְבָא מָרוֹם גְּבֹהִים
וְרָמִים · תַּנִּין וְאָדָם וְחַיַּת רְאֵמִים · כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים:
הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר לְעַם סְגֻלָּתוֹ · שָׁמוֹר לְקַדְּשׁוֹ מִבֹּא עַד צֵאתוֹ ·
שַׁבַּת קֹדֶשׁ יוֹם חֶמְדָּתוֹ · כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ: בְּמִצְוַת
שַׁבָּת אֵל יַהֲלִיצָךְ · קוּם קְרָא אֵלָיו יָחִישׁ לְאַמְּצָךְ · נִשְׁמַת כָּל־
חַי וְגַם נַעֲרִיצָךְ · אֱכֹל בְּשִׂמְחָה כִּי כְבָר רָצָךְ: בְּמִשְׁנֶה לֶחֶם
וְקִדּוּשׁ רַבָּה · בְּרֹב מַטְעַמִּים וְרוּחַ נְדִיבָה · יִזְכּוּ לְרַב טוּב
מִתְעַנְּגִים בָּהּ · בְּבִיאַת גּוֹאֵל לְעוֹלָם הַבָּא:

*) De beginletters der drie eerste strophen vormen hier den naam van den vervaardiger, משה.

Rust en vreugde, een licht voor de Joden, 1) is de rustdag, de dag der bekoring; die hem in werkelijke rust vieren en zijne heiligheid belijden [naar שָׁמוֹר en זָכוֹר, zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 364], zij getuigen [daarmede naar *Exod.* 31, 17, zie t. a. p.], dat in zes [dagen] alles geschapen en op zijn plaats gesteld werd: de hemelen der hemelen, de aarde en de zeeën, al het hemelheir, hoog en verheven, de zeegedrochten, de mensch en het reëm-gedierte; »daar God, de Eeuwige, »de Schepper der wereld is" 2). Dit is het, wat Hij sprak 3) tot het volk, dat Zijn eigendom is: neem in acht, hem te heiligen van zijn komen tot zijn gaan, den heiligen Sabbath, Zijnen bekoorlijken dag, »want daarop had Hij gerust van al Zijnen arbeid" 4). Dat God u in het voorschrift van den Sabbath sterke, op! richt tot Hem daartoe uwe bede 5) [רְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ], dat Hij spoede u kracht te schenken [naar *Jes.* 58, 11: וְעַצְמֹתֶיךָ יַחֲלִיץ], ook de gebeden נִשְׁמַת כָּל־חַי [תפ׳ א׳ ל׳ blz. 170] en נַעֲרִיצְךָ [תפ׳ א׳ ל׳ blz. 206] en eet dan met vreugde, daar Hij in u behagen heeft 6). Door het dubbele [Sabbath-]brood [zie blz. 51] en het groote *Kidoesch* [zie *Pesachim* 106*a*], door rijkdom van smakelijke spijzen en eene vrijwillig [zich Gode wijdende] stemming, mogen overvloed van het goede verwerven, die zich met hem [den Sabbath] verlustigen 7) bij de komst van den Verlosser, in de toekomstige wereld.

1) *Esth.* 8, 16. 2) *Jes.* 26, 4, vrij vertaald. 3) *Exod.* 16, 23. 4) *Gen.* 2, 3. 5) *Jona* 1, 6. 6) *Koheleth* 9, 7. 7) *Jes.* 58, 13.

*) מַה־יְּדִידוּת מְנוּחָתֵךְ · אַתְּ שַׁבָּת הַמַּלְכָּה · בְּכֵן נָרוּץ לִקְרָאתֵךְ
בֹּאִי כַלָּה נְסוּכָה · לְבוּשׁ בִּגְדֵי חֲמוּדוֹת · לְהַדְלִיק נֵר
בִּבְרָכָה · וַתֵּכֶל כָּל־הָעֲבוֹדוֹת · לֹא תַעֲשׂוּ מְלָאכָה: לְהִתְעַנֵּג
בְּתַעֲנוּגִים בַּרְבּוּרִים וּשְׂלָו וְדָגִים: מֵעֶרֶב מַזְמִינִים · כָּל־מִינֵי
מַטְעַמִּים · מִבְּעוֹד יוֹם מוּכָנִים · תַּרְנְגוֹלִים מְפֻטָּמִים · וְלַעֲרוֹךְ
כַּמָּה מִינִים · שְׁתוֹת יֵינוֹת מְבֻשָּׂמִים · וְתַפְנוּקֵי מַעֲדַנִּים · בְּכָל־
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים · להתענג: נַחֲלַת יַעֲקֹב יִירָשׁ · בְּלִי מְצָרִים נַחֲלָה ·
וִיכַבְּדוּהוּ עָשִׁיר וָרָשׁ · וְתִזְכּוּ לִגְאֻלָּה · יוֹם שַׁבָּת אִם־תְּכַבְּדוּ ·

*) De beginletters der 2de, 3de, 4de en 6de strophe vormen den naam des vervaardigers, מנחם. — Bij het beoordeelen der beelden en uitdrukkingen in deze en volgende zangen, neme men in aanmerking, dat deze, hoewel naar onze Westersche opvatting koen en schijnbaar overdreven, in Oostersche gedichten zeer gezocht en gebruikelijk zijn.

Welk een liefelijkheid 1) is uwe rust, gij vorstin Sabbath! Zoo willen wij ijlings u te gemoet gaan; kom, o bruid, als vorstin gewijd! [naar *Sabbath* 119*a*: בואו ונצא לקראת שבת המלכה en בואי כלה בואי כלה, zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 309]. Gekleed in bekoorlijk [Sabbath-]gewaad willen wij het licht onder [het uitspreken van] de lofzegging ontsteken. Daarmede eindigt dan alle arbeid, »geenen arbeid zult gij meer verrichten!" 2) — Om rijke verlustiging te smaken, gemeste vogels, kwartels en visschen. — Reeds van den vorigen avond worden allerlei smakelijke spijzen bereid, en terwijl het nog geheel dag is, zijn de vet gemeste kippen reeds gereed; ook richt men velerlei soorten [van bij- en nagerechten] en gebruikt fijn gekruide wijnen, alsmede kostelijke lekkernijen bij alle drie keeren [d. w. z. bij alle drie Sabbathmaaltijden]. — Om rijke verlustiging enz. — Jacobs erfdeel verwerft men zich [naar *Jes.* 58, 14], een erfdeel zonder grenzen, [zooals dit in *Gen.* 28, 14 aan Jacob toegezegd is; naar *Sabbath* 118*a*: כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים· שנאמ׳ אז תתענג על ה׳ והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך]; door arm en rijk wordt men geëerd, ja de [volledige, toekomstige] verlossing wordt gij daardoor waardig; wanneer gij slechts den Sabbath eert

1) *Ps.* 84, 2. 2) *Exod.* 39, 32.

וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה · שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹדוּ · וּבַשְּׁבִיעִי נָגִילָה ·
להתענג: חֲפָצֶיךָ אֲסוּרִים · וְגַם לַחֲשֹׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת · הִרְהוּרִים
מֻתָּרִים · וּלְשַׁדֵּךְ הַבָּנוֹת · וְתִנּוֹק לְלַמְּדוֹ סֵפֶר לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת ·
וְלַהֲגוֹת בְּאִמְרֵי־שֶׁפֶר · בְּכָל־פִּנּוֹת וּמַחֲנוֹת · להתענג: הִלּוּכָךְ
תְּהֵא בְנַחַת · עֹנֶג קְרָא לַשַּׁבָּת · וְהַשֵּׁנָה מְשֻׁבַּחַת · כְּדַת נֶפֶשׁ
מְשִׁיבַת · בְּכֵן נַפְשִׁי לְךָ עָרְגָה · וְלָנוּחַ בְּחִבַּת · כַּשּׁוֹשַׁנִּים סוּגָה ·
בּוֹ יָנוּחוּ בֵּן וּבַת · להתענג: מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא · יוֹם שַׁבָּת
מְנוּחָה · כָּל־הַמִּתְעַנְּגִים בָּהּ · יִזְכּוּ לְרֹב שִׂמְחָה · מֵחֶבְלֵי מָשִׁיחַ ·

en Mij [daardoor] een eigendom wordt 3) [zie *Jeroes. Taänith* I, 1 en *Schemoth Rabba* op *Exod.* 16, 29, geciteerd תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 300]; zes dagen moogt gij arbeiden, 4) maar op den zevenden willen wij ons verblijden. — Om rijke verlustiging enz. — Uwe aangelegenheden te behandelen is ongeoorloofd [naar *Sabbath* 113*a*, alsook het maken van berekeningen [aldaar 150*a*]; overdenking echter is geoorloofd [aldaar 113*b*] alsook der dochteren verloving tot stand te brengen of der kinderen onderricht in het boek לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת [dit wil zeggen in het boek der Psalmen, of liever in het algemeen: in de heilige geschriften; zie *Sabbath* 150*a*. Omtrent de voorbereiding van geheiligde verrichtingen, דבר מצוה, als huwelijk en godsdienstonderricht, mogen op Sabbath voorloopige besprekingen plaats hebben], alsmede de beoefening van [der *Thora*] schoone reden 5) [ook wanneer zulks krachtens ambt of beroep geschiedt,] aan alle zijden en op alle legerplaatsen. — Om rijke verlustiging enz. — Uw gang zij [op Sabbath] rustig [naar *Sabbath* 113*a*], eene verlustiging noem den Sabbath [naar *Jesaja* 58, 13], ook de slaap [op Sabbath] is loffelijk, [mits] naar behooren, [in beperkte mate,] om de ziel te verkwikken, [zie טור א״ח סי׳ ר״צ]. Zoo smacht mijne ziel naar U 6), om met liefde te rusten; het met de rozen [der goddelijke voorschriften] omgeven [Israël, naar *Midrasch* op *Hoogel.* 7, 3], zij rusten op dezen [dag], zoon en dochter 7). — Om rijke verlustiging enz. — Naar het beeld der toekomstige wereld is de Sabbathdag eene rust [naar *Mechiltha* op *Exod.* 31, 13, zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 299]; allen, die zich daarmede verlustigen, zullen overvloedige vreugde verwerven; van de smarten, die aan des Messias' komst voorafgaan [*Ketoeboth* 112*b*], zullen zij in

3) Ald. 19, 5. 4) Ald. 20, 9. 5) *Gen.* 49, 21. 6) *Ps.* 42, 2. 7) *Exod.* 20, 10.

יֻצְּלוּ לִרְוָחָה · פְּדוּתֵנוּ תַצְמִיחַ · וְנָס יָגוֹן וַאֲנָחָה : לְהִתְעַנֵּג
בְּתַעֲנוּגִים בַּרְבּוּרִים וּשְׂלָו וְדָגִים :

(*מַה־יָּפִית וּמַה־נָּעַמְתְּ בְּתַעֲנוּגִים · אַתְּ שַׁבָּת מְשׂוֹשׂ נוּגִים · לָךְ
בָּשָׂר וְגַם דָּגִים · נְכוֹנִים מִבְּעוֹד יוֹם : מֵעֶרֶב עַד־עֶרֶב
לֵב חֲרֵדִים · בְּבֹא עִתֵּךְ עֵת דּוֹדִים · גִּיל וְשָׂשׂוֹן לַיְּהוּדִים · לִמְצוֹא
פִּדְיוֹם : וְאַתְּ עֹנֶג לְהִתְעַנֵּג בְּמַמְתַּקִּים · בְּתַעֲנֻגוֹת בְּנֵי אָדָם ·
וְיַיִן כִּי יִתְאַדָּם · וּשְׁאָר מַשְׁקִים : רְאֵה וְקַדֵּשׁ בְּיוֹם קֹדֶשׁ · עֲלֵי
יַיִן זָכְרֵהוּ · וְאִם אַיִן · עֲלֵי לֶחֶם בְּצַע · בְּעַיִן יָפָה לְקַדְּשׁוֹ : שָׁמְרֵהוּ
בַּהֲלִיכוֹתָיו מֵעֲבוֹדוֹת · מֵאָבוֹת וְתוֹלָדוֹת · שִׁיר לָאֵל תֵּן לְהוֹדוֹת ·

*) De beginletters der 1ste, 4de, 7de, 10de, 13de, 16de, 19de en 22ste strophe bevatten den naam des vervaardigers, מרדכי בר יצחק חזק· — Omtrent den inhoud zie de noot bij het begin van den vorigen zang. — In dezen zang zijn de woorden naar hunnen zin en beteekenis door stippen afgedeeld, in afwijking van de oorspronkelijke verdeeling, die de slotwoorden der zindeelen op elkander wil doen rijmen.

vrijheid verschoond blijven [naar *Sabbath* 118*a*]. Eens laat Gij onze [werkelijke] verlossing ontspruiten en dan [op den grooten toekomst-Sabbath] vliedt alle kommer en gezucht! 8) — Om rijke verlustiging enz.

Hoe schoon en hoe liefelijk zijt gij in verlustiging 1), gij Sabbath, verblijding der klagenden! voor u zijn vleesch en visschen bij dag reeds gereed. Van avond tot avond 2) zijn de harten verblijd, als uw tijd, de tijd der liefkoozing, intreedt 3), dan juichen en verblijden zich de Joden 4), verlossing [van den arbeid] te vinden. — Eene wellust zijt gij, om zich met de zoetigheden der menschenkinderen te verlustigen 5), of met wijn, wanneer hij rood zich kleurt, 6) of andere dranken. — Zie wel toe en spreek de wijding uit [קִדּוּשׁ, zie blz. 56—57] op den gewijden dag, vermeld hem [in de קִדּוּשׁ] over den wijn [zie boven t. a. p.], of is deze er niet, [zeg dan de קִדּוּשׁ] bij het afsnijden van het brood (zie תפ׳ ה׳ נ׳ II blz. 65), in ruime hoeveelheid [letterlijk »met een vriendelijk oog",] om zijne heiligheid te vermelden. Neem hem naar zijne voorschriften in acht, om geen werkzaamheden [te verrichten], 't zij hoofd- of nevenverrichtingen; wijd Gode een lied, om Hem

8) *Jes.* 35, 10.

1) *Hoogel.* 7, 7. 2) *Lev.* 23, 32. 3) *Hoogel.* 4, 10. 4) *Esth.* 8, 17. 5) *Pred.* 2, 8. 6) *Spr.* 23, 31.

זָכוֹר לְקַדְּשׁוֹ ׃ כָּל־שֹׁמֵר יוֹם שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ · מְחוּלָלוֹ יִמָּחֵל
מַעֲלוֹ · וּבָא גּוֹאֲלוֹ שְׁמוֹ שִׁילֹה · יוּבַל־שַׁי לוֹ ׃ דְּבַר סִמָּן טוֹב
לָךְ בְּמָן · וְאוֹת דֶּגֶל סַמְבַּטְיוֹן מִתְגַּלְגֵּל בְּכָל־יוֹם · נַח כְּעַם
סֶגֶל · יִשְׁבְּתוּ וְיִשְׁקְטוּ ׃ הַטּוֹרְחִים וְלֹא נָחִים עֲדֵי שִׁשִּׁי · וַתְּשַׁלְּחֵם
לַחָפְשִׁי · בִּגְדֵי שֵׁשׁ וְגַם מֶשִׁי לְכַבְּדֵךְ יַעֲטוּ ׃ וַיֹּאמְרוּ · בֹּאִי כַלָּה
מַה־תְּאַחֲרִי · הֵן שֻׁלְחָן וְגַם נֵרֵךְ עֲרוּכִים · כִּי־בָא אוֹרֵךְ · קוּמִי
אוֹרִי ׃ כְּבוֹד יְיָ עָלַיִךְ כְּאוֹר זָרַח · בְּעֵת יָצַר בְּלִי טֹרַח · קְצוֹת
מַעֲרָב וְגַם מִזְרָח · צָפוֹן וְיָמִין · *) עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּמַאֲמָרוֹ ·

*) Deze en andere strophen in dezen zang kunnen overeenkomstig den zin der woorden bij de voordracht niet geheel van de vooraf-gaande strophe gescheiden worden.

te huldigen, [zing het מזמור שיר ליום השבת טוב להדות לה׳] en gedenk, hem [den Sabbath] te heiligen. — Ieder, die den Sabbath in acht neemt, om hem niet te ontwijden, hem zal zijn Schepper zijne ontrouw vergeven [naar *Sabbath* 118*b*: כל המשמר שבת כהילכתה ... מוחלין לו שנאמ׳ ... שמר שבת מחללו, אל תקרי מחללו אלא מחול לו] en zijn verlosser [de משיח] zal komen, wiens naam [naar *Gen.* 49, 10] »Schilo" is [naar *Jeroes. Taänith* I, 1 en *Schemoth Rabba* op *Exod.* 16, 29, zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 300] en aan dezen zullen [door alle volken] geschenken gebracht worden 7) [naar *Jalkoet* op *Gen.* t. a. p.: עתידין כל אומות העולם להביא דורון לישראל ולמלך המשיח]. — Het woord van een goed teeken [duidelijk getuigenis voor de goddelijke waarde der Sabbathrust] vindt gij in het manna, [dat immers op Sabbath niet viel,] en [evenzoo] is een banierteeken [voor de Sabbathheiliging] de stroom Sambatjon [of »Sabbathjon" d. w. z. Sabbath-rivier], die [naar de Talmoedische voorstelling, *Sanhedrin* 65*b*, *Bereschith Rabba* XI, 5] iederen gewonen dag zich wentelt [en steenen opwerpt], maar [op Sabbath] rust, even als het eigendommelijk volk, die [op dien dag] rust en kalmte houden. — Die zich vermoeien, zonder te rusten, tot den zesden dag, gij [Sabbath] laat hen in vrijheid uitgaan; daarom hullen zij zich, om u te eeren, in kleederen van byssus en zijde, en zeggen dan: kom, bruid! wat draalt gij? Zie, de tafel en ook uw licht, zij zijn gereed, daar uw licht komt; op, laat uw licht schijnen! 8) — Over u scheen Gods heerlijkheid als een licht 9). Ten tijde [namelijk], dat Hij zonder moeite de uiteinden van het westen en het oosten, noorden en ook zuiden, hoogere en lagere wezens

7) *Jes.* 18, 7. 8) *Jes.* 60, 1. 9) Aldaar.

עֲלֵי תֵבֵל שָׂם אוֹרוֹ · וּכְחָטְאוֹ יְצִיר לְיוֹצְרוֹ · בִּקֵּשׁוֹ לְהַטְמִין׃
וְאַתְּ חִלִּית פְּנֵי קוֹנֵךְ · וְלֹא נִטְמַן יוֹם אֶחָד · לְמוֹצָאָיו אָז נִגְנַז
לִירֵאָיו · יֵין עָסִיס וּמָן׃ יְהִי לְזוֹכְרֵךְ וּלְשׁוֹמְרֵךְ · וְיִנָּצֵל מִכָּל־רָע ·
וְיִשְׁכּוֹן בְּצֵל עֲצֵי עֵדֶן · וְשָׁם אֵצֶל יְשָׁרִים יֻתָּן׃ סְעוּדוֹתָיו
וְשַׁבְּתוֹתָיו אֲשֶׁר שָׁלֹשׁ · כְּאִישׁ עָנָיו בְּדָת פִּלֵּשׁ · בְּמִקְרָא חַד
הַיּוֹם שִׁלֵּשׁ · רָמַז שְׁלָשְׁתָּן · יַעֲלֶה · אִם־שָׁלֹשׁ־אֵלֶּה יַעֲשֶׂה לָהּ ·
מֵחֲבָלִים וְגַם צִירִים יֻצַּל · וּבְלִי מְצָרִים יִירַשׁ נַחֲלָה׃ בִּרְכוֹת
יַעֲטֶה מוֹרֶה בְּרֵאשִׁיתֵךְ · וְיֵשׁ־תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ · וְשָׁבוּ בָנִים
בְּצֵאתֵךְ · לְהַבְדִּיל יִשְׂאוּ כּוֹס רְוָיָה, לְהַלֵּל יָהּ בְּשִׁיר וָרֹן · בְּקוֹל

door Zijne uitspraak gevormd had, plaatste Hij Zijn licht op de wereld. Doch toen het schepsel [de mensch] tegen zijnen Vormer zondigde, wilde Hij het [licht] weder opeischen, om het te verbergen. Maar gij [Sabbath!] smeektet toen voor uwen Schepper, waardoor het éénen dag [op den Sabbath] niet verborgen werd; als echter die dag ten einde was, werd het weggeborgen voor Zijne vereerders [in de toekomst; zie dit *agadische* verhaal in *Bereschith Rabba* XII, 6 en verg. de beschouwing over *Chagiga* 12*a* in תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 107, alsmede de verklaring van אור עולם ald. blz. 347], met den wijn van most [naar *Berachoth* 34*b* en *Sanhedrin* 99*a*: יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית] en den maaltijd [naar *Baba Bathra* 75*a*: עתיד הקב״ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לוית]. — Het blijve voor hem, die u gedenkt en in acht neemt; hij worde gered van alle kwaad en ruste in de schaduw van Edens geboomte en daar worde hij bij de braven geplaatst. — Wie zijne drie Sabbath-maaltijden houdt, zooals de bescheiden man [Mozes, zie *Num.* 12, 3] in de Wet heeft open gelegd, toen hij in één vers [*Exod.* 16, 25] drie malen het woord הַיּוֹם plaatste en daardoor hen drieën aanduidde [zie *Sabbath* 117*b* en verg. boven blz. 57]; hij zal verheven worden, wanneer hij deze drie voor hem [Sabbath] viert, 10) van pijnen en smarten zal hij gered zijn en een erfdeel zonder grenzen verwerven [zie hierboven blz. 62]. — Lofzeggingen hult [vereenigt] de leeraar 11) [Israëls voorschrift] om uwe intrede [bij *Challa, Eroeb,* licht ontsteken, *Kidoesch* enz.] en ook aan uw einde leeft de hoop 12) [het Godsvertrouwen], waar de kinderen [Israëls] bij uwen uitgang nogmaals komen en voor de *Habdala* een welgevulden beker opheffen, om God te loven met lied en zang, met liefelijke stem

10) *Exod.* 21, 11. 11) *Ps.* 84, 7. 12) *Jer.* 31, 17.

נָעִים קְרָא בְגָרוֹן · לְלַוֹּתְךָ בְּנִין אַהֲרֹן · בְּשִׁיר יִקְרָאוּ : כְּבוֹד מְלָכִים וְכָל־פְּלָכִים לְלַוּוֹתָם · הַפַּחוֹת וְהַסְּגָנִים · בְּשְׁבָחוֹת וּבִרְנָנִים · בְּכָל־עֵת צֵאתָם : יְצַו חַסְדּוֹ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב לֵיל וְיוֹמָם · וְאָז לְוִיִּם עַל־מְקוֹמָם · יְנַצְּחוּ שִׁיר אֲשֶׁר זָמָם · בְּכָל־מִינֵי זֶמֶר · עֲלֵי עוֹלָה · אֲשֶׁר כְּפוּלָה בְּיוֹם שַׁבָּת · בְּאַהֲבַת יוֹם בְּרֹב חִבַּת עַם נְצוּר · כְּאִישׁוֹן בַּת עַיִן נִשְׁמָר : מִי יְפָאֵר גֹּדֶל פְּאֵר הַמַּלְכָּה · מְנָתָהּ אַפַּיִם · הֲלִיכָתָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה אֲרֻכָּה : חַי זְקֹף מָךְ · בְּקוֹרְאֵי שִׁמְךָ שְׁמַע עֶלְיוֹן · וְאַל תֶּחֱרַשׁ לְרָשׁ וְאֶבְיוֹן · וְקַבֵּל נִיב וְגַם הֶגְיוֹן לְבָבוֹ נִשְׁפָּל : מְזוֹן אֲרֻחָה · לְיוֹם מְנוּחָה · בְּעֵת יֶחְסַר · יוּחַן בְּפַת דָּג וּבָשָׂר · יֵשֵׁב כְּשָׂר · בְּלִי מַחְסָר · לַחְמוֹ

luide te roepen, en ook om u met Aärons afstammeling [Elia's herinnering] uitgeleide te doen en liederen te zingen. — [Dit geschiedt naar het voorbeeld van] de eerbewijzen der vorsten, dien immers alle streken, met hunne waardigheidsbekleeders en plaatsvervangers, onder lofzang en gejubel uitgeleide doen, telkens wanneer zij weggaan. [Zie *Raschi Sabbath* 119*b*: כמ״ש נמי כבוד שבת ללוותו ביציאתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר.] — O, moge Jacobs Heilige bij nacht en bij dag Zijne liefde [voor Israël] gebieden! Dan zullen [eens weder] de Levieten op hunne plaats het lied aanheffen, dat Hij wenschte, onder allerlei soorten van snarenspel, bij het brandoffer, dat op Sabbath [door het *Moesaf*offer] verdubbeld was, uit liefde voor den dag en uit rijke toegenegenheid voor het volk, dat bewaakt wordt, om het als den oogappel te hoeden. — Wie vermag de grootheid van der vorstin [Sabbath], luister te beschrijven? Haar deel [spijze, maaltijd, brood, לֶחֶם מִשְׁנֶה,] is dubbel 13), haar gang [haar geoorloofd gebied van beweging, תְּחוּם] is twéé duizend ellen lang. — Gij, levende [God]! hef op het verarmde [volk]; wanneer zij Uwen naam aanroepen, verhoor, o Allerhoogste! en wees niet doof voor den arme en behoeftige; neem aan de bede en ook de overpeinzing van zijn gedrukt gemoed! Wanneer de [volledige] maaltijd als spijze voor den rustdag ontbreekt, dan vindt hij reeds [het goddelijk] welgevallen door brood en een weinig visch en vleesch; daarmede toch zit hij als een vorst zonder ontbering, daar

---

13) *Sam.* I, 1. 5.

נִכְפָּל: יוֹם שְׁבִיעִי כִּמְרוּעִי אֱזַי קָשְׁבוּ · בְּרֶדֶת דְּגַן שָׁמַיִם ·
בְּתֵת לֶחֶם יוֹמַיִם · אִישׁ תַּחְתָּיו שְׁבוּ:

*) יוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ הוּא · אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֹׁמְרֵהוּ · וְעַל הַיַּיִן זָכְרֵהוּ ·
וְאַל יָשִׂים אֶל־לִבּוֹ · הַכִּיס רֵק וְאֵין בּוֹ · יִשְׂמַח וְיִרְוֶה · וְאִם
לֹוֶה · הַצּוּר יְפָרַע אֶת־חוֹבוֹ: הַבָּשָׂר יַיִן וְדָגִים · אַל־יֶחְסַר
בְּתַעֲנוּגִים · וְאִם־שָׁלֹשׁ־אֵלֶּה לְפָנָיו צָגִים · זֶה יִהְיֶה שְׂכָרוֹ · אֲשֶׁר
חָפֵץ בִּיקָרוֹ · יוֹסֵף חָצָה דָג · וּמָצָא מַרְגָּלִיּוֹת בִּבְשָׂרוֹ: וְאִם
שֻׁלְחָן כַּדָּת עָרוּךְ · וּמַלְאַךְ אֵל יַעֲנֶה בָּרוּךְ · זֶה יִהְיֶה זְמַן אָרוּךְ ·
וְאֹיְבָיו יִהְיוּ כְּדֹמֶן · וּמַלְאַךְ רַע יַעֲנֶה אָמֵן · בְּעַל כָּרְחוֹ · יְסַפֵּר

*) De beginletters der eerste strophen vormen den naam des vervaardigers יהונתן חוק.

zijn brood dubbel is; zooals zij het toenmaals [in de woestijn] op den zevenden dag van mijnen herder [Mozes] bij het vallen van het koren [manna] uit den hemel hoorden: »daar u [op den zesden »dag] brood voor twee dagen gegeven wordt, blijft [dus heden, op »den zevenden dag] ieder op zijne plaats!" 14)

Een heiligdom is de Sabbathdag, 1) heil den man, die hem in acht neemt 2) en bij den wijn zijne wijding verkondigt, zonder zich [zorg] ter harte te nemen, 3) al ware ook de geldbuidel ledig en niets er in, hij blijft verheugd en geniet; waar hij leent — zal de Schepper zijne schuld voldoen! [naar de zinnebeeldige voorstelling in *Bétsa* 15*b*: אמר להם הקב״ה לישראל לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע]. — Het vleesch, den wijn en de visschen, hij ontbeert ze niet bij zijne verlustiging; en wanneer deze drie 4) voor hem staan, dan is dit zijne belooning, dat Hij in zijne eer behagen heeft 5). Zoo vond ook [zekere] Jozef, [die zich steeds gaarne groote offers voor den Sabbath-maaltijd getroostte, naar het Talmoedische verhaal in *Sabbath* 119*a*], toen hij eenen [voor Sabbath gekochten] visch opensneed, een edelgesteente in diens lichaam. — Is dan de tafel naar behooren gericht, dan zegt de engel des Eeuwigen: »zij gezegend! zoo zij het nog langen tijd!" terwijl ook zijne [Israëls] vijanden als mest 6) [zoo machteloos] worden en de booze engel »Amen" aanheft en zijns ondanks hem lof toezwaait

14) *Exod.* 16, 29.

1) *Exod.* 16, 23. 2) *Jes.* 56, 2. 3) *Sam.* I 25, 25. 4) *Exod.* 21, 11. 5) *Esth.* 6, 6. 6) *Ps.* 83, 11.

שְׁבָחוֹ · שְׁמוֹ יַעֲלֶה כְּטוֹב שָׁמֶן: נָשִׁים נֵרוֹת הַדְלֵקְנָה · וְחֹק
נִדּוֹת תַּחֲזֵקְנָה · וְהַחַלּוֹת תַּסֵּקְנָה · יַעַן בְּעֵדֶן זְכוּתָן · יוֹם בָּא עֵת
לֵדָתָן · וְאִם לֹא עָבְרוּ וְנִזְהָרוּ · אֲזַי קְרוֹבָה לֵדָתָן: תְּנוּ שֶׁבַח
וְשִׁירָה · לָאֵל אֲשֶׁר שַׁבָּת בָּרָא · וְלָנוּ בּוֹ נָתַן תּוֹרָה · קָרָא
לְמשֶׁה · מַתָּנָה בְּבֵית גְּנָזַי הִיא טְמוּנָה · לְךָ יָאֲתָה · וְקַח אֹתָהּ ·
תְּנָהּ לַעֲדַת מִי מָנָה: נֶפֶשׁ כִּי נֶאֱנָחָה · בָּא שַׁבָּת בָּא מְנוּחָה ·
גִּיל וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה · בֵּרְכוֹ וְקִדְּשׁוֹ בַּמָּן · מִלְּרֶדֶת לְעַם לֹא־אַלְמָן ·
וְהַשַּׁבָּת · נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת · בְּפִסַּת בַּר אֲשֶׁר טָמָן: חֻקּוֹתֶיהָ בְּמָרָה
נִצְטַוּוּ בְּאַזְהָרָה · כַּהֲרָרִים בִּשְׂעָרָה תְּלוּיִם הִלְכוֹתֶיהָ · שׁוֹמְרֵי

[naar het Talmoedische beeld in *Sabbath* 119*b*,], zoodat zijn naam als goede olie zich verbreidt 7). — De vrouwen ontsteken de lichten, houden de afzonderingsvoorschriften in stand en verbranden de broodheffing; hare verdienste beschermt haar ten dage, dat haar barenstijd komt [zie in במה מדליקין, תפ׳ א׳ ל׳ blz. 167: על שלש עברות נשים מתות בשעת לידתן וכו׳]; hebben zij [de genoemde plichten] niet overtreden, maar nauwlettend in acht genomen, dan geschiedt haar baren voorspoedig. — Schenkt prijs en gezang aan den God, die den Sabbath geschapen en ons daarop [naar *Sabbath* 86*b*] de Leer gegeven heeft; Hij riep toen Mozes [en zeide]: »een geschenk is in Mijne schatkamer geborgen, u past het, neem »het en schenk het aan de gemeente, door niemand geteld!" 8) [letterlijk naar *Sabbath* 10*b*: אמר לו הקב״ה למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם.] — Wanneer de ziel zuchtende is, — als Sabbath komt, dan komt rust, gejuich, verblijding en vreugde; reeds bij het manna zegende en heiligde Hij dien dag, doordien [daarop] voor het volk, dat nimmer verlaten wordt 9), niets viel, terwijl de Sabbath [evenwel] het harte verkwikte door overvloed van koren, dat men [van Vrijdag] bewaard had. — Zijne [des Sabbaths] wetten werden reeds te Mara met [bijzondere] waarschuwing voorgeschreven en als bergen aan een haar hangend zijn [naar *Chagiga* 10] zijne [talrijke en veelzijdige, uit enkele plaatsen der *Thora* voortspruitende] bepalingen. Die zijne voorschriften in acht nemen, zullen, onder zijne heirscharen

7) *Pred.* 7, 1. 8) *Num.* 23, 10. 9) *Jer.* 51, 5.

מִצְוֹתֶיהָ · יִנְחֲלוּ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת בִּצְבָאוֹתֶיהָ : זֶה הָאוֹת אֲשֶׁר
שָׂם אֵל · בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל · וּבַשְּׁבִיעִי אֲשֶׁר הוֹאֵל · סַמְבַּטְיוֹן
הַנָּהָר · שֶׁבְּכָל־יוֹם רָץ וְנִמְהָר · יוֹכִיחַ בּוֹ מָנוֹחַ · תָּשִׁיב לְמִין
הַנִּמְהָר : קָלֵי קָלוֹת יֶחְדָּלוּן · בְּעֵת שִׁירַי יִגְדָּלוּן · כִּי כַטַּל הֵם
יִזָּלוּן · וְאַל־יַשִּׂיגוּ גְּבוּלִי · בְּאֹרַח שִׁיר נָפַל חֶבְלִי · הִתְקוֹשְׁשׁוּ ·
וְאַל־תִּשְׁתַּמְּשׁוּ · בְּנֵזֶר שִׁיר שָׁפְרָה־לִי :

Ook de volgende Sabbath-zang wordt door velen op Vrijdag-avond, door anderen op Sabbath over dag bij den maaltijd gezongen,

*) יוֹם זֶה לְיִשְׂרָאֵל אוֹרָה וְשִׂמְחָה ·
שַׁבַּת מְנוּחָה :
צִוִּיתָ פִּקּוּדִים · בְּמַעֲמַד סִינַי ·
שַׁבָּת וּמוֹעֲדִים · לִשְׁמוֹר בְּכָל־
שָׁנַי · לַעֲרוֹךְ לְפָנַי · מַשְׂאֵת
וַאֲרוּחָה · שַׁבַּת מְנוּחָה : יוֹם זֶה ·

Deze dag is voor Israël licht en vreugde; [1]) Sabbath is rust!

Gij geboodt verordeningen, bij de legering om Sinai, om Sabbath en feesten te allen tijde in acht te nemen; daarop voor mij te bereiden spijs-geschenken en maaltijd. Sabbath is rust! Deze dag enz.

---

*) De beginletters der eerste strophen vormen den naam des vervaardigers, יצחק.

1) *Esth.* 8, 16.

geteld [als Sabbathvereerders geacht en beloond], den dag van eeuwige Sabbathrust [de toekomstige zaligheid] deelachtig worden. — Deze [dag] is het teeken, dat God gesteld heeft tusschen Hem en de kinderen Israëls 10), en dat Hij den zevenden dag [als rustdag] wenschte, [bewijst] de rivier Sambatjon [zie boven blz. 65], die iederen dag snel voortstroomt, door daarop te rusten. Dit kunt ge aanvoeren tegen den onbezonnen ongeloovige. — Laat andere stemmen terugblijven 11), ten tijde dat mijne zangen zich verheffen, want als dauw vloeien zij; dat men dus mijn gebied niet overschrijde! Op het pad des gezangs is mijn deel gevallen; onderzoekt dus u zelven en bedient u niet van de kroon der zangkunst, die mij past! *)

---

10) *Exod.* 31, 17. 11) *Exod.* 9, 29.

*) Zie de aanteekening onmiddellijk onder den tekst op blz. 62.

Eene bekoring des harten, voor de gebroken natie; voor bedrukte zielen een bijzondere adem [van zaligheid, zie תפ׳ ה׳ נ׳ blz. 300]; voor het droevige gemoed verdrijft alle zuchten — Sabbath, de rust! Deze dag enz.

חֶמְדַּת הַלְּבָבוֹת · לְאֻמָּה שְׁבוּרָה ·
לִנְפָשׁוֹת נִכְאָבוֹת · נְשָׁמָה
יְתֵרָה · לְנֶפֶשׁ מְצֵרָה · יָסִיר
אֲנָחָה · שַׁבָּת מְנוּחָה: יוֹם זֶה ·

Gij heiligdet en zegendet hem uit alle dagen, [2]) als in zes dagen Gij voltooid hadt het werk des heelals; daarop vinden de bezorgden veiligheid en vertrouwen. Sabbath is rust! Deze dag enz.

קִדַּשְׁתָּ בֵּרַכְתָּ אוֹתוֹ מִכָּל־יָמִים ·
בְּשֵׁשֶׁת כִּלִּיתָ · מְלֶאכֶת
עוֹלָמִים · בּוֹ מָצְאוּ עֲגוּמִים ·
הַשְׁקֵט וּבִטְחָה · שַׁבָּת מְנוּחָה:
יוֹם זֶה ·

Het ongeoorloofde van 't werk geboodt Gij ons, o Ontzaggelijke! ik verwerf vorstelijke majesteit, wanneer ik den Sabbath in acht neem, als geschenk breng den Ontzaggelijke [3]) een wel gemengd spijsoffer. Sabbath is rust! Deze dag enz.

לְאִסּוּר מְלָאכָה צִוִּיתָנוּ נוֹרָא ·
אֶזְכֶּה הוֹד מְלוּכָה · אִם
שַׁבָּת אֶשְׁמְרָה · אַקְרִיב שַׁי
לַמּוֹרָא · מִנְחָה מֶרְקָחָה · שַׁבָּת
מְנוּחָה: יוֹם זֶה ·

Hernieuw onzen tempel, gedenk de verwoeste [stad]; Uwe weldaad, onze Helper! schenk der bedrukte [natie], die op Sabbath uitrust met lied en lofzang. Sabbath is rust!

חַדֵּשׁ מִקְדָּשֵׁנוּ · זָכְרָה נֶחֱרֶבֶת ·
טוּבְךָ מוֹשִׁיעֵנוּ · תְּנָה
לַנֶּעֱצֶבֶת · בְּשַׁבָּת יוֹשֶׁבֶת · בִּזְמִיר
וּשְׁבָחָה · שַׁבָּת מְנוּחָה: יוֹם זֶה ·

Deze dag enz.

Deze treffende, in sierlijk Chaldeeuwsch vervaardigde hymne wordt bij Sabbath- en feestmaaltijden gezongen.

God, Meester van alle eeuwigheid! Gij zijt Ko-

*) יָהּ רִבּוֹן עָלַם וְעָלְמַיָּא · אַנְתְּ הוּא

---

2) *Gen.* 2, 3. 3) *Ps.* 76, 12.

*) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, ישראל, den beroemden dichter uit het laatst der 16de eeuw, *Israël ben Mozes Nagara* uit Damascus, wiens gedichtenverzameling den naam זמירות ישראל draagt.

הוּא מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא ·
עוֹבַד גְּבוּרְתֵּךְ וְתִמְהַיָּא · שְׁפַר
קֳדָמַי לְהַחֲוָיָה : יה ·
שְׁבָחִין אֲסַדֵּר צַפְרָא וְרַמְשָׁא ·
לָךְ אֱלָהָא קַדִּישָׁא דִּי בְרָא
כָּל־נַפְשָׁא · עִירִין קַדִּישִׁין וּבְנֵי
אֱנָשָׁא · חֵיוַת בָּרָא וְעוֹף־שְׁמַיָּא :
יה ·
רַבְרְבִין עוֹבְדָךְ וְתַקִּיפִין · מָכֵךְ
רָמַיָּא זָקֵף כְּפִיפִין · לוּ יְחֵא
גְּבַר שְׁנִין אַלְפִין · לָא יֵעֹל
גְּבוּרְתֵּךְ בְּחֻשְׁבְּנַיָּא : יה ·
אֱלָהָא דִּי־לֵהּ יְקָר וּרְבוּתָא ·
פְּרֹק יָת־עָנָךְ מִפֻּם אַרְיָוָתָא ·
וְאַפֵּק יָת־עַמָּךְ מִגּוֹא גָלוּתָא ·
עַמָּךְ דִּי בְחַרְתְּ מִכָּל־אֻמַּיָּא : יה ·
לְמִקְדָּשָׁךְ תּוּב וּלְקֹדֶשׁ קֻדְשִׁין ·
אֲתַר דִּי־בֵהּ יֶחֱדוּן רוּחִין
וְנַפְשִׁין · וִיזַמְּרוּן שִׁירִין וְרַחֲשִׁין ·
בִּירוּשְׁלֵם קַרְתָּא דִּי־שְׁפַרַיָּא : יה ·

ning over alle koningen [1]). Het werk Uwer almacht en Uwe wonderen behaagt mij te verkondigen [2]).

Lofzangen wil ik ordenen 's morgens en 's avonds, voor U, heilige God! die alle wezens geschapen heeft; de heilige engelen en de kinderen der menschen; het gedierte des velds en het gevogelte des hemels [3]).

Groot en machtig zijn de werken van U, die trotschen vernedert en gebukten opricht; al leefde een mensch duizenden van jaren, nog bereikte hij Uwe almacht niet met (zijne) berekeningen.

O God, van Wien alle heerlijkheid en grootheid is, verlos Uw kleinvee [Israël, naar *Ez.* 34, 31] uit der leeuwen ['s vijands, naar *Jer.* 50, 17] muil; voer op Uw volk uit de ballingschap, Uw volk, dat Gij uit de natiën verkoren hebt.

Naar Uwen tempel keer terug en naar het heilige der heiligen, de plaats, waar zich de geesten en zielen verheugen; dat men weder zinge liederen en ontboezemingen, in Jeruzalem, de veste der schoonheden!

---

1) *Dan.* 2, 37. 2) Ald. 3, 32. 3) Ald. 2, 38.
[Deze plaatsen geven tevens de juiste lezingen der verschillende uitdrukkingen aan.]

TAFELLIED
NAAR DEN INHOUD VAN HET DANKGEBED (ברכת המזון).

Den God, die ons van het Zijne liet genieten, looft, mijne getrouwen! „nu wij verzadigd „zijn en overhielden, naar het „woord des Eeuwigen!" [1])

Die Zijne wereld voedt, onze Herder, onze Vader, Zijne spijze hebben wij genoten en Zijnen wijn gedronken.[2]) Daarom laat ons huldigen Zijnen naam en met onzen mond Hem loven; wij zeggen en verkondigen: „niets is als de „Eeuwige zoo heilig!" [3])

Den God enz.

Met lied en danktoon loven wij onzen God, om het zoo bekoorlijk land, dat Hij onzen voorouders ten erfdeel gaf. Met voedsel en mondvoorraad verzadigde Hij ons; „machtig was over ons Zijne „liefde en de trouwe des „Eeuwigen!" [4])

Den God enz.

Erbarm U in Uwe liefde over Uw volk, onze Rots! over Tsion, het verblijf Uwer heerlijkheid, de woning van het huis onzes luisters. Dat Davids zoon kome en ons verlosse, „de adem onzes levens, „de gezalfde des Eeuwigen! "[5])

צוּר, מִשֶּׁלּוֹ אָכַלְנוּ, בָּרְכוּ אֱמוּנַי ·
שָׂבַעְנוּ וְהוֹתַרְנוּ, כִּדְבַר יְיָ :
הַזָּן אֶת־עוֹלָמוֹ, רוֹעֵנוּ אָבִינוּ ·
אָכַלְנוּ אֶת־לַחְמוֹ, וְיֵינוֹ
שָׁתִינוּ · עַל־כֵּן נוֹדֶה לִשְׁמוֹ,
וּנְהַלְּלוֹ בְּפִינוּ · אָמַרְנוּ וְעָנִינוּ,
אֵין־קָדוֹשׁ כַּיְיָ : צוּר ·
בְּשִׁיר וְקוֹל תּוֹדָה, נְבָרֵךְ
לֵאלֹהֵינוּ · עַל־אֶרֶץ חֶמְדָּה
טוֹבָה, שֶׁהִנְחִיל לַאֲבוֹתֵינוּ · מָזוֹן
וְצֵידָה, הִשְׂבִּיעַ לְנַפְשֵׁנוּ · חַסְדּוֹ
גָּבַר עָלֵינוּ, וֶאֱמֶת־יְיָ : צוּר ·
רַחֵם בְּחַסְדֶּךָ, עַל עַמְּךָ צוּרֵנוּ ·
עַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ, זְבוּל
בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ · בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ,
יָבֹא וְיִגְאָלֵנוּ · רוּחַ אַפֵּינוּ,
מְשִׁיחַ יְיָ : צוּר ·
יִבָּנֶה הַמִּקְדָּשׁ, עִיר צִיּוֹן תְּמַלֵּא ·
וְשָׁם נָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ,
וּבִרְנָנָה נַעֲלֶה · הָרַחֲמָן הַנִּקְדָּשׁ,

Den God enz.

Herbouwd worde het heiligdom; de stad Tsion, wil (van gerechtigheid) haar vervullen [6]); daar zingen wij dan een nieuw lied en in gejuich gaan wij op. De Barmhartige, die geheiligd is,

---

1) *Kon.* II, 4, 44. 2) *Spr.* 9, 5. 3) *Sam.* I, 2, 2. 4) *Ps.* 117, 2. 5) *Kl.* 4, 20. 6) *Jes.* 33, 5.

worde geloofd en verheven, bij den vollen beker met wijn, „naar den zegen des Eeuwigen!" 7) Den God enz.

יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה· עַל כּוֹס יַיִן
מָלֵא, כְּבִרְכַּת יְיָ: צוּר·

D. *De tweede Sabbath-maaltijd of die van Zaterdagmorgen.*

Ook op Sabbath-morgen mag niets genuttigd worden, alvorens het morgengebed verricht en de קדוש uitgesproken is.

Omtrent deze קדוש gelden in het algemeen dezelfde bepalingen als omtrent die van Vrijdag-avond (blz. 56), behalve dat op Sabbath-morgen bij gebreke van wijn eenige andere drank gebezigd en dan natuurlijk in de plaats van בורא פרי הגפן de lofzegging שהכל uitgesproken wordt.

Vóór het uitspreken van קדוש bedekke men al het brood, dat zich op de tafel bevindt.

Alsdan neme men den beker of het glas met beide handen op, houde het dan in de rechterhand, heffe het minstens een vuistbreedte boven de tafel omhoog en zegge staande:

Dat de kinderen Israëls den Sabbath in acht nemen, om den Sabbath voor hunne nageslachten tot een eeuwig verbond te maken. Tusschen Mij en de kinderen Israëls is hij een teeken voor eeuwig, dat in zes dagen de Eeuwige den hemel en de aarde gemaakt en op den zevenden dag gerust heeft en Zijn (goddelijk) doel bereikt had.

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת
לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם
בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־
שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָֹה אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

Gedenk den rustdag, om dien te heiligen. Zes dagen kunt gij arbeiden en al uw werk verrichten. Maar de zevende dag is een rustdag ter eere van den Eeuwige, uwen God; dan zult gij geenerlei werk verrichten, noch gij of uw zoon of uwe dochter,

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ:
שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ
כָּל־מְלַאכְתֶּךָ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי
שַׁבָּת לַיהוָֹה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה
כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ־וּבִתֶּךָ

---

7) *Deut.* 16, 17.

עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ
אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים
עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן
בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת
וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

noch uw knecht of uwe dienstmaagd of uw vee, noch uw vreemdeling, die binnen uwe poorten is. Want in zes dagen heeft de Eeuwige gemaakt den hemel en de aarde, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op den zevenden dag; daarom heeft de Eeuwige den rustdag gezegend en heiligde Hij hem.

Hierop zette men zich op zijne plaats en spreke de lofzegging uit.

סברי מרנן ורבנן ורבותי

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

Na het uitspreken van קדוש volgt de tweede der drie Sabbath-maaltijden, waarbij de lofzegging **המוציא** weder over twéé geheele brooden (לֶחֶם מִשְׁנֶה) moet uitgesproken worden.

Omtrent het wasschen van de handen zie de voorschriften boven op blz. 8.

Het afsnijden van het brood, het uitspreken van **המוציא** enz. geschiedt geheel als op Vrijdag-avond (blz. 57), behalve dat men op Sabbath-morgen van het bovenste brood, zonder dat dit onder het andere gelegd wordt, afsnijdt.

GEZANGEN VOOR DEN MAALTIJD OP SABBATH-MORGEN.

יוֹם זֶה לְיִשְׂרָאֵל, zie boven blz. 70.

*) בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם, יַעֲמָס־לָנוּ יֶשַׁע וּפִדְיוֹם, וּבִשְׁמוֹ נָגִיל כָּל־
הַיּוֹם, וּבִישׁוּעָתוֹ נָרִים רֹאשׁ עֶלְיוֹן, כִּי הוּא מָעוֹז לַדָּל
וּמַחְסֶה לָאֶבְיוֹן: שִׁבְטֵי יָהּ לְיִשְׂרָאֵל עֵדוּת, בְּצָרָתָם לוֹ צָר
בְּסִבְלוּת וּבְעַבְדוּת, בִּלְבְנַת הַסַּפִּיר הֶרְאָם עֹז יְדִידוּת, וְנִגְלָה
לְהַעֲלוֹתָם מֵעֹמֶק בּוֹר וָדוּת, כִּי־עִם יְיָ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת:
מַה־יָּקָר חַסְדּוֹ בְּצִלּוֹ לְגוֹנְנֵמוֹ · בְּגָלוּת בָּבֶלָה שֻׁלַּח לְמַעֲנֵמוֹ, לְהוֹרִיד

---

*) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, שמעון בר יצחק.

בָּרִיחִים נִמְנָה בֵּינֵימוֹ, וַיִּתְּנֵם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שׁוֹבֵימוֹ, כִּי לֹא־יִטֹּשׁ
יְיָ אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר הַגָּדוֹל שְׁמוֹ: עֵילָם שָׁת כִּסְאוֹ לְהַצִּיל יְדִידָיו,
לְהַעֲבִיר מִשָּׁם מָאזְנֵי מוֹרְדָיו, מֵעֲבוֹר בַּשֶּׁלַח פָּדָה אֶת־עֲבָדָיו,
קֶרֶן לְעַמּוֹ יָרִים תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו, כִּי אִם־הוֹגָה וְרִחַם כְּרֹב
חֲסָדָיו: וּצְפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל עֲצוּמָיו, וְגַם חָזוּת אַרְבַּע עָלוּ
לִמְרוֹמָיו, וּבְלִבָּם דִּמּוּ לְהַשְׁחִית אֶת־רְחוּמָיו, עַל־יְדֵי כֹהֲנָיו מִגֵּר
מִתְקוֹמְמָיו, חַסְדֵי יְיָ כִּי לֹא־תָמְנוּ כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמָיו: נִסְגַּרְתִּי
לֶאֱדוֹם בְּיַד רֵעַי מְדָנַי, שֶׁבְּכָל־יוֹם מְמַלְּאִים כְּרֵשָׂם מֵעֲדָנַי,
עֶזְרָתִי עִמִּי לִסְמֹךְ אֶת־אֲדֹנַי, וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי כָּל־יְמֵי עִדָּנַי, כִּי לֹא
יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי: בְּבֹאוֹ מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים, זֶבַח לוֹ בְּבָצְרָה
וְטֶבַח לוֹ בְּבוֹגְדִים, וְיֵז נִצְחָם מַלְבּוּשָׁיו לְהַאְדִּים, בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל
יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים, הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים: רְאוֹתוֹ כִּי כֵן
אֲדוֹמִי הָעוֹצֵר, יַחְשָׁב־לוֹ בָּצְרָה תִּקְלוֹט כְּבֶצֶר, וּמַלְאָךְ כְּאָדָם
בְּתוֹכָהּ יִנָּצֵר, וּמֵזִיד כְּשׁוֹגֵג בְּמִקְלָט יֵעָצֵר, אֶהֱבוּ אֶת־יְיָ כָּל־
חֲסִידָיו אֱמוּנִים נֹצֵר: יְצַוֶּה צוּר חַסְדּוֹ קְהִלּוֹתָיו לְקַבֵּץ, מֵאַרְבַּע
רוּחוֹת עָדָיו לְהִקָּבֵץ, וּבְהַר מְרוֹם הָרִים אוֹתָנוּ לְהַרְבֵּץ· וְאִתָּנוּ
יָשׁוּב נִדָּחִים קוֹבֵץ, וְהֵשִׁיב לֹא נֶאֱמַר כִּי־אִם וְשָׁב וְקִבֵּץ:

בָּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ, אֲשֶׁר טוֹב גְּמָלָנוּ, כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו הִגְדִּיל
לָנוּ, אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה יוֹסֵף עִמָּנוּ, לְהַגְדִּיל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר
וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ: בָּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ,
לְהַלְּלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ וּלְסַפֵּר הוֹדוֹ, מִכָּל־אֹם גָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ, לָכֵן
בְּכָל־לֵב וּבְכָל־נֶפֶשׁ וּבְכָל־מְאוֹד נַמְלִיכוֹ וּנְיַחֲדוֹ: שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ
יָשִׂים עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם, מִשְּׂמֹאל וּמִיָּמִין עַל יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם,
·הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם, וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים
עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת, עַל יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם, יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר
אֲבִי־עַד שַׂר־שָׁלוֹם:

*) בָּרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן, אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה · לְנַפְשֵׁנוּ פִדְיוֹן, מִשֵּׁאת וַאֲנָחָה ·
וְהוּא יִדְרוֹשׁ לְצִיּוֹן, עִיר הַנִּדָּחָה · עַד אָנָה תּוּגְיוֹן, נֶפֶשׁ נֶאֱנָחָה:
הַשּׁוֹמֵר שַׁבָּת, הַבֵּן עִם הַבַּת · לָאֵל יֵרָצוּ, כְּמִנְחָה עַל־מַחֲבַת:
רוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת, מֶלֶךְ עוֹלָמִים · אֶת־עַמּוֹ לִשְׁבּוֹת, אִזֵּן בַּנְּעִימִים ·
בְּמַאֲכָלוֹת עֲרֵבוֹת בְּמִינֵי מַטְעַמִּים · בְּמַלְבּוּשֵׁי כָבוֹד, זֶבַח
מִשְׁפָּחָה:
השמר.
וְאַשְׁרֵי כָּל־חוֹכֶה, לְתַשְׁלוּמֵי כֵפֶל · מֵאֵת כֹּל סוֹכֶה, שׁוֹכֵן בָּעֲרָפֶל ·
נַחֲלָה לוֹ יִזְכֶּה, בָּהָר וּבַשָּׁפֶל · נַחֲלָה וּמְנוּחָה, כַּשֶּׁמֶשׁ
לוֹ זָרְחָה:
השמר.
כָּל־שׁוֹמֵר שַׁבָּת כַּדָּת, מֵחַלְּלוֹ · הֵן הַכְשֵׁר חִבַּת קֹדֶשׁ גּוֹרָלוֹ ·
וְאִם יֵצֵא חוֹבַת הַיּוֹם אַשְׁרֵי לוֹ · לְאֵל אָדוֹן מְחוֹלְלוֹ,
מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה:
השמר.
חֶמְדַּת הַיָּמִים, קְרָאוֹ אֵלִי צוּר · וְאַשְׁרֵי לִתְמִימִים, אִם־יִהְיֶה נָצוּר ·
כֶּתֶר הִלּוּמִים עַל רֹאשָׁם יָצוּר · צוּר הָעוֹלָמִים, רוּחוֹ בָּם
נָחָה:
השמר.
זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ · קַרְנוֹ כִּי גָבְהָה, נֵזֶר עַל־רֹאשׁוֹ ·
עַל־כֵּן יִתֵּן הָאָדָם לְנַפְשׁוֹ · עֹנֶג וְגַם שִׂמְחָה, בָּהֶם לוֹ
לְמָשְׁחָה:
השמר.
קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם, שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, אֶל־תּוֹךְ בָּתֵּיכֶם, לְהָנִיחַ בְּרָכָה ·
בְּכָל־מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם, לֹא תַעֲשׂוּ מְלָאכָה · בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם
עֶבֶד וְגַם שִׁפְחָה:
הַשּׁוֹמֵר שַׁבָּת, הַבֵּן עִם הַבַּת · לָאֵל יֵרָצוּ, כְּמִנְחָה עַל־מַחֲבַת:
*) יוֹם זֶה מְכֻבָּד מִכָּל־יָמִים, כִּי בוֹ שָׁבַת צוּר עוֹלָמִים:

---

*) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, ברוך חזק.

§) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, ישראל.

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלַאכְתֶּךָ, וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי לֵאלֹהֶיךָ, שַׁבָּת לֹא
תַעֲשֶׂה בוֹ מְלָאכָה, כִּי כֹל עָשָׂה שֵׁשֶׁת יָמִים: יוֹם זֶה.
רִאשׁוֹן הוּא לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, יוֹם שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת קֹדֶשׁ, עַל כֵּן כָּל־
אִישׁ בְּיֵינוֹ יְקַדֵּשׁ, עַל שְׁתֵּי לֶחֶם יִבְצְעוּ תְמִימִים: יוֹם זֶה.
אֱכֹל מַשְׁמַנִּים שְׁתֵה מַמְתַּקִּים, כִּי אֵל יִתֵּן לְכֹל בּוֹ דְבֵקִים, בֶּגֶד
לִלְבּוֹשׁ לֶחֶם חֻקִּים, בָּשָׂר וְדָגִים וְכָל־מַטְעַמִּים: יוֹם זֶה.
לֹא תֶחְסַר כֹּל בּוֹ, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֶיךָ
אֲשֶׁר אָהַבְתָּ, כִּי בֵרַכְךָ מִכָּל־עַמִּים: יוֹם זֶה.
הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹדוֹ, וְגַם הָאָרֶץ מָלְאָה חַסְדּוֹ, רְאוּ כִּי כָל־
אֵלֶּה עָשְׂתָה יָדוֹ, כִּי הוּא הַצּוּר פָּעֳלוֹ תָמִים: יוֹם זֶה.

*) יוֹם שַׁבָּתוֹן אֵין לִשְׁכֹּחַ, זִכְרוֹ כְּרֵיחַ הַנִּיחֹחַ,
יוֹנָה מָצְאָה בוֹ מָנוֹחַ, וְשָׁם יָנוּחוּ יְגִיעֵי כֹחַ:
הַיּוֹם נִכְבָּד לִבְנֵי אֱמוּנִים · זְהִירִים לְשָׁמְרוֹ אָבוֹת וּבָנִים, חָקוּק
בִּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים, מֵרֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ: יוֹנָה.
וּבָאוּ כֻלָּם בִּבְרִית יַחַד, נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע אָמְרוּ כְּאֶחָד, וּפָתְחוּ
וְעָנוּ יְיָ אֶחָד, בָּרוּךְ נֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ: יוֹנָה.
דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֵל בְּהַר הַמֹּר, יוֹם הַשְּׁבִיעִי זָכוֹר וְשָׁמוֹר, וְכָל־
פִּקּוּדָיו יַחַד לִגְמֹר, חַזֵּק מָתְנַיִם אַמֵּץ כֹּחַ: יוֹנָה.
הָעָם אֲשֶׁר נָע כַּצֹּאן תָּעָה, יִזְכֹּר לְפָקְדוֹ בְּרִית וּשְׁבוּעָה, לְבַל
יַעֲבָר־בּוֹ מִקְרֶה רָעָה, כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע עַל־מֵי נֹחַ: יוֹנָה.

כִּי אֶשְׁמְרָה שַׁבָּת · אֵל יִשְׁמְרֵנִי ·
אוֹת הִיא לְעוֹלְמֵי עַד · בֵּינוֹ וּבֵינִי:

Wanneer ik den Sabbath in acht neem, zal God mij hoeden; een teeken is deze voor alle eeuwigheid, tusschen Hem en mij [1]).

---

*) De beginletters der strophen vormen den naam des vervaardigers, יהודה.

1) *Exod.* 31, 17.

*) אָסוּר מְצוֹא חֵפֶץ מַעֲשׂוֹת
דְּרָכִים · גַּם מִלְּדַבֵּר בּוֹ
דִּבְרֵי צְרָכִים · דִּבְרֵי סְחוֹרָה אוֹ
דִּבְרֵי מְלָכִים · אֶהְגֶּה בְּתוֹרַת
אֵל, וּתְחַכְּמֵנִי: כִּי אֶשְׁמְרָה.

Ongeoorloofd is ’t [op Sabbath] zijne aangelegenheden na te gaan [2]) of zijne bezigheden te verrichten, ook daarop te spreken gesprekken over gewone behoeften, of die over handel, of [verhalen te lezen van] der koningen verrichtingen. [ש״ע א״ח סי׳ ש״ו סעיף ט״ז] Slechts Gods leer wil ik [op dien dag] beoefenen; zij zal mij onderrichten.

Wanneer ik enz. —

בּוֹ אֶמְצְאָה תָמִיד נֹפֶשׁ לְנַפְשִׁי ·
הִנֵּה לְדוֹר רִאשׁוֹן נָתַן קְדוֹשִׁי
מוֹפֵת · בְּתֵת לֶחֶם מִשְׁנֶה בַּשִּׁשִּׁי ·
כָּכָה בְּכָל־שִׁשִּׁי, יַכְפִּיל מְזוֹנִי:
כִּי אֶשְׁמְרָה.

Op dezen [dag] vind ik steeds verademing voor mijne ziel; zie, reeds aan ’t voorgeslacht heeft mijn Heilige een teeken [van de waarde der Sabbathrust] gegeven, door dubbel brood te geven op den zesden [dag] [3]); zoo zal Hij op iederen zesden ook mijne spijze verdubbelen.

Wanneer ik enz. —

רָשַׁם בְּדָת הָאֵל חֹק אֶל־סְגָנָיו ·
בּוֹ לַעֲרוֹךְ לֶחֶם פָּנִים לְפָנָיו ·
גַּם בּוֹ לְהִתְעַנּוֹת עַל פִּי נְבוֹנָיו
אָסוּר · לְבַד מִיּוֹם כִּפּוּר עֲוֹנִי:
כִּי אֶשְׁמְרָה.

In de Wet teekende God eene bepaling voor Zijne dienaren [de priesters], op dien [dag] het toonbrood voor Hem te ordenen [4]); ook is daarop te vasten naar Zijner wijzen uitspraak ongeoorloofd, behalve op den dag van verzoening mijner zonde.

Wanneer ik enz. —

הֵן יוֹם מְכֻבָּד הוּא, יוֹם
תַּעֲנוּגִים · לֶחֶם וְיַיִן טוֹב, בָּשָׂר
וְדָגִים · מִתְאַבְּלִים בּוֹ, הֵם אָחוֹר

Zie, een geëerde dag is deze, een dag der verlustiging, met brood, kostelijken wijn, vleesch en visschen; die daarop rouw bedrijven, wijken achterwaarts, [verzaken] den

---

*) De beginletters van de strophen vormen den naam des vervaardigers, אברהם, den beroemden taalgeleerde, dichter en bijbelverklaarder, Abraham Ibn Ezra.

2) *Jes.* 58, 13. 3) *Exod.* 16, 29. 4) *Lev.* 24, 8.

plicht der Sabbath-verlustiging], want een dag der verheuging is hij, waarmede Hij mij verblijdt.

Wanneer ik enz. —

Wie daarop een werk begint, zijn einde is uitroeiing; daarom reinig ik daarop mijn hart als [met] loog, ik bid tot God avond- en morgen-, *Moesaf-* en middaggebed en Hij verhoort mij.

Wanneer ik enz. —

נְסוּגִים׃ כִּי יוֹם שְׂמָחוֹת הוּא
וִישַׂמְּחֵנִי׃ כי אשמרה.
מֵחֵל מְלָאכָה בּוֹ׃ סוֹפוֹ לְהַכְרִית׃
עַל־כֵּן אֲכַבֵּס בּוֹ לִבִּי כְּבֹרִית׃
אֶתְפַּלְּלָה אֶל־אֵל, עַרְבִית
וְשַׁחֲרִית׃ מוּסָף וְגַם מִנְחָה, הוּא
יַעֲנֵנִי׃ כי אשמרה.

*) שִׁמְרוּ שַׁבְּתוֹתַי׃ לְמַעַן תִּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִזִּיו בִּרְכוֹתַי׃ אֶל־
הַמְּנוּחָה כִּי בָאתֶם׃
וּלְווּ עָלַי בָּנַי וְעִדְנוּ מַעֲדָנַי׃ שַׁבָּת הַיּוֹם לַיְיָ׃
לְעָמֵל קִרְאוּ דְרוֹר׃ וְנָתַתִּי אֶת־בִּרְכָתִי׃ אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ לִצְרוֹר׃
לְגַלּוֹת עַל־יוֹם שִׂמְחָתִי, בִּגְדֵי שֵׁשׁ עִם שָׁנִי׃ וְהִתְבּוֹנְנוּ מִזְּקֵנַי׃
שַׁבָּת הַיּוֹם לַיְיָ׃ ולוו עלי.
מַהֲרוּ אֶת־הַמָּנֶה׃ לַעֲשׂוֹת אֶת־דְּבַר אֶסְתֵּר׃ וְהִשְׁבוּ עִם־הַקּוֹנֶה׃
לְשַׁלֵּם אָכֹל וְהוֹתֵר׃ בִּטְחוּ בִי אֱמוּנַי׃ וּשְׁתוּ יֵין מַשְׁמַנַּי׃
שַׁבָּת הַיּוֹם לַיְיָ׃ ולוו עלי.
הִנֵּה יוֹם גְּאֻלָּה׃ יוֹם שַׁבָּת אִם תִּשְׁמֹרוּ׃ וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה׃
לִינוּ וְאַחַר תַּעֲבֹרוּ׃ וְאָז תִּחְיוּ לְפָנַי׃ וְתִמָּלְאוּ צְפוּנַי׃
שַׁבָּת הַיּוֹם לַיְיָ׃ ולוו עלי.
חֲזַק קִרְיָתִי, אֵל אֱלֹהִים עֶלְיוֹן׃ וְהָשֵׁב אֶת־נְוָתִי, בְּשִׂמְחָה
וּבְהִגָּיוֹן׃ יְשׁוֹרְרוּ שָׁם רְנָנַי׃ לְוִיַּי וְכֹהֲנַי׃ וְאָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ׃
ולוו עלי.

---

*) De beginletters der strophen vormen den naam des vervaardigers, שלמה חזק.

§) דְּרוֹר יִקְרָא לְבֵן עִם בַּת · וְיִנְצָרְכֶם כְּמוֹ בָבַת · נְעִים
שִׁמְכֶם וְלֹא יֻשְׁבַּת · שְׁבוּ נוּחוּ בְּיוֹם שַׁבָּת׃ דְּרֹשׁ נָוִי
וְאוּלָמִי · וְאוֹת יֶשַׁע עֲשֵׂה עִמִּי · נְטַע שׂרֵק בְּתוֹךְ כַּרְמִי · שְׁעֵה
שַׁוְעַת בְּנֵי עַמִּי׃ דְּרֹךְ פּוּרָה בְּתוֹךְ בָּצְרָה · וְגַם בָּבֶל אֲשֶׁר
גָּבְרָה · נְתֹץ צָרִים בְּאַף עֶבְרָה · שְׁמַע קוֹלִי בְּיוֹם אֶקְרָא׃
אֱלֹהִים תֵּן בְּמִדְבָּר הַר · הֲדַס שִׁטָּה בְּרוֹשׁ תִּדְהָר · וְלַמַּזְהִיר
וְלַנִּזְהָר · שְׁלוֹמִים תֵּן כְּמֵי נָהָר׃ הֲדֹךְ רִשְׁעָה בְּאֵשׁ קִנְאָה · בְּלֹם
פִּיהָ בְּכָל־פִּנָּה · וְנַרְחִיב פֶּה לְמַלֵּאנָה · לְשׁוֹנֵנוּ לְךָ רִנָּה׃ דְּעֵה
חָכְמָה לְנַפְשֶׁךָ · וְהִיא כֶתֶר לְרֹאשֶׁךָ · נְצֹר מִצְוַת קְדוֹשֶׁךָ ·
שְׁמֹר שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ׃

*) שַׁבָּת הַיּוֹם לַיְיָ · מְאֹד צַהֲלוּ בְּרִנּוּנַי · וְגַם הַרְבּוּ מַעֲדָנַי ·
אוֹתוֹ לִשְׁמוֹר כְּמִצְוַת יְיָ׃ שבת היום ליי.
מֵעֲבוֹר דֶּרֶךְ וּגְבוּלִים · מֵעֲשׂוֹת הַיּוֹם פְּעָלִים · לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת
בְּהִלּוּלִים · זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ׃ שבת היום ליי.
וְאִם תִּשְׁמְרֶנּוּ · יָהּ יִנְצָרְךָ כְּבָבַת · אַתָּה וּבִנְךָ וְגַם הַבַּת ·
וְקָרָאתָ עֹנֶג לַשַּׁבָּת · אָז תִּתְעַנַּג עַל־יְיָ׃ שבת היום ליי.
אֱכוֹל מַשְׁמַנִּים וּמַעֲדַנִּים · וּמַטְעַמִּים הַרְבֵּה מִינִים · אֱגוֹזֵי פֶרֶךְ
וְרִמּוֹנִים · וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְיָ׃ שבת היום ליי.
לַעֲרוֹךְ בַּשֻּׁלְחָן לֶחֶם חֲמוּדוֹת · לַעֲשׂוֹת הַיּוֹם שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת ·
הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד לְבָרֵךְ וּלְהוֹדוֹת · שִׁקְדוּ וְשִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ בָנַי ·
שַׁבָּת הַיּוֹם לַיְיָ׃

---

§) De beginletters van de regels der 1ste, 2de, 3de en laatste strophe vormen telkens den naam des vervaardigers, **דונש**, den beroemden taalgeleerde en dichter *Dunasch ben Labrat,* die in de tweede helft der 10de eeuw eerst te Fez en later te Cordova leefde.

*) De beginletters van de achtereenvolgende strophen vormen, evenals die van de regels der eerste strophe, den naam des vervaardigers, **שמואל**.

יָהּ רִבּוֹן עָלַם, zie boven blz 71.
צוּר מִשֶּׁלּוֹ אָכַלְנוּ, zie boven blz. 73.

E. *De geest onzer gedragingen op Sabbath.*

De heilige Sabbath is niet alleen rustdag in dien zin, dat daarop werkelijke arbeid, מלאכה — in de verschillende graden van *hoofdverrichtingen,* אבות מלאכות, *uitvloeiselen* daarvan, תולדות, en de door onze geleerden ingestelde *Sabbath-onthoudingen,* אסורי שבות, — streng vermeden wordt; neen, het geheele innerlijke wezen en de uitwendige vorm van ons doen en laten, de geheele plechtige feestkleur van heilige rust en gemoedelijkheid, die het gebied onzer verrichtingen op dien dag vertoont, alles ademt EERBIED EN GODSDIENSTIGE VERLUSTIGING, כָּבוֹד en עֹנֶג, die beide groote Sabbathgedachten.

Een korten, maar welsprekenden schets van dien waren Sabbathgeest vonden onze geleerden *(Sabbath* 113*)* in het bekende vers van *Jesaja* (58, 13): אִם־תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ ה׳ מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר׃ »*Wanneer gij van den Sabbath uwen voet terughoudt, uwe* »*aangelegenheden te behandelen op Mijnen heiligen dag, en noemt* »*den Sabbath verlustiging, als heilig den Eeuwige geëerd, en eert* »*hem door niet te verrichten uwe wegen, of uwe aangelegenheden te* »*zoeken of gesprekken te voeren.*" Aan dit vers verbonden zij de volgende vermaningen:

וכבדתו, שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. »EER *den Sabbath door afzonderlijke kleederen.*" Vandaar het algemeen gebruik, om zoowel ons zelve als onze woningen, tafels enz. op Sabbath ter eere van den goddelijken dag met afzonderlijke, voor dien dag bestemde kleeden te sieren.

מעשות דרכיך, שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול. »*Laat uw* WEG, *d. w. z. uw gang, op Sabbath een andere zijn dan op de* »*werkdagen.*" Op Sabbath, waar alle gewone bezigheden rusten en ons dus niets aandrijft, om onzen tred te verhaasten, zij onze gang, in overeenstemming met het kalme, plechtige karakter van den dag, rustig en waardig. Slechts daar, waar heilige verrichtingen, als de eeredienst, de *Thora*-beoefening enz. ons roepen, is het geoorloofd, op dien dag met haastige schreden te loopen. אין לרוץ בשבת אא״כ לדבר מצוה ואסור לפסוע וכו׳ (ש״ע א״ח ש״א א׳).

ממצוא חפצך, חפציך אסורין, חפצי שמים מותרין. »UWE *aangelegen-* »*heden te zoeken,*" dus niet alleen het verrichten of doen verrichten

van werk, maar elke behandeling van onze gewone, wereldsche aangelegenheden, op welke wijze ook, is strijdig met den reinen Sabbathgeest. Alleen de behandeling van godsdienstige aangelegenheden, voor zoover dit zonder de minste Sabbath-ontwijding mogelijk is, past bij het gewijde karakter van den dag. (Zie ש״ע א״ח סי׳ ש״ו).

ודבר דבר, שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. »*Of* GESPREKKEN *te voeren*," dus ook uw *spreken* ademe op Sabbath een geheel anderen geest dan op werkdagen:

a. door alle gesprekken te vermijden, die middellijk of onmiddellijk met de verrichting van gewonen arbeid zouden in verband staan of daaraan dienstbaar zijn;

b. door alle opmerkingen of mededeelingen te vermijden, die ons zelven of den hoorder onaangenaam of droevig zouden stemmen en daardoor den feestelijken Sabbathgeest storen;

c. door zelfs bij de onwillekeurige vermelding van onaangename feiten den Sabbath te sparen, dus b.v. bij het bezoeken van of bidden voor zieken te zeggen: שַׁבָּת הִיא מִלִּזְעֹק »de Sabbath verbiedt ons te weenen", of bij het bezoeken van treurenden: שַׁבָּת הִיא מִלְּנַחֵם »de Sabbath verbiedt troostredenen te spreken";

d. door onze Sabbathgesprekken nimmer te bezoedelen met eenen lichtzinnigen, spotzieken of onwaardigen geest (דברים בטלים, שחוק וקלות ראש) en zeker niet dienstbaar te maken aan het spreken van לָשׁוֹן הָרָע.

Daarentegen is er niets, dat meer beantwoordt aan het heilige karakter en de gewijde bestemming van den Sabbath, dan DE BEOEFENING ONZER HEILIGE GESCHRIFTEN, תלמוד תורה.

Volgens een zeer schoon dichterlijk *Midrasch*woord (geciteerd טור א״ח ר״ץ) heeft het Opperwezen den *Sabbath* aan de *Thora* gepaard, om de laatste te redden voor hen, die de geheele week moeielijk in de gelegenheid zijn, haar te beoefenen (אמרה התורה לפני הקב״ה, רבש״ע כשיכנסו ישראל לארץ, זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא עלי? אמר לה, יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך).

Evenzoo zoude de omstandigheid, dat Mozes in de woestijn bij de mededeeling van de Sabbathrust eene volksverzameling bijeen riep (*afdeeling* ויקהל, begin), naar de *agadische* opvatting een wenk geweest zijn voor Israëls nageslachten, om te allen tijde op Sabbath de gelegenheid tot algemeene beoefening der godsdienst-geschriften te openen. (ויקהל משה רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחלת התורה עד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב״ה עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת ולכנוס בבתי מדרשות ללמד

ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בבני. *Jalkoet*, t. a. p.)

Naar deze oude, traditioneele opvatting, die met onzen waren Sabbathgeest geheel is samengegroeid, is het dus sedert onheugelijke tijden algemeen gebruikelijk, bovenal in de uren tusschen den morgen- en den middagdienst, godsdienstige bijeenkomsten te houden tot de beoefening der *Thora* (לִמּוּד) en het uitspreken van nuttige *Thora*-kennis, godsdienst- en zedeleer bevattende voordrachten, (דְּרָשׁוֹת) zoo bevattelijk mogelijk ingericht in de eerste plaats voor hen, die zich op de werkdagen weinig met *Thora*-beoefening kunnen bezighouden (ש״ע א״ח סי׳ ר״ץ).

F. *De derde Sabbath-maaltijd.*

Op Sabbath 's namiddags na de verrichting van het middaggebed wordt vóór het invallen van de schemering de derde der drie Sabbath-maaltijden, סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, genuttigd.

Ook bij dezen maaltijd is men verplicht, de lofzegging המוציא over twéé brooden, לחם משנה, uit te spreken. Zijn er onverhoopt geen twéé brooden meer aanwezig, dan neme men in elk geval één geheel, onaangebroken brood.

Enkele van de hier boven voorkomende Sabbath-zangen, als: יום זה לישראל (blz. 70) en vooral כי אשמרה שבת (blz. 78) worden door velen eerst bij dezen maaltijd of bij dezen maaltijd opnieuw gezongen

Evenzoo passen de gezangen יה רבון עלם (blz. 71) en צור משלו אכלנו (blz. 73) als algemeene feest- en tafelgezangen ook voor dezen maaltijd.

G. *Uitgang van den Sabbath.*

Wanneer op Sabbath-namiddag in de laatste oogenblikken vóór het einde van den goddelijken dag het aardrijk om ons henen zich in het nachtelijk duister begint te hullen, dan voelt zich het gemoed van Israëls kinderen beklemd door de droeve gedachte: Sabbath gaat henen! Sabbath — de dag van zorgeloos vertrouwen, van vrede en kalmte, van hoop en geloof, van deugd en wijding — Sabbath gaat ons verlaten! Reeds zien we haar aanstonds naderen, de gewone, alledaagsche wereld met hare zorgen en begeerten, met haar zwoegen en strijden... zeker, het is de oude, eeuwige wet van scheiding, הַבְדָּלָה, tusschen het heilige en ongewijde בֵּין־קֹדֶשׁ לְחֹל, door den Allerhoogste aan de zedelijke wereldontwikkeling ten grondslag gelegd!

Maar ons valt het niet licht, neen, stemt het weemoedig, den Sabbath onze afscheidsgroete te brengen. En de wisseling, daarboven aan 't luchtruim, van de laatste sporen van zonneglans voor het halfduister van den nacht, wordt ons het beeld van den wijkenden feestglans der Sabbathstonden, die zich dra verliest in het donkere der alledaagsche begrippen en beslommeringen.

Nacht wordt het weder... ook voor ons volk, dat, waar en wanneer ook in zijn martelaarschap voor de eeuwige waarheid gedrukt en vernederd, op Sabbath bij het schouwen der heerlijke verlossingsbeelden fier en vol blijden moed het hoofd pleegt te verheffen, maar nu, bij het scheiden van den goddelijken dag, met schuwen blik schouwt naar het duister van den nachtelijken hemel, als wilde het zuchten... o God! wordt het ook voor mij weder nacht?

Maar zie, daarboven vertoonen ze zich achtereenvolgens, als heilboden van een teederen, weldoenden lichtglans der hope, door den God der eeuwigheid ons toegezonden, de sterren aan den hemel, fluisterend over eene wereld van zorgen en zwoegen de vertroostende mare: de Heer waakt!

En steeds grooter wordt het aantal dier hemelgezanten, die ons beletten, in twijfel en wanhoop op te gaan en onwillekeurig ons doen luisteren, vol aandacht en hope, naar den zang van eeuwig vertrouwen, dien de Sabbath ons bij zijn scheiden op onzen dagelijkschen levensgang medegeeft. Het is een zang van schoone, weldoende toekomstgedachten, die als lichtende sterren ons voorgaan op onze, dikwijls steile paden; het is een lied, dat een *Jeremia* (30, 10) zong, machtig liefelijk den verstrooiden van Israël toejubelend: וְאַתָּה אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, »en gij, vrees niet, Mijn dienaar, »Jacob! want uit de verte breng Ik u de hulp, en uw kroost de »verlossing!" O, zoete troost bij het scheiden der Sabbath-stonde! Wel gaat Sabbath henen, maar hij komt weder, ja, hij komt eens geheel weder, als de groote Sabbath, יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת, nadert en het licht wordt, eeuwig licht voor ons, neen, voor een geheel menschdom, bij de vestiging van het groote, eindelooze Godsrijk van deugd en vroomheid, van liefde en vrede — dan verschijnt *Elia*, de machtige heraut van der wereld genade en verlossing, אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא!

Komt, deze zangen van geloof en moedig vertrouwen nemen wij als afscheidsgave van den scheidenden Sabbath mede naar het gebied van ons dagelijksch arbeiden en zwoegen! Zij zullen ons sterken en bijstaan in de zorg voor ons lichamelijk, maar vooral ook voor ons godsdienstig en zedelijk welzijn. Met het geloof aan אל תירא עבדי יעקב in het harte en het grootsche beeld van אליהו הנביא voor oogen, houden wij ons sterk en geloovig, rein en louter voor de groote toekomst, die ons wacht! Sabbath komt weder, Sabbath

komt nogmaals weder.... eens wordt het één, eeuwige, groote wereld-Sabbath!

Na de verrichting van het avondgebed worden vóór het uitspreken der הַבְדָּלָה door velen de volgende zangen voorgedragen.

*) בְּמוֹצָאֵי יוֹם מְנוּחָה, הַמְצִיא לְעַמְּךָ רְוָחָה, שְׁלַח תִּשְׁבִּי לְנֶאֱנָחָה ·
וְנָס יָגוֹן וַאֲנָחָה: יָאֲתָה הוּא לְךָ צוּרִי, לְקַבֵּץ עַם מְפֻזָּרִי,
מִיַּד גּוֹי אַכְזָרִי, אֲשֶׁר כָּרָה לִי שׁוּחָה: עֵת דּוֹדִים תְּעוֹרֵר אֵל,
לְמַלֵּט עַם אֲשֶׁר שׁוֹאֵל, רְאוֹת טוּבְךָ בְּבוֹא גּוֹאֵל, לְשֶׂה פְּזוּרָה
נִדָּחָה: קְרָא יֶשַׁע לְעַם נִדְבָּה, אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה, יְהִי הַשָּׁבוּעַ
הַבָּא, לִישׁוּעָה וְלִרְוָחָה: בַּת צִיּוֹן הַשְּׁכוּלָה, אֲשֶׁר הִיא הַיּוֹם
גְּעוּלָה, מְהֵרָה תִּהְיֶה בְּעוּלָה, אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה: מְעֻנּוֹת אֲזַי
יְזוּבוּן, וּפְדוּיֵי יְיָ יְשׁוּבוּן, וּמֵי יֶשַׁע יִשְׁאָבוּן, וְהַצָּרָה נִשְׁכָּחָה: נָחֵה
עַמְּךָ כְּאָב רַחֲמָן, יְצַפְצְפוּ עַם לֹא אַלְמָן, דְּבַר יְיָ אֲשֶׁר נֶאֱמָן,
בַּהֲקִימְךָ הַבְטָחָה: וִידִידִים פְּלֵטֵי חֶרֶץ, נְגִינָתָם יִפְצְחוּ בְּמֶרֶץ,
בְּלִי צְוָחָה וּבְלִי פֶרֶץ, וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה: יְהִי הַחֹדֶשׁ הַזֶּה,
כִּנְבוּאַת אֲבִי חוֹזֶה · וְיִשָּׁמַע בְּבַיִת זֶה, קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה:
חָזָק יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ, אַמִּיץ יַעֲשֶׂה בַּקָּשָׁתֵנוּ · וְהוּא יִשְׁלַח
בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, בְּרָכָה וְהַצְלָחָה: בְּמוֹצָאֵי יוֹם גִּילָה, שִׁמְךָ נוֹרָא
עֲלִילָה, שְׁלַח תִּשְׁבִּי לְעַם סְגֻלָּה, רֶוַח שָׂשׂוֹן וַהֲנָחָה: קוֹל צָהֳלָה
וְרִנָּה, שְׂפָתֵינוּ אָז תְּרַנֵּנָּה, אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא · אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה:

§) חַדֵּשׁ שְׂשׂוֹנִי אֵל נָא, וְהָבִיא אֶת־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: אַמֵּץ וְחַזֵּק
רִפְיוֹן יָדַי · בָּרֵךְ מְלַאכְתִּי וְכָל־מַעְבָּדַי · גּוֹאֲלִי זְכֹר עָנְיִי
וּמְרוּדִי · דַּרְכְּךָ הַטּוֹב הָקֵם לְעוֹדְדִי · הָרֵץ וּשְׁלַח וְשַׂמַּח לְבָבִי ·
אֶת־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: וְעַד הָכֵן דֵּי סִפּוּקִי · זַמֵּן מְזוֹנִי וְלֶחֶם חֻקִּי ·

---

*) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, יעקב מנוי חזק.

§) De beginletters van de regels der strophen zijn naar alfabetische orde vervaardigd.

חֲלֵב חֵיל גּוֹיִם חִישׁ לְהָנִיקִי · טוּבְךָ תַּשְׂבַּע עוֹלְלַי וְיוֹנְקַי · יָבֹא מְשִׁיחִי לְעִיר מוֹשָׁבִי · אֶת־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: כּוֹנֵן לְעַם זוּ צוּרִי צִירִים לַחֲבוֹשׁ · לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ · מְשַׂנְאַי יֶחֱזוּ יֵרְאוּ וְיֵבֹשׁוּ · נְוֵה הַר שֵׂעִיר בְּקָרוֹב תִּכְבֹּשׁ · שְׂשׂוֹנִי יַגְדִּיל בִּרְאוֹת סְבִיבִי · אֶת־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: עַמּוֹן וּמוֹאָב מְהֵרָה תְּכַלֶּה · פְּדוּתְךָ לְעַמְּךָ בְּקָרוֹב תְּגַלֶּה · צִיּוֹן תְּמַלֵּא מֵעַם אֵלֶּה · קִרְיַת מֶלֶךְ רָב אָז נַעֲלֶה · שַׁכֵּן תְּשַׁכֵּן תּוֹךְ עַם צְבִי · אֶת־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא:

*) אָגִיל וְאֶשְׂמַח בְּלִבָבִי · בִּרְאוֹתִי כִּי מֵאוֹיְבִי · תָּרִיב רִיבִי · וּלְצִיּוֹן גּוֹאֵל תָּבִיא · אִישׁ צֶמַח תַּצְמִיחַ · אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ: לָכֵן בָּעַמִּים יַחַד · תִּפֹּל אֵימָה וָפַחַד · לָכֶם יִפְחַד · בְּעֵת יַעֲלֶה גּוֹי אֶחָד · וְאוֹרְחוֹתָיו יַצְלִיחַ: אליהו· עוֹד מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב · יָעוּר לַעֲשׂוֹת הֶרֶג רָב · בֶּאֱדוֹם וַעֲרָב · לַעֲרוֹךְ מִלְחָמָה וּקְרָב · עַל אוֹיְבָיו יַצְרִיחַ: אליהו· זֵדִים מַלְכֵי אֲדָמָה · יְטוּר נָפִישׁ וָקֵדְמָה · מִשְׁמָע וְדוּמָה · נוּסוּ נֶגְבָּה וְיָמָּה · אֲשֶׁר אֶתְכֶם יַבְרִיחַ: אליהו· רָנּוּ כָּל־עוֹבְרֵי אֹרַח · כִּי הִנֵּה רַעֲנָן אֶזְרָח · אוֹרוֹ זָרַח · קָנֶה כַּפְתּוֹר וָפֶרַח · עַל הַר צִיּוֹן יַפְרִיחַ: אליהו·

§) אֱלֹהִים יִסְעָדֵנוּ, בְּרָכָה בִּמְאוֹדֵנוּ, וְזֶבֶד טוֹב יִזְבְּדֵנוּ, בְּכָל־מִשְׁלַח יָדֵינוּ: אֱלֹהִים יִסְעָדֵנוּ: בְּיוֹם רִאשׁוֹן לִמְלָאכָה, יְצַו אִתָּנוּ בְּרָכָה, וְיוֹם הַשֵּׁנִי כָּכָה, יַמְתִּיק אֶת־סוֹדֵנוּ: אלהים· רַבֵּה צְבָאֵי יִשְׁעִי, בַּשְּׁלִישִׁי וּבָרְבִיעִי, בַּחֲמִישִׁי אַךְ לֹא בְעִי, יִשְׁלַח אֶת־פּוֹדֵנוּ: אלהים· הָכֵן טְבוֹחַ טֶבַח, בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי זֶבַח, קֹדֶשׁ הִלּוּל וָשֶׁבַח, עַל כָּל־מַחְמַדֵּינוּ: אלהים· מַעֲדַנִּים לְנַפְשֵׁנוּ, נִתַּן בְּיוֹם קָדְשֵׁנוּ, וְרַעֲנָנָה עַרְשֵׂנוּ, וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדֵנוּ: אֱלֹהִים יִסְעָדֵנוּ:

*) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, אלעזר.

§) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, אברהם.

§)אֵלִי חִישׁ גֹּאֲלִי, עַבְדְּךָ הַיִּשְׁכִּילִי, מְבַשֵּׂר טוֹב אֵלַי, אֶת־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא:
נָאווּ עַל הֶהָרִים, שְׁלוּחֵי יוֹצֵר הָרִים, וְרַגְלֵי הַמְבַשְּׂרִים, בֶּאֱמֹר
שׁוּבִי שׁוֹבִי: אלי׳ חֲבִי כִּמְעַט רֶגַע, כָּל־מַחֲלָה וְכָל־נֶגַע, אוֹיְבַיִךְ
אֶפְגַּע, יוֹם נָקָם בְּלִבִּי: אלי׳ מַלְכֵּךְ יָבוֹא לָךְ יָפָה אַתְּ כֻּלָּךְ,
וְרַעְיָתִי לְמוּלָךְ, גִּלְעָדִי הַתִּשְׁבִּי: אלי׳ נֹפֶת תִּטֹּפְנָה, שִׂפְתֵי בְּנֵי
יוֹנָה, כִּי בָא עֵת לְחֶנְנָהּ׃ צִיּוֹן נַחֲלַת צְבִי: אלי׳

§§)אַדִּיר אָיוֹם וְנוֹרָא, בַּצַּר לִי לְךָ אֶקְרָא, יְיָ לִי לֹא אִירָא: גּוֹדֵר
פִּרְצַת הֵיכָלִי, דָּגוּל מַהֵר חַכְלִילִי, יְיָ הֱיֵה עֹזֵר לִי: הֵן
אַתָּה תִקְוָתִי׃ וְלִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי׃ אֲדֹנָי עֹז יְשׁוּעָתִי: זָךְ וְנִשּׂוֹא
כַּפַּיִם, חֹן פּוֹרְשֵׂי כַּפַּיִם, יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם: טוּבְךָ תָּחִישׁ לְעַמֶּךָ׃ יְהִי
עָלֵינוּ כִּנְאֻמֶךָ, יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ: כּוֹנֵן בֵּית מְכוֹנֶךָ, לְהַרְבֵּץ
בּוֹ צֹאנֶךָ, יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ: מִפַּחַד לְהַצִּילִי, נַהֲלֵנִי לְגוֹרָלִי׃ אֲדֹנָי
שִׁמְעָה בְקוֹלִי: סְעֹד וּסְמֹךְ לְנִמְהָרִים, עֲזָר־נָא אֶת־הַנִּשְׁאָרִים, יְיָ
יוֹצֵר הָרִים: פְּדֵה עַמְּךָ מֵעַזִּים, צֹאנְךָ מִיַּד גּוֹזְזִים, יְיָ עֹשֶׂה חֲזִיזִים:
קָרֵב קֵץ נֶחָמָה׃ רַחֵם אִם לֹא רֻחָמָה, יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה: שְׁכֹן
כְּמֵאָז בְּאָהֳלֵנוּ תָּמִיד אֵל מְחוֹלְלֵנוּ, יְיָ מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ:

*)בְּרֹבוֹת עִתִּים וְיָמִים׃ אֶזְכְּרָה שְׁנַת עוֹלָמִים׃ עַד אָן יִשְׁאֲפוּ
צָמִים׃ חֵיל עַם עָנִי וְאֶבְיוֹן: בִּלְבָבִי הָגִיתִי׃ הֲשָׁכַח אֵל
חַנּוֹתִי׃ וָאוֹמַר חַלּוֹתִי׃ שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן: עַד קֵץ תֹּמַּת הַפֶּשַׁע׃
שְׁבוּיַת שֶׁבִי׃ לִשְׁבּוֹר מַטֵּה הָרֶשַׁע׃ יִשְׂרָאֵל בָּאֵל נוֹשַׁע׃ יָבִיא
בִּגְבוּרַת יֶשַׁע: אליהו הנביא. רִגְשַׁת כָּל־פּוֹעֲלֵי אָוֶן׃ אוֹת לִבָּם
לְכַוֵּן׃ לְמַלְּאוֹת בַּחֲרֹשֶׁת אָוֶן׃ עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ: לְשׁוֹנָם תַּצְמִיד

---

§) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, נחמן.

§§) De beginletters van de regels der strophen zijn naar alfabethische orde vervaardigd.

*) De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger, ברכיה.

מִרְמָה · כַּמַּיִם לָהֶם חוֹמָה · נַפְשִׁי תַּחְתִּיּוֹת וְהֵמָּה לְשׁוֹאָה
יְבַקְשׁוּ · צוּר שׁוּר שִׁפְלוּתִי · וְרִיבָה אֶת־רִיבִי · יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי ·
הָיְתָה לִּי לֶחֶם דִּמְעָתִי · חִישׁ נָא יְשׁוּעָתִי : אליהו הנביא. כִּי רַב
מִהְיוֹת הַקֹּלֹת · אֵל נוֹרָא עֲלִילוֹת · שְׁאוֹן מִשְׁבְּרֵי יָם מְצוּלוֹת ·
כִּמְעַט שְׁטָפוּנִי : אַדִּיר וְרַב כֹּחַ · עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחַח ·
הָאוֹמְרִים הֶאָח הֶאָח · נַפְשִׁי כִּלּוּנִי : מוֹטוֹת סִמְלוֹנִי הָסֵר ·
אֵל אֱלֹהֵי אָבִי · וַהֲמוֹן זֵדִים תְּיַסֵּר · צְבִי רַעְיָתְךָ בַּשֵּׂר · עַל
יַד תִּשְׁבִּי מְבַשֵּׂר : אליהו הנביא. יִפְקוֹד אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת · עֲנִיֵּי
צֹאן נִדָּחוֹת · יְכַנֵּס עַל מֵי מְנוּחוֹת · יְנַהֲלֵם וִינַחֵם : אַדִּיר
בְּכָל־עֵדֶר · שִׂים לִבְּךָ לְעֵדֶר · בּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָחֶדֶר · עַל הָרָעָה
הִנָּחֵם : אֵלִי צוּר חַי עֲדֵי עַד · יָחִישׁ לְהָבִיא · צוּר נֶאֱנָחִים
לְמִסְעָד · אוֹיְבַי תָּמִיד הַמְעֵד · מִתּוֹשָׁבֵי הַגִּלְעָד : אליהו הנביא.
הַחֲזֵק מָגֵן וְצִנָּה · לַעֲזֹרַת נִטְעֵי כַנָּה · וְכוֹנֵן עִיר צִיּוֹנָה ·
קִרְיַת נַחֲלַת חֲבָלִי : וְשָׁם צָעִיר רוֹדֵם · סֶלֶף בּוֹגְדִים יְשַׁדֵּם ·
בֵּית אֱלֹהִים אֲדַדֵּם · אֶל עִיר שִׂמְחַת גִּילִי : אוֹדְךָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי ·
כִּי אָנַפְתָּ בִּי · וּתְנַהֲלֵנִי לִגְבוּלִי · אֱלֹהִים יְיָ חֵילִי · עַל יַד יְנוּז
וְאֵלִי : אליהו הנביא.

*) אִישׁ חָסִיד הָיָה · בְּלִי מָזוֹן וּמִחְיָה · בְּבֵיתוֹ עֲשַׁק מַלְבּוּשׁ · וְאֵין
בֶּגֶד לִלְבּוֹשׁ · גּוֹנֵן בַּחֲשׁוּבָה אִשָּׁה · וְגַם בְּבָנִים הַמִּשָּׁה:
דִּבְּרָה לוֹ הָאִשָּׁה · יוֹתֵר אֵין לְהִתְיָאֵשָׁה · הֲמִבְּלִי לֶחֶם לֶאֱכוֹל ·
בְּעֵרֹם וּבְחֹסֶר כֹּל, וְתוֹרָה מָצָאתָ כִּי יָגַעְתָּ · מַה־נֹּאכַל מֵעַתָּה:
זָהִיר כְּבַר נָשׁוּק · הֲלֹא תֵצֵא לַשּׁוּק · חַנּוּן וְרַחוּם בִּמְרוֹמָיו ·
אוּלַי יִגְמְלֵנוּ בְּרַחֲמָיו · טוֹב לְקַוּוֹ מַחְסֶה · רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה:
יָעַצְתְּ בְּדַעַת וּבְחָכְמָה · עֲצָתֵךְ בְּלִי לְהַסְכִּימָה · כְּצֵאתִי לְבֹשֶׁת

*) De beginletters van de regels der acht eerste strophen zijn naar alfabethische orde vervaardigd, die der daarop volgende vormen den naam des vervaardigers. ישי בר מרדכי חזק.

ולכלמה · מבלי כסות ושלמה · לאין בידי לפורטה · אפילו
שוה פרוטה : מהרה ושאלה משכנים · מלבושים נאים
מתקנים · נלבש והשליך יהבו · על יי אשר אהבו · שחו
ילדיו בפלולם · אל־ישב דך נכלם : עבר בשוק בשברתו · והנה
אליהו הנביא לקראתו · פץ לו המבשר · באמת היום תתעשר ·
צוני בכל־כבודך · כי הנני עבדך : קרא למי בדעתו · קנות
עבד אין כמותו · רחש איך ישנה דינו · עבד למכר את־
אדונו · שת לו חכמתו בקרבו · והחזיק בו כמו רבו : תגר קנאו
באהבים · בשמונה מאות אלף זהובים · תבעו מה־מלאכתך ·
אם בבנין חכמתך · תכלית טרקלין ופלטרין · הרי אתה בן־
חורין : יום ראשון במפעלים · פעל עם פועלים · שוע בחצי
הלילה · ענני נורא עלילה · יזמתי ונמכרתי להעבידי · לכבודך
ולא לכבודי : בורא עולם בקנין · השלם זה הבנין · רחמיך
יכמרו בחנינתי · כי לטובה כונתי · מלאכי רחמים ממעונתו ·
אז החלו לבנותו : רבו בוני המלוכה · והשלם כל־המלאכה ·
דין הסוחר בראותו · כי נגמרה מלאכתו · כלולת מגדלים נאים
לפי ענין הבנאים : יזכר לך עתה · אתמול אשר דברת · חפשני בודי
ובברור · כנמת לענין שחרור · זה קימו באמת · ופרע לו איש האמת :

*) אמר יי ליעקב ·
אל־תירא עבדי יעקב :
בחר יי ביעקב · א״ת״ע״י :
גאל יי את־יעקב · א״ת״ע״י :
דרך כוכב מיעקב · א״ת״ע״י :
הבאים ישרש יעקב · א״ת״ע״י :
וירד מיעקב · א״ת״ע״י :
זכר אלה ליעקב · א״ת״ע״י :
חדות ישועות יעקב · א״ת״ע״י :
טבו אהליך יעקב · א״ת״ע״י :

*) Bijbelverzen van hoop, vertrouwen, hulp, verlossing, vergiffenis, toekomstige grootheid en verblijding, die allen den naam יעקב bevatten en telkens aanleiding geven tot de vertroostende gedachte, gelegen in het refrein : אל תירא עבדי יעקב. De orde der verzen is alfabethisch.

יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב ·
אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
כִּי לֹא־נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
לֹא־הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
נִשְׁבַּע יְיָ לְיַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
סְלַח־נָא לַעֲוֹן יַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
עַתָּה הָשֵׁב שְׁבוּת יַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
פָּדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
קוֹל קוֹל יַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
רָנּוּ שִׂמְחָה לְיַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
שָׁב יְיָ אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב · א״ת״ע״י:
תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב · א״ת״ע״י:

§) אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי אֵלִיָּהוּ הַגִּלְעָדִי בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד: אִישׁ אֲשֶׁר קִנֵּא לְשֵׁם הָאֵל · אִישׁ בֻּשַּׂר שָׁלוֹם עַל־יַד יְקוּתִיאֵל · אִישׁ גַּשׁ וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (אליהו) אִישׁ דּוֹרוֹת שְׁנֵים־עָשָׂר רָאוּ עֵינָיו · אִישׁ הַנִּקְרָא בַּעַל שֵׂעָר בְּסִמָּנָיו · אִישׁ וְאֵזוֹר עוֹר אָזוּר בְּמָתְנָיו: (אליהו) אִישׁ זָעַף עַל עוֹבְדֵי חַמָּנִים · אִישׁ חָשׁ וְנִשְׁבַּע מִהְיוֹת גִּשְׁמֵי מְעוֹנִים · אִישׁ טַל וּמָטָר עָצַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים: (אליהו) אִישׁ יָצָא לִמְצוֹא לְנַפְשׁוֹ נַחַת · אִישׁ כִּלְכְּלוּהוּ הָעֹרְבִים וְלֹא מֵת לַשַּׁחַת · אִישׁ לְמַעֲנוֹ נִתְבָּרְכוּ כַּד וְצַפַּחַת: (אליהו) אִישׁ מוּסָרָיו הִקְשִׁיבוּ כְמֵהִים · אִישׁ נֶעֱנָה בָאֵשׁ מִשְּׁמֵי גְבוֹהִים · אִישׁ סָחוּ אַחֲרָיו יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים: (אליהו) אִישׁ עָתִיד לְהִשְׁתַּלֵּחַ מִשְּׁמֵי עֲרָבוֹת · אִישׁ פָּקִיד עַל כָּל־בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת · אִישׁ צִיר נֶאֱמָן לְהָשִׁיב לֵב בָּנִים עַל־אָבוֹת: (אליהו) אִישׁ קָרָא קַנֹּא קִנֵּאתִי לַייָ בְּתִפְאָרָה · אִישׁ רָכַב עַל־סוּסֵי אֵשׁ בִּסְעָרָה · אִישׁ שֶׁלֹּא טָעַם טַעַם מִיתָה וּקְבוּרָה: (אליהו) אִישׁ תִּשְׁבִּי עַל־שְׁמוֹ נִקְרָא · תַּצְלִיחֵנוּ עַל־יָדוֹ בַּתּוֹרָה · תַּשְׁמִיעֵנוּ מִפִּיו בְּשׂוֹרָה טוֹבָה בִּמְהֵרָה ·

---

§) De verkondiging van Elia's toekomstige verschijning met vermelding der verschillende feiten uit de geschiedenis van Elia zelven en van Pinechas, wiens geest naar de voorstelling onzer *Midrasch*-geleerden (פינחס זה אלי׳) in hem herrezen was.

תּוֹצִיאֵנוּ מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה: (אִישׁ תִּשְׁבִּי תַּצִּילֵנוּ מִפִּי אֲרָיוֹת׃ תְּבַשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת׃ תְּשַׂמְּחֵנוּ בָּנִים עַל־אָבוֹת׃ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת:) (אליהו) כַּכָּתוּב הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא׃ וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־אֲבוֹתָם: (אליהו)

אַשְׁרֵי מִי שֶׁרָאָה פָנָיו בַּחֲלוֹם׃ אַשְׁרֵי מִי שֶׁנָּתַן לוֹ שָׁלוֹם וְהֶחֱזִיר לוֹ שָׁלוֹם׃ יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

De הַבְדָּלָה.

Evenals de wijding van den Sabbath bij zijne intrede, zoo wordt ook de scheiding bij zijnen uitgang door eene bepaalde lofzegging, בִּרְכַּת הַהַבְדָּלָה, verkondigd. Door het uitspreken daarvan ontdoen wij ons van de verplichting der Sabbathrust.

Wel is waar geschiedt dit reeds in ons gebed door de voordracht van אתה חוננתנו, zoodat dan ook daarna, indien hoog noodig, lichte werkzaamheden geoorloofd zijn, maar de volledige ontheffing van de Sabbathrust volgt eerst door de eigenlijke, opzettelijke הַבְדָּלָה-ceremonie (*Berachoth* 33*a*: אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות, והם אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס).

Zoodra de nacht ingetreden is, dient dan ook door ons het avondgebed en daarna de הבדלה verricht te worden en mogen wij te voren niets nuttigen, tenzij onze maaltijd, minstens een half uur vóór het invallen van den nacht begonnen zijnde, daarna nog voortduurt, in welk geval wij eerst den maaltijd mogen voleindigen en ook nog in ברכת המזון de Sabbath-bede רְצֵה inlasschen.

Evenals קִדּוּשׁ, geschiedt ook de הבדלה bij het gebruik van wijn.

Bij gebreke van wijn mag ook eenige andere drank, behalve water, gebruikt worden.

Omtrent den beker of het glas gelden hier dezelfde bepalingen als bij קִדּוּשׁ (blz. 56).

Het licht voor de הבדלה-ceremonie zij niet enkelvoudig, maar uit twéé- of meer kaarsen samengevlochten.

Tot de הבדלה overgaande, schenke men eerst het glas of den beker wijn, ten gelukkig teeken van zegen en voorspoed, overvol, zoodat de wijn over de randen nedervloeit.

Nu neme men den beker of het glas in de rechterhand en spreke deze verzen uit:

Ziedaar den God mijner hulpe! ik vertrouw en vrees niet, want mijne macht en mijn gezang is God, de Eeuwige, Hij was mij tot hulp. Gij zult water scheppen met blijdschap uit de wellen der hulpe. Bij den Eeuwige is de hulpe, over Uw volk (komt) Uw zegen, Sela! Met ons is de Eeuwige Tsebaoth, ons is tot hooge veste de God van Jacob, Sela! Bij de Joden was toen licht en vreugde en verblijding en eer; zoo worde het bij ons! Den heilskelk wil ik opheffen en den naam des Eeuwigen aanroepen!

הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד · כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְיָ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה: לַייָ הַיְשׁוּעָה · עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: לַיְּהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשֹׂן וִיקָר: כֵּן תִּהְיֶה־לָּנוּ: כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא:

Onder het uitspreken der woorden כוס ישועות אשא heffe men den beker of het glas geheel omhoog en zegge dan de lofzegging:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

Hierop neme men de specerijen in de rechter- en den wijn in de linkerhand en zegge de lofzegging:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים:

Nu ruike men aan de specerijen en spreke daarna, terwijl men de voorzijde van de gesloten rechterhand naar het licht houdt, over het licht deze lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die het lichtvermogen van het vuur geschapen heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

Alsdan schouwe men bij het licht naar de nagels, neme den beker of het glas in de rechter- en de kaars in de linkerhand en zegge dan deze lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God, de Koning der wereld, die eene scheiding maakt tusschen heilig en onge-

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין־קֹדֶשׁ

wijd, tusschen licht en duisternis, tusschen Israël en de volken, tusschen den zevenden dag en de zes werkdagen. Geloofd Gij, Eeuwige! die eene scheiding maakt tusschen heilig en ongewijd.

לְחֹל בֵּין־אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין־יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין־יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין־קֹדֶשׁ לְחֹל׃

Bij het slot dezer laatste lofzegging zette men zich en na afloop er van drinke men zittende het glas grootendeels ledig en giete de rest uit, om daarmede te gelijk het licht te blusschen.

Na afloop der הבדלה-ceremonie zingen velen het volgende lied:

Die eene scheiding maakt tusschen het heilige en ongewijde, Hij schelde onze zonden kwijt; ons kroost en vermogen vermeerdere Hij als het zand en als de sterren in den nacht. — Als de schaduw van den palm, zoo neigt de dag; nu roep ik tot den God, die over mij beslist; de wachter zegt: de morgen is gekomen, maar ook de nacht! — Uwe gerechtigheid is als de Thabor-berg (zoo verheven), wil dus langs mijne zonden voorbij schrijden, als de dag van gisteren, wanneer hij voorbijgaat, als eene nachtwaak. — Verdwenen is de tijd mijner middagbede, o, vond ik nu maar rust!

*) הַמַּבְדִּיל בֵּין־קֹדֶשׁ לְחֹל · חַטֹּאתֵינוּ יִמְחֹל · זַרְעֵנוּ וְכַסְפֵּנוּ יַרְבֶּה כַּחוֹל · וְכַכּוֹכָבִים בַּלָּיְלָה׃ יוֹם פָּנָה כְּצֵל תֹּמֶר · אֶקְרָא לָאֵל עָלַי גֹּמֵר · אָמַר שֹׁמֵר · אָתָא בֹקֶר וְגַם־לָיְלָה׃ צִדְקָתְךָ כְּהַר תָּבוֹר · עַל חֲטָאַי עָבוֹר תַּעֲבוֹר · כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר · וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה׃ חָלְפָה עוֹנַת מִנְחָתִי · מִי יִתֵּן מְנוּחָתִי ·

*) In dezen zeer ouden, in Portugeesche, Hoogduitsche, ja zelfs Karaïetische gebeden-verzamelingen voorkomenden zang treffen wij verschillende uitdrukkingen, als: פתח לי, חלפה עונת מנחתי, יום פנה, נחנו בידך כחמר en טהר טנוף מעשי, נורא ואיום, שער, die duidelijk er op wijzen, dat hij oorspronkelijk voor het נעילה-gebed op den Verzoendag bestemd was (hetgeen ten onrechte door Baer ontkend wordt). De innig boetvaardige geest van algeheele verteedering in uitdrukkingen als: יגעתי באנחתי en מדלה תבצעני kan alleen in deze omstandigheid hare verklaring vinden. De beginletters der strophen vormen den naam van den vervaardiger יצחק הקטן.

יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי · אַשְׂחֶה
בְכָל־לַיְלָה: קוֹלִי בַּל־יֻטַּל · פְּתַח
לִי שַׁעַר הַמְנֻטָּל · שֶׁרֹּאשִׁי
נִמְלָא־טָל · קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה:
הֵעָתֵר נוֹרָא וְאָיוֹם · אֲשַׁוֵּעַ תְּנָה
פִדְיוֹם · בְּנֶשֶׁף בְּעֶרֶב יוֹם ·
בְּאִישׁוֹן לָיְלָה: קְרָאתִיךָ יָהּ
הוֹשִׁיעֵנִי · אֹרַח חַיִּים תּוֹדִיעֵנִי ·
מִדַּלָּה תְּבַצְּעֵנִי · מִיּוֹם עַד־לָיְלָה:
טַהֵר טִנּוּף מַעֲשַׂי · פֶּן־יֹאמְרוּ
מַכְעִיסַי · אַיֵּה אֱלוֹהַּ עֹשָׂי · נֹתֵן
זְמִרוֹת בַּלָּיְלָה: נַחְנוּ בְיָדְךָ
כַּחֹמֶר · סְלַח־נָא עַל־קַל וָחֹמֶר ·
יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר · וְלַיְלָה
לְּלָיְלָה: המבדיל.

Reeds ben ik van mijn zuchten vermoeid, doe (in tranen) zwemmen (mijne legerstede) iederen nacht. — Niet verworpen worde mijn geluid, neen, open mij de verheven (hemel-)poort, want mijn hoofd is doornat van dauw, mijne lokken van de droppelen des nachts. — O, laat U verbidden, Ontzaggelijke en Machtige! ik smeek: schenk verlossing; in de schemering 's avonds, in het midden van den nacht. — Ik roep U, God! help mij, het pad des levens wil mij doen kennen; door vernedering doet Gij mij vergaan, van den morgen tot den avond. — Reinig de smet mijner handelingen, opdat niet mijne krenkers zeggen: waar is God, mijn Maker, die liederen schenkt in den nacht? — Wij zijn in Uwe hand als leem, vergeef dus lichte en zware (vergrijpen)! Zoo luidt het (onze bede) dag aan dag en nacht aan nacht. — Die eene scheiding maakt enz.

Ten slotte spreke men dit gebed uit:

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים אַב הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת · בְּסִמָּן טוֹב וּבְמַזָּל טוֹב
הָחֵל עָלֵינוּ אֶת־(שֵׁשֶׁת) יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ
לְשָׁלוֹם · חֲשׂוּכִים מִכָּל־חֵטְא וָפֶשַׁע · וּמְנֻקִּים מִכָּל־עָוֹן וְאַשְׁמָה
וָרֶשַׁע · וּמְדֻבָּקִים בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים · וְחָנֵּנוּ דֵעָה
בִּינָה וְהַשְׂכֵּל מֵאִתְּךָ · וְתַשְׁמִיעֵנוּ בָהֶם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה וְלֹא תַעֲלֶה
קִנְאָתֵנוּ עַל־לֵב אָדָם וְלֹא קִנְאַת אָדָם תַּעֲלֶה עַל־לִבֵּנוּ · מַלְכֵּנוּ
אֱלֹהֵינוּ הָאָב הָרַחֲמָן · שִׂים בְּרָכָה וּרְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה
יָדֵינוּ · וְכָל־הַיּוֹעֵץ עָלֵינוּ וְעַל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עֵצָה טוֹבָה

וּמַחֲשָׁבָה טוֹבָה אַמְּצוֹ וּבָרְכוֹ גַּדְּלוֹ וְקַיְּמוֹ קַיֵּם עֲצָתוֹ · כַּדָּבָר
שֶׁנֶּאֱמַר יִתֶּן־לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל־עֲצָתְךָ יְמַלֵּא · וְנֶאֱמַר וְתִגְזַר־אֹמֶר
וְיָקָם־לָךְ וְעַל־דְּרָכֶיךָ נָגַהּ אוֹר : וְכָל־הַיּוֹעֵץ עָלֵינוּ וְעַל־עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל עֵצָה שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה תּוּפַר עֲצָתוֹ · כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר יְיָ הֵפִיר
עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים · וְנֶאֱמַר עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ
דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל : וּפְתַח לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַב הָרַחֲמִים
אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת בָּזֶה הַשָּׁבוּעַ וּבְכָל־שָׁבוּעַ · שַׁעֲרֵי אוֹרָה שַׁעֲרֵי
אֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים שַׁעֲרֵי אֲרִיכַת אַפַּיִם · שַׁעֲרֵי בְרָכָה שַׁעֲרֵי
בִּינָה · שַׁעֲרֵי גִילָה שַׁעֲרֵי גְדֻלָּה שַׁעֲרֵי גְאֻלָּה שַׁעֲרֵי גְבוּרָה ·
שַׁעֲרֵי דִיצָה שַׁעֲרֵי דֵעָה · שַׁעֲרֵי הוֹד שַׁעֲרֵי הָדָר שַׁעֲרֵי
הַצְלָחָה שַׁעֲרֵי הַרְוָחָה · שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב · שַׁעֲרֵי זְרִיזוּת שַׁעֲרֵי
זִמְרָה שַׁעֲרֵי זְכִיּוֹת שַׁעֲרֵי זִיו שַׁעֲרֵי זֹהַר תּוֹרָה שַׁעֲרֵי זֹהַר
חָכְמָה שַׁעֲרֵי זֹהַר בִּינָה שַׁעֲרֵי זֹהַר דַּעַת · שַׁעֲרֵי חֶדְוָה
שַׁעֲרֵי חֶמְלָה שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים שַׁעֲרֵי
חָכְמָה · שַׁעֲרֵי טוֹבָה שַׁעֲרֵי טֹהַר · שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה שַׁעֲרֵי יֹשֶׁר ·
שַׁעֲרֵי כַפָּרָה שַׁעֲרֵי כַלְכָּלָה שַׁעֲרֵי כָבוֹד · שַׁעֲרֵי לִמּוּד ·
שַׁעֲרֵי מָזוֹן שַׁעֲרֵי מְנוּחוֹת שַׁעֲרֵי מְחִילוֹת שַׁעֲרֵי מַדָּע ·
שַׁעֲרֵי נֶחָמָה שַׁעֲרֵי נְקִיּוּת · שַׁעֲרֵי סְלִיחָה שַׁעֲרֵי סִיַּעְתָּא דִי־
שְׁמַיָּא · שַׁעֲרֵי עֶזְרָה · שַׁעֲרֵי פְדוּת שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה טוֹבָה · שַׁעֲרֵי
צְדָקָה שַׁעֲרֵי צָהֳלָה · שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת · שַׁעֲרֵי
רַחֲמִים שַׁעֲרֵי רָצוֹן שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵמָה · שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם
שַׁעֲרֵי שִׂמְחָה שַׁעֲרֵי שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה · שַׁעֲרֵי
תוֹרָה שַׁעֲרֵי תְפִלָּה שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה שַׁעֲרֵי תְשׁוּעָה · כְּמוֹ
שֶׁכָּתוּב וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְיָ מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה : וַיַּעְזְרֵם
יְיָ וַיְפַלְּטֵם, יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ : וְנֶאֱמַר
חָשַׂף יְיָ אֶת־זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָּל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָּל־אַפְסֵי־

אָֽרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ וְנֶאֱמַר קוֹל צֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל
יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן׃ וְקַיֶּם־לָנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב מַה־נָּאווּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר
מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ
אֱלֹהָיִךְ׃ רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן׃
אָמֵן סֶלָה׃

Sommigen lezen hierna de eerste afdeeling van de *Sidra* der aanstaande week.

X. De vreugdefeesten.

(שָׁלֹשׁ רְגָלִים of חַגִּים.)

De voorschriften en lofzeggingen van חַלָּה en עֵרוּב תְּחוּמִין, bij Sabbath (blz. 51—53) vermeld, gelden ook voor de feestdagen.

Van brood, dat op יוֹם טוֹב zelven gebakken wordt, zondert men op dien dag wel de חַלָּה af, maar verbrandt haar eerst na het einde van het feest.

Een *Eroeb*, die alleen bij de feestdagen dikwijls voorkomt, is: עֵרוּב תַּבְשִׁילִין.

Wanneer namelijk de eerste of de tweede feestdag op Vrijdag invalt, dan mag men dàn alleen op dien dag spijzen en dranken voor den Sabbath bereiden, indien men reeds vóór de intrede van het feest eenig brood en gekookte spijs ten behoeve van den Sabbath heeft afgezonderd.

Deze instelling van onze geleerden heeft ten doel, er voor te waken, dat door den arbeid op יוֹם טוֹב ten behoeve van den volgenden Sabbath het aanzien van den יוֹם טוֹב niet lijde en niet het misverstand geboren worde, dat het in het algemeen geoorloofd ware, op eenen feestdag spijzen voor volgende dagen (ook wanneer het werkdagen zijn) te bereiden. — Daarom moet dus zelfs op eenen aan den Sabbath voorafgaanden feestdag de spijsbereiding ten behoeve van Sabbath reeds vóór יוֹם טוֹב eenigermate begonnen zijn.

Vóór de afzondering van den *Eroeb* spreke men deze lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het gebod van den *Eroeb*.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִצְוַת עֵרוּב׃

Vervolgens zegge men deze verklaring (die alleen geldig is, wanneer zij *volkomen begrepen* wordt en dus in elk geval in eene taal moet uitgesproken worden, die men verstaat):

Door dezen *Eroeb* zij 't ons geoorloofd, te bakken, te koken, (spijzen) warm te houden, licht te ontsteken en onze verdere benoodigdheden te doen op den feestdag voor den Sabbath, zoowel ons als allen, die in deze plaats woonachtig zijn.

בְּדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שְׁרֵא לָנָא
לְמֵפֵא וּלְבַשָּׁלָא וּלְאַטְמָנָא
וּלְאַדְלָקָא שְׁרָגָא וּלְמֶעְבַּד כָּל־
צָרְכָּנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְּתָא
לָנוּ וּלְכָל־הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת:

De עֵרוּב wordt bij eenen der Sabbath-maaltijden genuttigd.

Ook ter eere van de feestdagen worden, evenals voor Sabbath, bijzondere lichten ontstoken.

Daar echter het ontsteken van licht ook op יוֹם טוֹב zelven geoorloofd is, zoo behoeft op deze dagen de הַדְלָקַת הַנֵּר niet vóór de intrede van het feest te geschieden, maar naar verkiezing vóór of na de verrichting van het avondgebed.

Ook wordt om dezelfde reden de navolgende lofzegging op die dagen vóór het ontsteken van het licht uitgesproken.

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft, het licht voor den feestdag te ontsteken,

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־יוֹם טוֹב:

Op Vrijdag-avond luidt het slot dezer lofzegging: לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־שַׁבָּת וְשֶׁל־יוֹם טוֹב. De wijze van het ontsteken is dan als op andere Vrijdag-avonden (zie blz. 53—54).

Velen voegen bij de lofzegging over het licht, ook nog die van שֶׁהֶחֱיָנוּ, behalve op de beide laatste avonden van het *Pésach*-feest (zie hieronder bij קִדּוּשׁ).

Alles wat omtrent de קִדּוּשׁ-ceremonie en het uitspreken van הַמּוֹצִיא op Vrijdag-avond gezegd is, geldt ook voor den vooravond der feestdagen, behalve de bewoordingen van de קִדּוּשׁ, die aldus zijn:

Op Vrijdag-avond beginne men:

(stil וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר) luid יוֹם הַשִּׁשִּׁי: וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ

וְכָל־צְבָאָם׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה
וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־
בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

Op andere avonden beginne men hier:

סברי מרנן ורבנן ורבותי׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

*) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו · וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּ)מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְ)אֶת־יוֹם

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons uit alle volken verkoren, boven alle natiën verheven en door Zijne geboden geheiligd heeft. Gij gaaft ons, Eeuwige, onze God! met liefde (Sabbathdagen tot rust en) feestdagen tot vreugde, feesten en bestemde tijden tot verblijding, (dezen Sabbathdag en)

Op het Pésachfeest.

חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה · זְמַן חֵרוּתֵנוּ

dezen dag van het Feest der ongezuurde brooden, den tijd onzer bevrijding,

Op het Wekenfeest.

חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה · זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ

dezen dag van het Wekenfeest, den tijd onzer wetgeving,

Op het Loofhuttenfeest.

חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה · זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

dezen dag van het Loofhuttenfeest, den tijd onzer vreugde,

Op Schemini Atséreth en Simchath Thora.

הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה · זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

dezen achtsten dag, het Slotfeest, den tijd onzer vreugde,

(בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃ כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ

(met liefde) eenen roep der heiliging, eene herinnering aan den uittocht uit Egypte. Want ons hebt Gij verkoren

*) Deze lofzegging is eene verkorting van ons יום טוב-gebed (zie תפ׳ א׳ ל׳, blz. 320—323) met weglating van יעלה ויבא, dat als werkelijke תְּפִלָּה hier misplaatst ware.

וְאוֹתָֽנוּ קִדַּֽשְׁתָּ מִכָּל־הָֽעַמִּים (וְשַׁבָּת וּ)מוֹעֲדֵי קָדְשֶֽׁךָ (בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּֽנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

en uit alle volken geheiligd, en Uwe heilige (Sabbath- en) feestdagen hebt Gij ons (met liefde en welbehagen.) met vreugde en verblijding ten erfdeel gegeven. Geloofd Gij, Eeuwige! die (den Sabbath,) Israël en de bestemde tijden heiligt.

Op Zaterdag-avond voege men tusschen de *Kiddoesch* en שהחינו de volgende lofzegging in:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ מֶֽלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ׃

*) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ מֶֽלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין־קֹֽדֶשׁ לְחֹל בֵּין־אוֹר לְחֹֽשֶׁךְ בֵּין־יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין־יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵֽׁשֶׁת יְמֵי הַמַּֽעֲשֶׂה׃ בֵּין־קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּֽלְתָּ וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּֽׁשֶׁת יְמֵי הַמַּֽעֲשֶׂה קִדַּֽשְׁתָּ׃ הִבְדַּֽלְתָּ וְקִדַּֽשְׁתָּ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶֽךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין־קֹֽדֶשׁ לְקֹֽדֶשׁ׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die eene scheiding maakt tusschen heilig en ongewijd, tusschen licht en duisternis, tusschen Israël en de volken, tusschen den zevenden dag en de zes werkdagen; tusschen de heiligheid van den Sabbath en die van den feestdag hebt Gij gescheiden en den zevenden dag boven de zes werkdagen geheiligd; ook Uw volk Israël hebt Gij gescheiden en geheiligd door Uwe heiligheid. Geloofd Gij, Eeuwige! die eene scheiding maakt tusschen heilig en heilig (tusschen den hoogeren en minder hoogen graad van heiligheid).

Voorts zegge men (behalve op de beide laatste avonden van *Pésach*):

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ מֶֽלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָֽנוּ וְקִיְּמָֽנוּ וְהִגִּיעָֽנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

---

*) Deze lofzegging is letterlijk ontleend aan het gebed ותודיענו (zie תפ׳ א׳ ל׳ blz. 320—321.)

Op den eersten avond van het Loofhuttenfeest wordt, wanneer men in een loofhut zit, vóór שהחינו, en op den tweeden avond van dat feest na שהחינו nog deze lofzegging uitgesproken:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en voorgeschreven heeft, om in de loofhut te vertoeven.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה:

Als liederen bij de maaltijden op ימים טובים worden natuurlijk alleen de algemeene zangen יה רבון עלם (blz. 71) en צור משלו אכלנו (blz. 73) gebezigd.

De קדוש op de feestdagen 's morgens bestaat, evenals op Sabbath-morgen, uit de lofzegging בורא פרי הגפן of — bij gebruik van eenigen anderen drank dan wijn — שהכל נהיה בדברו, voorafgegaan — evenals dit op Sabbath in ושמרו en זכור het geval is — door de verzen אלה מועדי ה׳ (*Lev.* 23, 4) en וידבר משה (ald. vers 44), waarin de heiliging der Feesten aangekondigd wordt.

De קִדּוּשׁ voor de feestdagen, 's morgens, luidt dus:

(Op Sabbath eerst ושמרו en זכור, zie blz. 74.)

[Dit zijn de feestdagen des Eeuwigen, eenen roep der heiliging vormende, die gij op hunnen bepaalden tijd zult afkondigen.]

[אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:]

Nu sprak Mozes van de feesten des Eeuwigen tot de kinderen Israëls.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְיָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

סברי מרנן ורבנן ורבותי

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

(of שהכל וכו׳.)

Op het Loofhuttenfeest, wanneer men in een loofhut zit, tevens:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה:

De הבדלה bij den uitgang der feesten bestaat uit de lofzeggingen

בורא פרי הגפן (blz. 93) en המבדיל (blz. 93—94) zonder het gebruik van specerijen en licht.

Als een feest op Vrijdag-avond eindigt, dan wordt bij den overgang van de feestrust tot de nog hoogere Sabbathrust natuurlijk slechts קִדּוּשׁ en geen הַבְדָּלָה uitgesproken.

Als een feest op Zaterdag-avond eindigt, dan is de הבדלה geheel die van Zaterdag-avond (blz. 93 en volgende blz.)

XI. Het Pésach-Feest, חַג הַמַּצּוֹת.

A. *Het verbod van het gedeesemde,* חָמֵץ.

Niet alleen dat, wat *zelf* gedeesemd is, mag door ons op *Pésach* niet genuttigd of zelfs in ons bezit gehouden worden, maar ook alles, waarin iets gedeesemds, indien ook nog zoo weinig, vermengd kan zijn.

Geheel ons bezit moet op *Pésach* volkomen beheerscht worden door en in dienst staan van de groote *Pésach*-gedachte: door God, door Hem alleen verlost en tot volk geworden, snel, onverwacht, in één wonderbaar oogenblik, zoodat het deeg niet meer kon rijzen; dit alles dus door Zijne ondoorgrondelijke almacht geschied, aan Hem alleen dus ook zijn en blijven wij gewijd!

Daarom mogen wij ons ten gebruike op *Pésach* geene spijzen en dranken aanschaffen, waarvan wij niet de *zekerheid* hebben, dat zij met geenerlei חָמֵץ in aanraking gekomen zijn.

Ook de gereedschappen en toestellen, waarin het geheele jaar spijzen en dranken bereid worden, moeten voor *Pésach* door andere vervangen, of — voor zoover de godsdienstige voorschriften het toelaten — van alles, wat er in getrokken is, gezuiverd worden (הַגְעָלָה).

Peulvruchten, als: erwten, boonen, linzen, rijst, boekweit enz., worden wegens mogelijke verwisseling met werkelijk חָמֵץ op פֶּסַח niet gebruikt.

Het verbod van het nuttigen van חָמֵץ geldt reeds op den dag vóór *Pésach* (עֶרֶב פֶּסַח) na verloop van een derde gedeelte van den dag (ongeveer ten 9 ure), terwijl een uur (1/12 van den dag) daarna, ook alle overige genot en gebruik van חָמֵץ ongeoorloofd is.

Alle חָמֵץ, dat gedurende *Pésach* in het bezit van eenen Israëliet gebleven is (חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח), is na afloop van het feest voor *ieder* Israëliet ten gebruike ongeoorloofd.

B *Het wegschaffen van het gedeesemde.*

Al datgene, wat wij als חָמֵץ op *Pésach* niet in ons bezit mogen hebben, moet reeds vroegtijdig vóór het feest uit ons bezit weggeschaft worden.

Op den avond vóór עֶרֶב פֶּסַח zijn wij verplicht, een nauwkeurig *onderzoek* (בְּדִיקַת חָמֵץ) in te stellen naar het nog aanwezige חָמֵץ. Dit onderzoek moet geschieden bij een enkel, niet gevlochten kaarslicht op *alle* plaatsen, waar gedurende het geheele jaar iets gedeesemds kan gekomen zijn.

Vóór het begin van het onderzoek wordt deze lofzegging uitgesproken:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het wegruimen van het gezuurde.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־בִּעוּר חָמֵץ׃

Na afloop van het onderzoek spreke men deze verklaring uit:

Al het gezuurde of gedeesemde, dat in mijn bezit is, dat ik niet gezien en niet weggeruimd heb, zij nietig verklaard en worde als het stof der aarde.	כָּל־חֲמִירָא וַחֲמִיעָא דְּאִכָּא בִרְשׁוּתִי דְּלָא חֲמִתֵּהּ וּדְלָא בִעַרְתֵּהּ לִבְטִיל וְלֶהֱוֵא כְּעַפְרָא דְאַרְעָא׃

Door deze verklaring doen wij dus afstand van al het gedeesemde, dat door ons onverhoopt niet opgemerkt en daardoor in ons bezit gebleven mocht zijn.

Het חָמֵץ, dat wij nog ten gebruike op denzelfden avond of den volgenden morgen behoeven, wordt na afloop van het onderzoek gedekt en op een bepaalde plaats zorgvuldig bewaard.

Wat overigens bij het onderzoek gevonden is, wordt weggelegd en den volgenden morgen ten ongeveer 10 ure, bij voorkeur door *verbranding*, weggeschaft (בִּעוּר חָמֵץ). Daarna wordt opnieuw כָּל־חֲמִירָא uitgesproken.

Alsdan doen wij in deze verklaring afstand van *alle* nog aanwezige חָמֵץ en zeggen dus daarin דַּחֲמִתֵּהּ וּדְלָא חֲמִתֵּהּ דְּבִעַרְתֵּהּ וּדְלָא בִעַרְתֵּהּ, »zoowel wat ik gezien als wat ik niet gezien, zoowel wat ik »weggeruimd als wat ik niet weggeruimd heb." Zij luidt derhalve 's morgens aldus:

כָּל־חֲמִירָא וַחֲמִיעָא דְּאִכָּא בִרְשׁוּתִי דַּחֲמִתֵּהּ וּדְלָא חֲמִתֵּהּ דְּבַעֲרְתֵּהּ וּדְלָא בַעֲרְתֵּהּ לִבְטִיל וְלֶהֱוֵא כְּעַפְרָא דְאַרְעָא׃

Het staat ons vrij, het חָמֵץ, dat vóór *Pésach* in ons bezit is, aan eenen niet-Israëliet weg te schenken of te verkoopen, zij het ook in de verwachting, dat wij het na *Pésach* op dezelfde wijze weder in ons bezit krijgen. Zoodanige verkoop moet echter op *wettige* wijze *en naar de voorschriften onzer geleerden* geschieden. De enkele verkoop van den sleutel, zooals dit wel eens pleegt te geschieden, *heeft niet de minste waarde.*

Ook baat 't niet, het חָמֵץ op afgelegen plaatsen weg te bergen of weg te sluiten. Geenerlei חָמֵץ mag *op Pésach in ons bezit* zijn, *onverschillig waar ter wereld het zich bevindt.*

---

c. *Het eten van* מַצָּה *en* מָרוֹר. *De* הַגָּדָה.

Voor zooverre wij op *Pésach* brood nuttigen willen, moet dit *ongezuurd brood* (מַצָּה) zijn, met de meeste nauwlettendheid zoo bereid, dat het onmogelijk tot rijzing kon komen.

[Om van de מַצּוֹת voor *Pésach* de חַלָּה af te zonderen (zie blz. 51), legt men genoeg מצות voor de שִׁיעוּר חַלָּה zoodanig te zamen in één en hetzelfde vaatwerk, dat geene geheele מצה boven de wanden uitsteekt of bedekt ze alle met één en hetzelfde doek.]

Op de beide eerste avonden van *Pésach* zijn wij *verplicht,* מַצָּה te eten, alsmede bittere kruiden (מָרוֹר) te nuttigen, ter herinnering aan het bittere slavenleven, door onze voorouders in Egypte geleid.

Daarbij worden de volgende toepasselijke בְּרָכוֹת uitgesproken.

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het eten van ongezuurd brood.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־אֲכִילַת מַצָּה׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het eten van bitter kruid.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־אֲכִילַת מָרוֹר׃

Ook schrijft ons de תּוֹרָה voor, op die avonden aan onze kinderen en huisgenooten te verhalen van den uittocht uit Egypte. Dit ge-

schiedt onder het gebruik van vier glazen of bekers wijn en onder het uitspreken van toepasselijke lofpsalmen en andere stukken uit onze Joodsche geschriften.

De orde (סֵדֶר) der huiselijke plechtigheden van deze beide avonden is in haar geheel opgenomen in eene verzameling, die wij הַגָּדָה, *verhaal*, noemen.

De voordracht daarvan en de verrichting der verschillende daarbij behoorende plechtigheden vormen een schoon, indrukwekkend huiselijk feest, waaraan wij op alle mogelijke wijze, als door feestelijke kleeding en het gebruik der kostbaarste tafelgereedschappen, die wij bezitten, luister bijzetten.

De *Séder-avonden*, (zoo worden zij in den regel genoemd,) zijn het glanspunt van het Joodsche familieleven.

D. *De dag vóór* פֶּסַח (עֶרֶב פֶּסַח) *en de* עֵרוּב חֲצֵרוֹת.

Tijdens het bestaan des tempels werden op den dag voor *Pésach* na twaalf uur de tallooze *Pésach*-offers (קָרְבַּן פֶּסַח) geslacht en was het dan een algemeene feestdag voor Israël. Daarom beschouwen wij nog heden den namiddag van dien dag als eenen feesttijd, waarop ons reeds de שִׂמְחַת יוֹם טוֹב vervult en alle werkelijke arbeid gestaakt wordt.

Om de waarde van het gebruik der מַצָּה 's avonds niet te verzwakken, mogen wij op dien dag geen מַצָּה nuttigen.

De *eerstgeborenen* van het mannelijk geslacht, zoowel van vaders- als van moederszijde, zijn verplicht, op dien dag te *vasten*, (תַּעֲנִית בְּכוֹרִים), ter herinnering aan de wonderbare redding van Israëls eerstgeborenen in den nacht van de verlossing uit Egypte.

Voor jonge kinderen vast de vader of, wanneer deze zelf een eerstgeborene is, de moeder.

In vele gemeenten, die gevestigd zijn in eene woonplaats, die vóór het verkeer op Sabbath op natuurlijke of kunstmatige wijze een *afgesloten gebied* (רְשׁוּת הַיָּחִיד) geworden is, wordt op ערב פסח vóór het begin van den avonddienst de עֵרוּב חֲצֵרוֹת afgezonderd, (een brood, natuurlijk als מַצָּה bereid, op gezamenlijke kosten der Joodsche inwoners aangeschaft, dat op eene bepaalde plaats als *Eroeb* nedergelegd wordt). Zonder dezen *Eroeb* zoude 't in eene zoodanige plaats naar de instelling onzer geleerden ongeoorloofd zijn, van de huizen naar de plaatsen en straten te dragen, of omgekeerd; daar zulks, indien zonder eenig voorbehoud geschiedende, den oningewijde onwillekeurig er toe leiden zoude, om ook uit een afgesloten gebied (רְשׁוּת הַיָּחִיד) naar een niet afgesloten gebied (רְשׁוּת הָרַבִּים) te dragen, of omgekeerd.

De afzondering van den ערוב חצרות geschiedt op de volgende wijze.

Hij, die als vertegenwoordiger van de gemeente de afzondering verricht, overhandigt den *Eroeb* aan een der mannelijke, meerderjarige gemeenteleden en zegt daarbij:

זכה בערוב זה לאחינו בני ישראל הדרים פה עמנו ושיבואו לדור בעיר הזאת שיסמכו עליו לטלטל על ידו מרשות לרשות בשבתות וימים טובים הבאים עלינו לטובה.

Het gemeentelid neemt den *Eroeb* in ontvangst, heft hem eenige oogenblikken omhoog met de gedachte, hem daarmede voor de gemeente als *Eroeb* te aanvaarden.

Daarop neemt de eerste den *Eroeb* weder ter hand, heft hem omhoog en spreekt de lofzegging uit:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִצְוַת עֵרוּב׃

Alsdan zegge men de verklaring:

בְּדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שְׁרֵא לָנָא לְאַפָּקָא וּלְאַעָלָא מִן־הַמְּבוֹאוֹת לַחֲצֵרוֹת וּמִן־הַחֲצֵרוֹת לַמְּבוֹאוֹת וּמִשֶּׁתֵּיהֶן לְבָתִּים וּמִבָּתִּים לְשֶׁתֵּיהֶן בְּכָל־שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנָה (וי״ט) לָנוּ וּלְכָל־הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת׃

De *Eroeb* wordt hierop op eene bepaalde plaats nedergelegd en zorgvuldig bewaard.

XII. De Omer-tijd, יְמֵי הָעֹמֶר.

Op den vooravond van den tweeden *Pésach*-dag werd voorheen, tijdens het bestaan des tempels, op plechtige wijze een *Omer* (עֹמֶר) van de nieuwe garst van het veld afgesneden en den Eeuwige als een dankoffer gebracht. Hierop moest men *naar het voorschrift onzer Thora* (*Lev.* 23, 15) *zeven* weken of 49 dagen *tellen* (סְפִירַת הָעֹמֶר) tot het Wekenfeest, waarop weder een offer van het nieuwe koren, namelijk *twéé brooden* (שְׁתֵּי הַלֶּחֶם) van de nieuwe tarwe, den Eeuwige gewijd werden. Ofschoon nu het brengen dezer offers in onze dagen niet meer mogelijk is, zoo is de plicht van het *Omer*-tellen als eerbiedwaardige herinnering aan ons roemrijk verleden nog steeds van kracht.

Dit tellen vormt tevens een verband tusschen het feest der verlossing (חַג הַמַּצּוֹת) en het feest der wetgeving (חַג הַשָּׁבֻעוֹת), dat dan ook als een *slotfeest* (עֲצֶרֶת) van het eerste beschouwd wordt, en leert ons dus de gewichtige levensles, dat met het rijpen van

de eerste spijze op het veld en de vestiging onzer wereldsche zelfstandigheid (יְצִיאַת מִצְרַיִם) de weg naar onze ware bestemming, wel verre van afgelegd te zijn, eerst in waarheid begint. Wanneer wij, tellende onze dagen met ernst en plichtsbewustzijn, te gelijk met de volledige rijpheid van ons wereldsch brood ook gekomen zijn tot de hoogte van Gods woord en levensinrichting (מַתַּן תּוֹרָה), *dan* eerst zijn wij genaderd aan het eigenlijke doel van ons menschelijk bestaan. Naar dit gewijde doel te streven, daardoor mensch te worden in den edelen, hoogeren zin des woords, ziedaar de schoone, goddelijke gedachte, waarmede wij in dezen *Omer*-tijd, al tellende van avond tot avond, den grooten dag der Openbaring, in vroom, kinderlijk verlangen te gemoet gaan.

Het *Omer*-tellen moet zorgvuldig en zonder verzuim geschieden, zoo spoedig mogelijk na het invallen van den nacht. Wie 's avonds niet geteld heeft, doe het den volgenden dag zonder de ברכה er bij uit te spreken. Wie eenen geheelen dag verzuimd heeft, telt alle volgende avonden zonder ברכה.

De telling geschiedt aldus:

Men zegt staande:

הִנְנִי מְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל־סְפִירַת הָעֹמֶר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה,
וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר
הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה: עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת
הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם.

Daarna spreke men deze lofzegging uit:

Geloofd Gij Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent het tellen van den *Omer*.	בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־סְפִירַת הָעֹמֶר:

Hierop telt men de dagen en weken aldus:

1. 16 Niesan. הַיּוֹם יוֹם אֶחָד לָעֹמֶר:
2. 17 » הַיּוֹם שְׁנֵי יָמִים לָעֹמֶר:
3. 18 » הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה יָמִים לָעֹמֶר:
4. 19 » הַיּוֹם אַרְבָּעָה יָמִים לָעֹמֶר:
5. 20 » הַיּוֹם חֲמִשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר:
6. 21 » הַיּוֹם שִׁשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר:
7. 22 » הַיּוֹם שִׁבְעָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד לָעֹמֶר:
8. 23 Niesan הַיּוֹם שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְיוֹם אֶחָד לָעֹמֶר:
9. 24 Niesan הַיּוֹם תִּשְׁעָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וּשְׁנֵי יָמִים לָעֹמֶר:
10. 25 Niesan. הַיּוֹם עֲשָׂרָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לָעֹמֶר:

11. 26 Niesan. הַיּוֹם אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעֹמֶר׃

12. 27 Niesan. הַיּוֹם שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

13. 28 Niesan. הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

14. 29 Niesan. הַיּוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת לָעֹמֶר׃

15. 30 Niesan. הַיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד לָעֹמֶר׃

16. 1 Ijar. הַיּוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים לָעֹמֶר׃

17. 2 Ijar. הַיּוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

18. 3 Ijar. הַיּוֹם שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעֹמֶר׃

19. 4 Ijar. הַיּוֹם תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

20. 5 Ijar. הַיּוֹם עֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

21. 6 Ijar. הַיּוֹם אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת לָעֹמֶר׃

22. 7 Ijar. הַיּוֹם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד לָעֹמֶר׃

23. 8 Ijar. הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים לָעֹמֶר׃

24. 9 Ijar. הַיּוֹם אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

25. 10 Ijar. הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעֹמֶר׃

26. 11 Ijar. הַיּוֹם שִׁשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

27. 12 Ijar. הַיּוֹם שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

28. 13 Ijar. הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת לָעֹמֶר׃

29. 14 Ijar. הַיּוֹם תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד לָעֹמֶר׃

30. 15 Ijar. הַיּוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים לָעֹמֶר׃

31. 16 Ijar. הַיּוֹם אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

32. 17 Ijar. הַיּוֹם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעֹמֶר׃

33. 18 Ijar. (ל״ג בָּעֹמֶר). — הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

34. 19 Ijar. הַיּוֹם אַרְבָּעָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃

35. 20 Ijar. הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים
יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת לָעֹמֶר:

36. 21 Ijar. הַיּוֹם שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים
יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד
לָעֹמֶר:

37. 22 Ijar. הַיּוֹם שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים
יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים
לָעֹמֶר:

38. 23 Ijar. הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וּשְׁלֹשִׁים
יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה
יָמִים לָעֹמֶר:

39. 24 Ijar. הַיּוֹם תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים
יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה
יָמִים לָעֹמֶר:

40. 25 Ijar. הַיּוֹם אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר:

41. 26 Ijar. הַיּוֹם אֶחָד וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה
יָמִים לָעֹמֶר:

42. 27 Ijar. הַיּוֹם שְׁנַיִם וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת לָעֹמֶר:

43. 28 Ijar. הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד
לָעֹמֶר:

44. 29 Ijar. הַיּוֹם אַרְבָּעָה וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים
לָעֹמֶר:

45. 1 Siewan. הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה
יָמִים לָעֹמֶר:

46. 2 Siewan. הַיּוֹם שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה
יָמִים לָעֹמֶר:

47. 3 Siewan. הַיּוֹם שִׁבְעָה וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה
יָמִים לָעֹמֶר:

48. 4 Siewan. הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים
לָעֹמֶר:

49. 5 Siewan. הַיּוֹם תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים
יוֹם שֶׁהֵם שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת לָעֹמֶר:

Na de telling zegge men het volgende:

הָרַחֲמָן הוּא יַחֲזִיר עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת:

Psalm 67

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה: לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים, יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים, יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים

אֱלֹהֵינוּ׃ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ׃

De *Psalmen*, die in de *Omer*-weken aan het slot van den avonddienst gelezen worden (מזמורים ללילי ספירת העמר), zie op blz. 338—341 van de תפ׳ א׳ ל׳.

In den *Omer*-tijd stierven eens vele leerlingen uit de beroemde school van Rabbi Akiba. In denzelfden tijd werden later, in het jaar 1096, tijdens den eersten kruistocht talloozen onzer voorouderen wegens hun geloof gedood. Daarom geldt deze tijd als een treurtijd en mag men van 1 Ijar tot den dag vóór het Wekenfeest, 5 Siewan, het haar van hoofd en baard niet laten afnemen, behalve op 18 Ijar, den 33^{en} dag van den *Omer* (ל״ג בָּעֹמֶר), omdat toen de genoemde ziekte niet woedde. Ook is in dien zelfden tijd het sluiten van huwelijken verboden, behalve alweder op ל״ג בָּעֹמֶר en ook op de drie laatste dagen vóór het Wekenfeest, welke *»de drie dagen der omheining"* (שְׁלֹשֶׁת יְמֵי הַגְבָּלָה) genoemd worden, omdat Israël zich in die dagen moest voorbereiden voor de Wetgeving, die op 6 Siewan plaats vond.

XIII. De plechtige Hoogtijden, יָמִים נוֹרָאִים.

A. *Het Nieuwjaarsfeest* (רֹאשׁ הַשָּׁנָה).

De plechtige stemming, waarin wij den Nieuwjaarsdag te gemoet gaan, vereenigt zich op dien dag zelven met een gevoel van *reine vreugde* (שִׂמְחָה). *De dag van herinnering en gericht is een feestdag* (יוֹם טוֹב)! Immers, de Algoede is onze Rechter, die genade en ontferming oefent en Wiens alwijze beschikkingen ons steeds tot heil en welzijn strekken. Bovendien is het weder *de eerste dag van een nieuw jaar* (רֹאשׁ הַשָּׁנָה), waarop wij Gode danken voor het leven, ons geschonken, en waarop wij het komende jaar met vernieuwde hoop en vertrouwen op Gods hulp intreden.

De voorschriften en lofzeggingen van חַלָּה en עֵרוּב תְּחוּמִין, zie boven blz. 51—53, die van עֵרוּב תַּבְשִׁילִין en het ontsteken van de יוֹם טוֹב-lichten, zie boven blz. 97—98.

De wensch van een gelukkig jaar, dien wij elkander reeds op den vooravond van ראש השנה toevoegen, luidt:

aan éénen man:	לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵב;
aan ééne vrouw:	לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵבִי;

aan twee of meer mannen: לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵבוּ;
aan twee of meer vrouwen: לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתַבְנָה.

De zegenbede over de hoofden der kinderen of leerlingen (zie boven blz. 55), verkrijgt op de ראש השנה-avonden eene bijzondere beteekenis, doordien zij onwillekeurig tevens de heilbede voor het intredende nieuwe jaar inhoudt.

De voorschriften omtrent קִדּוּשׁ, zie blz. 56, omtrent הַמּוֹצִיא, zie blz. 57.

De bewoordingen van de קִדּוּשׁ luiden op deze avonden als volgt:

Op Vrijdagavond beginne men:

(stil וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר) luid יוֹם הַשִּׁשִּׁי׃ וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
וְכָל־צְבָאָם׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְבָרֶךְ
אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

Op andere avonden beginne men hier:

סברי מרנן ורבנן ורבותי
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־
עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו׃ וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
בְּאַהֲבָה (אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה
וְ)אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה יוֹם (זִכְרוֹן)
תְּרוּעָה (בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ
זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃ כִּי בָנוּ
בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל־
הָעַמִּים׃ וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל־

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons boven alle volkeren verkoren, boven alle natiën verheven en door Zijne geboden geheiligd heeft. Gij gaaft ons, Eeuwige, onze God! met liefde (dezen Sabbathdag en) dezen dag der herinnering, eenen dag (der herinnering) van bazuingeschal, (met liefde,) eenen roep der heiliging, eene herinnering aan den uittocht uit Egypte. Want ons hebt Gij verkoren en uit alle volken geheiligd; Uw woord is waarheid en blijvend voor immer. Geloofd Gij, Eeuwige, Koning over de geheele

aarde! die (den Sabbath en) Israël en den dag der herinnering heiligt.

הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

Op den tweeden avond van ראש השנה zorge men er voor, bij de קִדּוּשׁ *eene nieuwe vrucht* op tafel te hebben, om de lofzegging שהחינו tevens voor deze te laten dienen.

(Dit geschiedt uit hoofde daarvan, dat dit feest, in het begin der maand invallende, reeds tijdens het bestaan des tempels menigmaal gedurende twéé dagen moest gevierd worden en daarom, in tegenstelling met de beide dagen der andere feesten, als *één doorloopend feest,* יוֹמָא אֲרִיכְתָּא, beschouwd wordt, naar welke opvatting op den tweeden avond dus geen nieuwe feestdag intreedt.)

Op Zaterdag-avond voege men tusschen de *Kiddoesch* en שהחינו de volgende lofzeggingen in:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין־קֹדֶשׁ לְחֹל בֵּין־אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין־יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין־יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה׃ בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ׃ הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין־קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ׃

שהחינו

Op den eersten ראש השנה-avond doope men, nadat הַמּוֹצִיא over het brood uitgesproken is, eenen zoeten appel in honig en ete daarvan na het uitspreken der lofzegging בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, om daarmede het nieuwe jaar als een — indien het Gode behaagt — zoet en gelukkig jaar te begroeten.

Daarna spreke men het gebed uit:

Moge er welgevallen zijn van U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat Gij voor ons een gelukkig en zoet jaar wilt vernieuwen.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה׃

De קדוש op ראש השנה 's morgens luidt (geheel in denzelfden geest als op de Vreugdefeesten, zie blz. 101) aldus:

(Op Sabbath eerst ושמרו en זכור, blz. 74.)

תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃

Blaast op den nieuwemaansdag op de bazuin, bij bedekte maan, ten dage van ons feest. Want eene wet is het voor Israël, eene verordening van Jacobs God.

סברי מרנן ורבנן ורבותי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

(of שהכל וכו׳)

Op den eersten ראש השנה-dag, of, indien alsdan Sabbath is, op den tweeden, na afloop van den middagdienst begeve men zich naar eenen stroom of beek, waarin visschen leven, en zegge daarbij staande deze verzen:

מִי־אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃ יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאתָם׃ (וְכָל־חַטֹּאת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּשְׁלִיךְ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לֹא־יִזָּכְרוּ וְלֹא־יִפָּקְדוּ וְלֹא־יַעֲלוּ עַל־לֵב לְעוֹלָם׃) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם׃

Deze ceremonie draagt den naam van סֵדֶר תַּשְׁלִיךְ, wegens de bede ותשלך במצלות ים כל חטאתם, die daarbij uitgesproken wordt.

De הַבְדָּלָה bij den uitgang van ראש השנה zie blz. 101.

B. *De Verzoendag*, יוֹם הַכִּפּוּרִים.

»*De dag der Verzoening*" (יוֹם הַכִּפּוּרִים) draagt dezen naam, omdat ons, volgens het woord der תּוֹרָה, deze dag verzoening en kwijtschelding van alle zonden brengen moet.

Daar die kwijtschelding echter alleen dan plaats vindt, wanneer wij zooveel mogelijk berouw toonen over het verkeerde, door ons verricht, zoo wordt deze geheele dag, met inbegrip van den vóóravond, doorgebracht met indrukwekkende gebeden, waarbij de zondenbelijde-

nis (וִדּוּי) en de boetgebeden (סְלִיחוֹת) eene voorname plaats innemen.

Voor vergrijpen en oneenigheden echter tusschen menschen onderling brengt de Verzoendag geene kwijtschelding, wanneer zij niet zelven vóór het aanbreken van dien grooten dag *zich met elkander verzoend* en het verkeerde zooveel mogelijk ongedaan gemaakt hebben.

De Verzoendag is een *volmaakte rustdag* (שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן), waarop ons, evenals op Sabbath, alle werkverrichting verboden is. Wij eeren hem door feestelijke inrichting onzer woningen en het ontsteken van bijzondere lichten. Ook is het algemeen gebruikelijk, op dien dag in huis en synagoge lichten te ontsteken, die van vóór het begin tot na het einde van den Verzoendag doorbranden.

Bij het ontsteken van het bijzondere licht vóór de intrede van den יום הכפורים zegge men de lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft het licht voor den Verzoendag te ontsteken.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־יוֹם
הַכִּפּוּרִים:

Op Vrijdag-middag zegge men:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־שַׁבָּת וְשֶׁל־יוֹם הַכִּפּוּרִים:

Bij de הבדלה-ceremonie bij den uitgang van den Verzoendag (zie blz. 93) zegge men ook dan, wanneer het niet tevens Zaterdag-avond is, na de lofzegging over den wijn, die van בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ.

Daar echter die lofzegging op dezen avond niet ziet op de schepping van het licht, maar op de wederintrede van den tijd, waarop het licht, dat gedurende den Verzoendag voor ons onbruikbaar, אָסוּר, was, weder mag gebruikt worden, zoo neemt men daarbij niet een licht, dat thans eerst door wrijving wordt te voorschijn gebracht, maar wel het licht, dat gedurende den Verzoendag gebrand heeft, (אוֹר שֶׁשָּׁבַת מִמְּלָאכָה), of steke in elk geval aan dat licht het הבדלה-licht aan.

XIV. Het Loofhuttenfeest, חַג הַסֻּכּוֹת.

De voorschriften en lofzeggingen van הַדְלָקַת, עֵרוּב תְּחוּמִין, חַלָּה, הַנֵּר, קִדּוּשׁ en הַמּוֹצִיא, zie alle hierboven bij שַׁבָּת en יוֹם טוֹב.

Het *Loofhuttenfeest* is meer dan eenig ander een *vreugdefeest* (חַג) en heet daarom ook in de gebeden זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ.

Met vreugde denken wij op dit feest aan de goddelijke bescherming, die ons nooit verlaat, zooals dit in de woestijn eenmaal zoo duidelijk gebleken is. De Loofhut (סֻכָּה), waarin wij dan vertoeven, is het beeld van die bescherming. In godvruchtige blijdschap richten wij deze reeds vroegtijdig op, blijven daarin gedurende de סֻכּוֹת-dagen zooveel mogelijk getrouw vertoeven en verlaten haar alleen, wanneer de regen ons daartoe noodzaakt. Geen maaltijd van eenige beteekenis wordt buiten de loofhut gehouden. Op den eersten avond is men zelfs verplicht, in ieder geval, ook al regent het, iets in de loofhut te nuttigen. Bij iederen maaltijd van eenige beteekenis, die in de loofhut gehouden wordt, spreekt men de lofzegging לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה (zie blz. 101) uit.

Bij het binnentreden in de סֻכָּה op den eersten avond van het feest wordt door velen dit gebed uitgesproken:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ
בֵּינֵינוּ וְתִפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ בִּזְכוּת מִצְוַת סֻכָּה
שֶׁאֲנַחְנוּ מְקַיְּמִים לְיַחֵד שֵׁם קֻדְשָׁךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיִרְאָה
וּבְאַהֲבָה׃ וְתַקִּיף אוֹתָנוּ מִזִּיו כְּבוֹדְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַטָּהוֹר נָטוּי
עַל־רָאשֵׁינוּ מִלְמַעְלָה כַּנֶּשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ׃ וּמִשָּׁם יֻשְׁפַּע שֶׁפַע הַחַיִּים
לְעַבְדְּךָ (לַאֲמָתְךָ) פ״ב״פ׃ וּבִזְכוּת צֵאתִי מִבֵּיתִי הַחוּצָה
וְדֶרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ אָרוּצָה יֵחָשֶׁב־לִי בָּזֹאת כְּאִלּוּ הִרְחַקְתִּי נְדוֹד׃
וְהֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי׃ הַחַיֵּנִי אֲדֹנָי תַּשְׁפִּיעַ
לִי רֹב בְּרָכוֹת וְלָרְעֵבִים גַּם־צְמֵאִים תֵּן לַחְמָם וּמֵימָם נֶאֱמָנִים׃
וְתִתֶּן־לִי זְכוּת לָשֶׁבֶת וְלַחֲסוֹת בְּסֵתֶר צֵל כְּנָפֶיךָ בְּעֵת פְּטִירָתִי
מִן־הָעוֹלָם וְלַחֲסוֹת מִזֶּרֶם וּמִמָּטָר כִּי תַמְטִיר עַל־רְשָׁעִים פַּחִים׃
וּתְהֵי חֲשׁוּבָה מִצְוַת סֻכָּה זוֹ שֶׁאֲנִי מְקַיֵּם כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל־
פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וּתְנָאֶיהָ וּבְכָל־מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ׃ וְתֵטִיב
לָנוּ הַחֲתִימָה וּתְזַכֵּנוּ לֵישֵׁב יָמִים רַבִּים עַל־הָאֲדָמָה אַדְמַת
קֹדֶשׁ בַּעֲבוֹדָתֶךָ וּבְיִרְאָתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃

Op שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת zit men nog wel in de סֻכָּה, maar spreke de lofzegging לישב בסכה niet meer uit.

Bij het verlaten van de סכה na den laatsten daarin gehouden maaltijd zeggen velen dit gebed:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ כְּשֵׁם שֶׁקִּיַּמְתִּי וְיָשַׁבְתִּי בְּסֻכָּה זוֹ, כֵּן אֶזְכֶּה (לַשָּׁנָה הַבָּאָה) לֵישֵׁב בְּסֻכַּת עוֹר שֶׁל־לִוְיָתָן:

Met niet minder blijde opgewektheid dan aan den סכה-plicht voldoen wij ook aan de andere bijzondere verplichting van dit feest, namelijk de aanschaffing van den plantenbundel (לוּלָב), bestaande in één *palmtak* (לוּלָב), drie *mirtentakken* (הֲדַסִּים), twéé *beekwilgentakken* (עֲרָבוֹת) en den daarbij behoorenden *ethrog* (אֶתְרֹג), waarvan de drie eerste, tot éénen bundel vereenigd, bij de opheffing van den לולב in de rechterhand gehouden worden. Deze planten moeten, minstens voor den eersten dag, ons *eigendom* zijn en worden tot verheffing van Gods naam *zoo schoon en sierlijk mogelijk* aangeschaft.

Vóór de opheffing van den *Loelof* (נטילת לולב) wordt door velen dit gebed uitgesproken:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי בִּפְרִי עֵץ הָדָר וְכַפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת וְעַרְבֵי נַחַל אוֹתִיּוֹת שִׁמְךָ הַמְיֻחָד תְּקָרֵב אֶחָד אֶל־אֶחָד וְהָיוּ לַאֲחָדִים בְּיָדִי ׃ וְלֵידַע אֵיךְ שִׁמְךָ נִקְרָא עָלַי וְיִירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלַי ׃ וּבְנַעֲנוּעִי אוֹתָם תַּשְׁפִּיעַ שֶׁפַע בְּרָכוֹת מִדַּעַת עֶלְיוֹן לִנְוֵה אַפִּרְיוֹן לִמְכוֹן בֵּית אֱלֹהֵינוּ ׃ וִיהֵא חָשׁוּב לְפָנֶיךָ מִצְוַת אַרְבָּעָה מִינִים כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל־פְּרָטֶיהָ וְשָׁרָשֶׁיהָ וְתַרְיַ״ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ ׃ כִּי כַוָּנָתִי לְיַחֲדָא שְׁמָהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ לְיַחֵד שֵׁם י״ה בו״ה בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל־יִשְׂרָאֵל אָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

Bij het opheffen van den לולב neme men dit in de rechterhand, met de ruggezijde van de palmtak naar ons aangezicht gekeerd, zoodat wij de הדסים rechts en de ערבות links voor ons hebben; te gelijk houde men den אתרוג in de linkerhand, en wel omgekeerd, d. w. z. met het kroontje naar beneden en den steel naar boven. Alsdan spreke men de lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent de opheffing van den *Loelof*.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־נְטִילַת לוּלָב׃

En op den eersten (of, wanneer deze op Sabbath invalt, op den tweeden) dag tevens:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

Na het uitspreken der lofzegging keere men den אתרוג in de linkerhand om, zoodat het kroontje weder boven komt, en verrichte dan met לולב en אתרוג te zamen achtereenvolgens naar 't oosten, zuiden, westen en noorden en dan naar boven en naar beneden telkens drie wendingen van zich af en drie weder naar zich toe, daarbij echter het לולב zelf aanhoudend in dezelfde richting naar boven houdende.

In de סכה en den לולב ligt de eer en de beteekenis van dit feest. Zonder uitoefening van deze, *ons in de Thora uitdrukkelijk gegeven voorschriften* verliest het feest zijn schoonste sieraad.

XV. Het חנוכה- of Inwijdingsfeest.

De plicht van הדלקת נר חנוכה geldt zoowel voor vrouwen als voor mannen. Waar dus de man niet aanwezig of verhinderd is, steekt de vrouw de חנוכה-lichten aan.

Voor de חנוכה-lichten worde bij voorkeur zuivere, helder brandende olie gebezigd. In het algemeen echter mogen alle oliën of kaarsen er voor gebruikt worden.

De lichten moeten op eene afzonderlijk kenbare plaats staan, zoodat het merkbaar is, dat zij als חנוכה-lichten moeten gelden.

Zoo mogelijk geschiede het aansteken der lichten onmiddellijk na het invallen van den nacht en mag hij, die alsdan daartoe in de gelegenheid is, te voren niets anders verrichten en ook geenen maaltijd nuttigen. Alleen de verrichting van het avondgebed mag voorafgaan.

De lichten moeten voldoende zijn, om minstens gedurende een half uur na het invallen van den nacht brandende te blijven.

Het חנוכה-licht is voor zijne bijzondere bestemming gewijd en mag voor geen ander doel gebruikt worden. Daarom moet in het vertrek, waar men de lichten ontsteekt, nog een ander licht branden.

Men mag ook niet bij het חנוכה-licht lezen. Met het oog echter op onwillekeurige overtreding in deze, wordt bij de חנוכה-lichten nog één licht meer op eene afzonderlijke plaats gevoegd. Dat licht draagt, omdat het veelal ook gebezigd wordt, om de andere aan te steken, den naam van שַׁמָּשׁ, »bediende".

Alvorens de lichten te ontsteken, vereenige men eerst de huisgenooten om zich henen, om de goddelijke wonderdaden gezamenlijk te gedenken.

Op den eersten avond wordt door ieder der mannelijke huisgenooten één licht, (behoudens den שַׁמָּשׁ) aangestoken, op den tweeden avond twéé enz.

Steeds worden die lichten aangestoken, die zich aan de חנוכה-lamp tegenover onze rechterzijde bevinden, terwijl bij het aansteken dier lichten de volgorde van links naar rechts genomen wordt. Zoo wordt dus op den tweeden avond eerst het tweede licht en dan het eerste aan onze rechterzijde aangestoken en zoo vervolgens ook de andere avonden.

Op Vrijdag-avond geschiede het aansteken der lichten vóór dat van het Sabbath-licht; op Zaterdag avond vóór הבדלה.

Vóór het aansteken der lichten zegge men deze lofzeggingen:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en voorgeschreven heeft, om het licht van *Chanoeka* aan te steken.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־חֲנֻכָּה׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die voor onze voorouders wonderen verricht heeft in die dagen, in dezen (zelfden) tijd.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים
לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְּמַן הַזֶּה׃

Op den eersten avond zegge men tevens:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ
לַזְּמַן הַזֶּה׃

Nadat het eerste licht aangestoken is, zegge men het volgende:

Deze lichten steken wij aan om de hulpbewijzen, wonderen en onbegrijpelijke daden, die Gij voor onze voorouders

הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אֲנַחְנוּ מַדְלִיקִין
עַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנִּסִּים
וְעַל הַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ

על־ידי כהניך הקדושים· וכל־שמונת ימי חנכה הנרות הללו קדש, ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד, כדי להודות לשמך על־נפלאותיך ועל־נסיך ועל־ישועתך:

door Uwe heilige priesters verricht hebt. Gedurende alle acht dagen van het Inwijdingsfeest zijn deze lichten heilig en staat het ons niet vrij, er van gebruik te maken, maar alleen ze te zien; om daarmede Uwen naam te huldigen om Uwe onbegrijpelijke daden, Uwe wonderen en Uw hulpbetoon.

Als de lichten branden, zinge men dit lied:

*) מעוז צור ישועתי, לך נאה לשבח· תכון בית תפלתי, ושם תודה נזבח· לעת [1] תכין מטבח, מצר המנבח· אז אגמור, בשיר מזמור, חנכת המזבח:

O, vaste burg mijner hulpe! U betaamt het te prijzen; wil mijn bedehuis weer vestigen, dat wij daar een dankoffer slachten. Wanneer Gij eens de nederlaag bereidt van den blaffenden verdrukker, dan zal ik met psalmgezang de wijding des altaars voltooien.

רעות שבעה נפשי, ביגון [2] כחי כלה· חיי מררו בקשי, בשעבוד מלכות עגלה· ובידו הגדלה, הוציא את־הסגלה· חיל פרעה, וכל־זרעו, ירדו כאבן מצולה:

Van rampen werd [eens in Egypte] mijne ziel verzadigd, door kommer bezweek mijne kracht; mijn leven verbitterde men met hardheid, in de dienstbaarheid des Egyptischen rijks [in *Jer.* 46, 20 met eene schoone vaarze vergeleken]. Doch in Zijne hand is de grootheid; Hij voerde Zijn eigendom [Israël] uit en Pharaö's heir en geheel zijn kroost zonken als een steen in de diepte.

דביר קדשו הביאני, וגם שם לא שקטתי· ובא נוגש והגלני,

Dan bracht Hij mij naar het binnenste Zijns tempels; doch ook daar was ik niet veilig; want de dwingeland [Nebukadnezar] kwam en verbande mij,

*) De beginletters der strophen vormen den naam des vervaardigers, מרדכי.

1) *Jes.* 14,21. 2) *Ps.* 31, 11.

כִּי זָרִים עָבַדְתִּי · וְיֵין רַעַל
מָסַכְתִּי, כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי · קֵץ
בָּבֶל, זְרֻבָּבֶל, לְקֵץ שִׁבְעִים
נוֹשָׁעְתִּי:

כְּרֹת קוֹמַת בְּרוֹשׁ, בִּקֵּשׁ אֲגָגִי
בֶּן־הַמְּדָתָא · וְנִהְיָתָה לוֹ
לְמוֹקֵשׁ, וְגַאֲוָתוֹ נִשְׁבָּתָה · רֹאשׁ
יְמִינִי נִשֵּׂאתָ, וְאוֹיֵב שְׁמוֹ מָחִיתָ ·
רֹב בָּנָיו, וְקִנְיָנָיו, עַל הָעֵץ
תָּלִיתָ:

יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי, אֲזַי בִּימֵי
חַשְׁמַנִּים · וּפָרְצוּ חוֹמוֹת
מִגְדָּלַי, וְטִמְּאוּ כָּל־הַשְּׁמָנִים ·
וּמִנּוֹתַר קַנְקַנִּים, נַעֲשָׂה נֵס
לְשׁוֹשַׁנִּים · בְּנֵי בִינָה, יְמֵי שְׁמוֹנָה,
קָבְעוּ שִׁיר וּרְנָנִים:

omdat ik vreemden [afgoden] gediend had; toen moest ik den beker der bedwelming mengen [den onheilskelk ledigen]. Maar nauwelijks was ik henengetrokken, daar kwam Babels einde; Zerubabel [trad op] en aan het slot van de zeventig jaren [van ballingschap] werd ik geholpen.

Den hoogen den, [Mordechai, naar *Megilla* 10*b*] om te houwen zocht [later] de Agagiet [Haman], de zoon van Hammedatha. Dit werd hem echter tot valstrik, waardoor zijn hoogmoed gefnuikt werd; het hoofd van den Benjaminiet [Mordechai] verhieft Gij en 's vijands naam hebt Gij uitgewischt; zijn talrijk kroost en vermogen bracht Gij aan de galg ten gronde.

Eindelijk vereenigden zich de Syriërs tegen mij, het was in der Chasmoneën dagen; zij verbraken de muren mijner vestingen en verontreinigden alle oliën. Maar met de rest van de kruiken geschiedde Israël [naar *Hoogel.* 2,2 met de rozen vergeleken,] een wonder, waarom de geleerden voor acht dagen lied en juichzangen instelden.

Door velen wordt nog deze strophe, die niet bij het oorspronkelijke lied behoort, voorgedragen:

חֲשׂוֹף זְרוֹעַ קָדְשֶׁךָ, וְקָרֵב קֵץ הַיְשׁוּעָה · נְקוֹם נִקְמַת עֲבָדֶיךָ,
מֵאֻמָּה הָרְשָׁעָה · כִּי אָרְכָה הַשָּׁעָה, וְאֵין קֵץ לְעֵת הָרָעָה ·
דְּחֵה אַדְמוֹן, בְּצֵל צַלְמוֹן, הָקֵם רֹעִים שִׁבְעָה:

FEESTLIED VOOR DEN SABBATH VAN HET INWIJDINGSFEEST.

*) אֶזְכְּרָה רַחֲמֶיךָ, בְּשִׁירָה וּבְשִׂמְחָה · שֶׁהוֹשַׁעְתָּ עַמֶּךָ, מִצָּרָה לִרְוָחָה:
נָקַמְתָּ נִקְמָתֵנוּ, עַל־יְדֵי כֹּהֲנֶיךָ נֶאֱמָנִים · לְהָפֵר תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ,
בִּקְּשׁוּ הַיְּוָנִים:

יָדְךָ הוֹצִיאָנוּ, מִצָּרָה וְצוּקָה · עַל־כֵּן קָבְעוּ לָנוּ, שְׁמֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה:
לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ, גְּבוּרוֹת אֱלֹהֵינוּ · לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ, נִזְכֶּה
בְּיָמֵינוּ:

יְהִי־נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנִי, בְּרֹב חֲסָדֶיךָ · לֶחֶם חֻקִּי הַטְרִיפֵנִי,
בְּכָל־כֹּחִי אֲיַחֲדֶךָ:

בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָ, רַחוּם מוֹשִׁיעֵנוּ · בִּישׁוּעַת עַמֶּךָ, יִרְאוּ עֵינֵינוּ:
עוֹזֵר דַּלִּים אַתָּה אֵל, מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ · וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל, בִּמְהֵרָה
בְּיָמֵינוּ:

XVI. Godsdienstige feesten van persoonlijken aard.

A. *DE BESNIJDENIS*, מִילָה.

Het verbond der besnijdenis (בְּרִית הַמִּילָה), reeds met Abraham voor al zijne mannelijke nakomelingen ten eeuwigen dage gesloten, werd bij de wetgeving op Sinai vernieuwd. Door het ondergaan der besnijdenis treedt dus ieder mannelijk Israëliet in den grooten, heiligen bond des Jodendoms. Onze godsdienst kent geen dieperen smaad, dan dien van *onbesneden* (עָרֵל) te zijn. Zelfs onze aartsvader Abraham werd bij al zijne deugd eerst *volmaakt* (תָּמִים) geheeten, toen hij het gebod der besnijdenis ontving (*Gen.* 17, 1).

De plicht, om het jonggeboren mannelijk kind te laten besnijden, rust in de eerste plaats op den vader of, bij diens afwezigheid, op de mannelijke verwanten, die zijne plaats innemen.

Wanneer de vader er toe in staat en bevoegd is, dan moet hij *zelf* de besnijdenis verrichten; zoo niet, dan draagt hij die aan eenen deskundigen en bevoegden persoon (מוֹהֵל) op, maar stelt zich bij de verrichting der besnijdenis in de onmiddellijke nabijheid van

---

*) De beginletters vormen den naam des vervaardigers: אני ליב ברבי עזר.

den besnijder, om duidelijk te kennen te geven, dat deze als zijn gelastigde de besnijdenis verricht.

De besnijdenis moet volgens het duidelijke voorschrift der *Thora* op den 8sten dag en wel *over dag* plaats hebben (*Lev.* 12, 3). Het is gebruikelijk, haar, tot teeken van bereidwillige opvolging van het goddelijk voorschrift, steeds *zoo vroeg* mogelijk na het einde van den morgendienst te doen geschieden.

Indien eenigszins mogelijk, behoort de besnijdenis in tegenwoordigheid van *tien* godsdienstig meerderjarige, mannelijke Israëlieten (מִנְיָן) plaats te hebben.

Het wordt als eene gewichtige godsdienstige eerefunctie (מִצְוָה) beschouwd, het kind bij de besnijdenis, op onze knieën nedergelegd, vast te houden en dus als het ware het altaar te vormen, waarop Gode een heilig offer gebracht wordt (סַנְדֵּק). Bij afwezigheid van den vader spreekt de סַנְדֵּק de lofzegging לְהַכְנִיסוֹ uit.

Wanneer een kind in de schemering, kort voor het invallen van den nacht geboren is, dan moet de geestelijkheid geraadpleegd worden. Immers, wanneer het niet nog ongetwijfeld dag was, dan mag de besnijdenis eerst op den 9den dag of, wanneer dan een Sabbath invalt, op den 10den of, wanneer dan יום טוב is, eerst na afloop daarvan plaats hebben.

In het algemeen mag op שַׁבָּת en יוֹם טוֹב de besnijdenis niet plaats hebben, wanneer het op dien dag *niet zeker* de 8ste dag van de geboorte is.

Kinderen, die ziek zijn of waarbij zich in 't algemeen eenig vreemd verschijnsel voordoet, mogen volstrekt niet eerder besneden worden, dan nadat men een geneeskundige geraadpleegd èn deze zijne toestemming tot de besnijdenis gegeven heeft. Moest in zoodanige gevallen de besnijdenis uitgesteld worden, dan moet, alvorens zij later plaats heeft, bovendien de bestemming van den dag der besnijdenis aan de geestelijkheid onderworpen worden.

ORDE DER BESNIJDENIS-PLECHTIGHEID, סדר המילה.

De סַנְדֶּקֶת *(Gevatterin)* brengt het kind naar binnen en overhandigt het aan den סַנְדֵּק *(Gevatter)*. Onmiddellijk bij het binnenkomen staan alle aanwezigen op, ontvangen het kind met de welkomstgroete בָּרוּךְ הַבָּא, »Gezegend, die daar komt!" en blijven gedurende de geheele plechtigheid staan.

De *Mohel* neemt het kind uit de handen van den סנדק over en legt het op de kussens, die op den כִּסֵּא שֶׁל־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא nedergelegd zijn, terwijl de סנדק op den anderen stoel plaats neemt.

De *Mohel* spreekt nu het volgende uit:

אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו התהלך לפני והיה תמים:
הנני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה שצונו הבורא יתברך למול:

(Bij de besnijdenis van zijnen zoon zegge hij:

שֶׁצִּוַּנִי הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ לָמוּל אֶת־בְּנִי)

לשם יחוד קודשא בריך הוא בדחילו ורחימו:

זֶה הַכִּסֵּא שֶׁל־אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא מַלְאַךְ הַבְּרִית זָכוּר לַטּוֹב שֶׁיִּתְגַּלֶּה
בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן: לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְיָ: שִׂבַּרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ
יְיָ וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי: אֵלִיָּהוּ מַלְאַךְ הַבְּרִית הִנֵּה שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ ·
עֲמוֹד עַל יְמִינִי וְסָמְכֵנִי: שִׂבַּרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְיָ: שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־
אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ
מִכְשׁוֹל: אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ · (נִשְׂבְּעָה בְּטוּב
בֵּיתֶךָ קְדשׁ הֵיכָלֶךָ:)

De woorden נשבעה בטוב ביתך enz. worden door de aanwezigen mede uitgesproken.

Nu legt de *Mohel* de kussens met het kind er boven op den schoot van den סנדק en verricht de voorbereidingen voor de besnijdenis.

Juist op het oogenblik, dat hij gereed staat de snede te doen, spreke hij de lofzegging uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent de besnijdenis.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־הַמִּילָה:

Daarop zegt de vader (of bij diens afwezigheid de סנדק) de lofzegging:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft, hem (den jonggeborenen zoon) in het verbond van onzen vader Abraham te doen intreden.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בִּבְרִיתוֹ שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ:

Waarop de aanwezigen den wensch laten volgen:

Zooals hij nu in het verbond getreden is, zoo moge hij ook

כְּשֵׁם שֶׁנִּכְנַס לַבְּרִית · כֵּן יִכָּנֵס

treden in de kennis der Leer, in het huwelijk en in een braaf levensgedrag.

לַתּוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים׃

(De vader, die zijn kind besnijdt, spreke beide lofzeggingen onmiddellijk vóór het verrichten der snede uit.)

Nadat het kind verbonden, ingewikkeld en gekleed is, staat de סנדק op en houdt het op zijne armen.

De *Mohel* neemt nu den beker met wijn in de hand en spreekt de lofzegging over den wijn en dan de navolgende gebeden uit:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדֵּשׁ יְדִיד מִבֶּטֶן וְחֹק
בִּשְׁאֵרוֹ שָׂם · וְצֶאֱצָאָיו חָתַם
בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ · עַל־כֵּן בִּשְׂכַר
זֹאת אֵל חַי חֶלְקֵנוּ צוּרֵנוּ צִוָּה
לְהַצִּיל יְדִידוּת שְׁאֵרֵנוּ מִשַּׁחַת
לְמַעַן בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׂם בִּבְשָׂרֵנוּ ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ כּוֹרֵת הַבְּרִית׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die den geliefde (Abraham) van den moederschoot geheiligd, de wet (der besnijding) aan zijn lichaam gehecht en zijne nakomelingen met het merk van het heilig verbond geteekend heeft. Daarom en ten loon daarvoor gebood de levende God, ons Deel, onze Rots, dat ons geliefd kroost van verderf bevrijd zoude blijven, om Zijn verbond, dat Hij aan ons lichaam gehecht heeft. Geloofd Gij, Eeuwige! die het verbond gesloten heeft.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ קַיֵּם
אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל (פ׳ ב׳ פ׳)
יִשְׂמַח הָאָב בְּיוֹצֵא חֲלָצָיו (* וְתָגֵל

Onze God en God onzer voorouders! behoud dit kind voor zijnen vader en zijne moeder; zijn naam worde onder Israël genoemd ...., de zoon van ....; dat de vader zich verheuge met het kind, van hem ontsproten,

---

*) Indien de vader zelf besnijdt, zegt hij:

יְהִי רָצוֹן שֶׁאֶשְׂמַח בְּיוֹצֵא חֲלָצַי וגו׳

Wanneer de vader van het kind overleden is, zegt de מוהל:

יִשְׂמַח הָאָב בְּגַן עֵדֶן בְּיוֹצֵא חֲלָצָיו וגו׳

Wanneer de moeder van het kind overleden is, zegt de מוהל:

יִשְׂמַח הָאָב בְּיוֹצֵא חֲלָצָיו וְתָגֵל אִמּוֹ בִּפְרִי בִטְנָהּ בְּגַן עֵדֶן.

Wanneer vader en moeder overleden zijn, zegt de מוהל:

יִשְׂמַח הָאָב בְּגַן עֵדֶן בְּיוֹצֵא חֲלָצָיו וְתָגֵל אִמּוֹ בְּגַן עֵדֶן בִּפְרִי בִטְנָהּ

אִמּוֹ בִּפְרִי בִטְנָהּ · כַּכָּתוּב, יִשְׂמַח־
אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ :
וְנֶאֱמַר, וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ
מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמָיִךְ וָאֹמַר לָךְ
בְּדָמַיִךְ חֲיִי וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ
חֲיִי : וְנֶאֱמַר, זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ
דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר : אֲשֶׁר
כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ
לְיִשְׂחָק : וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק,
לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם : וְנֶאֱמַר,
וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן־
שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ
אֱלֹהִים : הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב, כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ : הודו· (פלוני) זֶה
הַקָּטֹן גָּדוֹל יִהְיֶה · כְּשֵׁם שֶׁנִּכְנַס
לַבְּרִית, כֵּן יִכָּנֵס לַתּוֹרָה וּלְחֻפָּה
וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים · אָמֵן :

en dat de moeder zich verblijde met de vrucht van haren schoot; zooals geschreven is: „uw vader en uwe moeder zullen zich verheugen en zij, die „u baarde, zich verblijden.” Ook is gezegd: „Ik trok u „voorbij en zag u wentelend in „uw bloed; toen zeide Ik tot „u: in uw bloed leef! in uw „bloed leef!” Ook is gezegd: „Eeuwig gedenkt Hij Zijn verbond, het woord, dat Hij „voor duizenden geslachten „geboden heeft. Hoe Hij met „Abraham een verbond sloot „en Zijn eed aan Izak. Hoe „Hij het voor Jacob tot wet „stelde, voor Israël als eeuwig „verbond.” Voorts is gezegd: „Abraham besneed zijnen „zoon Izak, toen deze acht „dagen oud was, zooals God „hem bevolen had.” — Huldigt den Eeuwige, want Hij is goed, want eeuwig duurt Zijne welwillendheid.

Dit kind......... worde groot! Zooals het nu in het verbond getreden is, zoo moge het ook treden in de kennis der Leer, in het huwelijk en in een braaf levensgedrag. Amen!

De woorden כשם שנכנס enz. worden door de aanwezigen mede uitgesproken.

עלינו לשבח וכו׳ (תפ׳ א׳ ל׳ blz. 218).

Na afloop der besnijdenis wordt een maaltijd gehouden, die als godsdienstig feestmaal (סעודת מצוה) beschouwd en waarbij, zoo mogelijk, eene stichtelijke toespraak gehouden wordt.

(Op algemeene vastendagen wordt de maaltijd 's avonds gehouden.)

Bij dien maaltijd pleegt de *Mohel* den eerezetel in te nemen en bij de ברכת המזון als voorbidder te fungeeren.

De orde der ברכת המזון is bij dien maaltijd de volgende:

Eerst het begin tot כפי כל חי תמיד לעולם ועד (blz. 17—19). Alsdan worden deze verzen voorgedragen:

*) אֱלֹהִים צִוִּיתָ לִידִידְךָ בְּחִירֶךָ, אֶת־בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר חֹק בִּשְׁאֵרֶךָ ·
בְּרִית עוֹלָם:

אַתָּה תִכְרֹת לְיוֹצְרֶךָ · וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֵאֲרָךְ · פֵּאַרְךָ, לוֹ
בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא בְּהֵרָאֲךָ · פְּקוּדְךָ בְּיוֹם כִּפּוּר בַּעֲשׂוֹתוֹ בְּמוֹרָאֲךָ ·
בְּרִית עוֹלָם:

פְּצַתָּ מְמַחֵץ מַכָּתְךָ אֶרְפָּאֶךָ · כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ · רוֹפְאֲךָ, בְּחַסְדְּךָ
מְאַבְרֶיךָ מוֹדִיעִים הַדָּמִים · רָשַׁם הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים ·
בְּרִית עוֹלָם:

רָאִיתִי נִקּוּפְךָ כְּדַם עוֹלָה וּשְׁלָמִים · לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ
יָמִים · יָמִים, מִבְּרִית בְּהִתְעַצֵּל אַב הַחֲכָמִים · יְעוּדָתוֹ אָז
אָמְרָה חֲתַן דָּמִים · בְּרִית עוֹלָם:

יָהּ זְכֹר לִסְגֻלָּה מֵעַמִּים · הַפְלֵה חֲסָדֶיךָ מוֹשִׁיעַ מִמִּתְקוֹמְמִים ·
מִמִּתְקוֹמְמִים אֶאֱסוֹף נִדָּחָיךְ וְאֶצְבּוֹר · מֵעֵת אֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת
בְּדָמַיִךְ עָלַיִךְ כְּאֶעֱבֹר · בְּרִית עוֹלָם:

מֹטֹת עֻלֵּךְ אֶשְׁבֹּר · וַאֲנִי בְּדַם בְּרִיתֵךְ שִׁלַּחְתִּי אֲסִירַיִךְ מִבּוֹר ·
מִבּוֹר אַב הֲמוֹן בְּצֵאתוֹ · מִכְּבוֹדְךָ נֶעֱזַר וְכָרוֹת עִמּוֹ בְּרִיתוֹ ·
בְּרִית עוֹלָם:

מְנוּחָה דוֹחָה וּקְצִיצַת בַּהַרְתּוֹ · בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ ·
עָרְלָתוֹ וַדַּי וְלֹא סָפֵק הַיּוֹם אוֹ אֶתְמוֹל · עָלֶיהָ דּוֹחִין שַׁבָּת
וְלֹא עַל מַכְשִׁירֵי סַכִּינָא לְהִמּוֹל · בְּרִית עוֹלָם:

עֹשֵׂה מִילָה וּפְרִיעָה וּמְצִיצָה שׁוּב מָל · וְאִשָּׁה מָלָה וְלֹא גוֹי
הַמָּל יִמּוֹל · יִמּוֹל בַּיּוֹם וְלֹא בַלַּיְלָה אֲפִילוּ סָפֵק יְשֵׁנָה · יְחַבֵּב
מִצְוָה אַף כִּי בְעֵירֹם הִנֵּה הֵנָּה · בְּרִית עוֹלָם:

*) De beginletters der strophen vormen den naam des vervaardigers, אפרים מעיר בונא. Tevens komt de letter, waarmede de strophe begint, daarin minstens *drie* malen voor.

יָשֵׁן וְעֵר לָבוּשׁ וְעָרֹם עֵת נִזְכְּרֶנָּה · יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ
רִנָּה · רִנָּה כְּנִפְצַח בַּלַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית תְּהִלָּתֶךָ · רָחַשׁ
לִבִּי דָּבָר טוֹב שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ · בְּרִית עוֹלָם:

רַחֲמִים תְּעוֹרֵר לַעֲדָתֶךָ · לַיָי הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ · בִּרְכָתְךָ
תְּנָה לַחֲבִיבִים בָּנִים · בְּתִתְּךָ לִי גֻּלּוֹת מַיִם יְשׁוּעָה מִמַּעְיָנִים ·
בְּרִית עוֹלָם:

בְּשִׂמְחָה שְׁלֵמָה יִשְׂמְחוּ יוֹנֶיךָ בְּחִתּוּנִים · דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים ·
וְרַעֲנַנִּים כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים וּלְאַרְצָם יְקַוּוּ · וְאוֹיְבֶיךָ חֶרֶב יֶחֱרָבוּ ·
בְּרִית עוֹלָם:

וַעֵד לְבָנֶיךָ וְיָעִידוּ בָּאִים וִיהַוּוּ · כָּל־הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ מֵאֶפֶס
וָתֹהוּ נֶחְשָׁבוּ · נֶחְשְׁבוּ כַבְּהֵמָה נִטְמוּ בְּעֵינֵיכֶם · נְתוּנִים תַּחַת
כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם · בְּרִית עוֹלָם:

נְטוּלֵי פֶּקֶס עֲבוּר אַתֶּם וּבְנֵיכֶם · וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם וְקִבַּצְתִּי
אֶתְכֶם · אֶתְכֶם לְבַבְכֶם אָמוּל מֵעָרְלַתְכֶם · וְאֶת־רוּחִי אֶתֵּן
בְּקִרְבְּכֶם · בְּרִית עוֹלָם:

אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם עַל אַרְצְכֶם · אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לָכֶם · ככתוב ואכלת
וכו׳ blz. 19.

Daarna wordt de ברכת המזון voortgezet tot טובות ויבשר לנו בשורות ישועות ונחמות (blz. 23) en daarop aldus voortgegaan:

*) הָרַחֲמָן, הוּא אֲשֶׁר חָנַן אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ · הוּא יָגֵן
עָלָיו מִמְּרוֹמוֹ · וּבְשָׁלוֹם יָבֹא עַד־מְקוֹמוֹ · וִיהִי אֱלֹהָיו עִמּוֹ ·
וּכְאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה לְשׁוּמוֹ · וְיִקָּרֵא בְיִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ: הָרַחֲמָן, הוּא
פָּקוֹד יִפְקְדֵהוּ בְּרַחֲמִים · לַהֲבִינוֹ בְּדַת הַכּוֹמִים · וִיבַלֶּה בַטּוֹב
יָמִים · וּשְׁנוֹתָיו בַּנְּעִימִים · יַעַבְדוּהוּ עַמִּים · וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ לְאֻמִּים:
הָרַחֲמָן, הוּא רַבּוֹת שָׁנִים יְחַיֵּהוּ · צֶדֶק לְרַגְלָיו יִקְרָאֵהוּ · וְנֶחָמַת

---

*) De beginletters vormen den naam van den vervaardiger, אפרים בר יעקב.

צִיּוֹן יַרְאֵהוּ · וְאֶת־עַמּוֹ לְשָׁלוֹם יְבָרְכֵהוּ · וִיעוֹרֵר חֲסָדָיו לְרַחֲמֵהוּ ·
כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא ׃ הָרַחֲמָן, הוּא יְבָרֵךְ אֶת־הֶחָתָן הַזֶּה וּבַעַל
בְּרִיתוֹ · יִשְׂמַח אָבִיו וְתָגֵל יוֹלַדְתּוֹ · וְיִתְבָּרְכוּ הַמְּסֻבִּים בִּסְעוּדָתוֹ ·
וְכֵן יִזְכּוּ שֶׁיִּשְׂמְחוּ בַּחֲתֻנָּתוֹ · בְּנֵי בָנִים לְהֵרָאוֹתוֹ · וְיֵשׁ תִּקְוָה
לְאַחֲרִיתוֹ ׃ הָרַחֲמָן, הוּא מְהֵרָה יִזְכֹּר זֹאת מִצְוָתוֹ · בָּהּ יִפְדֶּה
אֲיֻמָּתוֹ · רַחֲמִים יְעוֹרֵר לַעֲדָתוֹ · קְהָלָיו יְקַבֵּץ בְּחֶמְלָתוֹ · בְּהֵרָאֹתוֹ
אֶת־עֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ · וְאֶת־יְקָר תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּתוֹ ׃ הָרַחֲמָן,
הוּא יְבָרֵךְ אֶת־הֶחָתָן הַזֶּה וּבַעַל בְּרִיתוֹ · וְאֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ
וְאֶת־רַבּוֹתֵינוּ וְאֶת־אַחֵינוּ הַיּוֹשְׁבִים פֹּה · כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל, כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ יַחַד
בִּבְרָכָה שְׁלֵמָה · וְנֹאמַר אָמֵן ׃

Ten slotte במרום ילמדו (blz. 25) tot הרחמן הוא יזכנו en dan:

הָרַחֲמָן הוּא יְזַכֵּנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ · וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא נַצְלִיחַ ·
מַגְדִּיל (מִגְדֹּל) יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ יַרְוִיחַ · וְעֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ
נָשִׂיחַ · לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ בְּרָכָה לְהָנִיחַ ׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא
יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ · וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן ׃

יְראוּ אֶת־יְיָ קְדֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו ׃ כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ
וְדֹרְשֵׁי יְיָ לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב ׃ הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן ׃ בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר
יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ ׃

נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם.

יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן ׃

B. *DE LOSSING VAN DEN EERSTGEBORENE,* פדיון הבן.

Sedert de wonderbare redding der Israëlietische *eerstgeborenen* (בְּכוֹרִים) in den verlossingsnacht, waarin die der Egyptenaren omkwamen, is al het eerstgeborene onder Israël den Eeuwige geheiligd.

Daarom moet in de eerste plaats elk mannelijk kind, *dat de eerstgeborene is van zijne moeder,* omdat het oorspronkelijk den Eeuwige gewijd is en als zoodanig den כֹּהֵן toebehoort, van dezen door den vader gelost, d. w. z. in zijn bezit terug gekocht worden voor de som van *vijf* סְלָעִים (thans voor eene daarmede overeenkomende geldsom), in *geldstukken* te overhandigen. Deze lossing (פִּדְיוֹן הַבֵּן) heeft plaats den 31sten dag van de geboorte (behalve wanneer deze op שבת of יו״ט invalt, op חול המועד echter wel) en vervalt, wanneer de familie van vader of moeder tot de כהנים of לוים behoort.

De כהן verkrijgt de volledige beschikking over het ontvangen geld. Hij mag het dan ook later aan den vader of de moeder schenken. Deze teruggave mag echter bij de lossing noch door den vader bij het overgeven, noch door hem zelven bij het in ontvangst nemen *onmiddellijk als voorwaarde* gesteld worden.

Ook in geval de besnijdenis om overwegende redenen niet vóór den 31sten levensdag heeft kunnen plaats hebben, gaat de lossing evenwel op dien dag door, daar deze beide verplichtingen niet geheel van elkander afhankelijk zijn.

Geschiedt echter de besnijdenis in zoodanig geval juist op den 31sten dag, dan late men haar aan de lossing voorafgaan.

Heeft de vader den plicht der lossing verwaarloosd, dan is de zoon zelf, zoodra hij meerderjarig is, verplicht, daarvoor zorg te dragen.

ORDE DER LOSSING, סדר פדיון הבן.

Het is gebruikelijk, bij de lossing eenen maaltijd te houden, die, evenals de סעודת ברית מילה, als een godsdienstig feestmaal, סעודת מצוה, beschouwd wordt.

Nadat de lofzegging המוציא uitgesproken is, wordt het kind door den vader tot den כהן gebracht en te gelijk de gebruikelijke geldsom voor dezen geplaatst.

Nu overhandigt de vader het kind aan den כהן *en zegt dan het volgende:*

Mijne vrouw heeft mij dit mannelijk kind, dat haar eerstgeborene is, ter wereld gebracht.

*) אִשְׁתִּי יָלְדָה לִי בֵּן זָכָר זֶה פֶּטֶר רֶחֶם׃

---

*) Deze en de verdere ceremonieele verklaringen (behalve de lofzeggingen) hebben alleen dan geldigheid, wanneer zij door hem, die haar uitspreekt, *geheel naar hare beteekenis en strekking begrepen worden.* Wie dus de Hebreeuwsche bewoordingen niet begrijpt, spreke in elk geval tevens de Nederlandsche vertaling er bij uit.

Hierop vraagt de כהן:

Wat wenscht gij liever te behouden? Dezen uwen eerstgeboren zoon of de vijf *selaïm*, die gij voor zijne lossing verschuldigd zijt?

אֵי־זֶה תִּרְצֶה יוֹתֵר, בִּנְךָ בְּכוֹרְךָ זֶה, אוֹ חֲמִשָּׁה סְלָעִים שֶׁנִּתְחַיַּבְתָּ בְּפִדְיוֹנוֹ?

Waarop de vader het geld in de hand neemt en den כהן *antwoordt:*

Liever wil ik mijnen eerstgeboren zoon behouden, zie hier dus vijf *selaïm* voor zijne lossing!

אֶת־בְּנִי בְכוֹרִי אֲנִי רוֹצֶה יוֹתֵר, וְהֵא לְךָ חֲמִשָּׁה סְלָעִים בְּפִדְיוֹנוֹ:

Dan spreke hij deze beide lofzeggingen uit:

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd en bevolen heeft omtrent de lossing van den zoon.

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons het leven verleend, ons behouden heeft en ons dezen tijd heeft doen bereiken.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־פִּדְיוֹן הַבֵּן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

Hierop overhandige hij onmiddellijk het geld aan den כהן.

Deze geeft nu het kind aan den vader terug, brenge alsdan zijne hand met het losgeld er in aan het hoofd van het kind en zegge:

Dit kome in de plaats van dezen; dit kome als ruil voor dezen; deze zij door dit ontheven; dit is nu den priester ten deel gevallen; deze echter zij getreden in het leven, in de kennis der Leer en in de godsvrucht. Moge het welgevallig zijn, dat hij, evenals hij thans in de lossing getreden is, zoo ook eens moge treden in de kennis der Leer, in het huwelijk en in een braaf levensgedrag.

זֶה תַּחַת זֶה, זֶה חִלּוּף זֶה, זֶה מָחוּל עַל־זֶה· יָצָא זֶה לַכֹּהֵן· וְנִכְנַס זֶה הַבֵּן לְחַיִּים לַתּוֹרָה וּלְיִרְאַת שָׁמָיִם: יְהִי רָצוֹן שֶׁכְּשֵׁם שֶׁנִּכְנַס לַפִּדְיוֹן כֵּן יִכָּנֵס לַתּוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים:

Vervolgens zegene hij het kind, daarbij op de gebruikelijke wijze zijne hand op diens hoofd leggende, aldus:

יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה׃
יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְיָ
פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו
אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃ יְיָ שֹׁמְרֶךָ
יְיָ צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ׃ כִּי אֹרֶךְ
יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ
לָךְ׃ יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע, יִשְׁמֹר
אֶת־נַפְשֶׁךָ · אָמֵן׃

God doe u worden als Efrajim en Menasse! De Eeuwige zegene u en behoede u! De Eeuwige lichte u Zijn aangezicht toe en verleene u Zijne gunst! De Eeuwige wende u Zijn aangezicht toe en vestige u vrede! De Eeuwige is uw Hoeder, de Eeuwige uwe schaduw aan uwe rechterhand. — Want met lengte van dagen en met jaren des levens verrijkt Hij u. — De Eeuwige zal u hoeden voor alle kwaad, hoeden uwe ziel. Amen!

Na afloop dezer ceremoniëele plechtigheid wordt de feestmaaltijd voortgezet.

Op eenen algemeenen vastendag, תענית צבור, geschiedt de lossing over dag en wordt de maaltijd des avonds gehouden.

Wanneer iemand, groot geworden, zich zelven moet lossen, dan luiden de door hem daarbij uit te spreken lofzeggingen:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל־פִּדְיוֹן הַבְּכוֹר׃

en de lofzegging שֶׁהֶחֱיָנוּ.

---

c. *DE LOFZEGGINGEN BIJ DE HUWELIJKSVOLTREKKING EN DEN BRUILOFTSMAALTIJD,* בִּרְכוֹת אֵירוּשִׁין וְנִשּׂוּאִין וּסְעוּדַת חֲתוּנָּה.

Ofschoon de beide gewichtige, ieder op zich zelf staande bestanddeelen der huwelijksvoltrekking, de *godsdienstige verbindtenis* (אֵירוּשִׁין) en de *echtvereeniging* (נִשּׂוּאִין), in onzen tijd op denzelfden dag en dezelfde plaats na elkander en slechts door de lezing der כְּתוּבָּה van elkander gescheiden plaats hebben, zoo worden toch bij ieder van beide de daarbij behoorende lofzeggingen uitgesproken en beide malen, evenals bij andere plechtige ceremoniën, daarbij tevens een glas of beker wijn gebezigd, zoodat de ברכה על היין beide malen aan de andere lofzeggingen voorafgaat.

De ברכת אירוסין, die de inzegenaar uitspreekt, alvorens de bruidegom door het overrijken van den ring zijne bruid aan zich verbindt, luidt aldus:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
עַל הָעֲרָיוֹת, וְאָסַר לָנוּ אֶת־
הָאֲרוּשׂוֹת, וְהִתִּיר לָנוּ אֶת־
הַנְּשׂוּאוֹת לָנוּ עַל־יְדֵי חֻפָּה
וְקִדּוּשִׁין. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי חֻפָּה
וְקִדּוּשִׁין׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die ons door Zijne geboden geheiligd, ongeoorloofde verbindtenissen, alsook de echtelijke vereeniging met godsdienstig verloofden verboden en slechts den echtelijken omgang met haar veroorloofd heeft, die met ons naar alle voorschriften der huwelijksvoltrekking gehuwd zijn. Geloofd Gij, Eeuwige! die Zijn volk Israël heiligt door de inachtneming van de voorschriften der huwelijksvoltrekking.

Terwijl de bruidegom den trouwring aan den vinger der bruid doet, zegge hij:

הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּטַבַּעַת זוֹ
כְּדָת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל׃

Door dezen ring wordt gij mij (als echtgenoote) gewijd naar de wet van Mozes en Israël.

De בִּרְכוֹת נִשּׂוּאִין, die na de voorlezing der כתובה uitgesproken worden, luiden:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁהַכֹּל בָּרָא לִכְבוֹדוֹ׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die alles te Zijner eere geschapen heeft.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
יוֹצֵר הָאָדָם׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, de Vormer van den mensch.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ,
בְּצֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ, וְהִתְקִין
לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיַן עֲדֵי עַד. בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ, יוֹצֵר הָאָדָם׃

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die den mensch naar Zijn evenbeeld, naar het evenbeeld Zijner gedaante gevormd en hem uit hem zelven eenen bouw voor immer bereid heeft. Geloofd Gij, Eeuwige! de Vormer van den mensch.

שׂוֹשׂ תָּשִׂישׂ וְתָגֵל הָעֲקָרָה, בְּקִבּוּץ בָּנֶיהָ לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ :

Laat de onvruchtbare (Tsion) zich hartelijk verblijden en juichen met de vreugdevolle vereeniging harer kinderen in haar midden. Geloofd Gij, Eeuwige! die Tsion door hare kinderen verheugt.

שַׂמֵּחַ תְּשַׂמַּח רֵעִים הָאֲהוּבִים, כְּשַׂמֵּחֲךָ יְצִירְךָ בְּגַן־עֵדֶן מִקֶּדֶם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה :

O, wil deze geliefde vrienden verheugen, zooals Gij weleer Uw schepsel in den hof Eden verheugdet. Geloofd Gij, Eeuwige! die bruidegom en bruid verheugt.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה חָתָן וְכַלָּה, גִּילָה רִנָּה דִּיצָה וְחֶדְוָה, אַהֲבָה וְאַחֲוָה וְשָׁלוֹם וְרֵעוּת · מְהֵרָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִשָּׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַםִ קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה, קוֹל מִצְהֲלוֹת חֲתָנִים מֵחֻפָּתָם וּנְעָרִים מִמִּשְׁתֵּה נְגִינָתָם, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ הֶחָתָן עִם־הַכַּלָּה :

Geloofd Gij, Eeuwige, onze God! de Koning der wereld, die verblijding en vreugde, bruidegom en bruid, blijdschap, gejuich, vroolijkheid en verlustiging, liefde, verbroedering, vrede en vriendschap geschapen heeft. Moge, Eeuwige, onze God! weldra in Juda's steden en op Jeruzalems straten gehoord worden de stem van verblijding en vreugde, de stem van bruidegom en bruid, het jubelgeluid der bruidegoms uit hun bruidsvertrek en der jongelingen van hun vreugdemaal. Geloofd Gij, Eeuwige! die den bruidegom met de bruid verheugt.

Bij den bruiloftsmaaltijd wordt na het zingen van שיר המעלות vóór den aanhef der ברכת המזון eerst het volgende gedicht voorgedragen.

*) דְּוַי הָסֵר וְגַם חָרוֹן · וְאָז אִלֵּם בְּשִׁיר יָרֹן · נְחֵנוּ מַעְגְּלֵי צֶדֶק · שְׁעֵה בִּרְכַּת בְּנֵי אַהֲרֹן :

Laat smart en toorn wijken, opdat dan de stomme weder met liederen juiche! Voer ons langs de paden der gerechtigheid en verhoor de zegeningen van Arons zonen!

---

*) De beginletters vormen den naam van den vervaardiger, דונש (בן לברט).

De aanhef der ברכת המזון luidt bij den bruiloftsmaaltijd:

Voorbidder:

בִּרְשׁוּת מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי, נְבָרֵךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׂמְחָה בִּמְעוֹנוֹ
וְשֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ:

Gezelschap:

בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׂמְחָה בִּמְעוֹנוֹ וְשֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ:

Voorbidder:

בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׂמְחָה בִּמְעוֹנוֹ וְשֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ:
בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ:

Aan het slot der ברכת המזון worden over een tweede glas wijn, dat van den beginne naast den כוס של ברכת המזון geplaatst was, de בִּרְכוֹת נִשּׂוּאִין (zie blz. 132) uitgesproken, dus שהכל ברא לכבודו· יוצר האדם enz. tot משמח החתן עם הכלה, en dan weder over het eerste glas de lofzegging בורא פרי הגפן.

Daarna mengt men den wijn in de beide glazen onder elkander en laat er de aanzittenden, in de eerste plaats den bruidegom en de bruid, van drinken.

Gedurende de שִׁבְעָה יְמֵי מִשְׁתֶּה (de zeven eerste dagen van af den huwelijksdag met inbegrip van dien dag zelven) wordt bij iederen maaltijd, waarbij het bruidspaar aanzit en behalve de gewone huisgenooten, bijzondere gasten genoodigd zijn, de lofzegging אשר ברא ששון ושמחה aan het slot der ברכת המזון voorgedragen.

Zitten er bij zulk eenen maaltijd tien godsdienstig meerderjarige, mannelijke personen aan en zijn daaronder ook nieuwe gasten, die dien feestmaaltijd nog niet hebben medegevierd (פָּנִים חֲדָשׁוֹת), dan worden alle ברכות נשואין, evenals op den bruiloftsdag, voorgedragen en ook het gedicht דוי הסר vóór den maaltijd.

Wanneer echter een weduwnaar eene weduwe huwt, dan wordt na den bruiloftsmaaltijd, en wel nog slechts gedurende de twéé daaropvolgende dagen, in geen geval meer dan de laatste lofzegging, אשר ברא, uitgesproken.

XVII. Gebed voor reizenden, תפלת הדרך.

Wie zich op reis begeeft, verrichte onderstaand gebed om de goddelijke bescherming tegen gevaren en ongevallen.

Het is gebruikelijk, dit gebed in dezen vorm alleen uit te spreken

op eene reis van minstens 1¼ uur, en wel nadat men de grenspalen der plaats voorbij getrokken is, binnen de eerste 1¼ uur, of uiterlijk vóór de laatste 1¼ uur, die aan den tijd der aankomst op de plaats der bestemming voorafgaan. Bij kortere reizen of binnen de laatste 1¼ uur wordt in elk geval de slotlofzegging ב׳ א׳ י׳ שומע תפלה weggelaten.

Bij reizen van langeren duur wordt dit gebed slechts éénmaal per dag uitgesproken, tenzij op denzelfden dag de reis hervat wordt uit eene plaats, waar men eerst bepaaldelijk voornemens was te overnachten.

Zoo mogelijk verrichte men het gebed in staande houding.

Ofschoon dit gebed eene geheel persoonlijke behoefte betreft, wordt het evenwel, overeenkomstig den algemeenen geest onzer gebeden, in het meervoud uitgesproken, behoudens de bede ותתנני לחן וכו׳, die immers niet anders als van geheel persoonlijken aard kan gedacht worden. (Zie מגן אברהם in ש״ע א״ח ק״י ס״ק י׳.)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתּוֹלִיכֵנוּ
לְשָׁלוֹם וְתַצְעִידֵנוּ לְשָׁלוֹם
וְתַסְמְכֵנוּ לְשָׁלוֹם וְתַנְחֵנוּ אֶל־
מְחוֹז חֶפְצֵנוּ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה
וּלְשָׁלוֹם וְתַחֲזִירֵנוּ לְבֵיתֵנוּ לְשָׁלוֹם ·
וְתַצִּילֵנוּ מִכַּף כָּל־אוֹיֵב וְאוֹרֵב
בַּדֶּרֶךְ וּמִכָּל־מִינֵי פֻּרְעָנֻיּוֹת
הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבוֹא לָעוֹלָם ·
וְתִשְׁלַח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ ·
וְתִתְּנֵנִי לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים
בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאַי · וְתִשְׁמַע
קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ · כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ
תְּפִלָּה וְתַחֲנוּן אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

Moge er welgevallen zijn van U, Eeuwige, onze God en God onzer voorouders! dat Gij ons ten vrede laat henengaan, ten vrede doet voortschrijden, ten vrede steune, ten leven, vreugde en vrede de plaats onzer bestemming doet bereiken en ten vrede naar ons huis wederkeeren; dat Gij ons bevrijdt uit de hand van elken vijand of verspieder op den weg, alsmede van alle rampen, die in beweging gebracht worden, om de wereld te bezoeken; dat Gij zegen zendt in het werk onzer handen en mij tot gunst, welwillendheid en ontferming doet zijn in Uwe oogen en in de oogen van allen, die mij zien; dat Gij de stem onzer smeekingen verhoort, daar Gij God zijt, die gebed en smeeking verhoort. Geloofd Gij, Eeuwige! die het gebed verhoort.

וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ־בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם
הַהוּא מַחֲנָיִם:

הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ וְלַהֲבִיאֲךָ אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הֲכִנֹתִי:

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

Ps. 91.

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן · בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַייָ מַחְסִי
וּמְצוּדָתִי · אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ · מִדֶּבֶר
הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ · וְתַחַת־כְּנָפָיו תֶּחְסֶה · צִנָּה וְסֹחֵרָה
אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה · מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל
יַהֲלֹךְ · מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ ·
אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה
יְיָ מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה · וְנֶגַע
לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ:
עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ · פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ ·
תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ · אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע
שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ · עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה · אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ:
אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ · וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: ארך ימים וכו׳·

REGISTER

van den inhoud en aanwijzing der bladzijden

— VAN —

עבודת הבית „HUISELIJKE EEREDIENST",

(behoorende bij het Gebedenboek אמרי לב).

BLZ.

Inleiding 3

I. NA HET ONTWAKEN.

Voorschriften omtrent het wasschen der handen 5

ברכת נטילת ידים, תורה צוה, אשר יצר 5

II. ONZE KLEEDING.

ברכת ציצת 7

שהחינו, מלביש ערמים en bijbehoorende bepalingen . . 7

III. ONZE MAALTIJDEN EN LICHAMELIJKE GENIETINGEN.

A. *Lofzeggingen vóór het genot van spijzen en dranken.*

Algemeene bepalingen 8

Voorschriften omtrent het wasschen van de handen vóór den maaltijd, נטילת ידים לסעודה. 8

המוציא, מיני מזונות, העץ, האדמה, שהכל en הגפן met bijbehoorende bepalingen 9

Nadere algemeene bepalingen omtrent de lofzeggingen voor het nuttigen van spijzen en dranken 12

B. *Lofzegging na het genot van spijzen en dranken,* בורא נפשות 13

C. *De* ברכת המזון.

Inleiding 13

BLZ.

De bepalingen omtrent het uitspreken van
ברכת המזון. 15
על נהרות בבל, שיר המעלות 16
De ברכת המזון. 17

D. *De verkorte vorm van* ברכת המזון *of* ברכה אחת מעין שלש.

Inleiding 26
על הגפן, על העץ, על המחיה 27

E. *De lofzeggingen over aangenamen reuk,* ברכת הריח.

Inleiding en bepalingen 29
De ברכות הריח 30

IV. ONS HUIS EN HUISRAAD.

לקבוע מזוזה 31
Voorschriften omtrent de *Mezoeza* 31
לעשות מעקה 31
Voorschriften omtrent מעקה. 32
שהחינו, על טבילת כלי met bijbehoorende bepalingen . . 32

V. DE NATUUR EN HARE SCHEPSELEN.

שככה, הים, משנה הבריות, שלא חסר, עושה מעשה, שכחו en זוכר הברית met bijbehoorende bepalingen 33

De lofzegging over de nieuwe maan, ברכת הלבנה.

Inleiding 35
Voorschriften 36
הללוי, ברכת הלבנה וכו׳ 37
Lofzegging bij het einde van den grooten zonnekringloop, סדר קדוש החמה 39

VI. DE MENSCHHEID.

שהחינו, מחיה המתים, שנתן מכבודו, שחלק מחכמתו en שנתן מחכמתו met bijbehoorende inleidingen en bepalingen 39

VII. LOFZEGGINGEN BIJ BIJZONDERE LEVENS-VOORVALLEN.

הטוב והמטיב en דין האמת met inleiding en bepalingen 42

De lofzegging om redding uit levensgevaren, ברכת הגומל.

Inleiding 43

BLZ.

שעשה לי נס en הגומל met bijbehoorende bepalingen 43

VIII. HET TER RUSTE GAAN, ברכת המפיל . . 45

IX. DE SABBATH-LOFZEGGINGEN EN ZANGEN, ברכות, קדוש, זמירות והבדלה ליום השבת.

A. *De voorbereidingen voor de intrede van den Sabbath.* 51

חלה, הדלקת הנר en ערוב תחומין met bijbehoorende bepalingen. 51

B. *De begroeting van den Sabbath in het huis.*

שלום עליכם, אשת חיל 54

De zegenbede over kinderen en leerlingen 55

C. *De eerste Sabbath-maaltijd op Vrijdag-avond.*

Voorschriften omtrent קדוש. 56

קדוש voor Vrijdag-avond. 56

Het uitspreken van המוציא over de לחם משנה. 57

GEZANGEN VOOR DEN VRIJDAG-AVOND, זמירות לליל שבת. 58

יום זה לישראל 70

יה רבון עלם 71

צור משלו אכלנו 73

D. *De tweede Sabbath-maaltijd of die van Zaterdag-morgen.*

Voorschriften omtrent קדוש. 74

קדוש voor Zaterdag-morgen 74

Het uitspreken van המוציא over de לחם משנה. 75

GEZANGEN VOOR DEN MAALTIJD OP SABBATH-MORGEN.

ברוך אדני יום יום, ברוך הוא אלהינו, ברוך אל עליון, יום זה מכבד יום שבתון 75

כי אשמרה שבת 78

שמרו שבתותי, דרור יקרא, שבת היום לה' 80

E. *De geest onzer gedragingen op Sabbath* . . . 82

F. *De derde Sabbath-maaltijd.*

Voorschriften 84

G. *De uitgang van den Sabbath.*

Inleiding 84

BLZ.
במוצאי יום מנוחה׳ חדש ישישוני אל נא׳ אגיל ואשמח בלבבי . . 86
אלהים יסעדנו׳ אלי חיש גאלי׳ אדיר איום ונורא 87
ברכות עתים וימים׳ איש חסיד היה 88
אמר ה׳ ליעקב׳ אליהו הנביא 90
Voorschriften omtrent de הבדלה . . . 92
De הבדלה ceremonie 93
De zang המבדיל בין קדש לחל 94
רבון העולמים 95

X. DE VREUGDEFEESTEN חגים OF שלש רגלים.

ערוב תבשילין en bijbehoorende bepalingen . 97
הדלקת נר יום טוב 98
קדוש לליל יום טוב 98
קדוש voor de Feestdagen 's morgens . . 101
Voorschriften der הבדלה bij den uitgang van יום טוב 101

XI. HET PÉSACH-FEEST, חג המצות.

A. *Het verbod van het gedeesemde,* חמץ. . . . 102

B. *Het wegschaffen van het gedeesemde.*

על בעור חמץ en כל חמירא met bijbehoorende voorschriften 103

C. *Het eten van* מצה *en* מרור. *De* הגדה.

על אכילת מצה en על אכילת מרור met bijbehoorende voorschriften 104

D. *De dag vóór* פסח (ערב פסח) en de ערוב חצרות.

Voorschriften 105
ערוב חצרות 106

XII. DE OMER-TIJD, ימי העמר.

Inleiding 106
ספירת העמר 107
De Omer-tijd 110

XIII. DE PLECHTIGE HOOGTIJDEN, ימים הנוראים.

A. *Het Nieuwjaarsfeest,* ראש השנה.

Inleiding 110
קדוש לליל ראש השנה 111
Het eten van den zoeten appel in honig . 112

BLZ.
קדוש voor ראש השנה 's morgens 113
סדר תשליך 113
B. *De Verzoendag*, יום הכפורים.
Inleiding 113
יום הכפורים van הבדלה en הדלקת הנר 114
XIV. HET LOOFHUTTENFEEST, חג הסכות.
Inleiding. 114
Gebeden bij het binnentreden en verlaten der loofhut 115
De opheffing van den לולב 116
XV. HET חנוכה- OF INWIJDINGSFEEST.
Voorschriften omtrent de חנוכה-lichten. . 117
Het aansteken der lichten 118
מעוז צור 119
אזכרה רחמיך. 121
XVI. GODSDIENSTIGE FEESTEN VAN PERSOONLIJKEN AARD.
A. *De besnijdenis*, מילה.
Inleiding en voorschriften. 121
Orde der besnijdenis-plechtigheid 122
Orde der ברכת המזון bij den besnijdenis-maaltijd. 126
B. *De lossing van den eerstgeborene*, פדיון הבן.
Inleiding en voorschriften 128
Orde der lossing. 129
C. *De lofzeggingen bij de huwelijksvoltrekking en den bruiloftsmaaltijd*, ברכות אירוסין ונשואין וסעודת התונה.
De lofzeggingen bij de huwelijksvoltrekking . 131
Orde der ברכת המזון bij den bruiloftsmaaltijd 133
XVII. GEBED VOOR REIZENDEN, תפלת הדרך.
Voorschriften, gebed יהי רצון וכו׳. 134

INHOUD.

Blz.

Op het Paaschfeest 1
Op het Wekenfeest 2
Op den 1en en 2en dag van het Loofhuttenfeest 4
Op het Slotfeest 6
Op het Vreugdefeest der Wet 7
Op den 1en dag der Selichoth-dagen 9
Op het Nieuwjaarsfeest 10
Vóór het blazen op de bazuin 13
Gedurende de 10 Bekeeringsdagen 14
Op den Grooten Verzoendag. a. Op Kol Nidrei-avond 16
" " " b. 's ochtends 18
" " " c. Slotgebed 20
Gedurende de voordracht der gebeden voor de zielerust van overledenen 21
Voor de zielerust van Vader of/en Moeder 23
Op het Nieuwe maansfeest 24
Op het Inwijdingsfeest 25
Op het Lotenfeest 26
Op den 9en Ab 28
Ochtendgebed 31
Tafelgebed 31
Gebed vóór dat men zich ter ruste begeeft 32
Op Zondag 32
Op Maandag 33
Op Dinsdag 34
Op Woensdag 35
Op Donderdag 36
Op Vrijdag 37
Bij het ontsteken van het Sabbath- (of Feest-) licht 38
Op Sabbath 39
Voor een meisje in het ouderlijk huis 40
Gebed voor den zieken Vader 41
Gebed voor de zieke Moeder 41

Blz.
Gebed voor een vaderloos meisje 43
Gebed voor een moederloos meisje 44
Gebed voor een ouderloos meisje 45
Op den dag der verloving 46
Op den avond vóór de huwelijksvoltrekking 47
Vóór de kerkelijke huwelijksinzegening 49
Voor eene kinderlooze vrouw 50
Voor eene vrouw, die zich moeder gevoelt 51
In gevorderden staat van zwangerschap 52
Kort vóór de bevalling 53
Gebed eener kraamvrouw 54
Gebed eener moeder gedurende de plechtigheid der besnijdenis van haar kind 55
Ter gelegenheid van het eerste Synagoge-bezoek na de bevalling. 56
Gebed eener moeder op den dag der kerkelijke Meerderjarigheid van haren zoon 56
Gebed eener moeder op den dag der verloving van hare dochter 57
Gebed eener moeder op den bruiloftsdag harer dochter 58
Gebed eener moeder op den bruiloftsdag van haren zoon 59
Gebed eener moeder voor haar ziek kind 60
Gebed voor den zieken echtgenoot 61
Dankgebed na doorstane ziekte 61
Gebed eener stiefmoeder 62
Gebed om voorspoed in de handelszaken van den echtgenoot 63
Gebed eener vrouw, wier man op reis is 64
Gebed eener weduwe 64
Om hulp in nood 65
Dankgebed voor hulp uit den nood 66
Gebed om levensonderhoud 67
Bij ziekte van dierbare nabestaanden 67
Dankgebed na genezing 69

Gebeden op de Begraafplaats.

Algemeen gebed bij het bezoek van den doodenakker 69
Op het graf van vader of moeder 71
Op den verjaardag van het overlijden des vaders 72
Op den verjaardag van het overlijden der moeder 74
Aan het graf van een zoon of dochter 75
Aan het graf van den echtgenoot 76
Aan het graf van een familielid 78
Slotgebed vóór het verlaten van den doodenakker 79

E E65 +

HANNA.

Gebeden

voor

Israelietische Vrouwen en Meisjes

BIJ VERSCHILLENDE GELEGENHEDEN.

VIRIBUS UNITIS

AMSTERDAM,
VAN CREVELD & Co.,
5661—1901.

EEN WOORD VOORAF.

»*Weiber techinnoth,*" zoo noemde men de gebeden, in het zoogenaamd *Joodsch-Duitsch* opgesteld door vrome en godsdienstige vrouwen ten behoeve van haar zelven en ook voor hare zusteren in den geloove. Voortreffelijke rabbijnen en leeraars, onder wier medewerking deze smeekingen voor de dochters van Israel werden vervaardigd en uitgegeven, hechtten veel waarde aan deze wijze van uiting der gevoelens, die door onze vrouwelijke geloofsgenooten tot den albarmhartigen Vader in den hemel werden opgezonden.

Naast het hebreeuwsch gebedenboek moesten zij dienen, om in de verschillende omstandigheden des levens lucht te geven aan het overvolle gemoed, dat zijne nooden, vreezen en dankzeggingen in meer voor het algemeen verstaanbare taal wenschte uit te drukken. Door de voortschrijdende beschaving en ontwikkeling, ook bij onze geloofsgenooten, zijn deze gebedenverzamelingen thans geheel verouderd. Zij werden voornamelijk in Duitschland, dat sedert de dagen van Mendelssohn de geboortegrond der Joodsche letterkunde mag genoemd worden, vervangen door andere voortbrengselen, samengesteld in meer modernen geest, doch gedragen door dezelfde hooge, godsdienstige gevoelens. Verschillende bundels in overeenstemming met de tegenwoordige eischen des tijds vervaardigd, zijn aldaar verschenen en, getuige de talrijke herdrukken, met voorliefde ter hand genomen.

Het beste en meest geschikte is in de hierbijgaande verzameling vertaald opgenomen.

Mogen deze beden menige Joodsche moeder tot troost strekken, vele dochteren Israels opwekken tot geloof, haar steun en bemoediging verschaffen in de eb en den vloed des levens!

DE UITGEVERS.

Tammoez 5661.
Juli 1901.

Op het Paaschfeest.

Algoede! Met het doel om U, als de eeuwige Weldoener onzer voorouders en als de wonderdadige Redder hunner nakomelingen, Uw volk Israel, te danken, te loven en te roemen, vieren wij thans te Uwer eere het Feest der bevrijding, dat tevens het feest der herlevende natuur is. Even wonderbaar als Gij te allen tijde de geschiedenis der menschheid, — en in 't bijzonder die van Uw volk Israel — geleid hebt, zoo is Uw alvermogend wereldbestuur ook merkbaar in de ons omringende Natuur.

Lang en duister was de Winter onzer voorouders in Egypte de ijskorst van wreede verdrukking, de meedoogenlooze, koude wreedheid dreigde hen te verpletteren en de duistere nacht van eigen machteloosheid en ellende omhulde hun geest met zwarte wolken. — Gij echter, God der trouwe, gedacht het verbond, dat Gij met hunne vaderen Abraham, Izak en Jacob gesloten hadt, en voerdet hen uit slavernij tot vrijheid, uit verdrukking tot helder licht. — En — zooals gij dit den eersten Aartsvader hadt toegezegd, — Israel is een groot volk geworden, en uit dat volk sproot de algemeene erkenning van Uwen heiligen naam, zoodat die over de geheele aarde verbreid werd en alle volken der aarde zich tot U wenden. Dáárom, o Heer, viert ons dankbaar hart te Uwer eere heden het Bevrijdingsfeest.

En wanneer wij het oog vestigen op onze dagen en het leven, dat ons omgeeft, o, dan viert ook onze ziel een Bevrijdingsfeest, en looft verheugd Uwe eeuwige, weldoende wonderkracht. — Lang en duister was de winter, dien wij pas doorleefd hebben; star en koud als ijs lag de aarde voor ons, ontdaan van de heerlijkheid, waarmede Uwe goedheid haar getooid had. Toen hebt Gij opnieuw Uw gebiedend bevrijdingswoord gesproken, en wederom herleeft de Natuur om ons heen, en wederom ontwaakt de blijde erkenning Uwer liefde en almacht in ons gemoed, en al wat leeft viert feest te Uwer eere, Gij, die boeien verbreekt en banden slaakt!

Zoo moge het ook O machtige Verlosser! Uw wil zijn, ons te allen tijde te bevrijden van alles wat ons ter neder drukken

of beangstigen kan. Bevrijd ons van de banden der onrechtvaardigheid en dwaasheid; bevrijd ons uit de boeien van ongeluk en lijden, zoo vaak die ons bedreigen, opdat wij U steeds met loffiederen en vreugdezangen mogen danken voor de verlossing onzer voorouders en de vrijheid o n s geschonken, tot heil en bloei van 't oude, onvergankelijke Israel. Amen.

Op het Wekenfeest.

„Gedenkt de Leer van Uwen dienaar Mozes."

Bron aller wijsheid! Gij, mijn God, die het menschdom Uwe heilige Leer geschonken hebt, — ook i k wil U danken, wijl ook ik deze Leer ontvangen mocht. Dáárom zij heden, op dit feest der Wetgeving mijne aandacht gewijd aan de Geboden, die Gij op Sinai verkondigdet onder het schetteren der bazuinen, wier klank blijft nagalmen in elk „luisterend" oor, zoolang nog een mensch op aarde zal leven!

Het was Uwe bedoeling, o Heer, dat de menschen niet langer in duisternis zouden omdoolen; dat het licht der waarheid hen zou beschijnen en hunne gezichtskring zich zou verruimen vèr boven tijd en vergankelijkheid. Gij wildet hen leeren, dat niets van alles wat ontstaat en vergaat een waardig doel hunner aanbidding kan zijn, en Gij deedt dit met de woorden: *„Ik ben de Eeuwige, uw God!"*

Het was Uwe bedoeling, dat de menschen zich niet te gering zouden achten om het verhevenste te kunnen bereiken; dat zij niet zouden meenen: „De Almachtige is te groot en te hoog verheven voor mijne vereering; tusschen Hèm en mij staan millioenen dingen, die macht over mij hebben en boven mij bestaan; waarom zou ik al deze natuurkrachten, al die wonderbare verschijningen aan den hemel zoowel als op aarde niet aanbidden?" Of dat zij niet zouden zeggen: „De Alomtegenwoordige, Onlichamelijke is m ij te onbegrijpelijk, daarom zal ik mij Hem in beeld voorstellen" —, deswegens spraakt Gij: *„Gij zult geen andere goden voor Mijn aanschijn hebben!"*

Het was Uwe bedoeling, dat de menschen, niettegenstaande hunne overtuiging: „dat Gij hen nabij zijt," en er geen wezen tusschen U en hen bestaat, zich evenwel met alle kracht hun-

ner ziel tot U zouden opheffen, en Uwen heiligen naam zouden uitspreken, alsof Uwe heerlijkheid ooit met menschelijke glorie kan worden vergeleken; — en daarom spraakt gij: *„Gij zult den naam van den Eeuwige, uwen God, niet ijdel uitspreken!"*

Het was Uwe bedoeling, dat de menschen U zullen vereeren als de Schepper van het Heelal, die alles door Zijn scheppingswoord uit het n i e t te voorschijn riep, en die alle krachten der natuur onophoudelijk en in alle eeuwigheid bestuurt en regelt, en het was Uw wensch, dat aan deze gedachte een dag zou worden gewijd, die aan de voltooiing van Uw scheppingswerk herinnere en hen doe gevoelen, dat G ij het zijt, die voor hen zorgt, en alleen d o o r U hun werk kan gedijen, — en Gij spraakt het uit in het woord: *„Gedenk den Sabbatdag om dien te heiligen!"*

Het was Uwe bedoeling, dat er *liefde* heersche onder de menschen, en Gij kweektet haar in hun hart, opdat zij de grondslag zou zijn van alle menschelijke braafheid en deugd; en het was Uw wensch, dat de mensch haar aanzijn en macht nimmer zou verloochenen; dáárom schiept Gij op aarde een zichtbaar beeld van Uwe eigene liefde in het menschelijk hart, en gij spraakt dit uit in het woord: *„Eer uwen vader en uwe moeder!"*

Het was Uwe bedoeling, dat er *vrede* heersche onder de menschen; dat de een zijn kracht niet zou misbruiken om den ander aan lichaam of bezit te schaden; dat de sterke niet de heer zij van den zwakke, de machtige den krachtelooze niet vernietige, en dáárom luidde Uw woord: *„Gij zult niet moorden!"*

Het was Uwe bedoeling, dat er *onschuld* heersche onder de menschen, dat zedelijkheid en zelfbeheersching hen veredele; dat de band van liefde en trouw de menschen tot gezinnen vereenige en dat het gezin tot voorbeeld diene voor de vereeniging van a l l e menschen en daarom spraakt Gij: *„Gij zult niet echtbreken!"*

Het was Uwe bedoeling, dat er *eerlijkheid* en *vertrouwen* heersche onder de menschen; dat de een niet onrechtmatig geniete, wat de ander verworven heeft; dat boosheid en list zich niet verrijken ten koste van vlijt en rechtschapenheid; dat geweld niet ga boven recht, en dààrom geboodt Gij: *„Gij zult niet stelen!"*

Het was uwe bedoeling, dat de *logen* verbannen en veracht

zij onder de menschen; dat de lasteraar den naam van den onschuldige niet bekladde, de gerechtigheid niet door den sluier van het bedrog aan het oog onttrokken worde, de brave beveiligd blijve voor de listen en lagen van den huichelaar, en dáárom spraakt Gij: *„Gij zult geen valsche getuigenis afleggen tegen uwen naaste!"*

En het was Uwe bedoeling, dat de mensch *zorgvuldig acht geve op zich zelven*; dat hij zelf de bewaker zijner deugd zou zijn, opdat de kwade hartstochten hem niet overheerschen en hij niet ten prooi worde aan genot- en hebzucht, maar zijn eerlijk verworven deel in tevredenheid geniete en goed stichte naar zijn vermogen, en Gij spraakt dit uit in het woord: *„Gij zult niet begeeren... wat uwen naaste toebehoort!"*

Dit zijn Uwe heilige *tien geboden*, o God, die Gij ten aanhoore van Uw volk Israel, der menschheid tot heil, van Sinai's top verkondigd hebt! — Wees mij genadig en geef mij kracht en wil, om ze uit te oefenen al de dagen mijns levens. Amen.

Op den 1en en 2en dag van het Loofhuttenfeest.

Heer der wereld! — Gij, die ons in Uwe heilige Leer geboden hebt, zeven dagen het „Oogstfeest" te vieren en daarop den palmtak, met mirten en beekwilgen saamgebonden, ter hand te nemen en dien te vereenigen met de liefelijk geurende vrucht van den cederboom, teneinde daarbij U ter eere het jubelend *Hallel* aan te heffen, — Gij hebt tevens bepaald, dat dit Oogst- en Vreugdefeest tegelijkertijd een Herinneringsfeest voor ons zij, opdat, zooals Gij het in Uwe Leer uitdrukt: „de latere geslachten zullen weten, dat Ik de kinderen Israels in hutten heb doen wonen, toen Ik hen uit het land **Egypte** voerde, want Ik ben de Eeuwige, uw God.

En deze omschrijving van het Feest, deze herinnering aan gemeld historisch feit is de schoonste opwekking tot viering van het Oogstfeest. Wij hebben Uwe vaderlijke liefde erkend in de gaven, die de natuur ons op Uw bevel aanbiedt, en thans moeten wij ook tot de onwrikbare overtuiging komen, dat Gij boven de natuur verheven zijt en dat hare wetten door U alleen zijn vastgesteld.

De winter nadert met rassche schreden, en wij, althans de

meesten onzer, koesteren geen vrees; want wij hebben voorraad ingezameld voor het onvruchtbaar jaargetijde, en beschutten ons in onze woningen tegen den te verwachten storm, de sneeuw en de koude. — Geheel anders was het met onze voorouders gedurende hun zwerftocht door de woestijn. Dáár was noch zaad noch oogst, en slechts zelden een waterbron. Maar de reizigers in de woestijn leden geen gebrek!... Gij hebt ze gevoed met Uw hemelsch brood; Gij gaaft het Manna om hen te voeden, en stildet aldus veertig jaren hun honger, terwijl op Uw bevel de harde keirots in een levenwekkende waterwel veranderde. En zij bewoonden noch dichte huizen, noch veilige woningen, want zij waren zwervelingen in de wildernis; — en tòch waren zij veilig, tòch kon hun geen onheil genaken, want zij werden beschut en beschermd door Uwe vaderlijke liefde!

En als het oneindig verheven Wezen, wiens woord machtiger is dan alle wetten en krachten der natuur, wiens bescherming alleen ons bestaan op de aarde mogelijk maakt, zouden ook alle latere geslachten U vereeren.

O, wij zouden slecht en dwaas zijn, zoo ook *wij* dit niet erkenden! Ons gansche leven hier op aarde is niet anders dan een tocht door de woestijn. De krachten der natuur zijn slechts ten deele *voor* ons... in menig opzicht zijn zij ook *tegen* ons. Onbewust worden wij door duizenden gevaren bedreigd; — Gij echter, o Heer, beschermt ons en Uwe beschikkingen voor onze veiligheid zijn niet minder wonderbaar dan die, welke Gij tot heil onzer voorouders hebt getroffen. Immers ons eigen lichaam is slechts een broze hut, die door elk onweder en elk noodlottig toeval kan worden vernietigd, zoo Gij niet Uwe liefde „als een beschuttende tent over ons uitspreidt!"

Gij hebt echter gezegd: „In hutten zult gij wonen, evenals uwe voorouders in hutten gewoond hebben"... en tòch zonder vrees uwen tocht vervolgen, — want: *„Ik, de Eeuwige, ben uw God!"*

En zóó is het gebleven tot op dezen dag. Ook het leven van ons volk was een zwerftocht gedurende duizenden jaren, door de dorre woestijn van onverdiende haat en vervolging; maar Uwe hand heeft ons te allen tijde voor ondergang behoed.

Voor al deze genade, deze eindelooze liefde dank ik U heden oprecht en innig, mijn God, mijn Steun en Troost. Amen.

Op het Slotfeest.

Mijn God en Vader! De feestpalm is uit de hand gelegd, de loofhut is verlaten; deze zichtbare voorstellingen onzer feestelijke overdenkingen zijn niet meer verbonden aan de viering van dezen dag. In korte woorden hebt Gij ons onzen plicht voor heden voorgeschreven: „En op den achtsten dag zult gij een plechtige feest-verzameling houden, hij zal u een Slotfeest zijn!"

Ik besef den zin van deze opdracht; zij eischt van mij, dat ik aan het slot der heilige feestdagen de gevoelens, die de schier geëindigde maand *Tischrie* in mijn hart heeft opgewekt, nog eenmaal behoor te overdenken, om het gewin, dat mijn geest daarin „verzameld" heeft, als b l ij v e n d goed mèt mij te nemen in het thans wachtend dagelijksch leven...

Het heilige N i e u w j a a r s f e e s t heeft mij U, o God, doen aanbidden als den alwetenden Rechter, wien alle handelingen der menschen en zelfs hunne geheimste gedachten bekend zijn. Voor dezen Rechter, die hart en nieren proeft, kan geen logen stand houden, is alle bedrog vergeefsch, en geen schijn kan voor Hem de waarheid verbergen.

Uit alle overdenkingen, die mij op genoemd feest bezielden, moest de overtuiging ontstaan, dat de mensch slechts dàn verstandig handelt, wanneer in elk oogenblik zijns levens het bewustzijn in hem leeft, dat God zijne wegen kent en zijne daden begrijpt. — Hoe zou de mensch van het pad der deugd kunnen afwijken, als hij n o o i t vergeet, dat hij den Alwetende rekenschap zal moeten geven van al zijn doen en laten!

Daarna heeft de G r o o t e V e r z o e n d a g met zijn machtigen indruk op het Joodsch gemoed, mij God, den Heer, doen aanbidden, als de God der genade, die de zonden der menschen vergeeft, zoo zij Hem met oprecht berouw om vergiffenis smeeken. Maar dat berouw moet met streng zelfonderzoek gepaard gaan, opdat de mensch zich bewust worde van het verschil tusschen dàtgene, wat hij verrichten k a n en wat hij in werkelijkheid verricht. Wij moeten tot de overtuiging komen, dat de neiging tot het kwade n i e t tot de noodzakelijke natuurwetten, waaraan de mensch onderworpen is, behoort, maar dat het veeleer in o n z e macht ligt het goede te doen en het kwade te ontvlieden.

Uit alle overdenkingen, die mij op genoemd feest bezielden.

moest de overtuiging ontstaan, dat streng zelf-onderzoek het beste middel is, om den afgedwaalde het bijster geworden spoor aan te wijzen, en het beste voorbehoedmiddel tegen de vijandige macht der verleiding... Hoe zou de mensch van het pad der deugd kunnen afwijken, wanneer hij bij al zijne handelingen zich steeds afvraagt, of alleen de neiging van het misleide hart hem drijft, dan wel of verstand, zedelijkheid, deugd en godsvrucht zijne handelingen besturen!

Vervolgens heeft het verblijdend Loofhuttenfeest mij God, den Heer, doen aanbidden, als de liefderijke Vader die voor al Zijne schepselen zorgt, die hun zaad en oogst, vruchten en lafenis schenkt, opdat het hun nooit ontbreke aan 't geen zij behoeven, en zij bovendien gerust van al het goede en schoone, dat de aarde biedt, kunnen genieten, opdat hun hart vroolijk zij; die ook in tijd van nood den mensch bijstaat, en Zijne goedheid nooit afwendt van hen, die op Hem vertrouwen...

Uit alle overdenkingen, die mij op dàt feest bezielden, moest de overtuiging in mij ontstaan, dat onze vreugde Gode welgevallig is. Hoe zou ook de mensch het pad der deugd kunnen vinden, hoe zou hij kunnen bijdragen tot het geluk zijner medemenschen, als hij slechts met droeven blik door het leven schrijdt, de aarde slechts als een „tranendal" beschouwt, als hij aan vreugde niet de voorkeur geeft boven droefheid, als hij deugd niet stelt boven ondeugd en liefde niet boven haat!

Dit zijn de leeringen, die het gewin vormen, dat ik uit deze feestmaand wil medenemen in het thans wachtend dagelijksch leven met zijne beslommeringen: dat God al mijne wegen kent en dat ik Hem rekenschap verschuldigd ben; dat streng zelfonderzoek het beste behoedmiddel tegen zonde is, en dat het Gode welgevallig is, dat ik mij met mijn bestaan op aarde verheuge en in het helder bewustzijn Zijner liefde, welgemoed en vroolijk leve, en vreugde verbreide in mijne omgeving.

Geef Gij, mijn God, mij daartoe Uwe hulp en zegen. Amen.

Op het Vreugdefeest der Wet.

Algoede God! Gij hebt ons omtrent Uwe heilige Leer geboden: „Zij zal niet wijken uit uwen mond en uit den mond uwer nakomelingschap in eeuwig-

heid!" en juist dààrom maken wij ons de gelegenheid, waarbij wij de voorlezing van Mozes' Leer opnieuw voleindigd hebben, ten nutte, om terstond weder met het Begin aan te vangen. En al moge dit slechts een uiterlijk ceremoniëele plechtigheid zijn, zoo is het *voor elke Joodsche vrouw* evenzeer als voor den man eene aanwijzing, dat de lust en het verlangen om zoo veel mogelijk en al meer en meer kennis te maken met dit kostbare kleinood, door Uwe genade aan Israel toevertrouwd, ons voortdurend moet bezielen en wij geene gelegenheid mogen verzuimen, om ons zelve daarin te bekwamen, noch onzen steun mogen onthouden aan Vereenigingen of Genootschappen, die gewijd zijn aan de bestudeering van Gods Woord, waaruit altijd weer opnieuw troost, levenswijsheid, ja zelfs genot geput wordt!

En dit is ook de beteekenis onzer huidige vreugde: dat ons in de Thora een eeuwige, onuitputtelijke bron van zegen is geschonken, die milder vliet, naar mate wij steeds méér onzen dorst naar kennis daaruit lesschen.

Doch deze dag wekt ook nog een andere gedachte in ons op. Evenals een verheven meesterwerk uit het rijk der tonen, dat nu eens ernstig en plechtig, dan weder stormachtig bruisend, — nu eens zacht en streelend, dan weder toornig en ontzettend, maar steeds in denzelfden heerlijken vorm in de verschillende nuanceeringen tot ons gesproken heeft, — evenals een zóódanig kunstwerk uit het gebied der toonkunst ten laatste eindigt in zacht en bevend klagen, — zoo besluit ook op heden de inhoud van het Boek der boeken met het verhaal van het verscheiden van den edelste der menschen, den grootste der Profeten. Maar ook dit treurige slot-accoord bevat nog een verhevene, onschatbare les der wijsheid. Mozes, de man Gods, die zijn leven en streven ten offer bracht aan het welzijn van zijn volk, — hij ziet het doel van zijn streven van verre, hijzelf geniet geen enkele vrucht van zijn trouwen, moeitevollen arbeid. Van den top des bergs (Nebo) staart hij naar het land, waar zijn volk zal intrekken; hij echter wordt opgeroepen naar het Rijk der zaligheid. — O God! Laat dit leven en dit sterven mij tot leering strekken! Niet het genot — maar de edele daad zij het doel van ons streven. Nuttigen arbeid verrichten, dàt alleen heet leven. Het pad der deugd voor anderen effen maken, dàt heet: het ook zelf bewandelen! Het streven mijner ziel zij niet: over anderen te heerschen en boven anderen te schitteren, — maar wel, om een

voorbeeld te zijn voor anderen in edel willen en werken, om eindelijk in het uur van scheiden uit dit leven, het bewustzijn mede te kunnen nemen in de eeuwigheid, geen kracht, die de Schepper mij geschonken heeft, misbruikt of verwaarloosd te hebben, doch haar te hebben aangewend tot welzijn der menschen en ter eere van mijnen God.

Moge ik geheel mijn volgend leven een waardige leerlinge zijn van den grooten Meester, wien nooit een Profeet geëvenaard heeft, die de Heerlijkheid Gods van aangezicht tot aangezicht heeft aanschouwd. Amen.

Op den 1en dag der *Selichoth* dagen.

Almachtig Opperheer! De ontzagwekkende dagen, — waarop Gij de handelingen en gedachten der menschen zult onderzoeken en oordeelen, zijn in aantocht. Met dezen morgen beginnen voor ons de dagen van berouw en boete, die den heiligen Nieuwjaarsdag voorafgaan, en door ons vooral aan zelfonderzoek en gebed behooren gewijd te zijn. Wanneer ik let op Uwe grootheid en rechtvaardigheid, en daarbij denk aan mijne nietigheid en mijn zondig bestaan, dan is mijn hart ontsteld, en terwijl mijn ontwaakt geweten berouw en goede voornemens in mij doet ontwaken, — gedachten die helaas! àl te dikwijls door ijdelen waan op den achtergrond werden gedrongen! — oefent de ernstige stemming, waarin ik mij thans bevind, haar goddelijken en weldoenden invloed op mij uit, en geeft mij moed en kracht om mijn hart in het gebed voor U uit te storten.— Het vast geloof in God en de wonderbare, zegenrijke daden, die Hij voor het menschdom, en in het bijzonder voor Israel verricht heeft, doen in mij een onweerstaanbaar gevoel van dankbaarheid ontwaken, dat mij dwingt de zonde te verachten, en mijn leven aan den dienst van God te wijden. Zoolang ik echter niet het onwrikbaar geloof bezit in Gods genade, om dààrvan de goedertierende vergiffenis mijner zonden te verwachten, zal het mij aan den moed ontbreken, om den strijd tegen de verleiding te aanvaarden, omdat ik dan de noodige bezieling en geestkracht daarvoor zal missen. En deze volledige overtuiging en vaste zekerheid kan ik alléén deelachtig worden door geloof in God, en door de belofte des Al-

lerhoogsten, dat Hij niet onverbiddelijk is en „dat Hij zonde, overtreding en misdaad vergeeft." (Exodus 34:7.)

Doch dat geloof veronderstelt tevens het vurig, hartgrondig verlangen naar algeheele en volkomene kwijtschelding, niet alleen de kwijtschelding van verdiende straf, maar vóór alles die van het misnoegen, dat ik door mijne zonden bij God heb opgewekt; de herwinning van Uwe gunst, o mijn God, die Gij mij door mijn eigen toedoen hebt onttrokken. En dit verlangen kan alleen opkomen in een hart, dat gevoelt, dat tegen U te zondigen, zóó slecht is, dat het door geen straf, — hoe zwaar ook, — kan worden geboet; in een hart, dat treurt en jammert over zijne afdwalingen in zulk een mate, dat het zich zelf om zijne afdwalingen veracht! Ik beloof, dat een zóódanig verlangen mij zal bezielen. Help mij daartoe, o God; sterk mij in mijn goed voornemen, opdat ik het waardig zij en het ten volle ten uitvoer brenge; opdat ik duidelijk moge inzien en begrijpen, „hoe slecht en ellendig het is, den Heer, mijn God, te hebben verlaten." (Jerem. 2 : 19).

En evenzeer als berouw en boetedoening heden vóór zonsopgang de slaap van onze oogleden hebben doen wijken, (teneinde ons naar het bedehuis te spoeden), om U te aanbidden, zoo moge het ook Uw wil zijn, deze gevoelens in ons te bestendigen, en ons te allen tijde met ijver en geestkracht te bezielen, om de deugd te behartigen en onze hartstochten te bedwingen; opdat wij al meer en meer ontvankelijk worden voor het goede en edele, ontvankelijk voor al wat U welgevallig is. Mogen de redenen mijns monds en de overdenkingen mijns harten U steeds behagen, mijn God, mijn Steun en Verlosser. Amen.

Op het Nieuwjaarsfeest.

Almachtige! Zoo vaak ik nadenk over mijne verhouding tot U, zoo dikwijls ook vervult het besef Uwer oneindige grootheid en eeuwigheid tegenover mijne nietigheid en vergankelijkheid mijne ziel met ootmoed en vreeze; — maar het bewustzijn Uwer liefde hergeeft mij dan den moed, niettegenstaande mijne broosheid — voor U, o Vader, als Uw kind mijn hart uit te storten in het gebed.

Dit is mijne ware verhouding tot U, en in het volle bewustzijn daarvan, wil ik ook thans de gedachten en wenschen mijns

harten voor U openbaren, zooals een kind zich vol vertrouwen met de bekentenis zijner gewaarwordingen tot zijnen vader wendt, thans nu de hoogste ernst wijding aan mijne woorden moet geven, thans nu het licht uwer zon niet slechts een nieuwen dag, — maar tevens een nieuw jaar begroet.

Wat is een jaar voor U, o Eeuwig Levende? „Duizend jaren zijn voor U gelijk aan den dag van gisteren, die snel voorbijging!" — Wat is echter een jaar voor mij? — Een groot deel van mijn leven! — *„Want de dagen onzer jaren — hunne som is zeventig jaar, en ten hoogste tachtig jaren."* — Dààrom ook gaat de wisseling der jaren voor geen denkend wezen onopgemerkt voorbij, maar verneemt zijn geest alsdan de vermaning: „Sta stil, gij pelgrim, op de levensreis; sta stil en zie om u heen!"

En zoo werp ook ik thans een terugblik op de dagen van het vervlogen jaar. Menigeen daarvan is heengegaan, en treedt niet buiten de andere op den voorgrond; wat er op geschiedde, is uit mijn herinnering verdwenen; daarentegen heeft menigeen er van zich diep in mijn geheugen geprent en een blijvende gedenksteen opgericht op het pad mijner herinnering; alle hebben zich echter aan elkander gevoegd gelijk de schakels eener keten, die afgeloopen is van het rad van mijn aardsch bestaan. Opnieuw heb ik den ernst des levens meer erkend, en nieuwe wijzigingen zijn ingetreden in mijn streven en mijne neigingen; nieuwe ondervindingen hebben mijne wereldbeschouwing veranderd. En uit deze wijzigingen en veranderingen is al meer en meer het bewustzijn ontstaan: dat er slechts één geluk op aarde bestaat, dat waardig is ons zwoegen en streven, en wèl: een gerust geweten, een rein gemoed, dat U, o Rechter der gansche aarde, vrijmoedig durft naderen!

Veel goeds heb ik in de dagen van het afgeloopen jaar mogen ondervinden. Onophoudelijk heeft de liefde der mijnen (van mijn man, kinderen, ouders), mijn hart verkwikt; vaak heb ik mij des avonds ter ruste begeven met zoete zelfvoldoening na vervulden plicht; dikwijls ben ik in de gelegenheid gesteld geworden, het hart mijner medemenschen te verblijden; meermalen heb ik met vreugde opgemerkt, hoe de geheele menschheid voortschrijdt op de baan van de erkenning Uwer almacht, en heb ik vooral als dochter Israels met trots waargenomen, hoe mijn volk zijne bestemming niet verloochent, om alle natiën voor te lichten op den weg van Godserkenning en beschaving... Maar, ook veel smartelijks viel

mij in het afgeloopen jaar ten deel. Ach, God, Gij weet het! — Niet altijd was mijn hoofd vrij van zorgen, mijn hart vrij van verdriet! Vaak naderde mij het gevaar, dat grimmig en dreigend de hand uitstrekte, om mij tevredenheid en blijmoedigheid, en ach ook den vrede, — die grootste schat der huiselijke samenleving, — te ontrooven! Dikwijls zag ik leed in mijne omgeving en ontbrak mij de macht het te lenigen; meermalen zag ik boosheid in mijne nabijheid, en kon haar het voortgaan niet beletten; vaak zag ik mijn evenmensch gebrek lijden en kon ik zijn leed niet verzachten! Dikwijls ook zag ik het gebouw van mijn eigen wenschen en verlangen in puin storten, en nòg vaker moest ik de dwaasheid mijner wenschen erkennen en kon ik ze evenwel niet uit mijn hart verbannen! Alles hebt Gij, mijn God, echter zoo gewild, en door Uwe genade hebt Gij mij in het leven behouden, zoodat ik U op dezen *ontzagwekkenden dag* ook voor deze beproeving slechts kan danken.

En thans richt ik mijn blik ook op de dagen van het komende jaar..... Doch mijn zwak, sterfelijk oog ziet slechts een dichten nevel, waarmede Gij in Uw Alwijsheid de toekomst voor het menschelijk oog omsluiert, en deze nevel der onwetendheid leert ons meer dan alle betrachting der zichtbare zaken, dat wij aan *U* alleen onderworpen, *U* alleen ons lot moeten toevertrouwen, en wij enkel en alleen het recht hebben, in ootmoed en diep ontzag U om geluk voor ons en de onzen te smeeken.

Daarom smeek ik U, mijn goede Hemelsche Vader, bij den aanvang van dit jaar om Uwe genade voor mij (en mijne dierbaren) gedurende al zijne dagen.

O, liefderijk God! Verleen mijnen geest het begrip en mijn hart den wil, om het goede te vinden en de deugd te beoefenen. Behoud mij (en de mijnen) in gezondheid naar lichaam en ziel; sta al mijne geliefden steeds ter zijde en laat Uwe liefde zich dagelijks aan ons openbaren; behoed ons voor smarten en houd elke verleiding vèrre van ons verwijderd. Vergeef ons onze zonden en beziel ons met toegevendheid, opdat ook wij een zacht oordeel vellen over de tekortkomingen onzer naasten. Op *U* wil ik hopen; op *U* wil ik mij geheel verlaten; Gij waart mijn Beschermer en Gids tot op dit uur. O wil dat ook zijn in den vervolge, mijn God en Vader. Amen.

Vóór het blazen op de bazuin.

Wederom is het plechtig oogenblik aangebroken, dat ons in de klanken van den schofar zal verkondigen, dat Gij, o God, de Koning der koningen zijt in alle eeuwigheid; dat Gij, o Eeuwige, de Rechter zijt, die alle schepselen daagt voor Uwen troon, om hen te oordeelen naar Uwe rechtvaardigheid; dat Gij, o God, de Meester zijt, die op Sinai den weg hebt aangewezen, die tot de waarheid voert.

Nog zwijgt de bazuin, en indrukwekkende stilte vergunt mij, de kracht van mijn geest en de gewaarwordingen mijns harten op te roepen tot het juiste begrijpen van deze verhevene gedachten. Ja, ik wil mij tot U wenden in 't gebed; mij voor U in het stof nederbuigen, en al mijn denkvermogen tot *U* bepalen, mijn Koning, Rechter en Meester!

God, Gij alleen zijt Koning in alle eeuwigheid! Wat is aardsche macht, wat is menschelijke grootheid? — Noch de aarde, noch de hemel en evenmin de hemelen der hemelen of de ruimte van het heelal, omvatten den verblindenden glans Uwer heerlijkheid. — Noch Uw bevel, waaraan de wereld gehoorzaamt, noch Uw woord, waaraan de heirscharen des hemels onderworpen zijn... alleen *Uw Wil* is het, o Ontzag'lijk Koning! Waar is een wil, die den Uwen trotseert? Waar is eene werkzaamheid, die Gij niet geordend hebt? Waar is eene ruimte, die buiten het gebied van Uwe almacht is gelegen? Waar is een begin, dat *U* voorafging, — waar een einde, dat Uwe eeuwigheid begrenst? Gij zijt boven ruimte en tijd verheven. — Ja, Gij, God alleen, zijt de Almachtige, Gij alleen zijt *Koning*, Gij alleen regeert, hebt geregeerd en zult regeeren van eeuwigheid tot eeuwigheid!

Gij alleen zijt Rechter!

Vergeefsch is al mijn streven om de grootheid des Verhevenen te begrijpen; keer daarom terug, mijn geest, tot den kleinen aardbodem en loof God als de Onzichtbare Alziende!— Ja, voor Uwe alwetendheid is niets verborgen. Gij kent alle wezens en al hunne daden; — Gij kent ook mij in mijne broosheid. Voor U is mijn ziel een open boek en de geheimste gedachten mijns harten zijn U bekend. Wanneer ik mijn blik vestig op Uwe wijde wereld, dan zijt Gij voor mij onbereikbaar, maar ik gevoel Uwe nabijheid, wanneer ik mij slechts tot mij zelf bepaal. Als de begeerten en lusten in mij strijden, als

de deugd en zonde in mij om de heerschappij kampen, dàn gevoel ik, dat ik de *vrije wil* niet verkregen heb ten dienste der hartstochten, maar als wapen t e g e n hen, opdat ik kunne stand houden voor het alziend oog mijns Rechters, wiens vonnis mijn lot bepaalt! Wil daarom, o God, mij rechten naar de oneindige grootheid Uwer genade en niet naar de bekrompenheid van mijn geest en mijne vatbaarheid voor de zonde.

God, Gij alleen zijt Meester!

Al zoude ik ook met de uiterste kracht van mijn wil mijn deugd wenschen te regelen naar mijn verstand, dan zou ik tòch in het duister dwalen. Dit wildet Gij echter voorkomen en daarom hebt Gij mij in Uwe heilige Leer het pad der deugd afgebakend. Gij hebt der geheele menschheid Uwen wil op Sinai verkondigd. Uw wil zij dus mijn wet en in Uwe Wet wil ik mijne wijsheid zoeken!

O moge ik ook thans die wijsheid verwerven, om de goddelijke beteekenis van het bazuingeschal naar waarde te schatten. Vreemd klinkt het schetterend geschal van den *ramshoorn* in mijne ooren, als een echo uit overoude tijden, als wilde het mij van de wonderen verhalen, die Gij, o God, in de dagen der oudheid aan mijne voorouders hebt bewezen en tegelijkertijd spreekt het tot alle geslachten in een taal, die voorttrilt in het oor der ziel: *„Ontwaak, o sluimerende menschelijke geest, ontwaak! Menschelijk hart verhef u! De Rechter der gansche aarde roept u; Hij is u nabij! Huldig uwen Koning, beken uwe tekortkomingen aan uwen Rechter, aanbid en dank uwen verheven Meester!"* Amen.

Gedurende de 10 Bekeeringsdagen.

Eeuwige Rechter van het Heelal! Gij, die onzichtbaar voor het oog der stervelingen op den zetel der gerechtigheid troont en het binnenste onzer harten doorgrondt, zie met mededoogen op mij, Uwe dienstmaagd, neder, die haar vol gemoed voor U wil uitstorten; die hare betraande oogen tot U omhoog richt en hare handen smeekend tot U opheft, dat Gij haar smeekgebed moget verhooren.

De heilige Dag des gerichts, — waarop voor ons het nieuw godsdienstig jaar begint, — is voorbij; wij hebben de geluiden

van de bazuin vernomen, hare schetterende tonen hebben onze harten met heiligen ernst vervuld. Wij hebben den dag der herinnering plechtig gevierd en daarop eene gedachtenis gewijd aan zoo menige met hem verwante gebeurtenis uit Israels historie; maar bovenal hielden wij de gedachte levendig: dat wij daarop door U beoordeeld en geoordeeld werden. En thans bevinden we ons in de ernstige dagen van berouw en boetedoening, van zelfonderzoek en bekeering, die den heiligste der dagen, — ons door Uwe vaderliefde geschonken, — voorafgaan, opdat wij daarop rein van zonden voor U mogen verschijnen. Dit zijn de dagen der bekeering. Dààrop moeten wij met een zoekend oog in ons verleden staren. Wij moeten al wat wij in het afgeloopen jaar ondernomen of beraamd hebben, voor onzen geest terugroepen; wij moeten op de weegschaal van ons geweten nagaan, of wij volgens Uwe wetten en voorschriften gehandeld hebben, of niet. En dit alles, opdat wij mogen erkennen, waarin wij gedwaald of misdreven hebben, de afwijking oprecht en nederig belijden en ons ernstig voornemen, onzen levenswandel te verbeteren. De dagen, die ons, — toegerust met deugd en weldadigheid, — den heiligsten dag des jaars tegemoet voeren, brengen ons er toe, een beroep te doen op Uwe vaderlijke gunst en ontferming, zij dringen ons tot ernstige pogingen om Uwe vergiffenis te verwerven, en in Uwe liefde te worden opgenomen.

Helaas! Ik heb mijn hart, mijne gedachten, mijne denkbeelden onderzocht, doch kon slechts luttel goeds en weinig edels daarin ontdekken. — Ik vond het verterend vuur van ongebreidelde hartstochten en wufte begeerten; ik vond haat, nijd, afgunst, wraakgevoel en ondeugd in ruime mate, maar ach, hoe weinig vroomheid, zelfverloochening en ware weldadigheid! En met een zóó schamel toegerust hart moet ik op den Dag der verzoening voor U, mijn God, verschijnen, „wiens oogen geen ongerechtigheid willen aanschouwen!" (Hab. 1 : 13.) Helaas! Ik heb mijn doen en laten onderzocht, en ik bevind, dat ik Uwe Wet niet tot gids, noch Uw wil tot leiddraad mijner handelingen heb genomen. Neen! Niet Uwe wetten naar de voorstelling mijner verwaten zinnen hebben mij geleid, de voorspiegelingen mijner zelfzucht waren mijn richtsnoer! En met dit verpletterende bewustzijn moet ik op den Dag der verzoening voor U verschijnen! — En tòch, niettegenstaande mijne groote en vele tekortkomingen, waag ik het, U te naderen, want Gij, o God, strekt Uwe genade uit over

hèn, die haar het meest behoeven; aan hèn, die geen aanspraak op Uwe vergiffenis kunnen maken, wordt zij door Uwe liefde geschonken, indien het hart des zondaars gebroken is door het bewustzijn van zijn schuld, en zijn geest bedroefd is wegens zijne overtredingen. Want niettegenstaande mijne onwaardigheid, hebt Gij, o God, vergiffenis en algeheele kwijtschelding toegezegd aan hèn, die met waarachtig berouw tot U opzien, en U met ernstig vroom gemoed beloven, hunne zonden en verkeerdheden na te laten. En deze liefderijke toezegging en die onbegrensde genade, die door alle geslachten heen de hoeksteen en het plechtanker van Uw volk Israel zijn geweest, vormen ook thans in den angst, die mij bevangt, mijn éénige hoop, mijn éénig vertrouwen! En Gij, o God, zult hèn, die al hun hoop en vertrouwen op U vestigen, nimmer verlaten.

O mijn God, wees mij genadig en verwerp mij niet uit Uwe liefde. Ik smeek U, leer mij den weg tot waarachtig berouw en boete kennen. Leer mij het pad der deugd te betreden en de baan van rechtschapenheid en godsvrucht te volgen. Beziel mij met moed en kracht, om mijne hartstochten te bedwingen en mijne begeerten te beteugelen. Zuiver mijn hart en mijne zinnen, reinig mijn geest en wil, opdat het nu en altijd mijn vurig verlangen zij, enkel en alleen voor de deugd te leven en mij Uwe liefde te verwerven.

Moge ik dus met eerbied, hoop en vertrouwen op den Grooten Verzoendag, als berouwvolle dochter voor U verschijnen, en U als mijn goedertierende Hemelsche Vader aanbidden. Amen.

Op den Grooten Verzoendag.

a. Op Kol Nidrei avond.

Ontzag'lijk Rechter van geheel de aarde! Met diepe ontroering wil ik op dezen heiligen avond mijn hart in 't smeekgebed voor U uitstorten, want meer dan ooit gevoel ik thans behoefte aan Uwe genade, aan Uwe vaderlijke liefde! — Mijn zoekend oog kan wèl ten hemel blikken, maar Gij alziend, doch onzichtbaar God, Gij zijt zóó oneindig groot, zóó onbegrensd verheven, zóó eeuwig en machtig, dat ik mij, tot *U* sprekend, zoo klein, zoo nietig, zoo gering gevoel, als de worm,

die kruipt in 's aardrijks schoot, als één enkele zandkorrel onder de milliarden aan den oever der zee! En wanneer ik daarbij denk aan de spanne tijds, die den mensch vergund is op de aarde door te brengen en die bij Uwe eeuwigheid vergelijk, dan gevoel ik, dat mijn aardsch bestaan gelijk is aan de schaduw van een voorbij snorrenden pijl en roep ik met koning David uit: „Wat is de mensch, dat G ij zijner gedenkt, des menschen zoon, dat G ij op hem let?!..."

En tòch, goede God, let Gij ook op m ij!

Gij beschermt mij en kent mijne lusten en lasten, mijn vreugd' en mijn leed, mijne behoeften en mijne wenschen. Dus zijt Gij mij nabij, en „Uw staf en Uw steun, zij strekken mij tot troost." — Dààrom moge het in Uwe oogen geene vermetelheid zijn, wanneer ik het in deze oogenblikken waag, U de wenschen mijns harten voor te dragen; immers „gelijk een vader zich over zijne kinderen ontfermt, zoo ontfermt G ij u over Uwe schepselen"...

O Vader, tot U wil ik smeeken. G ij alleen kunt mij (en de mijnen) leven en gezondheid schenken; G ij alleen kunt mijne ziel behoeden voor alle gevaren, die haar in de samenleving bedreigen. G ij alleen kunt mij bewaren voor droefheid en stil verdriet, en het staat alleen in Uwe macht, dat mijn werken niet vruchteloos, — mijn streven niet vergeefsch en mijn hoop niet ijdel zij! G ij alleen kunt mij voorlichten met het licht der waarheid, opdat mijn weg niet door duisternis, on- of wangeloof voere. G ij alleen kunt mij den moed verleenen om de zonde te trotseeren, en de kracht, om mijn hartstochten te bedwingen. En dit alles *wilt* Gij doen, zonder op o n z e tallooze tekortkomingen te letten. Immers, hoezeer wij alles van Uwe liefde vragen, kunnen w ij ons daarbij op geene verdiensten of deugden beroepen. „De neiging van 's menschen harte is boos," en Gij rekent het hem reeds tot deugd, wanneer hij met zijne zwakke krachten tegen de ondeugd strijdt.

Ach, liefderijke God, ook i k ben een zondige stervelinge. Ik wil echter geene verschooning trachten te zoeken in het vermelden der omstandigheid, dat mijne zonden hun oorsprong vinden in menschelijke zwakte. Ik weet, dat ik er niet voldoende naar gestreefd heb, om al mijne krachten te mijner verbetering aan te wenden. Ik heb n i e t altijd God voor oogen en in het hart gehad, en helaas maar al te vaak gehandeld, alsof aardsch genot en welvaart het doel van 't menschelijk leven zijn! In menig uur van 't afgeloopen jaar heb ik tegen beter

weten in de veredeling van mijn geest veronachtzaamd, doordien ik mijn hartstocht niet trachtte te bedwingen.

Vaak ook heb ik mijne vrouwelijke bestemming: „v o o r a n d e r e n n u t t i g t e z i j n," verloochend en diende ik slechts mijne eigenliefde en ijdelheid... O mijn God, ik gevoel met ontzetting, dat ik v e e l en z w a a r gezondigd heb!...

Maar, dàarom is mij dan ook deze dag zoo heilig lief en waard; dàarom erken ik hem als een der heerlijkste weldaden, waarmede Gij Uw volk Israel begiftigd hebt, omdat de Verzoendag verschijnt als een ernstige, doch deelnemende en troostende vriend, die tot ons spreekt: „Schep moed, o mensch, en wanhoop niet! Gij zijt wegens uwe zonden n i e t door God verlaten. Hij wil u oprichten uit het stof, Hij wil u met nieuw leven bezielen. Hij wil u reinigen van alle schuld en verlangt niets van u, dan waarachtig berouw en het vermijden van 't bedreven kwaad in het vervolg.

En zou ik niet met vreugde deze weldaad begroeten en a l mijn denken er aan wijden, om haar deelachtig te worden?

O zeker! — U, Eerbiedwaardige, met gevoelens van dank en lof te naderen, voor U mijne smeekingen en al wat mijn hart bezwaart uit te storten, mijne zonden te belijden met de belofte, voortaan naar Uwen wensch te leven, is mijn heilig voornemen op dezen Grooten Verzoendag, opdat ik, wanneer Uwe genade mij (en de mijnen) den volgenden doet beleven, met stille ziele-vreugde zal kunnen terugzien op een in den dienst van God, godsdienst en deugd doorleefden jaarkring! Wil mij dàartoe sterken, Almachtige God. Amen.

---

b. Op den Grooten Verzoendag, ('s ochtends).

„Wat zou ik zijn zonder U!"

God en Vader! Het doel van ons verlangen en smeeken op heden moge zijn, Uwe barmhartigheid en genadige liefde in te roepen. Deze bede wordt heden zeer dikwijls door ons herhaald en wij hopen innig, dat Gij haar liefderijk zult verhooren. Toch past het ons zeker daarbij te bedenken, dat wij U reeds s e d e r t l a n g daarvoor te danken hebben. Dàarom wil ik dan ook heden een terugblik werpen op de dagen, die vervlogen zijn; niet om daarbij aan m i j z e l v e te denken, maar alleen

aan U, o Heer en Uwe oneindige liefde en goedertierenheid, opdat mijne ziel U óók een dankoffer wijdde, als een zwakke uiting mijner diep gevoelde erkentelijkheid.

Ja, Gij zijt de God der liefde! — Wat zou ik zijn zonder U!

Ik behoef thans Uwe wonderdaden niet te roemen of omhoog te staren naar de stralende zon, die Uwe wereld verlicht; — ik behoef mij thans niet te verdiepen in de dagen der oudheid, om U als de Weldoener der menscheid te prijzen; — ik behoef thans met mijn geestes-oog de oppervlakte des aardbodems niet te overzien, om de tallooze getuigen te vinden voor de eeuwige, onveranderlijke waarheid, dat Gij de Alwijze en Algoede Verzorger van alle wezens zijt. Ik bepaal mij in mijne overdenking alleen tot mijn eigen, dagelijksch leven, en gevoel mij ook dààrbij onmachtig, om Uwe weldaden te tellen en de oneindige grootheid van Uwe liefde te schetsen. Wanneer in den vroegen morgen de slaap uit mijne oogen wijkt en ik verkwikt naar lichaam en ziel, mijne legerstede verlaat, dan vraag ik mij af: „Wie heeft voor mij en over mij gewaakt? Heb ik mij zelf tot nieuw leven opgewekt, heb ik zelf mijn oogen hun zienskracht hergeven, heb ik zelf mijne ooren weder vatbaar gemaakt voor de trillingen der geluiden, heb ik zelf mij voor eenig gevaar behoed, dat mij, die onbewust en gevoelloos ter neder lag, in stilte kon naderen? — Neen, mijn God, U zij dank! Dat hebt Gij gedaan, — wat ware ik dus zonder U!

En als ik mijn dagtaak begin en mijn hand de noodige kracht niet mist, om den op mij rustenden arbeid te volbrengen, mijn geest de opgedane ondervindingen daarbij in toepassing kan brengen en ik de voldoening smaak, mijn taak naar behooren te hebben volbracht, dan vraag ik mij weder af: „Wie heeft mij dat alles mogelijk gemaakt? Heb ik de gezondheid kunnen gebieden, mij niet te verlaten? Heb ik mijn geest gelast, gehoor te geven aan gezond verstand en rede? Heb ik zelf mijn hart vatbaar gemaakt voor de zoete zelfvoldoening van vervulden plicht?

Neen, mijn God, U zij dank! Dat hebt Gij gedaan, — wat zou ik zijn zonder U!

En wanneer ik mijn oog laat waren in den kring der mijnen, wanneer mijn hart de zaligheid gevoelt hen te bezitten, wanneer de liefde en teederheid (van mijne dierbare ouders, broeders en zusters) (van mijne geliefde kinderen) (van mijnen dier-

baren echtgenoot) mijn ziel doet juichen, dan vraag ik mij wederom af: Wie heeft mij al dat onschatbaar goede geschonken? Heb ik mij dat alles zelf verworven? Heb ik zelf door mijne wijsheid en deugd de zaligheid verdiend, bemind te worden en zelve te beminnen?

Neen, mijn God, U zij dank! Dat hebt Gij gedaan, — wat zou ik dus zijn zonder U!

En zoo zij dan, Algoede Vader, deze jubeltoon mijner dankbaarheid een der offers, die mijn hart U op dezen heiligen dag van verzoening aanbiedt! Dit zal voor mij de heiligheid van dezen dag verhoogen, door naar mijn zwakke krachten er toe bij te dragen, *Verzoening* voor mij en de mijnen te verwerven. Verzoend wil ik zijn met mijn God, verzoend met alle menschen, verzoend met mijn levenslot!

Alle ontevredenheid zij uit mijn hart gebannen, de blijde dank voor Uwe gaven kome er voor in hare plaats. Ik zal het zonde achten bij het genieten van het goede, naar beter te verlangen, want ik zal alles als het beste beschouwen, omdat ik alles, ja alles van Uwe liefde, mijn God, ontvang.

O, wil mij dan heden mijne bedreven zonden vergeven, mij voortaan voor ramp en onverstandige daden, voor zonde en schande bewaren en mij (en de mijnen) op heden schrijven en verzegelen in het Boek des levens. Amen.

---

c. Slotgebed voor den Verzoendag.

Mijn God en Vader! Reeds daalt de zon in 't westen en spoedt de dag ten einde en nòg volharden wij in 't gebed, nòg buigen wij ons voor U in het stof en smeeken U om genade en mededoogen. Ach, wil ons onze zonden vergeven en laat ons straks in onze dagelijksche omgeving en werkkring terugkeeren met het bewustzijn, dat de plechtige viering van dezen Dag der vergiffenis U welgevallig is geweest, en ons opnieuw nader tot U heeft gebracht. Mogen de uren, die wij hier in vasten en bidden doorgebracht hebben, ons ootmoed, geloof, troost en hoop schenken; kracht om ons geheele leven dienstbaar te maken aan de deugd en zelfkennis om onzen geest tot onderworpenheid aan Uwen wil te dwingen. Bij den blik, dien wij heden in ons eigen binnenste hebben geworpen, vertoonde zich veel leed, veel zorg, veel smart aan ons oog.

en wij smeekten U om hulp en bijstand, om redding en troost. Maar Vader, m e e r dan ons aardsche lijden verschrikten ons de afdwalingen en tekortkomingen, de bewijzen van ondankbaarheid en onverschilligheid, die wij bij dit zelfonderzoek in ons moesten ontdekken!

En zouden wij dan, alvorens dit bedehuis te verlaten, U in ons Slotgebed niet smeeken, ons niet onverhoord van hier te doen gaan en ons dàtgene te schenken, waardoor wij onze goede voornemens van heden kunnen naleven. Uwe liefderijke en genadige hulp! Laat het gevoel van diep ontzag voor Uwe almacht en het bewustzijn Uwer alomtegenwoordigheid ons ook buiten dit Godshuis vergezellen, om ons niet weder te verlaten, opdat wij U steeds voor oogen houden, bij al ons doen en laten kracht en troost vinden in den juichtoon onzer ziel: „De Eeuwige is mèt mij, daarom vrees ik niet!"

Laat ons berusten en nimmer aan Uwe redding en hulpe twijfelen, wanneer de slagen des noodlots ons mochten teisteren, of de last der levenszorgen t e zwaar schijnt voor onze kracht. Laat de vrede, die binnen de muren van Uw gewijd gebouw ons in heilige aanbidding vereenigd hield, mèt ons gaan naar onze gezinnen en overal waar wij genegenheid of vriendschap zoeken, in de overtuiging, dat wij allen één Vader hebben en ons te zamen voortspoeden naar Zijn Vaderhuis. Laat ons ook thans zóó huiswaarts en een zegenrijke toekomst te gemoet gaan, evenals wij eenmaal tot U hopen te komen, in den eeuwigen Vrede, onder het stamelen onzer lippen: „H o o r I s r a e l, d e E e u w i g e, o n z e G o d, d e E e u w i g e i s e e n i g." Amen.

Gedurende de Voordracht der gebeden voor de zielerust van overledenen.
(op den voorlaatsten dag van het Paaschfeest, den tweeden dag van het Wekenfeest, het Slotfeest en op den Verzoendag.)

Hemelsche Vader! Gij, die gebiedt over leven en sterven, die de vergankelijke stof met Uwen geest bezield hebt, welke Gij, zoodra het U behaagt, weder oproept naar Uwe eeuwigheid, wil gedurende dit plechtig oogenblik onze bede verhoo-

ren, wanneer wij voor Uw aanschijn de van ons gescheidene en eens zoo geliefde zielen herdenken en aan hunne nagedachtenis een stille traan van dankbare vereering wijden.

Wij herdenken heden onze geliefden, die hun moeielijken tocht op aarde volbracht hebben en in Uw rijk der eeuwige gelukzaligheid zijn opgenomen. „Gij hebt ze ons geschonken, o Eeuwige, Gij hebt ze ons weder ontnomen, Uw naam zij geprezen in alle eeuwigheid!"

Diep geroerd en met de gevoelens van innige erkentelijkheid en liefde herdenken wij onze dierbare Ouders. — Zij schonken ons het leven, zij wijdden ons hunne zorgen, zij toonden ons liefderijk het pad der deugd en bewaakten ons als trouwe wachters. Hunne liefde was sterker dan het leven! Zij voedden ons met de vruchten van hunnen arbeid en leerden ons U te beminnen en te vereeren. Zij wapenden ons tegen den strijd des levens en toen onze lippen nog slechts tot stamelen bekwaam waren, prentten zij ons het blijvend getuigenis in: „dat de Eenige onze God is en dat wij Hem moeten liefhebben met geheel ons hart, geheel onze ziel en geheel ons vermogen." Hun voorbeeld leerde ons, hoe wij stervelingen moeten streven naar de verwerving van Gods genade, door het ten offer brengen hunner belangen en neigingen op het altaar van den plicht. En groot is de plicht der dankbaarheid, die wij hun verschuldigd zijn en ons staan geen middelen meer ten dienste, om dien te vervullen. Helaas! Hoe dikwerf hebben wij, — toen wij er nog toe in staat waren, — dien plicht veronachtzaamd en uit het oog verloren! Hoe vaak zelfs hebben wij hen gegriefd of de gelegenheid om hun vreugde te verschaffen ongebruikt gelaten! Tegenover hen zelven kunnen wij daarover geen berouw meer betoonen. Helaas! deze traan aan hunne gedachtenis gewijd, dit beroep op Uwe barmhartigheid is al wat wij dezen dierbaren kunnen bieden! Ik smeek U, aanvaard den traan, die het oog des kinds ontrolt bij de herdenking van hare dierbare Ouders! Schenk aan hun geëerbiedigd overblijfsel ongestoorde rust in het graf en laat hun ziel genieten „van het oneindig goede, dat Gij voor Uwe vereerders bestemd hebt." Laat ons, o Vader, hun naam en gedachtenis waardig blijven, opdat wij eenmaal in eeuwige liefde met hen hereenigd worden. Amen.

Voor de zielerust van Vader òf/en Moeder.

Rechtvaardig zijt Gij, o God, in al Uwe wegen en goedertierend in al Uwe werken! Het is Uwe wijze beschikking, dat wij stervelingen slechts pelgrims op aarde zijn, doch ons onvergankelijk tehuis in den hemel zullen vinden; dat het sterfelijk, aardsch omhulsel tot het stof zal wederkeeren, doch de ziel een eeuwige toevlucht bij U zal vinden. — Geen voorrecht doet den braven aan dit raadsbesluit ontkomen; geene wetenschap behoedt den wijze voor deze onvermijdelijke oplossing; noch liefde, noch tranen, noch bidden en smeeken kunnen dit vonnis vernietigen! Onze eerste ademtocht in het leven is ook de eerste schrede naar den dood. En dit vonnis, zoo verschrikkelijk voor den ongeloovige, zoo angstwekkend voor hem, die slechts voor de aarde en hare genietingen leeft, — is voor hen, die U beminnen, het schitterend bewijs Uwer genade, het beeld van den overgang van zwakheid tot kracht, van droefheid tot vreugde, van gebrekkigheid tot volmaaktheid, van twijfel tot overtuiging en zielevrede. Daarom moeten wij kalm en berustend aan den dood kunnen denken en vooral aan hèn, die ons eens zoo dierbaar waren en tot de eeuwige rust zijn overgegaan. Wanneer de herinnering aan (een) geliefde (vader) (moeder) ouders in ons hart verrijst, mag geen traan der ontroostbaarheid ons oog verduisteren. — Doch helaas! wij zijn zwakke stervelingen en juist deze zwakheid overtreft somwijlen ons beter weten en doet ook haren invloed gelden op onzen geest. Wij meenen wèl, wanneer wij denken aan hen, die ons al hunne liefde schonken! Wij huiveren wèl, wanneer wij denken aan het kille graf, waar hunne assche rust! Helaas! mijn oog zal (zijn) (hun) (haar) geliefd aangezicht nimmer weer aanschouwen; mijn oor zal nooit (hun) (zijn) (haar) geliefde stem weer vernemen! Zijne (hare) (hunne) vrome lessen en bezielde zegenwenschen zullen mijn hart niet weder verkwikken! Doch daarentegen zal ook i k eenmaal mijn tehuis vinden in het Rijk der eeuwige gelukzaligheid, waar (zij) (hij) (zij) (hun) (zijn) (haar) kind verbeiden (verbeidt.) Ik zal (hen) (hem) (haar) wedervinden dàår, waar de eene geest zich in oneindige liefde voor eeuwig aan den anderen hecht. En tot zóólang zien (ziet) (hij) (zij) (zij) mij, hoewel ik (hen) (hem) (haar) niet zien kan, (hooren) (hoort) (zij) hij (zij) mij, hoewel hun(ne) (zijn) (haar)

mond(en) op aarde voor mij gesloten (blijft) (blijven). Ik kan mij voorstellen, dat, evenals in de dagen mijner kindsheid elke daad, waardoor ik mij (hunne) (zijne) (hare) liefde waardig toon, (hen) (hem) (haar) verheugt, en elke onwaardige handeling (hun) (hem) (haar) mishaagt. En daarom kan ik (hun) (hem) (haar) ook thans nog mijne liefde bewijzen, wanneer ik hunne (zijne) (hare) vrome lessen opvolg en mij bij elke schrede afvraag: „Zou(den) uw(e) dierbare (vader) (moeder) (ouders) uw gedrag goedkeuren. Zou, hetgeen gij doen wilt, (hunne) (zijne) (hare) goedkeuring wegdragen?"

Goedertierende God! Deze overdenkingen hebben mijn gemoed tot kalmte gebracht en ofschoon een traan mijn oog bevochtigt... is het geen jammertraan; hoewel een gevoel van droefheid mijn hart vervult... is het stille, vredige en berustende droefheid. Oprecht en met vaste overtuiging der waarheid kan ik met Uwen dienaar Job uitroepen: „De Eeuwige heeft gegeven, de Eeuwige heeft genomen, de naam des Eeuwigen zij geloofd." O ja; geprezen zij Uw naam in alle eeuwigheid. Amen.

O God! Mijn dierbare (vader) (moeder) is (ouders zijn) voor Uwen Rechterstoel Uwe genade deelachtig geworden. Uwe vaderlijke liefde heeft (hem) (haar) (hun) reeds bedeeld „met het vele goede, dat Gij voor Uwe vereerders bestemd hebt." En desniettemin richt ik mijn nederig smeekgebed tot U, mijn God, ten behoeve van (hen) (hem) (haar), die zoo dikwijls voor m ij gebeden heeft (hebben), — dat Gij in genade moogt gedenken de ziel ((mijner ouders), (mijns vaders) (mijner moeder) en (hun) (zijn) (haar) deel zult doen zijn met dat van Abraham, Izak en Jacob (Sara, Rebecca, Rachel en Lea) en met allen, die bij U de eeuwige gelukzaligheid genieten. Amen.

Op het Nieuwe maansfeest.

Groote, verheven Bestuurder des Heelals! De aarde volbrengt haren loop langs haar baan en de maan begeleidt haar, ingevolge de onveranderlijke wetten, die G ij ze hebt voorgeschreven; en zoo zij ook duizenden en nogmaals duizenden malen hun cirkelgang hervatten, zoo gaan zij tòch steeds voort in jeugdige kracht en eeuwige schoonheid. Dat ook z ij verouderen en een einde tegemoet gaan, is inderdaad niet denk-

baar... Hoe geheel anders is het met *mij*! Des menschen bestaan op aarde is vergankelijk en broos; en zelfs de gelukkige, die zich in volmaakte gezondheid en jeugdige kracht mag verheugen, wordt door de verschijning van de opnieuw zichtbaar geworden maan er aan herinnerd, dat wederom een levensperiode achter hem ligt, die hem nader brengt tot het doel zijner dagen, dat de tijd onherroepelijk voor hem voortsnelt, en zijne waarde alleen is gelegen in het goede, dat hij er in verricht heeft. Daarom betracht ik de wisseling der maanden met ernstige gedachten en bid ik U, mijn God, laat mijn geest het inzicht en mijn hand de kracht behouden, om den tijd naar Uw welgevallen te besteden. Ik gevoel, dat ik, — zoo mij dit gelukt, — *meer* ben dan maan en aarde. Immers aan haar hebt Gij den weg afgebakend, dien zij bewandelen *moeten*, en het staat niet in *hare* macht en in *haren* wil, daarvan af te wijken; zij kunnen het zich niet als verdienste toeschrijven, wanneer zij ingevolge Uwe wet hun weg vervolgen. Ook *mij* hebt Gij den weg van godsdienst en deugd voorgeschreven en het desniettegenstaande aan mij overgelaten, dien te bewandelen of te verlaten... Maan en aarde kunnen U niet prijzen, U niet danken en U niet aanbidden; *ik* echter kan mijn hart tot U verheffen, kan mij tot U wenden, gelijk het kind tot zijn vader. Ik weet het, dat Gij de bestierder zijt van mijn lot, dat Gij mij behoedt en beschermt.

Daarom smeek ik dan ook tot U, mijn Vader! Bescherm en behoed mij voor leed en ramp, voor ziekte en gevaar. Sta mij en mijne dierbaren ook in den loop dezer maand ter zijde met Uwe genadige liefde. Amen.

Op het Inwijdingsfeest.

God en Vader, U zij dank! Gij waart te allen tijde een trouw Helper voor Uw volk, en zult dit blijven in alle eeuwigheid. — Toen in de dagen van Mattisjahu, den zoon van den Hasmoneër Jochanan en diens zonen de tirannieke regeering van den heiden-koning Antiochus Epiphanes tegen Uw volk Israel optrad, om de beoefening van Uwe heilige *Thora* te beletten, Uwe vereerders afvallig te maken van Uwe geboden en die geboden zelve der vergetelheid prijs te geven, — toen verhieft *Gij* U met Uwe groote barmhartigheid om het

in dien nood te hulp te komen. Gij deedt U erkennen als de God des strijds, als de machtige wreker der vervolgde onschuld! Het zwakke Israel deedt Gij glansrijk zegevieren over het machtig Syrië en aan een luttel aantal Joodsche helden schonkt Gij de zege over de heidensche legerscharen. En doordien Gij Uw zwaar verdrukt en geteisterd volk, dat in het onwankelbaar vertrouwen op Uwe hulp den strijd tegen den wreeden en machtigen vijand aanvaardde, de wonderbare overwinning verschaftet, hebt Gij de geheele wereld met diep ontzag voor Uwen grooten en heiligen naam vervuld. — Na hunne redding dreef dan ook de blijde dankbaarheid Uwe kinderen naar Uw heiligdom te Jeruzalem, dat zij van de heidensche afgodsbeelden reinigden en in zijn vorigen luister herstelden, waar zij de voorhoven van Uwen tempel feestelijk verlichtten en als een eeuwige gedachtenis-viering aan hunne bevrijdingsjubel dit Inwijdigingsfeest instelden tot blijvenden roem en verheerlijking van Uwen grooten naam.

Ook ik wil steeds de vaderlijke bescherming gedenken, waarmede Gij mijne voorouders in de dagen der Maccabeën, evenals in zoo menig tijdperk van vervolging en verdrukking, hebt ter zijde gestaan. Want evenzeer als Gij de helper zijt van het gansche volk, zoo zijt Gij dit ook van elken sterveling in het bijzonder, die zich met innig geloof en vertrouwen tot U wendt om hulp en redding. — Geprezen zij Uw naam, o Redder van Israel, in alle eeuwigheid! Amen.

Op het Lotenfeest.

Almachtige God! Gij waart voor het volk Uwer getrouwen steeds een helper in den nood en zult het ook nimmer verlaten! Ook deze dag, voor duizenden jaren als *een blijvende vreugdedag* ingesteld, herinnert ons door de geschiedenis van zijn ontstaan aan Uwe liefde en goedheid voor Israel en geeft ons een beeld van Uwe wijsheid, die ook zonder zichtbaar wonder tòch wonderbaarlijk handelt. Het verkondigt ons, dat Gij helpen kunt, waar alles verloren schijnt, ook zonder in te grijpen in den natuurlijken loop der zaken. Want in Uwe hand berusten de harten der machtigen en de gedachten der vorsten; de meest verwarde draden in het kluwen der aardsche gebeurlijkheden zijn door *U* gesteld en voor hun doel bestemd.

Toen ten tijde van den Perzischen koning *Ahasveros,* diens machtige gunsteling *Haman,* — uit het geslacht van de reeds sedert eeuwen aan Israël vijandige *Amalekieten* gesproten, — vol wraak en boosheid het plan smeedde, om gansch Israel, mannen en vrouwen, grijsaards en kinderen in alle provinciën van het uitgestrekt Perzisch-Medische rijk te vernietigen; — toen zijn snood besluit, tot doodelijken schrik en ontzetting onzer geloofsgenooten, reeds op het punt stond in werking te treden; — toen zelfs de wreedaard reeds door het *lot* den dag voor den „Joden-moord" had aangewezen en volgens menschelijke berekening, geen uitweg ter redding zich aan het oog der bedreigden vertoonde, — toen traadt Gij met Uwe vaderlijke leiding der gebeurtenissen, als redder op. Hamans voornemen werd verijdeld, hij zelf onderging met zijne tien zonen en zijne geestverwanten een smadelijken dood en de onschuldige Joden werden gered en schitterend gewroken!

En welk werktuig heeft Uwe wijsheid daartoe gekozen? — Het was eene vrouw, wier moed het hoofd verpletterde, dat zoo wreed en arglistig gedacht had!

Esther, het ouderlooze kind, de gehoorzame pleegdochter van haren vaderlijken vriend *Mordechai,* verijdelde het plan van den Joden-hater en deed den gevreesden dag der ellende, zelfs voor het verre nageslacht, in een vreugdedag verkeeren!

Maar Esther was geen blind werktuig. Zij was bereid om aardsche pracht en grootheid aan den plicht ten offer te brengen, zij waagde haar leven voor het behoud haars volks, zij achtte haar kracht daartoe niet te gering, want zij vertrouwde op U, o God!

En evenals toen hebt Gij, o God, nog zoo talrijke malen Uw volk Israel uit de macht van sterke vijanden verlost. Groot is het aantal van hen, die in den loop der tijden in Hamans geest tegen ons optraden, maar Israel is niet ten onder gegaan en is heden nog, wat het zijn en blijven moet: een goddelijke strijder op aarde, om alle harten te winnen voor de erkenning Uwer eenheid!

En voor mij zal Esther een voorbeeld zijn van moed en plichtsbetrachting, van trouwe liefde voor, — en gehechtheid aan het oude volk, waartoe ik behoor en van onwrikbaar vertrouwen op Uwe hulp in dagen van beproeving. Amen.

Op den 9en Ab.
(Vastendag wegens de verwoesting van den Tempel.)

Rechtvaardige God, Gij, die Beheerscher zijt der geheele wereld, Gij zijt ook de Koning aller volken op aarde en de alwijze Beschikker van hunne lotgevallen. Het is Uw wil, zoo zij bloeien; het is Uw wil, als zij ten onder gaan; hun leven en werken is vastgesteld in het plan Uwer wereld-heerschappij! — Vol weemoed richt ik heden mijn blik op het verleden van mijn volk, vol ernst en aandacht betracht ik de wisselvallige lotgevallen van Israel en met een gevoel van dankbaarheid let ik op den tijd, waarin ik leef.

O gewis, weemoed en droefheid vervullen mijn hart, als ik mij het verleden van mijn volk herinner, als ik mij al de verloren heerlijkheid voor den geest haal, die eens het deel was Uwer geliefden! duisternis en dwaalbegrip vervulden de wereld, onzinnige afgodendienst hield den geest der heidenen geboeid, toen alleen in Israel het licht der erkenning van Uwen heiligen naam schitterde, de Leer der waarheid zijn wet was en de gebeden en liederen, de wierook en de offers van het volk aan den Allerhoogste, den Eenige, waren gewijd. Toen was de Tempel te Jeruzalem de zichtbare zetel Uwer heerlijkheid, het geheiligde en heiligende middelpunt van de gemeenschap Uws volks en het blijde doel hunner hoogtijds-tochten. Schoon en gezegend waren de landouwen van Israels bodem en zichtbaar waakte Uwe genade over zijne bewoners. Vrome priesters ijverden in Uwen dienst en door Uwen geest verlichte profeten verkondigden luide het woord der waarheid. — Maar ach! zij spraken ook van het verval des geloofs en der zeden, van Uwen toorn, van Uwe straf en van de droeve dagen der toekomst! En die droeve dagen zijn gekomen; het volk *is* afgeweken van Uwe Leer en dààrmede ging ook zijn aanspraak op Uwe genade verloren. — De vijand woedde tegen land en volk, de edelsten en braafsten vielen door het zwaard, het vuur verteerde den heiligen Tempel en het overblijfsel van Israel werd over de gansche aarde verstrooid! Zijn lot was: *Geen tehuis, geen vaderland!* — Sedert waren de lotgevallen der zwervers even wisselvallig en rampzalig als wonderbaar. Arm en ellendig, verzwakt en hulpeloos zwierven zij, verlaten en verstooten door

de wijde wereld, niets met zich voerend uit het lieve vaderland, dan de liefde tot God in 't harte en het onvergankelijk, van geslacht tot geslacht voortlevend vurig verlangen naar het L a n d I s r a e l's, het heimwee naar den sinds lang verbleekten glans der verdwenen heerlijkheid! En waar zij in vreemde landen een vredig plekje vonden, daar sloegen zij hunne tenten op, die geleken op de tent van een zwerveling, doch nimmer het voorkomen hadden van het tehuis van den mensch, die een vaste woonplaats gevonden heeft! Doch de behoefte om God den Heer te dienen, Hem vereend te aanbidden en het geloof en de zeden der voorouders trouw te bewaren, vereenigde de individuen tot gemeenten — tot duizend en nogmaals tot duizend gemeenten, en slechts één enkele band verbond ze allen: het gemeenschappelijk ongeluk en de gemeenschappelijke hoop. Overal en allerwegen werd de nietsbeteekenende minderheid te midden van machtige, vijandelijk gezinde natiën door de duizendvoudige snoodheid van meestal onverstandige „drijvers" bestookt. De spotter bekladde de verjaagden met zijn gif; de hebzucht ontrukte hen het dagelijksch brood; de moedwillige maakte hen angstig als een schuw stuk wild en hoogmoed en machtsmisbruik vernederde hen tot dienstbaarheid; het burgerrecht werd hun onthouden en de verblinde ijver van bijgeloovige tegenstanders vervolgde hen wegens hun geloof te vuur en te zwaard. Zoo ging het eeuw op eeuw en overal.

Machtige volken, vereenigd onder machtige heerschers, zijn gedurende dien tijd ontstaan en ten onder gegaan. Hun spoor is van de aarde verdwenen, hunne gedachtenis is uit de wereldgeschiedenis gewischt. Zelfs het machtigste van alle rijken: het rijk, dat Judea vernietigde, is reeds lang in het niet verzonken! Maar het zwakke, kleine, geteisterde en vervolgde Israel is *niet* ten onder gegaan. — Dàt was de wonderdadige macht van den goddelijken wil. M e e r nog dan geweld en verdrukking bedreigden verleiding en verlokking den belijders van mijn geloof, om hen afvallig te maken van Uwe Leer en hen den weg te doen verlaten, door hunne voorouders gevolgd. Zij echter lieten zich eer in de diepste ellende slingeren, dan dwaalwegen in te slaan; zij wierpen zich in het ongeluk, doch n i e t in de strikken der verleiding; zij gingen in den dood, doch traden niet toe tot de gemeenschap der gelukkigen, die liefkozend bereid was, hen in zich op te nemen, zoo zij slechts hun heilig geloof wilden afzweren.

En waartoe heeft dit wonderbaar lot ons tot op den dag van heden gebracht: O, waarlijk n i e t tot wanhoop, n i e t tot moedeloosheid! Wij hebben leeren inzien, dat Gods hand ons geleid heeft; wij hebben leeren inzien, dat het verwerven van macht en heerschappij onder de volken n i e t het doel is, door God voor onzen zwerftocht op aarde bestemd, maar dat Hij Israël heeft aangewezen tot een geestelijke macht, om als drager van de zuivere Godserkenning, alle geslachten der aarde voor te gaan, totdat alle ongeloof en alle dwaalbegrippen uit het menschdom zullen zijn verdwenen, totdat alle aardbewoners zich zullen vereenigen in Israels belijdenis: „DE EEUWIGE IS GOD, DE EEUWIGE IS EENIG!"

En zeker, reeds daagt de morgen! De nacht van ons lijden begint te wijken! De knetterende vlammen, die onze edelsten verteerden, zijn gedoofd en het licht der menschenliefde en menschenachting beschijnt en verkwikt ons hier en daar. Het moordend zwaard hangt niet meer boven onze hoofden, maar het zwaard der waarheid is door onze kampioenen ten strijde opgeheven. A l onze medeburgers zijn niet meer onze vijanden, velen hunner zijn onze tochtgenooten in het zoeken naar Licht en Recht! Vooral h i e r in ons dierbaar *Nederland* is ons heimwee naar Zion onafscheidelijk verbonden aan de oprechte en onbaatzuchtige *liefde voor het Vaderland!...*

En dààrvoor dank en loof ik U, Allerhoogste God! U, Heer van hemel en aarde, U, Bestuurder der volken en van hunne lotgevallen! — Neen, wij hebben U niet verlaten, wij hebben Uwe Leer niet verloochend. Dààrom zijt Gij onze Helper geweest en was Uwe Leer ons schild in de tijden van nood!

O ja, nòg is het tijdstip niet aangebroken, waarop wij, volgens het woord Uwer profeten, dezen treurdag in een vreugdedag kunnen veranderen; maar onze droefheid is zachter geworden, zij is tot weemoed overgegaan en aan de smart om het verloren Zion mogen wij den dank verbinden voor Uwe wonderbare leiding, die ons heeft staande gehouden in de landen onzer ballingschap. Wij b l ij v e n hopen op het h e r s t e l v a n J e r u z a l e m e n d e h e r b o u w i n g v a n U w e n T e m p e l en op den tijd, dat a l l e menschen eendrachtig zullen samenwerken tot verheerlijking van Uwen naam op aarde. Amen.

Ochtendgebed.

„God is een waarachtig Koning! Hoor, Israël, de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig! Geloofd zij de naam Zijner heerlijke regeering in alle eeuwigheid!"...

Algoede God! Wederom hebt Gij, na een verkwikkende rust, den slaap uit mijne oogen doen wijken en mij weder, gezond en opnieuw gesterkt, Uw daglicht doen aanschouwen. O, sta mij ook dezen dag met Uwen zegen ter zijde, opdat ik er goeds op verrichte en de plichten, die Gij mij hebt opgedragen, met lust en ijver, in vrede en vriendschap, naar behooren moge volbrengen. Behoed mij voor onheil en gevaar en laat mij ook heden beter en wijzer worden. Amen.

Tafel-gebed.

Mijn God! Gij zorgt als een Vader voor alle schepselen op aarde en geeft elk wezen zijn voeding naar zijne behoeften. Door Uwe liefde hebt Gij ook mij weder verzadigd; en evenmin als ik tot nu toe gebrek geleden heb, zoo zult Gij mij ook nimmer Uwe gaven onthouden, opdat het mij nooit aan dagelijksch brood ontbreke. O, moge het Uw wil zijn, dat mijn tafel, waaraan ik mijn voedsel gebruik, te allen tijde gezegend zij, opdat het mij bij het genieten Uwer gaven ook niet aan opgewektheid des harten ontbreke. Laat mij nooit verzadigd worden door onrechtmatig verkregen goed; laat mij nooit verzadigd worden door het brood der menschelijke liefdadigheid, maar onderhoud mij uit de volheid van Uwen zegen. Ontzeg mij, goede God, ook niet een zóódanigen overvloed, dat de arme hongerig mijn deur zou moeten voorbijgaan.

Mijn God, ik loof U! Mijn God, ik dank U! Mijn God, ik stel mijn vertrouwen op U! Gij zijt het, die Uwe Hand opent, en al wat leeft met welgevallen verzadigt. Amen.

Gebed vóórdat men zich ter ruste begeeft.

„God is een waarachtig Koning! Hoor, Israël, de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is eenig! Geloofd zij de naam Zijner heerlijke regeering in alle eeuwigheid!...”

Mijn God! Ik dank U voor de liefde en goedheid, die Gij mij ook dezen dag bewezen hebt.

Getroost en bemoedigd leg ik mij thans ter ruste en stel mijn lichaam en ziel onder Uwe genadige hoede. Immers, Gij slaapt niet, Gij sluimert niet, Behoeder van Israel. — O, moge het Uw wil zijn, Hemelsche Vader, dat mijn slaap rustig zij en ik weder in vrede moge ontwaken; dat noch verontrustende droomen, noch kwellende overdenkingen de rust van mijn legerstede doen vlieden. Steeds blijf ik op Uwen bijstand hopen. In Uwe hand leg ik — hetzij slapend of wakende, — zoowel mijn geest als mijn lichaam; zoo *Gij* met mij zijt, vrees ik geen gevaar. Amen.

Op Zondag.

„En God sprak: Er zij licht!”

Schepper van hemel en aarde! In zes dagen heeft Uw wil de wereld uit het niet te voorschijn geroepen en toen Uw almachtig woord op den eersten scheppingsdag hemel en aarde gevormd had, schiept Gij ook *het licht*. Doch reeds vóórdat de zon hare stralen op de aarde wierp, was er licht, want niet de zon is de bron des lichts, o neen! dat zijt Gij alleen, — Gij hebt het ook hààr geschonken. Al wat leeft op aarde, haakt naar licht. Alle wezens verheugen zich er mede; doch meer dan allen hebt Gij den mensch bevoorrecht, daar hij behalve het licht, dat hij met zijne oogen opvangt, ook naar een hooger licht: het licht van den geest, kan streven. En het licht van den geest is de *Waarheid*. Hààr steeds meer nabij te komen, is de hoogste opdracht der stervelingen, hààr al meer en meer in zich op te nemen, is hun hoogste geluk. — Daarom is het mijn innigst gebed op dezen eersten dag der week, dat Gij, mijn God en Vader, ook mijn streven naar licht en waarheid moogt zegenen, opdat het niet vruchteloos zij. De oneindigheid Uwer grootheid geheel te begrijpen en te door-

gronden, blijft wel is waar den zwakken, menschelijken geest op aarde ontzegd, doch e r n a a r t e s t r e v e n die althans ten deele te beseffen, dat kan en zal ik doen, dàt is een taak, den menschelijken geest waardig. En daarom wil ik de wonderen Uwer schepping n i e t gedachteloos voorbijgaan, de krachten der natuur, — wijl zij zich dagelijks aan mijn oog vertoonen, — n i e t onverschillig gadeslaan en hemel en aarde niet beschouwen, zonder naar de onderrichtende stem te luisteren, die uit hen tot mij spreekt; — dit alles zal de bron voor mij worden, waaruit ik onderricht en zelfkennis wil putten, opdat licht en waarheid mij ten deel mogen vallen uit het Boek der Natuur, opdat ik in ootmoed mij zelf leere kennen en *U* steeds vereere en aanbidde als de Heer en Schepper van het Heelal. Amen.

Op Maandag.

„En God maakte een scheiding tusschen de wateren, ... en noemde het uitspansel: Hemel."

Schepper van hemel en aarde! Gij hebt den hemel uitgespreid boven de aarde. Dat is d i e eindelooze verte, waarin zich der menschen blik verliest, wanneer zij hunne oogen naar omhoog heffen uit het stof der aarde, waartoe zij behooren. Daar is eind' noch grens, voor oog of gedachte!

Oneindig is het Heelal en het is Uw werk! — De hemel en alle werelden, die er in zweven, zijn U onderworpen. Met welk woord zal ik Uw bestaan aanduiden, o, Onbegrijpelijke! Nooit zal de blik, dien ik naar boven richt, mij Uw wezen leeren kennen, — alleen het m ij n e maakt hij mij duidelijk en doet mijn hoogmoed in nederigheid verkeeren. Immers hoe klein is de aarde in het rijk Uwer wereld, — minder zelfs dan een droppel in de zee, — en wat ben ik op die aarde?...

O mijn God, zegen mijn streven, om deze gedachte in mij te bestendigen, opdat zij ook de grondslag mijner daden worde. De zwakke mensch is maar àl te zeer geneigd, zich als het middelpunt zijner omgeving te beschouwen. Zoo ik echter in ootmoed van mijne nietigheid overtuigd ben, dan zal ook de eigenwaan uit mijn hart verdwijnen. Niet om m ij n e n t w i l hebt Gij, mijn God, de wereld geschapen; — niet om m ij n e n t w i l zult Gij hare wetten wijzigen, — en evenmin

ben ik in staat den loop der dingen te stremmen, zooals Gij die in Uwe alwijsheid hebt voorgeschreven.

„*Uw wil*, — niet de mijne, — geschiede", dat is de geheele inhoud van menschelijke wijsheid, waarmede hij de wensch zijns harten moet bevredigen. Gij hebt immers in Uwe vaderlijke goedheid mij niet minder bedacht dan Uwe andere wezens; — Gij hebt immers ook mij de krachten geschonken, die ik tot mijn heil kan aanwenden. En zoo mij dit moge gelukken, dan kan mijn hart tevreden zijn! — Mijn leven en mijn heil zijn in Godes hand; Hij, die den hemel heeft uitgespreid over de aarde, heeft ook mijn levenslot bepaald... Ik wil dus in Hèm gelooven met vol vertrouwen al mijne levensdagen. Amen.

Op Dinsdag.

„En God sprak: Het water verzamele zich onder den hemel op ééne plaats. — En God sprak: De aarde brenge gras en kruiden voort en al wat zaad bevat."

Schepper van hemel en aarde! Gij geboodt het water, dat het zich moest verzamelen in de diepten der aarde; Gij steldet den loop der stroomen vast, dat zij zich uit de wellen zouden vormen tot beeken, de beeken zich wederom zouden vereenigen tot rivieren, „alle rivieren zich uitstorten in de zee zonder die te vullen," en de dampen, die uit de zee omhoog stijgen, de aarde weder bevochtigen, opdat zij vruchtbaar worde. — Zóó geeft het water voeding aan mensch en dier en vermindert zelf nooit! — En de aardbodem hebt Gij overdekt met veelsoortige gewassen, die zaad voortbrengen en vruchten dragen in duizendvoudige verscheidenheid al naar gelang van de behoeften der menschen. Nog eer de mensch op aarde verscheen, was de disch reeds voor hem bereid. Nog voordat hij er behoefte aan had, hebt Gij hem Uwe gaven geschonken; want Gij wildet, dat hij van het leven zou genieten, en zich zou verheugen met zijn bestaan. Gij zijt een liefderijk Vader voor al Uwe schepselen. Gij wilt niet, dat het hun aan het noodige ontbreke. Hoe zou ik dan vreezen, dat Gij mij vergeten, dat ik ooit gemis aan voedsel zou hebben? Gij zegent het werk onzer handen nu eens

in rijken overvloed, dan weder in mindere mate, maar wat ik ook verwerf... is niet de vrucht mijner inspanning, maar de liefdegift Uwer g e n a d e. *„Gij opent Uwe hand en verzadigt al wat leeft met welbehagen!"* — U alleen behoort de dank mijns harten voor den zegen, waarmede Gij mij begunstigt, want: *„U behoort de aarde en wat haar vervult."* Met deze gedachte wil ik Uwe gaven genieten en Uwe goedheid prijzen...

Wil mij steeds ter zijde staan en laat het werk mijner handen gedijen. Nimmer zal ik mij op mijn vlijt beroemen, nooit op mijn verstand en bekwaamheid vertrouwen, maar zooveel in mijn vermogen is mijn plicht vervullen in de vaste overtuiging, dat de zegen niet aan mijn arbeid zal ontbreken, zoo ik U daarbij voor oogen houd. Amen.

Op Woensdag.

„En God schiep de beide groote lichten; het grootere licht tot heerschappij des daags en het kleinere licht tot heerschappij des nachts benevens de sterren."

Schepper van hemel en aarde! Het werk van den vierden scheppingsdag prijkt in verheven majesteit aan den hemel en getuigt van Uwe grootheid en duidelijk verneembaar spreekt het: *„Wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt, de zoon der aarde, dat Gij U zijne belangen aanneemt?"*

En tòch heft zich de blik met onbeschrijfelijk verlangen tot de sterren omhoog. — De hemel met de zon, de maan en de sterren vormt het heiligst boek Uwer openbaring. Geen sterveling vermag zijn geheelen inhoud te doorgronden, doch het weinige dat wij er in kunnen lezen, is voldoende, om ons met de verhevenste gedachten te vervullen... Om de aarde loopt de maan; om de zon loopen de aarde en alle vaste sterren met hunne begeleiders en ontelbaar is het heir der zonnen en a l l e vormen ééne wereld en talloos is het heir der werelden! —

God! Onzichtbare God! Waar is het middelpunt Uwer heerlijkheid? — En alle werelden zijn ontstaan en zullen vergaan en Gij waart God, vóór al het geschapene bestond en Gij zult het blijven in alle eeuwigheid. — De menschelijke geest is t e bekrompen om deze oneindigheid van tijd en ruimte te bevatten en alle menschelijke wetenschap leidt slechts tot de erkenning: dat voor God noch tijd noch ruimte bestaan, —

dat dit slechts menschelijke begrippen zijn. Doch het verlangen naar een hoogere erkenning zal niet eeuwig onvervuld voor mij blijven. Mijn lichaam behoort aan de aarde, mijn geest echter aan den hemel. Eens zal die niet meer geboeid zijn aan het aardsch omhulsel en als hij bevrijd zal zijn van het stof der aarde, dan eerst zal hij vermogen naar omhoog te zweven tot *U*, onzichtbare, onbegrijpelijke almacht!

Laat mij zóó leven op aarde, dat mijn ziel, als Gij haar tot U roept, de eeuwige gelukzaligheid moge deelachtig worden. Amen.

Op Donderdag.

„En God sprak: De aarde brenge levende wezens voort naar hun soort: vee, kruipend en wild gedierte naar hun soort! En het was aldus."

Schepper van hemel en aarde! Vóór dat nog het menschelijk geslacht op aarde leefde, was deze reeds een woonplaats der dieren. De minst volkomen soorten hebt Gij het eerst geschapen; daarop volgden zoodanige, die Gij met kenteekenen van hoogere werkkracht begiftigdet en stijgend van sport tot sport, waren zij de voorloopers van den meest volmaakten aardbewoner: *de mensch*. — God en Vader! Hoe zouden deze overdenkingen niet de gedachte in mij opwekken, dat ook de mensch niet de eindbedoeling Uwer scheppende wijsheid is! Wèl weet ik, dat geen wezen op aarde hooger staat dan de mensch, maar tallooze gebreken kleven hem aan en elke hoogere volmaaktheid, die mijn geest zich denken, — hoewel niet bereiken kan, wijst op hoogere wezens, die Uw wil in staat is te scheppen. Zoolang ik op aarde vertoef, zal ik de raadselen Uwer schepping niet kunnen oplossen en blijft de voor mij als mensch bestemde taak enkel en alleen: de hoogst bereikbare volmaking. En is dat weinig; O neen! ik weet, dat het zeer veel is. Niet slechts de rede, die den mensch met betrekking tot zijn aardsch bestaan van het dier onderscheidt, geeft hem den voorrang, maar bovenal de aanleg, dien Gij hem geschonken hebt, om zich zelf te volmaken.

Alleen dàårdoor staat hij hooger dan zijne medeschepselen. Het gevoel van eigen waarde kan ontwikkeld of veronachtzaamd worden, al naar de door U vrijgelaten werkzaamheid

van den menschelijken geest. En Gij zelf zijt hem daarbij tot voorbeeld. O, zegen, Algoede! daarom mijn streven, om U ook in dit opzicht na te volgen. Gij zijt de hoogste *wijsheid*, daarom wil ook ik naar wijsheid trachten. Gij zijt *algoed*, daarom wil ook ik goedhartig zijn en mijne krachten tot welzijn mijner medemenschen aanwenden. Gij zijt *algenadig*, — daarom wil ook ik hèn vergeven, die mij beleedigen. Gij zijt *de hoogste rechtvaardigheid*, — daarom wil ook ik gerechtigheid onder de menschen helpen bevorderen. Gij zijt *de waarheid*, bij U is noch bedrog, noch waan, — daarom wil ook ik mij al meer en meer van schijn en ijdelheid verwijderd houden, opdat mijn menschelijke natuur zich steeds meer ontwikkele en volmake. Amen.

Op Vrijdag.

„En de Eeuwige God vormde den mensch uit stof van den aardbodem en blies in zijn neus een levensadem."

Schepper van hemel en aarde! Op den zesden scheppingsdag hebt Gij den mensch uit *stof* van den aardbodem gevormd en hem een levenden geest ingeblazen, „zoodat de mensch een levend wezen werd." Stof der aarde is dus de grondstof van zijn bestaan en desniettemin hebt Gij hem *naar Uw evenbeeld* geschapen, opdat hij U gelijke. — Hoe zou ik het bij deze overdenking nog kunnen betwijfelen, dat Gij den mensch als een „tweeslachtig" wezen geschapen hebt, dat eene verbinding vormt tusschen lichaam en geest. *„De stof keert weder tot de aarde terug, waaruit ze genomen is,"* — de geest echter is levend en onsterfelijk en *„keert weder tot God terug, die hem gegeven heeft."*...

O, moge het Uw wil zijn, mijn God en Vader, dat ik nimmer afwijke van den levensweg, dien deze erkentenis mij voorschrijft. Ik wil steeds indachtig zijn, dat mijn lichaam slechts uit stof bestaat. Vergankelijk is dit omhulsel, zooals al het aardsche; zijne dagen zijn geteld en zijn samenstel is licht verwoestbaar. En opdat ik mij niet dwaas en onvoorzichtig ten opzichte van mijn lichaam gedrage, hebt Gij den geest als zijn bewaker aangesteld. Ik wil diens stem gehoorzamen, want dit is de stem van het verstand, die mij waarschuwt: de genot-

zucht te beperken, niet aan traagheid en onmatigheid ten prooi te worden, opdat ik voor schade en schande gevrijwaard blijve. Meer dan dit kan ik voor het welzijn van mijn lichaam niet doen; dat het bovendien gezond en krachtig blijve, dit hangt van Uwe genade af, die Gij mij moget verleenen, algoede Vader!... Maar ik wil tevens altijd indachtig zijn, dat mijn *geest* niet sterfelijk is, dat hij niet aan de aarde behoort; dat hij bestemd is, tot *U* omhoog te streven, U als het begrip van alle volmaaktheid te vereeren en U steeds meer en meer te evenaren. — Mijn lichaam zal tot stof verteren en in de aardsche natuur tot nieuwe doeleinden dienen; dàn zal echter de geest bevrijd zijn van de lichamelijke banden en de plaats innemen, die hij zich op aarde door wijsheid en deugd heeft waardig gemaakt. — Dààrom zal mijn ziel niet onderworpen zijn aan mijn lichaam; wèl echter zullen de krachten van mijn lichaam het rein verlangen der ziel dienen ter verkrijging van kennis, ervaring, deugd en wijsheid. Amen.

Bij het ontsteken van het Sabbath- (of Feest-) licht.

Geloofd zijt Gij, Eeuwige, onze God, Koning des Heelals! die in Uwe heilige Leer den Sabbath (dezen Feestdag) hebt ingesteld, opdat hij ons een tijd van vrede en vreugde zij. Ik begroet zijne intrede, zooals ik een lieven gast begroet, die met vriendelijk gelaat mijn drempel overschrijdt. Ik heb de vertrekken mijner woning in orde gebracht en meer licht dan gewoonlijk ontstoken, opdat het niet duister en somber om mij heen zij op den heiligen Sabbath (Feestdag). — Moge het ook Uw wil zijn, o God, alle droeve en sombere gedachten uit mijn gemoed te verwijderen; laat mij vreedzaamheid en vriendelijkheid om mij heen ontwaren bij al mijne geliefden, voor wier rust, welzijn en vrede ik zoo oprecht en innig tot U bid. O, moge ook het licht Uwer liefde hen en mij eenmaal beschijnen op den *grooten Sabbath* hier namaals. Amen.

Op Sabbath.

Almachtig Schepper van het Heelal! Gij, aan wiens wil al wat bestaat, het aanzijn verschuldigd is, op wiens woord alles uit het n i e t te voorschijn trad en die door Uwe wijsheid den stempel van voltooiing en volmaaktheid aan al het geschapene hechtet, — wil mijn eerbiedig dankgebed aanvaarden.

Heden is het de Sabbathdag, bij wiens intrede de wereld — dat wondervol en schitterend meesterwerk van Uw hand, — voleind en voltooid was en dien Gij hebt aangewezen tot rustdag en bestemd tot plechtige overdenkingen.

Hoe zal ik woorden vinden om Uwe grootheid en majesteit, Uwe almacht en goedheid te prijzen; — U, die in oneindige glorie boven de wolken troont! Wanneer ik aanschouw, hoe „de hemelen Gods eer verhalen en het uitspansel het werk „Zijner handen verkondigt." (Psalm XIX), hoe machteloos en nietig gevoel ik mij dan, wanneer ik U m ij n lof en eerbetoon wil bieden. En tòch, o God, zegt mij mijn hart, dat dit pijnlijk zelfbewustzijn van onze zwakheid en broosheid het waardigst offer is, dat wij U kunnen wijden, het edelste reukwerk, dat wij kunnen brengen op het altaar Uwer heerlijkheid en daarbij mogen hopen, dat het U, Algoede, welgevallig zal zijn. Al onze gedachten, geheel ons streven, àl onze daden zijn *U*, o Heer, alleen gewijd! Mogen zij U immer welgevallig zijn; Uwe genade en Uwe liefde is ons hoogste en heiligste goed!

Moge dus, goedertierende God, onze rust naar lichaam en geest, ons heilighouden van den door U gezegenden en geheiligden Sabbath U welbehagelijk zijn. O, mogen wij die wijding er door ontvangen, welke Gij in Uwe heilige *Tora* door hare geboden en voorschriften voor ons bestemd hebt, opdat wij in waarheid Uwen Sabbathzegen waardig worden. Verleen ons rust voor geest en ziel, voor hart en hoofd, rust in ons binnenste, maar ook rust in het denken of begeeren van wat U, o God, onaangenaam kan zijn, opdat wij, vrij van stoffelijk verlangen, vrij van laster of ijdelheid, ons aan een vrome, z e d e l ij k e en ongestoorde Sabbathviering kunnen wijden en zij ons een beeld zij van de eeuwige rust en gelukzaligheid, die ons wacht, wanneer Gij ons eenmaal zult oproepen voor „den grooten *Sabbath*", dààrheen waar Gij hèn in Uw Eden wacht, die op aarde U w e n Sabbath waardeeren. Amen.

Voor een meisje in het ouderlijk huis.

Hemelsche Vader! Gij zijt almachtig, Gij zijt wijs, Gij zijt goed! — Uwe almacht schiep, — Uwe wijsheid bestuurt, — Uwe goedheid onderhoudt de wereld. Niets is zoo groot, dat het Uwe hulp niet behoeft; — niets zoo klein, dat Gij het Uwe genadige opmerkzaamheid onthoudt. Al wat leeft, heeft reden U te danken; al wat bestaat, is U steeds toenemende erkentelijkheid verschuldigd. En hoeveel reden heb i k, jong en onervaren meisje, niet, om U, mijn God, te danken! — Jeugd en gezondheid, een hart, dat gevoelen, — en een geest, die denken kan, hebt Gij mij, die elk oogenblik Uwe goedheid ondervind, geschonken. Gij schonkt en behieldt voor mij, mijne dierbare ouders, wier liefde mijn grootste geluk op aarde is. Te midden der gevaren, waaraan de kinderlijke leeftijd is blootgesteld, waart Gij mijn beschermer. Gij gaaft mij een tevreden gemoed en opgewekten geest; gij plantet in mijn hart de innigste genegenheid en ongekunstelde vereering voor hen, die op aarde voor mij de vertegenwoordigers Uwer liefde zijn: mijne beminde ouders. O, laat mij steeds volharden in dat gevoel van dankbaarheid en gehoorzaamheid jegens U, dat thans mijn hart vervult en zich in woorden tracht uit te drukken. En evenals Gij mij tot nu toe een genadig en liefderijk weldoener zijt geweest, zoo blijf ook verder, smeek ik U, mij met Uwe gunst en liefde ter zijde en onttrek mij Uwe barmhartigheid niet. Moge het mijn ernstig streven zijn, naar Uw welbehagen te leven en gehoorzaam en vol liefde jegens mijne dierbare Ouders te zijn, die mij opvoeden volgens Uwe wetten en in Uwe vreeze. Verleen mij, God, een zachtmoedig karakter, opdat ik met blij gemoed den weg bewandele, dien zij mij aanwijzen, „opdat ik gunst moge vinden in de oogen van God en menschen.” Behoed mij, o God, voor jeugdige onbezonnenheid, lichtvaardigheid en dwaze begeerten, voor hoogmoed en ijdelheid. Leer mij in alle levensomstandigheden tot U op te zien om steun en naar Uwe heilige Leer om leiding; opdat ik Uw woord en Uwen wil als het begeerenswaardigst goed op aarde leere beschouwen en waardeeren. Zegen, o God, mijn geliefden vader en mijne beminde moeder (benevens al mijne broeders en zusters) — schenk hun gezondheid en een lang, gelukkig leven. Amen.

Gebed voor den zieken Vader.

Barmhartige God! Bij U zoek ik toevlucht in den angst mijns harten. Bittere smart heeft mij bevangen, een schrikbeeld van dreigend gevaar staat mij voor den geest. O, help mij! help, mijn God, mijn Verlosser! Ach! Waarom spreek ik van mijzelve! — Help hèm, mijn zieken vader, die door smarten en zwakte op het ziekbed uitgestrekt, met bezorgd oog op de zijnen blikt.

Ach, sta hem bij met Uwe hulp, die immers wonderen verricht, wees Gij zijn arts en vervul hem weder met nieuwe kracht. Verjaag de pijnen van zijne legerstede, de droeve gedachten uit zijn hart, laat hem opnieuw vreugde vinden in zijne bezigheden, die hij immers altijd verrichtte in Uwen dienst, in den dienst der deugd, omdat het steeds zijn streven was, in liefde voor de zijnen zijne plichten te volbrengen.

O God, let op zijn eerlijk hart, op zijn vroom gemoed, op zijn godvruchtigen levenswandel en betoon hem barmhartigheid!

Let ook op mijne tranen, op de tranen, die ik op het altaar der kinderliefde voor hem pleng. Vergeef, mijn God, zoo ik gezondigd heb, *„straf mij niet in Uwen toorn, tuchtig mij niet in Uwe gramschap!"* O, ik wil mijn hart onderzoeken, opdat al mijne daden U welgevallig worden!

Verkwik mij weder door de lessen uit den geliefden vadermond, van hèm, die mij steeds den weg der deugd heeft aanbevolen, die mij de baan der gerechtigheid, der zedelijkheid en godsvrucht heeft aangewezen. — Ik gevoel, dat het gebed mijn bezwaard gemoed verlicht; ach, laat mij niet alleen troost en kracht, — doch ook genade en hulp bij U vinden, Gij, genadige, Albarmhartige, Ach God, genees hem toch! Amen.

Gebed voor de zieke moeder.

Algoede! Slechts ééne gedachte verduistert nu reeds sedert vele dagen (vele weken) mijn gemoed, buigt mijn geest terneder en vervult mijn hart met smart en angst; — mijne moeder, mijne goede moeder is ziek. Menschelijke hulp, noch trouwe verpleging vermogen, haar genezing te brengen, haar hare pijnen te ontnemen, haar de hoop te hergeven en haar

oog weder op te helderen. Haar lijden verdubbelt, zoo vaak zij ons, hare kinderen aanziet, omdat alsdan de gedachte aan ons ongeluk, — indien zij thans van ons zou moeten scheiden, — haar diep ter neder drukt. Ach, en ook op ons drukt de kommer en het gevaar zoo zwaar! Wij moeten onze geliefde moeder zien lijden en kunnen haar niet helpen; wij bemerken, hoe hare krachten afnemen en de allertreurigste gedachte dringt zich aan ons op, haar wellicht te moeten verliezen, hààr, die wij zoo innig liefhebben, haar, die (evenals onze vader) ons het dierbaarst op aarde is!

Wat kan ik anders doen, dan mijn toevlucht zoeken bij U, Algoede, die ons met Uwe barmhartigheid reeds zoo dikwijls hebt bijgestaan in droefheid en nood. O, verhoor mijn gebed! Evenals Gij zoo vaak het gevaar van ons hebt afgewend, zoo moge het ook thans Uw wil zijn ons ter neder gebogen hart op te heffen. Ach, mijn God, ik wil niet morren tegen Uwen wil, ik wil niet twijfelen aan Uwe alwijsheid, maar het menschelijk hart, — en vooral het door leed gekwelde menschelijke hart, — is zwak en de beangstigde draagt U in ootmoed en vertrouwen zijne bede voor. Dààrom, mijn God! wees niet vertoornd, wanneer ik niet met stille gelatenheid de beschikking Uwer wijsheid afwacht, doch mijn smeekgebed tot U wil richten, om Uwe genade te verwerven. Richt mijne moeder weder op van het ziekbed, laat zij weder met opgewektheid aan onze zijde leven, laat zij weder met verheugd dankgebed haar hart tot U verheffen en Uwe vaderliefde voor hare genezing kunnen loven!

Heere, mijn God! Gij schept wel is waar geen welbehagen in offeranden en de mensch kan Uwe wijsheid niet afleiden en Uwe gerechtigheid niet keeren; — maar Gij wenscht een rein gemoed; daarom wil ik mijn hart onderzoeken, mijne fouten verbeteren en mijne kwade neigingen en onwaardige wenschen opofferen, om Uwe genade, Uwe liefde waardig te zijn en dagelijks waardiger te worden.

Ik zoek troost in het gebed en vind haar; o, God! laat mij ook hulp en redding vinden. Laat mij niet onverhoord van voor Uw aanschijn terugkeeren en open de poorten der barmhartigheid voor de redenen mijns monds en de overdenking mijns harten. Moge mijne dierbare moeder spoedig een volkomen herstel deelachtig worden. Amen.

Gebed voor een vaderloos meisje.

Vader aller menschen! In dit woord alléén is reeds de troost gelegen, die ik zoek in het gebed; deze naam hernieuwt mijn moed en zoo vaak mijn mond hem uitspreekt, is het mij, als sprak mij ook nog een andere stemme vriendelijk toe: „Wees niet zoo bedroefd, wees niet zoo treurig! Ofschoon uw aardsche verzorger, die u teeder beminde, van u gescheiden is en vroegtijdig heen ging naar de rustplaats in het rijk der zaligheid, — tòch zijt gij niet vaderloos!"

O ja; ik ben niet vaderloos, want de goede vader, die mij verlaten heeft, was er op bedacht, mij een eeuwigen Vader te doen vinden, die mij nooit verlaten zal, zoolang ik trouw en vast in Hem geloof, op Hem vertrouw en Hem gehoorzaam ben. Ja, Gij, hemelsche Weldoener en Verzorger, Gij zijt en blijft mijn Vader in alle eeuwigheid! Gij schept er behagen in, dat ik al mijne wenschen, al mijne gedachten voor U openbare.

O, wil mij ook thans genadig verhooren!

In de eerste plaats bid ik U om dàtgene, wat mijn hart het dierbaarst is: het welzijn mijner geliefde moeder. Zij treurt als weduwe om het verlies van haren echtgenoot, als zwakke vrouw om het verlies van hèm, die haar stut en steun, haar helper en raadsman was; zij treurt als moeder om het leed harer kinderen, die den vaderlijken bijstand ontberen.

O, wees Gij steeds haar Beschermer en Helper. Behoud hare gezondheid en laat het haar nooit aan de gaven van Uwen zegen ontbreken, opdat zich nimmer ook nog het gebrek of de ontbering bij haar harteleed voege! Laat haar vreugde beleven aan hare kinderen en niet één hunner haar leed of teleurstelling berokkenen.

Ik bid U, goede Vader, ook voor mij; houd mijn hart rein van lichtzinnigheid en overmoed, opdat ik altijd geneigd zij, een trouwe raadgeefster voor mijne moeder te zijn. Laat mij nimmer afwijken van de lessen van mijnen bij U verblijvenden vader, opdat ik zijn aandenken, dat nooit uit mijn hart zal wijken, ook door mijne daden vereere!

Gij, die mijn hart doorgrondt, — Gij alleen weet, wat mij nuttig en dienstig is. Wees Gij mijn Troost en Hoeder. Amen.

Gebed voor een moederloos meisje.

Zeker moet het voor mij, moederlooze weeze, meer dan voor vele andere meisjes van mijn leeftijd, eene behoefte zijn, een rustig oogenblik te zoeken, om mijn dikwijls zoo bedroefd hart door een aandachtig gebed te verlichten.

Voortdurend kwelt mij de gedachte, dat ik zoo eenzaam, zoo verlaten ben, wanneer ik behoefte gevoel aan moederlijken raad. Altijd vervult droefenis mijn ziel, wanneer de liefelijke verschijning mijner thans in het rijk der zaligheid toevende moeder zich aan mijn geestes-oog vertoont en ik kan mij van de voorstelling niet losmaken, hoe heerlijk het zou zijn, zoo zij nog in ons midden zou wezen. En de smart overmeestert mij, als ik mijn goeden vader beschouw, hoe ook hij van zijn trouwste levensgezellin verstoken is! —

Zouden al deze gewaarwordingen zondig zijn? Zouden zij in strijd zijn met den plicht, zich met berusting in Uwen wil te schikken? Ach neen! In Uw oog kan dat geen zonde zijn! Gij hebt immers de liefde voor mijne ouders in mijn hart geplant en de ernstige opvatting van mijn toestand is immers slechts een uitvloeisel dezer liefde!

Ach neen! deze gewaarwordingen zijn niet zondig. Ik gevoel het, dat ook zij tot mijn heil kunnen strekken, omdat zij vergezeld gaan van ernstige voornemens en waardige besluiten.

Ik wil het aandenken mijner moeder eeren, haar voorbeeld van godsvrucht en deugd steeds voor oogen houden en mij bemoedigen door de gedachte, dat haar geest over mij waakt, opdat ik ook te allen tijde bereid kan zijn, rekenschap te geven van mijn levenswandel.

Ik wil hopen en vertrouwen, dat Gij mij niet zult verlaten en dat Uwe liefde mij altijd menschenharten zal doen vinden, die mij met genegenheid en oprechtheid bejegenen.

Ik wil mijn geliefden vader kinderlijke trouw en innige toewijding schenken, opdat mijn gedrag in staat zij, hem een deel van zijn verlies te vergoeden.

Onthoud Gij, Algoede, mij voor dit alles Uw bijstand niet, dan zal ook de opgewektheid des harten weder mijn blijvend eigendom worden en zal ik eenmaal, zooals ik thans met tranen der droefheid tot u bid, — vreugdetranen voor U mogen schreien. Amen.

Gebed voor een ouderloos meisje.

Hemelsche Vader! Eenzaam en verlaten sta ik in de wijde, wijde wereld. — Wat is de goedheid van bevriende menschen, wat is de vriendelijkheid van bloedverwanten tegenover het stralend licht der ouderliefde! Zelfs de liefelijke schemering van dit licht moet ik ontberen en ik ben zoo jong, zoo onervaren, om alléén den rechten weg te vinden. Ik moet in het duister rondtasten!...

Doch: *„al ga ik ook in het dal der doodschaduw, ik vrees geen onheil, want Gij zijt met mij; Uw staf en Uw steun strekken mij tot troost!"*

Mijn vader en moeder hebben van de lasten des levens rust gevonden in het kille graf, doch hun geest is mij nabij gebleven, hun aandenken vergezelt mij, hunne liefde is niet verdwenen uit mijn hart en houdt mij op wonderbare wijze terug, wanneer de verlokking der ondeugd mij wil bekoren en mij wenkt, om het pad der deugd te verlaten.

Dàärin erken ik dankbaar Uwe liefde, Hemelsche Vader! dàäraan bemerk ik, dat: *„indien ook vader en moeder mij verlaten hebben, Gij U mijner hebt aangenomen."*

O geef, dat het altijd zoo zij! Laat het aandenken aan mijne in zaligen gewesten toevende ouders nimmer uit mijn hart verdwijnen. Het trooste mij, als de beproevingen des levens mij versaagd en moedeloos maken en roepe mij toe: Vrees niet, ik waak over u! — Het zelfverwijt van mijn geweten bestraffe mij, wanneer ik de wijze lessen wil veronachtzamen, die mijne brave ouders, vrede zij hun, mij hebben ingeprent; het herinnere mij aan hun waardig voorbeeld, wanneer ik de schoonheid zou miskennen, die een welbesteed leven siert; het verleene mij geduld en kracht, om ook de onaangenaamheden des levens te verdragen.

O laat mij langs dezen weg het inzicht verkrijgen, waaraan ik zoo groote behoefte heb, om mijn levensweg effen te maken. Groot en veelvuldig zijn de hindernissen, die zich aan mijn oog vertoonen en groot moet dus mijn kracht zijn, om die uit den weg te ruimen. Nu eens zal de verleiding mij lokken, omdat zij denkt, dat de beschermende ouderenhand mij ontbreekt; dan weder zal valsche belangstelling mij misleiden, omdat het hart eener weeze elke deelneming zoo gaarne vertrouwt; en dan weër ongerechtvaardigd wantrouwen jegens

waarlijk goede menschen en edele bedoelingen mij vervullen, omdat de zwakke meestal wantrouwend wordt en ook zou — mijn God, wil het verhoeden! — der zinnen lust mij kunnen misleiden en op het bedriegelijk pad der wellust voeren, omdat niemand het recht meent te bezitten, mij met gestrengheid, tegen mijn wil, op het rechte spoor te houden.

Al deze gevaren hebben jeugdige zielen niet te vreezen, die door de oogen van liefhebbende ouders bewaakt worden.

Doch niettegenstaande dit alles, wil ik niet versagen of angstig zijn. Ik ken immers een middel, dat ook mij bescherming verleent: het is het hartgrondig gebed! Dat brengt mij nader tot U, mijn Beschermer, die toch een Vader der weezen zijt!

Gij, die den menschen in Uwe Heilige Leer geboden hebt: *„Gij zult de weduwen en weezen niet verdrukken, want als zij tot Mij schreien, zal Ik hun stem verhooren,"* Gij zult ook mijn stem vernemen en mijn gebed met welgevallen aannemen. Amen.

Op den dag der verloving.

Mijn God! in de blijde ontroering, die mij bezielt, in de vreugde, die mij omgeeft en die, hoewel ontstaan door de liefde en goedheid van allen, die belangstellen in mijn geluk, mij toch de gelegenheid onthoudt, om mijn gemoed voor U uit te storten, — zonder ik mij hier eenige oogenblikken af, om afgescheiden van alle wereldsche gedachten eenzaam en ongestoord, slechts in het bewustzijn en het gevoel Uwer nabijheid, voor U te openbaren, wat er thans in mijn diepgeroerd hart omgaat.

De ernst des levens treedt heden in hare geheele grootte mij voor den geest en eischt van mijn zwak begrip het rijpst en volledigst overleg en de standvastigheid voor een onherroepelijk besluit.

Een dusdanige taak zou mij gewis beangstigen en ik zou zeker trachten haar te ontwijken, zoo Gij, goede God, niet de krachten in mijn hart gekweekt hadt, die in staat zijn mij te bemoedigen bij de beteekenisvolle stap, die ik heden doen wil en doen zal.

Ja, in mijn hart zetelen deze krachten en als vriendelijke engelen plaatsen zij zich lachend voor mijn geest: zij heeten **Liefde** en **Vertrouwen**.

Liefde en **vertrouwen** koester ik jegens U, mijn God. Opgevoed in de wetten van Uwen dienst, gevoel ik mij als Uw kind, dat zich niet te vergeefs tot den vader wendt. Ik b e m i n U als mijn weldoener van mijn jeugd af aan en leg vol v e r t r o u w e n mijn lot in Uwe hand. Wat Gij over mij beschikt hebt, zal zeker tot mijn welzijn strekken.

Liefde en **Vertrouwen** koester ik jegens mijne Ouders; hun wil acht ik hooger dan mijne neiging, waar die met h u n n e gevoelens in strijd is; hoe veel te meer moet dus hun wil mij heilig zijn, waar die met mijne wenschen overeenstemt! Wat zij voor mij besluiten, spruit slechts uit liefde en goedheid voort; wat zij van mij verlangen, kan mij slechts ten zegen zijn.

Liefde en **Vertrouwen** koester ik eindelijk ook jegens hem, die mij zijn wensch heeft kenbaar gemaakt, om mij tot beschermer en steun te zijn, zoolang het U zal behagen, dat wij vereend den levensweg bewandelen; — jegens hem, die van mij verlangt, dat ik hem mijn hart en hand schenke, om hem als trouwe gezellin nooit te verlaten, in voor- noch tegenspoed.

Hoewel dit alles geschikt is, om mij met blij gemoed de plichten eener Bruid en weldra die der Joodsche vrouw te doen aanvaarden, zoo is mijn ziel toch beklemd, omdat ik mij mijne zwakte en onbekwaamheid bewust ben, omdat ik het mogelijk acht, dat mijne tekortkomingen mijn levensgeluk zouden kunnen bedreigen. Dààrom bid ik U, mijn God, verlaat mij niet, zooals Gij mij tot op heden nimmer begeven hebt. Laat mijn innig streven gelukken, om mijn geest verstandig, mijn hart lijdzaam, mijn karakter liefelijk en mijne eischen bescheiden te maken. In Uwe hand leg ik mijn geheel volgend leven, omdat ik U l i e f h e b en op U v e r t r o u w. Gij zijt mijn weldoener, mijn steun en toevlucht. Amen.

Op den avond vóór de Huwelijks-voltrekking.

Algoede God! Al meer en meer nadert voor mij de beslissende dag, waarop ik (het huis mijner ouders) de lieve omgeving verlaten zal, waarin ik van af mijne kindsheid tot nu toe geleefd heb. De dag is aanstaande, waarop ik den man zal toebehooren, wien ik trouw beloofd heb, zoolang het U mijn God zal behagen, ons te zamen in het leven te behouden.

Hoe meer het uur nadert, waarop ik deze trouwbelofte voor

Uw alziend oog zal beëedigen, des te meer word ik door een gevoel van angst beklemd. Immers ik weet niet, of ik mij zonder moeite, of wel bezwaarlijk in mijn nieuwe bestemming zal weten te schikken; ik weet niet, of mijne krachten en inzichten geschikt zijn mij het juiste pad aan te wijzen, om terstond de plichten als huisvrouw naar behooren te vervullen, of dat ik mij eerst met moeite en volharding de bekwaamheid daartoe zal moeten verwerven. Ik weet niet, of ik met vreugde en vroolijkheid, — of met heimwee en zelfverwijt op mijn verleden als meisje zal terugzien. Ik weet niet, of meer welvaart of meer tegenspoed mijn deel in het huwelijk zal zijn. Want even toevallig als de worp van den dobbelsteen, die der hand ontvalt, zoo is ook het lot van allen, die hun toekomst afhankelijk maken van het verbond des huwelijks! Noch wijsheid en overleg, noch rijkdom en ondervinding waarborgen het geluk; ja, zelfs de wederzijdsche liefde der echtgenooten kan geen waarborg zijn voor welvaart en tevredenheid!

En tòch wil ik welgemoed het beslissend uur tegemoet gaan. Want Gij, goede God, waart tot op heden mijn beschermer en steun, Gij zult dit ook verder zijn. Gij hebt tot nu toe mijn weg gebaand, hoe zou ik kunnen of mogen gelooven, dat Gij mij thans zoudt verlaten, nu ik Uwe hulp zoozeer behoef! — Neen; gesterkt en bemoedigd was ik steeds, zoo vaak ik mijn hart in het gebed tot U verhief en d e z e weldaad kan mij immers als gehuwde vrouw ook voortaan niet ontbreken! — Ook in dit heilig oogenblik gevoel ik die weldaad, want ik weet, dat Gij mij liefderijk gadeslaat, dat een tempel voor U b l ij f t opgericht in mijn hart, waar ik te allen tijde toevlucht zal vinden; ik gevoel, dat ik **U** liefheb boven alles!

En zou de erkenning Uwer oneindige goedheid en genade niet al meer en meer het vast geloof in mij bevestigen, dat ik veilig zal zijn onder Uwe vaderlijke hoede?

Gij weet, dat ik niet lichtvaardig of uit ijdel verlangen naar vermeend geluk den man mijner keuze trouw zal zweren, maar dat mij daarbij de overtuiging zal bezielen, dat Gij, mijn God, mijn stap goedkeurt en het Uwe wensch is, dat ik mijne plaats in de rij der U vereerende Joodsche vrouwen ga innemen.

Dààrom vertrouw ik mijn toekomst in Uwe hand. Wat **Gij** doet, lieve God, is wèlgedaan. Amen.

Vóór de kerkelijke huwelijksinzegening.

Algoede hemelsche Vader! Vol ontferming ziet Gij neder op Uwe kinderen op aarde; Gij richt het oog op allen, die U met eerbied naderen en het gebed van geen enkelen sterveling blijft onverhoord, als zij zich in oprechten ootmoed voor U nederbuigen, geen hart blijft ongetroost, dat zich vol hoop en vertrouwen met zijne bede tot U wendt.

O, wees ook mij thans nabij, nu ik, zij het ook in zwakke taal, mijn vol gemoed door het gebed voor U wil verlichten.

Wees mij genadig, mijn God, opdat deze dag een geluksdag voor mij worde!

Wees mij genadig, mijn God, opdat ik steeds met helder oog en gewillig hart den weg bewandele, waarop een deugdzame Joodsche vrouw de plichten als echtgenoote en huisvrouw vervult. Wees mij genadig, mijn God, opdat de last van het noodlot niet àl te zwaar op mijne schouders drukke, zoo het voor mij in Uwe alwijsheid bepaald is tijden van beproeving te moeten doorleven.

Wees mij genadig, mijn God, opdat ik u niet vergete wanneer de zoete tonen der vroolijkheid en vreugde om mij ruischen.

Wees mij genadig, mijn God, opdat ik den moed en de volharding niet verlieze, wanneer moeite en arbeid mijn deel zullen zijn.

Wees mij genadig, mijn God, opdat mijn geest vrij blijve van trots en overmoed, wanneer pracht en rijkdom mijne dagen zorgeloos doen zijn......

Al deze beden en ontelbare andere vervullen heden mijn hart, doch ik kan geene woorden vinden, ze U allen te openbaren. — Gij echter, mijn God, ziet in mijn binnenste en U zijn mijne geheimste gedachten bekend. Daarom vat ik ze allen samen in het ééne smeekgebed: Wees mijn hulpe, wees mijn steun, wend Uwe liefde niet van mij af, zooals Gij mij haar ook tot heden niet onthouden hebt.

Reeds is het uur gekomen, waarin ik mij met den sluier laat tooien, om mij als Bruid aan den mij wachtenden Bruidegom te vertoonen, opdat de zegen van onzen godsdienst het verbond onzer harten bezegele. Ook hij verwacht het geluk zijns levens van den zegen van dezen dag; ook hij is evenals ik bereid voortaan al zijn denken en handelen aan het verbond

der liefde, dat onze harten gesloten hebben, te wijden. O, wees ook met hem, opdat hij vinde wat hij zoekt: geluk en tevredenheid, vrede in huis en voldoening van zijn arbeid. Laat hem het loon vinden voor al zijn streven, waarmede hij zijne zelfstandigheid verworven heeft, voor al de vlijt, waarmede hij zich beijverd heeft, zich een eigen tehuis te verschaffen.

En laat dit tehuis een woonstee der deugd en der godsvrucht zijn tot in lengte van dagen.

Ach Heer, mijn God! Ik gevoel, dat Gij mij nabij zijt; ik dank U voor de bemoediging, die Gij mij door dit gebed geschonken hebt. Ik wisch de tranen der aandoening uit mijne oogen en snel dàärheen, waar ik die der vreugde zal storten. **Gij** zijt mijn troost en mijn toevlucht, in Uwe liefde wil ik mij heden verheugen; o, laat zij mij steeds ten deel blijven. Amen.

Voor eene kinderlooze vrouw.

Hemelsche Vader! Vele gelukkige dagen heeft Uwe goedheid mij geschonken en met een hart vol dankbaarheid heb ik de zegeningen uit Uwe hand ontvangen. Gij deedt mij gelukkige jaren doorleven, om op velerlei gebied mijn ijver te beproeven en mij nuttig te doen zijn voor mij zelve en anderen. Thans echter doet Gij mij het grootst en reinst geluk, dat de aarde bieden kan: de moedervreugde, ontberen.

Helaas! Eenzaam en onvruchtbaar sta ik daar, gelijk een boom in de dorre wildernis, die sterft zonder ooit vruchten te hebben gedragen. Mij is het geluk onthouden, een pand der huwelijksliefde aan mijn hart te koesteren en het tot vreugde van God en zijne ouders op te kweeken!

Ach Vader, verhoor mijn bede, Schenk mij ook nog deze gunst, de heerlijkste, die Gij voor de vrouw op aarde bestemd hebt!

O, Gij, die in de dagen der oudheid de stille zuchten van kinderlooze vrouwen vernaamt; Gij, die Uwe wonderbare genade verleendet aan Sara en Rebecca, aan Rachel en Hanna — doe ook mij de moedervreugde smaken en laat mij een kind, dat ik het leven schonk, in Uwe vreeze opvoeden.

Indien het echter in Uw raadsbesluit beschikt is, dat deze vurigste wensch mijner ziel onvervuld moet blijven, dat ik nooit

het geluk eener moeder zal mogen smaken, dàn smeek ik U, leer mij mijn lot met gelatenheid dragen en U dankend voor Uwe overige zegeningen, ten opzichte mijner kinderloosheid overtuigd worden, dat al wat Gij doet, zeker tot ons bestwil is.

Uw wil geschiede! — En mocht dan ook geen spruit uit onzen echt onzen naam en onze gedachtenis op volgende geslachten overdragen, ach, dat Uwe genade mij dan leide, opdat een vroom leven, een deugdzaam gedrag en liefde voor U, mijn God, en voor mijne medemenschen, mij het gemis van zoon of dochter mogen vergoeden.

Immers zóó verneem ik het troostwoord van Uwen profeet in Uwen naam: „Dat de kinderlooze niet zegge: Ik ben gelijk een verdorde boom! Want aldus spreekt de Eeuwige tot hen, die geene kinderen bezitten: Laat hen mijne Sabbathdagen in acht nemen, behagen vinden in hetgeen Mij behaagt en zich onwankelbaar houden aan Mijn verbond. Dàn zal ik hen in **Mijn** Huis en binnen Mijne ruimten een plaats en een naam geven, die beter zijn dan zonen en dochters; een eeuwigdurenden naam zal Ik hun geven, die nimmer vergaan zal!" (Jes. 56:3—5).

Dit liefderijk woord troost en bemoedigt mij. Ik gevoel zijn zegenrijken invloed op mijn geest. En terwijl ik als minnende gade U nogmaals smeeken moet: ach Vader, verhoor mijn bede en laat mij moeder worden, zal ik U tòch, zoo ik kinderloos moet blijven, mijn toevlucht, mijn verlosser en mijn weldoener blijven noemen en vergoeding zoeken voor mijn stil verdriet in Uwe vaderliefde. Amen.

Voor eene vrouw, die zich moeder gevoelt.

Goede God! Hoe onuitsprekelijk zijn mijne gevoelens van vreugde en dankbaarheid voor de blijde hoop, die Gij in mijn hart hebt doen ontstaan. Het pand van huwelijksliefde en trouw, dat onder mijn boezem rust, is thans reeds een bron van vreugde voor mij, verschaft mij reeds de heilrijkste oogenblikken. Mijn geestesoog aanschouwt reeds het lieve wicht, terwijl het in 's vaders armen lacht en het voorwerp is van onze gemeenschappelijke liefde. — Aanvaard, o Vader, de vreugdetraan, die mijn oog ontrolt en de nederige taal, die mijne lip-

pen stamelen, als het eenig dankoffer, dat ik U voor Uwe liefde bieden kan.

Goedertierende God, die de teedere bloesem aan den boom beschut, opdat de bottende vrucht voorspoedig moge rijpen; Gij, die tot op dit oogenblik voortdurend mijn schild zijt geweest, — o wil evenzeer de teedere vrucht, die onder mijn hart ontkiemt, beschutten en beschermen. Behoed haar voor alle mogelijke ongevallen en schadelijke invloeden.

Houd elke heftige gemoedsbeweging, die mijn kind zou kunnen schaden, vèr van mij verwijderd en laat ik er steeds aan denken, dat ik in mijne tegenwoordige, gezegende omstandigheid voor **twee** levens waken moet. Sterk mij voor het uur der baring. Help mij, opdat ik niet zwakmoedig worde. Laat de gedachte aan de mij wachtende moedervreugde, de lichamelijke smarten, die mij verbeiden, verzachten. Zoo Gij, almachtig en liefderijk Vader, mij bewaakt, — en mijn hart, dat steeds op U vertrouwd heeft, zegt mij, dat Gij dit z u l t doen — dàn zal ik zonder angst of vrees het ernstig en toch zoo heerlijk uur tegemoet gaan, waarop ik den heiligen eerenaam van **Moeder** zal ontvangen.

Verhoor mij, goede God! Zegen, behoed en bescherm den vader van mijn nog ongeboren kind. O, spaar hem om onzentwil en spaar o n s voor hem, opdat eenmaal vader, moeder èn kind hunne stemmen mogen vereenigen, om Uwe oneindige goedheid te roemen, te loven en te prijzen. Amen.

In gevorderden staat van zwangerschap.

Goede God! Gij, die den zwakke kracht verleent, die de steun zijt van hen, die wankelen en de vallende staande houdt, verhoor mij, nu ik mijn geheimste gedachten voor U wil openbaren en heb deernis met mijne gesteldheid.

Al wat ik ben en al wat ik bezit, heb ik aan Uwe vaderliefde te danken. Vanaf mijn prilste jeugd heeft Uwe genade mij bewaakt; Gij hebt mij ondersteund en gevoed en de zegenrijke dauw Uwer oneindige goedheid heeft mij te allen tijde weldadig verkwikt. Uwe liefde vergezelde mij tot op den dag, toen Uwe vaderhand mij de plaats aanwees, die Gij voor mij aan de zijde van mijn echtgenoot bestemd hadt. En daarna heeft Uwe genade mij het geluk doen deelachtig worden, dat

Gij noodig oordeeldet, om onzen heilstaat te volmaken. Ik koester de blijde verwachting der moedervreugde; ik gevoel de zoete hoop, die zich als een schoone, heerlijke toekomst voor mijn geest bevestigt. Ik herhaal U mijn dank, dat Gij mij waardig gekeurd hebt, om **moeder** te worden; om een dierbaar pand onder mijn hart te dragen, dat aan mij zijn aanzijn en leven zal verschuldigd zijn; dat ik aan mijn borst zal laven en welks teedere verpleegster ik moge wezen. O, wil de bescherming, welke Gij mij verleend hebt, ook uitstrekken over dat zwak, nog ongeboren schepsel. Ach, verleen mij kracht, moed en volharding, om mijn tegenwoordigen, vaak pijnlijken toestand te dragen; lenig in Uw mededoogen de smarten, die van dezen toestand onafscheidelijk zijn, opdat ik in gezondheid het uur mijner verlossing moge bereiken. Geef mij verstand en denkkracht, opdat ik alles vermijde, wat de teedere last onder mijn boezem zou kunnen deren. Verlicht mijn geest, opdat ik mij zorgvuldig voorbereide voor den gewichtigen en heiligen moederplicht. En, als het met zekeren angst verbeide en tòch zoo blijde uur nadert, waarop ik de boete zal moeten deelen, welke onze moeder Eva aan al hare dochters heeft nagelaten, (Gen. 3:16) ach! onttrek mij dan Uwe barmhartigheid niet. Geef mij kracht, opdat ik niet bezwijke, geef mij moed, opdat ik niet versage. Geef mij verzachting, opdat ik niet bezwijke onder mijne weeën, maar help mij, Vader! opdat ik het aanzijn schenke aan een gezond, welgeschapen en goed gevormd kind tot geluk en vreugde van mijn Echtgenoot en mij zelve. En laat ons het behouden, om het later op te voeden in deugd, vroomheid en godsvrucht, opdat het moge worden een nuttig lid der samenleving en vooral van het huis Israels, om U, o Heer der levens, te aanbidden, te loven en te danken. Amen.

Kort vóór de bevalling.

O, mijn God, het beangstigend en toch zoo vurig gewenschte uur is aangebroken! Ach, wees met mij in den nood! Schenk mij kracht, schenk mij geduld; bescherm mij en wees mij en mijn kind genadig! Erbarm U over mij terwille van het ongeboren wichtje, welks leven aan het mijne verbonden is en red ons beiden uit het ons wachtend gevaar!

Goedertierend God en Vader! In Uwe hand vertrouw ik mijn geest en lichaam, het geluk mijns echtgenoots en het leven van mijn kind; geef, dat wij Uwen heiligen naam gezamenlijk mogen prijzen en danken voor Uwe hulp en redding. Amen.

Gebed eener kraamvrouw.

Genadige God! Gij, mijn hemelsche Weldoener! Uit het diepst mijner ziel stijgt mijn dankgebed tot U omhoog, terwijl ik met vreugde terugzie op den tijd, die nog voor eenige dagen door mij verwacht werd en mij met angst en vrees vervulde. Uwe hulp was mij nabij, door U ben ik gered en onnoemelijk rijker geworden, daar Gij mij (wederom) een welgeschapen kind geschonken hebt. (Wederom luister ik met moederlijke zorg en moederlijke vreugde naar zijne ademhaling; wederom vertoonen zich de beelden eener schoone toekomst voor mijn hoopvollen geest). Met nooit gekende moedervreugde luister ik naar zijne ademhaling en de beelden eener schoone toekomst vertoonen zich aan mijn hoopvollen geest, wanneer ik er aan denk, dat ik m i j n lief kindje zal mogen opvoeden, zijn groei en ontwikkeling gadeslaan en bevorderen en mij in zijne lieftalligheid verheugen.

Gij weet het, mijn God, dat ik gaarne mijn plicht zal vervullen, de reinste moederliefde zal aanwenden en onverpoosd zal zorgen voor het gedijen van mijn lieveling.

Doch, alle menschelijke willen en streven rijpt slechts ten zegen, wanneer *Gij*, o God, Uw bijstand verleent! Daarom smeek ik U: o, sta mij bij de vervulling van mijn taak als moeder ter zijde. Behoud mijn kind voor mij gezond naar lichaam en ziel; behoud ook mij in gezondheid voor zijn welzijn; zegen ook mijn geliefden echtgenoot, opdat hij steeds in vreugde en opgewektheid voor zijn gezin vermag te zorgen. Schenk ons beiden het zoet geluk, ons kind krachtig te zien opgroeien en moge het gunst vinden in Uwe oogen en in die der menschen. — O, hoezeer verheug ik mij n u reeds op den tijd, dat ik het zal kunnen leeren zelf tot U te bidden, U lief te hebben en te vereeren, U van ganscher harte zijn (haar) hemelsche Vader te noemen, zooals zijne (hare) moeder dit steeds zal doen.

O, wees mij genadig en blijf mijn helper. Amen.

Gebed eener moeder gedurende de plechtigheid der besnijdenis van haar kind.

Lof en roem, dank en aanbidding wijd ik *U*, Albarmhartige! Gij hebt mij bijgestaan in den tijd van nood en hebt mijn hart verblijd door het geschenk Uwer genade, daar Gij mij (weder) een zoon hebt geschonken en mijn ziel (wederom) vervuld hebt met het geluk van moederlijke zorgen en moederlijke liefde. En al mochten mij ook (wederom) kommer en moeite wachten bij de verpleging van mijn kind, dan worden die toch duizendvoudig vergoed door de vreugde, die het bezit en het zien van mijn lieveling mij zullen schenken! Daarom ook verheugt zich mijn ziel reeds op heden, nu hij wordt opgenomen in het verbond, dat Gij met onzen aartsvader Abraham gesloten hebt. O, mijn God, laat hem ook in den geest en in waarheid een trouw lid van dat verbond worden, dat hij geheel zijn leven vrij en gaarne erkenne, er toe te behooren. Laat echter vóór alles de aartsvader, met wien Gij dit verbond sloot, zijn voorbeeld zijn. Evenals Abraham zijn oog tot de sterren omhoog hief en de zaligheid van het geloof van U verwierf, zoo moge ook mijn zoon, in zijne heiligste aangelegenheden zijn blik steeds ten hemel richten en Gods bestuur en leiding erkennen en gevoelen. — Evenals Abraham het menschdom ten voorbeeld werd, zoo laat ook mijn zoon opgroeien tot een man, wiens voorbeeld geschikt zij, anderen het pad der deugd aan te wijzen. — Evenals Abraham de wenschen en neigingen van zijn hart onderdrukte, waar het gold, ze *U* ten offer te brengen, zoo laat ook hèm bereid zijn, zich zelf te verloochenen ter wille van zijnen God. — Evenals Abraham als toonbeeld der naastenliefde leefde onder zijne tijdgenooten, zoo moge ook mijn zoon het worden onder de zijne. Breng ook den zegen, waarmede Gij Uwen geliefden Abraham bedeeld hebt: „dat hij zelf een zegen zij", op m ij n lieveling over. — Doch tevens smeek ik U, Albarmhartige! evenals Gij met Abraham, den stamvader van mijn volk geweest zijt, evenals Gij hèm begunstigd hebt met geluk en vreugde, leven en welvaart, wil zóó ook met mijn zoon zijn, geheel zijn leven. Amen.

Ter gelegenheid van het eerste Synagoge-bezoek na de bevalling.

Mijn God! „Door de grootheid Uwer genade betreed ik Uw huis en buig mij in Uw heiligdom vol eerbied voor U neder."

Hoe schoon en liefelijk is deze tempel! Hoe zeer gevoel ik hier dubbel de nabijheid van mijnen God! Ja, mijn God! ik dank U, dat Gij mijne schreden weder hierheen geleid hebt, dat ik den drempel van Uw bedehuis weder mag overschrijden.

Gij hebt mij (opnieuw) in Uwe liefde en goedheid een heilig goed toevertrouwd, om het trouw naar Uwen wil te bewaken. O, verneem dan ook mijne belofte, dat ik het zóó wil behouden en beschermen, dat ik u te allen tijde met blij bewustzijn rekenschap kunne geven van de wijze, waarop ik mijn taak volbracht. Gij hebt mij (weder) een kind geschonken en met deze gave mijn hart verblijd; daarom wil ik U thans beloven, dat ik het Uwe wegen zal leeren bewandelen. Gij hebt mij mijne krachten hergeven, daarom wil ik ze aanwenden in Uwen dienst, in deugd en godsdienstzin.

O, sta mij ook verder bij! Laat mijn kind tot mijne vreugde en die zijns vaders voorspoedig opgroeien en doe het heel zijn leven gunst vinden in Uwe oogen en die der menschen. Moge het zijn geloof steeds trouw blijven en zijn naam .... steeds met eere genoemd worden.

U, mijn God, zij mijn dankgebed gewijd.

Al het goede komt van U; Gij waart mijn weldoener; o, wil het voor mij en de mijnen altijd blijven. Amen.

Gebed eener moeder op den dag der kerkelijke meerderjarigheid van haren zoon.

Algoede God! Gij hebt mij (wederom) een dag doen beleven, waarop ik Uwe genade levendiger erken en dieper gevoel, omdat het een dag is, waarnaar mijn hart reeds lang vurig verlangd heeft.

Mijn zoon ...., dien ik in liefde voor U en in erkenning Uwer eenheid heb opgevoed, is thans zóóver gevorderd, dat hij U zelfstandig en uit eigen overtuiging kan ver-

eeren en Uwe heilige geboden kan naleven. Hij is heden bereid, door een plechtige gelofte zich te verbinden, zijne plichten als Israeliet te aanvaarden.

Ik dank U, mijn God! dat Gij mij (en mijn geliefden echtgenoot) de vreugde hebt vergund, getuige(n) van deze plechtigheid te zijn.

Aan deze plechtigheid zijn mijne moederlijke wenschen voor de toekomst van mijn zoon onafscheidelijk verbonden. O, laat ik daarin nimmer teleurgesteld worden; laat mijn zoon gedurende mijn (ons) leven en ook na mijn (onzen) dood het pad der deugd blijven bewandelen en als Israeliet *U* altijd in 't hart en voor oogen houden. Bescherm hem ook, Algoede, op zijn levensweg; behoed hem tegen verleiding en zonde; laat hem met eere een plaats vinden in de rij der brave menschen, opdat hij in staat zij, tot Uw welbehagen, ten nutte zijner medemenschen en tot zijn eigen tevredenheid te leven. Verleen zijn geest het begrip, maak zijn hart ontvankelijk voor alle goede handelingen, begunstig hem met leven en gezondheid en met den onschatbaren zegen Uwer vaderliefde. Amen.

Gebed eener moeder op den dag der verloving van hare dochter.

Tot U, Genadige, uit wiens hand al het goede ons gewordt, uit wiens liefde elke vreugde ontspruit, wend ik mij heden met gebed en dank. — Met het gevoel, waarmede een reiziger het doel van een langen, moeitevollen tocht aan den gezichtseinder ziet genaken, staar ik thans op een volbrachte, moeitevolle taak en bid ik evenals die reiziger: „O, God! laat geen ongeval de voltooiïng van mijn arbeid verijdelen, nu zich het doel daarvan aan mijn moederoog vertoont." Ik heb mijn geliefd kind met zorg en moeite opgevoed; het was mijn streven haar zóódanig te vormen, dat zij in staat zij, als degelijke huisvrouw hare plichten tot welgevallen van U en de menschen te vervullen. — Thans hebt gij mijn werk gezegend en den man tot ons gevoerd, voor wien ik mijne (wij onze) dochter heb (hebben) opgevoed.

Ik dank U voor Uwe hulp, waarmede Gij mij (ons) tot nu toe hebt bijgestaan.

Goede God! geef, dat ons inzicht ons niet op een dwaalspoor gevoerd moge hebben; laat mijne (onze) dochter door deze keuze gelukkig worden en den man harer keuze gelukkig maken. Wil deze onderneming ten goede leiden en tot zegen doen gedijen. — In Uwe hand leg ik het lot van mijn (ons) kind, want Gij zijt de Vader der liefde. Amen.

Gebed eener moeder op den bruiloftsdag harer dochter.

Algoede! Uwe vaderlijke liefde waakt over ons en zonder Uwen bijstand is geen gelukken onzer pogingen denkbaar. Dit behooren wij dagelijks te gevoelen en slechts een ondankbaar gemoed zou daartoe door de vreugde op een feestgetij niet worden opgewekt. O neen, goede God, ik wil niet ondankbaar zijn voor het geluk, dat Gij mij heden doet beleven. Immers, heden heb ik een doel bereikt, waarnaar ik reeds zoo lang gehaakt en begeerd heb en dat het uitgangspunt was van mijn moederlijk streven en verlangen. Heden draag ik mijn recht op de hoogste liefde van mijn kind over op den man, voor wien mijne dochter een echtgenoote en huisvrouw zal zijn, en spreek ik tot hààr: „Zoo ga dan heen met mijn zegen; heiliger plichten wachten u dan die, welke tot nu toe u het hoogst waren; — heiliger dan de liefde en de gehoorzaamheid aan uwe ouders." En tòch doe ik dit verheugd van harte en met blijde hoop. — Daarom zij U, goede God, lof en dank gewijd, want „Gij hebt mij dezen dag geschonken, opdat ik daarop juiche en vroolijk zij. — Maar ook voor het *gebed* mogen mijne lippen niet gesloten blijven, want „de gedachten der menschen zijn menigvuldig, doch des Eeuwigen raadsbesluit alleen houdt stand," en zoo mijne pogingen het geluk met zich zullen brengen, dan kan dit slechts geschieden door Uwen wil.

En daarom smeek ik U: O, goede God, wil mijn kind ook verder beschermen. Laat het uur van hare intrede in het leven eener gehuwde vrouw een uur zijn, dat door haar nog in hoogen ouderdom als het begin van haar reinst geluk zal worden gezegend. Houd al wat dat geluk zou kunnen verduiste-

ren, vèr van haar en haar huis verwijderd. Laat ook de band der liefde, die ons tot nu toe aan haar verbond, blijven voortbestaan en doe haar ook steeds in vrede en liefde met hare nieuwe familiebetrekkingen leven.

God, op wien ik vertrouw, wil deze bede eenér dankbare moeder verhooren. Amen.

Gebed eener moeder op den bruiloftsdag van haren zoon.

Heb dank, mijn God, dat Gij mij dezen dag hebt doen beleven! Heden toont Gij mij zichtbaar Uwe genade, naar welke ik gestreefd heb bij de vervulling mijner moederlijke plichten. Wat kan ik meer begeeren voor al de zorgen, die ik aan mijn zoon gewijd heb, dan dat ik hèm, dien ik zoo innig liefheb en wiens liefde ook mij steeds gelukkig maakte, thans gereed zie, het tehuis te betreden, dat hij zich gesticht heeft aan de zijde der geliefde, die ik met vreugde als dochter omhels en die hij met oprechte genegenheid tot gezellin zijns levens gekozen heeft. Ach, mijn God! de vreugdetranen in mijne oogen verkondigen U beter, dan woorden dit vermogen, mijne erkentelijkheid. Maar ook in het gevoel der vreugde wil ik het bewustzijn in mijn ziel opwekken, dat wij allen behoefte hebben aan Uwe bescherming en bijstand, zoo onze arbeid bekroond, onze hoop vervuld zal worden.

Verhoor, o God, daarom in genade mijn gebed! Laat het nieuwe tehuis van mijn geliefden zoon een woonstee des vredes en der tevredenheid zijn en laat het bestand zijn tegen de onverhoopt woedende stormen des levens. Gebied Uwen zegen er te verblijven, opdat zijne bewoners zich met hun verblijf op aarde verheugen. Laat ook liefde en trouw, evenals zij er heden mede binnentreden, er voortdurend in blijven wonen, Laat het een verzamelplaats zijn van edele begeerten en edel genot en laat godsvrucht, vroomheid en liefde tot U er nooit uit wijken.

O, mijn God! ik gevoel, dat mijn hart heden opnieuw jeugdig wordt, dat ik mijn eigen verleden wil wedervinden in de toekomst mijner geliefde kinderen. Indien Gij het nu in het raadsbesluit Uwer genade over mij besloten hebt, dat ik moge

leven en de ontwikkeling van hun huiselijk leven zal mogen aanschouwen, o, geef dan, dat ik altijd met dezelfde vreugde, die ik heden gevoel, Uwe leiding en liefde voor dit echtpaar moge prijzen en loven. Amen.

Gebed eener moeder voor haar ziek kind.

Algoede God! Mijn hart is bezwaard en treurig mijn gemoed, mijn oog staart vol angst naar het gevaar, dat als een schrikbode des onheils genaderd is en de hand uitstrekt, om mij mijn heilig bewaard eigendom, mijn lief kind, den liev'ling mijns harten, te ontrooven. Ach, vergeef mij, goede God, zoo ik mij in den angst mijner ziel àl te ver verwijder van de berusting der vromen, wier plicht het is, alles wat hun treffen kan, met gelatenheid tegemoet te zien. Gij hebt echter zelf het gevoel der moederliefde in mijn hart geplant tevens de vreesachtigheid en nijpende angst aan het ziekbed van mijn lijdend kind. Dààrom, mijn God, kan ik thans ook niet zwijgen en gelaten dragen, ik kan slechts bidden: O, wees mij genadig, God! „Ach, straf mij niet in Uwen toorn, tuchtig mij niet in Uwe gramschap." Schenk mijn geliefd kind leniging en genezing, opdat het zijne oogen weder helder en vriendelijk op mij richte, zijn mond mij weder toelache met kinderlijke blijdschap! O, laat ook mij zeer spoedig overtuigd worden van de wonderdadige kracht des gebeds, opdat mijn angst verandere in zoete hoop, mijn vrees in vast vertrouwen. Want waarlijk, ik heb behoefte aan moed en kalmte, om den heiligen plicht der verpleging zelfs niet in het geringste te veronachtzamen. O, barmhartige God! Gij zijt immers een helper in den nood; Gij hebt zoo dikwijls mijn klaagzang in juichtoon veranderd, de droefheid van mij afgewend en mij met vreugde omgord. Ik wil niet wankelen in het geloof aan Uwe hulp; „moge ook vaak des avonds droefheid binnentreden, dan verandert zij met den morgen in gejuich!"

Mijn God! wees ook voor mij zoo barmhartig. Moge ook mijn moederhart weldra weder kunnen jubelen en juichen. Amen.

Gebed voor den zieken echtgenoot.

Albarmhartige! Met diep terneer gedrukt gemoed wend ik mij in den angst mijns harten tot U. O, verlos mij van de pijnigende gedachte, die mijn ziel terneder buigt, verjaag de zware zorgen, die ik moet torsen en geef mijn zieken echtgenoot zijn kracht en gezondheid weder! Gij alleen zijt een trouw en medelijdend arts, wiens wil genezing schenkt; bedriegelijk is de kunst der menschen, tegenover Uwe hulp en redding alle aardsche wetenschap nietig en ijdel. Ach, aanschouw mijn leed! De geliefde mijns harten (De steun van het gezin) (De kostwinner voor mij en mijne kinderen) is aan het ziekbed gekluisterd! O, aanschouw zijne smarten en gebied ze van hem te wijken, opdat de zieke zich zeer spoedig weder oprichte, U met vreugde moge danken en Uwe genade prijze! — Alle heil komt van U; wat baten menschelijke verpleging en hulp, zoo Gij ons niet reddend ter zijde staat! Op *U*, Algoede, wil ik hopen, op *U* wil ik vertrouwen. Gij zult mij kracht verleenen, opdat ik mijn plicht als trouwe verpleegster naar eisch en behooren vervulle. Moogt gij mij niet verlaten, mijn man (de vader mijner kinderen) behouden! Moge hij spoedig gesterkt zijn nuttigen arbeid kunnen hervatten. Amen.

Dankgebed na doorstane ziekte.

Lof en dank zij U gebracht, Goedertierend God! Lof en dank, omdat ik weder in staat ben, mijn hart tot U te wenden, U weder vol eerbied in het gebed te naderen; want ach! te lang heb ik mij dit voorrecht moeten ontzeggen, omdat het lijden des lichaams ook den geest in de kluisters der smart geketend hield; wijl de zwakte des lichaams ook de kracht der ziel verlamde en haar belette, zich tot U te verheffen. Maar thans is, — U zij lof en dank! — de tijd van lijden voorbij. Gij hebt mij bijgestaan, Gij hebt mij gered, Gij hebt den engel der bevrijding gezonden, zoodat hij zijne vleugelen over mijn ziekbed heeft uitgespreid. Ach, de gezondheid is de grootste schat en het begeerenswaardigst geschenk Uwer genade! Dit, hemelsche Vader, erken ik als den zegen, die mij uit de beproeving is ten deel gevallen: dat ik er levendiger van over-

tuigd ben geworden, dat ook de natuurlijke welvaart des lichaams een kenteeken Uwer liefde en goedheid is; dat de mensch het geluk zijner lichamelijke gezondheid ook dàn behoort te erkennen, zich ook dàn er mede moet verheugen en U er voor danken moet, wanneer hij haar n i e t ontbeert. Dààrom zal de dankbaarheid voor Uwe liefde mij te allen tijde bezielen. Ik heb leeren inzien, dat het onderscheid tusschen rijkdom en armoede, tusschen genot en ontbering, tusschen bevrediging en ontzegging van duizenden werkelijke of vermeende behoeften in het niet verzinkt, vergeleken bij het onderscheid tusschen gezondheid en ziekte! Daarom wil ik trachten mijn hart te bewaren voor ijdelheid, mijn gemoed vrij te houden van dwaze wenschen en mijn geest oefenen in bescheidenheid, doch steeds indachtig blijven, dat wij menschen verloren zijn, zoo Gij ons Uw beschermende vaderhand onttrekt en dat wij in leed of tegenspoed hulp vinden, zoo Gij ons genadig zijt. Gij zijt de gever van al het goede, Gij zijt de helper van alle lijdenden; Gij richt de gebukten op, Gij slaakt de boeien der gevangenen, Gij geneest de zieken. Gij zijt de wonderdoende Arts van alle vleesch!

Moge Uwe liefde mij immer bijstaan. Amen.

Gebed eener stiefmoeder.

Mijn God! Evenals de liefde der moeder voor hare kinderen de hechtste band op aarde is, die menschenzielen aaneen verbindt, zoo is de moederliefde tevens de zoetste gewaarwording, die het menschelijk hart verkwikt. Deze natuurlijke band kan door geen andere vervangen worden; deze gewaarwording kan niet willekeurig worden opgewekt. Volgens deze overtuiging beschouw ik de taak, die Gij mij hebt opgedragen, — om de plaats der moeder in te nemen bij kinderen, die feitelijk niet de mijne zijn, — als zóó zwaar en gewichtig, dat ik mij, zonder Uwe bijzondere hulp, n i e t in staat acht, haar naar behooren te volbrengen. En om deze hulp smeek ik U, mijn God! want het zij verre van mij, om deze opdracht af te wijzen, of haar als een last te beschouwen; veeleer gevoel ik mij gelukkig, er toe geroepen te zijn en is het mijn vurigste wensch, haar zooveel in mijn vermogen is, eerlijk te vervullen.

Daarom bid ik U, verleen mij doorzicht, om steeds het juiste spoor te kiezen; schenk mij de noodige geestkracht voor de uitoefening mijner plichten en verban elke gedachte uit mijne ziel, die ten doel heeft, mij de rechten eener moeder aan te matigen; schenk mij geduld en volharding, opdat ik gelijk eene moeder toegevend zij voor de gebreken en zwakheden mijner kinderen. Laat ik er steeds aan denken, dat ik hun het gemis hunner eigen moeder nimmer geheel vergoeden kan. Laat nooit het wantrouwen jegens hen in mij opkomen, als zouden zij niet bereid zijn, mij als moeder te erkennen en te waardeeren. Laat de kinderen voorspoedig opgroeien onder mijne verzorging, opdat ik mij in hun welzijn moge verheugen en mijn taak daardoor verlicht worde. Laat mij bij de opvoeding der kinderen, ook de wenschen van mijn echtgenoot bevredigen, opdat het leed, dat hunne moederloosheid hem veroorzaakt, geheel verdwijne en zijn vertrouwen in mij al meer en meer bevestigd worde.

Om dit alles smeek ik U, Algoede; voor dit alles heb ik behoefte aan Uwe bijzondere hulp. Gij zult mij die niet onthouden, wanneer het mijn ernstig streven is, voor die onschuldige wezens eene goede moeder te zijn! Amen.

Gebed om voorspoed in de handelszaken van den echtgenoot.

Eeuwige en almachtige God! Uwe ondoorgrondelijke wijsheid heeft elk voorwerp in de natuur doel en plaats, — en aan elk denkend wezen zijn werkkring aangewezen. „Gij opent Uwe hand en verzadigt al wat leeft." (Ps. 145 : 16). Verneem mijn stem, o God, en luister naar mijn smeeken.

Gij hebt mijn geliefden echtgenoot, — de vader mijner kinderen, die hen en mij moet onderhouden, — aan mijne zijde geplaatst. In het zweet zijns aangezichts moet hij moeiten en zorgen trotseeren, om in hunne en mijne behoeften te voorzien. Onvermoeid is hij met lichaam en geest, met denken en handelen werkzaam in de vervulling van zijn plicht als man en vader, om door den arbeid zijner handen zijne vrouw en kinderen van het noodige te voorzien. O, wil hem tot in lengte van dagen in gezondheid en levenskracht voor ons behouden!

Zegen zijne ondernemingen, opdat zij door Uwe hulp gelukken en zijn ijver mogen beloonen. Laat de zorgen hem niet te zwaar drukken, of zijn geestkracht en moed verzwakken, opdat hij na zijn arbeid, aangename rust en vreedzaam genot vinde te midden der zijnen in de echtelijke woning. En geef mij, goede God, verstand en kracht, om ook m ij n plicht te vervullen, opdat ik hem trooste bij zijne zorgen en de uren zijner huiselijkheid veraangename. Dat ik mijne kinderen moge leeren, U te vreezen en hunne ouders te eerbiedigen, opdat hunne kinderlijke gehechtheid hunnen vader vreugde geve, zoolang zij klein zijn en hunne verstandelijke ontwikkeling en gehoorzaamheid hem op meer gevorderden leeftijd te stade komen. En dat wij zoo, vereenigd en gelukkig, onze dagen mogen doorleven in gehoorzaamheid aan Uwe leer, liefde tot U en in vrede met onze naasten en U voortdurend mogen danken en loven voor de welvaart van ons huisgezin. Amen.

Gebed eener vrouw, wier man op reis is.

Algoede Vader! Ik smeek U om bescherming voor mijn echtgenoot, die op de reis, welke hij thans ondernomen heeft, is blootgesteld aan gevaren te land en ter zee, omdat het belang van zijn gezin hem daartoe verplichtte. Behoed en bewaak hem tegen alle ongevallen, tegenspoeden en gevaren. Laat geen ziekte zijne werkzaamheden vertragen; geen teleurstelling hem ontmoedigen, geen tegenkanting zijn geestkracht verzwakken en zijn hoop verijdelen. Verleen hem Uwe hulp, opdat hij in welstand de plaats zijner bestemming bereike, de zaak, waarvoor hij op reis toog, gelukke en hij spoedig met blijde voldoening tot zijn gezin terugkeere. „Zegen hem in de stad, zegen hem op het veld; zegen zijn vertrek, zegen zijne terugkomst." Want de bron van alle voorspoed zijt Gij in alle eeuwigheid. Amen.

Gebed eener weduwe.

Rechtvaardige God! Gij hebt in Uwe wijsheid besloten, dat ik n i e t tot aan het einde mijner dagen het geluk zou

mogen genieten aan de hand van een trouwen echtgenoot door het leven te gaan. Gij hebt hem van mijne zijde geroepen en ik moet zonder zijn steun, zonder zijn bijstand, zonder zijn raad en zonder zijne liefderijke verzorging mijne dagen voortzetten.

Allengs verbleeken de schrille kleuren, waarin zich mijn ongeluk voor mijn oog afteekende, gestild zijn de eerste bittere tranen, die ik om mijn verschrikkelijk verlies vergoot; — nooit echter zullen zij geheel eindigen; langzaam gaat de smart in stillen weemoed over, doch nooit zal haar spoor verdwijnen, omdat ik nimmer kan vergeten, hoe de trouwe metgezel mijner schoonste dagen altijd in liefde en teederheid voor mij gedacht en gezorgd heeft! — Wanneer ik daarom, diep geroerd door de herinnering aan hem, mij tot U wend, mijn God, dan smeek ik ootmoedig, dat Gij hem de vreugde der eeuwige gelukzaligheid moogt doen genieten. — Wil echter ook mij genadig zijn, mijn God, opdat het mij nooit aan de kracht ontbreke, thans zonder zijn raad en bijstand, voor het welzijn mijner kinderen en voor de belangen mijner huishouding te zorgen. Wààr ik behoefte heb aan bescherming, wil daar mijn Beschermer zijn; waar ik behoefte heb aan raad, wil daar mijn geest voorlichten. Gij zijt een Helper der weduwen en een Vader der weezen; Gij verlaat de zwakken niet, die bij U een toevlucht zoeken; dààrom wil ik mij ook telkens, wanneer het verdriet om mijne verlatenheid mij ter neder buigt, bij *U* troost en vertrouwen zoeken, mijn God, mijn hulp in den nood. Amen.

Om hulp in nood.

Algoede Vader! Gij zijt alwetend en kent het leed, dat mijn gemoed bezwaart; voor U is niets verborgen en dus ook niet de geheimste gedachten mijns harten. Voor U bestaat geen schijn of verdichting; voor U geldt slechts werkelijkheid en waarheid! Wat kan het mij baten, zoo ik ook voor *U* het leed zou willen verbergen, dat ik zoo angstvallig voor het oog der menschen verborgen houd! — O, neen! het verlicht mijn hart, wanneer ik U biddend mijn kommer openbaar, omdat ik overtuigd ben, dat ik bij U niet te vergeefs troost en hulpe zoe-

ken zal. O, mijn God, éène gedachte vervult mijn gansch bestaan, vergezelt mij bij elke schrede, verbant alle vreugde uit mijn gemoed en ach! verdrijft ook den slaap van mijne legerstede. O, mijn God! het drukt mij zoo zwaar dat:
hier wordt de bedoelde droevige omstandigheid woordelijk ingelascht.)

Laat door deze bekentenis mijn hart verlicht worden en de hoop in mijn ziel wederkeeren. Ik wil het vertrouwen in mij levendig houden, dat Gij een hulpe zijt voor allen, die hunne hoop op U vestigen. Indien ik er echter ook zelve toe kan bijdagen, dat mijn verdriet mij verlate, verhelder dan mijn geest, opdat ik den juisten weg daartoe moge vinden; versterk mijn wilskracht, opdat ik dien weg blijve bewandelen. Ik weet, dat Gij den mensch ook tot zijn eigen welzijn beproeft en dat ook ik door mijn lijden beter en verstandiger kan worden, zoo ik door zelfonderzoek mijne feilen en verkeerde inzichten leer kennen. Maar, het menschelijk hart is zwak en de eerste gedachte bij lijden is een bede om *hulp* en *redding*. Help mij dus ter wille Uwer oneindige liefde, o God! Ontferm U mijner, gelijk een vader zich over zijn kind ontfermt, want alleen bij *U* is genade en erbarming. Amen.

Dankgebed voor hulp uit den nood.

Ik ben opgewekt van geest en blij te moede. Leed en droefheid zijn van mij geweken en met vreugde ga ik de toekomst tegemoet. Dat was Uw werk, goedertieren Vader! Dankend wil ik mij voor U nederbuigen; Gij hebt mij welgedaan. Gij hebt mijn smeekgebed verhoord en mij geholpen uit den nood. „Gelukkig zij, die op U vertrouwen." — „God is allen nabij, die Hem aanbidden; allen, die Hem in waarheid aanroepen."

„Zoo de Eeuwige mijn hoeder is, zal het mij nimmer aan bescherming ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden, Hij leidt mij langs rustige wateren. Hij verkwikt mijne smachtende ziel en voert mij in de paden der gerechtigheid ter wille van Zijn heiligen naam. Al ga ik ook in het dal der doodsschaduw, ik vrees geen onheil, want Gij zijt met mij; Uw staf en Uw steun, zij strekken mij tot troost!"

Aanvaard, o God, mijn dank voor Uwe liefde, door de woorden van Uwen gekroonden zanger en blijf mijn steun en toeverlaat te allen tijde. Amen.

Gebed om levensonderhoud.

Algoede Vader in den hemel en op aarde, die liefderijk zorgt voor Uwe schepselen, opdat het hun niet ontbreke aan hetgeen zij voor hun levensonderhoud behoeven; o, verhoor mijne bede, die ik ook voor m ij n e welvaart tot U richt. Geen rijkdom en overvloed bevorderen het geluk en de deugd der menschen en zij zijn ook geenszins het doel van mijn innig gebed. Ik weet immers niet, of zij de blijde opgewektheid van mijn gemoed zouden bevorderen en nuttig zouden zijn voor het heil mijner ziel. Daarentegen echter zijn gebrek en ontbering de ondermijnende vijanden van onze toewijding aan al wat goed en edel is. Immers deze voeren ons tot moedeloosheid en ontevredenheid, zelfzucht en afgunst. Wèl is het de grootste zegepraal der deugd, ook in de verzoeking staande te blijven en trots alle hinderpalen, den rechten weg te houden. Wie zal echter naar het gevaar verlangen en de beproeving wenschen? Neig daarom Uw oor tot mijn smeeken, mijn God en Vader! Houd gebrek en ontbering verre van mij en de mijnen verwijderd, (dat de zware zorgen voor het dagelijksch brood mij den moed niet doen verliezen), (opdat ook mijn onderhoud niet tot last worde voor hen, die zich daartoe verplicht hebben), (opdat de arbeid mij niet te zwaar valle en daardoor alle vrije, opgeruimde en edele werking van mijn geest onderdrukt worde). Zegen het werk onzer handen, opdat wij in eerlijkheid en met eere de vruchten onzer vlijt mogen genieten en U met een tevreden hart voor Uwe gaven mogen danken. Amen.

Bij ziekte van dierbare nabestaanden.

Tot U, o Heer, richt ik mijn smeeken; ontferm U onzer, want wij zijn zoo diep bedroefd! — Uw ondergrondelijke wil heeft:

1. (Voor een der ouders:) Mijn geliefde vader, (moeder), die mij opgevoed en onderwezen heeft, wiens (wier) arbeid mij gevoed, wiens (wier) zorg mij bewaakt, die zijn (haar) leven aan het welzijn van mij (en mijne broeders en zusters) gewijd heeft en voor mij (ons) de vertegenwoordiger(ster) Uwer liefde op aarde is,

2. (Voor een echtgenoot:) Mijn geliefde echtgenoot, mijn tochtgenoot door het leven, (de vader mijner kinderen), die het hoofd en de bestuurder van ons gezin is en wiens arbeid ons onderhoudt; wiens genegenheid onze gids is en wiens verstand ons tot richtsnoer strekt, op wien al onze aardsche hoop berust, die het leven is van mijn leven en aan wiens ziel de mijne verbonden is,

3. (Voor een kind:) het geliefde kind, dat ik onder mijn hart gedragen en waarvoor ik zooveel smarten doorstaan heb, dat de vreugde is mijner oogen en de hoop mijns ouderdoms en dat ik met moederlijke teederheid bemin,

4. (Voor een broeder of zuster:) Mijn geliefde broeder (zuster), die onder hetzelfde hart gerust heeft als ik, in wiens (wier) aderen hetzelfde bloed stroomt als in de mijne, die met mij de liefde en genegenheid onzer ouders deelde en door de heiligste banden aan mij verbonden is,

ligt op het ziekbed uitgestrekt!

O, groote en goede God! Heb medelijden met hem (haar), want zijn (haar) lijden breekt mij het hart! Onthoud hem (haar) Uwe hulp en redding niet! „Ach, welk voordeel is er aan zijn bloed en zijn nederdalen in het graf? Kan de stof U danken en Uwe waarheid verkondigen? Verhoor, o God en wees zijn (haar) genadige helper!" (Ps. 30 : 10—11) Ach, schenk hem (haar) kracht en gezondheid weder. Laat hem (haar) weder de zegeningen deelachtig worden, die alleen een gezond lichaam en een krachtige geest kunnen doen genieten. „Gij schept immers geen behagen in den dood des stervenden!" (Ezech. 18:32). En daar Gij alleen de God zijt „die wonden slaat en geneest" (Deut. 32:39) wil dan ook aan mijn geliefden vader (*zie*: òf **2** òf **3** — òf **4**) de door Uwen profeet verkondigde belofte vervullen: „Ik heb zijne (hare) wegen gadegeslagen en zal hem (haar) genezing schenken. Ik zal hem (haar) geleiden en hem (haar) benevens hen, die om hem (haar) treuren, bevredigen." (Jes. 57:18) Zoo zij het, o Vader! Droog mijne tranen wegens zijn (haar) lijden, opdat wij U met vreugde en dankbaarheid mogen loven en prijzen als de waarachtige en barmhartige Arts. Amen.

Dankgebed na genezing.

Almachtige en goedertieren God! Uwe genadige liefde schenkt verademing aan de bedrukten en den balsem uwer hulp aan hen die lijden. Den zieken zendt Gij genezing; ja, zelfs aan den rand van het graf roept Gij hen tot het leven en zijne genietingen, tot vernieuwde hoop terug! Dank, lof en roem zij U gebracht, o liefderijke Vader, dat Gij naar de stemme Uwer dienstmaagd geluisterd hebt, van Uwe heilige hoogte mij met een blik van mededoogen verwaardigdet en redding geschonken hebt, waar die alleen van *U* kon komen. Op Uw bevel moest de ziekte wijken en keerde de gezondheid weder. De angst ontvlood en vreugde nam zijne plaats in mijn dankbaar harte in. — Groote, goede God! moge de gezondheid, die Gij hergeven hebt, steeds als een gave Uwer liefde gewaardeerd worden; moge de kracht, die Gij hernieuwd hebt, steeds worden aangewend voor al wat U welgevallig is en het leven, dat Gij hersteld hebt, gewijd blijven aan Uwen dienst en de glorie van Uwen heiligen naam. Amen.

Gebeden op de Begraafplaats.

Algemeen gebed bij het bezoek aan den doodenakker.
(V o o r a l o p d e n d a g v ó ó r 1 N i s s a n.)

„Eeuwige! Wat is toch de mensch, dat Gij hem genegen zijt, het kind van den sterveling, dat Gij acht op hem slaat!" (Ps. 144:3).

„De mensch is een ijdelen damp gelijk; zijne dagen zijn als eene schaduw, die voorbijsnelt." (Ps. 144:4.)

„Gij hebt hem weinig minder doen zijn dan goddelijke wezens en hem met eer en heerlijkheid gekroond." (Ps. 8:6.)

„Toch weet ik dat Gij mij ten doode voert naar het verzamelhuis van al wat leeft." (Job 30:23.)

Wij zijn hier bijeen op de plaats van weemoedige herinneringen en het is ons, als treden ons geliefde gedaanten tegemoet, wier weldoende nabijheid wij smartelijk moeten ontberen. Velen hebben wij hierheen uitgeleide gedaan, met wie wij zoo gaarne door het leven gingen; eerst wanneer ook voor o n s het laatste uur zal geslagen hebben, zullen wij weder met hen

vereenigd worden. Hier rust menig hoofd, waarin grootsche, verheven gedachten gerijpt zijn, dat met toewijding voor ons gezorgd en gearbeid heeft en hier zijn harten aan den schoot der aarde toevertrouwd, die tot hun laatste trilling in teedere toegenegenheid voor ons geklopt hebben. Hier zwijgt elke levensstrijd; rampspoeden hebben hier hun einde gevonden en ook de ijdelheid verdween in het graf. Al wat den mensch aan wellust en zelfzucht ketent, is der vergankelijkheid prijs gegeven; een weinig stof... dàt is het overblijfsel van zijn aardsch bestaan! — Maar de geest, die zich hier beneden reeds boven tijd en ruimte verheft, hij is hier niet der vernietiging prijs gegeven; het minnend hart, dat zijn rijkdom en volheid op anderen overdraagt, is niet gestorven. Uit de vreedzame stilte der graven ruischt het ons tegemoet: „Wat aardsch aan ons was, is aan de aarde teruggegeven, maar de geest is onsterfelijk, de liefde is oneindig!"

De stem van hen, die ons in het leven dierbaar waren, roept ons uit het rijk der gelukzaligen toe: „Geen klagende en morrende droefheid beziele u, omdat wij van u gescheiden zijn; wij hebben de roepstem van den Vader der liefde gevolgd, wiens geest ook *u* bewaken, wiens liefde ook *u* beschermen zal! Leert echter hier, aan den geest en de liefde, aan de waarheid en het heil uwer medemenschen uwe krachten te wijden; dàt is het eenige, dat de verbinding vormt tusschen het leven hier beneden en dat in de eeuwigheid; dàt alleen vult de klove, die door het graf gegraven wordt! Strooit het zaad der liefde uit en de vrucht zal u geworden; zoo wij ons beijveren om de wonden van anderen te genezen, zullen wij ook leniging voor onze eigen smarten vinden. — Ja, rustig en gelaten willen wij ons naar uwe graven begeven, gij, met wie wij in het leven nauw verwant waren en die liefde op onze paden verspreid hebt. In den geest zijn wij nòg tezaam verbonden; voor de liefde bestaat immers geen scheiding! — Ja, een edele, reine band omslingert ons nog heden en uwe gedachtenis moge ons versterken en verkwikken in den strijd des levens, opdat wij in eerlijkheid en met edele geestesgaven toegerust door het leven mogen gaan, tot ook eenmaal ons de eeuwige rust en vrede wenkt. Amen.

(Hierop begeeft men zich naar het graf, dat, of de graven, die men wenscht te bezoeken en bidt:)

Op het graf van vader of moeder.

Bij het naderen van uw graf, geliefde vader, (geliefde moeder), treedt uwe gedaante voor mijn geest en herdenk ik met weemoed uwe liefde. Uwe teedere toewijding en zorgen hebben mij gedurende uw leven zoo trouw vergezeld en in dit oogenblik herinner ik mij zoovele bewijzen van uwe onbegrensde genegenheid, van uwe goedheid en vriendelijkheid jegens mij. Niet altijd waardeert het kind tijdens het leven zijner ouders deze onuitputtelijke liefde, de onvermoeide werkzaamheid, waarmede de ouders waken en zorgen en nooit bewijst het hun voldoende zijn dank en erkentelijkheid. Ook ik heb u, geliefde ziel, wèl somwijlen bedroefd, zelfs ook op rijperen leeftijd; ook ik zal niet altijd aan uwe verwachtingen voldaan hebben, die toch te allen tijde mijn welzijn beoogden. — Lieve vader, (lieve moeder), desniettemin — ik weet het — ziet gij zegenend op mij neder; want uwe liefde is toegevend en onvergankelijk! Mij echter ontbreekt uw steun, uw wijze raad, uw vriendelijk woord, uwe liefderijke aansporing tot het goede; mij ontbreekt de bezielende blik, die mijn hart verkwikte, die mij bemoedigde en onderwees en mij kracht en troost verschafte. Maar de wijsheid van het goddelijk wereldbestuur wil, dat de kinderen tot zelfstandig bestaan zullen opgroeien; dat, wanneer zij zelf ook al van steun beroofd zijn, zij niettemin a n d e r e n tot steun kunnen strekken. Daarom, lieve vader, (lieve moeder), zij mijn leven gewijd aan de taak: mijn gedrag zóódanig in te richten, dat het uwen reinen geest welgevallig zij. Gij zult uwe liefde aan geen onwaardig kind hebben besteed! Uw aandenken blijft steeds in mijn hart en uw naam zal immer door mij in eere gehouden worden. Ik gevoel mij ook thans nog met u verbonden en het zal mijn hoogste streven zijn, u na te volgen in al wat goed en edel is. Zie op uw kind neder en bezie het in alle omstandigheden des levens. Behoed mijn hart voor hoogmoed en moedeloosheid, voor genotzucht en onverschilligheid; voer mijn geest op den weg der waarheid en vervul mijn hart met vertrouwen op God en genegenheid jegens de menschen. Wil mij in tijden van gevaar en verzoeking een onzichtbaren raadgever (eene onzichtbare raadgeefster) zijn, opdat ik niet wankele noch struikele

en mij zou moeten schamen, om mij uw beeld voor den geest te halen; opdat gij, wanneer ik eens weder met u vereenigd word, mij met vreugde zult kunnen begroeten.

Voor uw zieleheil bid ik hier tot den eeuwigen Vader; want alleen Gods genade voert tot ongestoorde rust en eeuwige gelukzaligheid! — Wèl is de plaats, waar gij thans verwijlt, te hoog verheven voor mijn aardsch begrip; maar tòch gevoel ik in mijn binnenste, dat gij er leeft en uw kind nog steeds bemint! — O ja, gij leeft bij God en uwe onvergankelijke liefde moge in eeuwigheid niet van mij wijken. Amen.

Op den verjaardag van het overlijden des vaders.

„Eer uwen vader en uwe moeder!”

Zoo hebt Gij, Heer, in Uwe heilige wet geboden. Maar de eerbied en de liefde der kinderen voor hunne ouders zijn niet alleen in de wetstafelen gegrift; Gij hebt ze ook in ons hart geschreven. Onuitwischbaar is dit schrift, onvergankelijk is deze liefde; zij sterft n i e t in het hart van het kind, wanneer ook de geliefden reeds lang rusten in des aardrijks schoot. Dààrom, mijn God, moge het U behagen, dat ik heden mijn woord tot den zaligen geest van mijn vader richte, die bij U verwijlt, dien Gij het leven in die eeuwige gelukzaligheid waardig keurdet, welke Gij als onvergankelijk loon bestemd hebt voor de braven, die hier op aarde in Uwe wegen wandelden...

En zoo wend ik mij thans tot u, zalige geest mijns vaders, op heden, nu in den loop van dit jaar de dag weer is aangebroken, waarop gij eens van onze zijde werdt opgeroepen, om in uwe hemelsche woning te worden gevoerd...

Ach, ik moet voor u verklaren, wat ik mij thans h e r i n n e r, wat ik g e l o o f en wat ik h o o p. — Ik h e r i n n e r mij heden, lieve vader, uwe onbegrensde liefde, waarmede gij mij en al de uwen gedurende uw leven bemind hebt; hoe hun welzijn uw hoogste wensch, hun geluk uw hoogste vreugde, hunne deugd uw hoogste eerzucht was. Ik h e r i n n e r mij, lieve vader, uwe trouw; hoe gij voor ons gezorgd en gearbeid, gestreefd en geleden hebt in onvermoeide werkzaamheid. Ik h e r i n n e r mij heden, lieve vader, uwe toegevendheid en goedheid; hoe gij ons steeds met liefdevolle blikken beschouwd

hebt, hoe gij lankmoedig zijt geweest jegens onze zwakheden en fouten en hoe gij ons vreugde en genoegens verschaftet, wààr en zoo veel zulks in uw vermogen was. Ik herinner mij uwe wijze lessen, waaraan gij het nimmer liet ontbreken, waar het gold de zaden van deugd en godsvrucht in onze harten te strooien. — En dit alles herinner ik mij en wederom staat uw liefelijk beeld mij levendig voor den geest, het beeld, dat ik sedert de droeve stonde van uwen dood mij slechts herinneren, niet meer aanschouwen kan.

Mijne herinnering vervult mij met droefheid, doch mijn geloof verschaft mij troost. — Ik geloof, dat uw geest niet van ons gescheiden is, zooals uw aardsch omhulsel; dat hij, ontdaan van de kluisters der vergankelijkheid, vrij en gelukkig in een nieuw leven voortleeft in het rijk der zaligheid; dat hij op ons nederziet en ons te allen tijde gadeslaat; ik geloof, dat uwe liefde niet gestorven is; dat zij voortleeft voor ons, evenals onze liefde voor u. Ik geloof, dat wij niet voor eeuwig gescheiden zijn; dat gij ons slechts vooraf zijt gegaan in het hemelsche rijk en ons daar bij u wacht...

En dit geloof schenkt mij de hoop, dat wij niet geheel verstoken zijn van den invloed uwer vaderlijke liefde. Ons menschelijk weten is niet bij machte, om de betrekking tusschen de zielen der levenden en die der afgestorvenen te begrijpen, doch het menschelijk hart vermag haar bestaan op 't levendigst te gevoelen. Wat is voor mij meer vertroostend dan het bewustzijn, dat gij mij ziet, dat ik nog heden uwe tevredenheid verwerven, u nog heden vereeren kan? En in dit geloof hoop ik ook, dat uw zalige geest voor mij een lichtend voorbeeld moge zijn, opdat ik genade verwerve bij God.

En Gij, barmhartige God, verleen mijnen geliefden vader de reinste vreugde der hemelsche gelukzaligheid. Laat ons gebed voor zijn eeuwigdurend zieleheil voor den troon Uwer barmhartigheid genaken en neem het met welgevallen aan. Gedenk zijner ziele al zijn deugd, die hij hier op aarde beoefend heeft en laat haar rijke belooning vinden in de eeuwigheid. O Heer, mijn God, hoe kan ik U al de gedachten, die heden mijn hart bestormen, naar behooren schetsen? Maar bij Uwe alwetendheid is dit ook ijdel streven. Immers voor het oog Uwer alwetendheid is de geheimste gedachte mijns harten niet verborgen. — Laat mij dus slechts als uiting van eerbied en liefde voor de nagedachtenis mijns vaders heden

een gave offeren op het altaar der weldadigheid en daardoor mijn gemoed bevredigen. Moge dit offer ook *U* welgevallig zijn en Gij zijne ziele deswegen ten goede gedenken. Amen.

Op den verjaardag van het overlijden der moeder.

Rechtvaardige, Almachtige God! Neem heden in genade en barmhartigheid een gebed aan uit mijnen mond, dat voortspruit uit het diepst gevoel mijns harten. Heden, op de verjaring van dien treurigen dag, waarop Uw ondoorgrondelijk raadsbesluit het dierbaarste, dat ik op aarde bezat, mijn innig geliefde moeder van mijne zijde nam, zoodat ik voortaan hare persoonlijke nabijheid moest ontberen en zal moeten missen, zoolang ik leven mag op aarde, — verneem heden mijne innige bede voor het eeuwig heil van hare geliefde ziel. — O, goede Vader in den hemel, schenk mijne moeder thans en immer de reinste zaligheid van 't eeuwige leven; dat zij in hemelsche vreugde belooning moge vinden voor alles, wat zij op aarde verdiende, — en vergoeding voor alles, wat zij op aarde geleden heeft. Vergeld met U w e liefde aan hare ziel de liefde, die zij in dit leven zoo ruimschoots allerwegen om zich heen verspreid heeft. Laat hare ziel in de eeuwigheid genoegdoening vinden voor haar streven, dat op aarde onbevredigd is gebleven en versterk mij en al hare dierbaren met den geest van deugd en rechtschapenheid, van wijsheid en godvreezendheid, opdat haar geheiligde geest te allen tijde met zalige voldoening op ons moge nederzien. Amen.

En gij, geliefde ziel, verneem met welgevallen de woorden, waarin ik mij u herinner. Levendig staat heden, geliefde moeder, uw beeld voor mijne oogen, hoe gij met goedheid en teederheid mij en al de uwen hebt gade geslagen; hoe gij voor ons gedacht en gezorgd, — hoe gij ons geleid en onderwezen, — hoe gij geheel voor ons geleefd hebt! Dit erkennende, moet ik wel gevoelen, dat ik niet geheel van *u* gescheiden ben, evenmin als gij *mij* geheel verlaten hebt; dat gij l e e f t, — zelfs in mijne nabijheid l e e f t, — want gij zijt in mijn hart gebleven! De band der liefde, die u met ons vereenigde, is n i e t verbroken. Ik kan u nòg welgevallig zijn, ik kan u nòg vereeren en kan mij uwe tevredenheid verwerven. Ja, ik kan ook

nòg berouw hebben, wanneer ik u bedroefd, wanneer ik uwe trouw en toewijding miskend, — en den eerbied jegens u uit het oog verloren heb; en ook thans nog zult gij het in het rijk der zaligheid met welgevallen vernemen, wanneer ik U vóór alles om vergiffenis bid, voor hetgeen ik eens tegen u misdreven heb.

Moge dan uw godgevallig leven hier op aarde voor mij een lichtend voorbeeld zijn, opdat wij genade verwerven bij God en Zijne goedheid gevaar, droefheid en nood van ons afwende. Dat Hij ons streven zegene, om onzen levenswandel rein te houden voor Hem en de menschen; opdat wij altijd zóó mogen leven, zooals *gij* het gewild hebt en zooals gij het ons geleerd hebt. De barmhartigheid van den Hemelschen Vader zij met ons op aarde en met u in de eeuwigheid. Amen.

Aan het graf van een zoon of dochter.

Gij zijt mij vooruit gesneld, mijn kind! — Vele tranen heb ik reeds om uw verlies geschreid, vele zuchten zijn mijn borst ontsnapt, omdat gij mij moest verlaten!—'t Is een zware beproeving, die God mij heeft opgelegd en mijn hart is diep bedroefd, zoo vaak ik aan u denk! Gij hadt een schoone hoop in mij opgewekt en menige vreugde straalde mij voor u uit de toekomst tegemoet. Ik dacht, dat gij mijn ouderdom zoudt sieren, dat gij in mijne grijsheid de jeugdige kroon van mijn hoofd zoudt zijn...; ach, ik heb de *uwe* jeugdig moeten zien verwelken en verdorren! — God heeft het zoo gewild en ik mag niet morren tegen Zijn raadsbesluit. Heb ik dan jegens u misdreven? Was mijn hart te trots op uwe liefde? Heb ik al mijn hoop te veel op u gevestigd en wilde God mijne krachten beproeven?... Ik weet het niet! — Maar wèl weet ik, dat het leven met lijden *moet* gepaard gaan, opdat het hart gelouterd worde en de mensch zijne broosheid gevoele. — Ik heb gelukkige jaren beleefd door uw bezit; immers de liefde verheugt zich met de geschonken gave, verblijdt zich met de zorgen voor het geliefde pand en acht zich gelukkig het te mogen beminnen!

Deze liefde blijve mij, nu uw geliefd beeld mij niet meer toelacht, behouden; de liefde tot u wijke nimmer uit mijn hart en leere mij, ook *anderen* te kunnen blijven bemin-

nen. Zelfs het reinst genot is vergankelijk, maar de werkdadige liefde bereidt voortdurende vreugde; zij is een balsem voor het gewonde hart! — Lieve zoon, (lieve dochter), ik zou gaarne langer voor u gezorgd hebben en u de hoogere sporten van de levensladder hebben zien bestijgen; gij zijt echter vroegtijdig aan mijn moederhart ontrukt! — Ik vertrouw op Gods genade; Hij zal u hierboven doen bereiken, wat u hier ontzegd werd en u, ondanks uw kort verblijf op aarde, de eeuwige gelukzaligheid schenken. Gij hebt hier slechts weinig van de moeiten en wisselvalligheden des levens ondervonden; gij hebt geen zware beproevingen doorstaan; en zonder nog geheel bewust te zijn van het doel des levens, werdt gij reeds opgeroepen naar het hemelsche rijk. Dààr wordt uwe ziel niet verontrust en niet verontreinigd door de lasten en lusten van het aardsch bestaan en vondt gij uw plaats in de rij der onschuldigen en vromen. — Zou ik dan troosteloos mogen blijven? O, neen! ik wil met de kracht der liefde, die gij mij hebt ingeboezemd, mijn verlies dragen. Uw aandenken zij mij heilig en worde niet verstoord door de tranen van morrende smart, die uw heengaan mij zou kunnen doen storten, niet ontsierd door de groeven, die het op mijn gelaat te voorschijn riepen! — Eens worden wij weder vereenigd; het heimwee van 't ouderhart is oprecht; oprechter dan alle gewaarwordingen der menschen, want het leeft voort op den bodem der ziel... dit heimwee gevoelt ook uwe moeder en God zal het eens bevredigen!

Tot den rechtvaardigen God bid ik hier, mijn dierbaar kind, voor uw zieleheil; al zijt gij ook, toen gij nog onervaren waart en den ernst des levens niet leerdet kennen, in Zijn rijk overgegaan, zoo moge Zijne goedertierenheid, wat gij op aarde mocht misdreven hebben, in liefde vergeven en het smeekgebed uwer moeder voor uwe rust en zaligheid als liefderijk Vader verhooren. Amen.

Aan het graf van den echtgenoot.

Wij hadden een onverbreekbaren bond gesloten; wij wilden gemeenschappelijk door het leven gaan; die band is verbroken en ik ben eenzaam en verlaten achter gebleven! — Ik dank u, mijn lieve, voor de trouw, die gij mij bewezen, — voor

de zorg, waarmede gij mij omgeven, — voor de genegenheid, die gij mij betoond hebt; overal, wààr ik mij ook wende, ontwaar ik de sporen van uwen arbeid. (Kort was wel onze gezamenlijke reis door het leven, maar de herinnering aan de ondervonden liefde blijft altijd verkwikkend, het trouwe aandenken aan u is onuitwischbaar!) [Gij hebt onze kinderen (ons kind) met eene teederheid bewaakt, welke i k alleen vermocht te begrijpen; gij hebt hun (het) geleerd, dat zij (het) God moesten (moest) vereeren en op Hem vertrouwen; dat zij (het) 't goede moesten (moest) beminnen, en hun (zijn) grootst genoegen moesten (moest) vinden in de vervulling hunner (zijner) plichten; gij hebt hun (het) als dierbaar erfstuk ook de liefde voor m ij achtergelaten. — Ook dààrvoor dank ik u, mijn trouwe bondgenoot! *Uwe* zorgen kan ik onzen kinderen (ons kind) niet vergoeden, doch hier, waar uwe assche rust, beloof ik u heilig en plechtig, dat ik hen (het), zooveel mijne krachten dit toelaten, op het pad der deugd zal voorgaan, opdat uw vaderlijk oog hun (het) opvoede in godsvrucht en menschenliefde, opdat zij (het) geacht zullen (zal) zijn bij God en menschen; ik zal hun (het) leeren, uw dierbaar aandenken en de liefde voor u, heilig in het hart te bewaren.] — Wat gij voor m ij waart, zal ik nimmer vergeten. Maar i k moet nog op aarde werken, terwijl g ij reeds de eeuwige rust geniet! God wil het zoo... Zal ik morren? Zal ik klagen? Mijn vraag blijft immers onbeantwoord. De mensch is onvolkomen; hij volbrengt zijn pelgrimstocht op aarde, om zijne krachten te beproeven, — n i e t om te genieten! Ik wil niet als een morrende dienstbode, — doch als een gehoorzaam en onderworpen kind door God beschouwd worden; [ik verlang immers ook van onze kinderen (ons kind) dat zij (het) zich zonder morren aan Godes wil onderwerpen (onderwerpe) en tevens verlang ik door hen (hem o f haar) gehoorzaamd te worden, wanneer zij (hij o f zij) ook n i e t inzien, (inziet), dat wat ik begeer alleen tot hun (zijn o f haar) welzijn strekt.] Dààrom wil ik rustig mijn weg op aarde vervolgen, tot het eens den Heer van leven en dood behaagt, ook m ij te hereenigen met allen, die mij zijn voorgegaan en vooral met *u*, mijn trouwe echtvriend! Wat hier rein en edel aan ons was, leeft zeker ginds voort en heerlijker zal dan ons verbond zijn, omdat wij dan in alle eeuwigheid niet weer zullen scheiden!

Ach, dagelijks smeek ik den rechtvaardigen Rechter, dat uwe rust eeuwige zaligheid moge zijn. Evenals uw geestesoog

mij en al uwe dierbaren uit gindsche gewesten gadeslaat, zoo moge ook Gods vaderliefde u zegenrijk omgeven! — Beminde mijns harten, deze grafheuvel dekt wel uwe assche, uw *hart* is echter niet gestorven; het leeft voort in en mèt het mijne, gelijk gij bij onzen God. Zacht ruste uw assche, uw aandenken zij vrede. Amen.

Aan het graf van een familielid.

U, — wiens (wier) nabijheid mij en allen, die tot onze familie behooren, zoo vaak verheugde, — kan ik met mijn sterfelijk oog nooit weer aanschouwen. Gij zijt aan onzen kring ontrukt en smartelijk gevoelen wij uw gemis. Wij hebben door uw heengaan veel van onze vreugde verloren. Gij hebt overal vriendschap gekweekt en hadt voor al uwe nabestaanden een blik vol oprechte genegenheid en woorden van ongekunstelde liefde veil. — Nu gij ons ontvallen zijt, gevoelen wij eerst recht, wat gij voor ons geweest zijt; hoe hecht de familieband ons vereenigd hield, hoeveel nut gij gesticht, — hoeveel liefde gij gekweekt hebt! — Mijn hart is diep bedroefd; alleen uw graf kan ik bezoeken, — uw geliefd wezen zal ik echter op aarde nimmer wederzien. — Zoo gaat de een na den ander henen en de familiekring wordt kleiner... Evenwel ontspruiten nieuwe loten, die liefde waardig zijn. Daarom wil ook ik uw voorbeeld volgen; ik wil op onze en uwe bloedverwanten uwe genegenheid overdragen; in de herinnering aan u, willen wij ons nauwer aaneensluiten. Ik wil de beproevingen des levens moedig dragen, opdat ik de jongere leden van ons geslacht met troostende kracht moge bezielen. Immers, de waarde des levens bestaat in werkdadige liefde en niet in het weeklagen om het onherstelbaar verlies... Ook gij zult in ons streven en arbeiden voortleven en in ons hart is u een onvergankelijke eereplaats gewijd, blijvender dan die, welke hier uw gebeente omsluit! — Uw tehuis is thans in 't hemelsche rijk en ik bid, dat uwe rust zoet en gelukzalig zij. Amen.

Slotgebed vóór het verlaten van den Doodenakker.

„Het stof keert tot de aarde terug zooals het geweest is, doch de geest keert terug tot God, die hem gegeven heeft!" (Pred. 12 : 7.) —

„Al wandel ik ook in het dal der doodsschaduw, ik vrees geen onheil, want *Gij* zijt met mij; Uw staf en Uw steun, zij strekken mij tot troost." (Ps. 23 : 4). —

„Zoo ik in vroomheid wandel, zal ik Uw aangezicht aanschouwen, bij mijn ontwaken mij met Uwen aanblik verheugen." (Ps. 17 : 15.)

Wij keeren van de kille grafsteden, die broosheid en vergankelijkheid prediken en tot ootmoed en bekeering opwekken, naar het rusteloos leven terug! — Hier grijnsde ons de vernietiging geenszins tegemoet, maar de stille vrede der zielen, die van de aardsche banden verlost zijn, schonk ons troost en moed. Moge deze vrede zetelen in onze harten, om onze hartstochten tot zwijgen te brengen, onze zinnelijkheid te beteugelen en ook om onze smart te verzachten! Wij hebben de trouwe gedachtenis vernieuwd aan allen, die wij liefhadden en vereerden; zij zijn in ons herleefd en b l ij v e n in onze zielen voortleven. Van den volbrachten liefdeplicht jegens onze dooden wenden wij ons weder naar onze levenden, opdat ook eenmaal o n s aandenken niet verloren ga; — en tot den eeuwig Levende heffen wij tot afscheidsgroet aan deze plaats, hand en hart, oog en geest omhoog.

Wees dus geprezen, gij groote God, door de lippen der stervelingen, evenals Uw naam in het rijk der volmaaktheid met eerbied geprezen wordt. Amen.

Wees geprezen, Algoede, voor het leven, dat Gij ons op aarde toebedeelt, evenals voor het eeuwig zieleleven, dat Gij ons tegemoet doet gaan! — Wees geprezen, Algoede, voor de liefde, waarmede Gij ons leven siert, die ons eens bij U in oneindig grooter kracht zal geworden! — Wees geprezen, Algoede, voor het bezit der dierbare bloedverwanten, vrienden en vriendinnen, die Gij ons op aarde geschonken hebt, wier stof hier rust, doch wier geest zich in Uwe eeuwigdurende liefde verheugen mag! Uwe genade schenke hunner zielen rust en zaligheid, en wake ook over o n s, tot den tijd, waarin Gij ons weder met hen vereenigt in eeuwige liefde! Amen.

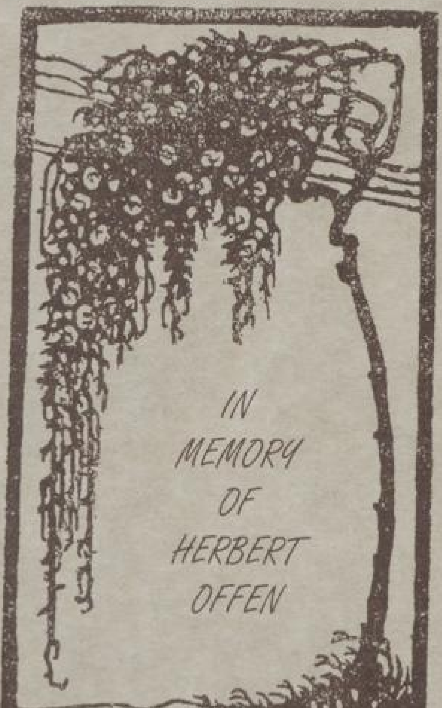

BY THE OFFEN FAMILY